This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Bi 38.68.5

HARVARD
COLLEGE LIBRARY

THE GIFT OF
Dr. John Rathbone Oliver
CLASS OF 1894
OF BALTIMORE, MARYLAND

AUGUST 4, 1941

CODEX FULDENSIS.

NOVUM TESTAMENTUM LATINE INTERPRETE HIERONYMO

EX MANUSCRIPTO VICTORIS CAPUANI

EDIDIT,

PROLEGOMENIS INTRODUXIT, COMMENTARIIS ADORNAVIT

ERNESTUS RANKE.

ACCEDUNT DUAE TABULAE PHOTOLITHOGRAPHICAE.

MARBURGI & LIPSIAE.

SUMTIBUS N. G. ELWERTI BIBLIOPOLAE ACADEMICI.

MDCCCLXVIII.

Bi 38.68.5
HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
41*302

[Bible. Lat. N.T. 1868. Ranke]

ILLUSTRISSIMO

COMITI AC DOMINO

OTTONI COMITI DE STOLBERG-WERNIGERODE,

SACRORUM STUDIORUM FAUTORI GENEROSISSIMO,

HUIUS OPERIS

PATRONO ET SOSPITATORI CLEMENTISSIMO,

GRATUM AC VENERABUNDUM ANIMUM

TESTATUR

EDITOR.

PROLEGOMENA.

Codicem Fuldensem, quo Hieronymiana Novi Testamenti continetur versio, in pretiosis christianae antiquitatis monumentis esse numerandum, professi sunt quicumque recentiore tempore vel aliquam illius mentionem fecere vel accuratiori iudicio subiecerunt. Quorum in numero primum cito Ioannem Fridericum Schannat, qui in Vindemiis literariis, a. MDCCXXIII Fuldae et Lipsiae editis p. 217—221 illius conspectum satis accuratum dedit. Alterum nomino Carolum Lachmannum, qui quum probe nosset, quantae utilitatis esset ad textus graeci rectam constitutionem versionis Hieronymianae comparatio, in ea Novi Testamenti editione, quam cum Philippo Buttmanno annis huius saeculi XXXXII et L publicavit, huius versionis textui varias codicis Fuldensis lectiones inseruit evangelicamque eiusdem codicis partem sese ipsum editurum esse complures per annos hominibus doctis exspectationem fecit, gratam quidem eam, sed non expletam. Tertium criticorum N. T. qui uiuunt absque dubio principem Constantinum Tischendorfium dico, virum reverendum, quocum ex adolescentiae inde tempore arctis amicitiae vinculis me coniunctum esse laetor, qui tum in prolegomenis codicis Amiatini a. MDCCCL editi (cf. p. XXIII, XIV), tum in docta largaque quam septimae suae Novi Test. editioni praemisit praefatione (cf. p. CCXLVIII) codicem nostrum et aetate et bonitate ad Amiatinum proxime accedere iudicavit eiusque aliquam cum illo comparationem instituit. Post illos ego ipse postquam anno MDCCCLV in Studiis Criticisque Heidelbergensibus de aetate codicis scripsi quinque annis post ad concelebrandum Universitatis Berolinensis iubilaeum codicis specimen tribus tabulis instructum edidi, in quo characteribus usus ad antiquam formam accedentibus epistolam Iacobi excudendam curavi easque quibus illa in codice illustrata est glossas anglosaxonico calamo scriptas publicavi, praemissa praefatione, in qua

pollicitus sum me totius codicis editionem, textum fideliter reddentem et modico pretio venalem, in usum theologorum pro viribus esse curaturum.

Quam quum doctis hominibus ad legendum porrigo, videtur consentaneum tum codicis brevem eamque idoneam descriptionem praemittere tum quibus maxime opus est commentariis diplomatico et critico, in quibus de singulis eius correctionibus et lectionibus agitur, textum editum instruere.

I. Quae sit codicis Fuld. externa forma.

In bibliotheca Fuldensi si codex noster ex arca quadam vitrea, in qua cum duobus aliis libris manuscriptis, quos S. Bonifacius fertur possedisse, asservatur, ad conspiciendum tibi proponitur, librum oculis habes subiectum cistae simillimum corio vitulino munitum cuius oram ubi cultro resecta est gilvo colore illitam vides. Libri longitudo circiter XV, latitudo VI, altitudo V est pollicum. Cuius operculum externum quum revolveris, interius aliud invenies ex ligno querno constans et corio ovillo obductum, quod argenteis ornamentis angularibus lamellisque ita instructum est, ut librum olim fibulis munitum fuisse appareat. Quo in tegumento fere medio scida membranacea agglutinata est, cui grandibus minusculi generis characteribus, praemissa tamen litera initiali, qualibus saec. XV et XVI utebantur, haec verba inscripta sunt:

Sanctus boni
facius presenti
libro functus
est du virit.

Quo tegumento revoluto membranae genus ex quo liber constat hic quidem crassius illic tenuius, omnino vero bonum atque satis album et illaesum invenies, exceptis prima ultimaque pagina, quae admodum tritae manuumque, quibus longum per tempus contrectatae sunt, sordibus naturalibus inunctae apparent: unde elucebit, librum diu tegumentorum munimento caruisse. Quae sub finem conspicitur litera L numerum quinternionum indicat, ex quibus liber compositus est, qui numerus quoniam unusquisque quinternio vigenas exhibet paginas, mille totius libri paginas constitueret, nisi initium factum esset per quaternionem, quo fit, ut numerus ille quatuor paginis diminuatur. Sed huic primo quum praefatio una cum enumerationibus canonum praemissa sit, ex quibus illa septem, hae septendecim paginas complent, sequitur codicem paginas mille octodecim continere. Quas ipsis

oculis foret exhibiturus, si quis, quod per sacram reverentiam bibliothecariorum usque ad hunc diem nemini licuit, unicuique paginae numerum suum inscriberet. Atque omnes has paginas ab uno scriba exaratas esse non interrupta scripturae optimae et quam continuam vocant aequalitate facillime conspicua edocemur.

II. Quae contineat codex.

Quo codicis utilitas critica paulo minuitur, literaria vero aliquanto augetur, non singula quatuor evangelia continet, sed evangelium e quatuor compositum, sive harmoniam evangeliorum, et quidem id ipsum exemplar, ex quo omnia harmoniae illius apographa quae a Memlerio, Palthenio, Schiltero, Schmellero edita sunt tamquam ex fonte profluxerunt. Ad quam pertinet quae primum in volumine locum obtinet praefatio Victoris episcopi Capuani, in qua de illius origine atque de iis, quae ad signandam sectionum ex quibus constat seriem sive ad exhibendos canones evangelicos ipse fecerit, copiose agitur, secundo loco canonum illorum duplex enumeratio, generalis et specialis ad hanc ipsam harmoniam adaptata, tertio altera quaedam praefatio, qua quod sit argumentum CLXXXII harmoniae capitulorum breviter exponitur.

Evangelicam Novi Test. partem epistolae Paulinae excipiunt, introductae illae compluribus capitibus, quae tum ad liturgiam tum ad isagogen concipiendasque illius temporis notiones theologicas faciunt. Liturgiae inservit recensus lectionum ecclesiasticarum ex epistolis illis excerptarum, quas Victoris tempore in Capuana ecclesia usurpatas fuisse patet, cui in textu notae marginales et cruciculae respondent pericoparum initium et finem indicantes, utilissimus iis, qui rei lectionariae veterum ecclesiarum perquirendae operam dant: quem si Victor reliquarum quae sine dubio legebantur pericoparum biblicarum enumeratione complevisset, opus pretiosius etiam nobis videretur reliquisse. Isagogici valoris sunt quae de Paulinarum epistolarum argumento ac serie, deinde, quae de epistolae ad Romanos datae fine principali proferuntur. Biblicae quae dicitur theologiae prima stamina cognoscenda sunt in ea, quae appellatur concordia epistolarum Paulin. i. e. in conspectu doctrinae Pauli ex omnibus eius epistolis hauriendae. Praeterea unicuique epistolae sua »brevis« i. e. capitulorum recensus suumque argumentum praemittitur. Epistolae vero ita ordinatae sunt, ut par earum, quae Thessalonicensibus scriptae sunt, praecedat epistolam ad Colossenses, post quam inserta est apocrypha illa ad Laodicenses, quae ex Fabriciano codice apocr. N. T. theologis nota est, aliquo quidem argumento instructa sed falso, capitulorumque conspectu

carens. Quae ultimum locum habet epistola ad Hebraeos argumento caret neque nisi X vel XII capitula sibi praemissa habet, quae usque ad iustum finem epistolae non pertingunt.

Librum actuum apostolorum argumento et capitulorum indiculo instructum catalogus eorum locorum in quibus apostoli sepulti esse tradebantur praecedit, subsequitur vero corpus epistolarum canonicarum i. e. catholicarum, duplici prologo, quorum prior Hieronymi esse opus affectat, capitulisque singularum epistolarum exornatum. Deinde apocalypsis Ioannis sequitur, et ipsa tum prologo tum capitulorum serie introducta, finemque versus Damasi episcopi urbis Romae in beatum Paulum apostolum operi imponunt.

III. Quae sit codicis aetas.

Excellit inter omnes, quot sciam, codices antiquos Fuldensis eo quod certissima ostendit aetatis suae signa, ut fere quo scriptus sit anno definiri possit. Nam quum de illa inquirentes nos ipsa scripturae, qua utitur, ratione in saeculum sextum deducimur, tum per duplicem triplicemve inscriptionem manu eius viri, qui et editor codicis et primus corrector fuit, ipsi illatam instruimur codicem intra quintum illius saeculi decennium esse conscriptum. Victor enim, qui teste Ughello (cftr. Italia Sacra sive de episcopis Italiae, Romae 1659, tom. VI, p. 367) episcopali Capuae throno evectus est anno salutis DXLI secundum ea quae sub libro actuum apost. propria manu intulit eius libri lectionem peregit VI· non· mai· d· ind· nona quinq· pc (lege quinquies post consulatum) Basilii v· c· cs (lege viri consularis consulis) qui dies ex legibus chronographorum (cf. Petav. ration. temp. ed. Colon. 1720 III, p. 121) est dies secundus mensis Maii anni DXLVI. Ad eundem annum inscriptio altera, ad sequentem tertia nos relegat, quae sub libro apocalypseos Ioanneae exaratae, postquam a stolidis lectoribus infusa gallae tinctura ita obscuratae erant, ut aliquibus vocabulis exceptis impenetrabilem quandam maculam repraesentarent, ante hos duodecim annos a me atque Carolo Pertzio viro clarissimo adhibitis chemicis e longa captivitate redemptae sunt. Nam in una ex his Victor se librum apud basilicam Constantinianam legisse sive lectionem peregisse profitetur d. XIII· kal· maias ind· nona q·· n p c basili u c cos (lege indictione nona quinquies post consulatum basilii viri consularis consulis) i. e. die undevigesimo mensis Aprilis anni DXLVI, in altera iterato se legisse dicit ind· X· die prid· iduum april· i. e. die duodecimo mensis Aprilis anni DXLVII. Unde quum sequatur, codicis scriptionem quod minimum est anno DXLVI perfectam fuisse, quaeritur, quo circiter fuerit inchoata. De

qua re fortasse accuratiora asseri possent, si Procopius Caesareensis illorum temporum bellis turbulentorum scriptor coaetaneus, qui pugnam Romanorum et Gothorum in ipsa urbe Capuae commissam describit, itidem ecclesiasticarum rerum Capuanarum aliquam mentionem fecisset. Quod quum non fecerit, nihil nobis reliquum est nisi ut concludamus Victorem inter turbas illius aetatis non facile antequam ad sedem episcopalem eveheretur de tantis opibus, quae ad creandum codicem et membranis et scriptura splendidissimum satisfecere, libere disposuisse. Quod si verisimile est, codex nonnisi post primum Victorini episcopatus annum, qui est DXLI, inchoatus esse nobis videbitur.

IV. Quae codicis origo fuerit.

In praefatione Victor narrat, fortuito in manus suas incidisse unum ex quatuor evangelium compositum, quod cum titulo careret, ipsi adhibitis iis quae Eusebius in hist. eccl. de harmoniis Ammoniana et Tatiana tradidit, licet non omni dubitatione exemptus esset, Tatiani haeretici potius quam Ammonii opus esse videbatur. In quo quum ii numeri, ex quibus colligi potest, quae quatuor evangelistis communia et quae singulis sint propria, desidia transscribentium omissi essent, Victor summo studio usus eos numeros supplevit.

Qua in re gravissima oritur quaestio, num forte illud ipsum exemplar, quod suo tempore Victor repperit, in codice Fuldensi nobis sit conservatum. Quod si esset, codicis nostri tum aetas tum pretium admodum videretur crescere, quandoquidem aliquo temporis spatio ante Victorem scriptus esse inveniretur. Neque exigua sunt, quae primum inspicienti pro conservato exemplari facere videantur. Nam plurimis in locis numerorum illorum suppletionem ipsa Victoris manu factam oculis conspicimus; accedit, quod praefatio canonumque enumerationes, licet primum in codice locum obtineant, non ad originale eiusdem corpus pertinent, sed ad coronandum opus ei sunt praeligatae, unde facile concluseris, Victorem illud ipsum quod reppererat exemplar tum correxisse tum praefatione canonumque seriebus exornasse, idque eo confidentius asserueris, quo magis paginae istae, in quibus praefatio scripta est, cum paginis ipsius textus biblici comparatae singularem aliquam speciem prae se ferre videantur. Sed vana est species, solummodo per innumeros obelos hic verticales illic obliquos effecta, quibus inexpertus quidam aetatis incertae homo singula praefationis verba ad minuendum legendi laborem inter se separavit. Acriter inspicienti et comparanti prologus Victoris et codicis textus biblicus ab eadem manu scripti apparent; qua ex re sequitur, Victorem illum quem reppererat librum qualiscunque erat transscribendum curasse,

tum novum hunc codicem ita comparatum correxisse, denique iis quae praemittenda videbantur instruxisse.

Cuius rei si exempla desideras, ubicunque evangelium revolveris, complura invenies. Videsis cap. XII, ubi legitur

LC· Stupebant autem omnes ·LC· IIII *II*
t M qui eum audiebant super t M· LXII
r M prudentiam et respon r M· XIII
sis eius· et uidentes am
mirati sunt· *LC·* Et dixit ·LC· V *X*

Quae hic ad sinistram et in ultimo versu conspicis scripturae compendia, in codice minio scripta, hic literis obliquis expressa, accipias in libro quem Victor repperit qualia sunt locum habuisse et sic per scribam nostrum in codicem esse transscripta. Haec igitur Victor ad dextram repetenda atque capitum canonumque numeris instruenda curavit.

Praeterea loci inventi sunt, in quibus codex originalis aut nullos numeros contineret, aut imperfectos, ex. gr. in cap. XXI, ubi defectum et per Victorem ipsum, cuius manum hic obliquis minimi generis typis reddo, et per scribam sic suppletum cernis

terram et illic demora
batur cum eis et bapti
zabat· *Io t M LC* Erat autem ·IO. XXV
t M· VII
LC· VI

et in eodem cap. paulo infra

nisi ei fuerit datum de
caelo Io. *t M r M LC* ipsi uos mihi ·IO· XXXVIII
testimonium perhibe t M· XI·
tis r M IIII
LC· XI

Neque vero in numeris vel supplendis vel emendandis Victor acquievit, sed textum biblicum percurrendo, quidquid ipsi vel male vel non satis bene scriptum videbatur propria manu correxit, cuius rei in commentario meo diplomatico fere innumerabilia invenies vestigia. Nam primum quum accerrimus esset inimicus falsae, quam quidem existimabat, vocabulorum divisionis, qua scriba ex. gr. vocabula *digna,*

uestris, propter finem versuum excedentia ita disruperat, ut scriberet *dig-na*, *ues-tris*, *prop-ter*, ipse reposuit *di-gna*, *ue-stris*, *pro-pter* (cf. 53, 17. 21. 23). Literas vero superfluas delevit, superposito puncto ex. gr. *ciuitatem* (44, 34), vel falsis ita deletis rectas superscribendo supplevit ex. gr. *reliquid* (ib. 31). Lineolis positis verborum ordinem invertit (cf. 161, 2), signo ⊖ adhibito totos versus delevit, cf. 3, 15, 55, 28; recta quoque verba vel falsis vel locis ubi deerant superscripsit, vel margini intulit (cf. 44, 2; 89, 16; 3, 13). Saepissime ubi emendationem ipse non dedit, celeri manu literam ℟ margini intulit i. e. *rescribe* sive *rescribendum* vel *recognoscendum* (quod signum apud priscos *ἐπανορθώτας* usitatum fuisse, Stutgardinum epistt. Paulinarum codicem et Cassellanum Hegesippi, illum noni vel decimi, hunc octavi saeculi librum testes allego), cuius loco non raro signa lineolae cum puncto punctisve coniunctae ·| sive —̇ sive ·|· margini appicta invenimus, quibus plerumque effecit, ut vel corrector vel scriba correctionem textui vel margini inferret. Ceteroquin neque tam diligens fuit, qui omnia sphalmata videret et corrigeret, neque tam felix, qui omnibus quos dederat nutibus a correctore obtemperatum fuisse viderit. Nam quum multa vel calamo corrigente vel cultro radente emendata sint, haud pauca inveniuntur, quorum correctio locum non habuit. Neque infitiandum, quum Victor illas singulorum librorum praefationes, quae capitulorum et brevium nomine insignitae sunt, fere praetermiserit neglexeritque, eas codices partes plurimis scribae erroribus neque paucis verborum monstris scatere. Summam ille epistolis Paulinis diligentiam adhibuit, quas ita perlustravit, ut non solum menda scriptionis eliminare studeret, sed etiam varias aliorum codicum lectiones selectas margini inscriberet: quod quum in reliquis Novi Test. partibus non fecerit, recte mihi videor concludere, illum aliis horum librorum fontibus praeter exemplar originale, ex quo codex descriptus est, fuisse destitutum. Ceterum piissime Victorem rem suam tractavisse stellulae commonstrant margini hic illic illatae, quas ut praestantiam eorum quae in textu proponuntur declararent oculisque subiicerent homo veritatis christianae amicus appinxit (cf. 97, 18; 99, 5). Hic illic, ex. gr. in eo loco, qui celeberrimus est apocalypseos, paucisque aliis Victor glossas exegeticas apposuit (450, 2. cf. 402, 15; 374, 33).

Quae omnia quum sine insigni temporis laborisque impendio exigi non potuerint, non mirabimur virum viva dignitatis suae christianae et episcopalis conscientia repletum, qui Christi famulum sese nuncupare consueverat, haud pauca perlustrationis suae signa codici intulisse, quibus tum memoriae peractae lectionis suae succurreret, tum lecturis aliis bonum

confidentemque excitaret animum. Epistolam enim ad Romanos, epistolas catholicas omnes, acta et apocalypsin monogrammate X F insignivit (cf. 180, 1, 332, 24, 401, 1 etc.) compluribusque inter eos libros vel simplex *legi* sive *legi meum* † (i. e. hac crucicula utor, ut quasi sigillum meum sit) vel plenam illam nominis dieique, de qua verba feci, indicationem subscripsit.

V. Quae posteriora codicis fata fuerint.

Post triumviros illos, quibus debetur codex, Victorem, scribam et correctorem primigenium, quorum nomina in iis quae sequuntur siglis V. S. et C. significavi, compendio S[c] vero eas correctiones insignivi, quas ipse scriba inter scribendum vel post ingessit, complures alii varia calami sui vestigia ei impresserunt, quorum in discrimine iuste statuendo vellem expertissimis amici Tischendorfii oculis iudiciisque acutissimis fuissem adiutus, qui quae ego nonnisi post longas considerationes meditationes dubitationes assecutus sum uno fortasse conspectu omnia perspexisse mihi videretur.

Ac primum quidem eum introduco, cuius manum siglo V[a] ea de causa indicavi, quia simillima videtur Victorinae, ut diu haeserim, an non pro Victorina sit habenda. Sed secundum formam scriptionis quam in tabula photolithogr. altera vides, concedes calami ductus aliquanto fortiores, crassiores, forsitan et magis regulares esse quam Victorinos; adde quod atramento satis viridi scripti sunt. Vetustam tamen manum esse, tum ex ipsa literarum figura, tum ex alia ratione critica elucet, quam ex duobus harmoniae Victorinae apographis, quorum unum nunc Cassellis olim Fuldae, alterum Monaci asservatur, recte mecum hauries. Cassellanum quod coram oculis meis positum est, noni ut videtur saeculi opus, sign. ms. theol. 31, eadem verba *ubi est marcus iohannes,* quae in codice nostro sub generali canonum serie adnotata legimus, additis quibusdam aliis suo loco continet; eadem in Monacensi quoque contineri, per Schmellerum edoceor, qui in prologo harmoniae evangeliorum (ed. Viennae 1841, p. V, not. **) de his verbis agit; ita ut concludere liceat, illam adnotationem, quae iam nono saeculo a scribis inventa et descripta sit, admodum vetustam esse. Ceterum haud multa sunt, quae manu ista V[a] vel in textum codicis vel ad marginem scripta invenimus cf. in comment. dipl. 466 notata ad 2, 14, 467 ad 4, 2, 470 ad 61, 11, 474 ad 137, 8, 483 ad 211, 25 et 36.

Fortasse duobus saeculis post codex noster a viro aliquo Anglosaxone tractatus est, qui epistolam Iacobi glossis illis instruxit, quas in Specimine cod. Fuld. Berol. 1860 edidi. Cuius qualis manus fuerit, videsis in priore tabula. Similem habet characterem atque scriptio

alius viri Anglosaxonis, qui in codice pervetusto illo item Cassellis, olim Fuldae asservato quem modo allegavi Hegesippi libros de bello Iudaico continente, sign. ms. theol. 65. quaedam ad marginem supplevit. Ceterum praeter glossas incertum est an quicquam in codice scripserit (cf. comm. dipl. 502 ad 402, 29).

Nescio, proxime ante an post illum vixerit is scriptor, quem in altera tabula siglo M³ insignivi. Qui manu sua a perplexo calamo Anglosaxonico simplicitate quadam, quae tamen venusta non est, discrepante nonnullas lectiones codici nostro vel addidit vel quae deerant supplevit.

Post circa annum CCML scriptor, qui acutissimo stylo utebatur, a me siglo M¹ insignitus, iis codicis partibus, quae correctionibus maxime indiguerunt, indicibus capitulorum et quae dicuntur brevibus adiutricem manum admovit. Neque vero eo contentus aliqua in ipso textu corrigere turbatumque hic illic numerorum, quibus initia capitulorum indicantur, ordinem in melius restituere sategit. Compendiis quidem scripturae utitur, sed paucis et quae simplicissima sunt; quae delenda censet, ea punctis infra literas positis instruit.

Fere eodem tempore ea scripta sunt, quae siglo M² insignivi, ex uncialibus quidem literis composita, sed quae quum vetustae indolis non sint, atque serae interpunctionis vestigia exhibeant, in imitatione potius vetustarum niti quam esse vetustae videntur.

Quem siglo M⁴ instruxi scriptorem, aperte decimi quarti saeculi est: facilius ille excusandus quam duo alii, quorum unus nescio quo saeculo non tam calamo quam stylo plumbeo armatus laeves membranas ductibus quibusdam qui ullius pretii non sunt impressit et tantumnon laesit, alter homo uti videtur saeculi XVII exeuntis non erubuit primam harmoniae evang. paginam eo turpare, quod moderna sua manu illius initium ex ev. Lucae haustum esse sapientissime adnotavit.

Quae quum pretii vere critici non sint nec ullum habeant valorem nisi quod illustrandae codicis historiae aliquatenus inserviunt, maxime quaeritur, num, quem virum Anglosaxonem vocavimus, quod sacra Fuldensium fama fert, ipse fuerit vel possit fuisse Germanorum apostolus sanctus Bonifacius.

Res facile absolvi videretur, si unum aliudve a Bonifacio scriptum quod aetatem tulisset, cum glossis istis comparari possemus. Sed quotquot ille in Angliam ad amicos, episcopos, reges epistolas misit, secundum id, quod tum ex recentissimis operum Bonifacianorum editionibus hauriri licuit tum a praesidibus Musei Brittici literis datis acceptisque percontatus sum, earum ne minima quidem scheda originalis usque ad nostra tempora pervenit. Et Fuldae quidem est, quod Bonifacius exaravit. Non loquor de vetusto illo Novi Test. codice,

quem quondam Huoggi abbas tamquam nobile documentum ipsis martyris manibus conscriptum a rege Arnulfo obnixis precibus impetravit; nam inde a longo iam tempore per Ioannem Fridericum Schannat archaeologum Fuldensem ex ipsius libri calce hominum eruditorum orbis edoctus est, Uidrugi scribae illum esse (cf. Vindem. liter. I, 227). Sed Bonifacius una cum compluribus aliis episcopis instrumento illi clarissimo in archivis Fuldensibus adhuc asservato, quo ipsi tractus aliquis ad Fuldae ripam situs condendi monasterii ergo a Carlmanno donatus est, subscriptionem suam apposuit. Verum quod dolendum est non in literis ea consistit, sed secundum mores illorum temporum in simplici crucicula prope Bonifacii nomen a scriba illatum appicta, ex quo qualis eius scriptio fuerit non discitur.

Iam vero ne suspicari quidem possemus, Bonifacium istarum glossarum autorem esse, si Schannatum sequeremur, qui in III. illius ap. Serr. epistola (ap. Würdtw. et Gil. XII, ap. Iaff. LV) nixus eum scripturam Saxonicam cursoriam (i. e. anglosaxonicam, qua glossae scriptae sunt) neque legere neque scribere potuisse dicit. Bonifacius in illa epistola e Daniele Vintoniensi petit, ut sibi librum a Winberto relictum »ubi sex prophetae in uno corpore claris et absolutis literis scripti repperientur« transmittat, pergitque: »Et si hoc Deus cordi vestro facere inspiraverit, maius solacium vitae meae senectuti et maius vobis premium mercedis transmittere non potestis. Quia librum prophetarum talem qualem desidero adquirere non possum; et caligantibus oculis minutas literas ac connexas discere non possum«. En, qualem hic se Bonifacius ipse describit! virum, qui quum connexas scriptionis in patria sua Anglosaxonica divulgatae literas legere nondum didicerit, minante iam senectute et oculis caligantibus id quidem discere non possit. Cur igitur tam saepe ex amicis suis petit, ut tractatus et commentarios Bedae aliosque libros qui absque omni dubitatione literis cursivis scripti erant ipsi transmittant? Quomodo epistolas amicorum suorum more cursivo si quid aliud scriptarum legere potuit miserrimus mortalium? Quid ergo didicerat in duabus, ubi educatus erat, scholis monasterialibus, si vulgarem modum scribendi non norat? Denique quid est »*clare* discere« quod ex cod. Monacensi Iaffeus vir doctissimus recte in textum recepit? Ergo false legitur »*discere*«; reponas »*discernere*« et omnia patent. Bene quidem Bonifacius et legere poterat scripturam anglosaxonicam et scribere, sed acie oculorum per senectutem debilitata minutas vereque intricatas Anglosaxoniae suae literas non amplius bene discernere potuit et »propterea« inquit, »de illo libro supra dicto rogo, quia tam *clare discretis* et absolutis literis scriptus est«.

Potest ergo Bonifacius quod ad artem scribendi attinet scripsisse

glossas; et quidem omnes. Nam de qua re dudum dubitavi, unius illae sunt scriptoris, non duorum. Licet enim scriptura hic illic aliquam praebeat inaequalitatem, ea mihi iterum iterumque considerata non tam diversitatem quae alicui videri possit scribarum, quam discrimen temporum, quibus unus idemque homo modo largiore calami acie modo tenuiore utens glossas codici intulit, prodere videntur, maxime quum quod in ipsius tabulae nostrae I margine inferiore cernitur aliquae sint glossae, quae ductus paulo rigidiores et paulo elegantiores simul in se contineant. Neque obstat Broweri iudicium, quo glossas eadem manu qua Arnulfianus ille Novi Test. codex scriptus est, exaratas fuisse contendit (cf. Schannat, Uindem. I, 226): quod si ita se haberet, sequeretur glossas Uidrugo illi, non Bonifacio originem debere. Illius enim codicis scripturam et scripturam glossarum accurata equidem utriusque inquisitione instituta ita inter se differre expertus sum, ut ab eodem ortae esse nullo modo possint. Haec enim satis simplex est, illa generis maxime distorti, haec literae *a* partem superiorem apertam ostendit, illa clausam, haec pauca scribendi compendia habet, illa multa et quae in hac non inveniantur; denique Uidrug multo saepius ab orthographia et reliquis grammatices regulis recedit (scribens *gogitante*, *nolii*, *habiens*), quam glossator noster.

Itaque agitur de ipso glossarum argumento. Id vero ita comparatum est, ut consentiamus Rulando Wirceburgensis bibliothecae praefecto meritissimo, qui in recensione editionis meae in Serapeo a. 1861. N. 1 publicata hos commentariolos omnino indolem doctrinae vitaeque eorum qui saec. VIII ex Anglia et Scotia ad propagandam fidem Christianam in Germaniam delegabantur, sapere statuit. Glossae enim omnino illam theologiam, quam ex operibus Bedae vero nomine Venerabilis piam mysticamque simul et activam novimus, redolent. Accedit quod simplicitatis sunt non taedium creantis, sed rebus refertae, cuius laudis testem provoco iustificationis Abrahamiticae descriptionem ad Iac. 2, 21 datam his verbis: *id est tamen quod operatus est et prius credidit et sic operatus est*; hic illic ad poeticum illud genus loquendi extolluntur, quod in epistolis Bonifacii longis quidem spatiis interpositis insertum videmus (cf. quae ad 1, 2 adscripta sunt). Adde quod auctor repletum sese exhibet conscientia eorum, quae ad vocationem apostolicam pertinent: quod Iacobus docet, simpliciter ipsi *evangelium* est (cf. not. ad 1, 21. b); verbum veritatis item ei *evangelium* est efficiens ut homines fiant filii patris (cf. not. ad 1, 18, a), qua in re explicanda ipsum Christi effatum laudatur, in quo omnis nititur fidei propagatio (cf. not. 1, 18, b). Fallaces igitur ipsi sunt ii, qui desiderant *evangelium* Christi audire et non implere (cf. not. ad 1, 22). Deus ipsi pater est luminum i. e. angelorum et

qui luminaribus doctrinae illuminat ecclesiam suam, cuius optimum donum est *baptismus* (cf. not. 1, 17, a). Quae quum hominem prodere videntur propagandae fidei munere non solum instructum, sed etiam occupatum, tum ipsas Bonifacii cogitationes quales ex historicis monumentis fuisse comperimus aliquae ex his glossis nobis quodammodo repraesentant. Quam Iacobus 1, 1 lectoribus precatur salutem, eam autor definit cerni in *credendo et episcopum audiendo, qui salutem ministret audientibus.* Fere unius illi notionis esse videri legatum christi ad praedicandum evangelium et episcopum, apparet ex glossa ad explicandum 1, 19 apposita, ubi dicit, eos ad quos *episcopus mittitur* primatum verbi i. e. munus egregium verbi praedicandi voluisse tenere et docere. Unde haec explicanda? Nonne inde quod eius esse videntur, qui missus inter gentes ut nomen christi iis insinuaret anno 722 ad iuramentum Petro eiusque vicario Gregorio successoribusque eius praestandum obligatus formula solenni utebatur: »Promitto« inquit »ego Bonifacius, *gratia Dei episcopus*«? (cf. Iaffé, Mog. III, 76). Idem quum ad explicanda Iacobi verba 1, 11 *exortus est enim sol cum ardore* scriberet Christum esse solem aeternum et solem iustitiae, qui ardore spiritus sancti dicat *ignem immittere in terram,* nonne memoria perfundebatur eorum, quae Gregorius literis datis cum ipso communicaverat, enitere videre Bonifacium *igne salutifero, quem mittere Dominus venit in terram?* (ib. 63). Cui muneri addictus quae et quanta onera ipsi sint imposita, saepissime amicis suis revelans in epistolis suis, non raro queritur in magno periculosoque sese navigare mari Germanico (cf. ib. 94. 238) quassatum sive a paganis sive a falsis christianis seu a fornicariis clericis sive a pseudosacerdotibus, quod in tentationibus satanae ipsi videtur esse positum (ib. 235). Quibus ad amussim respondere videtur, quod ad 1, 6 adnotat *sicut ventus mare sic falsi doctores ecclesiam turbant et per ventum diabolus intelligitur a quo instabilis anima movetur,* quam sententiam quum supplet additis verbis *»persuasione mali spiritus«,* haec simillima videntur iis, quae in ep. Bonifacii ad Aethilbaldum data (ib. 175) legimus, ubi *malignus spiritus* regem quendam *suadendo pellexisse* narratur.

Quae si collegeris, licet in his rebus diiudicandis summa opus sit modestia, concedes non modo nil absurdi proferre, sed etiam a grata veri similitudine eos non abesse, qui glossas dixerint Bonifacianas. Quo magis Schannatum miraberis in Vindemiis I, 220 dicentem commentariolos istos postquam exscripserit, non tanti ipsi visos esse, quos libro suo adiiceret, aut rectius fortasse suspicaberis, illum devitato grandi omnium legendorum labore nonnisi aliquos legisse atque exscripsisse. Quippe exigui pretii esse non possunt, quae ex literis eorum nobis

supersunt, quibus, quicquid acerrimus inter nostrates fidei indolisque Bonifacianae adversarius Ebrardus Erlangensis, ceteroquin vir strenuus et doctus, magis sagaciter quam caute contra monuerit, universale ecclesiae nostrae Germanicae fundamentum debemus.

Improbandum vero est, quod titulus ille supra memoratus clamat, Bonifacium codice nostro *functum esse dum vixerit.* Instituta enim accurata perscrutatione omnium quos in epistolis Bonifacius allegat Novi Test. locorum — ut et in his et in eis quae sequuntur studia longa brevissime absolvam — inveni aliquos ex illis tantum differre a textu codicis, ut pateat, illum primigeniam eorum cognitionem non codici Fuldensi debuisse, sed hausisse aliunde. Quae in ep. 104 habet »Petrus hortatur dicens: *Ante omnia mutuam in invicem caritatem habete«* ... ea in cod. ita leguntur *Ante omnia autem mutuam in uobismet ipsos caritatem continuam habentes* (1 Petr. 4, 8); quae in ep. 59 profert: »dicente beato Paulo apostolo: *An nescitis quia corpora vestra templa sunt spiritus sancti«* hic habentur: *An nescitis quoniam membra vestra templum est spiritus sancti* (I Cor. 6, 19); quae in ep. 70 ingerit: »memorare sancti Pauli ap. ad Timotheum dicentis: *Divitibus huius saeculi praecipe, non superbe sapere«*, hic finiuntur per *sublime sapere* (I Tim. 6, 17); quae in ep. 40 Paulum apostolum de beatitudine vitae aeternae loquentem introducit: *quod praeparavit Deus diligentibus se*, hic textu fruuntur isto: *quae praeparavit Deus his qui diligunt illum.* Ea igitur omnia Bonifacius censendus est hausisse ex alio bibliorum latinorum exemplari, quod si hic locus esset demonstrarem cum versione antehieronymiana fuisse cognatum. Postea vero ille nostrum codicem, quem non sine verisimilitudine ex Italia ab ipso allatum esse iudicabimus, usurpasse illisque de quibus vidimus glossis exornasse videtur: quem ad usum tum alios, quos in epistolis citat, locos eundem in cod. Fuldensi textum exhibentes, tum admonitionem illam Petrinam in ep. 70 allegatam: *Sobrii estote et vigilate et excitamini* iure nostro referemus, quae neque in cod. Amiatino, neque in Sabateriana veterum testium collectione, neque in editione Sixtino-Clementina, neque vero in originali codicis nostri textu, sed ad marginem eiusdem ab illa manu, quam siglo M^3 significavimus, adnotatam videmus. Hic ergo Bonifacius verba illa hausisse potest. Quae notatio si forte, quod fieri potest, Bonifacianam aetatem non superare vel ne assequi quidem reperiretur, ea tamen ratione quaestionem nostram videretur tangere, quatenus ex epistolis Bonifacianis huc posset ad marginem esse translata.

Quod reliquum est, codicem inter ea volumina fuisse, quae Willibaldus Pippinicae aetatis scriptor quinto illo m. Junii die a. DCCLV, quo Bonifacius in Frisia martyr occubuit, ab eius interfectoribus alia

quidem per campi planitiem dispersa, alia in paludum arundineta iniecta, alia aliis in locis abscondita magno tamen temporis spatio dilapso reperta et in domum »in qua usque hodie animarum prosunt saluti« a singulis quibusque inventoribus remissa fuisse narrat, licet haud improbabile videatur, tamen quia eius certa mentio non iniicitur, asserere non audeo. Nam quod presbyter S. Martini Ultraiectensis, quem Iaffeus ineunte circiter saeculo nono scripsisse recte ratiocinatur, sibi sciscitanti in Frisia relatum esse dicit, adhuc superstitem esse quandam mulierem, sed iam valde decrepitam, quae iureiurando assereret, se decollationi militis Christi fuisse praesentem, eamque dixisse, quod quum gladio feriendus esset sacrum evangelii codicem capiti suo imposuerit, ut sub eo ictum percussoris reciperet eiusque praesidium haberet in morte, cuius lectionem dilexerat in vita, optime quidem ad nostrum codicem referri posse videretur, nisi de ipso illo libro quem moriens martyr manibus tenuisse fertur, per Othlonum, qui Willibaldi narrationem trecentis circiter annis post postulantibus monachis Fuldensibus repetiit et aliquibus additamentis auxit, accuratius instrueremur. Dicit enim inter illos libros repertum esse sancti evangelii librum, quem beatus vir pro sanctitate sua secum iugiter deferre solitus fuerit: hunc ergo, quamvis gladio acuto, ut adhuc ab inspicientibus probari valeat, per medium incisus fuerit, nullius tamen literae integritatem eadem incisione perdidisse. Atenimvero noster codex omnino illaesus est et intemeratus.

Nec minore nos incertitudine ne dicam caligine obruimur inquirentes, quid saeculis insequentibus de codice nostro factum fuerit. Quod ut indagarem quamvis quoscunque de rebus Fuldensibus agere suspicatus sum adierim scriptores et maxime amplissima eius viri docti, qui nono saeculo non solum Fuldae, sed totius Germaniae, ut verbo utar quo Bonifacius in epistolis de Beda usus est, splendida fuit candela, Hrabani Mauri opera exegetica, historica, poetica, alia percucurrerim, nuspiam ulla illius certa vestigia inveni. Quae quidem res eo magis mira mihi videtur, quo frequentius eius commemorandi occasionem Hrabano datam fuisse percepi, sive illius commentarios de epistola ad Romanos, in quibus de variis codicis lectionibus verba facere poterat, perscrutabar, sive versus de Bonifacio martyre legebam, sive abbatem doctum in bibliothecam innumeris gazis refertam comitabar, sive in amplum illius de Universo opus, in quo de ipso quoque canone s. scripturae homo diligentissimus agit immergebar. Quod unde explicandum sit, si quis me interrogaverit, maxime dubito an respondeam, cod. cum ceteris Bonifacii reliquiis ita asservatum fuisse in sacrario, ut ad doctos usus non adhiberetur: nam tum manus correctrices, Hrabano iuniores quas supra cognovimus, tum codex ille

harmoniae ev. Cassellanus, qui ex nostro videtur haustus esse, viros plus minusve doctos eum tractasse demonstrant; potius quod Victori videbatur opus harmonicum Tatiani haeretici et apocrypha Pauli ad Laodicenses epistola inter canonicas obvia orthodoxum virum ab usurpando memorandoque nostro codice detenuisse mihi videntur.

Nec prius quam saeculo XIV certa de illo testimonia deprehenduntur, unum exstans in catalogo *Reliquiarum maioris ecclesie fuldensis,* quem in archivi Fuld. copiar. VIII, 336 inveniri relatum mihi est, inter quas qui libri sancti Bonifacii nominantur, dubium non est quin illi tres codices sint, qui decimo octavo demum saeculo ex illius ecclesiae sacrario in bibliothecam scimus esse translatos; alterum in ipso cod. nostro scriptum, quod quum satis sit memorabile in tabula II sub M^4 accurata imitatione a me expressum vides. Conspectui enim alicui locorum, quibus singuli apostoli iaceant, ab originali scriba actis apostolorum praemisso ab ignoto saeculi XIV homine ad marginem addita sunt verba: *hic habes ubi tempore Sti Bonifacii fuerunt corpora apostolorum*, quae intelligi non queunt nisi praesupponas, scriptorem inter cod. nostrum et Bonifacium aliquam relationem posuisse, sive conditorem codicis illum sive quod rectius accipitur, codicis scribam esse iudicaverit: qua in existimatione id quod de Bonifaciana glossarum anglosaxonicarum origine non sine veri specie asseri vidimus, indocte ad totius codicis originem conspicimus esse extensum.

Quae quum comprobent, cod. nostrum admodum esse vetustum et propter fata sua docta consideratione dignissimum, iure quaeritur, quae maxime ipsi sint peculiaria. Quorum in numero quum praeter evangeliorum harmoniam de cuius autore, aetate, lingua originali, methodo, pretio, usu disputare huius loci non est, scribendi ratio, interpunctio, divisio in membra et capitula, librorum isagogae, denique grammatica existant, primum agendum videtur

VI. de scriptura codicis.

Sed paucis opus est, quandoquidem quae sit literarum venustas, quis ambitus, quae continuitas, quae versuum latitudo, quis versuum in unaquaque pagina numerus, quae marginis quantitas, quae inscriptionum paginis impositarum ratio, quum in his omnibus codex ubique sibi constans sit, ex additis tabulis inspiciendo ipse facillime hauries. Textus singula membra quae versiculos vocare nobis licuerit maiusculis initialibus inchoari vides, maioribus quum extra paginae columnam eminent, paulo minoribus, quum intra latent nec nisi praecedente vacuo spatiolo distincta sunt. Scripturae compendia paucissima vides *d̄s, d̄o, f̄f* (fratres), *ih̄u, x̄po* quibus aliis ex paginis

adde *dns*, *scs*, *sps*, *n*· (noster), quae quidem in edito libro plena scriptione reddenda esse existimavi. De signo numerali ꟼ in serie canonum hic illic obvio infra disputabo. Quae in singulorum librorum inscriptionibus et subscriptionibus maiusculis literis in codice scripta inveni compendia INC· EXP· vel EXPL· eandem per formam reddidi, solummodo lineolarum superscribendarum omissionem typothetae precibus concedens. Capitulorum versus initiales minio scriptos in edito libro literis inter se paulo magis separatis, numeros canonicos itidem rubros obliqua typorum figura reddidi. Nomina propria nisi in versuum initio posita fuerint, non maiusculis sed minusculis ubique literis animadvertes inchoari; maiusculas vero non solum in versuum et, quod raro fit, paginarum initio, sed hic illic sub finem versuum positas esse conspicies, ex. gr.

occides autem· FacTus

vel quod in tabula I habes

centia cum conceperiT

quod in editione, quum illum usum firmiter tenendum existimavi, imitari neque volebam neque poteram. Paginarum inscriptiones in codice prorsus regulariter non positae (epistolae enim, actus et apocalypsis nonnisi alternantibus inscriptionibus adornatae sunt, evangeliorum vero harmonia omni titulo caret) quum ad librum legendum necessariae sint, consulta Victoris praefatione, quae modo de *evangelio ex quattuor uno* modo de *evangelio* loquitur, in editione ubique positae lectoris comprobatione spero fore ut fruantur.

VII. De codicis interpunctione.

Quam, licet variam variis in locis speciem praebere videatur, accurate inquirens invenies nonnisi unius esse generis i. e. punctorum, quae propter singularem qua scriba usus est calami moderationem non globulorum figuram exhibentia, sed ad nostrorum quae dicuntur commatum ductum accedentia vario modo adhibentur variisque finibus inserviunt. Aliquam enim et quidem maximam partem simpliciter posita cernis, aliquam vero, insigniendae maioris epochae ergo dupliciter scripta (· ·), quod signum in posteriore codicis parte multo saepius obvium quam in priore, quum apud nos non tam interpunctionis vim habeat, quam interrumpendo orationis filo inserviat, in editione per » exprimendum curavi. Quem ubique locum puncta obtineant sciscitanti mihi ex instituta plurimarum paginarum comparatione scriba visus est sibi hanc dedisse regulam (a qua quidem saepe aberravit), ut punctum in media praecedentis literae altitudine poneret. Neque vero solum quemadmodum apud nos adhiberi solent

ad discernendas enuntiationum epochas, sed etiam ad separanda inter se vocabula, quae sibi iusto propius posita erant, vel ad insignienda nomina propria vel distinguendas literas numerales adhibita sunt, qui usus, libris manuscriptis adaptatus, ab impressa textus editione maxime alienus esse mihi videbatur. Quid quod scriba his illisve vocabulis quibus aliquod pondus addere voluit cf. 1, 23 *ueritatem* 1, 25 *apostolicis* 36, 8 *obseruationibus* puncto apposito distinxisse videtur; de quo usu certi quidpiam asserere non audeo.

VIII. De incisionibus textus.

Stichometricam methodum, qua cod. Amiatinus excellit, licet scriba codicis Fuldensis non sit secutus, sed scriptionem continuam praetulerit, divisionem tamen textus haud plane absimilem observavit, quam ut in editione exprimerem, quia ad textus intelligentiam quodammodo pertinet, meum esse duxi. Incidit enim textum, ubi sententia vel vox aliqua maiori vi atque pondere frui videbatur. Quod quum in textu historico animadvertitur, cf. 42, 1 *Inuenimus messiam*, ib. 12 *Ecce uere israhelita,* ib. 27 *Spiritus domini super me,* ib. 30 *Praedicare annum domini,* 352, 1 *Et stridebant,* ib. 4 *Et filium hominis,* ib. 11 *Domine ihesu* etc., magis etiam in oculos incidet legentium epistolas cf. 401, 12 *Uir duplici animo,* ib. 13 *Glorietur autem,* ib. 14 *Dives autem*, ib. 16 *Et flos eius*, ib. 17 *Ita et diues*, ubi singulos mallei ictus sentire tibi videberis. Idem non nego scribam in dissecandis huiusmodi membris hic illic graviter dormitasse. Sed non ita uti desideravi eius rei imitatio in textu edito successit, quatenus quum in codice scripto illa verba prae ceteris eminent, secundum leges typothetarum nostrorum intra columnam retracta apparent.

IX. De singulorum librorum capitulis.

Evangeliorum harmoniam in CLXXXII capitula divisam esse non solum ultimi capituli numero ostenditur, sed etiam versuum initialium minio scriptorum summa ipsis oculis clare subiicitur. Neque vero in codice iste numerus intactus stetit. Nam inde a capitulo XXI usque ad CI numeros capitulares constanter ita correctos vides, ut singuli uno numero diminuti sint i. e. quod scriptum fuit XXI mutatum cernatur in XX, porro XXII mutatum in XXI etc., quod ea de causa factum videtur, ut error, quo autor praecedentis indiculi argumentum capitis XXI praetermiserat, quodammodo compensaretur. Neque desunt inde a cap. CXXIV usque ad CLVII vestigia manus nobis iam aliunde notae (M[1]), quae postquam illa correcta fuerant, qualiter reliqua corrigi deberent tenuissimis numerorum characteribus margini appositis (quorum aliqua pars postea cultro ligatoris abscissa est)

indicavit et ad verba capitis CLVII *ait autem dominus* cf. infra 139, 3 margini inscripsit: *hic deest cap.* i. e. hic novum numerum capitularem esse inserendum: quo in loco quum codex harmoniae Cassellanus olim Fuldensis revera caput novum constituat dubitari vix poterit, illum ipsum hominem, qui nostrum cod. correxit condendo codici Cassellano operam dedisse, quae quidem res quum ad illustrandam scholae Fuldensis historiam faciat pluris mihi taxanda videtur quam ipsa capitulorum constitutio. Unde explices etiam, cur codex harmoniae Sangallensis simul latinus et teutonicus cuius partem teutonicam Schmellerus descripsit nonnisi CLXXXI capitula contineat: is enim, qui Sangallensem codicem scripsit, eam, quae in nostro inde a cap. XXIV usque ad CI correctio numerorum data est in describendo usque ad finem existimandus est extendisse.

Reliquorum librorum divisio ita comparata est, ut proxime accedat ad eam, quae in cod. Amiat. cernitur, nec nisi in paucis ab illa differat. Nam quod textus epistolae ad Phil. in nostro codice XVII capp. exhibet, in Amiat. XIX et ep. ad Col. illic XXXI, hic XXIX, id quidem non tam in differentia codicum, quam in negligentia scribae, qua numeri quidam omissi sunt, positum esse videtur. Vere differunt (quantum quidem ex editione Tischendorf. disci licet, cf. Proleg. **) in actis apostolorum et ep. ad Hebraeos data. Acta enim in nostro LXXIV, in Amiat. LXX capitulis absolvuntur; ep. ad Hebr. in Amiat. XXXIX, in nostro CXXV capp. continet, nec nisi manu sera illa XXXIX capp. ad marginem notata sunt. Quam praeterea haec epistola ostendit in capp. XII divisionem, quae iuxta originalem invenitur eique coaetanea est, eandem ex codice vetustissimo, qui quondam reginae Sueciae fuit, post in bibliothecam Vaticanam translatus siglo Alex. 9 utitur, apud Thomasium (Opp. I, 416, 427) repraesentatam video.

X. De capitulorum indiculis sive brevibus

ut seorsim agatur, statim ea quae p. 21—28 exstat praefatio postulat, quae quum CLXXXII capitulorum indicem praebet in ea quidem re cum ipso harmoniae corpore convenit, compluribus tamen in locis eidem non bene respondet. Omissum in illo indice capitis XXI argumentum iam notavi: qui defectus post ita compensatur, ut quod scriptor harmoniae uno capite CLVII comprehenderat ab auctore indiculi duo in capita expandatur. Idem in iis, quae ad numeros CII—CVI adscripsit, tum ordine male turbato, tum admissa falsa capitulorum XCV et XCVI repetitione vehementer erravit. Scribere enim debebat

CII· Ubi ihesus instruit etc.
CIII· Ubi ihesus sanat etc.
CIIII· Ubi ihesus ascendit etc. et in sequentibus fere haec:
CV· de hereditatis divisione
CVI· de iuuene divite.

Neque reliqua integra. Quae epistolae ad Rom. praemissa sunt capitula, duabus in partibus constant, quarum altera (I–XXIII), totius fere epistolae argumentum in se continens, per se ipsa stare videtur, altera (XXIIII–LI) iis respondet, quae iisdem sub numeris in cod. Amiatino proferuntur. At quum sequentia Paulinarum epp. capitula Amiatinis congruunt, longe ab illo codice ea recedunt, quae epistolae ad Hebr. praemissa nonnisi priorem eius partem (usq. ad 9, 15) adumbrant. Potius XII illis sectionibus, de quibus modo vidimus, respondent atque eodem codice Vaticano Alex. 9 cuius cognitionem ex laudato Thomasii opere hausimus (cf. I, 428) illustrantur. Actorum capitula LXXIIII item ab Amiatinis recedentia in compluribus codd. vetustis inveniuntur, quos Thomasius affert ib. 356. Capitula ep. Iacobi atque I Petri cum Amiatinis, si pauca excipias, concordant; ea quae reliquarum epp. catholicarum sunt et numero et sententiis prorsus ab Amiatinis differunt neque in Thomasii codicibus habentur. Denique Apocalypseos capitula, in cod. Amiat. omnino desiderata, e compluribus codd. hausta apud Thomasium inveniuntur ib. 381. Multifariam igitur cod. noster ab Amiatino hac in re diversus, paulo divitior est illo; an mendis immunior, id quidem non dixerim.

XI. De argumentis sive prologis.

Quod epistolis Paulinis p. 169 praemittitur argumentum cuius initium est *Primum quaeritur quare post evangelia .. voluerit apostolus has epistulas ad singulas ecclesias destinare* patet suum locum tenere in nostro codice, falsum in Amiat., ubi non evangelia, sed acta apostolorum sequitur. Cui si »concordia epistularum« statim esset adiecta, et huic et codici Amiat. melius foret consultum, quatenus argumenta solius epistolae ad Romanos, quae p. 171 et 179 legimus alterum satis largi ambitus, alterum perbreve aptius sibi iuxta forent posita, quam unum ab altero separata. Quae omnia et recto quidem ordine posita alioque prologo in epp. Paulinas aucta apud Thomasium leguntur I, 382—388. Neque quae hic et in cod. Amiat. cernuntur reliquarum epp. Paul. brevia argumenta apud eum desiderantur (cf. ib. 395 etc. et 416 etc.), inter quae maxime memorabile mih videtur id quod ib. 424 ex vetustissimo cod. Alex. 9 petitum reperitur epistolae ad Colossenses argumentum: eundem enim locum extraordinarium obtinet ad quem in cod. nostro epistola ista relegata est,

ita ut, si mihi quando eveniret esse tam felici, ut Romam viderem, accuratiorem illius codicis tum hac in re, tum in illis, quas modo vidimus, nostro simillimi conarer mihi acquirere cognitionem. Ep. ad Hebraeos, quae in nostro cod. argumento caret, in illo argumentum quidem habet ab Amiatino diversum et iis quae praecedunt bene congruens: »*Hebraei sunt Israelitae ex circumcisione fideles* etc.«, sed cuius textus quinque laborat lacunis. Quod in nostro act. app. praecedit argumentum in Amiatino desideratur, apud Thomasium I, 356 habetur. Epistolae »canonicae« specialibus argumentis et in Fuldensi et in Amiat. carentes, in illo (cf. p. 399 et 400) generalia duo possident argumenta unum prolixius alterum brevissimum, Amiatino ignota, nota vero Thomasio (cf. I, 364. 372), quorum quod longioris ambitus est Hieronymianum nomen (cf. 399, 22) mentiri ex iis patet, quae ad defendendum locum I Io. 5, 7 ib. 12—20 afferuntur, quem ab Hieronymo non esse latine versum ipse codex noster cum Amiatino consentiens luculenter testatur. Denique apocalypsis, quae in cod. Amiat. non solum capitulorum indice sed etiam argumento caret, sicut illa ita hoc communia habet cum codicibus illis, quos Thomasius I, 381 allegat. Restat ut

XII. de praefatione Victoris eiusque additamentis

breviter agatur. Hanc si Victor non reliquisset, nos quidem claro aliquo historiae codicis documento destituisse videretur, suo vero nomini aliquantum pepercisse. Neque enim quae in ea de Tatiano, quem evv. harmoniae autorem esse suspicatur, vel de Ammonio profert, cuipiam docto satis faciunt; et in computatione mathematica de denario canonum numero instituta (3, 2—9) non solum aperte lapsus est, sed etiam a fine proposito longe aberrasse existimandus. Canonum enim Eusebianorum post ab Hieronymo latine redditorum seriem, cuius brevem conspectum in codice scribendum curavit (p. 4), dum conatur rectam esse demonstrare, accidit ei, ut seriem excogitet ab illa duobus in canonibus plane recedentem; unde factum est, ut serior quidam libri lector, qui praefationem percucurrerat atque ad legendum examinandumque illum conspectum erat progressus, se a corrigendo vituperandoque eo non retineret. Lineolis enim positis 4, 16 (*lucas· marcus*) haec nomina non eum ordinem, quem secundum praefationem (3, 9) debebant, tenere monuit, et eum canonem quem ex praefationis verbis: *aut marcus cum iohanne similibus loquitur* (3, 8) rectum esse suspicabatur hic desiderans ad marginem inferiorem haec verba interrogantia scripsit

ubi est marcus iohannes

quae in seriora apographa transiisse supra vidimus.

Idem vero si, de qua re vix dubitaverim, prolixam canonum enumerationem, quam inde a p. 5 usque ad p. 20 edidi, sua manu elaboravit, bonum diligentiae exemplum reliquit: qua quidem factum est ut non in repetendis Eusebii Hieronymique seriebus canonicis acquiesceret, sed unicuique canoni seriem eorum harmoniae capitulorum, quae ad illum pertinebant, insereret. In qua numerorum coacervatione illud siglum quo in inscriptione sua Victor usus est (cf. tabul. II):

ι NON· MAI· i. e. sexto nonas Maias

cuius vestigium habes apud Mommsen, Inscr. regni Neapol. Nr. 6697, licet fere constanter scriptio *VI* adhibeatur, tamen non raro inveniri animadverto.

XIII. De lectionibus ecclesiasticis,

quae p. 165—168 editae sunt, videas si placet quae disputavi in dissertatione de pericopis encyclopaediae Herzogianae inserta. Hic proferenda sunt, quae ad criticam tractationem pertinent. Initia illorum quum titulis ad marginem scriptis, extrema vero verba plerumque crucicula in textu, hic illic itidem ad marginem collocata, quam ubicunque inveni fideliter exprimendam curavi, indicetur, earum perscrutatio facile unicuique lectori committi posse videretur, si scriba in omnibus constantia qua oportebat usus esset. Sed neque omnes quos protulit numeri recti sunt, neque omnibus quos index continet titulis adnotationes marginales respondent, neque cruciculas ubique appositas vides. Ex quo sequitur, aliquas lectiones omnino certe definiri non posse: quas asteriscis insignivi; et paucarum extrema verba incerta esse: quas signis interrogatoriis instruxi. Maximam vero partem certae sunt neque sine multiplici voluptate eas lectiones quae in vetere ecclesia Capuana festis diebus legebantur cum Romanis nostrisque comparabis. Lectiones igitur hae sunt:

De adventu Rom. 8, 3—17
Rom. 11, 25—36
Gal. 3, 15—26
I Thess. 5, 14—23
Prid. nat. Dom. Phil. 4, 1—9
In nat. Dom. Hebr. 1, 1—4 (?)
In nat. S. Ioh. II Tim. 3, 16—4, 8
In nat. innoc. Rom. 15, 7 vel 8—14
De eod. die contra idola I Cor. 8, 1—9, 21
De eod. die I Cor. 10, 14—33
In ieiun. epifan. Col. 1, 9—19
In epif. mane II Cor. 4, 6—18
In eod. die epif. Tit. 2, 11—3, 6
In eod. die epif. Gal. 3, 27—4, 7
Cottidiana post epif. Rom. 12, 6—16
Cottidiana Hebr. 12, 25—28
Cottidiana Hebr. 6, 9—15
Cottidiana Gal. 3, 15—26 (cf. supra de adv.)
Cottidiana Hebr. 12, 29—13, 8
Cottidiana I Tim. 6, 7—16
Cottidiana Rom. 12, 16—21
*Cottidiana Rom. 7, 14—24
Cottidiana Rom. sub initium ep., ergo 1, 1—6 (?). Deest indicatio marginalis.
*Cottidiana Rom. sub titulo XLIII i. e. 13, 1—6. Deest item.

Cottidiana Rom. sub titulo I, ergo 1, 1—6 [lege III. i. e. 1, 13—26]
In sexag. I Tim. 3, 16—4, 8
Cottid. I Cor. 9, 21—27
In quinq. Rom. 14, 10—19
In quadr. I Cor. 9, 21—27 (cf. supra in cottid. Rectius legi videtur II Cor. 6, 2—10, ad quem locum margo habet: *lect. in caput quadrag.)*
In ieiunio I in quadr. Rom. 6, 12—23
Ieiun. II in quadr. Rom. 12, 1—5
In quadr. dom. II Rom. 13, 8—14, 4
In quadr. ieiun. III Gal. 5, 14—6, 2
In quadr. ieiun. IIII Eph. 4, 17—22
In quadr. dom. III Eph. 4, 23—32
In quadr. ieiun. V Eph. 5, 1—5
In quadr. ieiun. VI Eph. 6, 10—17
In quadr. dom. IIII Gal. 1, 4—2, 18
In quadr. ieiun. VII 1 Thess. 4, 1—9
In quadr. ieiun. VIII II Thess. 3, 4—16
In quadr. dom. V Col. 2, 4—10
In quadr. ieiun. VIIII Rom. 14, 19—23
In quadr. ieiun. X II Cor. 3, 2—17
*Dom. ante octo dies paschae II Cor. sub tit. V (i. e. 2, 1—11) neque vero dies ad marginem notatus est neque pericopa ei bene respondet
In ebd. maiore II Cor. sub tit. XXV [lege XXVI i. e.] II Cor. 11, 19—31
In sec. fer. ante pasch. Gal. 2, 19—3, 6
In tertia fer. ante pasch. Gal. 3, 7—14
In quarta fer. ante pasch. Eph. 2, 13-3, 12
In quinta fer. ante pasch. I Cor. 5, 6-6, 11
In quinta feria ad vesperam con. dom. I Cor. 11, 20—32
In sexta fer. ante noctu magna Phil. 2, 5—11
In noctu sca mane Phil. 4, 4—9 (cf. supra ad *prid. nat. dom.*)
In noctu sca. noctu I Cor. 10, 1—4
In scm. pascha Col. 3, 1—11
In sec. fer. paschae Rom. 6, 3—11
In tert. fer. paschae Rom. 5, 6—11
In quart. fer. paschae Eph. 2, 4—10
In pascha annot. Eph. 4, 1—13
In nat. ss. Petri et Pauli Rom. 10, 11—15 [?]
In ieiun. s. Laur. II Tim. 4, 16—18
In nat. eod. II Cor. 9, 6—9
In ieiun. s. Andreae II Tim. 2, 4—10
*In nat. s. Andreae II Cor. 2, 1 (neque vero dies ad marg. notatus est neque pericopa apta ad diem)
De martyribus Hebr. 10, 12—39
De martyribus Hebr. 11, 32—40
De mart. gen. fem. II Cor. 10, 17—11, 2
*De martyribus ad Hebr. sub tit. XII. Huius solemnitatis in ep. ad Hebr. praeter duo illa, quae modo praecedunt ad marginem mentio non fit.
*De martyribus II Tim. sub titulo II (i. e. 1, 8—12 ad quem locum ceteroquin aptum de solemnitate nil memoratur)
De martyribus Rom. 8, 28—39
In dedic. I Cor. 3, 8—17
In dedic. Hebr. 3, 1—6
In dedic. Eph. sub tit. VI (i. e. 2, 11—12, qui locus si usque ad v. 21 continuatur aptissimus videtur et recte positus esse, licet in margine solemnitatis mentio non fiat)
*De nat. episc. ad Hebr. (nota sine ullius loci indicatione sic posita)
De ordinationibus I Tim. 3, 8—15
De ordinationibus I Tim. 4, 9—16
De agendis I Thess. 4, 13—17.

Egregium mihi illa occupatura esse viderentur locum in aliqua monumentorum rei lectionariae collectione, si quis felici inturbidoque eorum quae in schedis habet aliquando edendorum otio instrueretur.

XIV. De codicis grammatice

i. e. de magna eorum copia, in quibus scriba a solitis dicendi scribendique regulis recedit disputaturus non Orbilium ago, sed viros doctos, qui linguae latinae senescentis historiam perquirunt aemulor, collaturus aliquid si fieri possit ad intelligendam commutationem veteris linguae Romanae in linguas Romanenses, lentam illam et reconditam, cui biblia latina usquequaque in Italia, Hispania, Gallia divulgata haud mediocriter videntur inserviisse. Qua in re, quondoquidem fieri

potuisse negaverim, ut in mera transscriptione, quae oculorum dextraeque munere exercetur, a scriba codicis tot, quot cernuntur sphalmata committerentur, unde rectius censeas scribam plerumque verba dictanti, calamo excepisse, viri docti videant rectene existimem ex codice nostro fere colligi posse, qualis fuerit Capuae circa medium saeculum sextum apud homines doctioris eruditionis expertes latini sermonis pronuntiatio, qualisque ea, quae ab auditione verborum dictatorum pendebat scriptio.

Neque enim nisi ex oscitante pronuntiatione dictantis indoctaque scribae auditione orta esse censeo quae leguntur *trabis* = trabs 51, 6, *offeret* = offert 334, 14, *principes* = princeps 344, 5, *ad ignoscendam* = ad dign. 304, 16, *horam maris* = hora m. 326, 36, *extimatis* = existim. 333, 18, cf. 396, 35, *exspectaculum* = spectac. 325, 25, *aut e mundi* = autem mundi 259, 7, *manum* = manuum 297, 24; 302, 15; 314, 10, *spiritum* = spirituum 461, 22, *athelete* = athlete 301, 6, *meae* = me 381, 1, *electione* = lect. 400, 3, *donare* = damnare 391, 8. Non quod omnia, quae homo dictavit, vitiose dictaverit vel quaecunque scriba audivit, vitiose reddiderit; satis est statuere, et illius pronuntiationem et huius auditionem ad eam quae tunc plebis in usu erat loquendi rusticitatem fuisse inclinatam.

Itaque commutatas inter se videmus vocales *e* et *i*: *habis* 201, 5, *uindix* 199, 8, *pinguidinis* 196, 22, *exhibite* 188, 15. 29, *mercidem* 210, 17, *accepitis* 213, 28, *tradedi* 227, 8, *sterelis* 255, 7; *stilla* 228, 36, *gaudite* 271, 34, *vidite* 272, 1, 265, 5.

oe et *i*: *moenanti* = min. 205, 25.

i et *ae*: *quidam* = quaedam 325, 11.

i et *a*: *stagmata* = stigm. 249, 28, *turabulum* = thurib. 443, 5.

i et *u*: *sumus* = simus 280, 2, *eunuce* = eunice 302, 12.

i et *ii*: *hii fili* 191, 7; *simonis coriari* 359, 3, *petissent* 153, 10.

e et *a*: *veterescent* 313, 23, *dissecebantur* 334, 9. 347, 4, *dispargamini* 144, 24.

e et *ae*: *praessura* 232, 27, *faciae* 233, 8, *aegemus* 235, 2, *collecte* 229, 33, *timotheae* 295, 4, *graegi* 381, 13, *aequites* 388, 3, *hebraicae* = -ce 152, 35, *dignae* = -ne 203, 7, *aeuacuabuntur* 224, 23, *erumna* 245, 11, *egros* 346, 3, *eruginauit* 406, 4, *terre motus* 129, 29. 156, 21, *querebant* 59, 8, *erario* 301, 31.

eie vel *eii* et *ei*: *eicerunt* 118, 13, *eicite* 134, 15, quae formae fere constantes sunt.

i et *y*: *apollion* 444, 28, *lacrimam* 459, 18, *pamphiliae* 364, 9.

y et *u*: *murrae* 157, 17.

u et *o*: *furtunati* 230, 20, *subrii* 228, 23 cf. 485, *luricam* 266, 31, *prumptum* 241, 31 cf. 486, *furmulam* 268, 10, *uriuntur* = or. 299, 19, *usus*

= usos 307, 14; *totoribus* 253, 34, *adolatio* 274, 32, *recubitos* = -tus 126, 17, *gressos* = -sus 329, 13, *fulgora* 443, 13, *sulphor* 445, 5.

o et *au*: *clodus* 89, 11.

u et *au*: *cluditis* 126, 30.

o et *um*: *hunc mundo* 261, 1, cf. *paruissemus cyprum* 381, 34, *conlabora euangelium* 302, 17, *de credendum* 274, 27, *de incertum* 400, 26, *de alterutrum* 405, 20.

i videmus sequenti *s* impurae praemissam: *istamus* = st. 186, 17 cf. 478; *in iscientia* = in sc. 238, 21; *ispirans* = sp. 354, 24; *tu ista* = tu sta 402, 21 cf. 502; quo genere scriba praeformavit Italicorum recentiorum usum, qui dicunt *in ischerzo*; vel omissam ante s impuram: *sti* = isti 197, 16, *stius* = istius 204, 34, cf. *stantia* = inst. 267, 2.

h vocalibus praemissam: *his* = is 199, 35, *his quae* = isque 90, 33 cf. 472, *holus* 127, 16, *heremo* 172, 9, *hiris* 438, 31, *harenam* 52, 23; omissam: *umeros* 89, 26, *exortatur* 198, 9, cf. 276, 24.

Porro *b* et *u* saepissime commutantur et in radicibus vocabulorum: *fabus mellis* 161, 31, *salbati* 260, 22, *brebi* 261, 24, *labacro* 265, 22, *fobet* ib. 28, *libore* 411, 26, et in flexionibus: *iudicaberitis* 50, 33, *probaberitis* 229, 34; *separauit* = -bit 135, 18, *clarificauit* = -bit 138, 29; iuxta posita sunt *confirmabit solidauit* 414, 35.

b et *p*: *scribsit* 419, 31, *scribturas* ib. 34, *delabsam* 417, 2; *optulit* 327, 11.

c et *qu*: *locuntur* 424, 36, *quur* 170, 14; *c* et *ch*: *dracho* 448, 26.

d et *t*: *aput* 421, 5, *athuc* 61, 26, 143, 19; *adque* 328, 25, *ad* = at 253, 24, 254, 1, *inquid* 214, 14.

f et *ph*: *fialas* 452, 9, filadelfiae 434, 33, *cufrate* 444, 34.

g et *ch*: *dragmas* 89, 33, cf. 90, 1. Subinde invenimus

m tam leni sonitu instructam, atque ex mera labiorum remissione sponte ortam, ut facillime finali vocabulorum vocali addatur: *omnem opus* 304, 5, 305, 13, 307, 5, *omnem desiderium* 274, 6, *in omni epistolam* 284, 5, *dignus mercedem suam* 298, 27, *ex necessitatem bonam* 311, 13: quod exemplum si ad falsum praepositionum usûm referre malueris, aliud errorum genus hic obvium tetigisti.

n in aliquibus vocabulis ante *s* et *t* ingestam (vel potius conservatam ex vetustiore tempore) *quotiens* 128, 18, *tricensimum* 69, 9, *occansione* 189, 22, 244, 18, *thensauri* 284, 25, *lanterna* 147, 10, *desiderantissimi* 273, 5; vel omissam: *pregnatibus* 130, 17.

th commutatam cum *t*: *pytonem* 371, 18, *turabulum* 443, 5; *t* cum *th*: *thonitrua* 443, 12; *th*, quod memorabile est, cum *ph*: *paphmos* 434, 28.

z cum *s*: *zmyrnae* ib. 32, *zmaragdinae* 438, 32 cf. 460, 24.

x auctam litera *c: necxuisse* 1, 10, *uncxit* 120, 26, *intincxisset* 138, 18; vel commutatam cum *s: iusta* = iuxta 204, 12.

Praepositionum assimilatio cuipiam regulae non est adstricta: *ammirabantur* 52, 27, *ommutesce* 57, 36, *ammisit* 59, 1, *quemammodum* 62, 22; *conpluribus* 62, 7, *conmouet* 151, 31; *inpone* 62, 2, *adsumtionis* 123, 13, *adsimilari* 49, 9; *conubium* 330, 22.

Ad declinationem progredientibus nobis *ipsud* obviam est 60, 34; cui oppositum est *illum* = illud 163, 6, *alium castellum* 123, 20; adnoto *qui* pro *quis* positum 414, 11; genitivi cernuntur *uestrum* 374, 33; *innocentum* 186, 15. 16, *infantum* 407, 26, sed *uoluptatium* 304, 24, *turpilucri* 308, 6; dativi *infirmibus* 293, 28, *diaconibus* 268, 29; *alio* 56, 19, *domui* 302, 34, formae adiectivorum *austeris* = -rus 135, 6, *sinceres* 269, 8; generum abusus *eundem certamen* 270, 11.

Verborum flexiones nos offendunt *nubent* = nubunt 111, 23, *haurierant* 55, 32, *collexistis* 135, 25, *prendiderunt* 163, 1, *adiuuaui* 238, 14, *induiti* 266, 31, *combuserunt* 378, 4, *absorta* 229, 23.

Constructionis regulas fractas vides in his: *dominantur eorum* 101, 24, 200, 14 (sed *illi dominabitur* 188, 6), *eos nocebit* 164, 33, *cui miseretur* 193, 15, *uobis inpediuit* 255, 26, *mihi dignum* 269, 1, *memores estis laborem* 277, 1, *necesse habent medicum* 60, 19, *confundetur eum* 54, 27, *uino qui* 450, 29, *atrium... eum* 446, 11. 12, *uade .. et offers* 56, 7; denique rarum illud hic habes *libertate emendi omnium* 206, 26.

De qua textus vitiositate maxime in capitulorum indicibus conspicua, cuius plura dare poteram exempla, ne nimis mireris, cum nostro Amiatinum codicem precor compares, qui quid in hoc genere sibi permittat docte uti solet Tischendorfius noster docet in proleg. XVII. Sed omnino in multis tam similia inter se haec vetusta instrumenta cernuntur, ut

XV. qualis Fuldensem inter et Amiatinum codicem intercedat ratio

seorsim describi debeat. Quae quidem tum in cognatione, tum in aliqua affinitate mihi videtur esse posita. Cognatos enim inter se fuisse fontes, ex quibus uterque ortus est, non solum ex ipsa utriusque antiquitate ab Hieronymi exitu circiter CXX annis distante suspicaberis, sed etiam multifario quem exhibent consensu adduceris ut perspicias. Qui ita est comparatus, ut hic illic talia pariter contineant, quae erronea sunt, ut in ep. ad Rom. 1, 28 *notitiam* pro *-tia*, 8, 29 *eius* pro *sui*, 10, 6 *ascendit* pro *-det*, ib. 7 *descendit* pro

-det, 11, 1 *tribu* pro *de tribu,* ib. 22 *bonitatem* pro *-te,* 12, 19 *uindictam* pro *-ta,* 16, 26. 27 *cognito solo* pro *cognito, soli*; vel etiam, ubi testes alii adversantur, lectiones unice veras communiter servarint, ex. gr. in eadem ep. 8, 3 *legis,* 8, 10 *uita,* 9, 10 *patre,* ubi Sixtino-Clementina habet *legi, vivit, patris.* Consensum tamen universalem haud exigua differentiarum singularium copia comitatur teste eo, qui in utroque codice est, textu eiusdem epistolae ad Romanos. In qua quum Fuldensis habet 1, 6 *caritate,* 1, 8 *omni,* 2, 6 *retribuet,* 2, 8 *diffidunt,* 2, 22, *execraris* etc., in Amiatino legitur *dilectione, universo, reddet, non adquiescunt, abominaris* rel. Accedit quod evangeliorum harmonia, quam ille continet, in hoc non invenitur, neque eosdem uterque capitulorum indiculos catholicis epistolis praefixos praebet, sed alios; quas differentias differentium codicum usu nostris illatas esse patet.

Neque vero minus in illa ipsa lectionum discrepantia aliquam codicum cognationem, sed quae singularis generis est, animadvertendam esse censeo. Victorem dico codicem quendam, non totius quidem Novi Test., sed epistolarum Paulinarum possedisse atque ad crisin nostri instituendam adhibuisse, qui cum Amiatino summa cognatione erat coniunctus. Nam quas modo allegavi codicis Amiat. varias lectiones *dilectione, universo, reddet, non adquiescunt, abominaris* rel., eas omnes Victor vel per scribam correctoris munere fungentem vel per alium quendam ad marginem codicis nostri scribendas curavit. Unde iure tuo Victorem ipsius Amiatini usum habuisse suspicareris, nisi aliis de causis id parum verisimile esse videretur. Nam inter illas quas margini intulit varias lectiones aliquae sunt, quae in codice Am. non inveniuntur, et in cod. Fuldensi talia leguntur, quae Victor si Amiatinum habuisset absque ulla dubitatione correxisse videretur, ex. gr. 9, 18 *cui vult miseretur,* quam sententiam Amiatinus recte sic exprimit *cuius vult miseretur.* Quod qualecunque est, nobis gratulemur oportet, quod duos habemus testes antiquissimos probataeque fidei, qui quae originalis Novi Test. Hieronymiani forma fuerit fere omni ex parte nos edocent. Quorum unus postquam Tischendorfium suum fuerat assecutus editorem, reliquum erat, ut alter similibus curis editus doctorum hominum orbi quasi e Victoris manibus sinuque Bonifacii traderetur.

XVI. Quas sibi leges auctor posuerit in paranda codicis editione.

Notum est, Carolum Lachmannum eo maxime de critica Novi Test. tractatione bene meruisse, quod quum persuasum haberet textui

Hieronymiano egregiam virtutem inesse ad constituendum textum graecum, una cum Philippo Buttmanno criticae codicis Fuldensis comparationi diligentissime operam dedit, quorum studiorum fructum in doctissima graeci latinique textus recensione omnium oculis atque usui propositum esse scimus. Aliud mihi consilium, alia methodus fuit. Neque enim inutile me aliquid doctis hominibus, imo necessarium me esse suscepturum iudicavi, si codicem Fuldensem, sexti saeculi opus, secundum omnes quas comprehendit partes, qualis est, accurate ederem, unde non modo textus Novi Test. latini, sed omnis ratio qua illo tempore sacra scriptura esset considerata ac tractata lectoribus eluceret. Quod ut assequerer, quum liber sacer qua est vetustate atque dignitate ultra arctos bibliothecae limites cum iis qui extra sunt non communicetur, inde ab anno praecedentis decennii quinto quater Fuldam adii ibique comiter exceptus si singulas vices computo duodecim hebdomades festis diebus vix exceptis transscribendo perscrutandoque codici vovi. Quo in studio fultus, neque in paucis ab Amando Keiz bibliothecae Fuldensis diligentissimo bibliothecario, quem ad lares quoque reversus literis datis de singulis lectionibus consului, adiutus, post casus tristissimos quos enarrare longum est, impenso multorum annorum otio tandem eo perveni, ut librum de quo iam desperavi sospitatum tibi offerre queam. In quo totus codicis textus quatenus a Victore eiusque scriba et correctore scripturae mendis exemtus est, non correctis iis quos etiamnum tenet erroribus, admissa peculiari illis temporibus scriptione ipsaque (quantum pro ratione quae inter textum scriptum et typis impressum obtinet licuit) interpunctione servata, oculis subiicitur. De qua quidem re quum ne uno quidem momento dubitavi, vehementer haesi de iis, quae non tam menda corrigendo quam alias lectiones comparando Victor vel ipse aliis e libris codici nostro intulit vel per suos amanuenses inferenda curavit. Quae si textui inseruissem dupliciter mihi viderer a via recta defecisse: originalem enim codicis indolem destruxissem, neque vero eo bene forem usus, quod Victor per correctorem ad I Cor. 12, 31 margini intulit, ubi ad ea quae textus praebet *dona meliora* notatum est: *alibi carismata,* cf. quae in comment. diplom. ad 318, 6 notavi, unde discendum esse existimavi Victorem non tam emendationes quam varias lectiones codici intulisse. Has igitur in commentarium diplomaticum ablegandas esse censui; cui consilio, ut in bona re constans essem neve codicum diversorum substantias inter se miscerem, iis quoque in locis haud ita multis inhaesi, ubi alius codicis lectiones in ipsum textum intrusas videbam. Unde officium mihi iniunctum esse sensi, ut non acquiescens in iis quae scripta exstabant, ea quoque legere atque transscribere studerem quae vel punctis deleta vel

scalpello rasa erant, modo singularem lectionem, non errorem in se continerent, cuius rei exempla habes in comm. dipl. ad 193, 1 et 196, 6. 7. Quod reliquum est, versuum divisionem Stephanicam, qua hodie carere non possumus, adhibitis minutioribus numeris textui secundum Tischendorfianam cod. Amiatini editionem inserui; numeros vero quae in evangeliorum harmonia ad discernenda singulorum evangelistarum effata per amanuensem inscribi iussi, ex diligentissima quam J. A. Schmellerus a. 1841 dedit harmoniae latinae et francicae editione hausi, inter quos complures a viro doctissimo non recte positos esse moleste fero: quorum emendationem si benevolus lector quaesiverit, ex commentario meo critico facile hauriet, in quo ubi singuli evangeliorum loci inveniantur additis paginarum versuumque numeris accurate edocebitur.

IN NOMINE PATRIS ET FILI ET SPS· SCI·
INC· PRAEFATIO UICTORIS EPISCI CAPUAE

Cum fortuito in manus meas incideret unum ex quattuor euangelium conpositum et absente titulo non inuenirem nomen auctoris· diligenter inquirens quis gesta uel dicta domini et saluatoris nostri euangelica lectione discreta in ordinem quo se consequi uidebantur· non minimo studii labore redegerit· repperi ammonium quemdam alexandrinum· qui canonum quoque euangelii fertur inuentor· matthei euangelio reliquorum trium excerpta iunxisse· ac sic in unam seriem euangelium nexsuisse· sicut eusebius episcopus carpiano cuidam scribens in praefatione editionis suae· qua canones memorati euangelii edidit supra dicti uiri imitatus studium refert· in hunc modum· ammonius quidam alexandrinus multum ut arbitror laboris et studii impendens unum ex quattuor nobis abreliquit euangelium ex historia quoque eius comperi· quod tatianus uir eruditissimus et orator illius temporis clarus· unum ex quattuor conpaginauerit euangelium cui titulum diapente conposuit· hic beati iustini philosophi et martyris· dum aduiueret discipulus fuit· quo migrante ad dominum cum palma martyrii· magistri sanctam deserens disciplinam et doctrinae supercilio elatus in lapsum encratitarum heresim marcionis potius amplexus errorem quam iustini· christi philosophi ueritatem· suae uitae perniciosus excoluit· asserens inter alia nuptias et stupra pari crimini subiacere· sed et dictis apostolicis· manus profanae emendationis· uel ut dicam uerius corruptionis dicitur intulisse· sed quia et hominum perfidorum christi dei nostri operante potentia confessione uel opere saepe triumphat gloria ueritatis·

nam et daemones christum fatebantur· et filii sceuae in actibus apostolorum· in nomine ihesu quem praedicaret paulus demonia fugabant· tatianus quoque licet profanis inplicatus erroribus non inutile tamen exhibens studiosis exemplum hoc euangelium ut mihi uidetur sollerti conpaginatione disposuit· et forsitan adhuc beati iustini adherens lateri illius eruditionis merito hoc opus explicuit· arbitror enim propterea non ammonii sed huius esse editionem memorati uoluminis quod ammonius matthei fertur relationi euangelistarum reliquorum relatione discretos adnexuisse sermones hic uero sancti lucae principia sunt adsumpta

Licet ex maxima parte euangelio sancti matthei reliquorum trium dicta coniunxerit· ut iure ambigi possit· ammonii an tatiani inuentio eiusdem operis debeat extimari·

Uerumtamen uel si iam heresiarces huius editionis auctor exstitit tatianus uerba domini mei cognoscens libenter amplector interpretationem si fuisset eius propria procul abicerem· nam et contra gentes magnificos libros edidisse narratur· hoc igitur euangelium cum absque numeris repperissem quos ammonius mirabili studio repperit·

Eusebius uero caesareae episcopus palestinae· ab eo accipiens exemplum diligenter excoluit· quibus communiter ab euangelistis dicta uel propria sunt notulis declarata· domino iuuante studium laboris inpendi· ut memoratos numeros· per loca congrua diligenter adfigerem· quodsi dubitatio alicuius uerbi fortasse prouenerit ex appositis numeris ad plenariam recurrens quilibet euangelii lectionem an et ibidem ita se sermo habeat de quo ambiguitas prouenerat incunctanter inueniat· et absque scrupulo studiosi meus secura hoc possit· uti uolumine· quod etsi a compositi huius auctore uoluminis cum numeris editum fuit sed transcribentium desidia omissi putantur· nos tamen in eo sumus labore uersati quo opera solet nouella praesumi· sciendum sane quod hic numerus canonicus usque ad denariam perueniat quantitatem· neque scribentis uoluntate horum numerorum summa defixa est· sed ratione et regula naturali· ab ammonio est inuenta sagaciter

Neque enim aut infra denarium aut ultra poterit ullo modo alius numerus repperiri· qui quattuor euangelistarum dicta communia aut propria ualeat explicare· quod praesenti facile potest exemplo probari· nam aut omnes quattuor sibi concordare necesse est· aut mattheus· marcus· lucasque sibi conueniunt· aut mattheus iohanni consentit· aut mattheus lucae concordat· aut mattheus cum marco eadem loquitur· aut marcus cum luca et iohanne paria loquitur aut marcus cum iohanne similibus loquitur· aut marcus cum luca eadem narrat· aut lucas cum iohanne non discrepantia referunt· aut singuli propria inueniuntur exponere· In quattuor igitur euangelistis euidenti numerorum ratione monstratum est quod non ualeat communis propriaque relatio ultra progredi· aut intra denariam contrahi quantitatem· quos tamen canones breuiter supter adnexui ut manifestius fiat· in quo canone euangelistae communia uel propria dixerint· ordinem uero quem in canonum ratione digessimus· ad hoc exeruimus ut sola probatio fieret· rationabiliter denarii summam fuisse conscriptam· nam quae sit eorum positio breuiter ut diximus infra notare curauimus· ipsos quoque numeros in unum pariter congregatos in modum quo eos sanctus hieronymus digessit curaui describere· iuxta seriem dumtaxat qua totius euangelii huius lectio explicatur ut qui eadem uel alia· aut ubi propria· euangelistae protulerint memoratos numeros prius curiosus lector si uelit inspiciens facile ex nota numeri reperta comprobet lectione· sanctam et beatissimam trinitatem praecantes· ut nos in ueritate scripturarum suarum erudire dignetur· et discretionis gratiam tribuat· quatenus ut optimi trapezitae· omnia probemus secundum apostolum et quae sunt bona sectemur·

. . . .

EXPLICIT PRAEFATIO

In canone primo
quattuor concordant mattheus· marcus· lucas· iohannes
In secundo tres
mattheus· marcus· lucas
In tertio tres
mattheus· lucas· iohannes
In quarto tres
mattheus· marcus· iohannes
In quinto duo
mattheus· lucas
In sexto duo
mattheus· marcus
In septimo duo
mattheus· iohannes
In octauo duo
lucas· marcus
In nono duo
lucas· iohannes
In decimo propria·
unusquisque quae non habentur in aliis ediderunt

Mattheus.	Marcus.	Lucas.	Iohannes.
capi	tu	lo	*XIII*
VII	II	VI	X
XI	IIII	XVI	XII
VIII	II	VII	X
XI	IIII	X	XII
capi	tu	lo	*XIIII*
XIIII	V	XIII	XV
XIIII	V	XIIII	XV
capi	tu	lo	*XVI*
CLXVI	LXXXII	XCIIII	XVII
capi	tu	lo	*XVII*
XXIIII	XXVII	XVII	XLVI
capi	tu	lo	*XXI*
XI	IIII	X	XXVIII
capi	tu	lo	*XXIII*
XXIII	XXVII	XLV	XLVI
capi	tu	lo	*XLV*
XCVIII	XCVI	CXCVI	CXX
capi	tu	lo	*LV*
LXX	XX	XXXVIII	XXXVIII
capi	tu	lo	*LXVIII*
XCVIII	XCVI	CXCVI	CXX
capi	tu	lo	*LXXV*
CXXXIII	XXXVII	LXXVIII	CVIIII
capi	tu	lo	*LXXVIIII*
CXLI	L	XVIIII	LVIIII
CXLII	LI	XXI	XXXV
capi	tu	lo	*LXXXI*
CXLVII	LXIIII	XCIII	XLVIIII
capi	tu	lo	*LXXXIII*
LXXXIIII	CLX	CCLXVI	LXVII
CCXCV	CLXXVI	CCLXXXII	LIIII
CXLI	L	XVIIII	LVIIII
CCCX	CXCI	CCXCVII	LXVIIII
CLXVI	LXXXII	XCIIII	LXXIIII
capi	tu	lo	*LXXX*
LXX	XX	XXXVII	XXXVIIII
XCVIII	XCVI	CXVI	XL
capi	tu	lo	*XCI*
CLXVI	LXXII	CIIII	LXXIIII

Mattheus.	Marcus.	Lucas.	Iohannes.
capi	*tu*	*lo*	*CV*
CCXX	CXXVIIII	CCLX	LXXVII
capi	*tu*	*lo*	*CXII*
CCLXXIIII	CLVI	CCLX	XX
capi	*tu*	*lo*	*CXVIII*
CXXI	CCXI	CCXXXVIII	XXI
capi	*tu*	*lo*	*CXXIIII*
CCXX	CXXVIIII	CCXLII	LXXXVIII
capi	*tu*	*lo*	*CXXX*
CCXX	CXXII	CCXXXVIIII	LXXXV
CCC	CLXXXI	CCLXXXV	LXXVIIII
capi	*tu*	*lo*	*CXXXVI*
CCLXXIII	CLVI	CCLX	XCV
capi	*tu*	*lo*	*CXXXVIII*
CCLXXIIII	CLVI	CCLX	XC
CCLXXVI	CLVIII	LXXIIII	XCVIII
CCLXXVI	CLVIII	LXXIIII	XCVIII
capi	*tu*	*lo*	*CXXXVIIII*
CCLXXVI	CLVIII	LXXIIII	XCVIII
capi	*tu*	*lo*	*CXLIIII*
XCVIII	XCVI	CXVI	CXI
capi	*tu*	*lo*	*CXLVI*
CCXLIIII	CXXXVIIII	CCL	CXLVI
capi	*tu*	*lo*	*CLIIII*
CCLXXVIIII	CLVI	CCLX	XX
capi	*tu*	*lo*	*CLV*
XCVIII	XCVI	CXVI	CXX
capi	*tu*	*lo*	*CLVI*
CCLXXX	CLXII	CCLXXVIIII	CXXII
CCLXXX	CLXII	CCLXVIIII	CXXII
capi	*tu*	*lo*	*CLVII*
CCLXXXIIII	CLXV	CCLXVI	LXVII
CCLXXXVIIII	CLXX	CCLXXV	CXXVI
CCLXXXVIIII	CLXX	CCLXXV	CXXVI
capi	*tu*	*lo*	*CLVIII*
XCVIII	XCVI	CXVI	CXXVIIII
XCVIII	XCVI	CXVI	CXXXI

Mattheus.	Marcus.	Lucas.	Iohannes.
capi	*tu*	*lo*	*CLX*
CCXLIIII	CXXXVIIII	CCL	CXLI
XCVIII	XCII	CXVI	CXLIIII
CCXLIIII	CXXXVIIII	CCL	CXLVI
capi	*tu*	*lo*	*CLXI*
CCXCI	CLXXII	CCLXXXIIII	CLVI
CCXCV	CLXXVI	CCLXXXII	XLII
capi	*tu*	*lo*	*CLXII*
CCC	CLXXXI	CCLXXXI	CLVIII
CCCII	CLXXXIII	CCLXXXVII	CLX
CCXCIIII	CLXXV	CCLXXXI	CLXI
CCCIIII	CLXXXIIII	CCLXXVIIII	CLXX
CCCVI	CLXXXVII	CCXC	CLXII
capi	*tu*	*lo*	*CLXIII*
CCCXIIII	CCXCV	CCXCI	CLXVI
CCCXIIII	CCXCV	CCXCI	CLXVIII
capi	*tu*	*lo*	*CLXIIII*
CCCIIII	CLXXXIIII	CCLXXXVIIII	CLXX
CCCXII	CXCIIII	CCXCIIII	CLXXII
CCCVI	CLXXXVI	CCXCI	CLXXIII
CCCXV	CXCVI	CCXCII	CLXXV
capi	*tu*	*lo*	*CLXVI*
CCCX	CXCI	CCXCVII	LXIIII
CCCXIII	CXCIIII	CCXCIIII	CLXXII
capi	*tu*	*lo*	*CLXVII*
CCCXVIII	CXCVIIII	CCC	CLXXV
capi	*tu*	*lo*	*CLXVIII*
CCCXXVI	CCV	CCXC	CLXXXVIII
capi	*tu*	*lo*	*CLXX*
CCCXXVIII	CCVI	CCCXIIII	CXCVI
CCCXXXI	CCVIIII	CCCXV	CXCVII
capi	*tu*	*lo*	*CLXXI*
CCCXXXVII	CCXV	CCCXVII	CXCVIIII
CCCXXXII	CCX	CCCXVIII	CXCVII
CCCXXXIIII	CCXII	CCCXXI	CCI
CCCXXXV	CCXIIII	CCCXXIIII	CXCVIIII
CCCXXXVI	CCXV	CCCXVIIII	CXCVIII
CCCXLIII	CCXXIII	CCCXXVIIII	CCIIII
capi	*tu*	*lo*	*CLXXII*
CCCXLVIII	CCXVII	CCCXXXII	CCVI
CCCXLVIII	CCXXVIII	CCCXXXIII	CCVIII
capi	*tu*	*lo*	*CLXXIIII*
CCCLII	CCXXXI	CCCXXXVI	CCXIIII
CCCLII	CCXXXII	CCCXXX	CCCI
EXPLICIT	*CANON I*	*INCIPIT*	*CANON II*

Mattheus.	Marcus.	Lucas.
capi	*tulo*	*XII*
LXII	XIII	IIII
capi	*tulo*	*XV*
XV	VI	XV
XXI	X	XXXII
XXI	X	XXXII
capi	*tulo*	*XX*
LXXI	XXI	XXXVIII
capi	*tulo*	*XXIII*
LXXVIIII	XXVIIII	LXXXVI
LXXVIIII	XXVIIII	LXXXVI
LXXX	XXX	XLIIII
capi	*tulo*	*XXV*
XXXI	CII	CLXXXV
capi	*tulo*	*XXVI*
XXXII	XXXVIIII	CXXXIII
capi	*tulo*	*XXXVI*
CXCIIII	CVIII	CLII
capi	*tulo*	*XL*
L	XLI	LVI
capi	*tulo*	*XLIIII*
LXII	XIII	IIII
LXXVIIII	XXXVIIII	LXXXVI
capi	*tulo*	*XLV*
LXXXII	LIII	LXXXVII
LXXXIII	LIIII	LXXXVII
LXXXV	LV	CXIIII
LXXXVIII	CXII	CXLVIII
XCII	XL	LXXX
XCIIII	LXXXVI	LXXVII
capi	*tulo*	*XLVII*
LXIII	XVIII	XXXIII
capi	*tulo*	*LIII*
LXVIIII	XLVII	LXXXIII
capi	*tulo*	*LIIII*
VIIII	XLVII	LXXXIII
LXX	XX	XXXVII
capi	*tulo*	*LVII*
LXXII	XXII	CLXXXVI
LXXIII	XXII	CLXXXVI
LXXIII	XXIIII	XL
LXXIII	XXIII	XL
LXXIII	XXIII	XL
capi	*tulo*	*LX*
CXXX	XXXV	LXXXII
capi	*tulo*	*LXI*
LXXIIII	XLVIIII	LXXV

Mattheus.	Marcus.	Lucas.
capi	*tulo*	*LXIII*
CXXI	XXXII	CXXVIII
CXXII	XXXIII	CXXVIIII
capi	*tulo*	*LXV*
CIII	I	LXX
capi	*tulo*	*LXVIIII*
CXIIII	XXIIII	XLI
CXVI	XXV	XLII
capi	*tulo*	*LXX*
CXVI	XXV	XLII
capi	*tulo*	*LXXII*
CXXXI	XXXVI	LXXVI
capi	*tulo*	*LXXIIII*
CXXXVII	XLIIII	CLXVII
capi	*tulo*	*LXXVI*
CXXXV	XXXVIII	LXXVIII
capi	*tulo*	*LXXX*
CXLIIII	LVII	XC
CXLIIII	LVIIII	XII
capi	*tulo*	*LXXXIII*
CLIII	LXVIIII	XXXVI
CLXIIII	LXXVIIII	CXLIIII
capi	*tulo*	*XCI*
CLXVIII	LXXXIII	XCV
CLXX	LXXXV	XCVI
capi	*tulo*	*XCII*
CLXXII	LXXXVIII	XCVIII
CLXXIIII	XCI	XCVIIII
capi	*tulo*	*XCIII*
CLXXIIII	XCI	XCVIIII
capi	*tulo*	*XCIIII*
CLXXVI	XCIII	CI
capi	*tulo*	*XCV*
CLXXVIII	XCV	CII
CLXXVIII	XCVIIII	CXCVII
capi	*tulo*	*CI*
CXC	CV	CXCV
capi	*tulo*	*CII*
CXCII	CVI	CCXVI
capi	*tulo*	*CVII*
CVII	CXIII	CCXVIIII
CXCV	CCVIIII	CCXX
CXCVIII	CX	CCXXI
capi	*tulo*	*CX*
CCI	CXII	CCXXII

Mattheus.	Marcus.	Lucas.
capi	*tulo*	*CXIII*
CCIII	CXIIII	CCLXX
CXCVIIII	CXI	CLXXIII
capi	*tulo*	*CXVI*
CCV	CXVI	CCXXIIII
capi	*tulo*	*CXVII*
CCVI	CXVII	CCXXXII
CCVII	CXVIII	CCXXXIII
CCVIII	CXVIII	CCXXXIII
CCXIIII	CCXVIIII	CCXXXIIII
capi	*tulo*	*CXXV*
CCXVIIII	CXXVIII	CCXLI
capi	*tulo*	*CXXVII*
CCXXIII	CXX	CCXLIIII
capi	*tulo*	*CXXVIII*
CCXXIII	CXXX	CCXLIII
capi	*tulo*	*CXXXI*
CCXXV	CXXXIIII	CCXLV
CCXXVI	CXXXIII	CCXLIIII
capi	*tulo*	*CXL*
CCXCVIIII	CLXXX	CIII
capi	*tulo*	*CXLII*
CCXXVIIII	CXXXV	CCXLVI
CCXXV	CXXXIIII	CCXLV
CCXXVIIII	CXXXV	CXXXVII
capi	*tulo*	*CXLV*
CCXLII	CXXXVII	CCXLVIII
capi	*tulo*	*CXLVI*
CCXLIII	CXXXVIII	CCXLVIIII
LXXXVIII	CXLI	CCLI
CCXLVIII	CXLIII	CCVIIII
CCXLVIIII	CXLIIII	CCLIIII
CCLI	CXLVI	CCLV
CCLVIII	CL	CCLVII
CCLIII	CXLVIII	CCIIII
CCLVIII	CL	CCLVII
CCLVIIII	CLI	CCLVIII
CCLVIII	CLI	CCLVIII
capi	*tulo*	*CXLVII*
CCLVIIII	CLI	CCLVIII
capi	*tulo*	*CXLVIII*
CCXLVIII	CXLVI	CCVIIII
CCLXVIII	CLVI	CCXXVIII
CCLXIIII	CLV	CLVI
CCLXIIII	CLV	CLVI
capi	*tulo*	*CL*
CCLXVIIII	CLIIII	CCLII
CCLXXI	CLII	CCXXX

Mattheus.	Marcus.	Lucas.
capi	*tulo*	*CLII*
CCLXVIII	CLIIII	CCXXVIII
CCLXXI	XLII	CXXX
capi	*tulo*	*CLVI*
CCLXXVI	CLX	CCLXIII
CCLXXXV	CLXVI	CCLXV
CCLXXXI	CLXIII	CCLXVIII
capi	*tulo*	*CLVII*
CCLXXXV	CLXVI	CCLXV
capi	*tulo*	*CLXI*
CCXCVI	CLXXVII	CCLXXX
CCXCVI	CLXXVII	CCLXXXIIII
capi	*tulo*	*CLXII*
CCCI	CLXXXII	CCLXXXVI
CCCI	CLXXXII	CCLXXXVI
capi	*tulo*	*CLXIIII*
CCCXVI	CXCVII	CCXCVI
capi	*tulo*	CCCV
CCCXVII	CXCVII	*CLXV*
CCCVIII	CLXXXVIII	CCXCVI
capi	*tulo*	*CLXVI*
CCCXII	CXCIII	CCXCVIII
capi	*tulo*	*CLXVIII*
CCCVIII	CLXXXVIIII	CCCV
CCCXXII	CCII	CCCVIIII
CCCXXII	CCII	CCCVIIII
CCCXXXII	CCII	CCVIIII
capi	*tulo*	*CLXVIIII*
CCCXXV	CCIIII	CCCX
capi	*tulo*	*CLXXI*
CCCXXXVIII	CCXVIII	CCXXII
CCCXXXVIIII	CCXVIII	CCXXVII
CCCXL	CCXX	CCCXXVII
CCCXLII	CCXXII	CCCXXIII
CCCXLIIII	CCXLIIII	CCCXXVIII
CCCXLVI	CCXXV	CCCXXX
capi	*tulo*	*CLXXIIII*
CCCLIII	CCXXXII	CCCXXXVII
CCCLIIII	CCXXXVI	CCCXXXVIII
capi	*tulo*	*CLXXVI*
CCCLIIII	CCXXXVII	CCCXXXVII
EXPLICIT	*CANON II*	*INC. CANON III*

Mattheus.	Lucas.	Iohannes.
capi	*tulo*	*V*
I	XIIII	XV
	XIIII	
capi	*tulo*	*XIII*
VII	VI	II
VII	VI	II
I	XIIII	III
I	XIIII	V
CXV	CXVIIII	VIII
capi	*tulo*	*XIIII*
I	XIIII	V
capi	*tulo*	*XXI*
VII	VI	XXV
capi	*tulo*	*XLIII*
LVIIII	LXIII	CXVI
XC	LVIII	XVIII
XCVII	CCXI	CV
capi	*tulo*	*XLVIII*
LXIIII	LXV	XXXVII
capi	*tulo*	*XLVIIII*
LXVII	XV	XXXVI
capi	*tulo*	*LVI*
LXIIII	LXV	XXXVII
capi	*tulo*	*LXVIII*
CXII	CXVIIII	CXLVIII
capi	*tulo*	*LXXX*
CXLVI	XCII	XLVII
capi	*tulo*	*LXXXIII*
CXLI	CXVIIII	LXI. LXXXVI
capi	*tulo*	*LXXXVIIII*
CXII	CXVIIII	XLIIII
capi	*tulo*	*CV*
CXII	CXVIIII	LXVI
capi	*tulo*	*CXXXII*
CXII	CXVIIII	LXXXVII
capi	*tulo*	*CXXXIIII*
XCII	CXVIIII	XC
CCIIII	CXVIIII	XCI
capi	*tulo*	*CXL*
CCXCIII	CLXXXIIII	CVII
capi	*tulo*	*CLV*
LVIIII	LXIII	CXVI
XC	LVIII	CXVIII
XC	LVIII	CXXXVIIII
CCXII	CXXIII	CXLII
CXI	CXVIIII	CXLVIII
CXII	CXVIIII	CLIIII
EXPLICIT	*CANON III*	*INC. IIII*

Mattheus.	Marcus.	Iohannes.
capi	*tulo*	*XXI*
XVIII	VIII	XXVI
capi	*tulo*	*XXII*
XVIII	XII	XXVI
capi	*tulo*	*LXXXII*
CL	LXVII	LI
capi	*tulo*	*LXXXIII*
CLXI	LXVII	LIIII
CCXCVII	CLXXII	LXX
CCLXXVIIII	CLXI	LXXII
capi	*tulo*	*CXIII*
CCIIII	CXV	XCI
capi	*tulo*	*CXVIII*
CLXI	LXXVII	XXIII
capi	*tulo*	*CXXIIII*
CCXVI	CXXX	CL
capi	*tulo*	*CXXXV*
CLXVII	XXVI	XCIII
capi	*tulo*	*CXXXVI*
CXVII	XXVI	XCV
capi	*tulo*	*CXXXVIIII*
CCLXXVII	CLVIIII	XCVIII
capi	*tulo*	*CLVI*
CCLXXVIII	CLXI	CXXI
CCLXXVIIII	CLXI	CXXI
capi	*tulo*	*CLVII*
CCLXXXVII	CLXVIII	CLII
capi	*tulo*	*CLVIII*
CCXVI	CXXV	CXXVIII
capi	*tulo*	*CLX*
CCXVI	CXLV	CXXXIII
CCIIII	CXV	CXXXV
CCXVI	CXXV	CXXXVII
CCXVI	CXXV	CL
capi	*tulo*	*CLXI*
CCXCII	CLXXIII	CVII
CCXCVII	CLXXVIII	LXX
CCXCVI	CLXXVII	CCLXXXIII
CCXCVIIII	CLXXX	CIII
capi	*tulo*	*CLXIII*
CCCVII	CLXXXVII	CLXIIII
capi	*tulo*	*CLXVIII*
CCCXXI	CCI	CLXXX
CCCXXI	CCI	CXCIII
CCCXXI	CCI	CLXXX
CCCXXI	CCCI	CLXXX
CCCXXIII	CCCIII	CLXXXIII
capi	*tulo*	*CLXX*
CCCXXVIIII	CCCVI	CLXXXV
capi	*tulo*	*CLXXI*
CCCXXXIII	CCXI	CCXI
CCCXXXIII	CCXI	CCIII
EXP. CANON	*QUARTVS. INC*	*CANON V*

Mattheus.	Lucas.
III	III
capitulo	*XIII*
X	VIII
XII	XI
capitulo	*XV*
XV	XVI
capitulo	*XXIII*
XXV	XLVI
XXV	XLVI
XXVI	XLVI
XXVIII	XLVIII
XXX	XLVIIII
capitulo	*XXVI*
XXXIIII	CXCIIII
capitulo	*XXVIII*
XXXVI	CLXII
capitulo	*XXXV*
XXXVIII	LIII
XXXVIII	LIII
LIIII	LIIII
capitulo	*XXXIII*
XL	LII
XLI	LV
capitulo	*XXXV*
XLIII	CXXIII
capitulo	*XXXI*
XLVI	CLIII
capitulo	*XXXVII*
XLVI	CLIIII
XLVII	CXXXIIII
capitulo	*XXXVIII*
XLVIII	CXCI
capitulo	*XXXVIIII*
XLVIIII	CL
capitulo	*XL*
LI	LVIIII
capitulo	*XLI*
LIII	CXXI
LIIII	LIIII
LV	CLXX
capitulo	*XLII*
LVII	LXI
LVIII	LX
CXXV	LXI
LVIII	LX
capitulo	*XLIII*
LX	CLXXI
capitulo	*XLIIII*
LXI	LXIII

Mattheus.	Lucas.
capitulo	*XLV*
LXXXIIII	CXI
LXXXVI	CVIIII
XCIII	CXLV
XCV	CLX
XCI	CLXXXII
LXV	CLXXII
LXVI	CLXVI
capitulo	*LII*
LXVIII	CV
capitulo	*LVIII*
CXXVII	CXXVIII
CXXVIII	CXXX
capitulo	*LXIII*
CXXV	LXII
capitulo	*LXV*
CII	LXVIIII
CIIII	LXXI
CV	LXXIII
CVIII	LXXIIII
capitulo	*LXVI*
CCVIIII	CXV
capitulo	*LXVIII*
LX	CXVIIII
XCVI	CLXXXII
XVI	CLXXXIIII
capitulo	*LXXI*
CXXXI	XLIIII
capitulo	*LXXV*
CXXXVIII	CLXVIII
CXXXIIII	CXX
capitulo	*LXXXIIII*
CCXXXVI	CXXXV
capitulo	*LXXXV*
CLVI	LVII
capitulo	*LXXXVI*
CLVIII	CCXXVI
capitulo	*XCIIII*
CLXXV	CC
capitulo	*XCVII*
CLXXXII	CLXXXXVII
CLXXXII	CLXXXXVIIII
capitulo	*XCVIIII*
CLXXXIII	CXCVIII
CLXXXVI	CXCVIIII
capitulo	*CIIII*
CXVI	CLXV
capitulo	*CVII*
CXCVI	CCLXXII
capitulo	*CVIIII*
XCV	CLX

Mattheus.	Lucas.
capitulo	*CXI*
CXVI	CLXXVII
CCXXXI	CLXXVIIII
capitulo	*CXIIII*
LV	CLXX
LV	CLXXI
LXV	CLXXII
capitulo	*CXV*
CLXIIII	CCXXV
capitulo	*CXVII*
CCXIII	CCXXXV
capitulo	*CXVIII*
CCXIII	CCXXXV
capitulo	*CXVIIII*
CCXXXI	CCXV
capitulo	*CXXII*
CLXXV	CC
capitulo	*CXXVI*
CCXXI	CLXXXI
capitulo	*CXLI*
CCLV	CCII
capitulo	*CXLII*
CCXXVIII	CXXXVIIII
CCXXXI	CLXXVIIII
CCXXXII	CXLII
CCXXXIIII	CXXXVI
CCXXXVI	CXXXV
CCXXXVII	CXXXVIII
CCXXXVII	CXXXVIII
CCXXXVIII	CXXXVIII
CCXXXVIII	CXL
CCXLI	CXLI
capitulo	*CXLIII*
CCXLI	CLXXV
capitulo	*CXLVI*
CCLVI	CC
capitulo	*CXLVIII*
CCLXI	CCVII
CCLXII	CCXII
CCLXII	CCXIII
CCLXV	CLVII
CCLXV	CLVII
CCLVI	CLV
CCLXVII	CLVIII
capitulo	*CL*
CCLXXI	CCXXVIIII
CCLXXII	CCXXXI
capitulo	*CLI*
CCLXVI	CLV
capitulo	*CLII*
CCLXX	CCXXVIII
EXP. CAN. V	*INC. VI*

Mattheus.	Marcus.
capitulo	*XIII*
VIIII	III
capitulo	*XV*
XXII	VII
capitulo	*XVIIII*
XX	VIIII
XXII	XI
capitulo	*XXXV*
XLIIII	XXVI
capitulo	*XLV*
LXXVII	LXIII
LXXXVI	CXXXVIIII
C	XCVII
capitulo	*LXXV*
CXXXVIIII	XLV
capitulo	*LXXX*
CXLV	LX
capitulo	*LXXXI*
CXLVIII	LXV
capitulo	*LXXXII*
CLII	LXVIII
capitulo	*LXXXV*
CLIIII	LXXI
CLVII	LXXII
capitulo	*LXXXVI*
CLVII	LXXIII
CLVIIII	LXXIII
capitulo	*LXXXVII*
CLV	LXXVI
capitulo	*XC*
CLXI	LXXVI
CLXIII	LXXVIII
CLXV	LXXX
capitulo	*XCI*
CLXVIIII	LXXXIIII
capitulo	*XCII*
CLXX. CLXXII	LXXXVI
capitulo	*XCVI*
CLXXX	C
capitulo	*CI*
CLXXXVIII	CIII
capitulo	*CXIII*
CCII	CXIII
capitulo	*CXVIIII*
CCXIIII	CXX
CLX	LXXVI
capitulo	*CXXII*
CCXIIII	CXX
CLXV	CXXIIII

Mattheus.	**Marcus.**
capitulo CCXXIIII	*CXXVIIII* CXXXI
capitulo CCXLVI	*CXLVI* CXL
CCXLVII	CXLII
CCL	CXLV
CCII	CXLVII
CCLIII	CXLVIIII
capitulo CCLXIII	*CXLVII* CLIII
capitulo CCLXXV	*CLIIII* CLVII
capitulo CCLXXXII	*CLVI* CLXIIII
capitulo CCLXXXVIII	*CLVII* CLXVIIII
CCXC	CLXXI
capitulo CCLXXXVI	*CLVIIII* CLXVII
capitulo CCXCII	*CLXI* CLXXIII
CCXCII	CLXXIII
CCXCVIII	CLXXVIIII
CCXCVIII	CLXXVIIII
capitulo CCCV	*CLXII* CLXXXV
capitulo CCCVIIII	*CLXV* CXC
capitulo CCCVIIII	*CLXVI* CXCI
CCCXI	CXII
capitulo CCCXXX	*CLXX* CCVII
capitulo CCCXLI	*CLXXI* CXXVI
capitulo CCCL	*CLXXII* CCXXVIIII
EXP. CAN. VI	*INC. VII*

Mattheus.	**Iohannes.**
capitulo V	*VIII* LXXXIIII
capitulo XVIIII	*XXI* XXXII
capitulo XVIIII	*XXII* XVIIII
capitulo CLXXXV	*XCVIIII* CCXV
capitulo CCVII	*CXVII* CI
capitulo LXX V	*CXXX* LXXXII LXXXIII
capitulo CLXXXV	*CLXXVIII* CCXV
EXP. CAN. VII	*INC. CAN. VIII*

LUCAS	*MARCVS*
capitulo XXVIII	*XXIII* XVII
capitulo LXXXVIIII	*XLV* LVI
capitulo XCI	*LXVII* LXI
capitulo LXXVI	*LXXXI* XXXVI
capitulo C	*LXXXVII* LXX
capitulo CIII	*XCVI* XCVI
capitulo CXLVII	*CXVIIII* CXXXVI
capitulo CLVII	*CXLVIII* CLV
capitulo CLXXVII	*CLVIIII* CCXVI
capitulo CCCXXXV	*CLXXII* CXXX
EXP. CA	*NON. VIII*
INC. CA	*NON. VIIII*

Lucas.	**Iohannes.**	**Mattheus**	**Propria.**
capitulo	*XVIIII*	*cap. V*	CI
XXVIIII	CCXVIIII	II	*cap. LI*
XXX	CCXXII	IIII	LX. VIII
capitulo	*CLVI*	*cap. VIII*	*cap. LIIII*
CCLXII	CXXIIII	IIII	LXVII
capitulo	*CLVII*	II	LXVIII
CCLXXIIII	CCXXVIIII	*cap. VIIII*	*cap. LXII*
capitulo	*CXLVIII*	VI	LXXV
CCVII	CLXXXII	*cap. X*	CXX
CCVII	CLXXXII	VI	*cap. LXIII*
CCCIII	CLXXXVI	*cap. XI*	CXXIIII
CCCVIIII	CXC	VI	*cap. LXV*
capitulo	*CLXXXVIII*	*cap. XIIII*	CVI
CCCXLI	CCXXI	XIII	*cap. LXVI*
CCCXL	CCXIII	XIII	CVIIII
CCCXLI	CCXXI	*cap. XXIII*	*cap. LXVIII*
capitulo	*CLXXVIIII*	XXIIII	CXIII
CCCXL	CCXVII	XXVII	*cap. LXVIIII*
capitulo	*CLXXX*	XXVIIII	CXV
XXVIIII	CCXXVIIII	*cap. XXVI*	*cap. LXX*
CCCXLI	CCXXI	XXXIII	CXVIII
XXX	CCXXII	XXXV	*cap. LXXIII*
CCCXLI	CCXXIII	*cap. XXVII*	CXXXVI
CCCXLI	CCXXV	XXXV	*cap. LXXVII*
capitulo	*CLXXXI*	*cap. XXVIII*	CXL
CCLXXIIII	CCXXVII	XXXV	*cap. LXXVIII*
CCLXXIIII	CCXXVIIII	*cap. XXVIIII*	CXL
CCLXXXIIII	CCXXXI	XXXVI	*cap. LXXXII*
		cap. XXX	CLI
EXPLICIT	*CANON VIIII*	XXXVII	*cap. LXXXIII*
INCIPIT	*CANON X*	*cap. XXXI*	CLII
		XXXVII	*cap. LXXXV*
		cap. XXXII	CLV
		XXXVI	*cap. XCI*
		XXXVIIII	CLXVII
		cap. XXXIIII	CCLXXI
		XLII	*cap. XCIIII*
		cap. XXXV	CLXXI
		XLII	*cap. XCVI*
		cap. XXXVI	CLXXVIIII
		XLV	*cap. XCVII*
		cap. XXXVII	CLXXXI
		XLV	*cap. XCVIIII*
		cap. XLII	CLXXXIIII
		LVI	CLXXXVI
		cap. XLV	LXXXVII
		LXXXI	*cap. C*
		LXXXVIIII	CLXXXXVII
		XCI	*cap. CI*
		XCVIIII	CXCI

Mattheus.	**Marcus**	**Lucas**	**Propria.**
cap. CVII CXCVI *cap. CX* CC *cap. CXVIII* CCX CCXII *cap. CXXIIII* CCXVIII *cap. CXXVI* CCXXII *cap. CXLII* CCXXVII CCXXX CCXXXIII CCXXXV CCXXXVIIII *cap. CXLVI* CCXLV *cap. CXLVIIII* CCLXVIII *cap. CLIII* CCLXXIII *cap. CLIIII* CCLXXIII CCLXXXIII *cap. CLXII* CCCIII *CLXVII* CCCXVIIII *cap. CLXVIIII* CCCXXIIII CCCXXVII *cap. CLXXI* CCCXLV *cap. CLXXII* CCCLI *cap. CLXXV* CCCLV *cap. CLXXVI* CCCLV *cap. CLXXXII* CCCLV CCCLV *EXP. MATT.* *PROPRIA* *INC. MARCI*	**propria** *cap. XLVII* XVIII *cap. LIII* XLVII *cap. LIIII* XLVII *cap. LXVII* LXII *cap. LXXVII* XLIIII *cap. LXXXV* LXX *cap. LXXXVII* LXXIIII *cap. XCIIII* XCIIII *cap. XCVI* CI *cap. XCVII* CX *cap. CXXII* CXXIII *cap. CXXVIIII* CXXXII *cap. CLXIII* CLXXXVI *cap. CLXXII* CCXXX *cap. CLXXVII* CCXXXIIII *cap. CLXXXII* CCXXXIIII CXXXIIII CXXXIIII *EXPLICIT* *MARCI* *PROPRIA* *INC. LVCAS*	*cap. I* I *cap. II* I II *cap. III* II *cap. IIII* II *cap. V* II *cap. VI* II. *cap. VII* II *cap. XII* II VI *cap. XIII* VIIII *cap. XVIII* XVIII *cap. XVIIII* XXXI *cap. XXIIII* L *cap. XXXVI* CLIIII *cap. XLI* CXXIIII *cap. XLV* CXII CXIII *cap. L* LXVI *cap. LI* CV *cap. LII* CVI *cap. LIIII* LXXXIII *cap. LVII* XXXVIIII *cap. LVIII* CXXXII	*cap. LVIIII* CXXXI *cap. LXIIII* CXXII *cap. LXV* LXXXII *cap. LXVIII* CVII CXIIII *cap. CXCV* CVII *cap. LXVIII* CLXXXIII *cap. LXVIIII* XXII *cap. XCIII* CLXXIIII *cap. XCVII* CLXXXVIII *cap. XCVIIII* CXC *cap. CCVI* CLXIII CLXIIII *cap. CIIII* CLXIIII CLXVI *cap. CV* CXLVIII *cap. CVI* CXLVIIII *cap. CVII* CXCV *cap. CVIII* CXCVI *cap. CVIIII* CXC CLVIIII *cap. CXI* CLXXVI CLXXVIII C *cap. CXII* CCI *cap. CXVII* CCXXVI

Lucas

cap. XVIIII
CCXIIII
cap. CXXIII
CCXIIII
cap. CXXVIIII
CXXI
cap. CXXXVIII
CIIII
cap. CXXXVIIII
LXXXIIII
cap. CXLI
CCLVIIII
cap. CXLVI
CCLVI
CCLVI
cap. CXLVII
CCLVIIII
cap. CXLVIII
CCVIII
CCX
cap. CLI
CLIIII
cap. CLVI
CCLXIIII
cap. CLVII
CCLXXIII
cap. CLVIIII
CCLXXVI
CCLXXVIII
cap. CLXI
CCLXXXIII
cap. CLXII
CCLXXXVIII
cap. CLXVI
CCXCVI
cap. CLXVIII
CCCIIII
CCCV
CCCVIII
cap. CLXX
CCCXVI
cap. CLXXI
CCCXX
CCCXXVI
CCCXXXI

Propria.

cap. CLXXII
CCCXXXIIII
cap. CLXXVI
CCCXXXVIIII
cap. CLXXVII
CCCXXXVIIII
cap.. CLXXVIII
CCCXLII
CLXXXII
CCCXLII

EXPLICIT
LVCAS
PROPRIA
INCIPIT
IOHANNIS

Iohannes

cap. I
III
cap. XIII
IIII
VIII
VIIII
XI
XIII
cap. XVI
XVI
cap. XVII
XVIII
cap. XVIIII
XVIII
cap. XXI
XXIIII
XXVII
XXXI
cap. XLVI
XVIII
cap. LVI
XXXVI
cap. LXXXII
LII
LIIII
LVI
LVIII
LX
LXII
LXIII
LXVI
LXVIII
LXXI
LXXIII
cap. LXXXVIII
XXXIII
cap. LXXXVIIII
XXXVIIII
XLI
XLIII
XLV
cap. CII
LXXV
cap. CV
LXXV
LXXVIII
cap. CXVIII
XXII

Propria.

cap. CXX
XXIIII
LXXXVI
cap. CXXI
XXXVI
cap. CXXX
LXXVIII
LXXX
LXXXI
LXXXIIII
LXXXVI
cap. CXXXII
LXXXVI
LXXXVIIII
LXXXVIIII
cap. CXXXIII
LXXXVIIII
cap. CXXXIIII
LXXXVIIII
XCII
cap. CXXXV
XCII
XCIIII
cap. CXXXVI
XCIIII
cap. CXXXVIII
CII
XLVIIII
cap. CXL
CII
CIIII
CVIII
cap. CXLIIII
CX
CXII
CVIII
CX
cap. CLV
CXII
CXV
CXII
CXVIIII
cap. CLVI
CXXIII
CXXV
CXXV
cap. CLVII
CXXV

Iohannes	Propria.		
cap. CLVIII	*cap. CLXXVIII*		
CXXXVII	CCXVI		
CXXX	CCXXVIII		
CXXXII			
	cap. CLXXX		
cap. CLVIIII	CCXX		
CXXII	CCXXIIII		
	CCXXVI		
cap. CLX			
CXXXII	*cap. CLXXXI*		
CXXXIIII	CCXXVI		
CXXXVI	CCXXVIII		
CXLIII	CCCXXX		
CXLIII	CCXXXII		
CXLV			
CXLVII	*EXPLI*		
CXLVIIII	*CIT*		
CLI			
cap. CLXI			
CLVII			
cap. CLXII			
CLVIIII			
cap. CLXIII			
CLXV			
CLXVII			
CLXVIIII			
cap. CLXIIII			
CLXXI			
CLXXIII			
cap. CLXVII			
CLXXVII			
cap. CLXVIII			
CLXXVII			
CLXXXI			
CLXXXVIIII			
CXCI			
CXCV			
cap. CLXXI			
CC			
CCII			
CCV			
cap. CLXXIIII			
CCX			
CCXII			
cap. CLXXVIII			
CCXIIII			

PRAEFATIO

I· In principio uerbum· deus apud deum· per quem facta sunt omnia
II· de sacerdotium zacchariae
III· ubi angelus gabrihel· ad mariam loquitur
IIII· Natiuitatem iohannis baptistae
V· de generationem uel natiuitate Christi
VI· ubi angelus apparuit pastoribus
VII· ubi ihesus ductus est a parentibus ut circumcideretur
VIII· de magis qui uenerunt ab oriente
VIIII· ubi infugatus ihesus et parentes eius in aegypto
·X· ubi herodes interfecit pueros
XI· ubi ihesus reuocatur ab aegypto
XII· ubi ihesus remansit in templo hierosolymis
XIII· ubi iohannes baptista apparuit in israhel
XIIII· ubi ihesus baptizatur ab iohanne
XV· ubi ihesus ductus est ab spiritu in deserto
XVI· ubi duo discipuli iohannis secuti sunt ihesum
XVII· de philippo et de nathanahel
XVIII· ubi ihesus in synagoga legit librum esaiae
XVIIII· Ubi ihesus uocauit Petrum et andream· iacobum et iohannem
XX· Ubi ihesus uocauit mattheum publicanum
XXI· Ubi ihesus audiens quod iohannes traditus esset· secessit in finibus zabulon et nepthalim
XXII· Ubi ihesus circumibat omnes regiones· et sedens in monte elegit XII discipulos et docuit eos de beatitudinem regni caelorum et quae secuntur

XXIII· Increpatio diuitum

XXIIII· Ubi dicit uos estis sal terrae

XXV· uos estis lux huius mundi et iterum conparationes de praeceptis legis

XXVI· iracundiae

XXVII· de relinquendo munus ad altare

XXVIII· de adulterio concupiscentiae

XXVIIII· de repudio

XXX· de iuramento

XXXI· de oculum pro oculo

-XXXII· de diligendo proximum

XXXIII· de occulta elemosyna

XXXIIII· de secreta oratione

XXXV· de occulto ieiunio

XXXVI· de non thesaurizando super terram

XXXVII· quia nemo potest duobus dominis seruire

XXXVIII· non debere solliciti esse de esca uel de indumento

XXXVIIII· non debere quemquam iudicare uel condemnare

XL· parabola de amico uel de tribus panibus petendum quaerendum pulsandum

XLI· de cauendo a falsis prophetis

XLII· non hi intrabunt in regno caelorum qui tantum dicunt domine domine

XLIII· conparatio in his omnibus· de sapiente et insipiente aedificatoribus

XLIIII· ubi ihesus mittit XII discipulos suos docere et curare omnes infirmitates

XLV· ubi ihesus in chanan galileae aqua uinum fecit·

XLVI· ubi ihesus mundat leprosum

XLVII· ubi ihesus puerum centurionis paralyticum curauit

XLVIII· ubi socrum petri a febribus sanauit ihesus

XLVIIII· ubi ihesus in ciuitatem naim mortuum resuscitauit

L· ubi omnes infirmitates curat· ut adinplerentur scribturae prophetarum

LI· ubi uolenti eum sequi dixit· uulpes foueas habent

LII· ubi nauigans increpauit tempestati et cessauit

LIII· Ubi curauit trans fretum daemoniacum qui in monumentis manebant

LIIII· Ubi curauit paralyticum quem deposuerunt per tectum

LV· Ubi filium subreguli absentem curauit

LVI· Ubi leui publicanus conuiuium ei fecit· Et dicentes scribae

et pharisaei discipulis· quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister uester

LVII· Ubi scribae signum petunt ab eo et eis multa dicit

LVIII· Ubi quaedam mulier de turba· clamauit ad ihesum beatus uenter qui te portauit

LVIIII· Ubi nuntiatur ihesu· quia mater tua et fratres tui uolunt et uidere

LX· Ubi ihesus mulierem quae fluxu sanguinis patiebatur curauit et filiam iahiri principis synagogae mortuam suscitauit

LXI· Ubi duos caecos curauit et daemonium· surdum et mutum eicit

LXII· Ubi pharisaei dicunt de ihesu in behelzebub· hic eicit daemonia

LXIII· Ubi marta suscepit ihesu in domo sua

LXIIII· Ubi iohannes de carcere misit ad ihesum interrogare eum

LXV· Ubi exprobrat ciuitatibus in quibus factae sunt plurimae uirtutes

LXVI· Ubi apostoli reuertuntur ad ihesum de praedicationem

LXVII· Ubi ihesus elegit alios LXXII discipulos· et adiungens parabolam turrem aedificantis et regis ad proelium parantis

LXVIII Ubi die sabbato in synagoga curauit manum aridam

LXVIIII· Ubi ihesus in montem orat et iuxta mare turbis et discipulis suis plurima in parabolis locutus est

LXX· Ecce exiit qui seminat seminare

LXXI· De eo qui seminauit bonum semen in agro suo et de zizania

LXXII· De grano sinapis

LXXIII· De fermento quod abscondit mulier et alia multa discipulis

LXXIIII· Ubi discipulis disseret parabulam seminantis

LXXV· Qui seminat semen et uadit dormitu uel surgit et discipulis parabulam zizaniorum agri disseret

LXXVI· de thesauro abscondito in agro et negotiationem margaritarum· sagena missa in mare et de patre familias qui profert de thesauro suo noua et uetera

LXXVII· Ubi adcontra ihesum ciues eius indignati sunt dicentes unde huic tanta sapientia

LXXVIII· Ubi de herodis conuiuio et de iohannis interfectione exponit

LXXVIIII· Ubi ihesus in deserto de quinque panibus V milia hominum saturauit

LXXX· Ubi ihesus supra mare pedibus ambulauit· et petrum mergentem liberat

CIII· Ubi ihesus ascendit hierosolyma in die festo scenopegiae

CIIII· Ubi ihesus instruit eos qui annuntiauerunt ei de galilaeis· quos interfecit pilatus· adiungens similitudinem arboris fici in uinea·

CV· Non debere prohiberi eos qui faciunt signa in nomine ihesu

CVI· Non debere contemnere unum de pusillis· adiungens similitudinem de oue perdita et de dragma

CVII· de diuite et lazaro

CVIII· de uilico infidele

CVIIII· de patre familias qui exiit primo mane conducere mercennarios in uineam suam

CX· Ubi in domo pharisaei sanat ihesus hydropicum et instruit eos qui primos accubitus in conuiuiis eligebant

CXI· Ubi ihesus X leprosos mundauit

CXII· Ubi ihesus de passione sua discipulis suis iterum indicauit et mater filiorum zebedaei rogat pro filiis suis

CXIII· Ubi ihesus responsum dat dicenti sibi· domine pauci sunt qui salui fiant

CXIIII· de zaccheo publicano

CXV· Ubi ihesus iterum duos caecos curauit

CXVI· Ubi ihesus asinum sedens hierosolyma ingreditur

CXVII· Ubi ihesus eicit de templo ementes et uendentes et dat responsum pharisaeis

CXVIII· Ubi ihesus praetulit ceteris uiduam propter duo aera minuta· adiungens parabulam de pharisaeo et publicano contra eos qui se extollunt

CXVIIII· de nicodemo qui uenit ad ihesum nocte

CXX· de muliere a iudaeis in adulterio deprehensa

CXXI· Ubi ihesus maledixit ficulneam et aruit

CXXII· Ubi ihesus dicit parabolam ad discipulos propter orandi instantiam· de iudice duro et uidua

CXXIII Ubi ihesus interrogatur a principibus sacerdotum· in qua potestate haec facis· adiungens parabulam de duobus filiis in uineam missis

CXXIIII· parabulam de patre familias· qui uineam suam locauit agricolis

CXXV· Simile est regnum caelorum homini regi qui fecit nuptias filio suo

CXXVI· Ubi pharisaei mittunt ad ihesum dolo interrogantes· si licet tributum reddere caesari

CXXVII· de sadducaeis qui dicunt non esse resurrectionem et interrogant de VII fratribus· qui unam uxorem habuerunt

CXXVIII· Ubi scriba interrogat ihesum quod mandatum maximum est in lege

CXXVIIII· Ubi docente ihesu in templo miserunt pharisaei eum comprehendere

CXXX· Ubi ihesus interrogat pharisaeos· cuius filius est christus

CXXXI· Ubi ihesus docet· ego sum lux mundi

CXXXII· Ubi ihesus faciens lutum de sputo ponens super oculos caeci nati curauit eum

CXXXIII· Ubi ihesus agnitus est eidem caeco et contendit multa cum iudaeis

CXXXIIII· Ubi interrogatur ihesus a iudaeis si tu es christus dic nobis manifeste

CXXXV· Ubi ihesus resuscitat lazarum a mortuis et principes consilium faciunt ut interficerent ihesum

CXXXVI· Ubi non receptus in ciuitate samaritana· iohannes et iacobus dicunt ad ihesum si uis dicimus ut ignis discendat de caelo

CXXXVII· Ubi ihesus uenit in bethaniam et multi iudaeorum euntes propter lazarum crediderunt in eum

CXXXVIII· Ubi maria fudit alabastrum ungenti in capite ihesu· et increpat pharisaeo

CXXXVIIII· Ubi hierosolymis graeci uidere uolunt ihesum

CXL· Ubi pharisaei interrogant ihesum· quando uenit regnum dei

CXLI· Ubi ihesus loquitur ad turbas et discipulos de scribis et pharisaeis

CXLII· Ubi ihesus lamentat super hierusalem

CXLIII· Ubi multi ex principibus crediderunt in eum et non confitebantur ne de synagoga eicerentur

CXLIIII· Ubi ostendunt discipuli ihesu structuram templi

CXLV· Ubi sedente ihesu· in montem oliueti interrogant eum discipuli· quod signum erit aduentus tui uel eorum quae dixisti· et praedicat eis· de euersione hierusalem et signis et prodigiis

CXLVI· de parabola ficulneae

CXLVII· Ubi ihesus diem iudicii aduersus tempora noe et loth adsimilauit· et de fidele et prudente dispensatore

CXLVIII· de decem uirginibus

CXLVIIII· de eo qui peregre proficiscens talenta seruis suis distribuit

CL· Ut lumbi semper praecincti sint et lucernae ardentes

CLI· de eo qui peregre accipere sibi regnum proficiscens X mnas seruis suis dedit

CLII· Cum uenerit filius hominis in sede maiestatis suae

CLIII· Ubi iterum consilium faciunt principes et uadit iudas ad eos

CLIIII· Ubi ihesus lauat pedes discipulorum

CLV· Ubi ihesus mittet discipulos praeparare sibi pascha et dicit eis quod unus ex uobis tradit me

CLVI· Ubi ihesus tradet de sacramento corporis et sanguinis sui

CLVII· Ubi ihesus dicit ad petrum· expetiuit satanas ut uos uentilet· et omnes hodie in me scandalizamini

CLVIII· Ubi ihesus hortatur discipulos suos ut non pauefiat cor uestrum

CLVIIII· Ubi ihesus dicit discipulis suis qui quod habet baiulet

CLX· Ubi ihesus dicit· ego sum uitis et uos palmites

CLXI· Ubi ihesus uenit in gesemani et orat ut transferat calicem istum

CLXII· Ubi iudas uenit cum turbis comprehendere ihesum

CLXIII· Ubi adulescens quidam indutus sindone sequebatur ihesum

CLXIIII· Ubi interrogat princeps sacerdotum ihesum de discipulis et de doctrina eius

CLXV· Ubi falsi testes aduersus ihesum quaerebantur

CLXVI· Ubi principes sacerdotum adiurat ihesum· si tu es christus dic nobis

CLXVII· Ubi traditur pilato ihesus et paenitetur iudas

CLXVIII· Ubi pilatus audit inter iudaeos et dominum et mittit eum ad herodem

CLXVIIII· Ubi uxor pilati misit ad eum dicens nihil tibi sit et iusto illi

CLXX· Ubi pilatus dimisit barabban· et tradidit christum ad crucifigendum

CLXXI· Ubi duo latrones cum christo crucifigi ducuntur· et ubi ihesus de cruce de matre sua dixit ad discipulum quem· diligebat· ecce mater tua

CLXXII· Ubi ioseph petit corpus ihesu a pilato et sepelit una cum nicodemo

CLXXIII Ubi iudaei signant monumentum

CLXXIIII· Ubi prima die sabbati suscitatur ihesus a mortuis

CLXXV· Ubi custodes monumenti annuntiauerunt sacerdotibus· de resurrectione christi

CLXXVI· Ubi ihesus apparuit mulieribus post resurrectionem

CLXXVII· Ubi ihesus duobus euntibus in castellum apparuit
CLXXVIII· Ubi ihesus apparuit discipulis suis
CLXXVIIII· Ubi ihesus iterum apparuit thomae
CLXXX· Ubi iterum apparuit ihesus discipulis super mare tiberiadis
CLXXXI· Ubi ihesus ter dicit petro diligis me
CLXXXII· Ubi discipuli euntes in galilaeam· uiderunt et adorauerunt dominum et assumptus est in caelis coram eis

. . . .

[EVANGELIUM·]

(Lc. 1, 1) Quoniam quidem multi conati sunt ordinare Lc. I. X.
narrationem quae in nobis conpletae sunt rerum· 2 sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uiderant et ministri fuerunt sermonis

3 Uisum est et mihi assecuto a principio omnibus diligenter ex ordine tibi scribere optime theofyle· 4 ut cognoscas eorum uerborum de quibus eruditus es ueritatem

(Io. 1, 1) In principio erat uerbum et uerbum erat apud Io. I. X.
deum et deus erat uerbum· 2 hoc erat in principio apud deum· 3 omnia per ipsum facta sunt· et sine ipso factum est nihil· quod factum est 4 in ipso uita erat· et uita erat lux hominum· 5 et lux in tenebris lucet· et tenebrae eam non conprehenderunt

II· (Lc. 1, 5) Fuit in diebus herodis regis iudae sacerdos Lc. I. X.
quidam nomine zaccharias de uice auia· et uxor illi de filiabus aaron et nomen eius elisabeth· 6 erant autem iusti ambo ante deum incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine quaerella·

Et non erat illis filius· 7 eo quod esset elisabeth sterilis· et ambo processissent in diebus suis· 8 factum est autem cum sacerdotio fungeretur· in ordine uicis suae ante deum· 9 secundum consuetudinem sacerdotii· sorte exiit· ut incensum poneret· ingressus in templum domini·

10 Et omnis multitudo erat populi orans foris hora incensi· 11 apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi· 12 et zaccharias turbatus est· uidens· et timor inruit super eum· 13 ait autem ad illum angelus· ne timeas zaccharia· quoniam exaudita est depraecatio tua· et uxor tua elisabeth pariet tibi filium· et uocabis nomen eius iohannem·

14 Et erit gaudium tibi et exultatio· et multi in natiuitate eius gaudebunt· 15 erit enim magnus coram domino et uinum

Lc. 1, 1—4. Io. 1, 1—5. Lc. 1, 5—15.

et sicera non bibet· et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suae·

[16]Et multos filiorum israhel conuertit ad dominum deum ipsorum· [17]et ipse praecedet ante illum in spiritu· et uirtute heliae· ut conuertat corda patrum in filios· et incredibiles ad prudentiam iustorum· parare domino plebem perfectam·

Lc. II. X. · [18]Et dixit zaccharias ad angelum· unde hoc sciam ego enim sum senex· et uxor mea processit· in diebus suis· [19]Et respondens angelus dixit ei·

Ego sum gabrihel qui adsto ante deum· et missus sum ad te et haec tibi euangelizare· [20]Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo haec fiant· pro eo quod non credidisti uerbis meis quae inplebuntur in tempore suo· [21]Et erat plebs expectans zacchariam·

Et mirabantur quod tardaret ipse in templo·

[22]Egressus autem non poterat loqui ad illos· et cognouerunt quod uisionem uidisset in templo· et ipse erat innuens illis· et permansit mutus· [23]Et factum est ut impleti sunt dies officii eius· abiit in domum suam· [24]post hos autem dies concepit elisabeth uxor eius· et occultabat se mensibus quinque dicens· [25]quia sic mihi fecit dominus in diebus quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines

Lc. II. X. III· [26]In mense autem sexto· missus est angelus gabrihel a deo in ciuitatem galileae· cui nomen nazareth· [27]ad uirginem disponsatam uiro· cui nomen erat ioseph de domo dauid· et nomen uirginis mariam

[28]Et ingressus angelus ad eam dixit· habe gratia plaena dominus tecum· benedicta tu in mulieribus· [29]Quae cum uidisset· turbata est in sermone eius· et cogitabat qualis esset ista salutatio· [30]Et ait· angelus ei ne timeas maria· Inuenisti enim gratiam apud deum· [31]ecce concipies in utero et paries filium· et uocabis nomen eius ihesum·

[32]Hic erit magnus et filius altissimi uocabitur· et dabit illi dominus sedem dauid patris eius· et regnabit in domo iacob in aeternum·

[33]Et regni eius non erit finis· [34]dixit autem maria ad

angelum· quomodo fiet istud quoniam uirum non cognosco·
[35] Et respondens angelus dixit ei·
Spiritus sanctus superueniet in te et uirtus altissimi obum-
brabit tibi· Ideoque et quod nascetur sanctum uocabitur filius
dei· [36] Et ecce elisabeth· cognata tua et ipsa concepit filium
in senectute sua· et hic mensis est sextus illi quae uocatur
sterilis· [37] quia non erit inpossibile apud deum omne uerbum·
[38] Dixit autem maria· ecce ancilla domini fiat mihi secundum
uerbum tuum· Et discessit ab illa angelus· [39] Exurgens autem
maria in diebus illis· abiit in montana cum festinatione in
ciuitatem iuda· [40] et intrauit in domum zacchariae· et salutauit
elisabeth· [41] Et factum est· ut audiuit salutationem mariae
elisabeth exultauit infans in utero eius· et repleta est spiritu
sancto elisabeth· [42] et exclamauit uoce magna· et dixit benedicta
tu inter mulieres· et benedictus fructus uentris tui· [43] Et unde
hoc mihi· ut ueniat mater domini mei ad me· [44] Ecce enim ut
facta est uox salutationis tuae in auribus meis·
Exultauit in gaudio infans in utero meo· [45] Et beata quae
credidit· quoniam perficientur ea quae dicta sunt ei a domino·
[46] Et ait maria· Magnificat anima mea dominum· [47] et exultauit
spiritus meus in deo salutari meo
[48] Quia respexit humilitatem ancillae suae· ecce enim ex
hoc beatam me dicent omnes generationes·
[49] Quia fecit mihi magna qui potens est· et sanctum nomen
eius· [50] Et misericordia eius in progenies et progenies timen-
tibus eum· [51] fecit potentia in brachio suo· dispersit superbos
mente cordis sui· [52] Deposuit potentes de sede et exaltauit
humiles· [53] Esurientes impleuit bonis et diuites dimisit inanes·
[54] Suscepit israhel puerum suum memorari misericordiae· [55] Sicut
locutus est ad patres nostros· abraham et semini eius in saecula·
[56] Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus et
reuersa est in domum suam
IIII· [57] elisabeth autem impletum est tempus pariendi Lc. II. X.
et peperit filium suum
[58] Et audierunt uicini et cognati eius quia magnificauit
dominus misericordiam suam cum illa· Et congratulabantur

ei· [59]Et factum est in die octauo· uenerunt circumcidere puerum· Et uocabant eum nomine patris eius zacchariam· [60]Et respondens mater eius dixit· nequaquam· sed uocabitur iohannes· [61]Et dixerunt ad illam· quia nemo est in cognatione qui uocetur hoc nomine· [62]Innuebant autem patri eius quem uellet uocari eum· [63]Et postulans pugillarem scribsit dicens· iohannes est nomen eius· Et mirati sunt uniuersi· [64]apertum est autem ilico· os eius· et lingua eius· et loquebatur benedicens deum· [65]Et factus est timor super omnes uicinos eorum· et super omnia montana iudeae diuulgabantur omnia uerba haec·

[66]Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes· quid putas puer iste erit· etenim manus domini erat cum illo· [67]et zaccharias pater eius· impletus est spiritu sancto· et prophetauit dicens·

[68]Benedictus deus israhel· quia uisitauit et fecit redemtionem plebi suae· [69]Et erexit cornum salutis nobis in domo dauid pueri sui·

[70]Sicut locutus est per os sanctorum qui a saeculo sunt prophetarum eius [71]salutem ex inimicis nostris· et de manu omnium qui oderunt nos· [72]ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti· [73]iusiurandum quod iurauit ad abraham patrem nostrum· daturum se nobis· [74]ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati· [75]seruiamus illi in sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris

[76]Et tu puer propheta altissimi uocaueris praehibis enim ante faciem domini parare uias eius· [77]ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissione peccatorum eorum· [78]per uiscera misericordiae dei nostri in quibus uisitauit nos· oriens ex alto· [79]inluminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent· ad dirigendos pedes nostros in uiam pacis·

[80]Puer autem crescebat et confortabatur spiritu· et erat in deserto usque in diem ostensionis suae ad israhel·

Mt. I III. Lc. XIIII. Io. V. V· (Mt. I, 1) Liber generationis ihesu christi· filii dauid· filii abraham· [2]abraham genuit isaac· isaac autem genuit iacob· iacob autem genuit iudam et fratres eius· [3]iudas autem genuit phares· et zara de thamar

phares autem genuit esrom· esrom autem genuit aram· [4]aram autem genuit aminadab· aminadab autem genuit naasson· naasson autem genuit salmon· [5]salmon autem genuit booz de rachab· booz genuit obed ex ruth· obed autem genuit iesse· iesse genuit dauid regem· [6]dauid autem rex genuit salomonem ex ea quae fuit uriae· [7]salomon autem genuit roboam· roboam autem genuit abia· abia autem genuit asa· [8]asa autem genuit iosaphat· iosaphat autem genuit ioram· ioram autem genuit oziam· [9]ozias autem genuit ioatham·

Ioatham autem genuit achaz· achaz autem genuit ezechiam· [10]ezechias autem genuit manassen· manasses autem genuit amon· amon autem genuit iosiam· [11]iosias autem genuit iechoniam· et fratres eius in transmigratione babylonis·

[12]Et post transmigrationem babylonis· iechonias genuit salatihel· salatihel autem genuit zorobabel [13]zorobabel autem genuit abiud· abiud autem genuit eliachim· eliachim autem genuit azor· [14]azor autem genuit saddoc· saddoc autem genuit eliachim· eliachim autem genuit eliud· [15]eliud autem genuit eleazar· eleazar autem genuit matthan· matthan autem genuit iacob·

[16]Iacob autem genuit ioseph uirum mariae de qua natus est ihesus· qui uocatur christus· (Lc. 3, 34) abraham autem fuit Lc. XIII
filius tharae· qui fuit nachor· [35]qui fuit seruch· qui fuit ragau· qui fuit phaleg· qui fuit eber· [36]qui fuit salae· qui fuit cainan· qui fuit arfaxat· qui fuit sem· qui fuit noe· qui fuit lamach

qui fuit matusalae· [37]qui fuit enoc· qui fuit iared
qui fuit malelehel· qui fuit cainan· qui fuit enos·
qui fuit seth· qui fuit adam
qui fuit dei·

(Mt. 1, 17) Omnes ergo generationes ab abraham usque ad M. II/X
dauid· generationes XIIII

et a dauid usque ad transmigrationem babylonis generationes XIIII et a transmigratione babylonis· usque ad christum· generationes XIIII

[18]Christi autem generatio sic erat·

Cum esset desponsata mater eius maria ioseph antequam conuenirent

Mt. 1, 3—18. Lc. 3, 34—37.

Inuenta est in utero habens de spiritu sancto· [19]Ioseph autem uir eius cum esset iustus· et nollet eam traducere·
Mt. IIII X uoluit occulte dimittere eam· [20]haec autem eo cogitante· ecce angelus domini in somnis paruit ei dicens· Ioseph filii dauid noli timere accipere mariam coniugem tuam·

quod enim in ea natum est de spiritu sancto est· [21]pariet autem filium et uocabis nomen eius ihesum· ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum·

[22]Hoc autem totum factum est· ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem· [23]Ecce uirgo in utero habebit et pariet filium et uocabunt nomen eius emmanuhel· quod est interpraetatum nobiscum deus· [24]Exurgens autem ioseph a somno fecit sicut praecepit ei angelus domini· et accepit coniugem suam [25]et non cognoscebat eam· donec peperit filium suum primogenitum et uocauit nomen eius ihesum

Lc. II X (Lc. 2, 1) Factum est autem in diebus illis· exiit edictum a caesare augusto· ut describeretur uniuersus orbis· [2]haec descriptio prima facta est praeside syriae cyrino·

[3]Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam ciuitatem· [4]ascendit autem et ioseph· a galilaea de ciuitate nazareth· in iudaeam ciuitatem dauid· quae uocatur bethleem· eo quod esset de domo et familia dauid· [5]ut profiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante· [6]factum est autem cum essent ibi· impleti sunt dies ut pareret· [7]et peperit filium suum primogenitum· et pannis eum inuoluit· et reclinauit eum in praesepio quia non erat eis locus in diuersorio

Lc. II X VI· [8]Et pastores erant in regione eadem· uigilantes et custodientes uigilias noctis supra gregem suum· [9]et ecce angelus domini stetit iuxta illos· et claritas dei circumfulsit illos· et timuerunt timore magno· [10]Et dixit illis angelus· nolite timere· ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum quod erit omni populo· [11]quia natus est uobis hodie saluator· qui est christus dominus in ciuitate dauid· [12]et hoc uobis signum· inuenietis infantem pannis inuolutum et positum in praesepio· [13]Et subito facta est cum angelo multitudo militiae caelestis·

Laudantium deum et dicentium· [14]gloria in altissimis deo·

Mt. 1, 18—25. Lc. 2, 1—14.

et in terra pax in hominibus bonae uoluntatis· [15] Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in caelum· pastores loquebantur ad inuicem·

transeamus usque bethleem· et uideamus hoc uerbum quod factum est· quod fecit dominus et ostendit nobis

[16] Et uenerunt festinantes et inuenerunt mariam et ioseph· et infantem positum in praesepio· [17] uidentes autem cognouerunt de uerbo quod dictum erat illis de puero hoc· [18] et omnes qui audierunt mirati sunt et de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos· [19] maria autem conseruabat omnia uerba haec conferens in corde suo·

[20] Et reuersi sunt pastores glorificantes et laudantes deum· in omnibus quae audierant et uiderant sicut dictum est ad illos

VII· [21] Et postquam consummati sunt dies octo ut Lc. X II
circumcideretur· uocatum est nomen eius ihesus· quod uocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur· [22] Et postquam inpleti sunt dies purgationis eius secundum legem mosi· tulerunt illum in hierusalem ut sisterent eum domino· [23] Sicut scriptum est in lege domini· quia omne masculinum adaperiens uuluam sanctum domini uocabitur· [24] et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege· par turturum aut duos pullos columbarum· [25] Et ecce homo erat in hierusalem· cui nomen symeon· et homo iste iustus et timoratus· expectans consolationem israhel· et spiritus sanctus erat in eo

[26] Et responsum acceperat ab spiritu sancto· non uisurum se mortem· nisi prius uideret christum domini· [27] Et uenit in spiritu in templum· et cum inducerent puerum ihesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo· [28] et ipse accepit eum in ulnas suas· et benedixit deum et dixit·

[29] Nunc dimittis seruum tuum domine secundum uerbum tuum in pace· [30] quia uiderunt oculi mei salutare tuum [31] quod parasti ante faciem omnium populorum· [32] lumen ad reuelationem gentium· et gloriam plebis tuae israhel· [33] Et erat pater eius et mater mirantes super his quae dicebantur de illo· [34] Et benedixit illis symeon· et dixit ad mariam matrem eius· ecce positus est hic in ruinam et resurrectionem multorum

in israhel· et in signum cui contradicetur· [35]et tuam ipsius animam pertransibit gladius· ut reuelentur ex multis cordibus cogitationes

[36]Et erat anna prophetissa filia fanuel· de tribu aser·

Haec processerat in diebus multis· et uixerat cum uiro suo annis septem a uirginitate sua· [37]Et haec uidua usque ad annos octoginta quattuor· quae non discedebat de templo ieiuniis et obseruationibus· Seruiens nocte ac die· [38]et haec ipsa hora superueniens confitebatur domino· et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem hierusalem· [39]et perfecerunt omnia secundum legem domini reuersi sunt in galilaeam in ciuitatem suam nazareth

Mt. IIII X VIII· (Mt. 2, 1) Cum ergo natus esset ihesus in bethleem iudaeae· in diebus herodis regis· ecce magi ab oriente uenerunt hierosolymam [2]dicentes· ubi est qui natus est rex iudaeorum· uidimus enim stellam eius in oriente et uenimus adorare eum· [3]Audiens autem herodes rex turbatus est· et omnis hierosolyma cum illo· [4]et congregans omnes principes sacerdotum et scribas

Mt. V VII Io. LXXXIII populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur [5]at illi dixerunt ei in bethleem iudae· sic enim scribtum est per prophetam· [6]Et tu bethleem terra iuda· nequaquam minima es in principibus iuda· ex te enim exiet iudex· qui reget populum meum israhel·

Mt. VI X [7]Tunc herodes clam uocatis magis· diligenter didicit ab eis tempus stellae quae apparuit eis· [8]Et mittens illos in bethleem dixit·

Ite et interrogate diligenter de puero· et cum inueneritis renuntiate mihi

ut et ego ueniens adorem eum· [9]qui cum audissent regem· abierunt· et ecce stella quam uiderant in oriente antecedebat eos usquedum ueniens staret supra· ubi erat puer· [10]uidentes autem stellam· gauisi sunt gaudio magno ualde·

[11]Et intrantes domum inuenerunt puerum cum maria matre sua· Et procidentes adorauerunt eum·

Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera· aurum tus· et murram· [12]Et responso accepto in somnis ne redirent· ad herodem per aliam uiam reuersi sunt in regionem suam·

VIIII· [13]qui cum recessissent ecce angelus domini Mt. VI X.
apparuit in somnis ioseph dicens·

Surge et accipe puerum et matrem eius· et fuge in aegyptum·
et esto ibi usquedum dicam tibi· futurum est enim ut herodes
quaerat puerum ad perdendum eum· [14]qui consurgens accepit
puerum et matrem eius nocte· et recessit in aegyptum· [15]et erat
ibi usque ad obitum herodis· ut adimpleretur quod dictum est a
domino per prophetam dicentem· ex aegypto uocaui filium meum Mt. V X

X· [16]Tunc herodes uidens quoniam inlusus esset
a magis· iratus est ualde· et mittens occidit omnes pueros qui
erant in bethleem et in omnibus finibus eius· a bimatu et infra·
secundum tempus quod exquisierat a magis· [17]Tunc adim-
pletum est quod dictum est per hieremiam prophetam dicentem·

[18]Uox in rama audita est· ploratus et ululatus multus
rachel plorans filios suos· et noluit consolari quia non sunt

XI· [19]Defuncto autem herode ecce apparuit angelus Mt. VI X
domini in somnis ioseph in aegypto [20]dicens· surge et accipe
puerum et matrem eius et uade in terram israhel defuncti
sunt enim qui quaerebant animam pueri· [21]qui surgens accepit
puerum et matrem eius et uenit in terram israhel·

[22]audiens autem quod archelaus regnaret in iudaeam pro
herode patre suo· timuit illuc ire· et ammonitus in somnis·
secessit in partes galilaeae· [23]et ueniens habitauit in ciuitate
quae uocatur nazareth

ut adimpleretur quod dictum est per prophetas· quoniam
nazareus uocabitur

XII· (Lc. 2, 40) Puer autem crescebat et confortabatur Lc. II X.
plenus sapientia· et gratia dei erat in illo· [41]et ibant parentes
eius per omnes annos in hierusalem in die sollemni paschae·
[42]et cum factus fuisset annorum XII ascendentibus illis in
hierosolymam· secundum consuetudinem diei festi· [43]Consum-
matisque diebus cum redirent· remansit puer ihesus in hieru-
salem· et non cognouerunt parentes eius· [44]existimantes autem
esse in comitatu· uenerunt· iter diei· et requirebant eum inter
cognatos· et natos [45]et non inuenientes regressi sunt in hieru-
salem requirentes eum·

Mt. 2, 13—23. Lc. 2, 40—45.

[46] Et factum est post triduum inuenerunt illum in templo
sedentem in medio doctorum· audientem illos et interrogantem
Lc. IIII II [47] Stupebant autem omnes qui eum audiebant super pru-
Mt. LXII Mt. XIII dentiam et responsis eius· [48] et uidentes ammirati sunt· Et
Lc. V X dixit mater eius ad illum· fili· quid fecisti nobis· ecce pater
tuus et ego dolentes quaerebamus te· [49] Et ait· ad illos· quid
est quod me quaerebatis· nesciebatis quia in his quae patris
mei sunt oportet me esse· [50] et ipsi non intellexerunt uerbum
quod locutus est ad illos· [51] et discendit cum eis· et uenit
nazareth· et erat subditus illis· Et mater eius conseruabat
omnia uerba haec in corde suo· [52] et ihesus proficiebat sapientia
aetate et gratia aput deum et homines

Lc. VI III XIII· *(Lc. 3, 1)* anno autem quinto decimo imperii
Mt. VII Io. II tiberii caesaris procurante pontio pilato in iudaea· tethrarcha
autem galilae herode·

philippo autem fratre eius tethrarcha· iturae et trachonitidis
regionis· et lysania abilinae tetrarcha· [2] sub principibus sacer-
dotum anna et caiapha· Factum est uerbum dei super iohannen
Lc. VI I zacchariae filium in deserto· [3] Et uenit in omnem regionem
Mt. VIII Mt. II Io. X iordanis praedicans baptismum paenitentiae in remissionem
peccatorum *(Mt. 3, 2)* dicens· paenitentiam agite· adpropinquauit
enim regnum caelorum

[3] Hic est enim qui dictus est per esaiam prophetam
dicentem· uox clamantis in deserto· parate uiam domini· rectas
facite semitas eius· *(Lc. 3, 5)* Omnis uallis implebitur· et omnis
mons et collis humiliabitur· Et erunt praua in directa· et
aspera in uias planas· et uidebit omnis caro salutare dei

Io. II III *(Io. 1, 7)* Hic uenit in testimonium ut testimonium perhiberet
Mt. VII Lc. VI de lumine ut omnes crederent per illum· [8] non erat ille lux·
Io. III II sed ut testimonium perheret de lumine· [9] Erat lux uera quae
Mt. I Lc. XIIII inluminat omnem hominem uenientem in mundum· [10] in hoc mundo
erat· et mundus per ipsum factus est et mundus eum non
Io IIII X cognouit· [11] in propria uenit et sui eum non receperunt· [12] quot-
quot autem receperunt eum· dedit eis potestatem filios dei
fieri· his qui credunt in nomine eius· [13] qui non ex sanguinibus
neque ex uoluntate uiri· sed ex deo nati sunt· [14] Et uerbum

Lc. 2, 46 — 3, 5. Mt. 3, 2—3. Io 1, 7—14.

caro factum est· et habitauit in nobis· Et uidimus gloriam Io. V III
eius· gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratiae et ueri- Mt. I Lc. XIIII
tatis· [15] Iohannes testimonium perhibet de ipso et clamat dicens Io. VI XII I
Hic erat quem dixi uobis qui post me uenturus est ante Mt. XI Mr. IIII
me factus est· quia prior me erat· [16] Et de plenitudine eius Lc. X Io. VIII
nos omnes accipimus· et gratiam pro gratia· [17] quia lex per X
mosen data est gratia et ueritas per ihesum christum facta est
[18] Deum nemo uidit umquam unigenitus filius qui est in sinu Io. VIII III
patris ipse narrauit· (Mt. 3, 4) Ipse autem iohannes habebat Mt. CXV Lc. CXVIII
uestimentum de pilis camelorum et zonam pelliciam circa Mt. VIIII VI
lumbos suos· esca autem eius erat lucustae et mel siluestre· Mr. III
[5] Tunc exiebat ad eum hierosolyma et omnis iudaea· et omnis
regio circum iordannem [6] et baptizabantur in iordane ab eo
confitentes peccata sua· [7] Uidens autem multos pharisaeorum
et sadducaeorum uenientes ad baptismum suum dixit eis· pro- Mt. X V Lc. VIII
genies uiperarum quis demonstrauit uobis fugere a futura ira·
[8] facite ergo fructum dignum paenitentiae [9] et ue uelitis dicere
intra uos patrem habemus abraham· dico enim uobis quoniam
potest deus ex lapidibus istis suscitare filios abraham· [10] iam
enim securis ad radicem arborum posita est· Omnis ergo
arbor quae non facit fructum bonum· excidetur et in ignem
mittitur

(Lc. 3, 10) Et interrogabant eum turbae dicentes· quid ergo Lc. VIIII X
faciemus· [11] respondens autem dicebat illis qui habet duas
tunicas det non habenti· et qui habet escas similiter faciat·

[12] Uenerunt autem et publicani ut baptizarentur et dixerunt
ad illum· magister quid faciemus·

[13] At ille dixit ad eos· nihil amplius· quam constitutum est
uobis faciatis· [14] interrogabant eum et milites dicentes· quid
faciemus et nos· et ait illis neminem concutiatis neque calum-
niam faciatis· et contenti estote stipendiis uestris· [15] existimante
autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de
iohanne ne forte ipse esset christus·

(Io. 1, 19) Miserunt iudaei ab hierosolymis sacerdotes et Io. VIIII X
leuitas ad eum ut interrogarent eum· tu quis es [20] et confessus
est et non negauit et confessus est quod non sum ego christus

21 Et interrogauerunt eum quid ergo· helias es tu· et dixit
non sum· propheta es tu· et respondit non·
Io. X I Mt. VIII Mr. II Lc. VII 22 Dixerunt ergo ei· quis es· ut responsum demus his qui
miserunt nos quid dicis de te ipso 23 ait· ego uox clamantis
in deserto parate uiam domini sicut dixit esaias propheta
Io. XI X 24 Et qui missi fuerant· erant ex pharisaeis· 25 et interrogauerunt
eum et dixerunt· quid ergo baptizas si tu non es christus·
Io. XII I Mt. XI Mr. IIII Lc. X. neque helias neque propheta· 26 Respondit eis iohannes dicens
(Mt. 3, 11) ego quidem uos baptizo in aqua in paenitentiam
Qui autem post me uenturus est fortior me est cuius non
sum dignus calciamenta portare
(Io. 1, 26) Medius autem uestrum stetit quem uos non scitis
(Mt. 3, 11) ipse uos baptizauit in spiritu sancto et igni
Mt. XII V Lc. XI 12 Cuius uentilabrum in manu sua· et permundauit aream
suam· et congregauit triticum suum in horreum paleas autem
conburet igni inextinguibili· (Lc. 3, 18) Multa quidem et alia ex-
hortans euangelizabat populum
Io. XIII X (Io. 1, 28) Haec in bethania facta sunt· trans iordanen ubi
erat iohannes baptizans
Mt. IIII X XIIII· (Mt. 3, 13) Tunc uenit ihesus in galilaea in ior-
danen ad iohannen ut baptizaretur ab eo
Lc. XIIII III Mt. I Io. V (Lc. 3, 23) Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum XXX·
ut putabatur filius ioseph
Mt. XIII X (Mt. 3, 14) Iohannes autem prohibebat eum dicens· ego a te
debeo baptizari· et tu uenis ad me· 15 Respondens autem ihesus
dixit ei· sine modo sic enim decet nos implere omnem iusti-
tiam· tunc dimisit eum
Lc. XIII I Mt. XIIII Mr. V Io. XV (Lc. 3, 21) Factum est autem cum baptizaretur omnis populus·
et ihesu baptizato et orante (Mt. 3, 16) confestim ascendit de
aqua· ecce aperti sunt ei caeli· et uidit spiritum dei descen-
dentem (Lc. 3, 22) corporali specie (Mt. 3, 16) ut columbam uenientem
super se· et ecce uox de caelis (Lc. 3, 22) tu es filius meus dilectus
Io. XV I Mt. XIIII Mr. V Lc. XIII in te conplacuit mihi· (Io. 1, 32) Et testimonium perhibuit iohannes
dicens· quia uidi spiritum descendentem quasi columbam de
caelo et mansit super eum·
33 Et ego nesciebam eum· sed qui misit me baptizare· in

Io. 1, 21—33. Mt. 3, 11—16. Lc. 3, 18. 21—23.

aqua· ille mihi dixit· super quem uideris spiritum descendentem
et manentem super eum· hic est qui baptizat in spiritu sancto·
[34] Et ego uidi et testimonium perhibui· quia hic est filius dei
XV· (Mt. 4, 1) Tunc ihesus ductus est in deserto a Mt. XV II Mr. VI
spiritu ut temptaretur a diabolo· [2] Et cum ieiunasset XL diebus Lc. XV
et XL noctibus postea esuriit· [3] et accedens temptator dixit ei· Mt. XVI V
si filius dei es· dic· ut lapides isti panes fiant· [4] qui respondens Lc. XVI
dixit· scriptum est
non in pane solo uiuit homo sed in omni uerbo quod procedit de ore dei·
[5] Tunc assumit eum diabolus in sanctam ciuitatem· et statuit eum supra pinnaculum templi [6] et dixit ei· si filius dei es mitte te deorsum· Scriptum est enim quia angelis suis mandauit de te et in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum
[7] ait illi ihesus rursus· scriptum est· non temtabis dominum deum tuum· [8] iterum assumit eum diabolus in montem excelsum ualde· et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum·
[9] Et dixit illi
haec tibi omnia dabo si cadens adoraueris me
[10] Tunc dicit ei ihesus uade satanas· scriptum est dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies· (Lc. 4, 13) Et consummata omni temptatione· (Mt. 4, 11) tunc reliquit eum diabolus
(Lc. 4, 13) usque ad tempus (Mr. 1, 13) eratque cum bestiis (Mt. 4, 11) et Mt. XXII VI Mr. VII
ecce angeli accesserunt et ministrabant ei
XVI· (Io. 1, 35) altera die iterum stabat iohannes et ex Io. XVI X
discipulis eius duo· [36] et respiciens ihesum ambulantem dicit·
Ecce agnus dei· ecce qui tollet peccatum mundi· [37] et audierunt eum disciputi loquentem· et secuti sunt ihesum· [38] conuersus autem ihesus et uidens eos sequentes se dicit eis·
[39] quid quaeritis· qui dixerunt ei rabbi quod dicitur interpraetatum magister ubi habitas· [40] dicit eis uenite et uidete· uenerunt et uiderunt ubi maneret· et aput eum manserunt die illo. hora autem erat quasi decima·
[41] Erat autem andreas frater simonis petri unus ex duobus
qui audierant ab iohanne et secuti fuerant eum· [42] Inuenit hic Io. XVII I
primum fratrem suum simonem et dicit ei· Mt. CLXVI Mr. LXXXII Lc. XCIII

Io. 1, 33—42. Mt. 4, 1—11. Lc. 4, 13. Mr. 1, 13.

Inuenimus messiam quod est interpraetatum christus [43]et adduxit eum ad ihesum· Intuitus autem eum ihesus dixit· tu es simon filius ioanna· tu uocaueris cephas· quod interpraetatur petrus

Io. XVIII X
XVII· [44]In crastino uoluit exire in galilaeam· Et inuenit philippum et dicit ei sequere me· [45]Erat autem philippus a bethsaida ciuitate andreae et petri

[46]Inuenit philippus nathanahel et dicit ei· quem scripsit moses in lege et prophetae· inuenimus ihesum filium ioseph· a nazareth· [47]et dixit ei natanahel· a nazareth potest aliquid boni esse· dicit ei philippus· ueni et uide·

[48]Uidit ihesus nathanael· uenientem ad se et dicit de eo
Ecce uere israhelita in quo dolus non est· [49]dicit ei nathanahel· unde me nosti· respondit ihesus et dixit ei· priusquam te philippus uocaret· cum esses sub ficu uidi te

[50]Respondit ei nathanahel et ait· rabbi· tu es filius dei· tu es rex israhel· [51]respondit ihesus et dixit ei· quia dixi tibi uidi te sub ficu credis· maius his uidebis [52]et dicit ei· amen· amen dico uobis· Uidebitis caelum apertum et angelos dei

Lc. XVII I Mt. XXIII Mr. XXVII Io. XLVI
ascendentes et descendentes supra filium hominis (Lc. 4, 14) Et regressus est ihesus in uirtute spiritus in galilaeam· et fama exiit per uniuersam regionem de illo· [15]et ipse docebat in synagogis eorum· et magnificabatur ab omnibus

Lc. XVIII X
XVIII· [16]Et uenit nazareth· ubi erat nutritus et intrauit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam et surrexit legere· [17]et traditus est illi liber prophetae esaiae· et ut reuoluit librum· inuenit locum ubi scriptum erat

[18]Spiritus domini super me propter quod unxit me euangelizare pauperibus misit me [19]praedicare captiuis remissionem· et caecis uisum· demittere confractos in remissionem·
Praedicare annum domini acceptum· et diem retributionis· [20]et cum plicuisset librum reddidit ministro et sedit· et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum· [21]coepit autem dicere ad illos· quod hodie impleta est haec scriptura in auribus uestris

Mt. XX VI Mr. VIII
(Mt. 4, 17) Exinde coepit ihesus praedicare et dicere (Mr. 1, 15) quoniam impletum est tempus

Io. 1, 42—52. Lc. 4, 14—21. Mt. 4, 17. Mr. 1, 15.

(*Mt.* 4, 17) Paenitentiam agite· (*Mr.* 1, 15) et credite in euangelio
(*Mt.* 4, 17) adpropinquauit enim regnum caelorum

XVIIII· [18]ambulans autem iuxta mare galilaeae· uidit Mt. XX *VI*
duos fratres· simonem qui uocatur petrus· et andream fratrem Mr. VIIII
eius mittentes retè in mare· erant enim piscatores

[19]Et ait illis uenite post me et faciam uos fieri piscatores Mt. XXI *II*
hominum· [20]at illi continuo relictis retibus secuti sunt eum· Mr. X Lc. XXXII
[21]Et procedens inde uidit alios duos fratres· iacobum zebaedaei· Mt. XXII *VI*
et iohannem fratrem eius in naui cum zebedaeo patre eorum Mr. XI
reficientes retia sua et uocauit eos· [22]illi autem statim relictis
retibus et patre secuti sunt eum

(*Lc.* 5, 1) Factum est autem cum turbae inruerent in eum Lc. XXVIIII *VIIII* Io. CCXVIIII
ut audirent uerbum dei et ipse stabat secus stagnum genessareth·
[2]et uidit duas naues stantes secus stagnum· piscatores autem
descenderant et lauabant retia· [3]ascendens autem in unam
nauem quae erat simonis

Rogauit eum a terra reducere pusillum· et sedens docebat
de nauicula turbas· [4]ut cessauit autem loqui dixit ad simonem· Lc. XXX *VIIII*
duc in altum et laxate retia uestra in capturam· [5]et respondens Io. CCXXII
simon dixit illi· praeceptor per totam noctem laborantes nihil
coepimus·

In uerbo autem tuo laxabo rete· [6]et cum hoc fecissent·
concluserunt piscium multitudinem copiosam· rumpebatur autem
rete eorum· [7]et annuerunt sociis qui erant in alia naui· ut
uenirent et adiuuarent eos· et uenerunt et impleuerunt ambas
nauiculas ita ut mergerentur· [8]quod cum uideret simon petrus· Lc. XXXI *X*
procedit ad genua ihesu dicens· exi a me quia homo peccator
sum domine

[9]Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo
erant in captura piscium quam ceperant· [10]Similiter autem
iacobum et iohannem filiòs zebedaei qui erant socii simonis·
Et ait ad simonem ihesus· noli timere· ex hoc iam homines Lc. XXXII *II*
eris capiens Mt. XXI Mr. X

(*Io.* 2, 11) Et crediderunt in eum discipuli eius (*Lc.* 5, 11) Et sub- Io. XVIII *X*
ductis a terra nauibus relictis omnibus secuti sunt illum Lc. XXXII

XX· (*Mt.* 9, 9) Et cum transiret inde ihesus uidit Mt. LXXI *II* Mr. XXI Lc. XXXVIII

Mt. 4, 17—22. Mr. 1, 15. Lc. 5, 1—11. Io. 2, 11. Mt. 9, 9.

hominem sedentem in teloneo mattheum nomine· et ait illi
sequere me· et surgens relictis omnibus secutus est eum

Io. XXIIII X — XXI· (Io. 3, 22) post haec uenit ihesus et discipuli
eius in iudaeam terram et illic demorabatur cum eis et bapti-
Io. XXV Mt. VII Lc. VI — zabat· [23] Erat autem et iohannes baptizans in enon iuxta salim·
quia aquae multae erant illic· et adueniebant et baptizabantur·
Io. XXVII X — [24] nondum enim missus fuerat in carcerem iohannes· [25] Facta
est ergo quaestio ex discipulis iohannis cum iudaeis de puri-
ficatione [26] et uenerunt ad iohannen et dixerunt ei· rabbi qui
erat tecum trans iordanen cui tu testimonium perhibuisti· ecce
hic baptizat· et omnes ueniunt ad eum· [27] respondit iohannes
et dixit· non potest homo accipere quicquam nisi ei fuerit
Io. XXVIII I Mt. XI Mr. IIII Lc. XI — datum de caelo· [28] ipsi uos mihi testimonium perhibetis quod
dixerim ego non sum christus· sed quia missus sum ante illum
[29] qui habet sponsam sponsus est· amicus autem sponsi qui stat·
et audit eum gaudio gaudet propter uocem sponsi· hoc ergo
gaudium meum impletum est· [30] illum oportet crescere me autem
minui· [31] qui desursum uenit supra omnes est· qui est de terra·
de terra est· et de terra loquitur· qui de caelo uenit supra
omnes est· [32] et quod uidit· et audiuit hoc testatur· et testi-
monium eius nemo accipit· [33] qui accipit eius testimonium
signauit quia deus uerax est· [34] quem enim misit deus uerba
dei loquitur· non enim ad mensuram dat deus spiritum

Io. XXXI X — [36] Qui credit in filium habet uitam aeternam· qui autem
incredulus est filio non uidebit uitam· sed ira dei manet super
eum·

(Io. 4, 1) Ut ergo cognouit ihesus quia audierunt pharisaei·
quia ihesus plures discipulos facit et baptizat quam iohannes·
Mt. XVIII IIII Mr. VIII Io. XXVI — [2] quamquam ihesus non baptizaret· sed discipuli eius (Mt. 4, 12) et
quod iohannes traditus esset

Io. XXXII VII — (Io. 4, 3) reliquit iudaeam et abiit iterum in galilaeam

Mt. XVIIII Mt. XVIII Mr. VIII Io. XXVI — XXII· (Mt. 4, 12) Cum autem audisset quod iohannes
traditus esset secessit in galilaeam·

Mt. XVIIII Io. XVIIII — [13] Et relicta ciuitate nazareth· uenit et habitauit in caphar-
naum maritimam in finibus zabulon et nephtalim· [14] ut imple-
retur quod dictum est per esaiam prophetam

Mt. 9, 9. Io. 3, 22—4, 3. Mt. 4, 12—14.

[15] Terra zabulon· et terra neptalim· uia maris trans ior-
danem galilaea gentium [16] populus qui sedebat in tenebris
lucem uidit magnam· et sedentibus in regione et in umbra
mortis lux orta est eis

XXIII· (Mt. 4, 23) Et circuibat ihesus totam galilaeam docens Mt. XXIII Mr. XXVII
in synagogis eorum et praedicans euangelium regni et sanans Lc. XLV Io. XLVI
omnem languorem et omnem infirmitatem in populo· [24] et abiit
opinio eius in totam syriam· et optulerunt ei omnes male
habentes uariis languoribus· et tormentis conprehensos· et qui
daemonia habebant et lunaticos et paralyticos et curauit eos
[25] et secutae sunt eum turbae multae de galilaea et decapoli·
ex hierosolymis et iudaea· et de trans iordanen

(Lc. 4, 42) et detinebant illum ne discederet ab eis· [43] quibus ille Lc. XXVIII Mr. XVII
ait· quia et aliis ciuitatibus oportet me euangelizare regnum
dei· quia ideo missus sum Mt. XXIIII

(Mt. 5, 1) et cum uidisset turbas ascendit in montem et cum
sedisset (Mr. 3, 13) uocauit ad se quos uoluit ipse et uenerunt Mt. LXXVIIII II Mr. XXVIIII
ad eum [14] et fecit ut essent duodecim cum illo (Lc. 6, 13) Quos Lc. LXXXVI
et apostolos nominauit· (Mt. 10, 2) simonem quem cognominauit Lc. LXXXVI II Mt. LXXVIIII
petrum· et andream fratrem eius· [3] iacobum zebedaei· et Mr. XXVIIII
iohannem fratrem iacobi· Mt. LXXX II Mr. XXX

Quibus inposuit nomina boanerges quod est fili tonitrui· Lc. XLIIII
philippum et bartholomeum· mattheum· et thoman· iacobum
alphei et [4] simon qui uocatur zelothes· et iudam iacobi. et
iudam scarioth· qui fuit proditor

(Mt. 5, 1) Et accesserunt ad eum discipuli eius (Lc. 6, 20) et Mt. XXV V
eleuatis oculis in eos Lc. XLVI

(Mt. 5, 2) Aperiens os suum docebat eos dicens [3] Beati pauperes Mt. XXV V Lc. XLVI
spiritu· quoniam ipsorum est regnum caelorum· [4] beati mites· Mt. XXVI V
quoniam ipsi possidebunt terram· [5] beati qui lugent· quoniam Lc. XLVI
ipsi consolabuntur· [6] beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam Mt. XXVII X
quoniam ipsi saturabuntur· [7] beati misericordes quoniam ipsi Mt. XXVIII V
misericordiam consequentur· [8] Beati mundo corde· quoniam Lc. XLVIII Mt. XXVIIII X
ipsi deum uidebunt· [9] beati pacifici· quoniam filii dei uocabuntur·
[10] beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam· quoniam
ipsorum est regnum caelorum·

Mt. 4, 15-16; 4, 23-5, 10; 10, 2-4. Mr. 3, 13-14. Lc. 4, 42-43; 6, 13. 20.

Mt. XXX VI [11] Beati estis cum maledixerint uobis et odierint uos homines·
Lc. XLVIIII et persecuti fuerint· et dixerint omne malum aduersum uos
mentientes· et cum separauerint uos et exprobrauerint et
eiecerint nomen uestrum tamquam malum propter filium ho-
minis· [12] gaudete in illa die et exultate quoniam merces uestra
copiosa est in caelis· sic enim persecuti sunt prophetas qui
fuerunt ante uos patres eorum

Lc. L X XXIIII· (Lc. 6, 24) Uerumtamen uae uobis diuitibus quia
habetis consolationem uestram

[25] Uae uobis qui saturati estis quia esurietis· Uae uobis
qui ridetis nunc quia lugebitis et flebitis·

[26] Uae cum bene uobis dixerint omnes homines· secundum
haec faciebant prophetis patres eorum

Sed uobis dico qui auditis

Mt. XXXI II XXV· (Mt. 5, 13) Uos estis sal terrae· quod si sal euan-
Mr. CII Lc. CLXXXV uerit in quo salietur ad nihilum ualet ultra· nisi ut proiciatur
foras· et conculcetur ab hominibus

Mt. XXXII II XXVI· [14] Uos estis lux mundi· non potest ciuitas
Mr. XXXVIIII Lc. CXXXIII abscondi supra montem posita [15] neque accendunt lucernam et
ponunt eam sub modio neque sub lecto neque in loco abscon-
dito· neque sub uaso· sed super candelabrum ut et luceat
omnibus qui in domo sunt

[16] Sic luceat lux uestra coram hominibus ut uideant uestra
bona opera· et glorificent patrem uestrum qui est in caelis·
Mt. XXXIII X Mt. XXXIIII [17] nolite putare quoniam ueni soluere legem aut prophetas· non
V Lc. CXCIII ueni soluere· sed adimplere [18] amen quippe dico uobis· donec
transeat caelum et terra· iota unum aut unus apex· non
praeteribit ex lege donec omnia fiant

Mt. XXXV X [19] Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis· et
docuerit sic homines minimus uocabitur in regno caelorum·
Qui autem fecerit et docuerit hic magnus uocabitur in regno
caelorum

[20] Dico enim uobis quia nisi abundauerit iustitia uestra plus
quam scribarum et pharisaeorum non intrabitis in regno caelorum

Mt. XXXV X XXVII· [21] audistis quia dictum est antiquis· non
occides· qui autem occiderit· reus erit iudicio· [22] ego autem

Mt. 5, 11—22. Lc. 6, 24-26.

dico uobis quia omnis qui irascitur fratri suo· reus erit iudicio
qui autem dixerit fratri suo racha· reus erit gehennae ignis
XXVIII· [23]Si ergo offeres munus tuum ad altare et Mt. XXXV X
ibi recordatus fueris· quia frater tuus habet aliquid aduersum
te· [24]relinque ibi munus tuum ad altare et uade prius recon- Mt. XXXVI
ciliari fratri tuo· et tunc ueniens offer munus tuum· [25]Esto Lc. V CLXII
consentiens aduersario tuo cito dum es in uia cum eo· ne forte
tradat te aduersarius iudici·
et iudex tradat te ministro et in carcere mittaris· [26]amen
dico tibi non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem
XXVIIII· [27]audistis quia dictum est antiquis non moe- Mt. XXXVI X
chaberis· [28]ego autem dico uobis quoniam omnis qui uiderit
mulierem ad concupiscendum eam iam moechatus est eam in
corde suo
[29]Quodsi oculus tuus dexter scandalizat te· erue eum et
proice abs te· expedit enim tibi ut pereat unum membrorum
tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam· [30]Et
si dextra manus tua scandalizat te· abscide eam et proice abs
te· expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum
quam totum corpus tuum eat in gehennam
XXX· [31]dictum est autem· quicumque dimiserit uxorem Mt. XXXVII X
suam· det illi libellum repudii· [32]ego autem dico uobis· quia
omnis qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa·
facit eam moechari· et qui dimissam duxerit adulterat
XXXI· [33]audistis quia dictum est antiquis non peie- Mt. XXXVII X
rabis· reddes autem domino iuramenta tua·
[34]Ego autem dico uobis· non iurare omnino neque per caelum
quia thronus dei est· [35]neque per terram· quia scabyllum est
pedum eius· neque per hierosolymam quia ciuitas est magni
regis· [36]neque per caput tuum iuraberis· quia non potes unum
capillum album facere aut nigrum· [37]sit autem sermo uester·
est· est· non non· quod autem his abundantius est a malo est
XXXII· [38]audistis quia dictum est oculum pro oculo· Mt. XXXVI X
et dentem pro dente· [39]Ego autem dico uobis· non resistere
malo· Sed si quis te percusserit in dextra maxilla tua· praebe Mt. XXXVIII V
illi et alteram· [40]et illi qui uult tecum iudicio contendere· et Lc. LIII

Mt. 5, 22—40.

Mt. XXXVIIII X tunicam tuam tollere· remitte et pallium· [41] et quicumque te
angariauerit mille passus uade cum illo alia duo·
Lc. LIII [42] Qui petit a te da ei· et uolenti mutuare a te ne auertaris
V Mt. XXXVIII (Lc. 6, 30) et qui auferet quae tua sunt non repetas [31] et prout
Mt. LIIII V uultis ut faciant uobis homines· facite illis similiter
Lc. LIIII Mt. XL XXXIII· (Mt. 5, 43) audistis quia dictum est diligis
V Lc. LII proximum tuum et odio habebis inimicum tuum· [44] ego autem
dico uobis· diligite inimicos uestros· benefacite his qui uos
oderunt· et orate pro persequentibus et calumniantibus uos
[45] Ut sitis fili patris uestri qui in caelis est· quia solem
suum oriri facit super malos et bonos· et pluit super iustos et
Mt. XLI V iniustos· [46] Si enim diligatis eos qui uos diligunt quam mer-
Lc. LV cedem habebitis· Nonne et publicani hoc faciunt· (Lc. 6, 33) Et si
benefeceritis his qui bene uobis faciunt quae uobis est gratia·
si quidem et peccatores hoc faciunt·
[34] Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere
quae gratia est uobis
nam et peccatores peccatoribus faenerant ut recipiant
aequalia (Mt. 5, 47) et si salutaueritis fratres uestros tantum·
nonne et ethnici hoc faciunt·
(Lc. 6, 35) Uerumtamen diligite inimicos uestros· et bene-
facite· et mutuum date
nihil desperantes et erit merces uestra multa
et eritis fili altissimi quia ipse benignus est·super ingratos et malos
[36] Estote ergo misericordes· sicut et pater uester misericors
est (Mt. 5, 48) Estote ergo uos perfecti sicut pater uester caelestis
perfectus est
Mt. XLII X XXXIIII· (Mt. 6, 1) attendite ne iustitiam uestram
faciatis coram hominibus et uideamini ab eis· alioquin mer-
cedem non habebitis· apud patrem uestrum qui in caelis est·
[2] Cum ergo facies elemosinam· noli tuba canere ante te sicut
hypocritae faciunt in synagogis et in uicis ut honorificentur
ab hominibus· amen dico uobis receperunt mercedem suam·
[3] te autem faciente elemosynam
nesciat sinistra tua· quid faciat dextera tua· [4] ut sit elemosyna
tua in abscondito· et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi

Mt. 5, 40—6, 4. Lc. 6, 30—36.

XXXV· [5]et cum oratis non eritis sicut hypocritae· [Mt. XLII X] qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare· ut uideantur ab hominibus·

Amen dico uobis· receperunt mercedem suam

[6]Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum et cluso ostio tuo· ora patrem tuum in abscondito· et pater tuus qui uidet in abscondito reddet tibi· [7]orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici· putant enim quia in multiloquio suo exaudiantur· [8]nolite ergo adsimilari eis· scit enim pater uester quibus opus sit uobis antequam petatis eum· Tunc dixit unus ex discipulis eius ad eum· domine doce nos orare· sicut iohannes docuit discipulos suos· [9]et ait illis cum oratis dicite· [Mt. XLIII V] pater noster qui in caelis es· sanctificetur nomen tuum· [10]ueniat [Lc. CXXIII] regnum tuum· fiat uoluntas tua· sicut in caelo et in terra·

[11]panem nostrum supersubstantialem cotidianum da nobis die· [12]et demitte nobis debita nostra· sicut et nos dimittimus debitoribus nostris [13]et ne inducas nos in temtationem sed libera nos a malo· [14]si enim dimiseritis hominibus peccata [Mt. XLIIII VI] eorum dimittet et uobis pater uester caelestis delicta uestra [Mr. CXXVI]

[15]Si autem non dimiseritis hominibus nec pater uester dimittet uobis peccata uestra

XXXVI· [16]Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut [Mt. XLV X] hypocritae tristes· exterminant enim facies suas ut pareant hominibus ieiunantes· amen dico uobis quia receperunt mercedem suam· [17]tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam laua· [18]ne uidearis hominibus ieiunans· sed patri tuo qui est in abscondito· et pater tuus qui uidet in abscondito [Lc. CLIIII X] reddet tibi· (Lc. 11, 32) nolite timere pusillus grex· quia conplacuit [Lc. CLII V] patri uestro dare uobis regnum [Mt. CXCIIII] [Mr. CVIII]

[33]Uendite quae possidetis et date elemosynam· [Lc. CLIII V]

facite uobis sacculos qui non ueterescunt· thesaurum non [Mt. XLVI] deficientem in caelis [Mt. XLV X]

XXXVII· (Mt. 6, 19) nolite thesaurizare uobis thesauros [Mt. XLVI V] in terra· ubi erugo et tinea demolitur· [20]thesaurizate autem [Lc. CLIIII] uobis thesauros in caelo· ubi neque erugo neque tinea demolitur· et ubi fures non effodiunt· nec furantur· [21]ubi enim est

Mt. 6, 5—21. Lc. 12, 32—33.

Mt. XLVII thesaurus tuus ibi est et cor tuum· [22]lucerna corporis est oculus·
V
Lc. CXXXIIII si fuerit oculus tuus simplex totum corpus tuum lucidum erit·
[23]si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum
tenebrosum erit· si ergo lumen quod in te est tenebrae sunt·
tenebrae quantae erunt

Mt. XLVIII XXXVIII· [24]nemo potest duobus dominis seruire· aut
V
Lc. CXCI enim unum odio habebit et alterum diligit· aut unum sustinebit·
et alterum contemnet

Non potestis deo seruire et mamonae

Mt. XLVIIII XXXVIIII· [25]Ideo dico uobis· ne solliciti sitis animae
V
Lc. CL uestrae· quid manducetis· neque corpori uestro quid induamini·
nonne anima plus est quam esca· et corpus plus est quam
uestimentum· [26]respicite uolatilia caeli· quoniam non serunt·
neque metunt· neque congregant in horrea· et pater uester
caelestis pascit illa· nonne uos magis plures estis illis· [27]quis
autem uestrum cogitans potest adicere ad staturam suam
cubitum unum·

Si ergo neque quod minimum est potestis· quid de ceteris
solliciti estis·

[28]et de uestimento quid solliciti estis· considerate lilia agri
quomodo crescunt· non laborant neque nent· [29]dico autem uobis
quoniam nec salomon in omni gloria coopertus est· sicut unum
ex istis· [30]Si autem faenum agri· quod hodie est· et cras in
clibanum mittitur· deus sic uestit· quanto magis uos minimae
fidei· [31]nolite ergo solliciti esse dicentes· quid manducabimus aut
quid bibemus· aut quod operiemur· [32]haec enim omnia gentes
inquirunt· scit enim pater uester quia his omnibus indigetis

[33]Quaerite autem primum regnum dei et iustitiam eius·
et omnia haec adicientur uobis [34]nolite ergo solliciti esse in
crastinum· crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse· sufficit
diei malitia sua

Mt. L XL· (Mt. 7, 1) nolite iudicare ut non iudicemini· [2]in
II
Mr. XLI
Lc. LVI quo enim iudicio iudicaberitis iudicabimini· (Lc. 6, 37) nolite con-
demnare et non condemnabimini· dimittite et dimittimini

[38]date et dabitur uobis· mensuram bonam confertam et coa-
gitatam et superfluentem dabunt in sinum uestrum

Mt. 6, 21 — 7, 2. Lc. 6, 37—38.

Et in qua mensura mensi fueritis metietur uobis (Mt. 7, 3) Mt. LI V
quid autem uides festucam in oculo fratris tui· et trabem in Lc. LVIII
oculo tuo non uides·
[4] aut quomodo dicis fratri tuo· sine eiciam festucam de
oculo tuo
et ecce trabis est in oculo tuo· [5] hypocrita· eice primum
trabem de oculo tuo· et tunc uidebis eicere festucam de oculo
fratris tui· [6] nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas uestras ante porcos
ne forte conculcent eas pedibus suis et conuersi disrumpant uos
XLI· (Lc. 11, 5) quis uestrum habet amicum et ibit ad Lc. CXXIIII X
illum media nocte· et dicit illi·
amice conmoda mihi tres panes· [6] quoniam amicus meus uenit
de uia ad me et non habeo quod ponam ante illum· [7] et ille
de intus dicat· noli mihi molestus esse· iam ostium clausum
est· et pueri mei mecum sunt in cubili· non possum surgere
et dare tibi· [8] dico uobis etsi non dabit illi· surgens eo quod
amicus eius sit· propter inprobitatem tamen eius· surget et
dabit illi quot habet necessarios· [9] Et ego uobis dico· petite Mt. LIII V Lc. CXXV
et dabitur uobis· quaerite et inuenietis· pulsate et aperietur
uobis· [10] omnis enim qui petit accipit· et qui quaerit inuenit·
et pulsanti aperietur· aut [11] quis est ex uobis homo quem si
petierit filius suus panem numquid lapidem porrigit ei· aut
si piscem petit· numquid serpentem porrigit ei
[12] aut si ouum petierit· numquid porrigit ei scorpionem·
[13] Si ergo uos cum sitis mali nostis bona dare filiis uestris·
quanto magis pater uester qui in caelis est dabit bona petentibus se· (Mt. 7, 12) Omnia ergo quaecumque uultis ut faciant Mt. LIIII V
uobis homines et uos facite eis· haec est enim lex et prophetae Lc. LIIII
[13] Intrate per angustam portam· quia lata porta et spatiosa Mt. LV V Lc. CLXX
uia quae ducit ad perditionem· et multi sunt qui intrant per
eam· [14] quam angusta porta et arta uia quae ducit ad uitam·
et pauci sunt qui inueniunt eam
XLII. [15] Attendite a falsis prophetis· qui ueniunt Mt. LVI X
ad uos in uestimentis ouium
Intrinsecus autem sunt lupi rapaces· [16] a fructibus eorum

Mt. 7, 3—16. Lc. 6, 38; 11, 5—13.

Mt. LVII X cognoscetis eos Numquid colligunt de spinis uuas aut de
Lc. LXI tribulis ficus [17] sic omnis arbor bona fructus bonos facit· mala
Mt. LVIII V Lc. LX autem arbor fructus malos facit· [18] non potest arbor bona fructus
malos facere neque arbor mala fructus bonos facere

Lc. LXI V (Lc. 6, 45) Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert·
Mt. CXXV bona· et malus homo de malo profert mala

Mt. LVIII V Lc. LX ex abundantia enim cordis os loquitur· (Mt. 7, 19. Lc.) omnis arbor
quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittitur·
[20] igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos

Mt. LVIIII IIII XLIII· [21] non omnis qui dicit mihi domine domine·
Lc. LXIII Io. CXVI intrabit in regno caelorum· sed qui facit uoluntatem patris
Mt. LX V mei qui in caelis est· ipse intrauit in regno caelorum· [22] multi
Lc. CLXXI dicent mihi in illa die· domine domine· nonne in nomine tuo
prophetàuimus· et in tuo nomine daemonia eiecimus· et in
tuo nomine uirtutes multas fecimus [23] et tunc confitebor illis·
quia numquam noui uos· discedite a me qui operamini iniquitatem

Mt. LXI V XLIIII· [24] Omnis ergo qui audit uerba haec et facit
Lc. LXIII ea assimilabitur uiro sapienti· qui aedificauit domum suam
supra petram· [25] et descendit pluuia· et uenerunt flumina· et
flauerunt uenti· et inruerunt in domum illam· et non cecidit·
fundata enim erat supra petram· [26] et omnis qui audit uerba
mea haec· et non facit ea· similis erit uiro stulto· qui aedifi-
cauit domum suam supra harenam·

[27] Et descendit pluuia· et uenerunt flumina· et flauerunt
uenti· et inruerunt in domum illam et cecidit· et fuit ruina
Mt. LXII II Mr. XIII eius magna· [28] Et factum est cum consummasset ihesus uerba
Lc. IIII haec ammirabantur turbae super doctrina eius

[29] Erat enim docens eos sicut potestatem habens non sicut
scribae eorum et pharisaei

Mt. LXXVII VI XLV· (Mt. 9, 35) uidens autem turbas· misertus est eis
Mt. LXIIII quod erant uexati et iacentes sicut oues non habentes pastorem
Mt. LXXVIIII II [10, 1] Et conuocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem
Mr. XXXVIIII Lc. LXXXVI spirituum immundorum ut eicerent eos· et curarent omnem
languorem et omnem infirmitatem

(Lc. 9, 2) Et misit illos praedicare regnum dei· [3] Et ait ad
Mt. LXXXI X illos· nihil tuleritis in uia· (Mt. 10, 5) In uia gentium ne abieritis

Mt. 7, 16—29; 9, 35 — 10, 1. 5. Lc. 6, 45; 9, 2—3.

et in ciuitates samaritanorum ne intraueritis· [6]sed potius ite
ad oues quae perierunt domus israhel·

[7]Euntes autem praedicate dicentes· quia appropinquauit Mt. LXXXII // Mr. LIII Lc. LXXXVII
regnum caelorum· [8]infirmos curate· mortuos suscitate
leprosos mundate· daemones eicite· gratis accepistis gratis
date· [9]nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam
in zonis uestris non peram in uia· [10]neque panem neque duas
tunicas· neque calciamenta neque uirgam· dignus enim est
operarius cibo suo

In quamcumque ciuitatem aut castellum intraueritis· in- Mt. LXXXIII // Mr. LIIII Lc. LXXXVII
terrogate quis in ea dignus est· et ibi manete donec exeatis

(Lc. 10, 7) Edentes et bibentes quae apponuntur uobis Lc. CXII X

Et curate infirmos· qui in illa sunt· Et nolite exire de Lc. CXIII X
domo in domum

(Mt. 10, 12) Intrantes autem in domo salute eam· dicentes Mt. LXXXIIII V Lc. CXI
pax huic domui· [13]et siquidem domus fuerit digna ueniat
pax uestra super eam· si autem non fuerit digna pax uestra
ad uos reuertatur

[14]Et quicumque non receperit uos· neque audierit ser- Mt. LXXXV // Mr. LV Lc. CXIIII
mones uestros· exeuntes foras de domo

uel de ciuitate· excutite puluerem de pedibus uestris· in
testimonium illis [15]Amen dico uobis tolerabilius erit· terrae
sodomorum et gomorraeorum in die iudicii quam illi ciuitati

[16]Ecce ego mitto uos sicut oues in medio luporum Mt. LXXXVI V Lc. CVIIII

Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut Mt. LXXXVI V Mr. CXXXVIIII
columbae [17]Cauete autem ab hominibus tradent enim uos in
conciliis et in synagogis suis flagellabunt uos· [18]et ad prae-
sides et ad reges ducimini· propter me in testimonium illis
et gentibus

[19]Cum autem tradent uos in synagogas· et ad magistratus Mt. LXXXVIII // Mr. CXLI Lc. CXLVIII
et potestates nolite solliciti esse· qualiter· aut quid respon-
deatis· aut quid dicatis· dabitur enim uobis in illa hora quid
loquamini· [20]non enim uos estis qui loquimini· sed spiritus
patris uestri qui loquitur in uobis· [21]tradet autem frater
fratrem in mortem· et pater filium· et insurgent filii in parentes·

Mt. 10, 5—21. Lc. 10, 7.

et morte eos afficient· [22] et eritis odio omnibus propter nomen
meum· qui autem perseuerauerit in fine hic saluus erit
Mt. LXXXVIIII [23] Cum autem persequentur uos in ciuitate ista fugite in
aliam· Amen enim dico uobis· non consummabitis ciuitates
israhel· donec ueniat filius hominis
Mt. XC *III* [24] Non est discipulus super magistrum· neque seruus super
Lc. LVIII Io. CXVIII dominum suum· [25] sufficit discipulo ut sit sicut magister eius·
Mt. XCI *X* et seruus sicut dominus eius Si patrem familias behelzebub
uocauerunt· quanto magis domesticos eius· [26] ne ergo timueritis
Mt. XCII *II* eos· nihil enim opertum quod non reuelabitur· et occultum
Mr. XL Lc. LXXX quod non scietur·
[27] Quod dico uobis in tenebris dicite in lumine et quod
in aure auditis praedicate super tecta· *(Lc. 12, 4)* dico autem
uobis amicis meis· *(Mt. 10, 28)* nolite timere eos qui occidunt cor-
pus· animam autem non possunt occidere
Sed potius eum timete qui potest et animam et corpus
perdere in gehennam· [29] nonne duo passeres asse ueneunt· et
unus ex illis non cadet super terram sine patre uestro
Mt. XCIII *V* [30] Uestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt·
Lc. CXLV [31] nolite ergo timere· multis passeribus meliores estis uos·
[32] Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus· con-
Mt. XCIIII *III* Mr. LXXXVI fitebor et ego eum coram patre meo qui est in caelis· *(Lc. 12, 8)*
Lc. XCII et coram angelis eius *(Mt. 10, 33)* qui autem negauerit me coram
hominibus· *(Mr. 8, 38)* et confusus me fuerit in generatione ista
adultera et peccatrice· *(Mt. 10, 33)* negabo et ego eum coram patre
meo qui est in caelis· *(Lc. 12, 9)* et angelis eius· *(Mr. 8, 38)* et filius
hominis confundetur eum cum uenerit in gloria patris sui cum
Mt. XCV *V* Lc. CLX angelis sanctis· *(Mt. 10, 34)* nolite arbitrari quod uenerim mittere
pacem in terram· non ueni pacem mittere sed gladium· *(Lc. 12, 52)*
erunt enim ex hoc quinque in domo una· diuisi tres in duo
et duo in tres diuidentur· *(Mt. 10, 35)* ueni enim separare hominem
aduersus patrem suum et filiam aduersus matrem suam· et
nurum aduersus socrum suam
Mt. XCVI *V* [36] Et inimici hominis domestici eius· [37] Qui amat patrem
Lc. CLXXXII et matrem plus quam me non est me dignus· et qui amat
filium aut filiam· super me non est me dignus·

Mt. 10, 21—37. Mr. 8, 38. Lc. 12, 4. 8. 9. 52.

[38]Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non
est me dignus· (*Lc.* 14, 27) nec potest esse meus discipulus· (*Mt.* 10, 39) Mt. XCVII III
qui inuenit animam suam perdet illam· et qui perdiderit ani- Lc. CCXI Io. CV
mam suam propter me inueniet eam Mt. XCVIII I Mr. XCVI
[40]Et qui receperit uos· me recepit· et qui me recepit· Lc. CXCVI Io. CXX
recepit eum qui me misit· [41]qui recipit prophetam in nomine Mt. XCVIIII X
prophetae· mercedem prophetae accipiet· et qui recipit iustum Mt. C VI
in nomine iusti· mercedem iusti accipiet [42]Et quicumque potum Mr. XCVII
dederit uni ex minimis istis calicem aquae frigidae· tantum
in nomine discipuli
(*Mr.* 9, 41) quia christi estis· amen dico uobis non perdet Mt. CI X
mercedem suam· (*Mt.* 11, 1) Et factum est cum consummasset
ihesus praecipiens duodecim discipulis suis· transiit inde ut
doceret· et praedicaret in ciuitatibus eorum Lc. LXXXVIIII VIIII
(*Mr.* 6, 12) Exeuntes autem discipuli praedicabant ut paeni- Mr. LVI
tentiam agerent·
[13]et daemonia multa eiciebant· et ungebant oleo multos·
aegrotos et sanabant Io. XVIII
XLVI· (*Io.* 2, 1) et die tertio nuptiae factae sunt in
chanam galileae· et erat mater ihesu ibi· [2]uocatus est autem
ibi et ihesus et discipuli eius· ad nuptias· [3]et deficiente uino·
dicit mater ihesu ad eum· uinum non habent· [4]et dicit ei
ihesus· quid tibi et mihi est mulier· nondum uenit hora mea.
[5]Dicit mater eius ministris· quodcumque dixerit uobis facite·
[6]erant autem ibi lapideae hydriae sex positae· secundum
purificationem iudaeorum· capientes singulae metretas binas
uel ternas· [7]dicit eis ihesus implete hydrias aqua· et imple-
uerunt eas usque ad summum·
[8]Et dicit eis ihesus· haurite nunc et ferte architriclino
et tulerunt· [9]ut autem gustauit architriclinus· aquam uinum
factam· et non sciebat unde esset· ministri autem sciebant
qui haurierant aquam· Uocat sponsum archetriclinus· [10]et dicit
ei· Omnis homo primum bonum uinum ponit· et cum inebriati
fuerint· tunc id quod deterius est· tu seruasti bonum uinum
usque adhuc· [11]Hoc fecit initium signorum ihesus in chana
galileae· et manifestauit gloriam suam Mt. LXIII II Mr. XVIII Lc. XXXIII

Mt. 10, 38 — 11, 1. Mr. 9, 41; 6, 12. 13. Lc. 14, 27. Io. 2, 1—11.

XLVII· (*Mt.* 8, 1) Cum autem descendisset de monte
secutae sunt eum turbae multae· [2]et ecce leprosus ueniens
genu flexo adorabat eum dicens
Domine si uis potes me mundare· [3]et extendens manum
tetigit eum ihesus dicens· uolo mundare
Et confestim mundata est lepra eius· [4]et ait illi ihesus·
Mr. XVIII X uide nemini dixeris· sed uade ostende te sacerdoti· et offers
munus quod praecepit moses in testimonium illis· (*Mr.* 1, 45) at
ille egressus coepit praedicare· et diffamare sermonem· ita ut
iam non posset manifeste in ciuitate introire· sed foris in
Mt. LXIIII desertis locis esse· Et conueniebant ad eum undique
III Lc. LXV Io. XXXVII XLVIII· (*Mt.* 8, 5) cum autem introisset capharnaum·
accessit ad eum centurio rogans eum [6]et dicens· domine puer
meus iacet in domo paralyticus et male torquetur· [7]ait illi
ihesus· ego ueniam et curabo eum· [8]et respondens centurio
ait· domine non sum dignus ut intres sub tectum meum· sed
tantum dic uerbo et sanabitur puer meus· [9]nam et ego homo
sum sub potestate· habens sub me milites· et dico huic uade
et uadit· et alio ueni et uenit· Et seruo meo fac hoc et facit·
[10]audiens autem ihesus miratus est· et sequentibus se dixit·
Mt. LXV V Lc. CLXXII amen dico uobis· non inueni tantam fidem in israhel·
[11]Dico autem uobis· quod multi ab oriente et occidente
uenient· et recumbent cum abraham et isaac et iacob in regno
caelorum· [12]filii autem regni eicientur in tenebras exteriores·
Mt. LXVI ibi erit fletus et stridor dentium
V Lc. CLXVI [13]Et dixit ihesus centurioni· uade· et sicut credidisti fiat
tibi· et sanatus est puer in illa hora· (*Lc.* 7, 10) Et reuersus est
centurio in domum suam et inuenit seruum qui languerat sanum
Mt. LXVII XLVIIII· (*Mt.* 8, 14) Et cum uenisset ihesus in domum
II Mr. XV Lc. XXVI petri· uidit socrum eius iacentem et febricitantem· [15]et tetigit
manum eius et dimisit eam febris· et surrexit et ministrabat eis·
Lc. LXVI L· (*Lc.* 7, 11) Et factum est deinceps ibat in ciuitatem quae
uocatur naim· et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa·
[12]Cum autem appropinquaret portae ciuitatis· et ecce defunctus
efferebatur· filius unicus matris suae et haec uidua erat·
Et turba ciuitatis multa cum illa· [13]quam cum uidisset

Mt. 8, 1—15. Mr. 1, 45. Lc. 7, 10—13.

dominus· misericordia motus super eam dixit illi· noli flere· [14]et accessit et tetigit loculum·

Hi autem qui portabant steterunt· et ait· adulescens tibi dico· surge· [15]et resedit· qui erat mortuus· et coepit loqui· et dedit illum matri suae·

[16]Accepit autem omnes timor· et magnificabant deum dicentes· quia propheta magnus surrexit in nobis· et quia deus uisitauit plebem suam· [17]Et exiit hic sermo in uniuersam iudaeam de eo et omnem circa regionem

LI· (*Mt.* 8, 16) Uespere autem facto· optulerunt ei mul- Mt. LXVIII X
tos daemonia habentes· et eiciebat spiritus uerbo

Et omnes male habentes curauit· [17]ut adimpleretur quod dictum est per esaiam prophetam dicentem· ipse infirmitates nostras accepit et aegrotationes portauit· [18]uidens autem ihesus turbas multas circum se· iussit ire trans fretum

LII· [19]Et accedens unus scriba· ait illi· magister Mt. LXVIII V
sequar te quocumque ieris· Lc. CV

[20]Et dicit ei ihesus· uulpes foueas habent· et uolucres caeli tabernacula· ubi requiescant· filius autem hominis non habet ubi caput reclinet

(*Lc.* 9, 59) Ait autem ad alterum sequere me· (*Mt.* 8, 21) ille Lc. CV X
autem dixit· domine permitte me primum ire et sepelire Mt. LXVIII V
patrem meum· [22]ihesus autem ait illi· sequere me et dimitte Lc. CV
mortuos sepelire mortuos suos·

(*Lc.* 9, 60) Tu autem uade adnuntia regnum dei· [61]et ait· Lc. CVI X
alter· sequar te domine·

Sed primum permitte mihi renuntiare his qui domi sunt· [62]ait ad illum ihesus· nemo mittens manum suam in aratrum· et aspiciens retro aptus est regno dei

LIII· (*Mt.* 8, 23) Et ascendente eo in nauicula· secuti Mt. LXVIIII II
sunt eum discipuli eius· [24]et ecce motus magnus factus est in Mr. XLVII Lc. LXXXIII
mari· ita ut nauicula operiretur fluctibus· ipse uero erat in puppi· super ceruical· dormiens· [25]Et accesserunt et suscitauerunt eum dicentes· domine salua nos quia perimus·

[26]Et dicit eis· quid timidi estis modicae fidei· Tunc surgens
imperauit uento et mari· (*Mr.* 4, 39) Et dixit tace et ommutesce· Mr. XLVII X

Lc. 7, 13—17; 9, 59—62. Mt. 8, 16—26. Mr. 4, 39.

(Mt 8, 26) Et facta est tranquillitas magna· [27] Porro homines
mirati sunt dicentes ad inuicem· quis aut qualis est hic· quia
et uentis imperat et mari· et oboediunt ei·

Mt. LXVII X LIIII· [28] Et cum uenisset trans fretum in regione
gerasenorum quae est contra galilaeam· et cum egressus esset
ad terram· occurrerunt ei duo habentes daemonia· de monu-
mentis· et exeuntes saeui· nimis ita ut nemo posset transire
per uiam illam· (Lc. 8, 27) Unus enim habebat daemonia· iam tem-
Lc. LXXXIII X poribus multis· et uestimento non induebatur· (Mr. 5, 3) neque
Mr. XLVII in domo manebat· sed in monumentis· Et neque catenis iam
quisquam eum poterat ligare· [4] quoniam saepe conpedibus et
catenis uinctus disrupisset catenas

Et conpedes conminuisset· et nemo poterat eum domare·
[5] et semper nocte ac die in montibus erat clamans et con-
Mt. VIIII cidens se lapidibus· [6] Uidens autem ihesum a longe occurrit
// Mr. XLVII et adorauit eum·

Lc. LXXXIIII [7] Et clamans uoce magna dicit· (Mt. 8, 29) quid nobis et tibi
(Lc. 8, 28) ihesu fili dei altissimi·

(Mt. 8, 29) Uenisti ante tempus torquere nos· (Mr. 5, 8) dicebat
enim illi ihesus· exi· spiritus immunde· dic (Lc. 8, 30) quod tibi
nomen est· at ille dixit· legio· quia intrauerunt daemonia multa
in eum

[31] Et rogabant illum (Mr 5, 10) ne expelleret eos extra re-
gionem· et (Lc. 8, 31) ne imperaret illis ut in abyssum irent·
(Mt. 8, 30) Erat autem non longe ab illis grex porcorum multorum
pascens· [31] Daemones autem rogabant eum dicentes·

Si eicis nos· mitte nos in gregem porcorum· [32] et ait illis·
ite· at illi exeuntes abierunt in porcos· (Mr. 5, 13) Et magno im-
Mr. XLVII petu grex praecipitatus est in mare· ad duo milia et suffocati
sunt in mare· [14] qui autem pascebant eos fugerunt et nuntia-
Mt. LXVIII uerunt in ciuitate· et in agros omnia· (Mt. 8, 34) Et ecce tota
ciuitas exiit obuiam ihesu· et uiso eo (Lc. 8, 35) Et hominem
sedentem a quo daemonia exierant uestitum· ac sana mente
ad pedes eius et timuerunt· (Mt. 8, 34) Et rogabant ut transiret
a finibus eorum· (Mr. 5, 18) Cumque ascenderet nauem· (Lc. 8, 38)
rogabat eum uir· a quo daemonia exierant· ut cum eo esset·

Mt. 8, 26—32. 34. Lc. 8, 27. 28. 30. 31. 35. 38. Mr. 5, 3—8. 10. 13—14. 18.

(Mr. 5, 19) et non ammisit eum· sed ait illi· uade in domum tuam ad tuos (Lc. 8, 39) et narra quanta tibi dominus (Mr. 5, 19) fecerit· et misertus est tui· [20] et abiit praedicans in decapolim quanta illi fecisset ihesus· Et omnes mirabantur· (Mt. 9, 1) Et ascendens in nauicula transfretauit· et uenit in ciuitatem suam

LV· (Lc. 5, 18) Et ecce quattuor uiri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus Mt. LXX/I Mr. XX Lc. XXXVIII Io. XXXVIII

Et querebant eum inferre et ponere ante ihesum· [19] et non inuenientes qua parte eum inferrent prae turba· ascenderunt supra tectum et per tegulas summiserunt illum cum lecto in medium ante ihesum

[20] Quorum fidem ut uidit dixit· Confide fili remittuntur tibi peccata tua· [21] et coeperunt cogitare scribae et pharisaei dicentes· quis est hic qui loquitur blasphemias· quis potest dimittere peccata nisi solus deus· (Mt. 9, 4) Et cum cognouisset ihesus cogitationes eorum· respondens dixit ad illos· quid cogitatis mala in cordibus uestris· sed [5] quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata· an dicere· Surge et ambula· (Lc. 5, 24) ut autem sciatis quod filius hominis potestatem habet in terram dimittere peccata· ait paralytico· Mt. LXX Mr. Lc. XXXVII

Tibi dico surge tolle lectum tuum· et uade in domum tuam· [25] et confestim surgens coram illis

Tulit in quo iacebat et abiit in domum suam magnificans deum· [26] et stupor apprehendit omnes et magnificabant deum· et repleti sunt timore dicentes· quia uidimus mirabilia hodie (Mt. 9, 8) Et glorificauerunt deum qui dedit potestatem talem hominibus

LVI· (Io. 4, 46) Uenit ergo iterum in chana galileae ubi fecit aquam uinum· Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum· [47] hic cum audisset quia ihesus aduenirет· a iudaea in galilaea· abiit ad eum et rogabat eum ut discenderet· et sanaret filium eius· Incipiebat enim mori· [48] Dixit ergo ihesus ad eum· nisi signa et prodigia uideritis non creditis· [49] dicit ad eum regulus domine descende priusquam moriatur filius meus· Io. XXXVI/X Io. XXXVII/II Mt. LXIIII Lc. LXV

[50] Dicit ei ihesus· uade filius tuus uiuit· Credidit homo

Lc. 8, 39; 5, 18–21. 24–26. Mr. 5, 19–20. Mt. 9, 1. 4–5. 8. Io. 4, 46–50.

sermoni quem dixit ei ihesus et ibat· 51 Iam autem descendente
eo· serui occurrerunt ei· et nuntiauerunt dicentes· quia filius
eius uiueret

52 Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit·
et dixerunt ei

Quia heri hora septima reliquit eum febris·

53 Cognouit ergo pater quod illa hora erat in qua dixit
ei ihesus· filius tuus uiuit·

Et credidit ipse et domus eius tota

Lc. XXXVIIII X LVII· (Lc. 5, 29) Et fecit ei conuiuium magnum leui
Mt. LXXII II in domo sua
Mr. XXII Lc. CLXXXVI (Mt. 9, 10) Et factum est discumbente eo in domo· ecce multi
publicani et peccatores uenientes discumbebant cum ihesu et
discipulis eius·

(Mr. 2, 15) Erant enim multi qui et sequebantur eum· 16 et
uidentes scribae et pharisaei quia manducaret cum peccatoribus
et publicanis· dicebant discipulis eius· quare cum publicanis
et peccatoribus manducat et bibit magister uester·

Mt. LXXIII II 17 hoc audito ihesus ait illis· non necesse habent sani medi-
Mr. XXII Lc. cum sed qui male habent· (Mt. 9, 13) Euntes autem discite· quid
est misericordiam uolo et non sacrificium

Mt. LXXIII II non enim ueni uocare iustos sed peccatores (Lc. 5, 32) in pae-
Mr. XXIII Lc. XL nitentiam· 33 at illi dixerunt ad eum·

Mt. LXXIII II qua re discipuli iohannis ieiunant· frequenter et obsecra-
Mr. XXIII Lc. XL tiones faciunt· similiter et pharisaeorum· tui autem edunt et
bibunt· (Mt. 9, 14. Mr. 2, 18) et non ieiunant· (Lc. 5, 34) quibus ipse ait·
(Mr. 2, 19) numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum
illis est ieiunare· uenient autem dies cum auferetur ab eis
sponsus et tunc ieiunabunt (Lc. 5, 35) in illis diebus· 36 dicebat
Mt. LXXIII II autem et similitudinem ad illos· (Mr. 2, 21) quia nemo assumentum
Mr. XXIII Lc. XL pannis rudis assuit uestimento ueteri· alioquin aufert supple-
mentum nouum a ueteri· et maior scissura fit· 22 et nemo mittit
uinum nouum in utres ueteres

Alioquin rumpet uinum nouum utres et ipsud effunditur et
utres peribunt· sed uinum nouum in utres nouos (Lc. 5, 38) mit-
tendum est· et utraque conseruantur

Io. 4, 50—53. Lc. 5, 29. 32—36. 38. Mt. 9, 10. 13. 14. Mr. 2, 15—19. 21.

[39] Et nemo bibens uetus statim uult nouum·

Dicit enim uetus melius est

LVIII· (Mt. 12, 38) Tunc responderunt ei quidam de scribis et pharisaeis dicentes· Mt. CXXVII V Lc. CXXVIII

Magister uolumus a te signum uidere· [39] qui respondens ait illis· generatio mala et adultera signum quaerit· et

signum non dabitur ei nisi signum ionae prophetae· [40] Sicut enim fuit ionas in uentre ceti tribus diebus et tribus noctibus· sic erit filius hominis in corde terrae tribus diebus et tribus noctibus· [41] uiri nineuitae surgent in iudicio cum generatione ista· [42] et condemnabit eam· quia uenit a finibus terrae audire sapientiam salomonis· et ecce plus quam salomon hic

dico autem uobis quia multi uenerunt a finibus terrae audire sapientiam salomonis Lc. CXXXII X

Et ideo maior salomon hic· (Mt. 12, 43) Cum autem inmundus spiritus exierit ab homine· ambulat per loca arida· quaerens requiem et non inuenit· [44] Tunc dicit reuertar in domum meam unde exiui· Et ueniens inuenit uacantem scopis mundatam et ornatam· [45] Tunc uadit et assumet VII alios spiritus secum nequiores se· et intrantes habitant ibi· et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus· Sic erit et generationi huic pessimae Mt. CXXVIIII V Lc. CXXX

LVIIII· (Lc. 11, 27) Factum est autem cum haec diceret· extollens uocem quaedam mulier de turba dixit illi· beatus uenter qui te portauit et ubera quae suxisti· [28] at ille dixit quippe enim· Beati qui audiunt uerbum dei et custodiunt Lc. CXXXI X

LX· (Mt. 12, 46) Athuc eo loquente ad turbas· ecce mater eius et fratres· stabant foris quaerentes loqui ei· Mt. CXXX II

[47] Dixit autem ei quidam Mr. XXXV Lc. LXXXII

Ecce mater tua et fratres tui foris stant quaerentes te· [48] at ille respondens dicenti sibi ait· Quae est mater mea et qui sunt fratres mei

[49] Et extendens manum in discipulos suos dixit·

ecce mater mea et fratres mei· [50] quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei qui in caelis est· ipse meus et frater et soror et mater est

LXI· (Mt. 9, 18) haec illo loquente ad eos Ecce princeps Mt. LXXXII II Mr. XLVIIII Lc. LXXXV

Mt. 12, 38—50; 9, 18. Lc. 5, 39; 11, 27—28.

synagogae unus· cui nomen iahirus· accessit et adorabat eum
dicens· filia mea modo defuncta est· sed ueni inpone manum
super eam et uiuit

[19] Et surgens ihesus sequebatur eum et discipuli eius·

[20] Et ecce mulier quae sanguinis fluxum patiebatur duodecim
annis

(Mr. 5, 26) Et fuerat multa perpessa· a conpluribus medicis· et
erogauerat omnia sua· (Lc. 8, 43) nec ab ullo potuit curari· (Mr. 5, 26)
sed magis deterius habebat· uenit in turba retro· (Lc. 8, 44) et
tetigit fimbriam uestimenti eius· (Mr. 5, 28) dicebat enim intra se·
quodsi uel uestimentum eius tetigero salua ero· (Lc. 8, 44) et con-
festim stetit fluxus sanguinis eius·

(Mr. 5, 29) Et sensit corpore quod sanata esset a plaga·

[30] Et statim ihesus cognoscens in semet ipso ait· (Lc. 8, 45) quis
me tetigit· dixit petrus et qui cum illo erant·

praeceptor· turbae te conprimunt et affligunt· et dicis quis
me tetigit· [46] et dixit ihesus· tetigit me aliquis· nam et ego
noui uirtutem de me exisse· et circumspiciebat uidere eam
quae hoc fecerat· [47] Uidens autem mulier quia non latuit·
tremens· uenit et procidit ante pedes eius· et ob quam causam
tetigerit eum indicauit coram omni populo·

Et quemammodum confestim sanata sit· [48] at ipse dixit· filia
fides tua te saluam fecit· uade in pace· (Mr. 5, 34) et esto sana
a plaga tua· [35] athuc eo loquente· uenit ab archesynagogo dicens
ei· quia mortua est filia tua· quid ultra uexas magistrum·
[36] ihesus autem audito hoc uerbo ait· archesynagogo· noli timere·
crede tantum· et salua erit· [37] et non ammisit· quemquam
sequi se· nisi petrum et iacobum et iohannem fratrem iacobi·
(Mt. 9, 23) Et cum uenisset in domum archesynagogi· uidit tubicines
et turbam tumultuantem et flentes et eiulantes multum

Et ingressus dicebat· [24] recedite· non est enim mortua
puella· sed dormit· (Lc. 8, 53) et deridebant eum scientes quod
mortua esset· (Mr. 5, 40) ipse uero eiectis omnibus assumto patre
et matre puellae et qui secum erant· et ingreditur ubi erat
puella iacens· [41] et tenens manum eius· ait illi· thalitha cumi·
quod est interpraetatum puella tibi dico surge· (Lc. 8, 55) et

Mt. 9, 18–20. 23–24. Mr. 5, 26. 28–30. 34–37. 40–41. Lc. 8, 43–48. 53. 55.

reuersus est· spiritus eius· (*Mr.* 5, 42) et surrexit continuo puella· et ambulabat·

Erat autem annorum duodecim· et obstipuerunt omnes stupore maximo· [43]Et praecepit illis uehementer ut nemo id Mt. LXXV X sciret· (*Lc.* 8, 55) et iussit dari illi manducare· (*Mt.* 9, 26) et exiuit fama haec in uniuersam terram illam·

LXII· Et [27]transeunte inde ihesu secuti sunt eum duo caeci· clamantes et dicentes· miserere nostri fili dauid· [28]cum autem uenisset domum· accesserunt ad eum caeci·

Et dicit eis ihesus· creditis quia possum hoc facere uobis· dicunt ei· utique domine· [29]tunc tetigit oculos eorum dicens· secundum fidem uestram fiat uobis· [30]et aperti sunt oculi illorum· et comminatus est illis ihesus dicens· uidete ne quis sciat· [31]illi autem exeuntes diffamauerunt eum in uniuersam terram illam

[32]Egressis autem illis· ecce optulerunt ei hominem mutum daemonium habentem· [33]et eiecto daemone locutus est mutus· Mt. CXX VII Io. LXXXII et miratae sunt turbae dicentes

Numquam apparuit sic in israhel· (*Mt.* 12, 23) numquid iste Mt. CXXI II Mr. XXXII Lc. CXXVII est filius dauid

LXIII· (*Mt.* 9, 34) Pharisaei autem dicebant· in beelzebub principe daemoniorum hic eicit daemones· (*Lc.* 11, 17) ipse autem ut uidit cogitationes eorum dixit eis·

Omne regnum in se ipsum diuisum desolatur· et domus diuisa aduersus se non stabit· [18]Si autem et satanas in se ipsum diuisus est· quomodo stabit regnum ipsius·

(*Mr.* 3, 26) Non potest stare· sed finem habet· (*Lc.* 11, 18) quia dicitis in beelzebub eicere me daemonia· [19]si autem ego in beelzebub eicio daemonia· filii uestri in quo eiciunt· ideo ipsi iudices uestri erunt·

[20]Porro si in digito dei eicio daemonia· profecto peruenit in uos regnum dei· (*Mt.* 12, 29) aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis· et uasa eius diripere· in quibus con- Mt. CXXII VII fidebat· nisi prius alligauerit fortem· et tunc domum illius Mr. XXXIII Lc. CXXVIIII diripiat· [30]qui non est mecum· contra me est· Et qui non congregat mecum spargit

Lc. 8, 55; 11, 17—20. Mr. 5, 42-43; 3, 26. Mt. 9, 26—34; 12, 23. 29—30.

[31] Ideo dico uobis· omne peccatum et blasphemia remittetur
hominibus· spiritus autem blasphemia non remittitur
Mt. CXXIIII X [32] Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis re-
mittitur ei
Qui autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur
Mt. CXXV V ei· neque in hoc saeculo neque in futuro·
Lc. LXII [33] Aut facite arborem bonam et fructum eius bonum· aut
facite arborem malam· et fructum eius malum· siquidem ex
fructu arbor agnoscitur· [34] Progenies uiperarum quomodo potestis
bona loqui cum sitis mali· ex abundantia enim cordis· os lo-
quitur· [35] bonus homo de bono thesauro profert bona· Et malus
homo de malo thesauro profert mala· [36] Dico autem uobis·
Lc. CXXII X quoniam omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines
reddent rationem de eo in die iudicii·
[37] Ex uerbis enim tuis iustificaueris et ex uerbis tuis con-
demnaberis

LXIIII· (*Lc.* 10, 38) Factum est autem dum irent· et ipse
intrauit in quoddam castellum
Et mulier quaedam martha nomine excepit illum· in do-
mum suam
[39] Et huic erat soror nomine maria· quae etiam sedens
secus pedes domini audiebat uerbum illius·
[40] Martha autem satagebat circa frequens ministerium·
quae stetit et ait· domine non est tibi curae· quod soror mea
reliquit me solam ministrare· dic ergo illi ut adiuuet me· [41] Et
Mt. CII V respondens dixit illi dominus
Lc. LXVIIII Martha· martha· sollicita es· et turbaris· circa plurima·
[42] porro unum est necessarium· maria optimam partem elegit·
quae non auferetur ab ea

LXV· (*Mt.* 11, 2) iohannes autem cum audisset in uinculis
opera christi· conuocans duos de discipulis suis misit ad do-
minum (*Lc.* 7, 19) dicens·
Tu es qui uenturus es· an alium expectamus·
[21] In ipsa autem hora curauit multos a languoribus et
plagis· et spiritibus malis· et caecis multis donauit uisum· [22] Et
respondens dixit illis·

Mt. 12, 31—37; 11, 2. Lc. 10, 38—42; 7, 19. 21—22.

Euntes nuntiate iohanni· quae uidistis et audistis· quia
caeci uident· claudi ambulant· leprosi mundantur· surdi audiunt·
mortui resurgunt· pauperes euangelizantur· [23]Et beatus est qui
non fuerit scandalizatus in me· (Mt. 11, 7) illis autem abeuntibus·
coepit dicere de iohanne ad turbas· quid existis in deserto
uidere· harundinem uento moueri· [8]Sed quid existis uidere·
hominem mollibus uestimentis indutum

Ecce qui in ueste praetiosa sunt et deliciis· in domibus
regum sunt· [9]sed quid existis uidere prophetam· utique dico
uobis· et plus quam prophetam· [10]hic enim est de quo scri- Mt. CIII II
ptum est Mr. I Lc. LXX

Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui
praeparauit uiam tuam ante te· [11]amen dico uobis· maior inter Mt. CIIII V
natos mulierum propheta iohanne baptista nemo est· qui Lc LXXI
autem minor est· in regno caelorum maior est illo

(Lc. 7, 29) Et omnis populus audiens· et publicani iustifica- Lc. LXXII X
uerunt deum· baptizati baptismo iohannis·

[30]Pharisaei autem et legis periti· consilium dei spreuerunt
in semet ipsos· non baptizati ab eo·

(Mt. 11, 12) A diebus autem iohannis baptistae· usque nunc· Mt. CV V
regnum caelorum uim patitur· Et uiolenti rapiunt illud· [13]Omnes Lc. LXXIII
enim prophetae et lex usque ad iohannem prophetauerunt· Mt. CVI X
[14]si uultis recipere ipse est helias qui uenturus est· [15]qui
habet aurem audiendi audiat· [16]Cui autem similem aestimabo Mt. CVII V
generationem istam· Lc. LXXIIII

Similis est pueris sedentibus in foro· clamantes coaequa-
libus [17]dicunt cecinimus et non planxistis· [18]Uenit enim iohannes·
neque manducans neque bibens· et dicunt daemonium habet

[19]Uenit filius hominis manducans et bibens· et dicunt·
ecce homo uorax et potator uini· publicanorum et peccatorum
amicus et iustificata est sapientia a filiis suis

LXVI· [20]Tunc coepit exprobrare ciuitatibus in quibus Mt. CVIII V
factae sunt plurimae uirtutes eius· qui non egissent paeni- Lc. CXV
tentiam·

[21]Uae tibi corozain· uae tibi· bethsaida· quia si in tyro
et sidone factae fuissent uirtutes quae factae sunt in uobis·

Lc. 7, 22—23. 29—30. Mt. 11, 7—21.

olim in cilicio et cinere paenitentiam egissent· [22] Uerumtamen dico uobis· tyro et sydoni· remissius erit in die iudicii· quam uobis· [23] Et tu capharnaum· numquid usque in caelum exaltaberis·

Mt. CVIIII X Usque in infernum descendes Quia si in sodomis factae fuissent uirtutes· quae factae sunt in te· forte mansissent usque in hunc diem· [24] Uerumtamen dico uobis· quia terrae sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi

Mr. LXI VII LXVII· (Mr. 6, 30) Et cum uenissent apostoli· ad ihesum·
Lc. XCI nuntiauerunt illi omnia quaecumque fecerant et docuerant·
Mr. LXII X [31] Et ait illis· uenite seorsum in desertum locum· et requiescite pusillum

Erant enim qui ueniebant multi· nec manducandi spatium habebant»

Lc. CVII X LXVIII· (Lc. 10, 1) post haec autem designauit dominus et alios LXX duos· et misit illos binos· ante faciem suam in omnem ciuitatem· et locum· quo erat ipse uenturus·

Mt. XCVIII I [2] Et dicebat illis·
Mr. XCVI Lc. CXVI Io. CXX (Lc. 10, 16) qui uos audit· me audit et qui
Lc CXIIII X uos spernit· me spernit· qui autem spernit· spernit eum qui me misit· [17] reuersi sunt autem septuaginta duo cum gaudio dicentes· domine· etiam daemonia subiciuntur nobis in nomine tuo· [18] Et ait illis· uidebam satanan sicut fulgur de caelo cadentem· [19] Ecce dedi uobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones· et supra omnem uirtutem inimici· et nihil uobis nocebit· [20] Uerumtamen hoc· nolite gaudere quia spiritus uobis subiciuntur

Gaudete autem quod nomina uestra· scripta sunt in caelis·
Mt. LX V [21] In ipsa hora· exultauit spiritu sancto et dixit· confiteor tibi
Lc. CXVIII pater domine caeli et terrae· quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis· etiam pater quia
Mt. CXII III sic fuit placitum ante te· [22] Omnia mihi tradita sunt a patre
Lc. CXVIIII Io. CXLVIII meo· Et nemo nouit filium nisi pater· neque patrem quis nouit nisi filius· et cui uoluerit filius reuelare· [23] Et conuersus ad discipulos suos dixit·

Mt. CXIII X (Mt. 11, 28) Uenite ad me omnes qui laboratis· et onerati estis· et ego reficiam uos· [29] Tollite iugum meum super uos·

Mt. 11, 21—24. 28—29. Mr. 6, 30—31. Lc. 10, 1—2. 16—23

et discite a me quia mitis sum et humilis corde· et inuenietis requiem animabus uestris· [30] Iugum enim meum suaue est et onus meum leue est

(Lc. 14, 26) Si quis uenit ad me· et non odit patrem suum (Mt. XCVI V Lc. CLXXXII) et matrem· et uxorem et filios· et filias· et sorores· adhuc autem et animam suam non potest esse meus discipulus· [27] Et qui non baiulat crucem suam et uenit post me· non potest esse meus discipulus

[28] Quis enim ex uobis uolens turrem aedificare· non prius (Lc. CLXXXIII X) sedens conputat sumtus· qui necessarii sunt· si habet ad perficiendum· [29] ne posteaquam posuerit fundamentum et non potuerit perficere·

Omnes qui uident incipiant inludere ei [30] dicentes· quia hic homo coepit aedificare et non potuit consummare [31] aut qui rex iturus conmittere bellum aduersus alium regem non sedens prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum XX milibus uenit ad se· [32] alioquin· athuc illo longe agente legationem mittens rogat ea quae pacis sunt·

[33] Sic ergò omnis ex uobis qui non renuntiat omnibus (Lc. CLXXXIIII V Mt. XVI) quae possidet non potest meus esse discipulus·

LXVIIII· (Lc. 6, 1) Et factum est in sabbato secundo· (Lc. XLI II Mt. CXIII Mr. XXIIII) primo cum transiret ihesus per sata· uellebant esurientes discipuli eius spicas· et manducabant confricantes manibus

[2] Quidam antem pharisaeorum dicebant illis· quid facitis quod non licet in sabbatis· [3] et respondens ihesus ad eos dixit· nec hoc legistis quod fecit dauid cum esurisset ipse· et qui cum eo erant· [4] quomodo intrauit in domum dei· et panes propositionis sumsit et manducauit· et dedit his qui cum eo erant·

Quos non licebat ei manducare· nisi solis sacerdotibus [5] et dicebat illis· (Mt. 12, 5) aut non legistis in lege· quia sabbatis (Mt. CXV X) sacerdòtes in templo sabbatum uiolant

Et sine crimine sunt

[6] Dico autem uobis quia templo maior est hic·

(Mr. 2, 17) Sabbatum propter hominem factum est· et non (Mr. XXV II Mt. CXVI Lc. XLII) homo propter sabbatum

Mt. 11, 29—30; 12, 5—6. Lc. 14, 26—33; 6, 1—5. Mr. 2, 27.

Lc. XLII // Mt. CXVI Mr. XXV

LXX· (Lc. 6, 6) Factum est autem et in alio sabbato ut intraret in synagogam et doceret· et erat ibi homo et manus eius dextra arida· [7]Obseruabant autem scribae et pharisaei· si in sabbato curaret· ut inuenirent accusare illum· [8]ipse uero sciebat cogitationes eorum· et ait homini qui habebat manum aridam· surge et sta in medium· et surgens stetit· [9]ait autem ad illos ihesus· interrogo uos si licet sabbato bene facere an male animam saluam facere an perdere· at illi tacebant· [10]et circumspectis omnibus dixit homini· Extende manum tuam· et extendit· et restituta est sanitati manus eius· sicut et altera

(Mt. 12, 11) Et dixit ad eos· quis erit ex uobis homo qui habeat ouem unam· et si ceciderit haec sabbatis in foueam· nonne tenebit et leuabit eam· [12]quanto magis melior est homo oue· Ideoque licet sabbato bene facere

(Lc. 6, 11) ipsi autem repleti sunt insipientia et conloquebantur ad inuicem quidnam facerent ihesu

Mt. CXVIII / X

(Mt. 12, 15) ihesus autem sciens secessit inde· et secuti sunt eum multi· et curauit eos omnes· [16]et praecepit eis ne manifestum eum facerent· [17]ut adimpleretur quod dictum est per esaiam prophetam dicentem·

, [18]Ecce puer meus quem elegi· dilectus meus in quo bene ,placuit animae meae· ponam spiritum meum super eum et ,iudicium gentibus nuntiabit· [19]non contendet neque clamabit· ,neque audiet aliquis in plateis uocem eius

, [20]harundinem quassatam non confringet et linum fumigans ,non extinguet donec eiciat ad uictoriam iudicium [21]et in no- ,mine eius gentes sperabunt

Lc. XLIIII / V Mt. CXXXI Mr. XXXVI // Lc. LXXVI

LXXI· (Lc. 6, 12) Factum est autem in illis diebus· exiit in montem orare et erat pernoctans in oratione dei· [13]Et cum dies factus esset· uocauit discipulos suos (Mt. 13, 1) Et exiens de domo sedebat secus mare· [2]Et congregatae sunt ad eum turbae multae· ita ut in nauiculam ascendens sederet· et omnis turba stabat in litore· [3]et locutus est eis multa in parabolis dicens

Mt. CXXXI // Mr. XXXVI Lc. LXXVI

LXXII· Ecce exiit qui seminat seminare· [4]et dum seminat quaedam ceciderunt secus uiam et conculcata sunt·

Lc. 6, 6—13. Mt. 12, 11—12. 15—21; 13, 1—4.

et uenerunt uolucres· et comederunt ea· [5]alia autem ceciderunt· in petrosa ubi non habebat terram multam

Et continuo exorta sunt quia non habebant altitudinem terrae·

[6]Sole autem orto aestuauerunt· et quia non habebant radicem aruerunt· [7]alia autem ceciderunt in spinas et creuerunt spinae et suffocauerunt ea· [8]alia uero ceciderunt in terram bonam· et dabant fructum· aliud centesimum aliud sexagesimum aliud tricensimum

(Lc. 8, 8) Haec dicens clamabat qui habet aures audiendi audiat·

LXXIII· (Mt. 13, 24) aliam parabolam proposuit illis dicens Mt. CXXXVI X

Simile factum est regnum caelorum homini qui seminauit bonum semen in agro suo· [25]Cum autem dormirent homines· uenit inimicus eius· et superseminauit zizania in medio tritici· et abiit·

[26]Cum autem creuisset herba et fructum fecisset· Tunc apparuerunt et zizania·

[27]Accedentes autem serui· patris familias dixerunt ei· domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo· unde ergo habet zizania·

[28]Et ait illis· inimicus homo hoc fecit· serui autem dixerunt ei· uis imus et colligimus ea [29]et ait· non· ne forte colligentes zizania· eradicetis simul et tritticum cum eis· [30]sinite utraque crescere usque ad messem· et in tempore messis· dicam messoribus colligite primum zizania et alligate et fasciculos ad conburendum· triticum autem congregate in horreum meum

LXXIIII· [31]aliam parabolam proposuit eis dicens Mt. CXXXVII II

(Lc. 13, 18) Cui simile est regnum dei· et cui simile esse Mr. XLIIII Lc. CLXVII
existimabo illud (Mr. 4, 30) aut cui parabolae conparauimus illud· (Lc. 13, 19) Simile est grano sinapis· quod accipiens homo seminauit in hortum suum (Mt. 13, 32) quod minimum quidem est omnibus holeribus

Et fit arbor· ita ut uolucres caeli ueniant et habitent in ramis eius

Mt. 13, 4–8. 24–32. Lc. 8, 8; 13. 18. 19. Mr. 4, 30.

Mt. CXXXVIII V LXXV· [33]aliam parabolam locutus est eis· (Lc. 13, 21)
Lc. CLXVIII Simile est regnum caelorum fermento quod acceptum mulier
abscondit in farinae satis tribus donec fermentatum est totum·
Mt. CXXXVIIII VI [34] Haec omnia locutus est ihesus in parabolis ad turbas·
Mr. XLV (Mr. 4, 33) Et talibus multis parabolis loquebatur eis uerbum
prout poterant audire· (Mt. 13, 34) et sine parabolis non loque-
batur eis· [35]·ut impleretur quod dictum erat per prophetam
dicentem· aperiam in parabolis os meum
eructuabo abscondita a constitutione mundi
(Mt. 13, 10) Et accedentes discipuli dixerunt ei· quare in
parabolis loqueris eis·
[11] qui respondens· ait illis· quia uobis datum est nosse
Mr. XLVI X mysteria regni caelorum· illis autem non est datum· (Mr. 4, 34)
Seorsum autem discipulis suis disserebat omnia
Mt. CXXXIII I (Mt. 13, 13) Ideo in parabolis loquor eis· quia uidentes non
Mr. XXXVII Lc. LXXVIII Io. CVIIII uident· et audientes non audiunt neque intellegunt· [14]et adimpletur
in eis prophetia esaiae dicens· ,auditu audietis et non intellegetis·
, Et uidentes uidebitis et non uidebitis [15]Incrassatum est
,enim cor populi huius· et auribus grauiter audierunt· et oculos
,suos cluserunt· ne quando oculis uideant· et auribus audiant·
,et corde intellegant· et conuertantur et sanem eos»
Mt. CXXXIIII V [16] Uestri autem beati oculi quia uident· et aures uestrae
Lc. CXX quia audiunt·
[17] Amen quippe dico uobis· quia multi prophetae et iusti
cupierunt uidere quae uidetis· et non uiderunt· et audire quae
auditis et non audierunt
Mt. CXXXV II LXXVI· [18] Uos ergo audite parabolam seminantis
Mr. XXXVIII Lc. LXXVIII [19] Omnis qui audierit uerbum regni et non intellegit· uenit
malus et rapit quod seminatum est in corde eius· hic est qui
secus uiam seminatus est· [20]qui autem supra petrosa seminatus
est· hic est qui uerbum audit et continuo cum gaudio accipit
illud· [21]non habet autem in se radicem sed est temporalis·
facta autem tribulatione et persecutione propter uerbum con-
tinuo scandalizatur· [22]qui autem est seminatus in spinis·
Hic est qui uerbum audit et sollicitudo saeculi istius et
fallacia diuitiarum soffocat uerbum et siue fructu efficitur

Mt. 13, 33–35. 10–11. 13–22. Lc. 13, 21. Mr. 4, 33.

[23]qui uero in terram bonam seminatus est· hic est qui audit uerbum et intellegit et fructum afferet et facit· aliud quidem centum· aliud autem sexaginta· porro aliud triginta·

LXXVII· (Mr. 4, 26) Sic est regnum dei quemammodum Mr. XLIII X si homo iaceat sementem in terram [27]et dormiat et exsurgat nocte ac die· et semen germinet et increscat dum nescit ille· [28]ultro enim terra fructificat primum herbam· deinde spicam· deinde plenum frumentum in spica·

[29]Et cum se produxerit fructus statim mittit falcem quoniam adest messis· (Mt. 13, 36) Tunc dimissis turbis· uenit in domum· et Mt. CXL X accesserunt ad eum discipuli eius dicentes· dissere nobis parabolam zizaniorum agri· [37]qui respondens· ait· qui seminat bonum semen· est filius hominis· [38]ager autem est mundus· bonum uero semen hi sunt filii regni· zizania autem filii sunt nequam· [39]inimicus autem qui seminauit ea· est diabolus

Messis uero consummatio saeculi est· messores autem angeli sunt·

[40]Sicut ergo colliguntur zizania et igni conburentur· sic erit in consummatione saeculi

[41]Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala· Et eos qui faciunt iniquitatem

[42]Et mittunt eos in caminum ignis· ibi erit fletus et stridor dentium

[43]Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui· qui habet aures audiat

LXXVIII· [44]Simile est regnum caelorum thesauro Mt. CXL X abscondito in agro· quem qui inuenit homo abscondit· et prae gaudio illius uadit et uendit uniuersa quae habet· et emit agrum illum· [45]Iterum simile est regnum caelorum homini quaerenti bonas margaritas· [46]Inuenta autem una praetiosa margarita· abiit et uendidit omnia quae habuit et emit eam·

[47]Iterum simile est regnum caelorum sagenae missae in mare· ex omni genere congreganti· [48]quam cum impleta esset educentes et secus litus sedentes elegerunt bonos in uasa· malos autem foras miserunt·

[49]Sic erit in consummatione saeculi· exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum

Mt. 13, 23. 36—49. Mr. 4, 26—29.

[50]Et mittent eos in caminum ignis· ibi erit fletus et stridor dentium· [51]Intellexistis haec omnia· dicunt ei etiam· [52]Ait illis ideo omnis scriba doctus in regno caelorum similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo noua et uetera· [53]Et factum est cum consummasset ihesus parabolas istas transiit inde

Mt. CXLI / I — Mr. L. — Lc. XVIIII — Io. LVIIII

LXXVIIII· [54]Et ueniens in patriam suam docebat eos in synagogis eorum ita ut mirarentur et dicerent unde huic sapientia haec et uirtutes tales quae per manus eius efficiuntur·

[55]Nonne hic est fabri filius nonne mater eius dicitur maria· et fratres eius iacob et ioseph et simon et iudas [56]et sorores eius nonne omnes aput nos sunt· unde ergo huic (Lc. XX / X) omnia ista· [57]et scandalizabantur in eo· (Lc. 4, 23) Et ait illis utique dicetis mihi hanc similitudinem medice cura te ipsum quanta audiuimus facta in capharnaum· fac et hic in patria tua

Mt. CXLII / I — Mr. LI — Lc. XXI — Io. XXXV

[24]Amen dico uobis quia nemo propheta acceptus est in patria sua et in domo sua· (Mt. 13, 58) Et non fecit ibi uirtutes multas propter incredulitatem illorum· (Mr. 6, 5) nisi paucos infirmos inpositis manibus curabit et mirabatur propter incre- (Lc. XXII / X) dulitatem eorum· (Lc. 4, 25) In ueritate dico uobis· multae uiduae erant in diebus heliae in israhel· quando clusum est caelum annis tribus et mensibus sex· Cum facta est famis magna in omni terra [26]et ad nullam illarum missus est helias· nisi in sarepta sidoniae ad mulierem uiduam·

[27]Et multi leprosi erant in israhel sub helisaèo propheta· et nemo eorum mundatus est nisi neman syrus· [28]Et repleti sunt omnes in synagoga ira· haec audientes [29]et surrexerunt et eicerunt illum extra ciuitatem et duxerunt illum usque ad supercilium montis supra quem ciuitas illorum erat aedificata ut praecipitarent eum· [30]Ipse autem transiens per medium illorum ibat

Mt. CXLIII / II — Mr. LVII — Lc. XC

LXXX· (Mt. 14, 1) In illo tempore herodes tethrarca· misit [3]ac tenuit iohannen et uinxit eum in carcerem propter herodiadem uxorem philippi fratris sui quia duxerat eum· [3]Dicebat enim iohannes herodi non licet tibi habere eam

Mt. 13, 50–58; 14, 1–3. Lc. 4, 23–40. Mr. 6, 5.

(Mr. 6, 19) Herodis autem insidiabatur illi et uolebat occidere eum nec poterat

(Mt. 14, 5) Timebat enim populum quia sicut prophetam eum habebant· Similiter et herodes uolens illum occidere metuebat· (Mr. 6, 20) Sciens eum uirum iustum et sanctum et custodiebat eum· et audito eo multa faciebat et libenter eum audiebat· [21] et cum dies oportunus accidisset· herodes natalis sui cenam fecit principibus et tribunis et primis galileae·

[22] Cumque introisset filia ipsius herodiadis et saltasset· [10] et placuisset herodi simulque recumbentibus rex ait puellae·

Pete a me quod uis et dabo tibi· [23] et iurauit illi· quia quidquid petieris dabo tibi· licet dimidium regni mei· [24] Quae cum exisset dixit matri suae· quid petam et illa dixit caput iohannis baptistae· [25] Cumque introisset statim cum festinatione ad regem petiuit dicens· uolo ut protinus des mihi in disco caput iohannis baptistae· [26] et contristatus est rex· propter iuramentum autem et simul recumbentes noluit eam contristare· (Mt. 14, 10) Misitque speculatorem et decollauit iohannen in carcere· [11] et allatum est caput eius in disco et datum est puellae· (Mr. 6, 28) et dedit matri suae· (Mt. 14, 12) Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus et sepelierunt illud (Mr. 6, 29) in monumento

(Mt. 14, 12) Et uenientes nuntiauerunt ihesu· (Lc. 9, 7) audiuit autem Mt. CXLIIII II
herodes famam ihesu· et omnia quae fiebant ab eo et haesi- Mr. LVIIII Lc. XII
tabat eo quod diceretur a quibusdam quod iohannes surrexit
a mortuis [8] a quibusdam uero quia helias apparuit· ab aliis
autem quod propheta unus de antiquis surrexit· [9] Et ait herodes. Mr. LX VI Mt. CXLV
iohannen ego decollaui· quis autem est iste de quo audio ego
talia et quaerebat uidere eum

(Mt. 14, 13) Quod cum audisset ihesus secessit inde in naui- Mt. CXLVI III Lc. XCII
cula in locum desertum seorsum· et cum audissent turbae Io. XLVII
secutae sunt eum pedestres de ciuitatibus [14] et exiens uidit
turbam multam et misertus est eius et curauit languidos eorum

LXXXI· [15] Uespere autem facto accedentes duodecim Mt. CXLVII I Mr. LXIIII
dixerunt illi· dimitte turbas· ut euntes in castella uillasque Lc. XCIII Io. XLVIIII
quae circa sunt deuertant et inueniant escas quia hic in loco

Mr. 6, 19—26. 28—29. Mt. 14, 5. 10—15. Lc. 9, 7—9.

deserto sumus· [16]Ihesus autem dixit illis non habent necesse ire· date illis uos manducare·

(Io. 6, 7) Respondit ei philippus ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque modicum quid accipiat·

(Mr. 6, 38) Et dicit eis· quot panes habetis· (Io. 6, 8) Dicit ei unus ex discipulis eius andreas frater simonis petri·

[9]Est puer unus hic qui habet quinque panes hordiacios et duo pisces sed haec quid sunt inter tantos· (Lc. 9, 13) nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc turbam escas· qui ait eis· (Mt. 14, 18) afferte illos mihi huc· (Mr. 6, 39) Et praecipit illis ut accumbere facerent omnes secundum contubernia supra uiride faenum· [40]et discubuerunt in partes per centenos et per quinquagenos (Mt. 14, 19) acceptis autem quinque panibus et duobus piscibus· respexit in caelum et benedixit illis et fregit et distribuit discipulis· discipuli autem turbis [20]et manducauerunt omnes et saturati sunt· Tulerunt reliquias XII cofinos fragmentorum plenos·

[21]Manducantium autem fuit numerus V milia uirorum· exceptis mulieribus et paruulis

Mt. CXLVIII. VI Mr. LXV [22]Et statim iussit discipulos ascendere in nauicula et praecedere eum trans fretum ad bethsaidam donec dimitteret turbas (Io. 6, 14) illi ergo homines cum uidissent quod fecerat signum dicebant

quia hic est uere propheta qui uenturus est in mundum· [15]ihesus ergo cum cognouisset quia uenturi essent ut raperent eum et facerent eum regem fugiit· (Mt. 14, 23) et dimissa turba ascendit in monte solus orare

Mt. CL IIII Mr. LXVII Io. LI LXXXII· Uespere autem facto solus erat ibi· [24]nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus· erat enim contrarius uentus

[25]Quarta autem uigilia noctis· (Mr. 6, 48) uidens eos laborantes· uenit ad eos ambulans supra mare· et uolebat praeterire eos

(Mt. 14, 26) Et uidentes eum supra mare ambulantem turbati sunt dicentes· quod phantasma est et prae timore clamauerunt·

[27]Statimque ihesus locutus est eis dicens· habete fiduciam Mt. CLI X ego sum nolite timere· [28]Respondens autem petrus dixit·

Mt. 14, 15—16. 18—28. Io. 6, 7—9. 14—15. Lc. 9, 13. Mr. 6, 38—39. 48.

domine si tu es iube me uenire ad te super aquas· [29] at ipse
ait· ueni

Et descendens petrus de nauicula ambulabat super aquam
ut ueniret ad ihesum· [30] Uidens uero uentum ualidum timuit·
Et cum coepisset mergi clamauit dicens· domine saluum me
fac· [31] et continuo ihesus extendens manum appraehendit eum·
Et ait illi· modice fidei quare dubitasti· [32] Et cum ascendissent Mt. CLII VI Mr. LXVIII
in nauiculam cessauit uentus· et statim fuit nauis ad terram
quam ibant· [33] qui autem in nauicula erant uenerunt et adora-
uerunt eum dicentes uere filius dei es

LXXXIII· [34] Et cum transfretassent uenerunt in Mt. CLIII. II
terram genesar. [35] et cum cognouissent eum uiri loci illius· Mr. LXVIIII. Lc. XXXVI
miserunt in uniuersam regionem illam· et optulerunt ei omnes
male habentes [36] et rogabant eum ut uel fimbriam uestimenti
eius tangerent·

Et quicumque tetigerunt salui facti sunt· *(Io. 6, 22)* altera Io. LII X
die turba quae stabat trans mare uidit quia nauicula alia non
erat ibi nisi una· et quia non introisset cum discipulis suis
ihesus in nauem' sed soli discipuli eius abissent· [23] aliae uero
superuenerunt nauis a tiberiade iuxta locum ubi manduca-
uerunt panem gratias agentes domino· [24] Cum ergo uidisset
turba quia ihesus non esset ibi neque discipuli eius ascen-
derunt nauiculas· et uenerunt capharnaum quaerentes ihesum·
[25] Et cum inuenissent eum trans mare dixerunt ei· rabbi
quando huc uenisti· [26] respondit eis ihesus et dixit· amen amen
dico uobis· quaeritis me non quia uidistis signa· sed quia
manducastis ex panibus et saturati estis [27] operamini non cibum
qui perit· sed qui permanet in uitam aeternam

Quem filius hominis uobis dabit· hunc enim pater signauit
deus [28] Dixerunt ergo ad eum quid faciemus ut operemur opera
dei· [29] Respondit ihesus et dixit eis· hoc est opus dei ut cre-
datis in eum quem misit ille· [30] Dixerunt ergo ei· quod ergo Io. LIII IIII
tu facis signum ut uideamus et credamus tibi quid operaris· Mt. CLXI Mr. LXVII
[31] Patres nostri mannam manducauerunt in deserto sicut
scriptum est· panem de caelo dedit eis manducare· [32] Dixit Io. LIIII X
ergo eis ihesus· amen amen dico uobis· non moses dedit uobis·

Mt. 14, 28—36. Io. 6, 22—32.

panem de caelo· sed pater meus dat uobis panem de caelo
uerum

[33]Panis enim dei est qui descendit de caelo et dat uitam
mundo· [34]Dixerunt ergo ad eum· domine semper da nobis
panem hunc

Mt. LXXXIIII I [35]Dixit autem eis ihesus· ego sum panis uitae· qui ueniet
Mr. CLXV Lc. CCLXVI ad me non esuriet·
Io. LV LXVII

Et qui credit in me non sitiet umquam· [36]Sed dixi uobis
Io. LVI· X quia et uidistis me et non creditis· [37]omne quod dat mihi
Io. LIIII pater ad me ueniet· et eum qui uenit ad me non eiciam foras·
I Mt. CCXCV [38]quia descendi de caelo· non ut faciam uoluntatem meam·
Mr. CLXXVI Lc. CCLXXXII sed uoluntatem eius qui misit me· [39]haec est autem uoluntas
(Io.) LVIII X eius qui misit me patris ut omne quod dedit mihi non perdam
ex eo sed resuscitem illum nouissimo die

[40]Haec est enim uoluntas patris mei qui misit me ut
omnis qui uidet filium et credit in eum habeat uitam aeternam
Io. LVIIII I et resuscitabo ego eum in nouissimo die· [41]Murmurabant ergo
Mt. CXLI Mr. L. iudaei de illo quia dixisset· ego sum panis qui de caelo
Lc. XVIII descendi· [42]et dicebant·

Nonne hic est ihesus filius ioseph· Cuius nos nouimus
patrem et matrem

quomodo ergo dicit hic quia de caelo descendi·

Io. XXX [43]Respondit ergo ihesus et dixit eis· nolite murmurari in
inuicem· [44]nemo potest uenire ad me nisi pater qui misit me
traxerit eum· et ego resuscitabo eum nouissimo die· [45]est
scriptum in prophetis· et erunt omnes docibiles dei· Omnis
qui audiuit a patre et didicit· uenit ad me·

Io. LXI LXXXVII III [46]Non quia patrem uidit quisquam nisi is qui est a deo
Mt. CXLI Lc. CXVIIII hic uidit patrem

(Io.) XXII X [47]amen· amen dico uobis qui credit in me habet uitam
aeternam· [48]Ego sum panis uitae· [49]Patres uestri manduca-
(Io.) XXIIII X uerunt in deserto manna et mortui sunt· [50]Hic est panis de
caelo descendens· ut si quis ex ipso manducauerit non moriatur·
Io. LXVIII I Mt. CCCX [51]Ego sum panis uiuus qui de caelo descendi· si quis mandu-
Mr. CXCI Lc. CCXCVII cauerit ex hoc pane uiuit in aeternum· Et panis quem ego
(Io.) XXVI X dabo caro mea est pro mundi uita· [52]Ligitabant ergo iudaei

ad inuicem dicentes· quomodo potest hic nobis carnem suam
dare ad manducandum· [53]Dixit ergo eis ihesus· amen amen
dico uobis· nisi manducaueritis carnem fili hominis et biberitis
eius sanguinem non habebitis uitam in uobis· [54]qui manducat
meam carnem et bibet meum sanguinem habet uitam aeternam·
et ego resuscitabo eum in nouissimo die· [55]Caro enim mea Io. LXX IIII
uere est cibus Mt. CCXCVII Mr. CLXXII.

Et sanguis meus uere est potus· [56]Qui manducat meam car- (Io.) XXVIIII X
nem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo·
[57]sicut misit me uiuens pater et ego uiuo propter patrem· et
qui manducat me et ipse uiuet propter me· [58]Hic est panis
qui de caelo descendit· non sicut manducauerunt patres uestri
manna et mortui sunt· qui manducat hunc panem uiuet in
aeternum· [59]Haec dixit in synagoga docens in capharnaum·
[60]Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt·

Durus est hic sermo· quis potest eum audire· [61]Sciens autem
ihesus apud semet ipsum quia murmurarent de hoc discipuli
eius dixit eis· hoc uos scandalizat· [62]Si ergo uideritis filium Io. LXXII VII
hominis ascendentem ubi prius erat· [63]Spiritus est qui uiui- Mt. CCLXXVIIII Mr. CLXI
ficat· caro non prodest quicquam Lc.

Uerba quae ego locutus sum uobis· spiritus et uita sunt (Io.) LXXI X
[64]Sed sunt quidam ex uobis qui non credunt· Io. LXXIII X

[65]Et dicebat propterea dixi uobis quia nemo potest uenire
ad me nisi fuerit ei datum a patre meo· [66]Ex hoc multi di-
scipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant·
[67]Dixit ergo ihesus ad duodecim numquid et uos uultis abire·
[68]Respondit ergo simon petrus Io. LXXIIII I

domine ad quem ibimus· uerba uitae aeternae habes· [69]et Mt. CLXVI Mr. LXXXII Lc. XCIIII.
nos credimus et cognouimus quia tu es christus filius dei·
[70]Respondit eis ihesus· nonne ego uos duodecim elegi et· ex (Io.) XXXIV X
uobis unus diabolus est· [71]dicebat autem iudam simonis scariothis·
hic enim erat traditurus eum cum esset unus ex duodecim

LXXXIIII· (*Lc. 11, 37*) Rogauit autem illum quidam Lc. CXXXV Mt. CCXXXVI
pharisaeus ut pranderet apud se· et ingressus recubuit·

[38]Pharisaeus autem coepit intra se reputans dicere· quare
non baptizatus esset· ante prandium· [39]et ait dominus ad illum

Io. 6, 52—71. Lc. 11, 37—39.

Nunc uos pharisaei quod deforis est calicis et catini mundatis· quod autem intus est· uestrum plenum est rapina et iniquitate· [40]stulti· nonne qui fecit quod deforis est· etiam id quod deintus est fecit· [41]uerum tamen quod superest date· elemosynam et ecce omnia munda sunt uobis·

Mt. CLIIII VI Mr. LXXI LXXXV· (Mr. 7, 1) pharisaei et quidam de scribis uenientes ab hierosolymis· [2]Et cum uidissent quosdam ex discipulis· communibus manibus id est· non lotis manducare panes uituperauerunt (Mt. 15, 1) dicentes· [2]Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum

Non enim lauant manus suas cum panem manducant· [3]ipse autem respondens ait illis· quare et uos transgredimini mandatum dei propter traditionem uestram· Nam deus dixit [4]honora patrem et matrem· Et qui maledixerit patri uel· matri· morte moriatur· [5]Uos autem dicitis· quicumque dixerit patri uel matri· munus quodcumque est ex me tibi proderit· [6]et non honorificauit patrem suum aut matrem· et irritum fecistis mandatum dei propter traditionem uestram· (Mr. 7, 3) Pharisaei Mr. LXX X enim et omnes iudaei nisi crebro lauent manus non manducant

Tenentes traditionem seniorum [4]et a foro nisi baptizentur non comedunt· et alia multa quae tradita sunt illis seruare· baptismata calicum· et urceorum et aeramentorum· et lectorum· [8]et alia similia his faciunt multa·

Mt. CLIIII VI Mr. LXXI (Mt. 15, 6) Irritum fecistis mandatum dei propter traditionem uestram· [7]hypocritae· bene prophetauit de uobis esaias dicens·

„[8]populus hic labiis me honorat· cor autem eorum longe est
„a me
„ [9]Sine causa autem colunt me docentes doctrinas mandata
„hominum (Mr. 7, 8) relinquentes enim mandatum dei tenetis tra-
„ditionem hominum“

(Mt. 15, 10) Et conuocatis ad se turbis dixit eis· audite et intellegite· [11]non quod intrat in os coinquinat hominem sed quod procedit ex ore hoc coinquinat hominem

Mt. CLV X [12]Tunc accedentes discipuli eius dixerunt ei· Scis quia pharisaei audito uerbo scandalizati sunt·

[13]at ille respondens ait· omnis plantatio quam non plantauit

Lc. 11, 39—41. Mr. 7, 1—4. 8. Mt. 15, 1—13.

pater meus caelestis eradicabitur· [14]sinete illos caeci sunt Mt. CLVI V
duces caecorum· Lc. LVII
Caecus autem si caeco ducatum praestet ambo in foueam
cadunt· (Mr. 7, 17) Et cum introisset in domum a turba· Inter- Mt. CLVII VI
rogabat eum (Mt. 15, 15) petrus· edissere nobis parabolam istam· Mr. LXXII
[16]at ille dixit· athuc et uos sine intellectu estis· [17]non intellegitis· omne quod in os intrat in uentrem uadit et in secessum
emittitur·
[18]Quae autem procedunt de ore de corde exeunt· et ea
coinquinant hominem [19]de corde enim exeunt cogitationes malae·
Homicidia· adulteria· fornicationes· furta· falsa testimonia·
auaritia nequitiae· dolus· inpudicitia· oculus malus· blasphemia·
superbia· stultitia· [20]hae sunt quae coinquinant hominem
Non lotis autem manibus manducare non coinquinat
hominem
LXXXVI· [21]Et inde surgens abiit in fines tyri et Mt. CLVII VI
sidonis· [22]et ecce mulier cananea gentilis syrophoenissa genere Mr. LXXII
clamauit dicens· miserere mei domine fili dauid filia mea male
a daemonio uexatur
[23]ihesus autem non respondit ei uerbum· et accedentes di-
scipuli eius rogabant eum dicentes dimitte eam quia clamat Mt. CLVIII V Lc. CCXXVI
post nos· [24]ipse autem respondens ait· Non sum missus nisi Mt. CLVIII VI
ad oues quae perierant domus israhel· [25]at illa uenit et ad- Mr. LXXIII
orauit eum dicens domine· adiuua me· (Mr. 7, 27) qui dixit sine
prius saturari filios· (Mt. 15, 26) Non est enim bonum sumere
panem filiorum et mittere canibus· [27]at illa dixit etiam domine·
nam et catelli edunt de micis quae cadunt de mensa dominorum
suorum· [28]Et tunc ait illi· o· mulier magna est fides tua fiat
tibi sicut uis· et sanata est filia illius ex illa hora
LXXXVII· (Mr. 7, 31) Et iterum exiens de finibus tyri· Mr. LXXIIII X
uenit per sidonem ad mare galilaeae· medios fines decapoleos·
[32]et adducent eis surdum et mutum· et depraecantur eum ut
inponat illi manum· [33]et adprehendens eum de turba seorsum
misit digitos suos in auriculas· et expuens tetigit linguam eius·
[34]et suspiciens in caelum ingemuit· et ait illi· effeta quod est
adaperire· [35]Et statim apertae sunt aures eius· et solutum

Mt. 15, 13—28. Mr. 7, 17. 27. 31—35.

est uinculum linguae eius et loquebatur recte· [36] et praecepit
illis ne cui dicerent· .Quanto autem eis praecipiebat· tanto magis·
plus praedicabant· [37] et eo amplius ammirabantur dicentes·
bene omnia fecit et surdos facit audire et mutos loqui

Mr. LXX VIII
Lc. C
Mr. LXXVI VI
Mt. CLV.
Io. XXXIII. X

LXXXVIII· (Io. 4, 4) Oportebat autem eum transire per
samariam·

[5] Uenit ergo in ciuitatem samariae quae dicitur sychar·
iuxta praedium quod dedit iacob· ioseph filio suo· [6] Erat autem
ibi fons iacob· ihesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic
super fontem hora erat quasi sexta·

[7] Uenit mulier de samaria haurire aquam· dicit ei ihesus·
da mihi bibere· [8] discipuli enim eius abierant in ciuitatem ut
ciuos emerent· [9] dicit ergo ei mulier illa samaritana

Quomodo tu iudaeus cum sis bibere a me poscis quae
sum mulier samaritana· non enim coutuntur iudaei samaritanis

[10] Respondit ihesus et dixit ei· si scires donum dei· et
quis est qui dicit tibi da mihi bibere· tu forsitan petisses ab
eo et dedisset tibi aquam uiuam

[11] Dicit ei mulier· domine neque in quo haurias habes et
puteus altus est· unde ergo habes aquam uiuam

[12] Numquid tu maior es patre nostro iacob· qui dedit nobis
puteum· et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius· [13] Respondit
ihesus et dixit ei· Omnis qui bibet ex aqua hac sitiet iterum·
qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei· non sitiet in
aeternum· [14] Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons
aquae salientis in uitam aeternam· [15] Dicit ad eum mulier·
domine· da mihi hanc aquam ut non sitiam neque ueniam huc
haurire· [16] dicit ei ihesus· uade uoca uirum tuum et ueni·
[17] Respondit mulier et dixit· non habeo uirum

Dicit ei ihesus· bene dixisti quia non habeo uirum· [18] quin-
que enim uiros habuisti· et nunc quem habes non est tuus uir·
hoc uere dixisti· [19] Dicit ei mulier domine· uideo quia propheta
es tu· [20] patres nostri in monte hoc adorauerunt

Et uos dicitis quia in hierosolymis est locus ubi adorare
oportet

[21] Dicit ei ihesus· mulier· crede mihi· quia ueniet hora quando

Mr. 7, 35—37. Io. 4, 4—21.

neque in monte hoc neque in hierosolymis adorabitis patrem·

[22]Uos adoratis quod nescitis· nos adoramus quod scimus· quia salus ex iudaeis est· [23]Sed uenit hora et nunc est· quando ueri adoratores adorabunt patrem in spiritu et ueritate· nam et pater tales quaerit qui adorent eum [24]spiritus est deus· et eos qui adorant eum in spiritu et ueritate oportet adorare·

[25]Dicit ei mulier· scio quia messias uenit qui dicitur christus· Cum ergo uenerit ille nobis adnuntiabit omnia· [26]Dicit ei ihesus· ego sum qui loquor tecum· [27]et continuo uenerunt discipuli eius· et mirabantur quare cum muliere loquebatur· nemo tamen dixit quid quaeris aut quid loqueris cum ea· [28]Reliquit ergo hydriam suam mulier· et abiit in ciuitatem et dicit illis hominibus·

[29]Uenite et uidete hominem qui dixit mihi omnia quaecumque feci· numquid ipse est christus· [30]exierunt de ciuitate et ueniebant ad eum· [31]Interea rogabant eum discipuli dicentes· rabbi· manduca·

[32]ille autem dixit eis· Ego cibum habeo manducare· quem uos non scitis·

[33]Dicebant ergo discipuli ad inuicem· numquid aliquis attulit ei manducare· [34]Dicit eis ihesus· meus cibus est ut faciam uoluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eius· [35]nonne uos dicitis quod athuc IIII menses sunt· et messis uenit· ecce dico uobis· leuate oculos uestros et uidete regiones quia albae sunt iam ad messem· [36]Et qui metit mercedem accipit· et congregat fructum in uitam aeternam· ut et qui seminat simul gaudeat· et qui metit· [37]in hoc enim est uerbum uerum

Quia alius est qui seminat· et alius est qui metit· [38]Ego misi uos metere quod uos non laborastis alii laborauerunt et uos in laborem eorum introistis· [39]Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter uerbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit mihi omnia quaecumque feci· [40]Cum uenissent ergo ad illum samaritani rogauerunt eum ut ibi maneret· et mansit ibi duos dies· [41]Et multo plures crediderunt propter sermonem eius· [42]Et mulieri dicebant·

quia iam non propter tuam loquellam credimus ipsi enim audiuimus et scimus quia uere hic est saluator mundi

Io. XXXVIIII / I LXXXVIIII· (Io. 5, 1) Post haec erat dies festus iu-
Mt. LXX Mr. XX Lc. XXXVII daeorum· et ascendit ihesus hierosolymis

[2] Est autem hierosolymis super probatica piscina quae cognominatur hebraeice bethsaida· quinque porticus habens [3] in his iacebat multitudo magna languentium·

Caecorum· claudorum aridorum expectantium aquae motum· [4] Angelus autem domini secundum tempus descendebat in piscina et mouebat aquam· qui ergo primus descendisset post motum aquae sanus fiebat· a quocumque languore tenebatur· [5] Erat autem quidam homo ibi XXXVIII annos habens in infirmitate sua·

[6] Hunc cum uidisset ihesus iacentem et cognouisset quia iam multum tempus habet dicit ei· Uis sanus fieri· [7] respondit ei languidus· domine· hominem non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam· dum uenio enim ego alius ante me descendit· [8] dicit ei ihesus· surge tolle grabattum tuum et ambula· [9] et statim sanus factus est homo

Et sustulit grabattum suum et ambulabat·

Erat autem sabbatum in illo die· [10] Dicebant iudaei illi qui sanus fuerat· sabbatum est· non licet tibi tollere grabattum
Io. XXXVIIII / X tuum· [11] Respondit eis· qui me fecit sanum ille mihi dixit· tolle grabattum tuum et ambula· [12] Interrogauerunt ergo eum· quis est ille homo qui dicit tibi tolle grabattum tuum et ambula· [13] is autem qui sanus fuerat effectus· nesciebat quis esset·

Ihesus enim declinauit a turba constituta in loco

[14] Postea inuenit eum ihesus in templo et dixit illi·

Ecce sanus factus es· iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat· [15] abiit ille homo et nuntiauit iudaeis quia ihesus esset qui fecit eum sanum· [16] propterea persequebantur iudaei ihesum quia haec faciebat in sabbato· [17] ihesus autem respondit eis· pater meus usque modo operatur et ego operor· [18] propterea ergo magis quaerebant eum iudaei interficere· quia non solum soluebat sabbatum· sed et patrem suum dicebat deum· aequalem se faciens deo· respondit itaque ihesus et dixit

Io. 4, 42; 5, 1—18.

eis· [19] Amen· amen dico uobis· non potest filius a se facere quicquam· nisi quod uiderit patrem facientem·

quaecumque enim ille fecerit· haec et filius similiter faciet· [20] pater enim diligit filium et omnia demonstrat ei quae ipse facit· et maiora his demonstrabit ei opera ut uos miremini· [21] Sicut enim pater suscitat mortuos et uiuificat·

Sic et filius quos uult· uiuificat· [22] neque enim pater iudicat quemquam sed iudicium omne dedit filio· [23] ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem· Io. XL I

Qui non honorificat filium non honorificat patrem qui Mt. XCVIII Mr. XCVI Lc. CXVI misit illum

[24] Amen· amen· dico uobis quia qui uerbum meum audit Io. XLI X et credit ei qui misit me habet uitam aeternam· et in iudicium non uenit· sed transiet a morte in uitam· [25] amen amen dico uobis quia uenit hora et nunc est· quando mortui audient uocem filii dei· Et qui audierint uiuent· [26] Sicut enim pater habet uitam in semet ipso· sic dedit et filio uitam habere in semet ipso· [27] Et potestatem dedit ei et iudicium facere quia filius hominis est· [28] nolite mirari hoc· quia uenit hora· in qua omnes qui in monumentis sunt audient uocem eius [29] et procedent· qui bona fecerunt in resurrectionem uitae·

Qui uero mala egerunt in resurrectionem iudicii

[30] Non possum ego a me ipso facere quicquam· Sicut Io. XLII X audio iudico et iudicium meum iustum est· [31] Si ergo testimonium perhibeo de me· testimonium meum non est uerum

[32] Alius est qui testimonium perhibet de me· et scio quia uerum est testimonium quod perhibet de me· [33] Uos misistis ad iohannem et testimonium perhibuit ueritati· [34] ego autem non ab homine testimonium accipio sed haec dico ut uos salui sitis· [35] ille erat lucerna ardens et lucens· uos autem uoluistis exultare ad horam in luce eius·

[36] Ego autem habeo testimonium maius iohanne· opera enim quae dedit mihi pater ut perficiam ea ipsa opera quae ego facio

testimonium perhibent de me· quia pater me misit· et qui misit me pater ipse testimonium perhibuit de me· [37] et neque Io. XLIII III uocem eius umquam audistis neque speciem eius uidistis· [38] Et Mt. CXII Lc. CXVIIII

Io. 5, 18—38.

Io. XLV X uerbum eius non habetis in uobis manens· quia quem misit
ille huic uos non creditis· [39] scrutamini scripturas· quia uos
putatis in ipsis uitam aeternam habere· et illae sunt quae
testimonium perhibent de me [40] et non uultis uenire ad me ut
uitam habeatis· [41] Claritatem ab hominibus non accipio [42] sed
cognoui uos· quia dilectionem dei non habetis in uobis· [43] Ego
ueni in nomine patris mei et non accipitis me· si alius uenerit
in nomine suo illum accipietis· [44] quomodo potestis uos
credere qui gloriam ab inuicem accipitis et gloriam quae a
solo est deo non quaeritis· [45] nolite putare quia ego accusaturus
sim uos apud patrem· est qui accusat uos· moses in quo uos
speratis· [46] Si enim crederetis mosi crederetis forsitam et mihi·
de me autem ille scribsit· [47] si autem illius litteris non cre-
ditis quomodo meis uerbis credetis

Mt. CLXI VI Mr. LXXVI XC· (Mt. 16, 4) Et relictis illis· (Mr. 8, 1) in illis diebus· iterum
cum multa turba esset· (Mt. 15, 32) conuocatis discipulis suis dixit
Misereor turbae quia ecce triduo iam perseuerant
mecum et non habent quod manducent et dimittere eos ieiunos
nolo ne deficiant in uia· [33] Et dicunt ei discipuli· unde ergo
nobis in deserto panes tantos ut saturemus turbam tantam·
[34] Et ait illis ihesus· quot panes habetis· at illi dixerunt VII
et paucos pisciculos

[35] Et praecepit turbae ut discumberet super terram· [36] Et
accipiens VII panes et pisces· et gratias agens fregit et dedit
discipulis suis· Et discipuli dederunt populo [37] et comederunt
omnes et saturati sunt· et quod superfuit de fragmentis·
tulerunt VII sportas plenas· [38] Erant autem qui manducauerant
IIII milia hominum extra paruulos et mulieres

Mr. LXXVIII VI (Mr. 8, 9) Et dimisit eos· [10] Et statim ascendens nauem cum
Mt. CLXIII discipulis suis uenit in partes dalmanutha· (Mt. 16, 5) Et cum
uenissent discipuli eius trans fretum· obliti sunt panes accipere
Mr. LXXVIIII II (Mr. 8, 14) et nisi unum panem non habebant in naui· [15] Et
Mt. CLXIIII Lc. CXLIIII praecipiebat eis dicens· (Mt. 16, 6) intuemini et cauete a fermento
Mt. CLXV VI pharisaeorum et sadducaeorum (Mr. 8, 15) et a fermento herodis·
Mr. LXXX (Mt. 16, 7) at illi cogitabant inter se dicentes (Mr. 8, 16) quia panes non
habemus· (Mt. 16, 8) Sciens autem ihesus dixit· quid cogitatis inter

Io. 5, 38—47. Mt. 15, 32—38; 16, 4—8. Mr. 8, 1. 9. 10. 14. 15.

uos modicae fidei quia panes non habetis· [9] nondum intellegitis neque recordamini· (Mr. 8, 17) adhuc caecatum habetis cor uestrum· [18] oculos habentes non uidetis· et aures habentes non auditis· nec recordamini [19] quando quinque panes fregi· in V milia· et quot cofinos fragmentorum plenos sustulistis· dicunt ei· XII· [20] quando· et VII panes in IIII milia· quot sportas fragmentorum sustulistis· et dicunt ei VII· (Mt. 16, 11) quare non intellegitis quia non de pane dixi uobis· cauete a fermento pharisaeorum et sadducaeorum· [12] Tunc intellexerunt quia non dixerit cauendum a fermento panum· sed a doctrina pharisaeorum et sadducaeorum

XCI· [13] Uenit autem ihesus in partes caesareae (Mt. CLXVI I) philippi· et interrogabat discipulos suos dicens· quem me dicunt (Mr. LXXII Lc. CIIII) homines esse filium hominis· (Io. LXXIIII) [14] at illi dixerunt· alii iohannem baptistam· alii autem heliam alii uero hieremiam aut unum ex prophetis· [15] Dicit illis· uos autem quem me esse dicitis· [16] Respondens simon petrus dixit

Tu es christus filius dei uiui·

[17] Respondens autem ihesus dixit· beatus es simon bariona· (Mt. CLXVII X) quia caro et sanguis non reuelauit tibi sed pater meus qui in caelis est· [18] et ego dico tibi quia tu es petrus· Super hanc petram aedificabo ecclesiam meam et portae inferi non praeualebunt aduersus eam [19] et tibi dabo claues regni caelorum· et quodcumque solueris super terram· erit solutum in caelis· (Mt. CLXVIII II) [20] Tunc praecepit discipulis suis ut nemini dicerent quia ipse (Mr. LXXXIII Lc. XCV) esset ihesus christus· [21] exinde coepit ihesus ostendere discipulis suis· quia oportet eum ire hierosolymam et multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum et occidi· et tertia die resurgere

[22] Et assumens eum petrus coepit increpare illum dicens· (Mt. CLXVIIII VI) absit a te domine· non erit tibi hoc· (Mr. LXXXIIII) [23] qui conuersus dixit petro· Uade post me satanas· scandalum es mihi· quia non sapis ea quae dei sunt· sed ea quae hominum· [24] Tunc (Mr. 8, 34) (Mt. CLXX II) conuocata turba cum discipulis suis dixit eis· (Mt. 16, 24) Si quis (Mr. LXXXV. Lc. XCVI) uult post me uenire abneget semet ipsum· et tollat crucem suam et sequatur me·

Mt. 16, 8—9; 11—24. Mr. 8, 17—20. 34.

[25] Qui enim uoluerit animam suam saluam facere perdet eam·
qui autem perdiderit animam suam propter me inueniet eam
[26] Quid enim prodest homini· si mundum uniuersum lucretur·
animae uero suae detrimentum patiatur· aut quam dabit homo
Mt. CLXXI X conmutationem pro anima sua· [27] filius enim hominis uenturus
est in gloria patris sui cum angelis suis· Et tunc reddet unicuique secundum opus eius

Mt. CLXXII II XCII· [28] Amen dico uobis· sunt quidam de hic stantibus
Mr. LXXXVIII· Lc. XCVIII qui non gustabunt mortem donec uideant filium hominis uenientem in regno suo· (Mt. 17, 1) Et post dies VI assumsit ihesus
petrum et iacobum et iohannem fratrem eius et ducit illos in
montem excelsum seorsum (Lc. 9, 28) ut oraret· [29] et factum est
dum oraret (Mt. 17, 2) transfiguratus est ante eos

Et resplenduit facies eius sicut sol· uestimenta autem eius
facta sunt alba sicut nix (Mr 9, 2) splendentia candida nimis·
qualia fullo super terram non potest candida facere· (Mt. 17, 3) Et
ecce apparuit illis moses et helias cum eo loquentes (Lc. 9, 31) in
maiestate et dicebant excessum eius quae conpleturus erat
hierusalem

(Mt. 17, 4) Respondens autem petrus dixit ad ihesum· domine·
bonum est nobis hic esse· si uis faciamus hic tria tabernacula·
tibi unum et mosi unum et heliae unum· [5] adhuc eo loquente·
ecce nubis lucida obumbrauit eos· Et ecce uox de nube dicens

Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacuit
ipsum audite

[6] Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam et
timuerunt ualde· [7] et accessit ihesus et tetigit eos· dixitque
eis surgite et nolite timere [8] leuantes autem oculos suos neminem uiderunt· nisi solum ihesum· [9] Et discendentibus illis de
monte· praecepit ihesus dicens· nemini dixeritis uisionem donec
Mt. CLXXIII VI filius hominis a mortuis resurgat [10] Et interrogauerunt eum
Mr. LXXXVIIII discipuli dicentes· Quid ergo scribae dicunt· quia helian oporteat primum uenire· [11] at ille respondens ait illis· helias quidem
uenturus est· et restituet omnia· [12] Dico autem uobis quia
helias iam uenit et non cognouerunt eum sed fecerunt in eo
quaecumque uoluerunt sic et filius hominis passurus est ab

Mt. 16, 25—28. Mr. 9, 1. 2. Lc. 9, 28. 29. 31. Mt. 17, 2—12.

eis· [13] Tunc intellexerunt discipuli quia de iohanne baptista
dixisset· [14] Et cum uenisset ad turbam (Mr. 9, 13) uidit scribas Mt. CLXXIIII //
conquirentes cum illis· [14] Et confestim omnis populus uidens Mr. XCI Lc. XCVIIII
eum stupefactus est expauerunt et accurrentes salutabant eum
[15] et interrogauit eos quid inter uos conquiritis

XCIIII· (Lc. 13, 31) In ipsa die accesserunt quidam pha- Lc. CLXXIIII X
risaeorum dicentes illi· exi· et uade hinc quia herodes uult
te occidere [32] et ait illis·

Ite dicite uulpi illi· ecce eicio daemonia· et sanitates per-
ficio hodie et cras et tertia consummor

[33] Uerumtamen oportet me hodie et cras et sequenti ambulare
quia non capit prophetam perire extra hierusalem (Lc. 9, 37) Factum
est autem in sequenti die· (Mt. 17, 14) accessit ad eum homo genibus
prouolutis (Lc. 9, 38) et exclamauit dicens· (Mt. 17, 14) domine miserere
filio meo· (Lc. 9, 38) quia unicus est mihi· (Mt. 17, 15) et lunaticus est
(Mr. 9, 17) et spiritus adprehendit eum allidet· et spumat et stridet
dentibus et arescit (Mt. 17, 15) et male patitur· nam saepe cadet
in ignem et crebro in aquam (Lc. 9, 39) et subito clamat et
dissipat eum et uix discedit· dilanians eum· [40] Et rogaui disci-
pulos tuos ut eicerent illum et non potuerunt (Mt. 17, 15) curare
eum· (Lc. 9, 41) Respondens autem ihesus dixit· o· generatio in-
fidelis et peruersa· usque quo ero apud uos et patiar uos·
(Mr. 9, 18) afferte illum ad me· (Lc. 9, 42) Et cum accederet (Mr. 9, 19) et
uidisset illum· statim spiritus conturbauit puerum· et elisus in
terram uolutabatur spumans· [20] Et interrogauit patrem eius·
quantum temporis est ex quo hoc ei accidit· at ille ait ab
infantia· [21] sed si quid potes adiuua nos misertus nostri· [22] ihesus
autem ait illi si potes credere omnia possibilia credenti· [23] et
exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat· credo domine adiuua
incredulitatem meam [24] Et cum uideret ihesus concurrentem Mt. CLXXIIII. //
turbam· conminatus est spiritui inmundo dicens illi Surde et Mr. XCI Lc. XCVIIII
mute spiritus· ego tibi praecipio exi ab eo· et amplius ne
introeas in eum· [25] et exclamans et discerpens eum exiit ab eo

Et factus est sicut mortuus· ita ut multi dicerent quia
mortuus est

[26] Ihesus autem tenens manum eius eleuauit eum et surrexit

Mt. 17, 12—15. Mr. 9, 13—15. 17—26. Lc. 13, 31—33; 9, 37—42.

(Mt. 17, 18) et curatus est puer· ex illa hora· (Lc. 9, 43) et reddidit illum patri eius (Mt. 17, 19) Tunc accesserunt discipuli ad ihesum secreto et dixerunt· quare nos non potuimus eicere illum·

Mt. CLXXV V Lc. CC 20 Dicit illis ihesus· propter incredulitatem uestram amen quippe dico uobis

Si habueritis fidem sicut granum sinapis· dicetis huic monti transi hinc et transibit· et nihil inpossibile erit uobis

21 hoc autem genus daemoniorum non eicitur nisi per orationem et ieiunium

Mt. CLXXVI II Mr. XCIII Lc. CI XCIIII· 22 Conuersantibus autem eis in galilaea· dixit illis ihesus· filius hominis tradendus est in manus hominum· 23 et occident eum et tertio die resurgit· et contristati sunt Mt. CLXXI X uehementer 24 et cum uenissent capharnaum· accesserunt qui didragma accipiebant· ad petrum et dixerunt· magister uester non soluit didragma· 25 ait· etiam· Et cum intrasset domum praeuenit eum ihesus dicens· quid tibi uidetur simon· reges terrae a quibus accipiunt tributum uel censum· A filiis suis· an ab alienis·

26 Et ille dixit· ab alienis·

Dixit illi ihesus· Ergo liberi sunt filii· 27 ut autem non scandalizemus eos· uade ad mare· et mitte hamum· et eum piscem qui primus ascenderit tolle· et aperto ore eius inuenies staterem· illum sumens da eis pro me et te

Mr XCIIII X Mt. CLXXVIII II Mr. XCV Lc. CII XCV· (Mt. 18, 1) In illa hora (Mr. 9, 32) cum domi esset interrogabat eos quid in uia tractabatis 33 at illi tacebant· siquidem inter se in uia disputauerant· quis esset illorum maior· (Mt. 18, 1) Et accesserunt discipuli ad ihesum dicentes· quis putas maior est in regno caelorum· 2 Et aduocans ihesus paruolum· statuit eum in medio eorum 3 et dixit· amen dico uobis· nisi conuersi fueritis· et efficiamini sicut paruuli· non intrabitis in regno caelorum

4 Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste· hic est maior in regno caelorum· (Mr. 9, 34) si quis uult primus esse erit omnium nouissimus et minister· (Mt. 18, 5) et qui susceperit Mt. CLXXVIIII II Mr. XCVIIII Lc. CXCVII unum paruolum in nomine meo me suscipit 6 qui autem scandalizauerit unum de pusillis istis· qui in me credunt· expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundum maris

Mt. 17, 18 — 18, 6. Lc. 9, 43. Mr. 9, 32–34.

XCVI· (Lc. 9, 49) Respondens autem iohannes dixit· magister· uidimus quendam in nomine tuo eicientem daemonia et prohibuimus eum qui non sequitur nobiscum· (Mr. 9, 38) ihesus autem ait· nolite prohibere eum· nemo est enim qui faciat uirtutem in nomine meo· et possit cito male loqui de me· [39]qui enim non est aduersus uos pro uobis est· (Mt. 18, 7) uae mundo ab scandalis· necesse est enim ut ueniant scandala· uerumtamen uae homini per quem scandalum uenit. Mr. XCVI VIII Lc. CIII Mt. CLXXVIIII X Mt. CLXXX VI Mr. C

[8]Si autem manus tua uel pes tuus scandalizat te abscide eum et proice abs te· bonum tibi est ad uitam ingredi debilem uel clodum quam duas manus uel duos pedes habentem mitti in ignem aeternum· [9]Et si oculus tuus scandalizat te erue eum et proice abs te· bonum tibi est luscum in uitam regnare· quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis· (Mr. 9, 47) ubi uermis eorum non moritur et ignis non extinguitur· Omnis enim igne sallietur· [48]Et omnis uictima sale sallietur Mr. CI X

XCVII· (Mt. 18, 10) Uidete ne contemnatis unum ex his pusillis· Mt. CLXXXI X

Dico enim uobis quia angeli eorum in caelis semper uident faciem patris mei qui in caelis est· [11]Uenit enim filius hominis saluare quod perierat· (Lc. 15, 3) Et ait ad illos parabolam istam dicens· (Mt. 18, 12) Quid uobis uidetur· si fuerint alicui C oues et errauerit una ex eis· nonne relinquit XCVIIII in montibus· (Lc. 15, 4) uel in deserto (Mt. 18, 12) et uadet quaerere eam quae errauit· [13]et si contigerit ut inueniat eam (Lc. 15, 5) inponit in umeros suos· gaudens· Mt. CLXXXII. V Lc. CLXXXVII

[6]Et ueniens domum conuocat amicos et uicinos dicens illis· Congratulamini mihi quia inueni ouem meam quae perierat· (Mt. 18, 13) amen dico uobis· quia gaudebit super eam magis quam super XCVIIII quae non errauerunt (Lc. 15, 7) et non indigent paenitentia· (Mt. 18, 14) Sic non est uoluntas ante patrem uestrum qui in caelis est· ut pereat unus de pusillis istis· (Lc. 15, 8 aut quae mulier habens dragmas X si perdiderit dragmam unam· nonne accendit lucernam et euertit domum et quaeret diligenter donec inueniat· [9]et cum inuenerit conuocat amicas et uicinas dicens

Lc. 9, 49. Mr. 9, 38–39. 47–48. Mt. 18, 7–10 12–14. Lc. 15, 3–9.

[27] Misertus autem dominus serui illius dimisit eum et debitum dimisit ei· [28] Egressus autem seruus ille inuenit unum de conseruis suis qui debebat ei centum denarios· et tenens suffocabat eum dicens· redde quod debes

[29] Et procidens conseruus eius rogabat eum dicens patientiam habe in me Et omnia reddam tibi [30] ille autem noluit· Sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet debitum· [31] Uidentes autem conserui eius quae fiebant· contristati sunt ualde et uenerunt et narrauerunt domino suo omnia quae facta erant·

[32] Tunc uocauit illum dominus suus· et ait illi· serue nequam· omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me· [33] non ergo oportuit et te misereri conserui tui· sicut et ego tui misertus sum· [34] et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadusque redderet uniuersum debitum· [35] Sic et pater meus caelestis faciet uobis si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus uestris

Mt. CLXXXVIIII VI CI· (Mt. 19, 1) et factum est cum consummasset ihesus
Mr. CIII sermones istos migrauit a galilaea· et uenit in fines iudeae trans iordanen

[2] Et secutae sunt eum turbae multae et curauit eos ibi· [3] Et accesserunt ad eum pharisaei temtantes eum et dicentes· Si licet homini dimittere uxorem suam· quacumque ex causa· [4] qui respondens ait eis· non legistis quia qui fecit ab initio masculum et feminam fecit eos

[5] Et dixit· propter hoc dimittet homo patrem et matrem et adhaerebit uxori suae· et erunt duo in carne una· [6] Itaque iam non sunt duo sed una caro· quod ergo deus coniuncxit homo non separet· [7] Dicunt illi quid ergo moses mandauit dari libellum repudii et dimittere· [8] ait illis

Quoniam moses ad duritiam cordis uestri permisit uobis dimittere uxores uestras· ab initio autem non sic fuit [9] dico
Mt. CXC II autem quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob forni-
Mr. CV Lc. CXCV cationem et aliam duxerit moechatur

Mt. CXCI X Et qui dimissam duxerit moechatur [10] dicunt ei discipuli eius· si ita est causa homini cum muliere· non expedit nubere·

[11] qui dixit· non omnes capiunt uerbum istud sed quibus datum
est· [12] sunt enim eunuchi· qui de matris utero sic nati sunt·
et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus· et sunt eunuchi
qui se ipsos castrauerunt propter regnum caelorum· qui potest
capere capiat

CII· [13] Tunc oblati sunt ei paruuli ut manus eis in- Mt. CXCII II
poneret· et oraret· discipuli autem increpabant eos· [14] ihesus Mr. CVI Lc. CCXV
uero ait eis· Sinite paruolos et nolite eos prohibere ad me
uenire· talium est enim regnum caelorum· [15] Et cum imposuisset
eis manus abiit inde· (Lc. 15, 1) erant autem appropinquantes ei Lc. CLXXXVI
publicani et peccatores multi ut audirent eum [2] et murmura-
bant pharisaei et scribae dicentes· quia hic peccatores recipit
et manducat cum illis

(Io. 7. 1) Post haec ambulabat ihesus in galilaea· non enim Io. LXXV X
uolebat in iudaeam ambulare quia quaerebant eum iudaei
interficere

CIII· (Lc. 13, 1) Aderant autem quidam ipso in tempore Lc. CLXIII X
nuntiantes illi de galilaeis
Quorum sanguinem pilatus miscuit cum sacrificiis eorum·
[2] Et respondens dixit illis· putatis· quod hi galilaei prae omnibus
galilaeis peccatores fuerunt· quia talia passi sunt· [3] non dico
uobis· sed nisi paenitentiam habueritis omnes similiter peribitis·
[4] sicut illi X et VIII supra quos cecidit turris in siloam et
occidit eos· putatis quia et ipsi debitores fuerunt praeter
omnes homines habitantes in hierusalem [5] non dico uobis

Sed si non paenitentiam egeritis omnes similiter peribitis· Lc. CLXIIII X
[6] Dicebat autem hanc similitudinem· arborem fici habebat qui-
dam plantatam in uinea sua· et uenit quaerens fructum in
illa et non inuenit· [7] Dixit autem ad cultorem uineae· ecce anni
tres sunt ex quo uenio quaerens fructum in ficulnea hac et
non inuenio· Succide ergo illam· utquid etiam terram occupat·
[8] at ille respondens dixit illi· domine dimitte illam et hoc anno
usque dum fodiam circa illam et mittam stercora· [9] et siquidem
fecerit fructum· sin autem in futurum succides eam

CIIII· [10] Erat autem docens in synagoga eorum sab- Lc. CLXIII X
batis· [11] et ecce mulier quae habebat spiritum infirmitatis·

Mt. 19, 11—15. Lc. 15, 1—2. Io. 7. 1. Lc. 13, 1—11.

annis X et VIII et erat inclinata· nec omnino poterat sursum
respicere· [12]quam cum uidisset ihesus· uocauit ad se· et ait
illi· mulier dimissa es· ab infirmitate tua· [13]et inposuit illi
Lc. CLXV V manus et confestim erecta est et glorificabat deum [14]Respondens
Mt. CXVI autem archisynagogus indignans quia sabbato curasset ihesus·
dicebat turbae· VI dies sunt in quibus oportet operari

In his ergo uenite et curamini et non in die sabbati·
[15]Respondit autem ihesus et dixit· hypocritae

Unusquisque uestrum sabbato non soluit bouem suum aut
asinum a praesepio· et ducit adaquare· [16]hanc autem filiam
abrahae· quam alligauit satanas· ecce X et VIII annis· non
Lc. CLXVI X oportuit solui· a uinculo isto die sabbati· [17]Et cum haec diceret·
erubescebant omnes aduersarii eius· Et omnis populus gaudebat
in uniuersis quae gloriose fiebant ab eo

Io. LXXV X CV· (*Io.* 7, 2) Erat autem in proximo dies festus iu-
daeorum scaenophegia· [3]Dixerunt autem ad eum fratres eius·
transi hinc et uade in iudaeam· ut et discipuli tui uideant
opera tua quae facis· [4]nemo quippe in occulto quid facit et
quaerit ipse in palam esse· si haec facis manifesta te ipsum
mundo [5]neque enim fratres eius credebant in eum· [6]Dicit ergo
eis ihesus·

Tempus meum nondum aduenit· tempus autem uestrum
semper est paratum· [7]non potest mundus odisse uos· me autem
odit· quia ego testimonium perhibeo de illo· quia opera eius
mala sunt· [8]uos ascendite ad diem festum hunc

Ego non ascendo ad diem festum istum· quia meum
tempus nondum impletum est· [9]Haec cum dixisset· ipse mansit
in galilaea· [10]ut autem ascenderunt fratres eius· tunc et ipse
ascendit ad diem festum non manifeste sed quasi in occulto·
[11]Iudaei ergo quaerebant eum in die festo et dicebant· ubi
est ille· [12]et murmur multus de eo erat in turba· quidam enim
dicebant

quia bonus est· alii autem dicebant non· sed seducit turbas·
[13]Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum iu-
daeorum· [14]iam autem die festo mediante· ascendit ihesus in
templum et docebat [15]et mirabantur iudaei dicentes· quomodo

Lc. 13, 11—17. Io. 7, 2—15.

hic litteras scit cum non didicerit· [16]respondit eis ihesus· et dixit· mea doctrina non est mea· Sed eius qui misit me

[17]Si quis uoluerit uoluntatem eius facere cognoscit de doctrina· utrum ex deo sit· an ego a me ipso loquar· [18]qui a semet ipso loquitur· gloriam propriam quaerit· Qui autem quaerit gloriam eius qui misit illum· hic uerax est· et iniustitia in illo non est· [19]Nonne moses dedit uobis legem· et nemo ex uobis facit legem· [20]quid me quaeritis interficere· Respondit turba et dixit· daemonium habes quis te quaerit interficere· [21]Respondit ihesus et dixit eis

Unum opus feci et omnes miramini· [22]propterea moses dedit uobis circumcisionem· non quia ex mose est sed ex patribus

Et in sabbato circumciditis hominem· [23]Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut non soluatur lex mosi· mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato· [24]nolite iudicare aduersus faciem·

Sed iustum iudicium iudicate· [25]Dicebant ergo quidam ex hierosolymis· Nonne hic est quem quaerunt interficere [26]et ecce palam loquitur et nihil ei dicunt· numquid uere cognouerunt principes quia hic est christus· [27]sed hunc scimus unde sit· christus autem cum uenerit nemo scit unde sit· [28]Clamabat Io. LXVI III
ergo docens in templo ihesus et dicens· Et me· scitis· et unde Mt. CXII Lc. CXVIIII
sim scitis et a me ipso non ueni· Sed est uerus qui misit me

Quem uos nescitis· [29]ego scio eum quia ab ipso sum et ipse me misit·

(Io. 8, 55) Et si dixero quia nescio eum ero similis uobis mendax· Io. LXXVI I

(Io. 7, 30) Quaerebant ergo eum adprehendere· et nemo misit in illum Mt. CCXX Mr. CXXVIIII Lc. CCLXI
manus· quia nondum uenerat hora eius· [31]de turba autem Io. LXXVIII X
multi crediderunt in eum· et dicebant· christus cum uenerit· numquid plura signa faciet quam quae hic facit

CVI· (Lc. 12, 13) ait autem quidam ei de turba· Magister Lc. CXLVIIII X
dic fratri meo ut diuidat mecum hereditatem·

[14]at ille dixit ei· homo· quis me constituit iudicem aut diuisorem supra uos·

[15]Dixitque ad illos· uidete et cauete ab omni auaritia· quia non in abundantia cuiusquam uita eius est ex his quae possidet

Io. 7, 15—31; 8, 55. Lc. 12, 13—15.

[16] Dixit autem similitudinem ad illos dicens· hominis cuius-
dam diuitis uberes fructus ager attulit· [17] et cogitabat intra se
dicens· quid faciam quod non habeo quo congregem fructus
meos· [18] et dixit· hoc faciam· destruam horrea mea et maiora
faciam· et illuc congregabo omnia quae nata sunt mihi et bona
mea [19] et dicam animae meae

Anima· habes multa bona posita in annos plurimos· requiesce
comede· bibe· aepulare

[20] Dixit autem illi deus· stulte· hac nocte animam tuam
repetunt a te

quae autem parasti cuius erunt· [21] Sic est qui sibi thesaurizat
et non est in deum diues

Mr. CVII // Mt. CXIII Lc. CCXVIII CVII· (Mr. 10, 17) Et cum egressus esset in uiam pro-
currens quidam genu flexu ante eum· rogabat eum

(Mt. 19, 16) Magister bone· quid boni faciam ut habeam uitam
aeternam· qui dixit ei· quid me interrogas de bono· (Mr. 10, 18) nemo
bonus· nisi unus deus· (Mt. 19, 17) Si autem uis ad uitam ingredi· serua
mandata, [18] dixit illi· quae· ihesus autem dixit· non occides· non
adulterabis· non furtum facies· non falsum testimonium dices·

[19] honora patrem tuum et matrem· et diligis proximum tuum
sicut te ipsum· [20] Dicit illi adulescens· Omnia haec custodiui
Mr. CVIII // Mt. CXCIIII Lc. CCXVIIII a iuuentute mea quid adhuc mihi deest·
(Mr. 10, 21) Ihesus autem intuitus eum dilexit eum et dixit illi unum
tibi deest· (Mt. 19, 21) si uis perfectus esse· uade uende quae habes et
da pauperibus et habebis thesaurum in caelo et ueni sequere me

[22] Cum audisset autem adulescens uerbum abiit tristis·
(Lc. 18, 23) Erat enim diues ualde· (Mt. 19, 22) et multas possessiones
habens· (Mr 10, 23) et circum inspiciens ihesus· ait discipulis suis·
quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt·
Mt. CXCV // Mr. CCVIIII Lc. CCXX (Mt. 19, 23) amen dico uobis· quia diues difficile intrabit in regno
caelorum· [24] Et iterum dico uobis· facilius est camelum per foramen
acus transire· quam diuitem intrare in regno caelorum· [25] auditis
autem his discipuli mirabantur ualde dicentes

Quis ergo poterit saluus esse· [26] aspiciens autem ihesus
dixit illis· apud homines hoc inpossibile est· apud deum autem
omnia possibilia sunt·

Lc. 12, 16—21. Mr. 10, 17. 18. 21. 23. Mt. 19, 16—26. Lc. 18, 23.

27 Tunc respondens petrus dixit ei· ecce nos reliquimus
omnia· et secuti sumus te quid ergo erit nobis 28 ihesus autem
dixit illis· amen dico uobis· quod uos qui secuti estis me in Mt. CXCVI X
regeneratione cum sederit filius hominis in sedem maiestatis Mt. CXCVII V
suae sedebitis et uos super sedes duodecim· iudicantes duo- Lc. CCLXXII.
decim tribus israhel· (Mr. 10, 29) amen dico uobis· (Mt. 19, 29) omnis Mt. CXCVIII II
qui relinquit domum· aut parentes· uel fratres aut sorores· Mr. CX Lc. CCXXI
aut patrem aut matrem· aut uxorem aut filios· aut agros
(Lc. 18, 29) propter regnum caelorum (Mt. 19, 29) et nomen meum
(Mr. 10, 29) Et propter euangelium (Mt. 19, 29) centuplum accipiet
(Mr. 10, 30) Nunc in hoc tempore domos et fratres et sorores· Mr. CX X
et matres et filios et agros cum persecutionibus· et in futuro
(Mt. 19, 29) uitam aeternam possidebunt· 30 multi autem erunt primi
nouissimi· et nouissimi primi· (Lc. 16, 14) audiebant autem omnia Lc. CXCV X
haec pharisaei qui erant auari et deridebant illum· 15 et ait
illis· uos estis qui iustificatis uos coram hominibus· deus autem
nouit corda uestra

Quia quod hominibus altum est abominatio est ante deum ❧

CVIII· 19 Iterum dixit· homo quidam erat diues· et Lc. CXCVI X
induebatur purpura et bysso· et epulabatur cotidie splendide

20 Et erat quidam mendicus nomine lazarus· qui iacebat ad
ianuam eius ulceribus plenus· 21 Cupiens saturari de micis quae
cadebant de mensa diuitis· sed et canes ueniebant et lingebant
ulcera eius· 22 factum est autem ut moreretur mendicus et
portaretur ab angelis in sinum abrahae· mortuus est autem
et diues et sepultus est in inferno

23 Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis· uidebat
abraham a longe et lazarum in sinu eius· 24 Et ipse clamans
dixit· pater abraham miserere mei· et mitte lazarum ut in-
tinguat extremum digiti sui in aqua· ut refrigeret linguam
meam quia crucior in hac flamma· 25 Et dixit illi abraham· fili·
recordare quia recepisti bona in uita tua· et lazarus similiter
mala· nunc autem hic consolatur

Tu uero cruciaris· 26 Et in his omnibus inter uos· et nos
chaos magnum firmatum est· ut hi qui uolunt hinc transire
ad uos non possint neque inde huc transmeare

Mt. 19, 27—29. Mr. 10, 29—30. Lc. 18, 29; 16, 14—15. 19—26.

[27] Et ait· rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei· [28] habeo enim quinque fratres ut testetur illis· ne et ipsi ueniant in locum hunc tormentorum· [29] Et ait illi abraham· habent mosen et prophetas audiant illos· [30] at ille dixit· non pater abraham

Sed si quis ex mortuis ierint ad eos paenitentiam agent· [31] ait autem illi· Si mosen et prophetas non audiunt· neque si quis ex mortuis resurrexit credent

Lc. CXC X CVIIII· (Lc. 16, 1) dicebat autem et ad discipulos suos· homo quidam erat diues qui habebat uilicum· et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius· [2] Et uocauit illum· et ait illi

Quid hoc audio de te· redde rationem uilicationis tuae· iam enim non poteris uilicare· [3] ait autem uilicus intra se· quid faciam quia dominus meus auferet a me uilicationem

Fodere· non ualeo· mendicare erubesco· [4] scio quid faciam· ut cum amotus fuero a uilicatione recipiant me· in domus suas· [5] Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui· dicebat primo· quantum debes domino meo· [6] at ille dixit· centum cados olei

Dixitque illi· accipe cautionem tuam· et sede cito scribe quinquaginta

[7] Deinde alio dixit· tu uero quantum debes· qui ait centum coros tritici· ait illi· accipe litteras tuas et scribe· octoginta·

[8] et laudauit dominus uilicum iniquitatis quia prudenter fecisset· quia filii huius saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt· [9] Et ego uobis dico· facite uobis amicos de mamona iniquitatis ut cum defeceritis Recipiant uos in aeterna tabernacula· [10] qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est

et qui in modico iniquus est· et in maiori iniquus est· [11] Si ergo in iniquo mamonae fideles non fuistis· quod uestrum est
Lc. CLVIIII X quis credit uobis· [12] Et si in alieno fideles non fuistis· quod uestrum est quis dabit uobis (Lc. 12, 47) ille autem seruus qui cognouit uoluntatem domini sui· et non praeparauit et non fecit secundum uoluntatem eius uapulauit multas· [48] qui autem

Lc. 16, 27—31; 16, 1—12; 12, 47—48.

non cognouit et fecit digna plagis uapulauit paucis· Omni
autem cui multum datum est multum quaeretur ab eo·
Et cui conmendauerunt multum plus petunt ab eo [49]Nescitis Mt. XCV
quia igne ueni mittere in terra· et quid uolo nisi ut accendatur· Lc. V CLX
[50]Baptismum habeo baptizari et quomodo turbor usquedum
perficiatur

CX· (Mt. 20, 1) Simile est enim regnum caelorum homini Mt. CCI X
patri familias qui exiit primo mane conducere operarios in
uineam suam· [2]Conuentione autem facta cum operariis ex
denario diurno· misit eos in uineam· [3]et egressus circa horam
tertiam uidit alios stantes in foro otiosos· [4]et illis dixit· ite
et uos in uineam· et quod iustum fuerit dabo uobis· [5]illi autem
abierunt

Iterum autem exiit circa sextam et nonam horam et fecit
similiter· [6]Circa undecimam uero exiit et inuenit alios stantes
et dicit illis· quid hic statis tota die otiosi· [7]dicunt ei· quia
nemo nos conduxit· dicit illis· ite et uos in uineam· [8]Cum
sero autem factum esset· dicit dominus uineae procuratori
suo· uoca operarios· et redde illis mercedem· incipiens a no-
uissimis usque ad primos·

[9]Cum uenissent ergo qui circa undecimam horam uenerant·
acceperunt singulos denarios· [10]uenientes autem et primi· arbi-
trati sunt quod plus essent accepturi· acceperunt autem et
ipsi singulos denarios· [11]et accipientes murmurabant contra
patrem familias [12]dicentes· hi nouissimi una hora fecerunt et
pares illos nobis fecisti· qui portauimus pondus diei et aestus
[13]at ille respondens uni eorum dixit· amice· non facio tibi
iniuriam· nonne ex denario conuenisti mecum· [14]tolle quod tuum
est et uade· uolo autem· et huic nouissimo dare sicut et tibi·
[15]aut non licet mihi quod uolo facere· an oculus tuus nequam
est quia ego bonus sum· [16]sic erunt nouissimi primi et primi
nouissimi· multi sunt enim uocati· pauci autem electi

CXI· (Lc. 14, 1) Et factum est ut intraret in domum Lc. CLXXVI X
cuiusdam principis pharisaeorum sabbato manducare panem·
et ipsi obseruabant eum· [2]et ecce homo quidam hydropicus
erat ante illum· [3]Et respondens ihesus dixit ad legis peritos Lc. CLXXVII V Mt. CXVI

Lc. 12, 48—50. Mt. 20, 1—16. Lc. 14, 1—3.

et pharisaeos dicens· Si licet sabbato curare· [4] at illi tacuerunt
ipse uero adprehensum sanauit eum ac dimisit
[5] Et respondens ad illos dixit· cuius uestrum asinus aut
bos in puteum cadet et non continuo extrahet illum die sab-
bati· [6] et non poterant ad haec respondere illi
Lc. CLXXVIII X [7] Dicebat autem et ad inuitatos parabolam intendens quo-
modo primos accubitus eligerent dicens ad illos· [8] cum inuitatus
fueris ad nuptias· non discumbas in primo loco· ne forte ho-
noratior te sit inuitatus ab eo· [9] Et ueniens· is· qui te et illum
uocauit dicat tibi· da huic locum· Et tunc incipias cum rubore
nouissimum locum tenere· [10] Sed cum uocatus fueris uade
recumbe in nouissimo loco· ut cum uenerit qui te inuitauit
dicat tibi·
amice ascende superius tunc erit tibi gloria coram simul
Lc. CLXXVIIII V discumbentibus· [11] quia omnis qui se exaltat humiliabitur· et
Mt. CCXXXI Io. C X qui se humiliat exaltabitur· [12] dicebat autem et ei qui se inuita-
uerat· Cum facis prandium aut cenam· noli uocare amicos tuos
neque fratres tuos neque cognatos neque uicinos diuites· ne
forte et ipsi te reinuitent et fiat tibi retributio· [13] Sed cum
facis conuiuium· uoca pauperes debiles· claudos· caecos· [14] et
beatus eris quia non habent· retribuetur enim tibi in resur-
rectione iustorum·
[15] Haec cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit
* illi· Beatus qui manducabit panem in regno dei
CXII· (*Io.* 2, 13. cf. 7, 1. 2) post haec in proximo erat (*Io.* 6, 4)
Io. XX I pascha dies festus iudaeorum (*Lc.* 17, 11) Et factum est dum iret
Mt. CCLXXIIII Mr. CLVI Lc. CCLX in hierusalem· transiebat per mediam samariam et galilaeam·
Lc. CCL X [12] et cum ingrederetur quoddam castellum· occurrerunt ei X
uiri leprosi· qui steterunt a longe [13] et leuauerunt uocem dicentes
ihesu praeceptor miserere nostri· [14] quos ut uidit dixit· Ite
ostendite uos sacerdotibus· Et factum est dum irent mundati
sunt· [15] Unus autem ex illis ut uidit quia mundatus est·
regressus est cum magna uoce magnificans deum
[16] Et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens et hic
erat samaritanus
[17] Respondens autem ihesus dixit· nonne decem mundati

Lc. 14, 3–15. Io. 2, 13 cf. 7, 1. 2; 6, 4. Lc. 17, 11–17.

sunt et nouem ubi sunt· [18]non est inuentus qui rediret· et daret gloriam deo nisi hic alienigena· [19]et ait illi· surge uade quia fides tua te saluum fecit

CXIII· (Mr. 10, 32) assumens autem iterum duodecim· [Lc. CCXXII II] (Mt. 20, 17) ait illis· [Mt. CCI Mr. CXII]

(Lc. 18, 31) ecce ascendimus hierosolyma· et consummabuntur omnia quae scripta sunt per prophetas de filio hominis· (Mr. 10, 33) tradetur enim principibus sacerdotum et scribis (Mt. 20, 19) et tradent eum gentibus (Lc. 18, 32) et inludetur et flagellabitur· et conspuetur et crucifigitur· [33] et die tertia resurget· [Mt. CCII VI]

(Mt. 20, 20) Tunc accessit ad eum mater filiorum zebaedaei [Mr. CXIII] cum filiis suis· adorans et petens aliquid ab eo

[21]Qui dixit ei· quid uis· ait illi· dic· ut sedeant hi duo fili mei· unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram in regno tuo· [22]Respondens autem ihesus dixit eis· nescitis quid petatis· potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum· (Mr. 10, 38) aut baptismum quo ego baptizor baptizari· (Mt. 20, 22) dicunt ei pos- ❀ sumus· [23]ait illis calicem quidem meum bibetis· (Mr. 10, 39) et baptismum quo ego baptizor baptizabimini· (Mt. 20, 23) Sedere autem ad dexteram meam et sinistram non est meum dare uobis· [Mt. CCII II] sed quibus paratum est a patre meo [24]Et audientes decem [Mr. CXIIII] indignati sunt de duobus fratribus· [Lc. CCLXX]

[25]ihesus autem uocauit eos ad se et ait· scitis quia principes gentium dominantur eorum et qui maiores sunt potestatem exercent in eos· [26]non ita erit inter uos· Sed quicumque uoluerit inter uos maior fieri sit uester minister· [27]et qui uoluerit inter uos primus esse erit uester seruus

[28]Sicut filius hominis non uenit ut ministraretur ei sed [Mt. CCIIII IIII] ut ministraret· et dare animam suam redemptionem pro multis [Mr. CXV Io. XCI]

CXIIII· (Lc. 13, 23) Et ait illi quidam· domine ergo pauci [Lc. CLXX V] sunt qui salui fiant· ipse autem dixit ad illos· [24]contendite [Mt. LV.] intrare per angustam portam quia multi dico uobis quaerunt intrare et non potuerunt [Lc. CLXXI V Mt. LV]

[25]Cum autem intrauerit pater familias et cluserit ostium ct incipietis foras stare et pulsare dicentes· domine aperi nobis Et respondens dicit· nescio uos unde sitis· [26]Tunc incipietis

Lc. 17, 17-19; 18, 31-33. Mr. 10, 32. 38—39. Mt. 20, 17. 19—28. Lc. 13, 23-36.

❀ dicere· manducauimus coram te et bibimus et in plateis nostris docuisti· [27] et dicit uobis nescio uos unde sitis

Discedite a me omnes operarii iniquitatis· [28] ibi erit fletus

Lc. CLXXII V Mt. LXV. et stridor dentium Cum uideritis abraham· et isaac· et iacob· et omnes prophetas intrare in regnum dei· uos autem expelli foras· [29] et uenient ab oriente et occidente et aquilone et

Lc. CLXXIII II Mt. CXCVIIII. Mr. CXI austro et accumbent in regno dei [30] Et ecce sunt nouissimi qui erunt primi· et sunt primi qui erunt nouissimi

Lc. CCXXV V Mt. CLVIII· CXV· (Lc. 19, 1) Et ingressus perambulabat hiericho· [2] et ecce uir nomine zaccheus et hic erat princeps publicanorum et ipse diues· [3] et querebat uidere ihesum quis esset· et non poterat prae turba· quia statura pusillus erat·

[4] Et praecurrens ascendit in arborem sicomorum ut uideret illum quia inde erat transiturus· [5] Et cum uenisset ad locum· suspiciens ihesus uidit illum et dixit ad eum· Zacchee festinans descende· quia hodie in domo tua oportet me manere· [6] Et festinans descendit et excepit illum gaudens· [7] Et cum uiderent omnes murmurabant dicentes quia ad hominem peccatorem diuertisset·

[8] Stans autem zaccheus dixit ad dominum· Ecce dimidium bonorum meorum domine do· pauperibus·

et si quid aliquem defraudaui· reddo quadruplum

[9] Ait ihesus ad eum· quia hodie salus domui huic facta est eo quod et ipse filius sit abrahae· [10] uenit enim filius hominis quaerere et saluum facere quod perierat

Mt. CCV II Mr. CXVI Lc. CCXXIIII CXVI· (Mt. 20, 29) Et egredientibus eis ab hiericho· secuta est eum turba multa· [30] et ecce duo caeci· (Mr. 10, 46) ex quibus erat bartimeus filius thimei· (Mt. 20, 30) sedentes secus uiam audierunt quia ihesus nazarenus transiret· et clamauerunt dicentes· domine miserere nostri fili dauid· [31] turba autem increpabat eos ut tacerent

At illi magis clamabant dicentes· domine miserere nostri fili dauid· [32] et stetit ihesus· et uocauit eos et ait· quid uultis ut faciam uobis· [33] dicunt illi domine· ut aperiantur oculi nostri· [34] misertus autem eorum ihesus· tetigit oculos eorum· et confestim uiderunt et secuti sunt eum· (Lc. 18, 43) magnificantes dominum· Et omnis plebs ut uidit dedit laudem deo·

Lc. 13, 26–30; 18, 43; 19, 1–10. Mt. 20, 29–34. Mr. 10, 46.

CXVII· (Mt. 21, 1) Et cum adpropinquassent hierosolymis Mt. CCVI II Mr. CXVII Lc. CCXXXII et uenissent bethphage ad montem olиueti· Tunc^ ihesus misit duos discipulus [2] dicens eis· ite in castellum quod contra uos est· et statim inuenietis asinam (Lc. 19, 30) alligatam (Mr. 11, 2) et pullum cum ea alligatum cui nemo umquam hominum sedit· soluite illum (Mt. 21, 2) et adducite eum mihi· [3] et si quis uobis aliquid dixerit· dicite ei quia dominus (Lc. 19, 31) operam eius desiderat (Mt. 21, 3) et confestim dimittet eos Mt. CCVII II Mr. CXVIII Lc. CCXXXIII [6] Euntes autem discipuli fecerunt sicut praecepit illis ihesus· (Lc. 19, 33) soluentibus autem illis dixerunt domini eius ad illos quid soluitis pullum· [34] illi dixerunt (Mr. 11, 6) quia domino necessarius est [6] et demiserunt eis· et [7] duxerunt pullum ad ihesum· (Mt. 21, 7) et iactantes uestimenta sua supra pullum et eum desuper sedere fecerunt

Mt. CCVII VII Io. CI (Mt. 21, 4) hoc autem factum est ut inpleretur quod dictum est per prophetam dicentem· [5] dicite filiae sion· Ecce rex tuus uenit tibi mansuetus (Io. 12, 15) Sedens super pullum asinae (Mt. 21, 5) subiugalis· (Io. 12, 16) haec non cognouerunt discipuli eius Io. CII X primum· Sed quando glorificatus est ihesus· Tunc recordati sunt quia haec erant scribta de eo et haec fecerunt ei·

Mt. CCVIII II Mr. CXVIII Lc. CCXXXIII Io (Lc. 19, 36) Eunte autem illo (Mt. 21, 8) multi substernebant uestimenta sua in uia· alii autem cedebant ramos de arboribus et sternebant in uia· (Lc. 19, 37) Et cum adpropinquaret· iam ad descensum montis olиueti· coeperunt omnes turbae discendentium gaudentes laudare deum uoce magna· Mt. CCVIIII II Mr. CXVIIII Lc. CCXXXIIII Io. (Mt. 21, 9) Turbae autem quae praecedebant et quae sequebantur clamabant dicentes· O sanna filio dauid (Lc. 19, 38) benedictus qui uenit rex in nomine domini

Pax in caelo et gloria in excelsis· (Mr. 11, 10) Benedictum quod uenit regnum patris nostri dauid· o sanna in excelsis (Io. 12, 12) In crastinum autem turba multa quae uenerat ad diem festum· cum audissent quia uenit ihesus hierosolyma· [13] acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiam ei

Et clamabant o sanna benedictus qui uenit in nomine domini rex israhel·

Lc. CCXXXV X Mt. CCXIII (Lc. 19, 39) Et quidam pharisaeorum de turbis dixerunt ad illum· magister increpa discipulos tuos· [40] quibus ipse ait· dico uobis·

Mt. 21, 1-9. Lc. 19, 30-31. 33-34. 36-38 Mr. 11, 2. 5. 10. Io. 12, 12-13. 15-16. Lc. 19. 39-40.

Lc. CCXXXVI X quia si hi tacebunt· lapides clamabunt [41]Et ut adpropinquauit
uidens ciuitatem fleuit super illa dicens· [42]quia si cognouisses
et tu et quidem in hac die tua quae ad pacem tibi· nunc
autem abscondita sunt ab oculis tuis· [43]Quia uenient dies in
te et circumdabunt te et coangustabunt te· undique [44]ad
terram prosternent te et filios qui in te sunt· Et non relin-
quent in te lapidem super lapidem· eo quod non cognoueris
tempus uisitationis tuae

Mt. CCX X CXVIII· (Mt. 20, 10) Et cum intrasset hierosolymam
commota est uniuersa ciuitas dicens· Quis est hic· [11]populi
Mr. CXXI I autem dicebant· hic est ihesus propheta a nazareth galileae
Mt. CCXI [12]Et intrauit ihesus in templum dei· (Io. 2, 15) et cum fecisset
Lc. CCXXXVIII· Io. XXI quasi flagellum de funiculis· (Mt. 21, 12) eiciebat omnes uendentes
et ementes in templo· (Io. 2, 15) oues quoque et boues· (Mt. 21, 12) et
mensas nummulariorum (Io. 2, 15) effudit· aes· (Mt. 21, 12) et cathedras
uendentium columbas euertit [13]et dicit eis· (Io. 2, 16) auferte ista
hinc· et nolite facere domum patris mei domum negotiationis·
(Mt. 21, 13) Scriptum est domus mea domus orationis uocabitur
(Mr. 11, 17) omnibus gentibus· (Mt. 21, 13) uos autem fecistis eam
speluncam latronum (Mr. 11, 16) Et non sinebat ut quisquam trans-
ferret uas per templum

Io. XXII X (Io. 2, 17) Recordati uero sunt discipuli eius quia scriptum est·
Mt. CCXII X zelus domus tuae comedit me (Mt. 21, 14) Et accesserunt ad eum
Mt. CCXIII V caeci· et claudi in templo et sanauit eos· [15]Uidentes autem
Lc. CCXXXV principes sacerdotum et scribae mirabilia quae fecit et pueros
clamantes in têmplo et dicentes

O·sanna filio dauid· indignati sunt [16]et dixerunt ei· audis
quid isti dicant·

Ihesus autem dicit eis· uos numquam legistis· quia ex ore
Io. XXIII IIII infantium et lactantium perfecisti laudem (Io. 2, 18) Responderunt
Mt. CLXI Mr. LXXVII ergo iudaei et dixerunt ei· quod signum ostendis nobis· quia
Io. XXIIII X haec facis· [19]Respondit ihesus et dixit eis· Soluite templum
hoc· et in tribus diebus excitabo illud· [20]Dixerunt ergo iudaei
XL et VI annis aedificatum est templum hoc· et tu tribus
diebus excitabis illud·

[21]ille autem dicebat de templo corporis sui

Lc. 19, 40–44. Mt. 21, 10–16. Mr. 11, 17. 16. Io. 2, 15–21.

CXVIIII· (Lc 21, 1) Respiciens autem uidit eos qui mit- Mr. CXXXVI VIII
tebant munera sua in gazophilacium diuites· [2]uidit autem et Lc. CCXLVII
quandam uiduam pauperculam mittentem· aera minuta duo
(Mr. 12, 42) quod est quadrans· [43]et conuocans discipulos suos·
ait illis

(Lc. 21, 3) Uere dico uobis· quia uidua haec pauper plus quam
omnes misit·

[4]Nam omnes hi ex abundantia· sibi miserunt in munera dei·
haec autem ex eo quod deest· ille totum uictum suum quem
habuit misit· (Lc. 18, 9) Dixit autem et ad quosdam qui in se con- Lc. CCXIIII. X
fidebant· tamquam iusti· et aspernabantur ceteros parabolam
istam· [10]Duo homines ascenderunt in templum ut orarent· unus
pharisaeus. et alter publicanus· [11]pharisaeus stans· haec apud
se orabat· deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri
hominum· raptores· iniusti· adulteri· uel ut etiam hic publicanus·
[12]ieiuno bis in sabbato· decimas do omnium quae possideo

[13]Et publicanus a longe stans· nolebat· nec oculos ad
caelum lebare· Sed percutiebat pectus suum dicens· deus pro-
pitius esto mihi peccatori· [14]dico uobis· discendit hic iustificatus
in domum suam ab illo

Quia omnis qui se exaltat humiliabitur· et qui se humiliat Lc. CCXV V Mt. CCXXXI
exaltabitur Mt. CCXIIII

(Mt. 21, 17) Et relictis illis (Mr. 11, 11) cum iam uespera esset hora VI Mr. CXX
(Mt. 21, 17) abiit foras extra ciuitatem in bethaniam ibique mansit Mt. CLX
(Lc. 19, 11) Et sciens turba quod exiit extra ciuitatem· Secuti sunt VI Mr. LXXVI
eum· Et suscipiens eos quibus necessaria erat cura sanabat Io. XXIIII X

CXX· (Io. 3, 1) Erat autem homo ex pharisaeis nicodemus
nomine· princeps· iudaeorum· [2]hic uenit ad eum nocte· et dixit
ei rabbi· scimus quia a deo uenisti magister· nemo enim
potest haec signa facere quae tu facis· nisi fuerit deus cum
eo· [3]Respondit ihesus et dixit ei· Amen· amen dico tibi· nisi
quis natus fuerit denuo· non potest uidere regnum dei·

[4]Dicit ad eum nicodemus quomodo potest homo nasci cum
senex sit·

Numquid potest in uentrem matris suae iterato introire et
nasci·

Lc. 21, 1—4; 18, 9—14; 19, 11. Mr. 12, 42—43; 11, 11 Mt. 21, 17. Io. 3, 1—4.

[5] Respondit ihesus· amen amen dico tibi· nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu· non potest introire in regnum dei· [6] quod natum est ex carne caro est· et quod natum est ex spiritu· spiritus est· [7] non mireris quia dixi tibi· oportet uos nasci denuo·

[8] Spiritus ubi uult spirat· et uocem eius audis· sed non scis unde ueniat et quo uadat· Sic est omnis· qui natus est ex spiritu· [9] Respondit nicodemus· Et dixit ei· quomodo possunt haec fieri· [10] Respondit ihesus et dixit ei· tu es magister israhel· et haec ignoras· [11] amen· amen dico tibi· quia quod scimus loquimur et quod uidemus testamur· et

testimonium nostrum non accipitis· [12] Si terrena dixi uobis et non creditis· quomodo si dixero uobis caelestia credetis· [13] Et nemo ascendit in caelum· nisi qui descendit de caelo filius hominis qui est in caelo· [14] Et sicut moses exaltauit serpentem in deserto· ita exaltari oportet filium hominis· [15] ut omnis qui credit in ipso non pereat· sed habeat uitam aeternam

[16] Sic enim dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret· ut omnis qui credit in eum non pereat· sed habeat uitam aeternam· [17] non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum

Sed ut saluetur mundus per ipsum· [18] Qui credit in eum non iudicatur qui autem non credit iam iudicatus est· quia non credidit in nomine unigeniti filii dei· [19] hoc est autem iudicium quod lux uenit in mundum

Et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem· erant enim eorum mala opera· [20] Omnis enim qui mala agit odit lucem· et non uenit ad lucem· ut non arguantur opera eius·

[21] Qui autem facit ueritatem uenit ad lucem· ut manifestentur eius opera· quia in deo sunt facta

Io. LXXXVI X (*Io.* 7, 53) Et reuersi sunt unusquisque in domum suam

(*Io.* 8, 1) ihesus autem perrexit in montem oliueti·

[2] Et diluculo iterum uenit in templum· et omnis populus uenit ad eum· et sedens docebat eos

Io. XXXVI. X CXXI· [3] Adducunt autem scribae et pharisaei· mulierem in adulterio depraehensam· et statuerunt eam in

Io. 3, 5—21; 7, 53; 8, 1—3.

medio· [4] et dixerunt ei· magister· haec mulier modo deprae-
hensa est in adulterio· [5] in lege autem moses mandauit nobis
huiusmodi lapidare· tu ergo quid dicis·
[6] haec autem dicebant· temtantes eum· ut possent accusare
eum· ihesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra·
Cum autem perseuerarent interrogantes eum erexit se·
et dixit eis· qui sine peccato est uestrum primus in illam
lapidem mittat· [8] et iterum se inclinans scribebat in terra·
[9] audientes autem unum post unum exiebant· incipientes a
senioribus· et remansit solus· et mulier in medio stans· [10] Erigens
autem se ihesus dixit ei· mulier· ubi sunt qui te accusabant·
nemo te condemnauit· [11] quae dixit· nemo domine· Dixit autem
ihesus· nec ego te condemnabo· uade et amplius iam noli peccare

CXXII· (*Mt.* 21, 18) Mane autem reuertens in ciuitatem Mt. CCXIIII
esuriit· [19] Et uidens fici arborem· unam· secus uiam· uenit ad VI Mr. CXX
eam· et nihil inuenit ea· nisi folia tantum
(*Mr.* 11, 13) Nondum enim erat tempus ficorum· (*Mt.* 21, 19) et
ait illi· numquam ex te fructus nascatur in sempiternum· et
arefacta est continuo ficulnea· [20] et uidentes discipuli mirati
sunt dicentes· quomodo continuo aruit· (*Mr.* 11, 19) Et cum uespera Mr. CXXIII
facta esset· egrediebatur de ciuitate· [20] et cum mane transirent· X
uiderunt ficum aridam factam a radicibus· [21] et recordatus
petrus dicit ei· rabbi· ecce ficus cui maledixisti aruit·
(*Mt.* 21, 21) Respondens autem ihesus ait eis· (*Mr.* 11, 22) habete
fidem dei· Mt. CCXV VI
(*Mt.* 21, 21) Amen dico uobis· si habueritis fidem et non haesitaueritis Mr. CXXIIII
in corde· non solum de ficulnea facietis sed et si monti huic
dixeritis· tolle te et iacta te in mare fiet· (*Lc.* 17, 5) Et dixerunt Lc. CC. V
ei apostoli· domine adauge nobis fidem· et dixit ihesus· Mt. CLXXV
(*Mr.* 11, 24) omnia quaecumque orantes petitis· credite quia acci-
pietis· et ueniet uobis· [25] Et cum stabitis· ad orandum· dimittite
si quid habetis aduersus aliquem· ut et pater uester qui in
caelis est dimittat uobis peccata uestra

CXXIII· (*Lc.* 18, 1) Dicebat autem et parabolam ad Lc. CCXIIII X
illos· quoniam oportet semper orare et non deficere· [2] dicens·
Iudex quidam erat in quadam ciuitatem. qui deum non

Io. 8, 4–11. Mt. 21, 18–21. Mr. 11, 13. 19–22. 24–25. Lc. 17, 5; 18, 1–2.

timebat· et hominem non uerebatur· [3] uidua autem quaedam erat in ciuitate illa. et ueniebat ad eum dicens· Uindica me de aduersario meo· [4] et nolebat per multum tempus· post haec autem dixit intra se· Etsi deum non timeo nec hominem reuereor· [5] tamen quia molesta est mihi haec uidua· uindicabo illam· ne in nouissimo ueniens sugillet me

[6] Ait autem dominus· audite quid iudex iniquitatis dicit·

[7] deus autem non faciet uindictam electorum suorum· clamantium ad se die ac nocte· et patientiam habebit in illis· [8] dico uobis quia cito faciet uindictam illorum· uerumtamen filius hominis ueniens· putas inueniet fidem in terra

Mt. CCXVI II — Mr. CXXV — Io. CL

CXXIIII· (Mt. 21, 23) Et cum uenisset in templum· (Lc. 20, 1) factum est docente illo populum et euangelizante· (Mt. 21, 23) accesserunt ad eum principes sacerdotum et seniores populi dicentes· in qua potestate haec facis· et quis est qui dedit tibi hanc potestatem

[24] Respondens ihesus· dixit illis· interrogo uos et ego unum sermonem· quem si dixeritis mihi· et ego uobis dicam in qua potestate haec facio· [25] baptismum iohannis unde erat e caelo· an ex hominibus·

at illi cogitabant inter se dicentes· [26] si dixerimus ex hominibus· timemus turbam· Omnes enim habent iohannem sicut prophetam· [27] Et respondentes ihesu dixerunt· nescimus· ait illis et ipse nec ego dico uobis in qua potestate haec faciam·

Mt. CCXVIII. X

[28] quid autem uobis uidetur· homo habebat duos filios et accedens ad primum dixit· fili uade hodie operare in uinea mea· [29] ille autem respondens· ait· nolo· postea autem paenitentia motus· abiit·

[30] Accedens autem ad alterum dixit similiter· at ille respondens ait·

eo domine· et non iuit· [31] quis ex duobus fecit uoluntatem patris· dicunt nouissimus· Dicit illis ihesus· amen dico uobis quia publicani et meretrices praecedent uos in regno dei· [32] Uenit enim ad uos iohannes in uia iustitiae· et non credidistis ei· publicani autem et meretrices crediderunt ei· uos autem uidentes nec paenitentiam habuistis postea ut crederetis ei

Lc. 18, 2—8, Mt. 21, 23. Lc. 20, 1. Mt. 21, 23—32.

CXXV· [33]aliam parabolam audite homo erat pater familias Mt. CCXVIII· II Mr. CXXVIII· Lc. CCXLI

Qui plantauit uineam

Et saepe circumdedit ei et fodi in ea torcular· et aedificauit turrem et locauit eam agricolis· et peregre profectus est·

[34]Cum autem tempus fructuum appropinquasset· misit seruos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius· [35]et agricolae adpraehensis seruis eius

alium ceciderunt· alium occiderunt· alium uero lapidauerunt· [36]Iterum misit alios seruos plures prioribus· et fecerunt illis similiter· [37]Nouissime autem misit ad eos filium suum dicens· forsitam uerebuntur filium meum· [38]agricolae autem uidentes filium· dixerunt intra se

hic est heres uenite occidamus eum· et habebimus hereditatem eius·

[39]Et appraehensum eum eicerunt extra uineam et occiderunt· [40]Cum ergo uenerit dominus uineae quid faciet colonis illis

[41]Aiunt illi· malos male perdit et uineam locauit aliis agricolis· qui reddant ei fructum temporibus suis· [42]Dicit illis ihesus· numquam legistis in scripturis· lapidem quem reprobauerunt aedificantes· hic factus est in caput anguli· a domino factum est istud· et est mirabilis in oculis nostris [43]Ideo dico uobis quia auferetur a uobis regnum dei· et dabitur genti facienti fructus eius

[44]Omnis qui ceciderit super lapidem istum confringetur· Mt. CCXX I
super quem autem ceciderit conteret eum· [45]Et cum audissent Mr. CXXVIIII Lc. CCXLII
principes sacerdotum et pharisaei parabolas eius· cognouerunt Io. LXXXVIII
quod de ipsis diceret· [46]et quaerentes eum tenere· timuerunt turbas· quoniam sicut prophetam eum habebant

(Mt. 22, 1) Et respondens ihesus dixit iterum in parabulis eis dicens

CXXVI· [2]Simile factum est regnum caelorum homini Mt. CCXXI V
regi qui fecit nuptias filio suo· (Lc 14, 16. 17) Et uocauit plures et Lc. CLXXXI
hora cenae

(Mt. 22, 3) misit seruos suos uocare inuitatos ad nuptias

Et nolebant uenire·

(Lc. 14. 18) Et coeperunt simul omnes excusare primus dixit ei·

Mt. 21, 33—46; 22, 1—3. Lc. 14, 16—18.

uillam emi· et necesse habeo exire et uidere illam· rogo te habe me excusatum

[19]Et alter dixit· iuga boum emi V et eo probare illa· rogo te habe me excusatum· [20]Et alius dixit uxorem duxi· et ideo non possum uenire·

(Mt. 22, 4) Iterum misit alios seruos dicens· dicite inuitatis· ecce prandium meum paraui tauri mei et altilia occisa· et omnia parata· uenite ad nuptias· [5]illi autem neglexerunt· et abierunt· alius in uillam suam alius uero ad negotiationem suam· [6]reliqui uero tenuerunt seruos eius· et contumelia affectos occiderunt

[7]Rex autem cum audisset iratus est· et missis exercitibus suis perdidit homicidas illos· et ciuitatem illorum succendit· [8]Tunc ait seruis suis· nuptiae quidem paratae sunt· Sed qui inuitati erant non fuerunt digni· [9]ite ergo ad exitus uiarum (Lc. 14, 21) in plateas et uicos et ciuitates (Mt. 22, 9) et quoscumque inueneritis (Lc. 14, 21) pauperes· ac debiles et caecos et clodos (Mt. 22, 9) uocate ad nuptias· (Lc. 14, 22) et ait seruus· factum est domine· sicut imperasti· et adhuc locutus est· [23]et ait dominus seruo·

Exi in uias et sepes· et conpelle intrare ut impleatur domus mea· [24]Dico autem uobis· quia nemo uirorum illorum qui uocati sunt gustauit cenam meam· (Mt. 22, 10) Et egressi sunt serui eius in uias· congregauerunt omnes quos inuenerunt malos et bonos· et inpletae sunt nuptiae discumbentium

Mt. CCXXII X [11]Intrauit autem rex ut uideret discumbentes et uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali· [12]et ait illi· amice quomodo huc intrasti non habens uestem nuptialem· [13]Tunc dixit rex ministris ligatis pedibus eius et manibus· mittite eum in tenebras exteriores· ibi erit fletus

Et stridor dentium· [14]multi autem sunt uocati· pauci uero electi·

Mt. CCXXIII II
Mr. CXXX
Lc. CCXLIIII

CXXVII· [15]Tunc abeuntes pharisaei· consilium inierunt· ut caperent eum in sermone· [16]et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes·

Magister· scimus quia uerax es et uiam dei in ueritate doces· Et non est tibi cura de aliquo· Non enim respicis personam hominum· [17]Dic ergo nobis· quid tibi uideatur·

Lc. 14, 18—24. Mt. 22, 4—17.

Licet censum dari caesari· annon· [18] Cognita autem ihesus nequitia eorum ait·

Quid me temptatis hypocritae· [19] ostendite mihi nomisma census· at illi optulerunt ei denarium

[20] Et ait illis ihesus· cuius est imago haec et suprascribtio· [21] dicunt ei caesaris

Tunc ait illis· reddite ergo quae sunt caesaris caesari· et quae sunt dei· deo· [22] et audientes mirati sunt et relicto eo abierunt·

CXXVIII· [23] In illo die accesserunt ad eum sadducaei Mt. CCXXIII // qui dicunt non esse resurrectionem· et interrogauerunt eum Mr. CXXX Lc. CCXLIII [24] dicentes· magister· moses dixit· Si quis mortuus fuerit non habens filios ut ducat frater eius uxorem illius· et suscitet semen fratri suo· [25] Erant autem apud nos VII fratres· et primus uxore ducta defunctus est· et non habens semen· reliquit uxorem suam fratri suo

[26] Similiter secundus (Lc. 20, 30) mortuus est sine filio· [31] et tertius accepit illam· et omnes VII et non reliquerunt semen· (Mt. 22, 27) Nouissime autem omnium et mulier defuncta est· (Lc. 20, 33) In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor· (Mt. 22, 28) omnes enim habuerunt eam

(Lc. 20, 34) Et ait illis ihesus· (Mt. 22, 29) erratis nescientes scripturas neque uirtutem dei· (Lc. 20, 34) filii saeculi huius nubent et traduntur ad nuptias·

[35] illi autem qui digni habebuntur saeculo illo et resurrectione ex mortuis neque nubent neque ducunt uxores· [36] neque enim ultra mori poterunt (Mt. 22, 30) sed sunt sicut angeli dei in caelo (Lc. 20, 36) Et fili sunt dei· cum sint filii resurrectionis [37] quia uero resurgant mortui· (Mr. 12, 26) non legistis in libro mosi super rubum· (Mt. 22, 31) quia dictum est a deo· (Mr. 12, 26) quomodo dixerit illi deus·ʹ Ego sum deus abraham· deus isaac· deus iacob·

[27] Non est deus mortuorum sed uiuorum· (Lc. 20, 38) Omnes enim uiuunt ei· (Mr. 12, 27) uos ergo multum erratis· (Mt. 22, 33) et audientes turbae mirabantur in doctrina eius

(Lc. 20, 39) Respondentes autem quidam scribarum dixerunt· magister bene dixisti

Mt. 22, 17—31. 33. Lc. 20, 30—31. 33—39. Mr. 12, 26—27.

Mt. CCXXIIII VI CXXVIIII· (Mt. 22, 34) pharisaei autem uidentes quia silen-
Mr. CXXXI tium inposuisset sadducaeis conuenerunt in unum· (Mr. 12, 28) Et
accessit unus de scribis (Mt. 22, 35) legis doctor· (Lc. 10, 25) temptans
eum et dicens· (Mt. 22, 36) magister quod est mandatum magnum
in lege· [37] ait illi ihesus· (Mr. 12, 29) primum omnium mandatum est·
audi israhel· dominus deus noster· deus unus est· [30] et diligis
dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua·
et ex tota mente tua· et ex tota uirtute tua (Mt. 22, 38) hoc est
primum et maximum mandatum· [39] Secundum autem simile est
huic· diligis proximum tuum sicut te ipsum· [40] in his duobus
Mr. CXXXII X mandatis uniuersa lex pendet· et prophetae (Mr. 12, 32) Et ait illi
scriba· bene magister in ueritate dixisti· quia unus est et non
alius praeter eum· [33] Et ut diligatur ex toto corde· et ex toto
intellectu· et ex tota anima et ex tota fortitudine· et dilige
proximum tamquam se ipsum maius est omnibus holocausto-
matibus et sacrificiis· [34] ihesus autem uidens quod sapienter
respondisset dixit illi· non es longe a regno dei· (Lc. 10, 28) recte
Lc. CXXI X respondisti hoc fac· et uiues [29] ille autem uolens iustificare se
ipsum dixit ad ihesum· et quis est meus proximus· [30] suspiciens
autem ihesus dixit·

homo quidam descendebat ab hierusalem in hiericho· et in-
cidit in latrones qui etiam despoliauerunt eum et plagis in-
positis abierunt semiuiuo relicto· [31] Accidit autem ut sacerdos
quidam descenderet eadem uia· Et uiso illo praeteriuit·
[32] Similiter et leuita cum esset secus locum et uideret eum transiit

[33] Samaritanus autem quidam transiens· uenit secus eum·
et uidens eum· misericordia motus est· [34] et adpropians alligauit
uulnera eius infundens oleum et uinum· Et inponens illum in
iumentum suum duxit in stabulum et curam eius egit· [35] et
altera die protulit duos denarios et dedit stabulario· et ait·
curam illius habe·

Et quodcumque supererogaueris· ego cum rediero reddam tibi·
[36] Quis horum trium uidetur tibi proximus fuisse illi qui
Mr. CCXX incidit in latrones· [37] at ille dixit· qui fecit misericordiam in
Mr. I CXXII illum· Et ait illi ihesus uade et tu fac similiter

Lc. CCXXXVIII· Io. LXXXV CXXX· (Lc. 19, 47) Et erat docens cotidie in templo·

Mt. 22, 34—40. Mr. 12, 28—30. 32—34. Lc. 10, 25. 28—37; 19, 47.

principes autem sacerdotum et scribae et principes plebis
quaerebant illum perdere [48]et non inueniebant quid facerent
illi· Omnis enim populus suspensus erat audiens illum· (*Io.* 7, 32) Io. LXXVIII X
audierunt pharisaei turbam murmurantem de illo haec
Et miserunt principes et pharisaei ministros ut adprehen- Io. LXXVIIII. I
derent eum Mt. CCC Mr. CLXXXI Lc. CCLXXXV
[33]Dixit ergo ihesus· athuc modicum tempus uobiscum sum· Io. LXXX X
et uado ad eum qui misit me· [34]quaeritis me et non inuenietis Io. LXXXI X
Et ubi sum ego uos non potestis uenire· [35]Dixerunt ergo
iudaei ad se ipsos· quo hic iturus est quia non inueniemus
eum· numquid in dispersionem gentium iturus est et docturus
gentes· [36]quis est hic sermo quem dixit· quaeritis me et non
inuenietis· et ubi sum ego non potestis uenire· [37]In nouissimo
autem die magno festiuitatis· stabat ihesus et clamabat dicens
Qui sitit ueniat ad me et bibat· [38]qui credit in me sicut
dixit scriptura
Flumina de uentre eius fluent aquae uiuae· [39]hoc autem
dixit de spiritu· quem accepturi erant credentes in eum· non
enim erat spiritus· quia ihesus nondum fuerat glorificatus·
[40]ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius dicebant· Io. LXXXII VII
hic est uere propheta· [41]alii dicebant hic est christus· quidam Mt. LXX
autem dicebant numquid a galilaea christus uenit· [42]nonne Io. LXXXIII VII Mt. V
scriptura dicit· quia ex semine dauid· et de bethleem castello
ubi erat dauid uenit christus· [43]dissensio itaque facta est in Io. LXXXIIII X
turba propter eum· [45]uenerunt ergo ministri ad pontifices et Io. LXXXVI X
pharisaeos· et dixerunt eis illi·
Quare non adduxistis eum [46]responderunt ministri· numquam
sic locutus est homo sicut hic homo· [47]responderunt ergo eis
pharisaei· numquid et uos seducti estis·
[48]Numquid aliquis ex principibus credidit in eum aut ex
pharisaeis· [49]sed turba haec quae non nouit legem maledicti
sunt· [50]dicit nicodemus ad eos ille qui uenit ad eum nocte·
qui unus erat ex ipsis· [51]numquid lex nostra iudicat hominem·
nisi audierit ab ipso prius· et cognouerit quid faciat
[52]Responderunt et dixerunt ei· numquid et tu galilaeus
es· scrutare et uide quia propheta a galilaea non surgit

Lc. 19, 47—48. Io. 7, 32—43. 45—52.

Mt. CCXXV // Mr. CXXXIIII Lc. CCXLV CXXXI· (Mt. 22, 41) Congregatis autem pharisaeis· interrogauit eos ihesus· [42] dicens· quid uobis uidetur de christo· cuius filius est· dicunt ei dauid· [43] ait illis· quomodo ergo dauid (Lc. 20, 42) in libro psalmorum (Mt. 22, 43) uocat eum dominum dicens· [44] dixit dominus domino meo· sede a dextris meis· donec ponam Mt. CCXXVI // Mr. CXXXIII Lc. CCXLIIII inimicos tuos scabillum pedum tuorum [45] Si ergo dauid in spiritu uocat eum dominum quomodo filius eius est·

[46] Et nemo poterat respondere ei uerbum· neque ausus fuit quisquam ex illa die eum amplius interrogare·

Io. LXXXVI X CXXXII· (Io. 8, 12) Iterum ergo locutus est eis ihesus dicens· Ego sum lux mundi· qui sequitur me non ambulabit in tenebris· sed habebit lucem uitae· [13] Dixerunt ergo ei pharisaei· tu de te ipso testimonium perhibes· testimonium tuum non est uerum· [14] Respondit ihesus et dixit eis·

Etsi ego testimonium perhibeo de me ipso· uerum est testimonium meum quia scio unde ueni et quo uado· Uos autem nescitis unde uenio aut quo uado· [15] uos secundum carnem iudicatis ego non iudico quemquam

[16] Et si iudico ego· iudicium meum uerum est· quia solus non sum· Sed ego et qui me misit pater

[17] Et in lege uestra scriptum est· duorum hominum testimonium uerum est· [18] Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso et testimonium perhibet de me qui misit me pater· [19] dicebant ergo ei ubi est pater tuus Respondit ihesus· neque Io. LXXXVII me scitis neque patrem meum

// Mt. CXII Lc. CXVIIII Si me sciretis forsitam et patrem meum sciretis

Io. LXXXVIII X [21] Ego uado et queritis me et in peccato uestro moriemini· quo ego uado uos non potestis uenire

[22] Dicebant ergo iudaei· numquid interficiet semet ipsum· quia dicit· quo ego uado uos non potestis uenire· [23] et dicebat eis uos de deorsum estis ego de supernis sum

Uos de mundo hoc estis· ego non sum de hoc mundo· [24] dixi ergo uobis· quia moriemini in peccatis uestris· Si enim non crediderítis quia ego sum moriemini in peccato uestro· [25] Dicebant ergo ei· tu quis es· dixit eis ihesus principium· quia et loquor uobis· [26] multa habeo de uobis loqui et iudicare· sed qui misit

Mt. 22, 41—46. Lc. 20, 42. Io. 8, 12—19. 21—26.

me uerax est· et ego quae audiui ab eo haec loquor in mundo [27]et non cognouerunt quia patrem eis dicebat deum

[28]Dixit ergo eis ihesus· Cum exaltaueritis filium hominis· tunc cognoscetis quia ego sum et a me ipso facio nihil· sed sicut docuit me pater· haec loquor· [29]et qui me misit mecum est· non reliquit me solum quia ego quae placita sunt ei facio semper· [30]haec illo loquente multi crediderunt in eum· [31]Dicebat ergo ihesus ad eos qui crediderunt ei iudaeos· si uos manseritis in sermone meo uere discipuli mei eritis [32]et cognoscetis ueritatem· et ueritas liberabit uos· [33]Responderunt ei· semen abrahae sumus et nemini seruiuimus umquam· quomodo tu dicis liberi eritis·

[34]Respondit eis ihesus· amen amen dico uobis· quia omnis qui facit peccatum seruus est peccati· [35]seruus autem non manet in domo in aeternum· filius manet in aeternum

[36]Si ergo filius uos liberauerit· uere liberi eritis

[37]Scio quia filii abrahae estis· sed quaeritis me interficere· quia sermo meus non capit in uobis· [38]ego quod uidi aput patrem loquor· et uos quae uidistis aput patrem uerum facitis·

[39]Responderunt et dixerunt ei pater noster abraham est· Dicit eis ihesus· Si filii abrahae estis· opera abrahae facite· [40]nunc autem quaeritis me interficere· hominem qui ueritatem uobis locutus sum· quam audiui a deo· hoc abraham non fecit· [41]uos facitis opera patris uestri

Dixerunt itaque ei· nos ex fornicatione non sumus nati· unum patrem habemus deum· [42]dixit ergo eis ihesus· si deus pater uester esset diligeretis utique me· ego enim ex deo processi et ueni· neque enim a me ipso ueni sed ille me misit· [43]quare loquellam meam non cognoscitis

quia non potestis audire sermonem meum· [44]uos ex patre diabolo estis· et desideria patris uestri uultis facere· illo homicida erat ab initio· et in ueritate non stetit quia non est ueritas in eo cum loquitur mendacium ex propriis loquitur quia mendax est· et pater eius· [45]ego autem quia ueritatem dico non creditis mihi· [46]quis ex uobis arguit me de peccato· Si ueritatem dico quare uos non creditis mihi· [47]qui est ex deo uerba dei audit

Io. 8, 26—47.

propterea uos non auditis· quia ex deo non estis

[48]Responderunt igitur iudaei et dixerunt ei· nonne bene dicimus nos quia samaritanus es tu· et daemonium habes·

[49]Respondit ihesus· ego daemonium non habeo· sed honorifico patrem meum· et uos inhonorastis me·

[50]Ego autem non quaero gloriam meam· est qui quaerit et iudicat· [51]amen amen dico uobis· si quis sermonem meum seruauerit mortem non uidebit in aeternum· [52]dixerunt ergo iudaei· nunc cognouimus quia daemonium habes· abraham mortuus est et prophetae

Et tu dicis· si quis sermonem meum seruauerit non gustauit mortem in aeternum· [53]numquid tu maior es patre nostro abraham qui mortuus est· et prophetae mortui sunt· quem te
Io. LXXXVIIII X ipsum facis· [54]Respondit ihesus·

Si ego glorifico me ipsum gloria mea nihil est· est pater meus qui glorificat me· quem uos dicitis quia deus noster est· [55]et non cognouistis eum· ego autem noui eum· et si dixero quia non scio eum· ero similis uobis mendax·

Sed scio eum et sermonem eius seruo· [56]abraham pater uester exultauit ut uideret diem meum· et uidit et gauisus est· [57]Dixerunt ergo iudaei ad eum

Quinquaginta annos nondum habes et abraham uidisti· [58]dixit eis ihesus· amen amen dico uobis· antequam abraham fieret ego sum· [59]tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum· ihesus autem abscondit se et exiuit de templo

Io. LXXXVIII X CXXXIII· (Io. 9, 1) et praeteriens uidit hominem caecum a natiuitate· [2]et interrogauerunt eum discipuli sui· rabbi· quis peccauit· hic· aut parentes eius ut caecus nasceretur

[3]Respondit ihesus· neque hic peccauit neque parentes eius· sed ut manifestetur opus dei in illo·

[4]Me oportet operari opera eius· qui misit me· donec dies est· uenit nox

quando nemo potest operari· [5]quamdiu in mundo sum· lux sum mundi· [6]haec cum dixisset· expuit in terram et fecit lutum ex sputo et leuit lutum super oculos eius· [7]et dixit ei· uade laua in natatoria siloae· quod interpraetatur missus·

Io. 8, 47–59; 9, 1–7.

abiit ergo et lauit· et uenit uidens· [8]Itaque uicini· et qui uidebant eum prius quia mendicus erat· et dicebant· nonne hic est qui sedebat et mendicabat·

alii dicebant quia hic est· [9]alii autem nequaquam· sed similis est eius· ille dicebat quia ego sum· [10]dicebant ergo ei· quomodo aperti sunt oculi tibi·

[11]Respondit· ille homo qui dicitur ihesus· lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi· uade ad natatoriam siloae· et laua et abii· et laui et uidi·

[12]Dixerunt ei· ubi est· ille ait· nescio· [13]adducunt eum ad pharisaeos qui caecus fuerat· [14]erat autem sabbatum quando lutum fecit ihesus· et aperuit oculos eius· [15]Iterum ergo interrogabant eum pharisaei· quomodo uidisset·

ille autem dixit eis· lutum posuit mihi super oculos et laui et uideo· [16]Dicebant ergo ex pharisaeis quidam

non est hic homo a deo· quia sabbatum non custodit

alii dicebant· quomodo potest homo peccator haec signa facere et schisma erat in eis· [17]dicunt ergo caeco· iterum· tu quid dicis de eo· qui aperuit oculos tuos· ille autem dixit quia propheta est· [18]non crediderunt ergo iudaei de illo quia caecus fuisset· et uidisset donum· uocauerunt parentes eius qui uiderat [19]et interrogauerunt eos dicentes· hic est filius uester quem uos dicitis quia caecus natus est quomodo ergo nunc uidet· [20]responderunt eis parentes eius et dixerunt

scimus quia hic est filius noster· et quia caecus natus est· [21]quomodo autem nunc uideat nescimus aut quis eius aperuit oculos nos nescimus· ipsum interrogate· aetatem habet ipse de se loquatur

[22]haec dixerunt parentes eius quia timebant iudaeos

iam enim conspirauerant iudaei· ut si quis eum confiteretur christum extra synagogam fieret· [23]propterea parentes eius dixerunt· aetatem habet ipsum interrogate· [24]uocauerunt ergo rursum hominem qui erat caecus· et dixerunt ei· da gloriam deo· nos scimus quia hic homo peccator est· [25]dixit ergo ille si peccator est nescio· unum scio· quia caecus cum essem modo uideo· [26]dixerunt ergo illi· quid fecit tibi· quomodo

Io. 9, 7—26.

aperuit tibi oculos· [27]Respondit eis· dixi uobis iam et audistis·
quid iterum uultis audire· Numquid et uos uultis discipuli
eius fieri· [28]maledixerunt ei et dixerunt· tu discipulus illius
es· nos autem mosi discipuli sumus· [29]nos scimus quia mosi
locutus est deus hunc autem nescimus unde sit· [30]Respondit
ille homo et dixit eis· in hoc enim mirabile est· quia uos
nescitis unde sit· et aperuit meos oculos· [31]Scimus autem quia
peccatores deus non audit· sed si quis dei cultor est et uolun-
tatem eius facit hunc exaudit· [32]a saeculo non est auditum
quia aperuit quis oculos caeci nati [33]nisi esset hic a deo non
poterat facere quicquam

[34]Responderunt et dixerunt ei· in peccato natus es totus·
et tu doces nos· et eicerunt eum foras·

Io. LXXXVIIII X CXXXIIII· [35]audiuit ihesus quia eiecerunt eum foras·
et cum inuenisset eum dixit ei·

tu credis in filium dei· [36]respondit ille et dixit· quis est
domine ut credam in eum

[37]Et dixit ei ihesus· et uidisti eum et qui loquitur tecum
ipse est· [38]at ille ait· credo domine et procidens adorauit eum·
[39]Et dixit ei ihesus· in iudicium ego in hunc mundum ueni·
ut qui non uident uideant et qui uident caeci fiant

[40]Et audierunt ex pharisaeis qui cum ipso erant· et dixerunt
ei· numquid et nos caeci sumus· [41]dixit eis ihesus· si caeci
essetis non haberetis peccatum

Nunc uero dicitis quia uidemus peccatum uestrum manet·
(Io. 10, 1) amen amen dico uobis· qui non intrat per hostium in
ouile ouium sed ascendit aliunde ille fur est et latro· [2]qui
autem intrat per ostium pastor est ouium· [3]huic ostiarius
aperit· et oues uocem eius audiunt et proprias oues uocat
nominatim et educet eas

[4]Et cum proprias oues emiserit ante eas uadit et oues
illum sequuntur quia sciunt uocem eius

[5]alienum autem non sequentur· sed fugient ab eo· quia
non nouerunt uocem alienorum· [6]hoc prouerbium dixit illis
ihesus

illi autem non cognouerunt id quod loqueretur eis· [7]dixit

Io. 9, 26—41; 10, 1—7.

ergo eis iterum ihesus· amen amen dico uobis· quia ego sum
ostium ouium· [8] omnes quotquot uenerunt fures sunt et latrones
sed non audierunt eos oues· [9] Ego sum ostium per me si quis
introierit saluabitur· et ingredietur et egredietur· et pascua
inueniet· [10] fur non uenit· nisi ut furetur et mactet· et perdat·
Ego ueni ut uitam habeant et abundantius habeant

[11] Ego sum pastor bonus· bonus pastor animam suam dat
pro ouibus·

[12] Mercennarius et qui non est pastor· cuius non sunt oues
propriae· uidet lupum uenientem et dimittet oues et fugit et
lupus rapit et dispergit oues· [13] mercennarius autem fugit quia
mercennarius est et non pertinet ad eum de ouibus·

[14] Ego sum pastor bonus et cognosco meas· et cognoscunt
me meae· Io. XC
[15] Sicut nouit me pater et ego agnosco patrem· Et animam III Mt. XCII
meam pono pro ouibus· [16] Et alias oues habeo quae non sunt Lc. CXVIIII Io. XCI
ex hoc ouili· et illas oportet adducere et uocem meam audiunt· IIII Mt. CCIIII
et fiet unum ouile et unus pastor· [17] propterea me pater diligit Lc. CXVIIII Io. XCII
quia ego pono animam meam X
[18] nemo tollit eam a me sed ego pono eam· a me ipso po-
testatem habeo ponendi eam· et potestatem habeo iterum
sumendi eam

hoc mandatum accepi a patre meo· [19] dissensio iterum facta
est inter iudaeos propter sermones hos
[20] Dicebant autem multi ex ipsis daemonium habet
Et insanit quid eum auditis· [21] alii dicebant uerba haec non
sunt daemonium habentis· numquid daemonium potest caecorum
oculos aperire

CXXXV· [22] Facta sunt autem enchenia in hierosolymis Io. XCII X
et hiemps erat· [23] Et ambulabat ihesus in templo in porticu
salomonis

[24] Circumdederunt ergo eum iudaei et dicebant ei· quousque
animam nostram tollis· si tu es christus dic nobis palam·

[25] loquor uobis et non creditis· opera quae ego facio in no-
mine patris mei haec testimonium perhibent de me· [26] sed uos
non creditis quia non estis ex ouibus meis· [27] oues meae uocem

Io. 10, 7—27.

meam audiunt et ego cognosco eas et sequuntur me· [28]et ego uitam aeternam do eis et non peribunt in aeternum

Non rapiet eas quisquam de manu mea· [29]pater meus quod dedit mihi maius omnibus est· et nemo potest rapere de manu patris mei· [30]ego et pater unum sumus· [31]Sustulerunt lapides iudaei ut lapidarent eum· [32]Respondit eis ihesus· multa opera bona ostendi uobis ex patre meo propter quod eorum opus me lapidatis· [33]responderunt ei iudaei· de bono opere non lapidamus te sed de blasphemia et quia tu homo cum sis facis te ipsum deum· [34]respondit eis ihesus· nonne scriptum est in lege uestra quia ego dixi· di estis· [35]si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est· et non potest solui scriptura [36]quem pater sanctificauit et misit in mundum·

Uos dicitis quia blasphemas· quia dixi filius dei sum· [37]Si non facio opera patris mei· nolite credere mihi· [38]si autem facio· etsi mihi non uultis credere operibus credite· ut cognoscatis et credatis quia in me est pater et ego in patre

Io. XCIII IIII
[39]Quaerebant ergo eum prendere· et exiuit de manibus
Mt. CLXVII Mr. XXVI
eorum· [40]et abiit iterum trans iordanen· in eum locum ubi erat iohannes baptizans primum et mansit illic·

Io. XCIII X
[41]Et multi uenerunt ad eum et dicebant· quia iohannes quidem signum fecit nullum· [42]omnia autem quaecumque dixit iohannes de hoc uera erant et multi crediderunt in eum·

Io. XCIII X
CXXXVI· (Io. 11, 1) Erat autem quidam languens lazarus a bethania· de castello mariae et marthae sororis eius· [2]maria autem erat quae uncxit domino unguento· et extersit pedes eius capillis suis

Cuius frater lazarus infirmabatur· [3]miserunt ergo sorores ad eum dicentes· domine· ecce quem amas infirmatur

[4]audiens autem ihesus dixit eis infirmitas haec non est ad mortem· sed pro gloria dei· ut glorificetur filius dei per eam· [5]Diligebat autem ihesus martham et sororem eius mariam et lazarum· [6]ut ergo audiuit quia infirmabatur

Tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus·

[7]deinde post haec dicit discipulis suis· Eamus in iudaeam· iterum [8]dicunt ei discipuli· rabbi· nunc quaerebant te lapidare

Io. 10, 27—42; 11, 1—8.

iudaei· et iterum uadis illuc· [9]Respondit ihesus nonne XII horae sunt diei· si quis ambulauerit in die non offendit· quia lucem huius mundi uidet·

[10]Si autem ambulauerit nocte offendet· quia lux non est in eo· [11]Haec ait

Et post hoc dicit eis· lazarus amicus noster dormit· sed uado ut a somno exsuscitem eum· [12]dixerunt ergo discipuli eius· domine si dormit saluus erit· [13]dixerat autem ihesus de morte eius· illi autem putauerunt quia de dormitione somnii diceret· [14]Tunc ergo dixit eis ihesus· manifeste lazarus mortuus est· [15]et gaudeo propter uos· ut credatis quoniam non eram ibi· sed eamus ad eum· [16]dixit ergo thomas qui dicitur didymus· ad condiscipulos suos· eamus et nos ut moriamur cum eo·

[17]Uenit itaque ihesus et inuenit eum quattuor dies iam in monumento habentem

[18]Erat autem bethania iuxta hierosolyma quasi stadiis XV [19]Multi autem ex iudaeis uenerant ad martham et mariam· ut consolarentur eas de fratre suo· [20]Martha ergo ut audiuit quia ihesus uenit· occurrit illi· maria autem domi sedebat· [21]dixit ergo martha ad ihesum· domine· si hic fuisses frater meus non fuisset mortuus·

[22]Sed et nunc scio quia quaecumque poposceris a deo dabit tibi· [23]dicit illi ihesus resurget frater tuus

[24]Dicit ei martha· scio quia resurget in resurrectione in nouissima die

[25]Dixit ei ihesus· ego sum resurrectio et uita· qui credit in me etiamsi mortuus fuerit uiuet· [26]Et omnis qui uiuit et credit in me non moritur in aeternum

Credis hoc· [27]at illi· utique domine· ego credidi· quia tu es christus filius dei qui in mundum uenisti· [28]et cum haec dixisset abiit· et uocauit mariam sororem suam silentio dicens· magister adest· et uocat te· [29]illa ut audiuit· surgit cito et uenit ad eum· [30]nondum enim uenerat ihesus in castellum sed erat athuc in illo loco ubi occurrerat ei martha· [31]Iudaei igitur qui erant cum illa in domo et consolabantur eam· Cum uidissent mariam quia cito surrexit· et exiit secuti sunt eam

Io. 11, 8—31.

dicentes quia uadit ad monumentum ut ploret ibi· [32]maria ergo cum uenisset ubi erat ihesus· uidens eum cecidit ad pedes eius et dixit ei· domine· si fuisses hic non esset mortuus frater meus· [33]ihesus ergo ut uidit eam plorantem et iudaeos qui uenerant cum ea plorantes· fremuit spiritu· et turbauit se ipsum [34]et dixit· ubi posuistis eum

Dicunt ei· domine ueni et uide [35]et lacrimatus est ihesus. [36]dixerunt ergo iudaei· ecce quomodo amabat eum

[37]Quidam autem dixerunt ex ipsis· non poterat hic qui aperuit oculos caeci facere ut et hic non moreretur· [38]ihesus ergo rursum fremens in semet ipso uenit ad monumentum· erat autem spelunca· et lapis superpositus erat ei· [39]ait ihesus tollite lapidem· dicit ei martha soror eius qui mortuus fuerat· domine iam fetet· quadriduanus enim est· [40]dicit ei ihesus·

Nonne dixi tibi· quoniam si credideris uidebis gloriam dei· [41]tulerunt ergo lapidem· ihesus autem eleuatis sursum oculis dixit· pater· gratias ago tibi quoniam audisti me

[42]Ego autem sciebam quia semper me audis· sed propter populum qui circumstat dixi· ut credant quia tu me misisti

[43]Haec cum dixisset uoce magna clamauit· lazare ueni foras· [44]et statim prodiit· qui fuerat mortuus· ligatus pedes et manus institis et facies illius sudario erat ligata

Dicit ihesus eis soluite eum et sinite abire· [45]Multi ergo ex iudaeis qui uenerant ad mariam et uiderant quae fecit crediderunt in eum· [46]quidam autem ex ipsis abierunt ad pharisaeos et dixerunt eis quae fecit ihesus· [47]Collegerunt ergo pontifices et pharisaei concilium et dicebant· quid facimus· quia hic homo multa signa facit· [48]si dimittimus eum sic· omnes credent in eum· et uenient romani et tollent nostrum et locum et gentem· [49]Unus autem ex ipsis caiaphas cum esset pontifex anni illius dixit eis· uos nescitis quicquam [50]nec cogitatis· quia expedit nobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat· [51]hoc autem a semet ipso non dixit·

Sed cum esset pontifex anni illius· prophetauit quia ihesus moriturus erat pro gente· [52]et non tantum pro gente· sed et ut filios dei qui erant dispersi congregarent in unum

[53] ab illo ergo die cogitauerunt interficere eum Io. XCV IIII
[54] ihesus ergo iam non palam ambulabat aput iudaeos· Mt. CXVII Mr. XXVI
Sed abiit in regionem iuxta desertum in ciuitatem quae
dicitur ephrem· et ibi morabatur cum discipulis· [55] proximum Io. XCV I Mt. CCLXXIIII
autem erat pascha iudaeorum Mr. CLVI Lc. CCLX
Et ascenderunt multi hierosolyma de regione ante pascha
ut sanctificarent se ipsos· [56] quaerebant ergo ihesum et conloquebantur ad inuicem in templo stantes· quid putatis quia non
ueniat ad diem festum· [57] dederat autem pontifices et pharisaei
mandatum· ut si quis cognouerit ubi sit indicet ut apprehendant eum

CXXXVII· (*Lc. 9, 51*) Factum est autem dum conplerentur Lc. CIIII X
dies adsumtionis eius· et ipse faciem suam firmauit ut iret
hierusalem· [52] et misit nuntios ante conspectum suum· et euntes
intrauerunt in ciuitatem samaritanorum ut pararent illi· [53] et
non receperunt eum quia facies eius erat· euntis hierusalem·
[54] Cum uidissent autem discipuli eius· iacobus et iohannes
dixerunt· domine uis dicimus ut ignis descendat de caelo et
consumat illos· [55] et conuersus increpauit illos· [56] et abierunt
in alium castellum

CXXXVIII· (*Io. 12, 1*) ihesus ergo ante VI dies paschae Io. XCV I Mt. CCLXXIIII
uenit bethaniam ubi fuerat lazarus mortuus quem suscitauit Mr. CLVI Lc. CCLX
ihesus Mr. CLVIII I
(*Mr. 14, 3*) Et cum esset in bethaniae in domo simonis leprosi Mt. CCLXXVI Lc. LXXIIII. Io. XCVIII.
(*Io. 12, 9*) cognouit turba multa ex iudaeis quia illic est· et ue- Io. XCVIIII X
nerunt non propter ihesum tantum· sed ut lazarum uiderent Io. CII X
quem suscitauit a mortuis· (*Io. 12, 19*) pharisaei ergo dixerunt ad
semet ipsos· uidetis quia nihil proficimus· Ecce mundus totus
post eum abiit· (*Io. 12, 10*) Cogitauerunt autem principes sacer- Io. XCVIIII X
dotum ut et lazarum interficerent [11] quia multi propter illum
abibant ex iudaeis et credebant in ihesum· (*Io. 12, 2*) fecerunt Io. XCVIII I Mt. CCLXXVI
autem ei cenam ibi et martha ministrabat· lazarus uero unus Mr. CLVIII Lc. LXXIIII
erat ex discumbentibus cum eo

CXXXVIIII· [3] maria ergo (*Mr. 14, 3*) habens alabastrum Mt. CCLXXVI I
ungenti nardi spicati praetiosi et fracto effudit super caput Mr. CLVIII Lc. LXXIIII Io. XCVIII
ihesu (*Mt. 26, 7*) recumbentis

(Io. 12, 3) Et unxit pedes eius et extersit capillis suis· et do-
mus inpleta est ex odore ungenti· [4]Dicit ergo unus ex disci-
pulis eius iudas scariothis qui erat traditurus eum·
[5]Quare hoc ungentum non ueniit CCC denariis et datum
est egenis
[6]Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum·
sed quia fur· erat· et loculos habens ea quae mittebantur
portabat· (Mr. 14, 4) Erant autem quidam indigne ferentes intra
semet ipsos et dicentes· ut quid perditio haec ungenti facta
est· (Mt. 26, 10) sciens autem ihesus ait illis· quid molesti estis
mulieri·
Opus bonum operata est in me (Mr. 14, 7) nam semper pauperes
habetis uobiscum
Et cum uolueritis potestis illis benefacere· me autem non
Mt. CCLXXVII IIII semper habebitis·† (Mt. 26, 12) mittens enim haec ungentum hoc in
Mr. CLVIIII Io. XCVIII corpus meum ad sepeliendum me fecit· [13]Amen dico uobis·
ubicumque praedicatum fuerit euangelium in toto mundo
dicetur· et quod haec fecit in memoriam eius·
Lc. LXXIIII X (Lc. 7, 39) Uidens autem pharisaeus qui uocauerat eum ait· intra
se dicens· hic si esset propheta· sciret utique quae et qualis
mulier esset quae tangit eum quia peccatrix est· [40]Et respon-
dens ihesus dixit ad illum·
Simon habeo tibi aliquid dicere· at ille ait· magister dic·
[41]Duo debitores erant cuidam faeneratori· unus debebat de-
narios· quingentos· alius quinquaginta· [42]non habentibus illis
unde redderent· donauit utrisque·
quis eum plus diliget· [43]Respondens simon dixit·
aestimo quia is cui plus donauit· at ille dixit ei· recte iu-
dicasti· [44]Et conuersus ad mulierem dixit
Simon· uides hanc mulierem· Intraui in domum tuam· aquam
pedibus meis non dedisti· haec autem lacrimis rigauit pedes
meos· et capillis suis tersit· [45]Osculum mihi non dedisti· haec
autem ex quo intrauit non cessauit osculari pedes meos· [46]oleo
caput meum non unxisti· haec autem ungento unxit pedes meos
[47]Propter quod dico tibi remittentur ei peccata multa·
quoniam dilexit multum· Cui autem minus dimittitur minus

Io. 12, 3—6. Mr. 14, 4. 7. Mt. 26, 10. 12—13. Lc. 7, 39—47.

diligit· [48] Dixit autem ad illam remittuntur tibi peccata· [49] Et
coeperunt qui simul accumbebant dicere intra se· quis est hic·
qui etiam peccata dimittit· [50] dixit autem ad mulierem· fides
tua te saluam fecit· uade in pace· (cf. Mt. 20, 17) Et his dictis
abiit ascendens hierosolymam

CXL· (Io. 12, 20) Erant autem gentiles quidam ex his Io. CII X
qui ascenderant ut adorarent in die festo· [21] hi ergo acces-
serunt ad philippum qui erat a bethsaida galileae

Et rogabant eum dicentes· domine uolumus ihesum uidere·
[22] Uenit philippus et dicit andreae· andreas rursum et philippus
dicunt ihesu· [23] Ihesus autem respondit eis dicens· uenit hora Io. CIII IIII
ut glorificetur filius hominis [24] amen amen dico uobis· nisi Mt. CCXCVIIII Mr. CLXXX
granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit [25] ipsum Io. CIIII X
solum manet· si autem mortuum fuerit· multum fructum affert· Io. CV III
qui amat animam suam perdet eam Mt. XCVI Lc. CCXI

Et qui odit animam suam in hoc mundo· in uitam aeternam
custodit eam

[26] Si quis mihi ministrat me sequatur· et ubi sum ego illic Io. CVI X
et minister meus erit· si quis mihi ministrabit· honorificabit Io. CVII IIII
eum pater meus· [27] Nunc anima mea turbata est Mt. CCXCIII Mr. CLXXIIII

Et quid dicam· pater· saluifica me ex hora hac·

Sed propterea ueni in horam hanc· [28] pater clarifica tuum Io. CVIII X
nomen· Uenit ergo uox de caelo· et clarificaui· et iterum clari-
ficabo· [29] Turba ergo quae stabat et audiebat dicebant tonitruum
factum esse· alii dicebant angelus ei locutus est·

[30] Respondit ihesus et dixit· non propter me uox haec uenit
sed propter uos· [31] nunc iudicium est mundi· nunc princeps
huius mundi eicietur foras· [32] et ego si exaltatus fuero a terra·
omnia traham ad me ipsum· [33] hoc autem dicebat significans
qua morte esset moriturus· [34] Respondit ei turba· nos audiuimus
ex lege· quia christus manet in aeternum

Et quomodo tu dicis oportet exaltari filium hominis· quis
est iste filius hominis· [35] dixit ergo ihesus· athuc modicum lumen
in uobis est· ambulate [36] dum lucem habetis ut non tenebrae
uos conprehendant· et qui ambulat in tenebris nescit quo
uadat· dum lucem habetis· credite in lucem ut filii lucis sitis·

Lc. 7, 47—50. cf. Mt. 20, 17. Io. 12, 20—36.

Lc. CCII V Mt. CCLV
CXLI· (Lc. 17, 20) **Interrogatus autem** a pharisaeis·
quando uenit regnum dei· respondit eis et dixit· non uenit
regnum dei cum obseruatione· [21] neque· dicent· ecce hic aut
ecce illic· ecce enim regnum dei intra uos est

Lc. CCLVIIII X
(Lc. 21, 37) Erat autem diebus docens in templo· noctibus uero
exiens morabatur in montem qui uocatur olIueti· [38] et omnis
populus manicabat ad eum in templo audire eum

Mt. CCXXVII X
CXLII· (Mt. 23, 1) **Tunc ihesus locutus est** ad turbas et
ad discipulos suos [2] dicens· Super cathedram mosis sederunt
scribae et pharisaei· [3] omnia ergo quaecumque dixerint uobis
seruate et facite· secundum opera uero eorum nolite facere·
Mt. CCXXVIII V Lc. CXXXVIII dicunt enim et non faciunt· [4] alligant autem onera grauia et
inportabilia et inponunt in umeros hominum· digito autem suo
nolunt ea mouere· [5] omnia uero opera sua faciunt ut uideantur
ab hominibus dilatant enim philacteria· et magnificant fimbrias·
Mt. CCXXVIIII II Mr. CXXXV Lc. CCXLVI (Mr. 12, 38) et uolunt ambulare in stolis· (Mt. 23, 6) amant enim pri-
mos recubitos in cenis et primas cathedras in synagogis [7] et
salutationes in foro· et uocari ab hominibus rabbi
Mr. CXXXIIII II (cf. Mr. 12, 37) Et omnis populus libenter audiebant eum (Mt. 23, 8)
Mt. CCXXV Lc. CCXLV uos autem nolite uocari rabbi

Mt. CCXXX X
Unus est enim magister uester· Omnes autem uos fratres
estis· [9] et patrem nolite uocare uobis super terram· Unus
enim est pater uester qui in caelis est· [10] nec uocemini magistri·
quia magister uester unus est christus·

Mt. CCXXXI VI Lc. CLXXVII. I Lc. CXXXVII II
[11] Qui maior est uestrum erit minister uester· [12] qui autem
se exaltauerit humiliabitur· et qui se humiliauerit exaltabitur·
Mt. CCXXVIIII Mr. CXXXV (Lc. 11, 43) Uae uobis pharisaeis quia diligitis primas cathedras
in synagogis et salutationes in foro· (Mt. 23, 13) Uae uobis scribae
Mt. CCXXXII V Lc. CXLII et pharisaei (Lc. 11, 52) legis periti· (Mt. 23, 13) hypocritae· (Lc. 11, 52) quia
tulistis clauem scientiae· (Mt. 23, 13) et cluditis regnum caelorum
ante homines· uos autem non intratis nec introeuntes sinitis
Mr. CXXXVI VIII Lc. CCXLVII intrare·

[14] Uae uobis pharisaei hypocritae qui deuoratis domos ui-
duarum sub obtentu prolixae orationis accipietis maiorem
damnationem

Mt. CCXXXIII X
[15] Uae uobis scribae et pharisaei hypocritae quia circumitis

Lc. 17, 20. 21. 37. 38; 11, 43. 52. Mr. 12, 38. cf. 37. Mt. 23, 1—15.

mare et aridam ut faciatis unum proselitum· et cum fuerit
factus· facitis eum filium gehennae duplo quam uos· [16] Uae
uobis duces caeci· qui dicitis· quicumque iurauerit per templum
nihil est· qui autem iurauerit in aurum templi debet· [17] stulti
et caeci

Quid enim maius est aurum· an templum quod sanctificat
aurum· [18] Et quicumque iurauerit in altari nihil est· quicumque
autem iurauerit in dono quod est super illud debet· [19] caeci
quid enim maius est· donum· an altare quod sanctificat donum
[20] Qui ergo iurat in altare iurat in eo et in omnibus quae
super illud sunt

[21] Et qui iurauerit in templo iurat in illo· et in eo qui in-
habitat in ipso· [22] Et qui iurat in caelo iurat in throno dei et Mt. CCXXXIIII V Lc. CXXXVI
in eo qui sedet super eum· [23] Uae uobis scribae et pharisaei·
hypocritae qui decimatis mentam et anetum· et cyminum
(Lc. 11, 42) et rutam et omne holus· (Mt. 23, 23) et reliquistis quae
grauiora sunt legis· iudicium et misericordiam et fidem (Lc. 11, 42)
et caritatem dei· (Mt. 23, 23) haec oportuit facere et illa non omit-
tere· (Mr. 15, 14) duces caecorum (Mt. 23, 24) excolantes culicem camelum Mt. CCXXXV X
autem glutientes [25] Uae uobis scribae et pharisaei· hypocritae· Mt. CCXXXVI V Lc. CXXXV
quia mundatis quod deforis est calicis et parapsidis· intus
autem pleni sunt rapina et inmunditia· [26] pharisaee· caece·
munda prius quod intus est calicis et parapsidis ut fiat· et
id quod deforis est mundum· (Lc. 11, 44) Uae uobis quia estis ut Lc. CXXXVIII V Mt. CCXXXVII
monumenta quae non parent et homines ambulantes supra Mt. CCXXVII
nesciunt· (Mt. 23, 27) Uae uobis scribae et pharisaei hypocritae· Lc. CXXXVIII
quia similes estis sepulchris dealbatis quia foris parent homi-
nibus speciosa· Intus uero plena sunt ossibus mortuorum

Et omni spurcitia· [28] sic et uos aforis quidem paretis ho-
minibus iusti· intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate Lc. CXXXVIII V
(Lc. 11, 45) Respondens autem quidam ex legis peritis· ait illi· Mt. CCXXVIII
magister haec dicens etiam nobis contumeliam facis· [46] at ille
ait· et uobis legis peritis uae· quia oneratis homines oneribus
quae portari non possunt· et ipsi uno digito uestro non tan-
gitis sarcinas· (Mt. 23, 29) Uae uobis scribae et pharisaei· hypo- Mt. CCXXXVIII V
chritae quia aedificatis sepulchra prophetarum· et ornatis Lc. CXL

Mt. 23, 15—29. Lc. 11, 42. 44—46. Mr. 15, 14.

monumenta iustorum· [30]et dicitis· si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum· [31]itaque testimonio estis uobismet ipsis· quia filii estis eorum Mt. CCXXXVIIII X qui prophetas occiderunt [32]Et uos inplete mensuram patrum uestrorum·

[33]Serpentes genimina uiperarum· quomodo fugietis a iudicio gehennae

Lc. CXLI V Mt. CCXL· (Lc. 11, 49) Propterea et sapientia dei dixit· mittam ad illos prophetas et apostolos (Mt. 23, 34) et sapientes et scribas ex illis occidetis et crucifigetis

et ex eis flagellabitis in synagogis uestris· et persequimini de ciuitate in ciuitatem· [35]ut ueniat super uos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram· a sanguine abeli iusti· usque ad sanguinem zacchariae fili barachiae· quem occidistis inter templum et altare· [36]Amen dico uobis· uenient haec omnia super generationem istam

Mt. CCXLI V Lc. CLXXV CXLIII· [37]hierusalem· hierusalem quae occides prophetas et lapidas eos qui mittuntur ad te· quotiens uolui congregare filios tuos· quemammodum gallina congregat pullos suos sub alis suis et noluisti· [38]Ecce relinquitur uobis domus uestra deserta· [39]dico enim uobis· non me uidebitis a modo· donec dicatis benedictus qui uenit in nomine domini·

Io. CX X CXLIIII· (Io. 12, 42) Uerumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum· Sed propter pharisaeos non confitebantur ut de synagoga non eicerentur· [43]dilexerunt enim gloriam Io. CXI I Mt. XCVIIII Mr. XCVI Lc. CXVI hominum· magis quam gloriam dei· [44]ihesus autem clamauit et dixit· qui credit in me non credit in me

Sed in eum qui misit me [45]et qui uidet me uidet eum qui Io. CXII X misit me [46]Ego lux in mundum ueni· ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat· [47]Et si quis audierit uerba mea et non custodierit· ego non iudico eum· non enim ueni ut iudicem mundum sed ut saluificem mundum· [48]qui spernit me et non accipit uerba mea· habet qui iudicet eum· sermo quem locutus sum· ille iudicabit eum in nouissimo die

[49]Quia ego ex me ipso non sum locutus· sed qui misit me pater· ipse mihi mandatum dedit· quid dicam et quid loquar·

Mt. 23, 29—39. Lc. 11, 49. Io. 12, 42—49.

50 et scio quia mandatum eius uita aeterna est· quae ergo ego
loquor sicut dixit mihi pater· sic loquor· (Io. 12, 36) haec locutus
est eis ihesus et abiit et abscondit se ab eis· Io. CVIII X
37 Cum autem tanta signa fecisset coram eis non credebant
in eum· 38 ut sermo esaiae prophetae impleretur quem dixit
Domine quis credidit auditui nostro et brachium domini cui
reuelatum est· 39 haec dixit esaias quando uidit gloriam eius Io. CX X
et locutus est de eo

CXLV· (Mr. 13, 1) Et cum egrederetur ihesus de templo· Mt. CCXLII II
(Mt. 24, 1) accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei aedificationes Mr. CXXXVII Lc. CCXLVIII
templi (Mr. 13, 1) dicentes
Magister· aspice quales lapides· et quales structurae· 2 Et
respondens ihesus ait· Uidetis has omnes magnas aedificationes·
(Mt. 24, 2) amen dico uobis· (Lc. 21, 6) uenient dies in quibus (Mt. 24, 2)
non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur·

CXLVI· (Mr. 13, 3) Et cum sederet in montem oliuarum Mr. CXXXVIII II
contra templum· (Mt. 24, 3) accesserunt ad eum discipuli secreto· Mt. CCXLIII Lc. CCXLVIIII
(Lc. 21, 7) et interrogauerunt eum dicentes· praeceptor (Mt. 24, 3) dic
nobis· quando haec erunt· et quod signum aduentus tui·
(Mr. 13, 4) cum haec omnia incipient consummari· (Lc. 17, 22) Et ait
ad discipulos uenient dies· quando desideretis uidere unum
diem filii hominis· et non uidebitis· (Mt. 24, 4) Uidete ne quis uos
seducat· 5 multi enim uenient in nomine meo dicentes· ego sum
christus· et multos seducent
(Mr. 13, 7) Cum audieritis autem (Lc. 21, 9) proelia et (Mr. 13, 7) opi-
niones bellorum (Lc. 21, 9) et seditiones nolite terreri· (Mt. 24, 6)
oportet enim haec fieri· sed nondum est finis· 7 Consurget enim
gens in gentem· et regnum contra regnum· et erunt pestilentiae
et fames· et terre motus per loca
(Lc. 21, 10) terroresque de caelo· et signa magna· (Mt. 24, 8) haec
autem omnia initia sunt dolorum
9 Tunc tradent uos in tribulatione· et occident uos Mt. CCXLIIII I
Et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum· Mr. CXXXVIIII Lc. CCL. Io. CXLVI
(Lc. 21, 18) Et capillus de capite uestro non peribit Lc. CXLI III
19 Et in patientia uestra possidebitis animas uestras Mt. LXXXVIII Mr. CXLI
14 ponite ergo in cordibus uestris· non praemeditari quoniam

Io. 12, 50. 36-39. Mr. 13, 1-4. 7. Mt. 24, 1-4. 6. 8. 9. Lc. 17, 22. Lc. 21, 6 rel.

respondeatis· [15] Ego enim dabo uobis os et sapientiam cui non
poterunt resistere et contradicere omnes aduersarii uestri·
Mt. CCXLV. (Mt. 24, 10) Tunc scandalizabuntur multi et inuicem tradent et odio
V habebunt inuicem
[11] Et multi pseudoprophetae surgent et seducent multos·
[12] Et quoniam abundabit iniquitas· refrigescet caritas multorum
Mt. CCXLVI [13] qui autem perseuerauerit usque in finem hic saluus erit [14] et
VI Mr. CXL praedicabitur hoc euangelium regni in uniuerso orbe in testi-
monium omnibus gentibus
Mt. CCXLVII Et tunc ueniet consummatio· [15] Cum ergo uideritis abomina-
VI Mr. CXLII tionem desolationis quae dicta est a danihelo propheta stantem
Lc. CCLII in loco sancto· qui legit intellegat· (Lc. 21, 20) Cum autem uideritis
X Mt. CCXLVIII circumdari ab exercitu hierusalem· Tunc scitote quia adpro-
II Mr. CXLIII pinquauit desolatio eius· [21] Tunc qui in iudaea sunt· fugiant in
Lc. CCVIIII montes· et qui in medio eius discedant· et qui in regionibus
non intrent in eam [22] quia dies ultionis hi sunt· ut inpleantur
Mt. CCXLVIIII omnia quae scripta sunt· [23] Uae autem pregnatibus et nutrien-
II Mr. CXLIIII. Lc. CCLIIII tibus in illis diebus· erit enim praessura magna supra terram·
et ira populo huic·
Lc. CCLVI X [24] Et cadent in ore gladii· et captiui ducentur in omnes
gentes et hierusalem calcabitur a gentibus· donec impleantur
tempora nationum·
Mt. CCL VI (Mt. 24, 20) Orate autem ut non fiat fuga uestra hieme uel sabbato·
Mr. CXLV Mt. CCLI [21] Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio
II Mr. CXLVI mundi usque modo neque fiet· (Lc. 21, 25) Et erunt signa in sole
Lc. CCLV Lc. CCLVII et luna et in stellis et in terris pressura gentium prae con-
II Mt. CCLVIII fusione sonitus maris· et fluctuum [26] arescentibus hominibus
Mr. CL Mt. CCLII prae timore et expectatione quae superuenient uniuerso orbi.
VI Mr. CXLVII (Mt. 24, 22) Et nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua
Mt. CCLIII Omnis caro sed propter electos breuiabuntur dies illi· [23] Tunc
II Mr. CXLVIII Lc. CCIIII si quis uobis dixerit· ecce hic christus· aut illic nolite credere·
Mt. CCLIIII [24] Surgent enim pseudochristi· et pseudoprophetae· et dabunt
II Mr. CXLVIIII signa magna et prodigia ita ut in errorem inducantur·
Mt. CCLV Si fieri potest etiam electi [25] ecce praedixi uobis· [26] Si ergo
V Lc. CCII dixerint uobis ecce in deserto est nolite exire· ecce in penetra-
Mt. CCLVI V Lc. CC. bilibus nolite credere [27] Sicut enim fulgur exit ab oriente et

Lc. 21, 14. 15. 20—26. Mt. 24, 10—15. 19—27.

paret usque in occidente· ita erit et aduentus filii hominis· Mt. CCLVIII // Mr. CL Lc. CCLVII
[29] Statim autem post tribulationem dierum illorum· Sol obscura-
bitur· et luna non dabit lumen suum· et stellae cadent de
caelo
Et uirtutes caelorum commouebuntur·
[30] Et tunc parebit signum fili hominis in caelo et tunc
plangent se omnes tribus terrae
Et uidebunt filium hominis uenientem in nubibus caeli· cum Mt. CCLVIIII // Mr. CLI
uirtute multa et maiestate· [31] et tunc mittet angelos suos cum Lc. CCLVIII
tuba et uoce magna et congregabunt electos eius· a IIII uentis·
a summis caelorum usque ad terminos eorum (Lc. 21, 28) his autem Lc. CCLVIII // Mt. CCLVIII Mr. CLI
fieri incipientibus·
Respicite et eleuate capita uestra quoniam adpropinquat
redemtio uestra Mt. CCLVIIII // Mr. CLI Lc. CCLVIII
CXLVII· (Mt. 24, 32) ab arbore autem fici discite para-
bolam· Cum iam ramus eius tener fuerit· et folia nata (Lc. 21, 29)
et omnes arbores [30] cum perducunt iam ex se fructum scitis·
quoniam prope est aestas· (Mt. 24, 33) ita et uos cum uideritis
haec omnia fieri
Scitote quia prope est in ianuis· [34] amen dico uobis· quia
non praeteribit haec generatio donec omnia haec fiant· [35] caelum
et terra transibunt uerba uero mea non praeteribunt· (Lc. 21, 34) Lc. CCLVIIII. X
attendite autem uobis ne forte grauentur corda uestra in
crapula et ebrietate et curis huius uitae· et superueniat in
uos repentina dies illa· [35] tamquam laquaeus enim superueniet
in omnes qui sedent super faciem omnis terrae· [36] Uigilate ita-
que omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista
omnia quae futura sunt· et stare ante filium hominis· (Mr. 13, 33) Mr. CLIII VI
nescitis enim quando tempus sit· [32] de die autem illo et hora· Mt. CCLXIII Mr. CLII
nemo scit· neque filius· (Mt. 24, 36) neque angeli in caelo nisi solus Mt. CCLX VI
pater
CXLVIII· [37] Sicut autem in diebus noe· ita erit et Mt. CCLXI V
aduentus filii hominis· [38] sicut enim erant in diebus ante di- Lc. CCVII
luuium· comedentes et bibentes· nubentes· et nuptum tradentes
usque ad eum diem· quo introiuit in arcam noe· [39] et non
cognouerunt donec uenit diluuium et tulit omnes· ita erit et

Mt. 24, 27. 29–39. Lc. 21, 28–30. 34–36. Mr. 13, 33. 32.

Lc. CCVIII X aduentus filii hominis· (Lc. 17, 28) Similiter sicut factum est in
diebus loth· edebant et bibebant· emebant et uendebant· plan-
tabant et aedificabant· [29] qua die autem exiit loth a sodomis·
pluit ignem et sulphur de caelo· et omnes perdidit· [30] secundum
haec erit qua die filius hominis reuelabitur
Mt. CCXLVIII II (Mt. 24, 16) Tunc [17] qui in tecto est non descendat tollere ali-
Mr. CXLVI Lc. CCVIIII quid de domo sua· [18] et qui in agro non reuertatur tollere
Lc. CCX X (Mr. 13, 16) uestimentum suum (Lc. 17, 32) Memores estote uxoris loth·
Mt. CCLXIL V (Mt. 24, 40) Tunc duo erunt in agro· unus assumetur· et alter
Lc. CCXII relinquetur· [41] duae molentes (Lc. 17, 35) in unum· (Mt. 24, 41) una assu-
metur· et una relinquetur· (Lc. 17, 34) duo in lecto uno unus
Lc. CCXIII V Mt. CCLXII assumetur· et alter relinquetur· [36] Respondentes dicunt illi
Ubi domine· [37] qui dixit eis· ubicumque fuerit corpus illuc
Mr. CLVI II congregabuntur aquilae (Mr. 13, 34) Sicut homo qui peregre pro-
Mt. CCLXVIII Lc. CCXXVIII fectus· reliquit domum suam et dedit seruis suis potestatem
Mr. CLV. II cuiusque operis et ianitori praecipiat ut uigilet· [35] Uigilate ergo·
Mt. CCLXIIII Lc. CLVI nescitis enim quando dominus ueniat· sero an media nocte·
Mt. CCLXIII. an galli cantu· an mane· [36] ne cum uenerit repente inueniat uos
II Mr. CLV Lc. CLVI dormientes· (Mt. 24, 43) Illud autem scitote· quoniam si sciret pater
familias qua hora fur ueniret· uigilaret utique et non sineret
perfodiri domum suam· [44] Ideoque et uos estote parati quia
Lc. CLVII V Mt. CCLXV qua nescitis hora filius hominis uenturus est· (Lc. 12, 41) ait autem
et petrus· domine ad nos dicis hanc parabolam· an et ad omnes
Mr. CLV VIII (Mr. 13, 37) Quod autem uobis dico omnibus dico uigilate
Lc. CLVII Mt. CCLXV (Lc. 12, 42) Dixit autem dominus· (Mt. 24, 45) quis putas est fidelis
V Lc. CLVII seruus et prudens dispensator
quem constituit dominus supra familiam suam ut det illis
Mt. CCLVI. V Lc. CLV cibum in tempore· [46] Beatus ille seruus quem cum uenerit do-
minus eius inuenerit sic facientem· [47] uere dico uobis quoniam
Mt. CCLXVII V super omnia bona sua constituet eum· [48] Si autem dixerit malus
Lc. CLVIII seruus ille in corde suo moram fecit dominus meus uenire
[49] et coeperit percutere conseruos suos· manducet autem et
bibat cum ebriis·

[50] Ueniet dominus serui illius in die qua non sperat et hora qua
ignorat· [51] et diuidet eum partemque eius ponet cum hypocritis
(Lc. 12, 46) et infidelibus· (Mt. 24, 51) illic erit fletus et stridor dentium

CXLVIIII· (Mt. 25, 1) Tunc simile erit regnum caelorum Mt. CCLXVIII X
decem uirginibus· quae accipientes lampadas suas exierunt
obuiam sponso et sponsae· [3]quinque autem ex eis erant fatuae·
acceptis lampadibus· non sumserunt oleum secum
[4]Prudentes uero· acceperunt oleum in uasis suis cum lam-
padibus [5]Moram autem faciente sponso
dormitauerunt omnes et dormierunt· [6]media autem nocte
clamor factus est· ecce sponsus uenit exite obuiam ei
[7]Tunc surrexerunt omnes uirgines illae et ornauerunt lam-
padas suas
[8]fatuae autem sapientibus dixerunt· date nobis de oleo uestro
quia lampades nostrae extinguntur
[9]Responderunt prudentes dicentes ne forte non sufficiat
nobis et uobis ite potius ad uendentes et emite uobis· [10]dum
autem irent emere· uenit sponsus et quae paratae erant in-
trauerunt cum eo ad nuptias· et clausa est ianua· [11]nouissime
ueniunt et reliquae uirgines dicentes· domine domine aperi
nobis· [12]at ille respondens ait· amen dico uobis nescio uos·
[13]Uigilate itaque quia nescitis diem neque horam
CL· [14]Sicut enim homo proficiscens· uocauit seruos Mt. CCLXVIIII II
suos· et tradidit illis bona sua· [15]et uni dedit V talenta· alii Mr. CLIIII Lc. CCVIII
autem duo· alii uero unum· Mt. CCLXXI V Lc. CCXXVIIII
Unicuique secundum propriam uirtutem et profectus est
statim· [16]abiit autem qui quinque talenta acceperat· et operatus
est in eis et lucratus est alia V [17]similiter qui duo acce-
perat lucratus est alia duo· [18]qui autem unum acceperat abiens
fodit in terra· et abscondit pecuniam domini sui· [19]post multum
uero temporis uenit dominus seruorum illorum et posuit
rationem cum eis· [20]et accedens qui V talenta acceperat·
optulit alia V talenta dicens domine V talenta mihi tradidisti·
et ecce alia V superlucratus sum· [21]ait illi dominus eius·
euge bone serue et fidelis· quia super pauca fuisti fidelis·
super multa te constituam intra in gaudium domini tui·
[22]accessit autem et qui duo talenta acceperat et ait·
domine duo talenta tradidisti mihi· ecce alia duo lucratus
sum· [23]ait illi dominus eius· Euge serue bone et fidelis quia

Mt. 25, 1. 3—23.

super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam intra in gaudium domini tui·

[24]accedens autem et qui unum talentum acceperat· ait· domine scio quia homo durus es· et metis ubi non seminasti· et congregas ubi non sparsisti· [25]et timens abii et abscondi talentum tuum in terra· ecce habes quod tuum est· [26]Respondens autem dominus eius dixit ei·

Serue male et piger· scibas quia meto ubi non semino· et congrego ubi non sparsi· [27]oportuit ergo te conmittere pecuniam meam nummulariis· et ueniens ego recepissem utique quod meum est cum usura· [28]Tollite itaque ab eo talentum et date ei qui habet X talenta·

Mt. CCLXXI II · Mr. XLII · Lc. CCXXX · Mt. CCLXXII V · Lc. CCXXXI

[29]Omni enim habenti dabitur et abundabit· ei autem qui non habet· et quod uidetur habere auferetur ab eo [30]Et inutilem seruum eicite in tenebras exteriores illic erit fletus et stridor dentium

Lc. CLIIII X

CLI· (Lc. 12, 35) Sint lumbi uestri praecincti et lucernae ardentes· [36]et uos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur a nuptiis

Lc. CLV. V · Mt. CCLXVI

Et cum uenerit et pulsauerit confestim aperiant ei [37]Beati serui illi· quos cum uenerit dominus inuenerit uigilantes·

amen dico uobis· quod praecingit se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis·

[38]Et si uenerit in secunda uigilia et si in tertia uigilia uenerit et ita inuenerit beati serui illi

Lc. CCXXXVIII II · Mt. CCLXVIII. · Mr. CLIIII · Lc. CCXXVIII. V · Mt. CCLXX

CLII· (Lc. 19, 12) Dixit ergo· homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reuerti· [13]Uocatis autem X seruis suis· dedit illis X minas

Et ait ad illos· negotiamini dum uenio· [14]ciues autem eius oderant illum· Et miserunt legationem pos illum dicentes· nolumus hunc regnare super nos· [15]Et factum est dum rediret· accepto regno et iussit uocari seruos· quibus dedit pecuniam· ut sciret quantum quisque negotiatus esset

[16]Uenit autem primus dicens domine mina tua X minas adquisiuit· [17]et ait illi· euge bone serue· quia in modico fidelis fuisti· eris potestatem habens supra X ciuitates· [19]et alter

Mt. 25, 23—30. Lc. 12, 35—38; 19, 12—18.

uenit dicens· domine mina tua· fecit V minas· [19] et huic ait·
et tu esto supra V ciuitates· [20] Et alter uenit dicens· domine
ecce mina tua quam habui repositam in sudario· [21] timui enim
quia homo austerus es· Tollis quod non posuisti· et metis quod
non seminasti· [22] Dicit ei· de ore tuo te iudico serue nequa·
quia ego austeris homo sum· Tollens quod non posui· et metens
quod non seminaui· [23] Et quare non dedisti pecuniam meam ad
mensam· et ego ueniens cum usuris utique exegissem illud·
[24] et adstantibus dixit· auferte ab illo minam· et date illi qui
decem minas habet· [25] et dixerunt ei· domine habet X minas· Lc. CCXXX II
[26] Dico autem uobis quia omni habenti dabitur· ab eo autem Mt. CCLXXI Mr. XLII
qui non habet· et quod habet auferetur ab eo· [27] Uerum tamen Lc. CCXXXI V
inimicos meos· illos qui noluerunt me regnare super se addu- Mt. CCLXXII
cite huc et interficite ante me

CLIII· (Mt. 25, 31) Cum autem uenerit filius hominis in Mt. CCLXXIII X
maiestate sua et omnes angeli cum eo· Tunc sedebit super
sedem maiestatis suae· [32] et congregabuntur ante eum omnes
gentes et separauit eos ab inuicem· sicut pastor segregat
oues ab hedis

[33] Et statuet oues quidam a dextris suis· haedos autem a
sinistris· [34] Tunc dicet rex· his qui a dextris eius erunt· Uenite
benedicti patris mei· possidete paratum uobis regnum a con-
stitutione mundi

[35] Esuriui enim et dedistis mihi manducare· sitiui et dedistis
mihi bibere hospes eram et collexistis me· [36] nudus· et operu-
istis me· Infirmus et uisitastis me· In carcere et uenistis ad
me· [37] Tunc respondebunt ei iusti dicentes· domine quando
te uidimus esurientem et pauimus· sitientem et dedimus tibi
potum

[38] Quando autem te uidimus hospitem et colleximus te·
aut nudum et cooperuimus· [39] aut quando te uidimus infirmum
et in carcerem et uenimus ad te· [40] Et respondens rex dicet
illis· amen dico uobis quamdiu fecistis uni de his fratribus meis
minimis mihi fecistis· [41] Tunc dicet et his qui a sinistris erunt

Discedite a me maledicti in ignem aeternum qui prae-
paratus est diabolo et angelis eius· [42] esuriui enim et non

Lc. 19, 18—27. Mt. 25, 31—42.

dedistis mihi manducare· sitiui et non dedistis mihi potum·
[43] hospes eram et non collexistis me· nudus et non operuistis me·
Infirmus et in carcerem et non uisitastis me

[44] Tunc respondebunt et ipsi dicentes· domine quando te
uidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut
infirmum uel in carcere et non ministrabimus tibi· [45] Tunc
respondebit illis dicens· amen dico uobis· quamdiu non fecistis
uni de minoribus his nec mihi fecistis

[46] Et ibunt hi in supplicium aeternum· Iusti autem in uitam
aeternam

Mt. CCLXXIII X CLIIII· (Mt. 26, 1) Et factum est cum consummasset
Mt. CCLXXIIII I ihesus sermones hos omnes dixit discipulis suis [2] Scitis quia
Mr. CLVI Lc. CCLX post biduum pascha fiet· et filius hominis tradetur ut cruci-
Io. XX Mt. CCLXXV VI figatur [3] Tunc congregati sunt principes sacerdotum· et seniores
Mr. CLVII populi in atrium principis sacerdotum· qui dicebatur caiaphas·
[4] Et consilium fecerunt· ut ihesum dolo tenerent et occiderent·
[5] Dicebant autem· non in die festo· ne forte tumultus fieret in
populo

[14] Tunc abiit unus de XII qui dicitur iudas scarioth (Lc. 22, 4)
et locutus est ad principes sacerdotum et magistratibus·
(Mt. 26, 15) et ait illis· quid uultis mihi dare· et ego uobis eum
tradam· (Mr. 14, 11) qui audientes gauisi sunt·

(Mt. 26, 15) Et constituerunt ei XXX argenteos· [16] et exinde
quaerebat opportunitatem ut eum traderet (Lc. 22, 6) sine turbis

Io. CXII X CLV· (Io. 13, 1) ante diem autem festum paschae sciens
ihesus quia uenit hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem

Cum dilexisset suos qui erant in mundo· in finem dilexit
Io. CXV X eos· [4] Surgit a cena et ponit uestimenta sua· et cum accepisset
linteum praecinxit se [5] deinde mittit aquam in peluem et coepit
lauare pedes discipulorum et extergere linteo quod erat prae-
cinctus· [6] Uenit ergo ad simonem petrum et dicit ei petrus·
domine tu mihi lauas pedes· [7] Respondit ihesus et dicit ei·
quod ego facio tu nescis modo· scies autem postea

[8] Dicit ei petrus non lauabis mihi pedes in aeternum·
respondit ihesus ei Si non lauero te non habes partem mecum·
[9] Dicit ei simon petrus

Mt. 25, 42—46; 26, 1—5. 14—16. Lc. 22, 4. 6. Mr. 14, 11. Io. 13, 1. 4—9.

domine non tantum pedes meos· sed et manus et caput·
[10] dicit ei ihesus· qui lotus est non indiget ut lauet· sed est
mundus totus· et uos mundi estis·

Sed non omnes· [11] Sciebat enim quisnam esset qui traderet
eum· propterea dixi· non estis mundi omnes· [12] postquam ergo
lauit pedes eorum· et accepit uestimenta sua

Cum recubuisset iterum dixit eis· Scitis quid fecerim uobis
[13] Uos uocatis me magistrum et domine· et bene dicitis· sum Io. CXVI // Mt. LVIIII
etenim [14] Si ergo ego laui pedes uestros· dominus et magister· Lc. LXIII Io. CXVII
et uos debetis· alter alterius lauare pedes· [15] exemplum enim X
dedi uobis ut quemammodum ego feci uobis ita et uos faciatis Io. CXVIII

[16] Amen· amen dico uobis· non est seruus maior domino suo· /// Mt. XC
neque apostolus maior eo qui misit illum Lc. LVIII Io. CXVIIII

[17] Si haec scitis beati eritis si feceritis ea [18] non de omnibus X
uobis dico· ego scio quos elegerim· Sed ut impleatur scriptura·
qui manducat mecum panem· leuabit contra me calcaneum
suum· [19] a modo dico uobis priusquam fiat· ut credatis cum
factum fuerit quia ego sum

[20] Amen amen dico uobis qui accipit· si quem misero· me Io. CXX /
accipit· qui autem me accipit· accipit eum qui me misit Mt. XCVIII Mr. XCVI Lc. CXVI

CLVI· *(Mt. 26, 17)* prima autem die azimorum· accesse- Mt. CCLXXVIII //
runt discipuli ad ihesum dicentes Mr. CLX Lc. CCLXI

Ubi uis paremus tibi comedere pascha· [18] at ihesus dixit·
Ite in ciuitatem *(Lc. 22, 10)* et introeuntibus uobis occurret uobis
homo amphoram aquae portans sequimini eum in domo in
qua intrat *(Mt. 26, 18)* ad quendam

(Lc. 22, 11) Et dicitis *(Mr. 14, 14)* domino domus· *(Mt. 26, 18)* magister
dicit· tempus meum prope est· aput te facio pascha cum
disciplulis meis· *(Mr. 14, 15)* et ipse uobis demonstrabit cenaculum
grande stratum· et illic parate nobis· [16] et abierunt discipuli
eius et inuenerunt sicut dixit eis et parauerunt pascha·

[17] Uespere autem facto uenit et *(Mt. 26, 20)* discumbebat cum Mt. CCLXXVIII
XII disciplulis suis· //// Mr. CLXI

[15] Et edentibus illis dixit *(Lc. 22, 15)* desiderio desideraui hoc Io. CXXI Lc. CCLXIIII
pascha manducare uobiscum antequam patiar· [16] dico enim X Lc. CCLXV
uobis· quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in // Mt. CCLXXXV

Io. 13, 9—20. Mt. 26, 17—18. 20. Mr. 14, 14—17. Lc. 22, 10—11. 15—16. Mr. CLXVI

Io. CXXI IIII regno dei· (*Io.* 13, 21) Cum haec dixisset turbatus est spiritu· et
Mt. CCLXXVIIII Mr. CLXI protestatus est et dixit· amen amen dico uobis· quia unus ex
Mt. CCLXXX I uobis tradet me
Mr. CLXII Lc. CCLXVIIII (*Mr.* 14, 19) at illi coeperunt contristari et dicere singillatim·
Io. CXXII Mt. CCLXXXI II (*Mt.* 26, 22) numquid ego sum domine (*Mr.* 14, 20) Quibus ait
Mr. CLXIII Qui intingit mecum manum in catino (*Mt.* 26, 23) hic me tradet·
Lc. CCLXVIII Mt. CCLXXXII VI [24]filius quidem hominis uadit sicut scriptum est de illo Uae
Mr. CLXIIII autem homini illi per quem filius hominis traditur· Bonum erat
Io. CXXII I ei si natus non fuisset homo ille (*Io.* 13, 22) aspiciebant ergo ad
Mt. CCLXXX Mr. CLXII Lc. CCLXVIIII inuicem discipuli haesitantes de quo diceret (*Lc.* 22, 23) Et quaerentes
Lc. CCLXVIII I inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset· (*Io.* 13, 23) Erat
Mt. CCLXXX Mr. CLXII ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu ihesu· quem
Io. CXXII Io. CXXIII X diligebat ihesus· [24]Innuit ergo huic simon petrus et dicit ei·
quis est de quo dicit· [25]Itaque cum recubuisset ille supra
pectus ihesu· dicit ei· domine quis est·

[26]Cui respondit ihesus· ille est cui ego intinctum panem
Io. CXXIIII. VIIII porrexero·

Lc. CCLXII Et cum intincxisset panem dedit iudae simonis scariothis·
Io. CXXV X [27]et pos buccellam tunc introiuit in illum satanas· Dicit ei
ihesus· quod facis· fac citius·

[28]hoc autem nemo sciuit discumbentium ad quid dixerit ei·
[29]quidam enim putabant quia loculos habebat iudas· quod dicit
ei ihesus· eme ea quae opus sunt nobis ad diem festum aut
Mt. CCLXXXIII X egenis ut aliquid daret· (*Mt.* 26, 25) Respondens autem iudas qui
tradidit eum dixit· numquid ego sum rabbi· ait illi· tu dixisti·
Io. CXXV X (*Io.* 13, 30) Cum ergo accepisset ille buccellam exiit continuo· Erat
autem nox· [31]cum ergo exisset dicit ihesus· Nunc clarificatus
est filius hominis· et deus clarificatus est in eo· [32]et deus clarificauit eum in semet ipso et continuo clarificauit eum

Mt. CCLXXXIIII I CLVII· (*Mt.* 26, 26) Cenantibus autem eis· accepit ihesus
panem et benedixit ac fregit deditque discipulis suis dicens·
Mr. CLXV Lc. CCLXVI Io. LXVII accipite et comedite· hoc est corpus meum (*Lc.* 22, 19) quod pro
Mt. CCLXXXV II uobis datur· (*Mt.* 26, 27) Et accipiens calicem gratias egit· et bene-
Mr. CLXVI Lc. CCLXV dixit· et dedit eis dicens· bibite ex hoc omnes· [28]hic est enim
sanguis meus· noui testamenti qui pro uobis et multis effun-
ditur in remissione peccatorum· [29]dico autem uobis non bibam

a modo de hoc genimine uitis usque in diem illum cum illud
bibam uobiscum nouum in regno patris mei·
(Lc. 22, 19) hoc facite· in meam memorationem· [31] ait autem Lc. CCLXXIIII X
dominus· simon· simon· ecce satanas expetiuit uos ut cribraret
sicut triticum· [32] ego autem rogaui pro te ut non deficiat fides Lc. CCLXXIIII VIIII
tua· Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos· (Io. 13, 33)
filioli athuc modicum, uobiscum sum· quaeritis me et sicut Io. CCXXVIIII Io. CXXV X
dixi iudaeis· quo ego uado uos non potestis uenire· Et uobis
dico modo· [34] mandatum nouum do uobis· ut diligatis inuicem
sicut dilexi uos· ut et uos diligatis inuicem· [35] In hoc cognoscent
omnes quia mei discipuli estis· si dilectionem habueritis ad in- Io. CXXVI I
uicem· [36] Dicit ei simon petrus· domine· quo uadis· respondit Mt. CCLXXXVIIII Mr. CLXX Lc. CCLXXV
ei ihesus·
Quo ego uado non potes me modo sequi· Sequeris autem postea· Mt. CCLXXXXII IIII
(Mt. 26, 31) Tunc dicit illis ihesus· omnes uos scandalum patie- Mr. CLXVIII Io. CLII
mini in me in ista nocte
Scriptum est enim· percutiam pastorem et dispergentur Mt. CCLXXXVIII VI
oues gregis Mr. CLXVIIII
[32] Postquam autem resurrexero praecedam uos in galilaeam Mt. CCLXXXVIIII I
[33] Respondens autem petrus ait illi· Etsi omnes scandalizati Mr. CLXX Lc. CCLXXV.
fuerint in te ego numquam scandalizabor· (Lc. 22, 33) qui tecum Io. CXXVI
paratus sum et in carcerem et in mortem ire· (Io. 13, 37) animam
meam pro te ponam· [38] Respondit ihesus· animam tuam pro
me ponis· amen amen dico tibi· (Mt. 26, 34) quia hac nocte ante-
quam gallus cantet· ter me negabis [35] ait illi petrus Mt. CCXC VI
Etiamsi oportuerit me mori tecum non te negabo· Similiter Mr. CLXXI
et omnes discipuli dixerunt
CLVIII· (Io. 14, 1) non turbetur cor uestrum· creditis in Io. CXXXVII X
deum et in me credite· [2] in domo patris mei mansiones multae
sunt· Si quo minus dixissem uobis quia uado parare uobis
locum· [3] Et si abiero et praeparauero uobis locum· Iterum
uenio et accipiam uos ad me ipsum· ut ubi sum ego et uos
sitis· [4] Et quo ego uado scitis· et uiam scitis·
[5] Dicit ei thomas· domine· nescimus quo uadis· et quo-
modo possumus uiam scire· [6] Dicit ei ihesus· Ego sum uia et
ueritas et uita

Mt. 26, 29. 31–35. Lc. 22, 19. 31–33. Io. 13, 33–38; 14, 1–6.

Nemo uenit ad patrem nisi per me· [7]Si cognouissetis
me· et patrem meum utique cognouissetis·
Et a modo cognoscitis eum et uidistis eum· [8]Dicit ei phi-
lippus· domine· Ostende nobis patrem et sufficit nobis· [9]Dicit
ihesus·
Tanto tempore uobiscum sum· et non cognouistis me·
philippe· qui uidit me· uidit et patrem· quomo tu dicis· ostende
nobis patrem· [10]non credis quia ego in patre· et pater in me
est· Uerba quae ego loquor uobis· a me ipso non loquor· pater
autem in me manens ipse facit opera· [11]non creditis· quia ego
in patre et pater in me est· [12]alioquin propter opera ipsa
credite· amen· amen dico uobis· qui credit in me· opera quae
Io. CXXVIII ego facio et ipse faciet· quia ego ad patrem uado·
IIII Mt. CCXVI [13]Et quodcumque petieritis in nomine meo hoc faciam· ut
Mr. CXXV glorificetur pater in filio· [15]Si diligitis me mandata mea ser-
uate· [16]et ego rogabo patrem et alium paracletum dabit uobis·
ut maneat uobiscum in aeternum·
[17]Spiritum ueritatis quem mundus non potest accipere
quia non uidet eum nec scit eum· uos autem cognoscitis eum
quia apud uos manebit· et in uobis erit· [18]non relinquam uos
orfanos ueniam ad uos· [19]adhuc modicum et mundus me iam
non uidet· Uos autem uidetis me quia ego uiuo· et uos uiuetis·
[20]In illo die uos cognoscetis quia ego sum in patre meo et
uos in me· et ego in uobis· [21]qui habet mandata mea et seruat
Io. CXXVIIII ea· ille est qui diligit me· qui autem diligit me diligetur a
I Mt. XCVIII patre meo· et ego diligam eum· et manifestabo ei me ipsum
Mr. XCVI Lc. CXVI [22]Dicit ei iudas non ille scariothis· domine quid factum est·
Io. CXXX X quia nobis manifestaturus es te ipsum et non mundo· [23]Respondit
ihesus et dixit ei·
Si quis diligit me sermonem meum seruauit· et pater meus
diligit eum et ad eum ueniemus et mansiones apud eum fa-
Io. CXXXI ciemus· [24]qui non diligit me· sermones meos non seruat· Et
I Mt. XCVIII Mr. XCVI sermonem quem audistis non est meus· sed eius qui me misit
Lc. CXVI patris· [25]haec locutus sum uobis aput uos manens· [26]paracletus
Io. CXXXII X autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo· ille
uos docebit omnia· et suggeret uobis omnia quaecumque dixero

Io. 14, 6—13. 15—26.

uobis· [27] Pacem relinquo uobis· pacem meam do uobis· non quomodo mundus dat ego do uobis· non turbetur cor uestrum· neque formidet· [28] audistis quia ego dixi uobis· uado et non uenio ad uos· si diligeretis me gauderetis utique quia uado ad patrem· quia pater maior me est· [29] Et nunc dixi uobis· priusquam fiat· ut cum factum fuerit credatis· [30] iam non multa loquar uobiscum· Uenit enim princeps mundi huius· et in me non habet quicquam· [31] sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem· Et sicut mandatum dedit mihi pater sic facio

CLVIIII· *(Lc. 22, 34)* Et dixit eis [35] quando misi uos sine Lc. CCLXXVI X sacculo et pera et calciamentis· numquid aliquid defuit uobis· [36] at illi dixerunt nihil·

Dixit ergo eis· sed nunc qui habet sacculum tollat· similiter peram

Et qui non habet uendat tunicam suam et emat gladium [37] dico autem uobis quoniam athuc hoc quod scriptum est Lc. CCLXXVII VIII Mr. CCXVI oportet impleri in me

Et quod cum iniustis deputatus est etenim ea quae sunt de me finem habent· [38] at illi dixerunt domine ecce gladii Lc. CCLXXVIII X duo hic

at ille dixit eis sat est· Io. CXXXII. X

(Io. 14, 31) Surgite eamus hinc *(Mt. 26, 30)* et hymno dicto exierunt Mt. CCLXXXVI VI *(Lc. 22, 39)* secundum consuetudinem in montem olîueti Mr. CLXVII

CLX· *(Io. 15, 1)* dicit eis ego sum uitis uera et pater Io. CXXXII X meus agricola est· [2] Omnem palmitem in me non ferentem fructum· tollet eum·

et omnem qui fert fructum purgabit eum· ut fructum plus afferat

[3] Iam uos mundi estis· propter sermonem quem locutus sum uobis· [4] manete in me et ego in uobis

Sicut palmes non potest ferre fructum a semet ipso nisi manserit in uite· sic nec uos nisi in me manseritis· [5] Ego sum uitis· uos palmites· qui manet in me et ego in eum

hic fert fructum multum quia sine me nihil potestis facere· [6] Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes· et aruit et colligent eos et in ignem mittunt et ardent· [7] Si manseritis Io. CXXXIIII IIII Mt. CCXVI Mr. CXXV

Io. 14, 26–31; 15, 1–7. Lc. 22, 34–39. Mt. 26, 30.

in me et uerba mea in uobis manserint· quodcumque uolueritis
petitis et fiet uobis·
Io. CXXXIIII X [8] In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum
afferatis
et efficiamini mei discipuli· [9] Sicut dilexit me pater· et ego
dilexi uos·
Manete in dilectione mea· [10] si praecepta mea seruaueritis·
manebitis in dilectione mea· sicut et ego patris mei praecepta
seruaui· et maneo in eius dilectione· [11] haec locutus sum uobis
ut gaudium meum impleatur
[12] hoc est praeceptum meum ut diligatis inuicem sicut dilexi
Io. CXXXV IIII Mt. CCLIII uos· [13] Maiorem hanc dilectionem nemo habet· ut animam suam
Mr. CXV quis ponat pro amicis suis [14] Uos amici mei estis si feceritis
Io. CXXXVI X quae ego praecipio uobis· [15] Iam non dico uos seruos· quia
seruus· nescit quid faciat dominus eius. Uos autem dixi amicos·
quia omnia quaecumque audiui a patre meo nota feci uobis
[16] Non uos me elegistis· Sed ego elegi uos· et posui uos ut
Io. CXXXVII IIII eatis et fructum afferatis· et fructus uester maneat· Ut quod-
Mt. CCXVI Mr. CXXV cumque petieritis patrem in nomine meo det uobis
Io. CXXXVIII X [17] haec mando uobis ut diligatis inuicem· [18] Si mundus uos
odit· Scitote quia me priorem uobis odio habuit· [19] Si de
mundo fuissetis· mundus quod suum erat diligeret· quia uero
de mundo non estis sed ego elegi uos de mundo propterea
Io. CXXXVIIII odit uos mundus· [20] Mementote sermonis mei quem ego dixi
III Mt. XC Lc. LVIII uobis· non est seruus maior domino suo· Si me persecuti sunt
Io. CXLIII et uos persequentur· Si sermonem meum seruauerunt· et
X Io. CXLI uestrum seruabunt· [21] Sed haec omnia facient uobis propter
I Mt. CCXLIIII nomen meum· quia nesciunt eum qui misit me
Mr. CXXXVIIII Lc. CCL [22] Si non uenissem et locutus fuissem eis peccatum non
haberent· nunc autem excusationem non habent de peccato suo·
Io. CXLII III [23] Qui me odit· et patrem meum odit· [24] Si operam non fecissem
Mr. CCXII Lc. CXVIIII in eis quae nemo alius fecit· peccatum non haberent·
Io. CXLIII X Nunc autem et uiderunt et oderunt et me et patrem meum·
[25] Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est· quia
odio me habuerunt gratis· [26] Cum autem uenerit paracletus quem
ego mittam uobis a patre· spiritum ueritatis qui a patre procedit·

Io. 15, 7—26.

ille testimonium perhibebit de me· [27]Et uos testimonium perhibetis quia ab initio mecum estis· (Io. 16, 1) haec locutus sum uobis ut non scandalizemini· [2]absque synagogis facient uobis· sed Io. CXLIIII / Mt. XCVIII Mr. XCVI Lc. CXVI
uenit hora· ut omnis qui interficit uos· arbitretur obsequium se prestare deo· [3]et haec facient quia non nouerunt patrem neque me· [4]Sed haec locutus sum uobis· ut cum uenerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi uobis· [5]haec autem uobis Io. CXLV
ab initio non dixi· quia uobiscum eram

at nunc uado ad eum qui me misit· et nemo ex uobis interrogat me quo uadis· [6]sed quia haec locutus sum uobis· Tristitia impleuit cor uestrum

[7]Sed ego ueritatem dico uobis· expedit uobis ut ego uadam· Si enim non abiero· paracletus non ueniet ad uos· Si autem abiero· mittam eum ad uos· [8]Et cum uenerit ille arguet mundum de peccato et de iustitia et de iudicio· [9]De peccato quidem quia non credunt in me

[10]De iustitia uero quia ad patrem uado· et iam non uidebitis me· [11]De iudicio autem· quia princeps mundi huius iudicatus est· [12]athuc multa habeo uobis dicere sed non potestis portare modo·

[13]Cum autem uenerit ille spiritus ueritatis· docebit uos in omnem ueritatem·

Non enim loquitur a semet ipso· sed quaecumque audiet loquitur· et quae uentura sunt annuntiabit uobis· [14]ille me clarificabit· quia de meo accipiet· et annuntiabit uobis· [15]Omnia Io. CXLVI / Mt. CCXLIIII Mr. CXXXVIIII. Lc. CCL
quaecumque habet pater mea sunt· propterea dixi quia de meo accipiet· et annuntiabit uobis Io. CXLVII

[16]Modicum et iam non uidebitis me· Et iterum modicum et uidebitis me quia uado ad patrem· [17]dixerunt ergo ex discipulis eius ad inuicem· quid est hoc quod dicet nobis modicum et non uidebitis me· et iterum modicum et uidebitis me· et quia uado ad patrem· [18]Dicebant ergo quid est hoc quod dicit modicum nescimus quid loquitur· [19]cognouit autem ihesus· quia uolebant eum interrogare· et dixit eis· de hoc quaeritis inter uos quia dixi modicum et non uidebitis me· Et iterum modicum et uidebitis me

Io. 15, 26—27; 16, 1—19.

[20] Amen· amen dico uobis· quia plorabitis et flebitis uos
mundus autem gaudebit uos autem contristabimini· Sed
tristitia uestra uertetur in gaudium

[21] Mulier cum parit tristitiam habet quia uenit hora eius·
Cum autem pepererit puerum· iam non meminit pressurae
propter gaudium quia natus est homo in mundum· [22] Et uos
igitur nunc quidem tristitiam habebitis· iterum autem uidebo
uos et gaudebit cor uestrum· et gaudium uestrum nemo tollit
Io. CXLVIII III a uobis· [23] Et in illo die me non rogabitis quicquam amen·
Mt. CXI Lc. CXVIIII amen dico uobis si quid petieritis patrem in nomine meo
dabit uobis· [24] Usque modo non petistis quicquam in nomine
Io. CXLCIII X meo· petite et accipietis ut gaudium uestrum sit plenum· [25] haec
in prouerbiis locutus sum uobis· uenit hora cum iam non in
prouerbiis loquar uobis· sed palam de patre annuntiabo uobis·
[26] illo die in nomine meo petitis· et non dico uobis quia ego
rogabo patrem de uobis· [27] ipse enim pater amat uos· quia uos
me amatis· et credidistis quia ego a deo exiui· et [28] exiui a
patre et ueni in mundum

Iterum relinquo mundum et uado ad patrem· [29] Dicunt ei
discipuli eius· ecce nunc palam loqueris et prouerbium nullum
dicis· [30] Nunc scimus quia scis omnia et non opus est tibi ut
quis te interroget· in hoc credimus quia a deo existi

Io. CL. IIII Mt CCXVI [31] Respondit eis ihesus· A modo creditis· [32] ecce uenit hora· et iam
Mr. CXXV uenit ut dispargamini unusquisque in propria et me solum relin-
Io. CLI X quitis· Et non sum solus quia pater mecum est· [33] haec locutus sum
uobis· ut in me pacem habeatis in mundum pressuram habebitis

Sed confidite ego uici mundum· (*Io. 17, 1*) haec locutus est
ihesus· Et subleuatis oculis in caelum ad patrem dixit· uenit
hora· clarifica filium tuum· ut filius tuus clarificet te

[2] Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis· ut omne quod
dedisti ei det eis uitam aeternam

[3] haec est autem uita aeterna· ut cognoscant te solum deum
uerum et quem misisti ihesum christum· [4] Ego te clarificaui
super terram· opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam·
[5] Et nunc clarifica me tu pater· apud temet ipsum· claritatem
quam habui priusquam mundus esset aput te

Io. 16, 20—33; 17, 1- 5.

[6] Manifestaui nomen tuum hominibus· quos dedisti mihi de mundo tui erant et mihi eos dedisti et sermonem tuum seruauerunt· [7] nunc cognouerunt quia omnia quae dedisti mihi abs te sunt·

[8] Quia uerba quae dedisti mihi dedi eis· et ipsi acceperunt· et cognouerunt uere quia a te exiui

Et crediderunt quia tu me misisti· [9] et ego pro eis rogo non pro mundo rogo· sed pro his quos dedisti mihi· quia tui sunt

[10] Et mea omnia tua sunt· et tua mea sunt et clarificatus sum in eis· [11] Et iam non sum in mundo et hi in mundo sunt· et ego ad te uenio· pater sancte serua eos in nomine tuo quod dedisti mihi ut sint unum sicut et nos

[12] Cum essem cum eis ego seruabam eos in nomine tuo quos dedisti mihi custodiui· et nemo ex his periuit nisi filius perditionis· ut scriptura inpleatur· [13] nunc autem ad te uenio et haec loquor in mundo· ut habeant gaudium meum inpletum in semet ipsis

[14] Ego dedi eis sermonem tuum et mundus odio eos habuit quia non sunt de mundo· Sicut et ego non sum de mundo· [15] non rogo ut tollas eos de mundo· sed ut serues eos ex malo· [16] de mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo· [17] Sanctifica eos in ueritate· sermo tuus ueritas est· [18] sicut me misisti in mundum· et ego misi eos in mundum [19] et pro eis ego sanctifico me ipsum· ut sint et ipsi sanctificati in ueritate

[20] Non pro his autem rogo tantum· sed et pro eis qui credituri sunt per uerbum eorum in me

[21] Ut omnes unum sint· sicut tu pater in me et ego in te· ut et ipsi in nobis unum sint· ut mundus credat quia tu me misisti· [22] et ego claritatem quam dedisti mihi dedi illis

ut sint unum sicut nos unum sumus· [23] ego in eis et tu in me· ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti· Et dilexisti eos sicut et me dilexisti· [24] pater quos dedisti mihi· uolo ut ubi ego sum et illi sint mecum

Ut uideant claritatem meam quam dedisti mihi quia dilexisti me· ante constitutionem mundi

Io. 17, 6—24.

Io. CLIIII (IIII) [25]Pater iuste et mundus te non cognouit· ego autem te
Mt. CXII Lc. CXVIIII cognoui· et hi cognouerunt quia tu me misisti· [26]et notum feci
Io. CLV (X) eis nomen tuum et notum faciam· ut dilectio qua dilexisti me
in ipsis sit et ego in ipsis

Mt. CCXCI (I) CLXI· (Mt. 26, 36) Tunc uenit ihesus cum illis in uillam
Mr. CLXXII Lc. CCLXXVIII qui dicitur gesemani· (Io. 18, 1) trans torrentem cedron· ubi
Io. CLVI erat hortus· in quem introiuit ipse et discipuli eius·
Io. CLVII (X) [2]Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum quia
frequenter ihesus conuenerat illuc cum discipulis suis (Lc. 22, 40)
Lc. CCLXXX (II) Et cum peruenisset ad locum dixit (Mt. 26, 36) discipulis suis
Mt. CCXCVI Mr. CLXXVII sedete hic (Lc. 22, 40) et orate ne intretis in temtationem
Mt. CCXCII (VI) Mr. CLXXIII (Mt. 26, 36) Donec uadam illuc· et orem· [37]et adsumto petro· et
Lc. CCLXXX (II) duobus filiis zebedaei· iacobum et iohannen· coepit contristari
Mt. CCXCVI Mr. CLXXVII et mestus esse·
Mt. CCXCII (VI) [38]Tunc ait illis· Tristis est anima mea usque ad mortem·
Mr. CLXXIII Mt. CCXCIII sustinete hic· et uigilate mecum (Lc. 22, 41) Et ipse (Mt. 26, 39) pro-
(IIII) Mr. CLXXIIII gressus (Lc. 22, 41) est ab eis· quantum iactus est lapidis Et po-
Io. CVII Mt. CCXCIIII sitis genibus (Mt. 26, 39) procidit in faciem suam (Mr. 14, 35) et orabat
(I) Mr. CLXXV Ut si fieri posset transiret ab eo hora· (Mt. 26, 39) dicens pater·
Lc. CCLXXXI Io. CLXI si possibile est
(Mr. 14, 36) abba pater· omnia tibi possibilia sunt· (Mt. 26, 39) mi
Mt. CCXCV (I) Mr. CLXXVI pater si possibile est (Mr. 14, 36) transfer calicem hunc a me
Lc. CCLXXXII Io. XLII Uerumtamen non quod ego uolo sed quod tu
Mt. CCXCVI (II) (Lc. 22, 45) Et cum surrexisset ab oratione· (Mt. 26, 40) uenit ad
Mr. CLXXVII Lc. CCLXXXIIII discipulos suos et inuenit eos dormientes·
(Lc. 22, 46) Et ait eis· quid dormitis (Mt. 26, 40) sic non potuistis
una hora uigilare mecum· [41]Uigilate et orate ut non intretis
in temptationem
Mt. CCXCVII (IIII) Spiritus quidem promtus est caro autem infirma
Mr. CLXXVIIII Io. LXX [42]Iterum secundo abiit· et orauit· (Lc. 22, 43) apparuit autem illi
Mt. CCXCVIII (VI) Mr. CLXXVIIII angelus de caelo confortans eum· et factus est in agonia et
prolixius orabat· (Mt. 26, 42) dicens pater mi· si non potest calix
Lc. CCLXXXIII (X) hic transire· nisi bibam illum fiat uoluntas tua· (Lc. 22, 44) Et
factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in
Mt. CCXCVI (II) Mr. CLXXVII terram· [45]et cum surrexisset· (Mt. 26, 40) Uenit iterum ad disci-
Lc. CCLXXXIIII pulos suos et inuenit eos dormientes prae tristitia

Io. 17, 25—26. Mt. 26, 36—42. Io. 18, 1—2. Lc. 22, 40—46. Mr. 14, 35—36.

(Mr. 14, 40) Erant enim oculi eorum ingrauati Et ignorabant
quid responderent ei (Mt. 26, 44) Et relictis illis iterum abiit et Mt. CCXCVIII VI
orauit tertio Mr. CLXXVIIII
Eundem sermonem dicens Mt CCXCVIIII IIII
[45] Tunc uenit ad discipulos suos· et ait illis· dormite et re- Mr. CLXXX Io CIII
quiescite adpropinquauit hora· et filius hominis traditur in manus
peccatorum· [46] Surgite eamus· ecce adpropinquauit qui me tradet
CLXII· [47] Et athuc ipso loquente ecce iudas unus Mt. CCC I
de duodecim· (Io. 18, 3) cum accepisset cohortem (Mt. 26, 47) uenit et Mr. CLXXXI Lc. CCLXXXI
cum eo turba multa (Io. 18, 3) cum lanternis et facibus et armis Io. CLVIII
(Mt. 26, 47) et gladiis et fustibus a principibus sacerdotum (Mr. 14, 43)
et scribis (Mt. 26, 47) et senioribus populi [48] qui autem tradebat Mt. CCCI II
eum dederat illis signum dicens· quemcumque osculatus fuero Mr. CLXXXII Lc. CCLXXXVI
ipse est tenete eum (Mr. 14, 44) et ducite eum· (Mt. 26, 49) Et con-
festim accedens ad ihesum dixit· habe rabbi· et (Lc. 22, 47) adpro-
pinquauit ihesu· ut oscularetur eum· [48] ihesus autem dixit ei·
iuda osculo filium hominis tradis·
(Mt. 26, 50) amice ad quod uenisti· [49] et osculatus est eum
(Io. 18, 4) ihesus itaque sciens omnia quae uentura erant super Io. CLVIIII X
eum· processit et dicit eis· quem quaeritis·
[5] responderunt ei· ihesum nazarenum· dicit eis ihesus ego
sum· stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis· [6] Ut
ergo dixit eis· ego sum· abierunt retrorsum et ceciderunt in
terram· [7] Iterum ergo eos interrogauit quem quaeritis· illi
autem dixerunt ihesum nazarenum· [8] Respondit ihesus dixi
uobis quia ego sum
Si ergo me quaeritis· sinite hos abire· [9] ut impleretur
sermo quem dixit· quia quos dedisti mihi non perdidi ex ipsis Mt. CCCI II
quicquam (Mt. 26, 50) Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Mr. CLXXXII Lc. CCLXXXVI
ihesum· et tenuerunt eum (Lc. 22, 49) Uidentes autem hi qui circa Lc CCLXXXVII I
ipsum erant· quod futurum erat dixerunt ei domine· si per- Mt. CC II
cutimus in gladio· (Io. 18, 10) Simon ergo petrus habens gladium· Mr. CLXXXIII Io. CLX
eduxit eum· et percussit pontificis seruum
Et amputauit auriculam eius dextram· Erat autem nomen
seruo malchus· [11] Tunc ait ihesus petro· calicem quem dedit Io. CLXI I Mt. CCXCIIII Mr. CLXXV Lc. CCLXXXI
mihi pater non bibam illum· mitte gladium in uaginam

Mr. 14, 40. 43–44. Mt. 26, 44–50. Io. 18, 3–11. Mt. 16, 47–49. Lc. 22, 47–49.

Mt. CCCIII X (*Mt.* 26, 52) Omnis enim qui acceperint gladium gladio peribunt·
[53] an putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit
mihi modo· plus quam XII legiones angelorum
[54] Quomodo ergo implebuntur scribturae· quia sic oportet
CCLXXXVIII fieri· (*Lc.* 22, 51) Sinite usque huc· et cum tetigisset auriculam eius
Mt. CCCIIII I sanauit eum· (*Mt.* 26, 55) In illa hora dixit ihesus turbis
Mr. CLXXXIIII Lc. CCLXXXVIIII Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus con-
Io. CLXX prehendere me· (*Mr.* 14, 49) cotidie aput uos eram docens in
templo et non me tenuistis (*Lc.* 22, 53) sed haec est hora uestra
et potestas tenebrarum·
Mt. CCCV VI (*Mt.* 26, 56) hoc autem factum est· ut implerentur scribturae
Mr. CLXXXV Io. CLXII prophetarum· Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt· (*Io.* 18, 12)
I Mt. CCCVI Cohors ergo et tribunus et ministri iudaeorum conprehen-
Mr. CLXXXVII Lc. CCXC derunt ihesum et ligauerunt eum· [13] et adduxerunt eum ad
annam primum erat enim socer caiphae· qui erat pontifex
anni illius·
[14] Erat autem caiaphas qui consilium dederat iudaeis· quia
expedit unum hominem mori pro populo

Mr. CLXXXVI X CLXIII· (*Mr.* 14, 51) adulescens autem quidam sequebatur
eum amictus sindone super nudo et tenuerunt eum
[52] at ille reiecta sindone nudus profugit ab eis
Io. CLXIIII IIII (*Io.* 18, 15) Sequebatur autem ihesum simon petrus (*Mt.* 26, 58) a
Mt. CCCVII Mr. CLXXXVII longe (*Io.* 18, 15) et alius discipulus· (*Mt.* 26, 58) usque in atrium prin-
Io. CLXV X cipis sacerdotum· (*Io.* 18, 15) Discipulus autem ille erat notus pon-
Io. CLXVI I tifici· et introiuit cum ihesu in atrium pontificis· [16] petrus
Mt. CCCXIIII Mr. CCXCV Lc. CCXCI autem stabat ad ostium foris Exiuit ergo discipulus alius qui
Io. CLXVII erat notus pontifici· et dixit ostiariae et introduxit petrum·
Io. CLXVIII I (*Lc.* 22, 56) quem cum uidisset (*Io.* 18, 17) ancilla ostiaria (*Lc.* 22, 56) et eum
Mt. CCCXIIII Mr. CXCV Lc. CCXCI fuisset intuita· dixit·· (*Io.* 18, 17) numquid et tu ex discipulis es
hominis istius· dicit ille (*Lc.* 22, 57) mulieri· non noui illum (*Mr.* 14, 68)
neque scio quid dicas· (*Io.* 18, 18) stabant autem serui et ministri
ad prunas quia frigus erat et calefiebant· erat autem cum eis
et petrus stans· et calefaciens se (*Mt.* 26, 58) ut uideret finem·

Io. CLXVIIII X CLXIIII· (*Io.* 18, 19) pontifex ergo interrogauit ihesum
Io. CLXX I de discipulis et de doctrina eius
Mt. CCCIIII. Mr. CLXXXIIII Lc. CCLXXXVIIII [20] Respondit ei ihesus· ego palam locutus sum mundo

Mt. 26, 52—56. 58. Lc. 22, 51. 53. 57. Mr. 14, 49. 51—52. 68. Io. 18, 12—20.

Ego semper docui in synagoga et in templo· quo omnes
iudaei conueniunt et in occulto locutus sum nihil· [21] quid me
interrogas· interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis· Io. CLXXI X
ecce hi sciunt quae dixerim ego· [22] haec autem cum dixisset· Io. CLXXII I
unus assistens ministrorum dedit alapam ihesu dicens Mt. CCCXIII Mr. CXCIIII Lc. CCXCIIII
Sic respondes pontifici

[23] Respondit ei ihesus· si male locutus sum· testimonium Io. CLXXIII X
perhibe de malo·

Si autem bene quid me caedis· [24] Et misit eum annas liga- Io. CLXXIIII I
tum ad caiphan ponticem· [25] Erat autem simon petrus *(Mt. 26, 69)* Mt. CCCVI Mr. CLXXXVII Lc. CCXCI
foris in atrio *(Io. 18, 25)* stans et calefaciens se· *(Mr. 14, 69)* rursum Io. CLXXV I
autem *(Mt. 26, 71)* uidit eum alia ancilla· et ait *(Mr. 14, 69)* circum- Mt CCCXV Mr. CXCVI
stantibus· *(Mt. 26, 71)* et hic erat cum ihesu nazareno· [73] accesserunt Lc. CCXCII
qui stabant· et dixerunt petro· uere et tu ex illis es· nam et
loquella tua manifestum te facit· quod sis galilaeus· [72] et iterum
negauit cum iuramento quia non noui hominem

[73] Et post pusillum *(Lc. 22, 59)* quasi horae unius· *(Io. 18, 26)* dicit
unus ex seruis pontificis cognatus eius cuius abscidit petrus
auriculam· *(Lc. 22, 59)* uere et hic cum illo erat· nam et galilaeus
est· *(Io. 18, 26)* nonne ego te uidi in horto cum illo· *(Mt. 26, 74)* Tunc
coepit detestari· *(Mr. 14, 71)* et anathematizare et iurare *(Lc. 22, 57)*
neque noui eum *(Mt. 26, 70)* nescio quid dicis· *(Mr. 14, 71)* non noui
hominem istum quem dicitis

(Io. 18, 27) Et statim gallus cantauit· *(Lc. 22, 61)* et conuersus dominus Lc. CCXCIII II
respexit petrum *(Mt. 26, 75)* et recordatus est petrus uerbi domini Mt. CCCXVI Mr. CXCVII
quod dixerat ei· priusquam gallus cantet· ter me negauis
(Lc. 22, 34) hodie· [62] et egressus foras petrus fleuit amare Mt. CCCXVII II

CLXV· *(Lc. 22, 66. Mt. 26, 59. Mr. 15, 1)* Mane autem facto Mr CXCVIII Lc. CCXCV
conuenerunt omnes principes sacerdotum cum senioribus plebis Mt. CCCVIII II
et scribis concilium facientes *(Mt. 26, 59)* quaerebant falsum testi- Mr. CLXXXVIIII
monium contra ihesum· ut eum morti traderent [60] et non in- Lc. CCCV
uenerunt· Cum multi falsi testes accessissent· *(Mr. 14, 55)* nec in-
ueniebant· [56] Et conuenientia testimonia illorum non erant·
(Mt. 26, 60) Nouissime autem uenerunt duo falsi testes [61] et Mt. CCCVIIII VI Mr. CXC
dixerunt

(Mr. 14, 58) Nos audiuimus eum dicentem· *(Mt. 26, 61)* possum

Io. 18, 20—27. Mt. 26, 59 etc. Mr. 14, 55 etc. Lc. 22, 34. 57 etc.

destruere templum dei (Mr. 14, 58) hoc manu factum et post triduum aliud manu factum aedificare· (Mt. 26, 63) ihesus autem tacebat
[63] Et surgens princeps sacerdotum (Mr. 14, 60) In medium interrogauit ihesum dicens·
(Mt. 26, 62) Nihil respondis ad ea quae isti aduersus te testificantur· (Mr. 14, 61) ihesus autem nihil respondit

Mt. CCCVIIII VI
Mr. CXC
CLXVI· Et rursum summus sacerdos (Mt. 26, 63) ait illi· adiuro te per deum uiuum· ut dicas nobis· si tu es christus filius dei (Mr. 14, 61) benedicti· (Mt. 26, 64) dicit illi ihesus·
Lc. CCXCVI X
tu dixisti· (Lc. 22, 67) et ait illis si uobis dixero non creditis mihi· [68] si autem et interrogauero non respondebitis mihi neque
Mt. CCCX I
Mr. CXCI
Lc. CCXCVII
Io. LXIIII
dimittetis (Mt. 26, 64) Uerumtamen dico uobis a modo
Uidebitis filium hominis sedentem a dextris uirtutis dei et
Mt. CCCXI VI
Mr. CXCII
uenientem in nubibus caeli [65] Tunc princeps sacerdotum scidit uestimenta sua dicens· blasphemauit quid adhuc egemus
Mt. CCCXII II
Mr. CXCIII
Lc. CCXCVIIII
testibus Ecce nunc audistis blasphemiam (Lc. 22, 71) de ore eius (Mt. 26, 66) quid uobis uidetur
Mt. CCCXIII I
Mr. CXCIIII
Lc. CCXCIIII
Io. CLXXII
at illi respondentes omnes dixerunt· reus est mortis· [67] Tunc expuerunt in faciem eius (Lc. 22, 63–64) et qui tenebant eum inludebant ei· et uelauerunt (Mr. 14, 65) faciem eius· (Mt. 26, 67) et colaphis eum caeciderunt· alii autem palmas in faciem eius dederunt dicentes prophetiza nobis christe quis est iste qui percussit (Lc. 22, 65) Et alia multa blasphemantes dicebant in eum

Mt. CCCXVIII I
Mr. CXCVIIII
Lc. CCC
Io. CLXXVI
CLXVII· (Mt. 27, 2) Et adduxerunt eum uinctum (Io. 18, 28) in praetorio (Mt. 27, 2) et tradiderunt pontio pilato praesidi
Io. CLXXVII X
(Io. 18, 28) Et ipsi non introierunt in praetorium ut non contami-
Mt. CCCVIIII X
narentur sed manducarent pascha· (Mt. 27, 3) tunc uidens iudas qui eum tradidit quod damnatus esset· paenitentia ductus retulit XXX argenteos principibus sacerdotum et senioribus [4] dicens
Peccaui tradens sanguinem iustum· at illi dixerunt· quid ad nos· Tu uideris [5] et proiectis argenteis in templo recessit abiens laqueo se suspendit· [6] principes autem sacerdotum· acceptis argenteis dixerunt
Non licet mittere eos in corbanan quia praetium sanguinis est· [7] Consilio autem inito· emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum· [8] propter hoc uocatus est ager ille

Mt. 26, 61 etc. Mr. 14, 60 etc. Lc. 22, 63 etc. Io. 18, 28.

acheldemach· ager sanguinis usque in hodiernum diem· [9]Tunc
impletum est quod dictum est per hieremiam prophetam
dicentem· Et acceperunt XXX argenteos praetium adpraetiati
quem adpraetiauerunt a filiis israhel· [10]et dederunt eos in
agrum figuli sicut constituit mihi dominus

CLXVIII· *(Io. 18, 29)* Exiuit ergo pilatus ad eos foras et Io. CLXXVII
dixit quam accusationem affertis aduersus hominem hunc· X
[30]Responderunt et dixerunt ei· si non esset hic malefactor·
non tibi tradidissem eum· *(Lc. 23, 2)* hunc inuenimus subuer-
tentem gentem nostram et prohibentem tributa dari caesari·
et dicentem se christum regem esse *(Io. 18, 31)* Dixit ergo eis
pilatus· accipite eum uos· et secundum legem uestram iudicate
eum· Dixerunt ergo iudaei· nobis non licet interficere quem-
quam [32]ut sermo domini impleretur quem dixit· significans qua
esset morte moriturus· [33]Introiuit ergo iterum in praetorium Io. CLXXVIII
pilatus· et uocauit ihesum et dixit ei· tu es rex iudaeorum· Mt. CCCXX I
[34]Et respondit ihesus· a temet ipso hoc dicis· an alii tibi Mr. CC Lc. CCCII
dixerunt de me· [35]Respondit pilatus· numquid ego iudaeus sum·
gens tua et pontifices tradiderunt te mihi· quid fecisti· Io. CLXXVIIII
[36]Respondit ihesus· regnum meum non est de mundo hoc· si
ex hoc mundo esset regnum meum· ministri mei decertarent
ut non traderer iudaeis· Nunc autem regnum meum non est
hinc· [37]Dixit itaque ei pilatus· ergo rex es tu· Respondit ihesus·
Tu dicis quia rex sum ego Io. CLXXX IIII Mt. CCCXXI Mr. CCI Lc.
Ego in hoc natus sum et ad hoc ueni in mundum ut testi-
monium perhibeam ueritati· Omnis qui est ex ueritate audit Io. CLXXXI X
meam uocem· [38]dicit ei pilatus· quid est ueritas· Et cum hoc
dixisset iterum exiuit ad iudaeos·

(Lc. 23, 4) Et ait ad principes sacerdotum et turbas· nullam
inuenio causam in hoc homine· [5]at illi inualescebant dicentes· Io. CLXXX VIIII
Conmouet populum docens per uniuersam iudaeam· et incipiens Lc. CCVII
a galilaea usque huc· Lc. CCCIIII X

[6]Pilatus autem audiens galilaeam· interrogauit· si homo
galilaeus esset· [7]et ut cognouit quod de herodis potestate
esset remisit eum ad herodem· qui et ipse hierosolymis erat
illis diebus· [8]herodes autem uiso ihesu· gauisus est ualde·

Mt. 27, 7—10. Io. 18, 29—37. Lc. 23, 2. 4—8.

erat enim cupiens ex multo tempore uidere eum· eo quod
audiret multa de illo

Et sperabat signum aliquod uidere ab eo fieri

[9]Interrogabat autem illum multis sermonibus· at ipse nihil
illi· respondebat [10]Stabant etiam principes sacerdotum et
Lc. CCCV II scribae constanter accusantes eum [11]Spreuit autem illum
Mt. CCCVIII Mr. CLXXXVIIII herodes cum exercitu suo et inlusit indutum ueste alba· et
Lc. CCCVI X remisit ad pilatum

[12]Et facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die

Nam antea inimici erant ad inuicem· [13]pilatus autem con-
Lc. CCCVII VIIII Io. CLXXXII uocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe
(*Io.* 19, 4) exiuit ad eos foras (*Lc.* 23, 14) et dixit eis· optulistis mihi
hunc hominem quasi auertentem populum (*Io.* 19, 4) ecce adduco
Io. CLXXXVI VIIII Lc. CCCIII uobis eum foras ut cognoscatis quia in eo nullam causam
inuenio (*Lc.* 23, 14) ex his in quibus eum accusatis· [15]Sed neque
Lc. CCCVIII X herodes· nam remisi uos ad illum et ecce nihil dignum morte
actum est ei

[16]Emendatum ergo illum dimittam [18]Exclamauit autem
Lc. CCCVIII. II Mt. CCCXXII uniuersa turba dicens· tolle hunc (*Io.* 19, 6) crucifige crucifige

Mr. CCII Lc. CCCX Dicit eis pilatus· accipite eum uos et crucifigite·

I Mt. CCCXXV Ego enim non inuenio in eo causam· [7]Responderunt ei
Mr. CCIIII Io. CLXXXIII iudaei· nos legem habemus· et secundum legem debet mori
Io. CLXXXVIIII quia filium dei se fecit·

X Io. CXC [8]Cum ergo audisset pilatus hunc sermonem· magis timuit· et
VIIII Lc. CCCIII ingressus est praetorium iterum [9]et dicit ad ihesu· unde es tu

Io. CXCI X ihesus autem responsum non dedit ei· [10]Dicit ergo ei pilatus·
Io. CXCII IIII mihi non loqueris· nescis quia potestatem habeo crucifigere te
Mt. CCCXXI Mr. CCI et potestatem dimittere· [11]Respondit ihesus· non haberes po-
Io. CXCIII X testatem aduersum me ullam· nisi tibi esset datum desuper·
propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet· [12]exinde
quaerebat pilatus dimittere eum

Iudaei autem clamabant dicentes· si hunc dimittis· non es
amicus caesaris· Omnis qui se regem facit· contradicit caesari·
[13]pilatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum·
et sedit pro tribunali in locum qui dicitur lithostrotus· hebraicae
autem gabbatha· [14]Erat autem parasceue paschae hora quasi sexta

Lc. 23, 8—16. 18. Io. 19, 4. 6—14.

Et dicit iudaeis· ecce rex uester· [15]illi autem clamauerunt· Io. CXCIIII / I
tolle tolle crucifige eum Mt. CCCXXVI Mr. CCV Lc. CCCXIII

Dixit eis pilatus· regem uestrum crucifigam Io. CXCV / X

Responderunt pontifices. non habemus regem nisi caesarem Mr. CCI / IIII
(Mr. 15, 3) Et accusabant eum summi sacerdotes in multis (Mt. 27, 12) Mt. CCCXXI Io. CLXXX
ihesus uero nihil respondit· [13]Tunc dicit illi pilatus non audis Mt. CCCXXI / IIII
quanta aduersum te dicant testimonia· [14]et non respondit ei Mr. CCCI Io. CLXXX
ad ullum uerbum ita ut miraretur preses uehementer Mt. CCCXXII / II

(Mr. 15, 6) Per diem autem festum (Mt. 27, 15) consueuerat preses Mr. CCII Lc. CCCVIIII.
dimittere populo unum (Mr. 15, 6) ex uinctis quemcumque petissent·
(Mt. 27, 16) habebat autem tunc uinctum insignem qui dicebatur
barabbas· [17]Congregatis ergo illis dixit pilatus

(Io. 18, 39) Est consuetudo uobis ut unum dimittam uobis in CLXXXII
pascha (Mt. 27, 17) quem ergo uultis dimittam uobis· barabban· an Mt. CCCXXII / II
ihesum qui dicitur christus· [18]Sciebat enim quod per inuidiam Mr. CCII Lc. CCCVIIII
tradidissent eum Mt. CCCXXIII / IIII

CLXVIIII· [19]Sedente autem illo pro tribunali· misit Mr. CCIII Io. CLXXXIII
ad illum uxor eius dicens· Mt. CCCXXIIII / X

Nihil tibi et iusto illi· multa enim passa sum hodie per
uisum propter eum·

[20]princeps autem sacerdotum et seniores persuaserunt populis
ut peterent barabban· ihesum uero perderent· [21]Respondens
autem preses ait illis· quem uultis uobis de duobus dimitti·
at illi dixerunt barabban·

(Io. 18, 40) Erat autem barabbas latro (Lc. 23, 19) qui erat propter Mt. CCCXXV / II
seditionem quondam factam in ciuitate et homicidium (Mr. 15, 7) Mr. CCIIII Lc. CCCX
uinctus (Lc. 23, 19) in carcere· (Mt. 27, 22) dicit illis pilatus· quid ergo Mt. CCCXXVI / I
faciam de ihesu· qui dicitur christus· [23]dicunt omnes crucifigatur· Mr. CCV Lc. CCCXC Io. CLXXXVIII
ait illis praeses· quid enim mali fecit· at illi magis clamabant Mt. CCCXXVII / X
dicentes crucifigatur [24]Uidens autem pilatus quia nihil proficeret·
sed magis tumultus fieret· accepta aqua lauit manus coram populo dicens· Innocens ego sum a sanguine iusti huius· uos uideritis·

[25]Et respondens uniuersus populus dixit· sanguis eius super
nos et super filios nostros

CLXX· (Mt. 27, 26) Tunc dimisit illis barabban· ihesum Mt. CCCXXVIII / I
autem flagellis caesum tradidit eis ut crucifigeretur· Mr. CCVI Lc. CCCXIIII Io. CXCVI

Io. 19, 14—15. Mr. 15, 3. 7. Mt. 27, 12—26. Io. 18, 39—40. Lc. 23, 19.

Mt. CCCXVIIII IIII [27] Milites praesidis suscipientes ihesum in praetorio· con-
Mr. CCVII Io. CLXXXV gregauerunt ad eum uniuersam cohortem
[28] et exuentes eum· (Mr. 15, 17) induunt eum (Io. 19, 2) tunicam pur-
puream (Mt. 27, 28) et clamidem coccineam circumdederunt ei· [29] et
plectentes coronam de spinis· posuerunt super caput eius et
Mt. CCCXXXVI harundinem in dextera eius· et genu flexu ante eum inludebant
Mr. CCVIII dicentes· haue rex iudaeorum [30] Et expuentes eum acceperunt
harundinem et percutiebant caput eius
[31] Et postquam inluserunt ei· exuerunt eum clamidem (Mr. 15, 20)
et purpuram (Mt. 27, 31) et induerunt eum uestimentis eius et
CXCVII duxerunt eum ut crucifigerent (Io. 19, 17) baiulantem sibi crucem
Mt. CCCXXXI I (Mt. 27, 32) Exeuntes autem inuenerunt hominem cyrineum (Lc. 23, 26)
Mr. CCVIIII Lc. CCCXV Io. CXVII uenientem de uilla (Mt. 27, 32) nomine simon (Mr. 15, 21) patrem alexandri
CCVIIII et rufi (Mt. 27, 32) hunc angariauerunt (Lc. 23, 26) portare crucem post
Lc. CCCXVI X ihesum· [27] Sequebatur autem illum multa turba populi et
mulierum quae plangebant· et lamentabantur eum· [28] Conuersus
autem ad illas ihesus dixit· filiae hierusalem nolite flere super
me sed super uos ipsas flete et super filios uestros· [29] quoniam
ecce uenient dies in quibus dicent· beatae steriles· et uentris
qui non genuerunt et ubera quae non lactauerunt
[30] Tunc incipient dicere montibus· cadite super nos et col-
Lc. CCCXVII I libus· operite nos
[31] quia si in uiridi ligno haec faciunt· in arido quid fiet
Mt. CCCXXXVI Mr. CCXV Io. CXCVIIII. CLXXI· [32] Ducebantur autem et alii duo nequam cum
Lc. CCCXVIII I cum eo ut interficerentur· [33] Et postquam uenerunt in locum
Mt. CCCXXXII qui dicitur (Mr. 15, 22) golgotha· quod est interpraetatum caluariae
Mr. CCX Io. CXCVII locus (Mt. 27, 34) et dederunt ei uinum murratum bibere cum felle
Mt. CCCXXXIII IIII mixtum· et cum gustasset noluit bibere (Lc. 23, 34) ihesus autem
Mr. CCXI Io. CCXI dicebat· pater dimitte illis· non enim sciunt quid faciunt·
Lc. CCCXX X (Mt. 27, 35) Postquam autem crucifixerunt eum (Io. 19, 23) acce-
Mt. CCCXXXIIII I perunt uestimenta eius
Mr. CCXII et fecerunt IIII partes unicuique militi partem et tunicam·
Lc. CCCCXXI Io. CCI Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum·
[24] dixerunt ergo ad inuicem· non scindamus eam sed sortiamur
de illa cuius sit· ut scribtura inpleatur dicens· partiti sunt
uestimenta mea sibi et super uestem meam miserunt sortem·

Mt. 27, 27–35. Mr. 15, 17. 20–22. Io. 19, 2. 17. 23–24. Lc. 23, 26–34.

Et milites quidem haec fecerunt (Mt. 27, 36) Et sedentes serua-
bant eum
(Io. 19, 19) Scripsit autem et titulum pilatus (Mr. 15, 26) causae eius· Io. CXCVIIII I
et (Io. 19, 19. Mt. 27, 37) inposuit (Mt. 27, 37) super caput eius· Mt. CCCXXXV Mr. CCXIIII Lc. CCCXXIIII
Hic est (Io. 19, 19) ihesus nazarenus· rex iudaeorum [20] hunc Io. CC X
ergo titulum multi legerunt iudaeorum quia prope ciuitatem
erat locus· ubi crucifixus est ihesus· Et erat scriptum hebraice·
graece· et latine· [21] Dicebant ergo pilato pontifices iudaeorum·
noli scribere rex iudaeorum· [22] Respondit pilatus· quod scripsi
scripsi· (Mt. 27, 38. Mr. 15, 27) Tunc crucifixerunt cum eo duo latrones· Mt. CCCXXXVI I
unum a dextris et alterum a sinistris eius· (Mt. 27, 39) praetereuntes Mr. CCXV Lc. CCCXVIIII
autem blasphemabant eum· mouentes capita sua [40] et dicentes Io. CXCVIII
Ua· qui destruit templum et in triduo illud reaedificat·
Salua temet ipsum· si filius dei es· descende de cruce· [41] Simi- Mt. CCCXXXVIIII II
liter et principes sacerdotum inludentes cum scribis et seniori- Mr. CCXVIII Lc. CCXXII
bus dicebant· [42] alios saluos fecit· se ipsum non potest saluum
facere· Si rex israhel est· descendat nunc de cruce (Mr. 15, 32) et
uideamus et credamus ei
(Mt. 27, 43) Confidet in deum· ideo liberet nunc eum si uult eum
Dixit enim quia dei filius sum· [44] Id ipsum autem (Lc. 23, 39) unus Mt. CCCXXXVIIII II
de his qui pendebat latronibus· blasphemabat eum dicens· Si Mr. CCXVIII Lc. CCXXVII
tu es christus saluum fac temet ipsum et nos· [40] Respondens Lc. CCCXXVII X
autem alter· increpabat illum dicens· neque tu times deum
quod in eadem damnatione es [41] et nos quidem iuste· nam
digna factis recepimus
Hic uero nihil mali gessit [42] et dicebat ad ihesum· domine
memento mei cum ueneris in regnum tuum
[43] Et dixit illi ihesus· amen dico tibi· hodie mecum eris in
padiso· (Io. 19, 25) Stabant autem iuxta crucem ihesu mater eius Io. CII X
et soror matris eius maria cleopae· et maria magdalenae·
[26] Cum uidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem
quem diligebat· dicit matri suae
Mulier· Ecce filius tuus· deinde dicit discipulo· [27] ecce mater
tua· et ex illa hora· accepit eam discipulus in sua
(Mt. 27, 45) A sexta autem hora tenebrae factae sunt super Mt. CCCXL II
uniuersam terram usque ad horam nonam Mr. CCXX Lc. CCCXXVI

Io. 19, 24. 19—22. 25—27. Mr. 15, 26—27. 32. Mt. 27, 38—45. Lc. 23, 39—43.

Mt. CCCXLI VI [46] Et circa horam nonam· clamauit ihesus uoce magna dicens·
Mr. CCXXVI heli· heli· lema sabacthani· quod est interpraetatum deus meus
deus meus· utquid reliquisti me· [47] quidam autem illic stantes
et audientes dicebant heliam uocat iste· (Io. 19, 28) postea· sciens
Io. CCIII IIII ihesus quia iam omnia consummata sunt ut consummaretur
Mt. CCCXXXIII Mr. CCXI scriptura· dicit sitio·
[29] Uas ergo positum erat aceto plenum (Mt. 27, 48) et continuo
Mt. CCCXLII II Mr. CCXXII currens unus ex eis acceptam spongiam inpleuit aceto et in-
Lc. CCCXXIII posuit harundini et dabat ei bibere· (Io. 19, 30) Cum ergo accepisset
CCIIII ihesus acetum dixit· consummatum est·

Mt. CCCXLIII I (Mt. 27, 49) Ceteri uero dicebant sine uideamus· an ueniat helias
Mr. CCXXIII liberans eum

Lc. CCCXXVIIII Io. CCIIII [50] ihesus autem iterum clamans uoce magna· (Lc. 23, 46) pater
in manus tuas commendo spiritum meum· (Io. 19, 30) et inclinato
Mt. CCCXLIIII II capite· (Mt. 27, 50) Emisit spiritum· [51] Et ecce uelum templi scissum
Mr. CCXXIIII Lc. CCCXXVIII est in duas partes· a summo usque deorsum et terra mota
est· et petrae scissae sunt· [52] Et monumenta aperta sunt· et
Mt. CCCXLV X multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt· [53] et
exeuntes de monumentis post resurrectionem eius· uenerunt
Mt. CCCXLVI II in sanctam ciuitatem et apparuerunt multis· [54] Centurio autem
Mr. CCXXV Lc. CCCXXX et qui cum eo erant custodientes ihesum· uiso terre motu· et
his quae fiebant timuerunt ualde (Lc. 23, 47. Mr. 15, 39) glorificantes
Lc. CCCXXXI X deum et dicentes· hic homo iustus est· uere dei filius· (Lc. 23, 48)
Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum
istum· et uidebant quae fiebant percutientes pectora sua reuer-
tebantur a longe· (Mt. 27, 55) et mulieres multae (Mr. 15, 41) quae
simul cum eo ascenderant a galilaea hierosolymis

(Mt. 27, 56) Inter quas erat maria magdalene et maria iacobi
(Mr. 15, 40) minoris et ioseph mater· et salomae (Mt. 27, 56) mater
filiorum zebedaei

(Mr. 15, 41) Et cum esset in galilaea sequebantur eum· (Lc. 23, 49)
Io. CCV X Haec uidentes (Io. 19, 31) iudaei ergo quoniam parasceue erat· ut
non remanerent in cruce corpora sabbato· Erat enim magnus
dies ille sabbati· Rogauerunt pilatum ut frangerentur eorum
crura et tollerentur

[32] Uenerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura·

Mt. 27, 46—56. Io. 19, 28—32. Lc. 23, 46—48. Mr. 15, 39—41.

et alterius qui crucifixus est cum eo· [33] ad ihesum autem cum uenissent· ut uiderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura

[34] Sed unus militum lancea latus eius aperuit· et continuo exiuit sanguis et aqua· [36] ut scribtura inpleatur os· non conminuetis ex eo· [37] iterum alia scribtura dicit· uidebunt in quem transfixerunt

CLXXII· (Mt. 27, 57) Cum sero autem factum esset· uenit Mt. CCCXLVIII / I quidam homo diues (Mr. 15, 43) nobilis decurio (Lc. 23, 51) ab arimathia Mr. CCXXVIII Lc. CCCXXXII ciuitate iudae· (Mt. 27, 57) nomine ioseph (Lc. 23, 50) uir bonus et iustus· Io. CCVI (Mt. 27, 57. Io. 19, 38) qui et ipse occultus discipulus erat ihesu· propter metum iudaeorum· (Lc. 23, 51) qui expectabat et ipse regnum dei·

Hic non consenserat concilio et actibus eorum·

(Mt. 27, 58) hic accessit ad pilatum et petit corpus ihesu· (Mr. 15, 44) pilatus autem mirabatur si iam obisset· et accersito centurione interrogauit eum si iam mortuus esset· [45] Et cum cognouisset· (Mt. 27, 59) iussit reddi corpus· (Io. 19, 39) Uenit autem et nicodemus qui uenerat ad ihesum nocte primum ferens mixturam murrae et aloes· quasi libras centum [40] acceperunt ergo corpus ihesu· et ligauerunt eum linteis cum aromatibus· sicut mos iudaeis est sepelire Io. CCVIII / I Mt. CCCXLVIII Mr. CCXXVIII Lc. CCCXXXIII

[41] Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus· et in horto monumentum nouum in quo nondum quisquam positus fuerat

(Mt. 27, 60) Et posuit illud ioseph et aduoluit saxum magnum ad ostium monumenti et abiit· [61] Erat autem ibi maria magdalene· et altera maria sedentes contra sepulchrum Mt. CCCL / VI Mr. CCXXVIIII

(Lc. 23, 55) Uiderunt quoniam positus erat corpus eius Lc. CCCXXXLIII / X

[56] Et reuertentes parauerunt aromata et ungenta· (Mr. 16, 1) ut uenientes ungerent eum· (Lc. 23, 56) Et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum Lc. CCCXXXV / VIII Mr. CXXX

CLXXIII· (Mt. 27, 62) altera autem die quae est parasceuen· Mt. CCCLI / X conuenerunt principes sacerdotum et pharisaei ad pilatum [63] dicentes· domine recordati sumus· quia seductor ille dixit. athuc uiuens· post tres dies resurgam· [64] iube ergo custodiri sepulchrum usque in diem tertium· ne forte ueniant discipuli eius et furentur eum· et dicant plebi· surrexit a mortuis

Et erit nouissimus error peior priore· [65] ait illis pilatus· habetis custodiam ite custodite sicut scitis·

Io. 19, 32—34. 36—41. Mt. 27, 57—65. Mr. 15, 43—45; 16, 1. Lc. 23, 50—51. 54—56.

66 illi autem abeuntes munierunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus

Mt. CCCLII I Mr. CCXXXI Lc. CCCXXXVI. Io. CCVIIII

CLXXIIII· (Mt. 28, 1) Uespere autem sabbato· quae lucescit in prima sabbati· (Io. 20, 1) cum athuc tenebrae essent· (Mt. 28, 1) uenit maria magdalene· et altera maria· (Mr. 16, 1) et salomae (Lc. 24, 1) ad monumentum portantes quae parauerant aromata· (Mr. 16, 2) Et orto iam sole· 3 dicebant ad inuicem· quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti· 4 erat quippe magnus ualde

(Mt. 28, 2) Et ecce terrae motus factus est magnus· Angelus enim domini descendit de caelo· et accedens reuoluit lapidem (Mr. 16, 4) Et respicientes uident reuolutum lapidem (Lc. 24, 2) a monumento· (Mt. 28, 2) et angelum sedentem super eum· 3 erat autem aspectus eius sicut fulgur· et uestimentum eius sicut

Mt. CCCLIII II Mr. CCXXII Lc. CCCXXXVII

nix 4 prae timore autem eius· exterriti sunt custodes et facti sunt uelut mortui· 5 Respondens autem angelus dixit mulieribus nolite timere uos· scio enim quod ihesum qui crucifixus est· quaeritis· 6 non est hic surrexit enim sicut dixit· uenite et uidete locum ubi positus erat dominus (Lc. 24, 4) Et factum est

CCCXXXVI (Io.) CCXI Lc. CCCXXXVII Mt. CCCLIII Mr. CCCXXXII

dum mente consternatae essent de isto ecce duo uiri steterunt secus illas in ueste fulgenti· 5 cum timerent autem et declinarent uultum in terram· dixerunt ad illas

quid quaeritis uiuentem cum mortuis· 6 non est hic sed surrexit· recordamini· qualiter locutus est uobis· Cum autem athuc in galilaea esset 7 dicens· quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi· et die tertia resurgere· (Mt. 28, 7) Et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit a mortuis· et ecce praecedit uos in galilaeam· ibi

Lc. X CCCXXXVII Mt. CCCLIII II Mr. CCXXXVII Lc. CCCXXXVIII Io. CCX X

eum uidebitis· ecce praedixi uobis (Lc. 24, 8) et recordatae sunt uerborum eius (Mt. 28, 8) Et exierunt cito de monumento cum timore et magno gaudio· currentes nuntiare discipulis eius· (Io. 20, 2) cucurrit ergo et uenit ad simonem petrum et ad alium discipulum quem amabat ihesus· et dicit eis· tulerunt dominum meum de monumento et nescimus ubi posuerunt eum· 3 Exit ergo petrus· et ille alius discipulus et uenerunt ad monumentum· 4 currebant autem duo simul· Et ille alius discipulus praecurrit

Mt. 27, 66; 28, 1—8. Io. 20, 1—4. Mr. 15, 1—4. Lc. 24, 1—2. 4—8.

citius petro et uenit primus ad monumentum· [5]Et cum se in-
clinasset· uidet posita linteamina· non tamen introiuit· [6]Uenit
ergo simon petrus sequens eum· et introiuit in monumentum·
et uidit linteamina posita· [7]et sudarium quod fuerat supra
caput eius· non cum linteaminibus positum· Sed separatim
inuolutum in unum locum· [8]Tunc ergo introiuit et ille disci-
pulus qui uenerat primus ad monumentum et uidit et credidit·
[9]nondum enim sciebant scribturam· quia oportet eum a mor-
tuis resurgere Io. CCXI
[10]abierunt ergo iterum ad semet ipsos discipuli Mt. CCCLII Mr. CCXXXII
(Mr. 16, 9) Maria autem magdalenae de qua eiecerat VII dae- Lc. CCCXXXVI
monia· (Io. 20, 11) stabat ad monumentum foris plorans Lc. LXXVI
Dum ergo fleret· dicit illi mulier· quid ploras· [13]dicit ei· Io. CCXII X
quia tulerunt dominum meum et nescio ubi posuerunt eum·
[14]haec cum dixisset· Conuersa est retrorsum· et uidit ihesum
stantem· et non sciebat quia ihesus est· [15]dicit ei ihesus·
mulier quid ploras quem quaeris
illa existimans quia hortulanus esset· dicit ei
domine si tu sustulisti eum dicito mihi ubi posuisti eum·
et ego eum tollam
[16]dicit ei ihesus· maria· conuersa illa dicit ei rabboni quod
dicitur magister
[17]dicit ei ihesus· noli me tangere· nondum enim ascendi ad
patrem meum· uade autem ad fratres meos et dic eis· ascendo
ad patrem meum et patrem uestrum· et deum meum et deum
uestrum

CLXXV· (Mt. 28, 11) Ecce quidam de custodibus uenerunt Mt. CCCLV X
in ciuitatem et nuntiauerunt principibus sacerdotum omnia
quae facta fuerant [12]et congregati cum senioribus consilio
accepto pecuniam copiosam dederunt militibus [13]dicentes
Dicite quia discipuli eius nocte uenerunt et furati sunt eum
nobis dormientibus· [14]Et si hoc auditum fuerit a praeside nos
suadebimus ei et securos uos faciemus·
[15]at illi accepta pecunia fecerunt sicut erant docti
et diuulgatum est uerbum istud apud iudaeos usque in
hodiernum diem

Io. 20, 4—11. 13—17. Mr. 16, 9. Mt. 28, 11—15.

CCXII X (Io. 20, 18) Uenit maria magdalene annuntians discipulis quia
uidi dominum et haec dixit mihi

Mt. CCCLV X CLXXVI· (Mt. 28, 9) Et ecce ihesus occurrit illis dicens
hauete· illae autem· accesserunt et tenuerunt pedes eius et
adorauerunt· [10] Tunc ait illis ihesus· nolite timere· ite nuntiate
fratribus meis· ut eant in galilaeam ibi me uidebunt·

Lc. CCCXXXVIII [11] Quae cum abissent (Lc. 24, 9) nuntiauerunt haec omnia illis
Mt. CCCLIIII Mr. CCXXXII undecim· (Mr. 16, 10) lugentibus et flentibus (Lc. 24, 9) et ceteris omnibus
CCXXXIII (Mr. 16, 10) qui cum eo fuerant· [11] et illi audientes quia uiueret et uisus
esset ab eis non crediderunt eis· (Lc. 24, 11) Et uisa sunt ante
CCCXXXVIIII illos sicut deliramentum uerba ista et non credebant illis

X Mr. CCXXXIIII X CLXXVII· (Mr. 16, 12) post haec autem duobus ex eis
ambulantibus ostensus est euntibus

CCCXXXVIIII X (Lc. 24, 13) Hoc ipsa die in castellum quod erat in spatio sta-
diorum CLX ab hierusalem nomine emmaus·

[14] Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quae acci-
derant· [15] et factum est dum fabularentur et secum quaererent
et ipse ihesus adpropinquans ibat cum illis· [16] oculi autem
eorum tenebantur ne eum agnoscerent·

[17] et ait ad illos· qui sunt hi sermones quos confertis ad
inuicem ambulantes· et estis tristes· [18] Et respondens unus cui
nomen cleopas dixit ei

Tu solus peregrinus es in hierusalem· et non cognouisti
quae facta sunt in illa· his diebus

[19] Quibus ille dixit· quae et dixerunt· de ihesu nazareno qui
fuit uir propheta· potens in opere et sermone coram deo et
omni populo· [20] et quomodo eum tradiderunt summi sacerdotum
et principes nostri in damnationem mortis et crucifixerunt
eum· [21] nos autem sperabamus quia ipse esset redemturus
israhel· Et nunc super haec omnia tertia dies hodie quod haec
facta sunt· [22] sed et mulieres quaedam ex nostris terruerunt
nos quae ante lucem fuerunt ad monumentum· [23] et non inuento
corpore eius uenerunt dicentes· se etiam uisionem angelorum
uidisse qui dicunt eum uiuere· [24] et abierunt quidam ex nostris
ad monumentum et ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt·
ipsum uero non inuenerunt· [25] Et ipse dixit ad eos· O· stulti

Io. 20, 18. Mt. 28, 9—11. Mr. 16, 10—12. Lc. 24, 9. 11. 13—25.

et tardi corde ad credendum in omnibus quae locuti sunt prophetae· [26] nonne haec oportuit· pati christum et intrare in gloriam suam

[27] Et incipiens a mose et omnibus prophetis interpraetabatur illis in omnibus scribturis quae de se ipso erant· [28] et adpropinquauerunt castello quo ibant· et ipse finxit longius ire· [29] et coegerunt illum dicentes mane nobiscum· quoniam aduesperascit· et declinata est iam dies· et intrauit cum illis· [30] Et factum est dum recumberet cum illis· accepit panem et benedixit ac fregit· et porrigebat illis· [31] et aperti sunt oculi eorum· et cognouerunt eum· et ipse euanuit ex oculis eorum

[32] Et dixerunt ad inuicem nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in uia et aperiret nobis scribturas

[33] et surgens eadem hora regressi sunt in hierusalem· et inuenerunt congregatos XI et eos qui cum ipsis erant [34] dicentes· quod surrexit dominus uere· et apparuit simoni [35] et ipsi narrabant quae gesta erant in uia et quomodo cognouerunt eum

CLXXVIII· In fractione panis (Mr. 16, 13) Nec illis crediderunt (Lc. 24, 36) dum haec autem loquuntur Lc. CCCXLI VIIII Io. CCXXI

(Io. 20, 19) Cum esset sero die illo una sabbatorum et fores essent clausae· ubi erant discipuli propter metum iudaeorum Uenit ihesus et stetit in medio discipulorum· et dicit eis Lc. CCCXL VIII Io. CCXIII (Lc. 24, 36) pax uobis ego sum nolite timere· [37] conturbati uero et exterriti existimabant se spiritum uidere· [38] et dixit eis· quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda uestra· [39] uidete manus meas et pedes quia ipse ego sum· palpate et uidete quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me uidetis habere [40] et cum haec dixisset· ostendit eis manus pedes (Io. 20, 20) et latus (Lc. 24, 41) athuc autem illis non credentibus et Lc. CCCXLI VIIII Io. CCXXI mirabantibus prae gaudio· dixit· habetis hic aliquid quod manducetur· [42] at illi optulerunt ei partem piscis assi et fabum mellis· [43] Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit illis [44] Et dixit ad eos haec sunt uerba quae locutus sum ad Lc. CCCXLII X nos cum athuc essem uobiscum· quoniam necesse est inpleri omnia quae scribta sunt in lege mosi et prophetis et psalmis de me

Lc. 24, 25—44. Mr. 16, 13. Io. 20, 19. 20.

[45]Tunc aperuit illis sensum ut intellegerent scripturas [46]et
dixit eis· quoniam sic scribtum est

Et sic oportebat christum pati et resurgere a mortuis die
tertia· [47]et praedicari in nomine eius paenitentiam et remis-
sionem peccatorum in omnes gentes incipientibus ab hieroso-
lyma· [48]uos autem estis testes horum· [49]et ego mitto pro-
Io. CCXIIII X missum patris mei in uos· (Io. 20, 20) Gauisi sunt ergo discipuli
uiso domino· [21]Dixit ergo eis iterum pax uobis· sicut misit
Io. CCXV VII me pater et ego mitto uos· [22]hoc cum dixisset insuflauit et
Mt. CLXXXV dicit eis· accipite spiritum sanctum [23]quorum remiseritis
peccata remittuntur eis· et quorum retinueritis detenta sunt·

Io. CCXVI X CLXXVIIII· [24]Thomas autem unus ex duodecim qui
dicitur didymus non erat cum eis quando uenit ihesus· [25]dixerunt
ergo ei alii discipuli· uidimus dominum· ille autem dixit eis·
nisi uidero in manibus eius figuram clauorum· Et mittam
digitum meum in locum clauorum· et mittam manum meam
in latus eius non credam

Io. CCXVII VIIII [26]Et post dies VIII iterum erant discipuli eius intus et
Lc. CCCXL. thomas cum eis· Uenit ihesus ianuis clausis· et stetit in medio
et dixit· pax uobis· [27]deinde dicit thomae· infer digitum tuum
huc· et uide manus meas

et affer· manum tuam et mitte in latus meum et noli esse
incredulus sed fidelis· [28]Respondit thomas et dixit ei· dominus
Io. CCXVIII X meus et deus meus. [29]dicit ei ihesus quia uidisti me cre-
didisti· beati qui non uiderunt et crediderunt· [30]multa quidem
et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum
quae non sunt scribta in libro hoc· [31]haec autem scribta sunt
ut credatis

quia ihesus est christus filius dei et ut credentes uitam
habeatis in nomine eius

Io. CCXVIIII VIIII CLXXX· (Io. 21, 1) postea manifestauit se iterum ihesus
Lc. XXVIIII ad mare tiberiadis· manifestauit autem sic· [2]erant simul simon
petrus· et thomas qui dicitur didymus· et nathanahel· qui
erat a chanan galileae· et filii zebedaei· et alii ex discipulis
eius duo· [3]Dicit eis simon petrus· uado piscari·

Dicunt ei· uenimus et nos tecum· et exierunt et ascenderunt

Lc. 24, 45—49. Io. 20, 20—21, 3.

in nauem et illa nocte nihil prendiderunt· [4]mane autem iam
facto stetit ihesus in litore· non tamen cognouerunt discipuli
quia ihesus est· [5]Dicit ergo eis ihesus pueri· numquid pulmen-
tarium habetis· responderunt ei· non· [6]dixit eis
mittite in dextram nauigii rete et inuenietis·
Miserunt ergo et iam non ualebant illum trahere a multitu- Io. CCXX X
dine piscium· [7]Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus
petro· dominus est· Simon petrus cum audisset quia dominus
est· tunicam succinxit se· erat enim nudus· et misit se in mare
[8]alii autem discipuli nauigio uenerunt· non enim longe erant
a terra· sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium
[9]Ut ergo descenderunt in terram· uiderunt prunas positas et Io. CCXXI VIIII Lc. CCCXLI
piscem superpositum et panem
[10]Dicit eis ihesus· afferte de piscibus quos prendistis nunc Io. CCXXII VIIII Lc. XXX
[11]ascendit simon petrus et traxit retem in terram· plenum
magnis piscibus centum quinquaginta tribus·
Et cum tanti essent non est scissum rete· Io. CCXXIII VIIII Lc. CCCXLI
[12]Dicit eis ihesus· uenite prandete Et nemo audebat discum- Io. CCXXIIII X
bentium interrogare eum· Tu quis es· Scientes quia dominus Io. CCXXV VIIII Lc. CCCXLI
esset· [13]Et uenit ihesus et accepit panem et dedit eis et
piscem similiter [14]Hoc iam tertio manifestatus est ihesus Io. CCXXVI X
discipulis cum surrexisset a mortuis Io. CCXXVI X
CLXXXI· [15]Cum ergo prandissent· dicit simoni petro Io. CCXXVII VIIII Lc. CCLXXIIII
ihesus· simon iohannis diligis me plus his dicit ei· etiam do-
mine· tu scis quia amo te· dicit ei· pasce agnos meos· [16]dicit Io. CCXXVIII X
ei iterum· simon iohannis diligis me· ait illi Io. CCXXVIIII VIIII Lc. CCLXXIIII
Etiam domine tu scis quia amo te· dicit ei pasce agnos
meos· [17]dicit ei tertio· simon iohannis amas me· Contristatus Io. CCXXX X
est petrus quia dixit ei tertio amas me· et dicit ei· domine· Io. CCXXXI VIIII Lc. CCLXXIIII
tu omnia scis tu scis quia amo te· dicit ei· pasce oues meas Io. CCXXXII X
[18]Amen amen dico tibi· cum esses iunior· cingebas te et
ambulabas ubi uolebas· Cum autem senueris· extendes manus
tuas· et alius te cinget· et ducet quo non uis
[19]Hoc autem dixit· significans qua morte clarificaturus esset·
deum·
Et hoc cum dixisset· dicit ei sequere me· [20]Conuersus

Io. 21, 3—20.

petrus uidit illum discipulum quem diligebat ihesus sequentem qui et recubuit in cena super pectus eius et dixit domine quis est qui tradidit te· [21] hunc ergo cum uidisset petrus dicit ihesu domine hic autem quid· [22] dicit ei ihesus· sic eum uolo manere donec ueniam quid ad te tu me sequere· [23] Exiuit ergo sermo iste in fratres· quia discipulus ille non moritur· et non dixit ei ihesus non moritur

Sed sic eum uolo manere donec uenio quid ad te·

[24] hic est discipulus qui testimonium perhibet de his· et qui scribsit haec· Et scimus quia uerum est testimonium eius· [25] Sunt autem et alia multa quae fecit ihesus· quae si scribantur per singula· nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros·

Mt. CCCLV X CLXXXII· (Mt. 28, 16) Undecim autem discipuli· abierunt in galilaeam in montem ubi constituerat illis ihesus

[17] Et uidentes eum adorauerunt· quidam autem dubitauerunt

Mr. CCXXXIIII X (Mr. 16, 14) et exprobrauit incredulitatem illorum et duritiam cordis· quia his qui uidederant eum resurrexisse non crediderant·

Mt. CCCLV X (Mt. 28, 18) Et locutus est eis dicens

Mr. CCXXXIIII X data est mihi omnis potestas· in caelo et in terra (Mr. 16, 15) euntes in mundum uniuersum· praedicate euangelium omni creaturae

X (Mt. 28, 19) Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris· et fili es spiritus sancti·

[20] Docentes eos seruare omnia quaecumque mandaui uobis· et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi·

X (Mr. 16, 16) Qui crediderit et baptizatus fuerit saluus erit

Qui uero non crediderit condemnabitur· [17] Signa autem eos qui crediderint haec sequentur

In nomine meo daemonia eicient· linguis loquentur nouis [18] serpentes tollent· et si mortiferum quid biberint· non eos nocebit· Super aegrotos manus inponent et bene habebunt (Lc. 24, 49) Uos autem sedete in ciuitate· quoadusque induamini uirtutem ex alto·

Io. 21, 20—25. Mt. 28, 16—20. Mr. 16, 14—18. Lc. 24, 49.

[50] Eduxit autem eos foras in bethaniam· et eleuatis manibus
suis benedixit eis· [51] Et factum est dum benediceret illis Lc. CCCXLII X
recessit ab eis· et ferebatur in caelum· (Mr. 16, 19) et sedit a
dextris dei· (Lc. 24, 52) et ipsi adorantes regressi sunt in hierusalem
cum gaudio magno· [53] et erant semper in templo· laudantes et
benedicentes deum

(Mr. 16, 20) Et profecti praedicauerunt ubique domino cooperante Mr. CCXXXIIII X
et sermonem confirmante sequentibus signis· amen·

Lc. 24, 50—53. Mr. 16, 19—20.

. . . .

GRATIAS INDIUIDUAE TRINITATI·

[LECTIONES ECCLESIASTICAE EX EPISTULIS PAULINIS EXCERPTAE]

DE ADUENTU
- ad romanos sub titulo XVIII·
- ad romanos sub titulo XXXVIII.
- ad galatas sub titulo XIII·
- ad thessall· I sub titulo XXI·

PRIDIE NATALE DNI
- ad philipp· sub titulo XIII·

IN NATALE DNI
- ad hebreos principium epistulae

IN NATALE SCI· IOHANNIS
- ad timotheum II sub titulo XVII·

IN NATALE INNOCENTUM
- ad romanos sub titulo XI

DE CIRCUMCISIONE DNI
- ad romanos sub titulo LI

DE EODEM DIE CONTRA IDOLA
- ad corintheos I sub titulo XXXVIII

DE EODEM DIE
- ad corintheos I sub titulo XLVII

IN IEIUNIO EPIFANIORUM
- ad colossenses sub titulo II

IN EPIFANIA MANE
- ad corintheos II sub titulo X

IN EODEM DIE EPIFANIORUM
- ad titum sub titulo IIII

IN EODEM DIE EPIFANIORUM
ad galatas sub titulo X
COTTIDIANA POST EPIFANIA
ad romanos sub titulo XLII·
COTTIDIANA
ad hebreos sub titulo XII
COTTIDIANA
ad hebreos sub titulo VIII·
COTTIDIANA
ad galatas sub titulo XIII
COTTIDIANA
ad hebreos sub titulo XII
COTTIDIANA
ad timotheum I sub titulo XXVII
COTTIDIANA
ad romanos sub titulo XLII
COTTIDIANA
ad romanos sub titulo XVIII·
COTTIDIANA
ad romanos sub initium epistulae
COTTIDIANA
ad romanos sub titulo XLIII
COTTIDIANA
ad romanos sub titulo I·
IN SEXAGESIMA
ad timotheum I sub titulo VIIII
COTTIDIANA
ad corintheos I sub titulo XLII
IN QUINQUAGESIMA
ad romanos sub titulo XLVIII
IN QUADRAGESIMA
ad corintheos sub titulo XLII
IN IEIUNIO I IN QUADRAGESIMA
ad romanos sub titulo XVI
IEIUNIO II IN QUADRAGESIMA
ad romanos initium sub titulo XL·
IN QUADRAGESIMA DOMINICA II·
ad romanos sub titulo XLIIII
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO III·
ad galatas sub titulo XXVIII
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO IIII·
ad ephesios sub titulo XVI

IN QUADRAGESIMA DOMINICA III·
ad ephesios sub titulo XVII
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO V
ad ephesios sub titulo XX
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO VI·
ad ephesios sub titulo XXX
IN QUADRAGESIMA DOMINICA IIII·
ad galatas sub titulo IIII·
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO VII·
ad thessall· I sub titulo XIII
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO VIII
ad thessall· II sub titulo VI·
IN QUADRAGESIMA DOMINICA· V
ad colossenses sub titulo V·
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO VIIII
ad romanos sub titulo L·
IN QUADRAGESIMA IEIUNIO X·
ad corintheos II sub titulo VII·
DOMINICA ANTE OCTO DIES PASCHAE
ad corintheos II sub titulo V·
IN EBDOMA MAIORE
ad corintheos II sub titulo XXV
IN SECUNDA FERIA ANTE PASCHA
EBDOMA MAIORE
ad galatas sub titulo VII
IN TERTIA FERIA ANTE PASCHA
ad galatas sub titulo VIIII
IN QUARTA FERIA ANTE PASCHA
ad ephesios sub titulo VII
IN QUINTA FERIA ANTE PASCHA
ad corintheos I sub titulo XXIII·
IN QUINTA FERIA AD VESPERAM CENAM DNI
ad corintheos I sub titulo LVI.
IN SEXTA FERIA ANTE NOCTU MAGNA
ad philippenses sub titulo V·
IN NOCTU SCA· MANE
ad philippenses sub titulo XIII
IN NOCTU SCA· NOCTU
ad corintheos I sub titulo XLIIII·
IN SCM· PASCHA
ad colossenses sub titulo XI
IN SECUNDA FERIA PASCHAE
ad romanos sub titulo XV·

IN TER FERIA PASCHAE
ad romanos sub titulo XII
IN QUARTA FERIA PASCHAE
ad ephesios sub titulo IIII
IN PASCHA ANNOTINA
ad ephesios sub titulo XIII
IN NATALE SCORUM· PETRI ET PAULI
ad romanos sub titulo XXXII
IN IEIUNIUM SCI· LAURENTI
ad timotheum II sub titulo XXIII
IN NATALE EODEM
ad corintheos II sub titulo XXII
IN IEIUNIO SCI· ANDREAE
ad timotheum II sub titulo V
IN NATALE SCI· ANDREAE
ad corintheos I sub titulo VII·
DE MARTYRIBUS
ad hebreos sub titulo XII
DE MARTYRIBUS
ad hebreos sub titulo XII·
DE MARTYRIS GENERALIS FEMININI
ad corintheos II sub titulo XXIII
DE MARTYRIBUS
ad hebreos sub titulo XII
DE MARTYRIBUS
ad timotheum II sub titulo II
DE MARTYRIBUS
ad romanos sub titulo XXI
IN DEDICATIONE
ad corintheos I sub titulo XI
IN DEDICATIONE
ad hebreos sub titulo II
IN DEDICATIONE
ad ephesios sub titulo VI·
DE NATALE EPISCOPI
ad hebreos
DE ORDINATIONIBUS
ad timotheum I sub titulo VIII
DE ORDINATIONIBUS DIACONORUM
ad timotheum I sub titulo XII
DE AGENDIS
ad thessall· I sub titulo XVII

XF Primum quaeritur quare post euangelia· quae supplementum legis sunt et in quibus nobis exempla et praecepta uiuendi plenissime digesta sunt uoluerit apostolus· has epistulas ad singulas ecclesias destinare· [ut] initia nascentis ecclesiae nouis causis existentibus praemuniret· ut et praesentia atque orientia resecaret uitia· et postfuturas excluderet quaestiones exemplo prophetarum qui post editam legem moysi· in qua omnia dei mandata legebantur· nihilo minus tamen doctrina sua rediuiua semper populi compraessere peccata· et propter exemplum libris ad nostram etiam memoriam transmiserunt· deinde quaeritur cur non amplius quam decem epistulas ad ecclesias scripserit· decem sunt enim cum illa quae dicitur ad hebreos·

Nam reliquae quattuor ad discipulos specialiter sunt porrectae· et ut ostenderet nouum non discrepare a ueteri testamento· et se contra legem non facere moysi ad numerum primorum decalogi mandatorum suas epistulas ordinauit· et quot ille praeceptis a pharaone instituit liberatus totidem epistulis a diaboli et idolatriae seruitute edocet adquisitos· Nam et duas tabulas lapideas duorum testamentorum figuram habuisse uiri eruditissimi tradiderunt

Epistulam sane quae ad hebreos scribitur quidam pauli non esse contendunt· eo quod non sit eius nomine titulata· et propter sermonis stilique distantiam sed aut barnabae iuxta tertullianum aut lucae iuxta quosdam· uel certe clementis discipuli apostolorum episcopi romanae ecclesiae· post apostolos ordinati quibus respondendum est· si propterea pauli non erit quia eius non habet nomen

Ergo nec alicuius erit quia nullius nomine titulatur· quod si absurdum est· ipsius magis esse credenda est· quae tanto doctrinae suae fulget eloquio· sed quoniam apud hebraeorum ecclesias quasi destructor legis falsa suspicione habebatur· uoluit tacito nomine de figuris legis et ueritate christi reddere rationem· ne odium nominis fronte praelati utilitatem excluderet lectionis· non est sane mirum si eloquentior uideatur in proprio· id est hebreo quam in peregrino· id est greco quo

ceterae epistulae sunt scripto sermone mouet etiam quosdam· quare romanorum epistula in primo sit posita cum eam non primam scriptam ratio manifestet· nam hanc se proficiscente hierosolymam scripsisse testatur· cum corinthios et alios ante iam ut ministerium quod secum portaturus erat colligerint litteris adhortaturus sit unde intellegi quidam uolunt ita omnes epistulas ordinatas ut prima poneretur· quamuis posterior fuerit destinata· ut per singulas epistulas gradibus ad perfectiora ueniretur· Romanorum namque plerique tam rudes erant ut non intellegerent dei se gratia non suis meritis esse saluatos· et ob hoc duo inter se populi conflictarent idcirco illos indigne adserit. confirmare uitia gentilitatis priora commemorans· chorinthiis autem iam dicit scientiae gratiam esse concessam· et non tam omnes increpat quam quur peccantes non increpauerint reprehendit· sicut ait· auditur inter uos fornicatio· et iterum congregatis uobis cum meo spiritu tradere huiusmodi satanae· In secunda uero laudantur· et ut magis ac magis proficiant admonentur

Galatae iam nullius criminis arguuntur· nisi hoc tantum quod callidissimis apostolis crediderunt· Ephesi sane nulla reprehensione

Sed multa laude sunt digni· quia fidem apostolicam seruauerunt·

Philippenses etiam multo magis conlaudantur qui nec audire quidem falsos apostolos uoluerunt· Colossenses autem tales erant· ut cum ab apostolo uisi corporaliter non fuissent hac laude digni haberentur· Et si corpore absens sum sed spiritu uobiscum gaudens et uidens ordinem uestrum

Thessalonicenses nihilo minus in duabus epistulis omni laude prosequitur· eo quod non solum fidem inconcussam seruauerint ueritatis sed etiam in persecutione ciuium fuerint constantes inuenti· De hebreis uero quid dicendum est· quorum thessalonicenses qui plurimum laudati sunt· imitatores facti esse dicuntur sicut ipse ait·

Et uos fratres mei imitatores facti estis ecclesiarum dei· quae sunt in iudaea· eadem enim passi estis et uos a contri-

bulibus uestris· quae et illa a iudaeis· aput ipsos quoque hebreos eadem commemorans dicens

Nam et uinctis compassi estis et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscepistis· cognoscentes uos habere meliorem et manentem substantiam

. . . .

EXPL· ARGUMENTUM
IT· ARGUMENTUM SOLIUS EPISTULAE AD ROMANOS

Romani qui ex iudaeis gentilibusque crediderunt hi superba contentione uolebant se alterutrum superponere· nam iudaei dicebant· nos sumus populus dei· quos ab initio dilexit et fouit nos circumcisi ex genere abraham ex stirpe sancta discendimus et notus retro aput iudaeam tantum deus nos de aegypto dei signis et uirtutibus liberati· mare sicco pertransiuimus pede· cum inimicos nostros grauissimi fluctus inuoluerent· nobis manna pluit dominus in deserto· et quasi filiis suis caeleste pabulum ministrauit· nos die noctuque in columna nubis ignisque praecessit· ut nobis inuium iter ostenderet· atque ut cetera eius circa nos inmensa beneficia taceamus· nos soli digni fuimus dei legem accipere et uocem dei loquentis audire· eiusque cognoscere uoluntatem· in qua lege nobis promissus est christus·

ad quos etiam ipse se uenisse testatus est dicens

non ueni nisi ad oues quae perierunt domus israhel·

cum uos canes appelauerit· aequumne ergo est ut hodie idola deserentes· quibus ab initio deseruistis nobis conparemini et non potius in proselytorum locum ex legis auctoritate et consuetudine deputemini· et hoc ipsum non merebamini· nisi quia larga dei semper clementiam uoluit uos ad nostram imitationem admitterem· gentes etiam e contrario respondebant quanta maiora erga uos beneficia narraueritis

Tanto maioris uos criminis reos esse monstrauitis· semper enim his omnibus extitistis ingrati· nam ipsis pedibus quibus aridum mare transistis· ludebatis ante idola quae fecistis· et

ipso ore quo paulo ante ob necem aduersarii domino cantaueratis· simolacra uobis fieri poposcitis· illis oculis ueneranda· quibus deum in nube uel igni conspicere solebatis· manna quoque aput uos fastidio fuit·

Et semper in deserto contra dominum murmuratis ad aegyptum· unde uos manu ualida eicerat uolentes redire quid plura ita patres uestri crebra prouocatione dominum inritauerunt

ut omnes in heremo morerentur nec plus ex senioribus eorum quam duo homines· terram promissionis intrarent

Sed quid antiqua replicamus· Cum etiamsi illa minime fecissetis· hoc solo uos nemo dignos ueniae iudicaret·

quod dominum christum prophetarum semper uobis uocibus repromissum non solum suscipere noluistis· sed etiam morte pessima perimistis· quem nos ut cognouimus statim credidimus· cum nobis de eo non fuerit ante praedicatum· unde probamus quod idolis seruiuimus non obstinationi mentis sed ignorantiae deputandum· qui enim agnitum ilico sequitur olim utique fuisset secutus si ante cognouisset· Sic autem uos de generis nobilitate iactatis quasi non morum imitatio magis quam carnalis natiuitas nos faciat filios esse sanctorum· denique esau et smahel cum ex abrahae stirpe sint minime in filios reputantur· his taliter altercantibus apostolus se medium interponens· ita partium dirimit quaestiones· ut neutrum eorum sua iustitia salutem meruisse confirmet· iudaeos quod per praeuaricationem legis deum inhonorauerint· gentes uero quod cum cognitum de creatura creatorem ut deum debuerint uenerari gloriam eius in manu facta simulacra mutauerint utrosque etiam similiter ueniam consecutos aequales esse uerissima ratione demonstrat praesertim cum in eadem legem praedictum sit et iudaeos et gentes ad christi fidem uocandos·

quam ob rem uicissim eos humilians ad pacem et concordia cohortatur

EXPL· ARGUMENTUM

INC· CONCORDIA EPISTULARUM

De unitate ecclesiae· ad corinthios I· cap· II· ad ephe· XIIII· XV· ad philipp· V· VI et VII· ad colossenses XIIII·

De perfectis· ad corin· I cap· II· VII et LXIII· ad corin· II· cap· XXIII· ad ephes· I et XV· ad philip· XII· ad colossenses III et XXVI· ad tessall· I et XXIII· ad timoth· II· XVII·

De domino patre quod ante saecula dominum filium nobis promiserit· quem postea suis temporib· declarauit· ad corint· p· VII· ad titum I·

De aedificio cultuq· doctrinae· ad corint· I· XII· ad ephe· VIII et XV· ad colossenses· VI et X·

De sanctis hominib· quod templum sint dei ad corint· p· XIII· ad corint· II· XVIII· ad ephes· VIII

De integritatem apostoli et quod semper manibus sit operatus· ad corin· p· XVIII et XII ad corin· II· cap· XVIIII et XXV et XXVI et XXVII· ad tessall· p· cap· VI· ad tessall· II· cap· VII·

De apostoli potestate· ad corint· p· cap· XXI et XXII· ad corint· II· cap· XXIII et XXVII·

De absentia corporis apostoli et praesentia spiritus ad corint· I· cap· XXII· ad coloss· cap· V· ad tessal· I· cap· VIII

De traditione peccantium satanae· ad corint· p· cap· XXIII· ad timot· p· IIII

De separatione sanctorum· ab eis qui contra legem uiuunt· ad corint· p· cap XXV· ad corint· II· cap· XVIII· ad ephes· XXII· ad tessal· II· cap· VII et VIIII ad timoth· p· cap· XXIII et XXVI· ad timoth· II· cap· XIIII

De baptismi gratia uniuersa crimina diluente ad corint· p· cap· XXIII ad titum cap· V·

De sanctis quod membra sint domini ad corint· p· cap· XXVIIII· LV et LXI· ad galat· cap· V· ad ephes· II et XV· et XXIIII et XXV· ad coloss· cap· II et III·

De libero et seruo in domino quod sint aequaliter conliberti· ad corint· p· et XXXVII et LXI· ad galat· XVI· ad coloss· XIII·

De contemptu inanis gloriae ac praesentis· ad corint· p· XXXVIII· ad galat· XXX· ad philip· VI· ad tessal· p· V

De domino patre quod unus et de uno filio mediatore dei et hominum domino christo ihesu ad corint· p· XL· ad gal· XIIII· ad ephes XIIII· ad titum p· et VI·

De his qui sacrariis deseruiunt· quod de sacrario debeant exhiberi· ad cor· p· XL· ad timot· p· XVIIII ad titum II et VI ·

De apostolo omnib· placente per omnia· ad corint· p·XII et LII·

De traditione apostolica quod a nemine debeat immutari· ad corint· p· LIII· ad galat· II· ad philip· XIII et XV· ad coloss· VI· ad tessal· p· XIII· ad tessall· sec· IIII et VII· ad timot· p· IIII et VIIII et XXII et XXVIIII et XXX· ad timot· sec· III et VIIII et XVI

De heresis ad corint· p· LVI· ad galat· XXVIII· ad tit· VIII

De destructione prophetiae adq· linguarum et omnium quae ex parte sunt cum id quod perfectum est fuerit declaratum· ad corint· p· LXI· ad ephes· XV

De examinatione prophetiae· ad corint· p· LXIII· ad tessal· p· XXII·

De silentio mulierum in ecclesia· ad corint· p· LXIIII· ad timot· p· VII·

De resurrectione ad corint· p· LXV· ad tessal· p· XVII et XVIIII· ad tessal· sec· II·

De exponendo ueterem et induendo nouum hominem· ad corint· p· LXV· ad ephes· XVII· ad coloss· XIII

De collectis et ministerio quod fit in sanctis ad corint· p· LXVI· ad corint· sec· XXI et XXII

De adulterantibus uerbum dei ad corint· sec· V et VIIII

De commendantib· semet ipsos· ad corint· sec· VII et XXIII

De duob· testamentis ad corint· sec· VIII· ad gal· XIII·

De deo istius saeculi· ad corint· sec· X· ad ephes· III et XXX

De domino christo quod imago est dei ad corint· sec· X· ad philipp· VI· ad colos· II·.

De dissolutionę terreni corporis ac praesentis· ad corint· sec· XII ad philip· V· ad timot· sec· XX·

De sanctis quod quantum auaritiam fugerint· tantum abundanter quod opus est debeant ad usus proprios reseruare· ad corint· sec· XXII· ad tessall· p· XVIII· XXVII et XXVIIII·

De seductorib· ad corint· sec· XXVI· ad gal· XXV· XXVII et XXXV· ad ephes· XXII· ad philip· XI et XIII ad coloss· V· VII et X· ad timot· p· X et XXVI· ad timot· sec· XXIIII et XV· ad titum II·

De falsis fratrib· ad corint· sec· XXVI· ad gal· VI

De apostolo hominibus displicente· ad gal· III ad tessall· p· III

De sanctis ex gentib· quod obseruationem ueteris testamenti non debeant custodire· ad galat· XX· ad colos· VIIII· ad tit· II·

De mutua sustentatione sanctorum· ad galat· XXXI· ad ephes· XIII et XVIIII· ad coloss· XVIII· ad tessal· p· XXII

De opere manuum ut alienum non accipiatur· et ad usus proprios nihil desit· ad ephes· XVIII· ad tessal· p· XV· ad tessal· sec· VII et VIII

De sanctis quod deum debeant in omnib· imitari· ad ephes· XX· ad tessal· p· II

De psalmis et hymnis et canticis in cordib· concinentis· ad ephes· XXIII ad colos· XIIII·

De subiectione mulierum ad maritos· ad ephes· XXIIII ad coloss· XVI

De uirorum dilectione ad coniuges· ad ephes· XXVI· ad coloss· XVII

De obsequio filiorum ad ephes· XXVI· ad colos· XVIII

De parentum erga filios temperamento· ad ephe· XXVII· ad coloss· XVIIII

De seruorum obsequio ad ephes· XXVIII· ad colos· XX· ad timot· p· XXV ad titum IIII

De temperamentia dominorum· ad ephes· XXVIIII ad coloss· XXI

De apostolo petente sanctos ut pro eo in orationib· postularent· ad ephes· XXX· ad colos· XXV· ad thes· p· XXVII· ad thes· sec· V

De praesbyteris quo ipsi fuerint aliquando episcopi· ad timoth· p· VIII· ad titum II

De spe sanctorum quod cum domino christo in deo abscondita sit in caelis· ad philipp· XIII· ad col· II et XI·

De mutua correptione sanctorum· ad colos· XIII· ad thes· p· XII· ad thes· sec· VIIII

De fabulis et genealogiis et doctorib· uanis· ad timoth· p· I· XL· XXXVI· ad timoth· sec· XXIII et XVIIII ad titum· II et VII

De episcoporum formulam· et de diaconorum ad timot· p· VIIII· ad tit· II·

De spiritu sancto perfidia nouissimi temporis per apostolum praedicante ad timot· p· X· ad tit· II· XIII et XVIIII·

De imperio docentium ad tim· p· XIII· ad tit· V· ad phil· III·

De doctorem ut se ipsum formulam discipulis bonis operib· debeat exhibere· ad thessal· sec· VII· ad timotheum p· XIII· ad timot· sec· VIIII· ad titum III

De eo quod possibile sit omnibus et necesse uniuersa mandata dominica plenissime custodire· ad romanos VI· ad corint· p· XXVII· ad gal· XXV· ad titum II·

EXPL· CAPITULATIO

INC· CAP· TESTIMONIORUM SUBIECTORUM DE EPIST· PAULI APOSTOLI AD ROMANOS

I· De incarnatione domini ihesu christi ante omnem euum praeordinata

II· quod pro fide romanorum qua christiani esse coeperunt deo apostolus gratias agit ut probetur fidem in deum muneris esse diuini

III de eis qui cognoscentes deum creaturas pro creatore coluerunt

IIII· de his qui sua crimina in aliorum actione condemnant et ipsi in suam impietate persistunt

V· de lege litterae et de lege naturae quib· omne hominum genus una condicione concluditur

VI· de occulto iudaeo et spiritaliter circumcisio cui plurimum per intellegentiam prosunt statuta legalia

VII· de generali remissione peccatorum qua nemo non indiget quam sola confert· gratiam dei per fidem christi quoniam lex peccatum ostendit· cauendum non delet admissum

VIII· quod beatus abraham priusquam praeceptum circumcisionis acciperet fidem iustificatus sit et non secundum carnis

[illegible]us sit.
[illegible]mine quod est
[illegible] fortitudo est pax et dilecti dei
[illegible] in omnes homines sine cuiusquam
[illegible]ansibit nec euacuatur nisi in christo ihesu
[illegible]us sic humana naturam recepit ut eum contagia
ueteris originis non tenerent. et sicut per unius peccatum
fuerit ingressa mors omnium. Ita per unius iustitia repa-
raretur uita cunctorum

XI. de sacramento baptismi in quo morimur peccato ut
uiuamus deo

XII de stipendio peccati et de retributione gratiae dei

XIII de concupiscentiis carnis quae legis prohibitione creuerunt

XIIII. quo trahat carnalis prudentia et quo mens cui spiritus
dei est rector ascendat

XV de excellentia glorificationum in aeterna beatitudine tribu-
endarum quae praesentium passionum quas sancti sustinent
meritum omne transcendent expectante omne creatura
per spei fortitudinem promissionis dei

XVI de gratia dei qui electis suis adque praescitis per spiritum
sanctum effectum et scientiam praestat orandi et per
caritatem dei insuperabiles facit

XVII de filiis promissionis quos apostolus mirabilis caritatem
etiam sui detrimento optat adquirere specialem curam pro
suae gentis salutem suscipiens

XVIII. In electione siue iudaeorum siue gentilium nullam christianae
gratiae esse distantiam et parem utriq. populo tribui
misericordiam. quia omnis homo renouatus in christo
adoptionis est filius

XVIIII quod gentium. populus fide iustificatus non ita in suis
uocatione debeat gloriari ut non se propter offensam
israheliticae plebis extollat

XX. de obsecatione iudaeorum quod operae gratiae dei in [illegible]
gentium profuit

XXI In quam obseruantiam mandatorum dei per [illegible]
praedicationem uniuersalis ecclesia [illegible]
omnes fideles sibi debeant esse [illegible]
domino glorietur

XXII. de mundanis potestatibus [illegible]
his quib. ad [illegible]

XXIII quod fideles dei non debeant inuicem iudicare cum unusquisq. secundum regulas mandatorum ipsa se debeat diuino iudicio praeparare ut ante tribunal dei sine confusione possit operum suorum praestare rationem

XXIIII de testificatione pauli doloris et tristitiae pro iudaeis

XXV de duobus populis

XXVI de uoluntate dei quod quem uult indurat et cui uult clementissime miseretur

XXVII· de conparatione figmenti et figuli

XXVIII· de uasis irae ac misericordiae et gentium uocatione

XXVIIII de esaia clamante pro populo israhel

XXX· de gentib· iustitiam fidei conprehendentib· et iudaeis offendentib· in lapidem offensionis·

XXXI de paulo testimonium perhibente· quod iudaei· aemulationem dei habeant ignorantes et quod finis sit dominus christus

XXXII de iustitia legis et iustitia fidei

XXXIII de incredulitate iudaeorum et gentium fide

XXXIIII de iudaeis quod non sint repulsi a deo

XXXV de duritia iudaeorum

XXXVI de iudaeorum delicto cum sit gentib· salus· quanto magis erit plenitudo eorum

XXXVII de apostolo reuelante iudaeos conparatione oliuae arboris et gentes a uelatione animi reprimente

XXXVIII de salute omnium iudaeorum

XXXVIIII de inpossibilitate sciendi secretorum scientiae dei

XL de apostolo obsecrante sanctos ut corpora sua exhibeant hostia deo

XLI de falsa et uera sapientia

XLII de ecclesia et conparatione cordis adq. membrorum in hoc capite sunt de diuersitate donorum et dilectione· de odio mali et coniunctione boni· de caritate de obsequio. de sollicitudine de feruore spiritus de tempore seruiendo· de spei gaudio· de patientia tribulationis· de instantia orationis· de communicatione sanctorum memoriis· de hospitalitate. de benedicendo et abstinentia male dicendi. de gaudio cum gaudentibus· ac fletum cum flentib· de unitate· de humilitate· de non reddenda iniuria de prouisione bonorum coram deo et hominib. de pace si fieri potest cum omnib· hominib· de uindicta a domino expectanda

XLIII de subiectione erga principes et potestates
XLIIII de redditione unicuiq· omnium debitorum
XLV de uigilantia excitio fidei et sobrietate et continentia
XLVI de neglegentia et traditionis carnis et de manducantib· ac non manducantib· et iudicantibus alternos uel uniuersos dies
XLVII de omnib· quod non sibi sed deo aut moriatur aut uiuant
XLVIII de passione domini et potestate et quod nec edens non sedentem nec non manducans manducantem debeat iudicare
XLVIIII de eo quo nihil commune est nisi ei qui existimant esse
L commune· de periculo contristante fratrem suum esca sua· et quod non sit regnum dei esca et potus· sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto
LI de mysterio domini ante passione silentio habitu post passione uero ipsius reuelato

. . . .

EXPL· BREUIS· INC· PRAEF·
EPIST· PAULI· APOST· AD ROM·

Romani sunt in partibus· italiae hii praeuenti sunt a falsis apostolis· et sub nomine domini nostri ihesu christi in legem et prophetas erant inducti hos reuocat apostolus ad ueram euangelicam fidem scribens eis a chorinto

. . . .

EXPL· FELICITER

X F [1]Paulus seruus christi ihesu uocatus apostolus

Segregatus in euangelium dei· [2]Quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis· [3]De filió suo qui factus est ex semine dauid secundum carnem· [4]Qui praedestinatus est filius dei in uirtute· secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum ihesu christi domini nostri· [5]per quem accipimus gratiam et apostolatum· ad oboediendúm fidei in omnibus gentibus pro nomine eius

[6]In quibus estis et uos uocati ihesu christi· [7]omnibus qui sunt romae in caritate dei uocatis sanctis

Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo

II· [8]Primum quidem gratias ago deo meo per ihesum christum pro omnibus uobís

quia fides uestra adnuntiatur in omni mundo

[9]Testis est enim mihi deus cui seruio in spiritu meo

In euangelio fili eius· quod sine intermissione memoriam uestri facio [10]semper in orationibus meis· Obsecrans si quo modo tandem aliquando prosperum iter habeam in uoluntate dei ueniendi ad uos·

[11]Desidero enim uidere uos ut aliquid inpertiar gratiae uobis spiritalis ad confirmandos uos

[12]Id est simul consolari in uobis per eam quae inuicem est fidem uestram atque meam

LECT COTIDIANA III· [13]Nolo enim uos ignorare fratres quia saepe proposui uenire ad uos et prohibitus sum usque adhuc· Ut aliquem fructum habeam in uobis· sicut et in ceteris gentibus· [14]Grecís ac barbaris· sapientibus et insipientibus debitor sum· [15]Ita quod in me promptum est· et uobis qui romae estis euangelizare

[16]Non enim erubesco . euangelium· uirtus enim dei est in salutem omni credenti· iudaeo primum et graeco

IN AB BACU [17]Iustitia enim dei in eo reuelabitur· ex fide in fidem

Sicut scriptum est· iustus autem ex fide uiuit

IIII· [18]Reuelatur enim ira dei de caelo· in omnem inpietatem et iniustitiam hominum eorum qui ueritatem iniustitia detinent

[19]quia quod notum est dei manifestum est in illis

deus enim illis manifestauit· [20]Inuisibilia enim ipsius· a creatura mundi· per ea quae facta sunt. intellecta conspiciuntur

Sempiterna quoque eius uirtus et diuinitas· ut sint ipsi inexcusabiles· [21]Quia cum cognouissent deum· non sicut deum magnificauerunt aut gratias egerunt· Sed euanuerunt in cogitationibus suis· et obscuratum est insipiens cor eorum

[22]Dicentes enim se esse sapientes· stulti facti sunt· [23]Et mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis· et uolucrum et quadrupedum et serpentum· [24]Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in inmunditiam

ut contumeliis adficiant corpora sua in semet ipsis· [25]Qui commutauerunt ueritatem dei in mendacio

et coluerunt et seruierunt creaturae potius quam creatori qui est benedictus in saecula· amen +

V· [26]Propterea tradidit illos deus in passiones ignominiae· Nam feminae eorum inmutauerunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam

[27]Similiter autem et masculi· relicto naturali usu feminae exarserunt in desideriis suis in inuicem

masculi in masculos turpitudinem operantes

Et mercedem quam oportuit erroris sui in semet ipsos recipientes· [28]Et sicut non probauerunt deum habere in notitiam

tradidit eos deus in reprobum sensum ut faciant quae non conueniunt· [29]Repletos omni iniquitate

malitia· fornicatione auaritia· nequitia plaenos inuidia· homicidiis· contentione· dolo· malignitate

susurrones· [30]detractores· deo odibiles·

contumeliosos· superbos· elatos· inuentores malorum

parentibus non oboedientes· [31]insipientes inconpositos· sine affectione· absque misericordia

[32]Qui cum iustitiam dei cognouissent· non intellexerunt· quoniam qui talia agunt· digni sunt morte· non solum qui illa faciant sed et qui consentiunt facientibus·

c. I, 19—32.

VI· [2,1] Propter quod inexcusabilis es· o homo· omnis qui iudicas· In quo enim alterum iudicas te ipsum condemnas eadem enim agis quae iudicas· [2] Scimus enim quia iudicium dei est secundum ueritatem in eos qui talia agunt

[3] Existimas autem hoc o· homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea· quia tu effugies iudicium dei· [4] An diuitias bonitatis eius et patientiae et longanimitatis contemnis

Ignorans quoniam benignitas dei ad paenitentiam te adducit

[5] Secundum autem duritiam tuam· et cor inpaenitens thesaurizas tibi iram in diem irae et reuelationis iusti iudicii dei· [6] qui retribuet unicuique secundum opera eius· [7] his quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerentibus uitam aeternam· [8] his autem qui ex contentione et qui diffidunt ueritati credunt autem iniquitati· ira et indignatio· [9] tribulatio· et angustia· in omnem animam hominis operantis malum· iudaei primum et graeci

[10] Gloria autem et honor et pax· omni operanti bonum· iudaeo primum et graeco

[11] Non est enim personarum acceptio apud deum

[12] quicumque enim sine lege peccauerunt sine lege et peribunt

et quicumque in lege peccauerunt per legem iudicabuntur

[13] non enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores legis iustificabuntur

[14] Cum enim gentes quae legem non habent· naturaliter ea quae legis sunt faciunt

eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex· [15] qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis

Testimonium reddente conscientia illorum et inter se inuicem cogitationum accusantium uel etiam excusantium· [16] In die cum iudicabit deus occulta hominum secundum euangelium meum per ihesum christum· [17] Si autem tu iudaeus cognominaris et requiescis in lege et gloriaris in deo· [18] Et nosti uoluntatem et probas utiliora instructus per legem·

[19] Confidens te ipsum ducem esse caecorum lumen eorum

qui in tenebris sunt· [20]Eruditorem insipientium· magistrum infantium· habentem formam scientiae et ueritatis in lege

[21]qui ergo alium doces te ipsum non docis

qui praedicas non furandum furaris

[22]qui dicis non moecandum moecharis

qui execraris idola sacrilegium facis

[23]qui in lege gloriaris per praeuaricationem legis deum inhonoras [24]nomen enim dei per uos blasphematur in gentibus sicut scriptum est· IN ESAIA PROPHETA

[25]Circumcisio quidem prodest si legem obserues· Si autem praeuaricator sis legis· circumcisio tua praeputium facta est

[26]Si igitur praeputium iustitias legis custodiat· nonne praeputium illius in circumcisione reputabitur

[27]Et iudicabit naturalis praeputiatio legem

Consummans· te· qui per litteram et circumcisionem praeuaricator legis es·

[28]Non enim qui in manifesto iudaeus est· neque quae in manifesto in carne circumcisio· [29]sed qui in absconso iudaeus est

et circumcisio cordis qui non littera· sed spiritu· cuius laus non ex hominibus sed ex deo est

VII· [3,1]Quid ergo amplius iudaeis est· aut quae utilitas circumcisionis [2]multum per omnem modum· Primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei

[3]Quid enim si quidam illorum non crediderunt numquid incredulitas eorum fidem dei euacuabit· absit·

[4]Est autem deus uerax· omnis autem homo mendax IN PSALMO CXV

Sicut scriptum est ut iustificeris in sermonibus tuis et uincas cum iudicaris IN PSALMO L·

VIII· [5]Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat· quid dicemus· numquid iniquus deus qui infert iram· secundum hominem dico [6]absit· alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum·

[7]Si enim ueritas dei in meo mendacio abundauit in gloriam ipsius· quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor

[8]Et non sicut blasphemamur et sicut dicunt nos quidam dicere· faciamus mala· ut ueniant bona· quorum damnatio iusta est

VIIII· [9]Quid ergo praecellimus eos nequaquam

Causati enim sumus iudaeos et graecos omnes sub peccato IN PSALMO XIII· esse [10]sicut scriptum est·

quia non est iustus quisquam· [11]non est intellegens· non est requirens deum· [12]Omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt· Non est qui faciat bonum non est usque ad unum

[13]Sepulchrum patens est guttur eorum

linguis suis dolose agebant· uenenum aspidum sub labiis eorum

[14]quorum os maledictione et amaritudine plaenum est· [15]Ueloces pedes eorum ad effundendum sanguinem· [16]Contritio et infelicitas eorum· [17]et uiam pacis non cognouerunt [18]non est timor dei ante oculos eorum

[19]Scimus autem quoniam quaecumque lex loquitur· his qui in lege sunt loquitur

Ut omne os obstruatur· et subditus fiat omnis mundus deo

[20]quia non iustificabitur ex operibus legis omnis caro coram ipso

per legem enim cognitio peccati· [21]nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est· testificata per legem et prophetas

[22]Iustitia autem dei per fidem ihesu christi· in omnes et super omnes qui credunt in eum

Non enim est distinctio [23]omnes enim peccauerunt· et egent gloria dei· [24]iustificati gratis per ipsius gratiam per redemptionem quae est in christo ihesu· [25]quem proposuit deus propitiatorem fidei in sanguine ipsius in ostensionem iustitiae suae

propter remissionem praecedentium delictorum· [26]In sustentatione dei· ad ostensionem iustitiae eius in hoc tempore

ut sit ipse iustus· iustificans eum qui ex fide est ihesu

X· [27]Ubi est ergo gloriatio tua· exclusa est· per quam legem· factorum· non· sed per legem fidei· [28]arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis

[29]an iudaeorum deus tantum· nonne et gentium· immo et gentium

[30]quoniam quidem unus deus qui iustificat circumcisionem ex fide et praeputium per fidem· [31]legem ergo destruimus per fidem· absit· sed legem statuimus

[4,1] Quid ergo dicemus inuenisse abraham patrem nostrum secundum carnem

[2] Si enim abraham ex operibus legis iustificatus est· habet gloriam· sed non apud deum· [3] quid enim scriptura dicit·

Credidit abraham deo· et reputatum est ei ad iustitiam IN GENESE

[4] ei autem qui operatur merces non reputatur· secundum gratiam sed secundum debitum· [5] Ei uero qui non operatur· credenti autem in eum qui iustificat impium· reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratiae dei· [6] Sicut et dauid dicit· beatitudinem hominis· cui deus accepto fert iustitiam sine operibus

[7] Beati quorum remissae sunt iniquitates et quorum tecta IN PSALMO XXXI
sunt peccata· [8] Beatus uir cui non inputauit dominus peccatum·
[9] Beatitudo ergo haec in circumcisione an et in praeputio· Dicimus enim quia reputata est abrahae fides ad iustitiam

[10] quomodo ergo reputata est· in circumcisione· an· in praeputio· non in circumcisione sed in praeputio

[11] Et signum accepit circumcisionis· signaculum iustitiae fidei quae est in praeputio· ut sit pater omnium credentium per praeputium· ut reputetur et illis ad iustitiam· [12] Ut sit pater circumcisionis· non his tantum qui sunt ex circumcisione sed et his qui sectantur uestigia eius quae est in praeputio fidei patris nostri abrahae

[13] Non enim per legem promissio abrahae aut semini eius ut heris esset mundi· sed per iustitiam fidei

[14] Si enim qui ex lege sunt heredes exinanita est fides abolita est promissio· [15] lex enim iram operatur

Ubi enim non est lex nec praeuaricatio

[16] Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini

non ei qui ex lege est solum· sed ei qui ex fide est abrahae· qui est pater omnium nostrum· [17] sicut scriptum est

quia patrem multarum gentium posui te ante deum cui credidisti IN GENESI

qui uiuificat mortuos et uocat ea quae non sunt· tamquam ea quae sunt· [18] Qui contra spem in spem credidit· ut fieret pater multarum gentium

c. IV, 1—18.

IN GENESIS Secundum quod dictum est· sic erit semen tuum [19] et non infirmatus [est] fide considerabit corpus suum emortuum cum iam fere centum annorum esset· et emortuam uuluam sarrae

[20] In repromissione etiam dei non haesitauit diffidentia· Sed confortatus est fide· dans gloriam deo· [21] plaenissime credens quia quaecumque promisit· potens est et facere· [22] ideoque reputatum est illi ad iustitiam

[23] non est autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi· [24] sed et propter nos quibus reputabitur

Credentibus in eum qui suscitauit ihesum dominum ex mortuis

[25] qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram

IN NATALE INNOCENTUM XI· [5,1] Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum· per dominum nostrum ihesum christum

[2] Per quem et accessum habemus in fide

Per gratiam istam in qua stamus et gloriamur in spe gloriae filiorum dei· [3] Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus

Scientes quod tribulatio patientiam operatur· [4] patientia autem probationem

Probatio uero spem

[5] spes autem· non confundit· quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris· per spiritum sanctum· qui datus est nobis +

LECT· IN TERTIA FERIA PASCHAE XII· [6] Si enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est . . . .

. . . . [8] Conmendat autem suam caritatem deus in nobis· Quoniam cum adhuc peccatores essemus· christus pro nobis mortuus est

[9] Multo magis iustificati nunc in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum· [10] Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius

multo magis reconciliati salui erimus in uita ipsius

[11] non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum christum + per quem nunc reconciliationem accepimus

c. IV, 18 — V, 11.

[12]Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intrauit· et per peccatum mors Et ita in omnes homines pertransiit in quo omnes peccauerunt· [13]Usque ad legem enim peccatum erat in mundum

peccatum autem non inputabatur cum lex non esset

XIII· [14]Sed regnauit mors ab adam usque ad moysen etiam in eos qui non peccauerunt in similitudinem praeuaricationis adae qui est forma futuri*

XIIII· [15]Sed non sicut delictum ita et donum· Si enim unius delicto multi mortui sunt· Multo magis gratia dei et donum in gratia unius hominis ihesu christi· in plures abundauit· [16]Et non sicut per unius delictum· ita et donum

Nam iudicium ex uno in condemnationem· Gratia autem ex multis delictis in iustificationem

[17]Si enim unius delicto mors regnauit per unum

multo magis abundantiam gratiae donationis et iustitiae accipientes in uita regnabimus per ihesum christum·

[18]Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem

sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem uitae

[19]sicut enim per inoboedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi· Ita et per unius oboedientiam iusti constituuntur multi· [20]Lex autem subintrauit ut abundaret delictum· Ubi autem abundauit peccatum superabundauit gratia· [21]Ut sicut regnauit peccatum in morte· ita et gratia regnet per iustitiam in uitam aeternam per ihesum dominum nostrum· [6,1] Quid ergo dicimus· permanebimus in peccato ut gratia abundet· [2]absit

Qui enim mortui sumus peccato· quomodo adhuc uiuemus in illo

LECT· IN SECUNDA FERIA PASCHAE

XV· An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in christo ihesu in mortem ipsius baptizati sumus· [4]Consepulti enim sumus cum ipso per baptismum in mortem· Ut quemadmodum surrexit christus a mortuis per gloriam patris et nos in nouitate uitae ambulamus· [5]Si enim conplantati facti sumus similitudini mortis eius simul et resurrectionis erimus· [6]hoc

scientes quia uetus homo noster simul crucifixus est· Ut destruatur corpus peccati ut ultra non seruiamus peccato· [7]Qui enim mortuus est· iustificatus est a peccato

[8]Si autem mortui sumus cum christo credimus quia etiam simul uiuamus cum ipso· [9]Scientes quod christus surgens a mortuis· iam non moritur· mors illi ultra non dominabitur

[10]Quod enim mortuus est peccato mortuus est semel· Quod autem uiuit· uiuit deo

[11]Ita et uos existimate mortuus uos esse peccato uiuentes autem deo in christo ihesu· +

LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO PRIMO

XVI· [12]Non ergo regnet peccatum in uestro mortal corpore ad oboediendum desideriis eius

[13]Sed neque exhibeatis membra uestra arma iniquitatis peccato

Sed exhibite uos deo tamquam ex mortuis uiuentes· et membra uestra arma iustitiae deo

[14]peccatum enim in uobis non dominabitur·

non enim sub lege estis sed sub gratia· [15]Quid ergo peccauimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia· absit

[16]an nescitis quoniam cui exhibetis uos seruos ad oboediendum· serui estis eius cui oboedistis· siue peccati in mortem· siue oboeditionis ad iustitiam

[17]Gratias autem deo quod fuistis serui peccati

oboedistis autem ex corde in eam formam doctrinae· in qua traditi estis

[18]liberati autem a peccato serui facti estis iustitiae

[19]humanum dico propter infirmitatem carnis uestrae· Sicut enim exhibuistis membra uestra seruire inmunditiae et iniquitati ad iniquitatem· Ita nunc exhibite membra uestra seruire iustitiae in sanctificationem

[20]Cum enim serui essetis peccati liberi fuistis iustitiae· [21]Quem ergo fructum habuistis tunc in his in quibus nunc erubiscitis· Nam finis illorum mors

[22]Nunc uero liberati a peccato· serui autem facti deo· habetis fructum uestrum in sanctificationem· finem uero uitam aeternam· [23]Stipendia enim peccati mors

gratia enim dei uita aeterna in christo ihesu domino nostro +

XVII· [7,1] añ ignoratis fratres scientibus enim legem loquor· quia lex dominatur in homine quanto tempore uiuit

[2] Nam quae sub uiro est mulier· uiuente uiro alligata est legi

Si autem mortuus fuerit uir eius· soluta est a lege uiri· [3] Igitur uiuente uiro uocabitur adultera si fuerit cum alio uiro· Si autem mortuus fuerit uir eius liberata est a lege uiri ut non sit adultera si cum alio fuerit uiro

[4] Itaque fratres mei et uos mortificati estis legi per corpus christi ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit ut fructificemus deo· [5] Cum enim essemus in carne passiones peccatorum quae per legem erant operabantur in membris nostris ut fructificarent morti

[6] Nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur

ita ut seruiamus.in nouitate spiritus et non in uetustate litterae

[7] quid ergo dicemus· lex peccatum est· absit· Sed peccatum non cognoui nisi per legem·

nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret non concupisces IN EXODUM

[8] Occansione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam· Sine lege enim peccatum mortuum erat· [9] ego autem uiuebam sine lege aliquando· Sed cum uenit mandatum peccatum reuixit [10] ego autem mortuus sum

Et inuentum est mihi mandatum quod erat ad uitam hoc esse ad mortem· [11] Nam peccatum occansione accepta per mandatum seduxit me et per illud occidit· [12] Itaque lex quidem sancta· et mandatum sanctum et iustum et bonum· [13] Quod ergo bonum est mihi factum est mors· absit

Sed peccatum ut pareat peccatum per bonum mihi operatum est mortem· Ut fiat supra modum peccatum peccans per mandatum

XVIII· [14] Scimus enim quod lex spiritalis est· ego autem carnalis sum uenundatus sub peccato· [15] Quod enim LECT· COTIDIANA

operor nescio· Non enim quod uolo bonum hoc ago· sed quod odi malum illud facio

[16] Si autem quod odi hoc facio consentio legi quoniam bona· [17] Nunc autem non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum···

[21] Inuenio igitur legem uolenti mihi facere bonum quia mihi inest malum· [22] Condelector enim legi dei· secundum interiorem hominem

[23] Uideo autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae et captiuantem me in legem peccati quod est in membris meis

[24] Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius· gratia dei per ihesum christum dominum nostrum +

Igitur ego ipse mente seruio legi dei· carnem autem legi peccati

[8, 1] nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in christo ihesu· qui non secundum carnem ambulant· [2] lex enim spiritus uitae in christo ihesu liberauit me a lege peccati et mortis

DE ADUENTU DOMINI

[3] nam quod inpossibile erat legis in quo infirmabatur· per carnem deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de peccato damnauit peccatum in carne

[4] Ut iustificatio legis inpleretur in nobis qui non secundum carnem ambulamus· sed secundum spiritum· [5] Qui enim secundum carnem sunt quae carnis sunt sapiunt. Qui uero secundum spiritum quae sunt spiritus sentiunt

XVIIII· [6] Nam prudentia carnis mors· prudentia autem spiritus uita et pax· [7] Quoniam sapientia carnis inimica est deo· legi enim dei non est subiecta nec enim potest·

[8] qui autem in carne sunt deo placere non possunt

[9] uos autem non estis in carne sed in spiritu· Si tamen spiritus dei habitat in uobis· Si quis autem spiritum christi non habet· hic non est eius

[10] Si autem christus in uobis est corpus enim mortuum est propter peccatum· spiritus uero uita propter iustificationem

[11] quod si spiritus eius qui suscitauit ihesum a mortuis habitat in uobis qui suscitauit ihesum christum a mortuis

uiuificabit et mortalia propter inhabitantem spiritum eius in uobis

[12] Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem uiuamus

[13] Si enim secundum carnem uixeritis moriemini

Si autem spiritu facta carnis mortificetis uiuetis

[14] quicumque enim spiritu dei aguntur hii fili dei sunt

XX· [15] Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore· sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater· [16] ipse spiritus testimonium reddet spiritui nostro quod sumus filii dei [17] si· autem filii et heredes· heredes quidem dei coheredes autem christi si tamen conpatimur ut ✠ et simul glorificemur

[18] Existimo enim quod non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam quae reuelabitur in uobis

[19] nam spectatio creaturae reuelationem filiorum dei expectat

[20] uanitati enim creatura subiecta est· non uolens sed propter eum qui subiecit in spem· [21] quia et ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum dei· [22] Scimus enim quod omnis creatura congemiscit et parturit usque adhuc

[23] Non solum autem illa sed et nos ipsi primitias spiritus habentes···

XXI· [24] Spe enim salui facti sumus· spes autem quae uidetur· non est spes

Nam quod uidet quis quid sperat· [25] si autem quod non uidemus speramus per patientiam expectamus· [26] Similiter autem et spiritus adiuuat infirmitatem nostram· nam quid oremus sicut oportet nescimus sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus [27] qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus quia secundum deum postulat pro sanctis

[28] Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum ·his qui secundum propositum uocati sunt LECT· IN NATALE MARTYRUM

[29] Nam quos praesciit et praedestinauit conformes fieri imaginis filii eius ut sit ipse primogenitus in multis fratribus

c. VIII, 11—29.

XXII· [30]Quos autem praedestinauit hos et uocauit et quos uocauit hos et iustificauit· quos autem iustificauit illos et glorificauit

[31]Quid ergo dicemus ad haec si deus pro nobis quis contra nos [32]qui filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit eum· quomodo non etiam cum illo omnia nobis donabit

XXIII· [33]Quis accusabit aduersus electos dei· deus qui iustificat· [34]quis est qui condemnet· christus ihesus qui mortuus est immo qui et resurrexit qui est ad dexteram dei qui etiam interpellat pro nobis· [35]Quis nos separabit a caritate christi· Tribulatio an angustia· an persecutio· an fames an nuditas· an periculum an gladius [36]sicut scriptum est

IN PSALMO XLIII· quia propter te morti afficimur tota die aestimati sumus ut oues occisionis

[37]Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos· [38]Certus sum enim quia neque mors neque uita neque angelus neque principatus· neque instantia· neque futura· neque uirtus· [39]neque altitudo· neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei quae est in christo ihesu domino nostro +

XXIIII· [9,1]Ueritatem dico in christo non mentior· testimonium mihi perhibente conscientia mea in spiritu sancto· [2]Quoniam tristitia est mihi magna· et continuus dolor cordi meo

[3]Optabam enim ipse ego anathema esse a christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem [4]qui sunt israhelitae· Quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legislatio et obsequium et promissa

[5]Quorum patres et ex quibus christus secundum carnem· Qui est super omnia deus benedictus in saecula· amen

XXV· [6]Non autem quod exciderit uerbum dei· Non enim omnes qui ex israhel· hii sunt israhelitae· [7]Neque qui semen sunt abrahae omnes filii sed in isac uocabitur tibi semen

[8]Id est non qui filii carnis hii filii dei sed qui filii sunt promissionis aestimantur in semine

[9]promissionis enim uerbum hoc est· Secundum hoc tempus ueniam et erit sarrae filius

[10]Non solum autem illi sed et reueccae ex uno concubitum habens isaac patre nostro

[11]Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali ut secundum electionem dei propositum maneret

Non ex operibus sed ex uocatione [12]dictum est ei

Quia maior seruiet minori IN GENESI

[13]Sicut scriptum est· iacob dilexi· esau autem odio habui IN MALACHIEL

XXVI· [14]Quid ergo dicemus numquid iniquitas apud deum absit

[15]Moysi enim dicit miserebor cui misereor et misericordiam praestabo cui misertus fuero· [16]Igitur non uolentis neque currentis sed miserentis est dei· [17]Dicit enim scriptura pharaoni· Quia in hoc ipsum excitaui te ut ostendam in te uirtutem meam et ut adnuntietur nomen meum in uniuersa terra· IN EXODO

XXVII· [18]Ergo cui uult miseretur et quem uult indurat

[19]dicis itaque mihi quid adhuc quaeritur uoluntati enim eius quis resistit

[20]O homo tu quis es qui respondeas deo· numquid dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic· [21]an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem uas in honorem aliud uero in contumeliam IN ESAIA PROPHETA

XXVIII· [22]Quodsi uolens deus ostendere iram et notam facere potentiam suam· Sustinuit in multa patientia uasa irae apta in interitum [23]ut ostenderet diuitias gloriae suae in uasa misericordiae quae praeparauit in gloriam [24]quos et uocauit nos non solum ex iudaeis sed etiam ex gentibus

[25]Sicut in osee dicit uocabo non plebem meam plebem meam et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam IN OSEE

[26]Et erit in locum ubi dictum est eis non plebs mea· uos ibi uocabuntur filii dei uiui

XXVIIII· [27]Esaias autem clamat pro israhel· Si fuerit numerus filiorum israhel tamquam arena maris reliquiae saluae fient· [28]Uerbum enim consummans et brebians in aequitate quia uerbum brebiatum faciet dominus super terram IN ESAIA PROFETA

[29]Et sicut praedixit esaias nisi dominus sabaoth reliquisset IN ESAIA PROF·

nobis semen sicut sodom facti essemus et sicut gomorra
similes fuissemus

XXX· [30] Quid ergo dicemus quod gentes quae non
sectabantur iustitiam· adpraehenderunt iustitiam· iustitiam
autem qnae ex fide est

[31] Israhel uero sectando legem iustitiae· in legem iustitiae
non peruenit· [32] Quare quia non ex fide sed quasi ex operibus
offenderunt in lapidem offensionis [33] sicut scribtum est

IN ESAIA PROF· Ecce pono in sion lapidem offensionis et petram scandali
et omnis qui credit in eum non confundetur

XXXI· [10, 1] Fratres uoluntas quidem cordis mei· et
obsecratio ad deum fit pro illis in salutem

[2] Testimonium enim perhibeo illis quod aemulationem dei
habent sed non secundum scientiam· [3] Ignorantes enim dei
iustitiam et suam quaerentes statuere iustitiae dei non sunt
subiecti

[4] Finis enim legis christus ad iustitiam omni credenti

XXXII· [5] Moyses enim scribsit quoniam iustitia quae
IN LEUITICO ex lege est qui fecerit homo uiuit in ea

[6] quae autem est ex fide iustitia sic dicit

IN DEUTERONOMIO Ne dixeris in corde tuo
quis ascendit in caelum id est christum deducere

[7] aut quis descendit in abyssum hoc est christum ex
mortuis reuocare

IN DEUTERONOMIO [8] Sed quid dicit scriptura prope est uerbum in ore tuo
et in corde tuo· hoc est uerbum fidei quod praedicamus

[9] quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum et in
corde tuo credideris quod deus illum suscitauit ex mortuis
saluus eris

[10] Corde enim creditur ad iustitiam· ore autem confessio
fit in salutem

[11] dicit enim scriptura

LECT IN NATALE SANCTI PETRI ET PAULI Omnis qui credit in illum non confundetur

[12] non est enim distinctio iudaei et graeci
nam idem dominus omnium diues in omnes qui inuocant
illum

c. IX, 29 — X, 12.

[13] Omnis enim quicumque inuocauerit nomen domini saluus erit IN MICHEAM PROF·

XXXIII [14] quomodo ergo inuocabunt in quem non crediderunt· aut quomodo credunt ei quem non audierunt

quomodo autem audient sine praedicante [15] quomodo uero praedicabunt nisi mittantur: sicut scriptum est

quam speciosi pedes euangelizantium pacem· euangelizantium bona· [16] sed non omnes oboediunt euangelio IN NAUM PROF·

Esaias enim dicit domine quis credidit auditui nostro IN ESAIA PROF·

[17] ergo fides ex auditu auditus autem per uerbum christi·

[18] Sed dico numquid non audierunt et quidem

In omnem terram exiit sonus eorum· et in finis orbis terrae uerba eorum· [19] Sed dico numquid israhel non cognouit IN PSALMO XVIII·

Primum moyses dicit IN CANTICO DEUTERONOMIO

ego ad aemulationem uos adducam in non gentem· in gentem insipientem in iram uos mittam

[20] Esaias autem audet et dicit· inuentus sum non quaerentibus me IN ESAIA PROF·

palam apparui his qui me non interrogabant

[21] ad israhel autem dicit

tota die expandi manus meas ad populum non credentem et contradicentem mihi

XXXIIII· [11, 1] dico ergo numquid reppulit deus populum suum absit· Nam et ego israhelita sum ex semine abraham tribu beniamin· [2] Non reppulit deus plebem suam quam praesciit· an nescitis in helia· quid dicit scriptura· quemadmodum interpellat dominum aduersus israhel

[3] Domine prophetas tuos occiderunt· altaria tua suffoderunt et ego relictus sum solus et quaerunt animam meam· REGNORUM LIB· III

[4] Sed quid dicit illi responsum diuinum· Reliqui mihi $\overline{\text{VII}}$ uirorum qui non curbauerunt genua ante bahal·

[5] Sic ergo et in hoc tempore reliquiae secundum electionem gratiae saluae factae sunt·

[6] Si autem gratia non ex operibus alioquin gratia iam non est gratia

XXXV· [7] quid ergo quod quaerebat israhel· hoc non

c. X, 13 — XI, 7.

est consecutus electio autem consecuta est ceteri uero excaecati sunt

[8] Sicut scriptum est

IN ESAIA PROF

dedit illis deus spiritum conpunctionis· oculos ut non uideant· aures ut non audiant usque in hodiernum diem

IN PSALMO XVIII

[9] Et dauid dicit fiat mensa eorum in laqueum et . . . . et in scandalum et in retributionem illis· [10] Obscurentur oculi eorum ne uideant et dorsum eorum semper incurua

XXXVI· [11] dico ergo numquid sic offenderunt ut caderent· absit· Sed illorum delicto salus gentibus ut illos aemulentur· [12] quod si delictum illorum diuitiae sunt mundi et deminutio eorum diuitiae gentium quanto magis plaenitudo eorum

XXXVII· [13] Uobis enim dico gentibus quamdiu quidem ego sum gentium apostolus· ministerium meum honorificabo

[14] Si quo modo ad aemulandum prouocem carnem meam et saluos faciam aliquos ex illis· [15] Si enim amissio eorum reconciliatio est mundi quae adsumptio nisi uita ex mortuis· [16] Quod si delibatio sancta est et massa· et si radix sancta· et rami

[17] Quod si aliqui ex ramis fracti sunt· tu autem cum oleaster esses insertus es in illis et socius radicis et pinguidinis oliuae·factus es

[18] Noli gloriari aduersus ramos· quod si gloriaris non tu radicem portas sed radix te

[19] dicis ergo fracti sunt rami ut ego insererer [20] bene· propter incredulitatem fracti sunt

Tu autem fide sta· noli altum sapere sed time

[21] Si enim deus naturalibus ramis non pepercit ne forte nec tibi parcat

[22] Uide ergo bonitatem esse ueritatem dei in eos quidem qui caeciderunt seueritatem in te autem bonitatem dei· si permanseris in bonitatem

alioquin et tu excideris

[23] sed et illi si non permanserint in incredulitatem inserentur· potens est enim deus· iterum inserere illos·

[24]Nam si tu ex naturali excissus es oleastro et contra naturam insertus es in bonam olibam· quanto magis hii secundum naturam inserentur suae oliuae

XXXVIII· [25]Nolo enim uos ignorare fratres mysterium hoc· ut non sitis uobis ipsis sapientes DE ADUENTU DOMINI

Quia caecitas ex parte contigit in israhel· donec plenitudo gentium intraret· [26]et sic omnis israhel saluus fieret· sicut scriptum est

Ueniet ex sion qui eripiat et auertat inpietatem ab iacob· [27]et hoc illis a me testamentum cum abstulero peccata eorum· [28]Secundum euangelium quidem inimici propter uos secundum electionem autem carissimi propter patres· [29]Sine paenitentia enim sunt dona et uocatio dei IN ESAIA PROFETA

[30]Sicut enim et uos aliquando non credidistis deo nunc autem misericordiam consecuti estis propter illorum incredulitatem· [31]ita et sti nunc non crediderunt in uestram misericordiam ut et ipsi misericordiam consequantur

[32]Conclusit enim deus omnia in incredulitate ut omnium misereatur

XXXVIIII· [33]O· altitudo diuitiarum sapientiae et scientiae dei

quam inconpraehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles uiae eius· [34]Quis enim cognouit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit· [35]aut quis prior dedit illi et retribuetur ei· IN ESAIA PROFETA

[36]Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia· ipsi gloria in saecula saeculorum amen +

XL· [12,1]Obsecro itaque uos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora uestra hostiam uiuentem sanctam deo placentem rationabilem obsequium uestrum LECT· IN QUADRAGESIMA SECUNDO IEIUNIO

[2]Et nolite confirmari huic saeculo· sed reformamini in nouitate sensus uestri

Ut probetis quae sit uoluntas dei bonam et placens et perfecta

XLI· [3]Dico enim per gratiam dei quae data est mihi omnibus qui sunt inter uos non plus sapere quam oportet sapere· sed sapere ad sobrietatem· et unicuique sicut deus diuisit mensura ·fidei

XLII· [4]Sicut enim in uno corpore multa membra habemus omnia autem membra non eundem actum habent· [5]ita multi unum corpus sumus in christo· Singuli autem alter alterius membra· + [6]habentes autem donationes secundum gratiam quae data est nobis differentes

LECTIO COTIDIANA

Siue prophetiae secundum rationem fidei
[7]Siue ministerium in ministrando
Siue qui docet in doctrinam
[8]qui exortatur in exortando
qui tribuit in simplicitate
qui praeest in sollicitudine
qui miseretur in hilaritate· [9]dilectio sine simulatione· Odientes malum adherentes bono· [10]Caritatem fraternitatis inuicem diligentes honorem inuicem praeuenientes [11]sollicitudinem non pigri

Spiritu feruentes domino seruientes· [12]Spe gaudentes in tribulatione patientes· Orationi instantes [13]necessitatibus sanctorum communicantes hospitalitatem sectantes

[14]Benedicite persequentes uos· Benedicite et nolite maledicere

[15]Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus [16]in id ipsum inuicem sentientes· Non alta sapientes sed humilibus consentientes +

LECT COTIDIANA

Nolite esse prudentes aput uosmet ipsos [17]nulli malum pro malo reddentes

Prouidentes bona non tantum coram deo· sed coram omnibus hominibus

[18]Si fieri potest quod ex uobis est cum omnibus hominibus pacem habentes· [19]Non uosmet ipsos defendentes carissimi sed date locum irae

IN ESAIA PROF

Scriptum est enim mihi uindictam ego retribuam dicit dominus·

[20]Sed si esurit inimicus tuus ciba illum si sitit potum da illi· hoc enim faciens carbones ignis congerisuper caput eius

[21]Noli uinci a malo sed uince in bono malum +

XLIII· [13,1]Omnibus potestatibus sublimioribus subditi estote· non est enim potestas nisi a deo· quae autem sunt a

deo ordinatae sunt· [2] Itaque qui resistit potestati· dei ordinationi resistit·

Qui autem resistunt· ipsi sibi damnationem adquirunt· [3] Nam principes non sunt timori boni· sed mali· Uis autem non timere potestatem bonum fac et habebis laudem ex illa

[4] Dei enim minister est tibi in bono· si autem malum feceris time· non enim sine causa gladium portat

Dei enim minister est· uindix in ira ei qui malum agit· [5] Ideo necessitate subditi estote non solum propter iram sed et propter conscientiam

[6] Ideo enim et tributa praestatis· ministri enim dei sunt in hoc ipsum seruientes

XLIIII· [7] Reddite ergo omnibus debita· Cui tributum tributum cui uectigal· uectigal· Cui timorem timorem cui honorem honorem [8] nemini quicquam debeatis nisi ut inuicem diligatis· + Qui enim diligit proximum legem in plebem· [9] Nam non adulterauis· non occidis· non furaueris non concupisces LECT· IN QUADRAGESIMA SECUNDA DOMINICA

Et si quod est aliud mandatum in hoc uerbo instauratur· Diligis proximum tuum tamquam te ipsum

[10] Dilectio proximi malum non operatur· plenitudo ergo legis est dilectio

XLV· [11] Et hoc scientes tempus quia hora est iam nos de somno surgere

Nunc enim propior est nostra salus quam cum credidimus

[12] Nox praecessit dies autem adpropiauit

abiciamus ergo opera tenebrarum et induamus arma lucis· [13] Sicut in die honeste ambulemus· Non in comisationibus et ebrietatibus· Non in cubilibus et inpudicitiis

Non contentione et aemulatione· [14] Sed induite dominum ihesum christum

XLVI· Et carnis curam ne feceritis in desideriis

[14, 1] Infirmum autem in fide adsumite· non in disceptationibus cogitationum· [2] Alius enim credit manducare omnia· qui autem infirmus est· olera manducet· [3] His qui manducat non manducantem non spernat

Et qui non manducat manducantem non iudicet· Deus enim illum adsumpsit· [4] tu quis es qui iudices alienum seruum suo domino stat· aut cadit· Stabit autem· potens enim est deus· iterum statuere illum· + [5] Nam alius iudicat diem plus inter diem· alius iudicat omnem diem· unusquisque suo sensum abundet·

[6] Qui sapit diem domino sapit et qui manducat· domino manducat· gratias enim agit deo· Et qui non manducat domino non manducat et gratias agit deo

XLVII· [7] Nemo enim nostrum sibi uiuet· nemo sibi moritur· [8] Siue enim uiuimus siue moriemur domino moriemur· Siue ergo uiuimus siue moriemur domini sumus

XLVIII· [9] In hoc enim christus mortuus est et resurrexit ut et uiuorum et mortuorum dominetur

[10] Tu autem quid iudicas fratrem tuum· aut tu quare spernis· fratrem tuum· + Omnes enim stabimus ante tribunal dei

LECTIO IN QUINQUAGESIMA IN ESAIA PROFETA

[11] Scriptum est enim uiuo ego dicit dominus· quoniam mihi flectet omne genu· et omnis lingua confitebitur deo

[12] Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo· [13] Non ergo amplius inuicem iudicemus· sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri uel scandalum

XLVIIII· [14] Scio et confido in domino ihesu· quia nihil commune per ipsum nisi ei qui existimat quid commune esse illi commune est

L· [15] Si enim propter cibum frater tuus contristatur· iam non secundum caritatem ambulas

Noli cibo tuo illum perdere pro quo christus mortuus est· [16] Non enim blasphemetur bonum nostrum· [17] Non est regnum dei esca et potus· sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto

[18] Qui enim in hoc seruit christo· placet deo· et probatus est hominibus

LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO VIII

[19] Itaque quae pacis sunt sectemur· + et quae aedificationis sunt in inuicem custodiamus

[20] Noli propter escam destruere opus dei

Omnia quidem munda sunt· sed malum est homini qui
per offensionem manducat
[21] Bonum est non manducare carnem et non bibere uinum·
neque in quo frater tuus offendit aut scandalizatur aut infir-
matur· [22] Tu fidem habis paenes temet ipsum· habe coram
deo· Beatus qui non iudicat semet ipsum in eo quod probat·
[23] Qui autem discernit si manducauerit damnatus est quia
non ex fide· Omne autem quod non est ex fide peccatum est· +
[15, 1] Debemus autem nos firmiores inbecillitates infirmorum
sustinere et non nobis placere· [2] Unusquisque uestrum proximo
suo placeat in bonam aedificationem
[3] Etenim christus non sibi placuit· Sed sicut scriptum est
Inproperia inproperantium tibi ceciderunt super me IN PSALMO LXVIII·
·LI· [4] Quaecumque enim scripta sunt ad nostram
doctrinam scripta sunt ut per patientiam et consolationem
scripturarum spem habeamus· [5] Deus autem patientiae et solacii
det uobis in id ipsum sapere in alterutrum secundum ihesum
christum·
[6] Ut unianimes uno ore honorificetis deum et patrem
domini nostri ihesu christi· +
[7] Propter quod suscipite inuicem sicut et christus suscepit
uos in honorem dei· + [8] Dico enim christum ihesum ministrum DE CIRCUMCISIONE IN OCTABAS DOMINI
fuisse circumcisionis propter ueritatem dei ad confirmandas
promissiones patrum
Gentes autem super misericordiam honorare deum· sicut
scriptum est
Propter hoc confitebor tibi in gentibus et nomini tuo IN PSALMO XVII·
cantabo
[10] Et iterum dicit· Laetamini gentes cum populo eius· [11] et IN CANTICO DEUTERONOMIO
iterum laudate dominum omnes gentes et magnificate eum
omnes populi
[12] Et rursus esaias ait· erit radix iesse et qui exsurget IN ESAIA PROFETA
regere gentes in eo gentes sperabunt
[13] Deus autem spei inpleat uos omni gaudio et pace in
credendo ut abundetis in spe in uirtute spiritus sancti· [14] Certus
sum autem fratres mei et ego ipse de uobis quoniam et ipsi

pleni estis dilectione repleti omni scientia ita ut possitis alterutrum monere +

[15] Audacius autem scripsi uobis fratres ex parte tamquam in memoriam uos reducens

Propter gratiam quae data est mihi a deo [16] ut sim minister christi ihesu in gentibus· Sanctificans euangelium dei ut fiat oblatio gentium accepta sanctificata in spiritu sancto· [17] Habeo igitur gloriam in christo ihesu ad deum· [18] Non enim audeo aliquid loqui eorum quae per me non effecit christus in oboedientia gentium uerbo et factis

[19] In uirtute signorum et prodigiorum in uirtute spiritus sancti

Ita ut ab hierusalem per circuitu usque in illyricum repleuerim euangelium christi· [20] Sic autem hoc praedicaui euangelium non ubi nominatus est christus· ne super alienum fundamentum aedificarem

[21] Sed sicut scriptum est quibus non est adnuntiatum de eo uidebunt et qui non audierunt intellegent· [22] Propter quod et inpediebar plurimum uenire ad uos

[23] Nunc uero ulterius locum non habens in his regionibus· Cupiditatem autem habens ueniendi ad uos ex multis iam praecidentibus annis

[24] Cum in hispaniam proficisci coepero· spero quod praeteriens uideam uos et a uobis deducar illuc si uobis primum ex parte fruitus fuero· [25] Nunc igitur proficiscar in hierusalem ministrare sanctis

[26] Probauerunt enim macedonia et acaia conlationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in hierusalem

[27] Placuit enim eis et debitores eorum sunt· Nam si spiritalium eorum participes facti sunt gentiles debent et in carnalibus ministrare eis· [28] Hoc igitur cum consummauero et adsignauero fructum hunc· proficiscar per uos in hispaniam

[29] Scio autem quoniam ueniens ad uos in abundantiam benedictionis christi ueniam· [30] Obsecro igitur uos fratres per dominum nostrum ihesum christum et per caritatem spiritus sancti· ut adiubetis me in orationibus et oretis pro me ad dominum [31] ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudaea

Et ministerium meum quod hierosolymam defertur acceptabile sanctis fiat· [32]Ut ueniam ad uos in gaudio per uoluntate christi ihesu et requiescam uobiscum

[33]Deus autem pacis sit cum omnibus uobis· amen

[16,1]Commendo autem uobis phoebem sororem nostram· quae est in ministerio ecclesiae quae est cenchris·

[2]Ut eam suscipiatis in domino dignae satis et adsistatis ei in quocumque negotio uestri indiguerit etenim ipsa quoque adsistit mihi ipsi et multis

[3]Salutate priscam et aquilam adiutores meos in christo ihesu· [4]qui pro anima mea suas ceruices subposuerunt· quibus non solus ego gratias ago· sed et cuncta ecclesia gentium [5]et domestica eorum ecclesiam·

Salutate ephenitum dilectum mihi· qui est primitiuus asiae in christo

[6]Salutate mariam quae multum laborauit in uobis· [7]Salutate andronicum et iuniam cognatos et concaptiuos meos qui sunt nobiles in apostolis· qui et ante me fuerunt in christo· [8]Salutate ampliatum dilectum mihi in domino· [9]Salutate urbanum adiutorem nostrum in christo et stacthin dilectum meum· [10]Salutate apellen probum in christo· [11]Salutate eos qui sunt ex aristoboli· Salutate· erodionem cognatum meum· Salutate eos qui sunt ex narcessis

[12]Salutate et trifenam et trifosam· quae laborant in domino·

Salutate persidam carissimam· quae multum laborauit in domino· [13]Salutate rufum electum in domino· et matrem eius et meam·

[14]Salutate asincritum· flegontan hermen· patrobam herman· et qui cum eis sunt fratres· [15]Salutate filologum et iuliam et nereum et sororem eius· et olympiadem· et omnes qui cum eis sunt sanctos· [16]Salutate inuicem in osculo sancto·

Salutant uos omnes ecclesiae christi·· [17]Rogo autem uos fratres ut obseruetis eos· qui dissensiones et offendicula· praeter doctrinam quam uos didicistis faciunt et declinate ab illis· [18]huiusmodi enim christo domino nostro non seruiunt· sed suo uentri·

Et per dulces sermones et benedictiones· seducunt corda innocentium

[19] Uestra enim oboedientia in omnem locum prouulgata est» Gaudeo igitur in uobis· sed uolo uos sapientes esse in bono et simplices in malo» [20] deus autem pacis conteret satanan sub pedibus uestris ue
lociter» Gratía domini nostri ihesu christi uobiscum» [21] Salutat uos timotheus adiutor meus· et lucius et zason et susipater cognati mei·

[22] Saluto uos ego tertius qui scribsi epistulam in domino·

[23] Salutat uos gaius hospes meus· et uniuersae ecclesiae gentium» Salutat uos herastus arcarius ciuitatis· et quartus frater»

[25] Ei autem qui potens est uos confirmare· iusta euangelium meum et praedicationem ihesu christi» Secundum reuelationem mysterii· temporibus aeternis taciti· [26] quod nunc patefactum est per scribturas prophetarum» Secundum praeceptum aeterni dei· ad oboeditionem fidei in cunctis gentibus»

Cognito [27] solo sapienti deo· per ihesum christum· Cui honor in saecula· saeculorum amen

c. XVI, 18—27.

EXP· EPIST· AD ROMANOS· INC· AD CORINT·

Corinthi sunt acai· hii similiter ab apostolos audierunt uerbum ueritatis et subsi multifariae a falsis apostolis· quidam a fylosophiae uerbo aeloquentia alia secta legis iudaicae inducti· hos reuocat apostolos ad ueram euangelicam sapientiam· Scribens eis ab epheso per timotheum

INC· BREUIS· EPISTULAE

I· de plenitudine diuitiarum gratiae corinthiorum
II· de apostolo ad unitatem corinthios conponente
III· de contentione corinthiorum
IIII· de uerbo crucis quod stultitia sit pereuntibus saluis uerbo futuris uirtus sit dei
V· de perditione sapientiae saeculi
VI· de deo elegentem stultitiam stius saeculi· infirma et ignobilia· ut confundat sapientes et fortia ut et qui gloriatur in domino glorietur

VII· de sapientia mundi et sapientia dei

VIII· de bonis futuris quae nondum sunt cuiq· reuelata

VIIII· de spiritu omnia perscrutantem

X· de spiritu dei et mundi istius spiritu et de spiritalibus hominibus et animalibus

XI· de spiritalibus et carnalibus· et de apostolo lacte corinthiis propinare

XII· de aedificio cultuq· doctrinae et de aedificatorib· et doctorib· et mercedib· operantium uel cuius operatio arserit detrimentum.

XIII· de sanctis quod templum sint dei

XIIII· de sanctis quod aliter sapientes esse non possent nisi stultitia saeculo fuerint· et de sapientib· saeculi quod ubi se existimant sapere ipsi stultissimi deprachendantur

XV· de inania iactantia gloriantes in homine et quod sanctis tam praesentia quam futura sint diuinitus adtributa

XVI· de contemptu existimationis humane· et desiderio laudis futurae cum deo

XVII· de una gloria

XVIII· de apostolis mundo huic et angelis et hominibus spectaculis factis et omnibus eorum passionib· quod per omnia manib· operati

XVIIII· de apostolo in domino christo in euangelium chorinthios generantem et de sanctis quod apostolos debeant imitari

XX· de apostolo moenante corinthiis et quod non in sermone sed in uirtute est regnum dei

XXI· de fornicatione facta inter corinthios

XXII· de traditione fornicatoris satanae

XXIII· de contagione et pascha

XXIIII· de separatione sanctorum a praetereuntibus disciplinam

XXV· de fratribus disceptantibus quod a fratribus debeant iudicari· et quod sancti mundum et angelos iudicabunt

XXVI. de sanctis quod iniuriam non facere debeant sed tolerare

XXVII· de iniustis quod regnum dei non possidebunt· et quod omnia peccata baptismi gratia diluantur

XXVIII de pudicitia et resurrectione

XXVIIII· de sanctis quod membra sint domini et de fornicatorib. quod membra sint meretricis

XXX· de magnitudine criminis fornicationis· et quod sancti sui non sint· sed praetio sanguinis dominici conparati

XXXI· de coniugibus et mutua corporum potestate

XXXII· de apostoli contenentia et diuersitate donorum

XXXIII· de felicitate continentiae· et melius esse nubi quam uri

XXXIIII· de coniugibus non separandis

XXXV· de uiro ac muliere coniuges in fide infideles habentibus

XXXVI· de unoquoque ut sic permaneat· quemadmodum est et uocatus

XXXVII· de uirginibus et uiduis et contemptu praesentium

XXXVIII· de nuptiis iteratis

XXXVIIII· de sacrificatis simulacro

XL· de paulum se apostolum esse corinthiis protestante· et de ceteris apostolis circumducentib. feminas

XLI· de apostolo omnibus bonis se per omnia conparante

XLII· de conparatione in stadio currentium

XLIII· de apostolo corpus suum cedente et seruituti subdente

XLIIII· de baptismum iudaeorum ignorantium et spiritali esca et potus et prostratione plurimorum· et peccatis omnib· in deserto

XLV· de figuris quae iudaeis acciderint· scribta sunt ad correptionem nostram

XLVI· de periculo animae confidentiae

XLVII· de domino sic temptante famulos suos· ut possent omnia sustinere

XLVIII· de benedictione panis et calicis

XLVIIII· de his quae idolis sacrificantur quod daemoniis immolentur· et quod omnia liceant uniuersa

L· de libertate emendi omnium quae in macello uenduntur

LI· de conuiuio gentium et profanatis

LII· de apostolo omnibus bonis placente per omnia et quod sancti semper apostolos debeant imitari

LIII· de corinthiis apostoli traditionem tenentib·

LIIII· de domino quod uirorum omnium caput est· et uir mulieris et domini christi deus

LV· Omni uiro orante et faemina aut profetante non uelato capite uel uelato

LVI· de communi conuiuio et heres

LVII· de traditione domini et sanctificatione panis et calicis

LVIII· de accipientib· indignae eucharistia

LVIIII· de expectatione mutua in conmuni conuiuio

LX· de spiritalibus et diuisionibus donorum et conparatione corporis adque membrorum· et omnium credentium ex diuersis condicionibus unitate

EXPL· BREBES CORINT· INCP·
CORPUS EPISTULAE

[1,1] Paulus uocatus apostolus christi ihesu· per uolun-
tatem dei· et sustenes frater· [2] ecclesiae· dei ···tis in christo
ihesu· qui sunt corinthii uocatis sanctis
Cum omnibus qui inuocant nomen domini ihesu christi·
in omni loco ipsorum et nostro· [3] Gratia uobis et pax a deo
patre nostro et domino ihesu christo· [4] Gratias ago deo meo
semper pro uobis· in gratia dei quae data est uobis· in christo
ihesu· [5] Quia in omnibus diuites facti estis in illo in omni
uerbo et in omni scientia· [6] Sicut testimonium christi confir-
matum est in uobis· [7] ita ut nihil uobis desit in nulla gratia·
Expectantibus reuelationem domini nostri ihesu christi
[8] Qui et confirmauit uos usque ad finem sine crimine· in
die aduentus domini nostri ihesu christi
[9] Fidelis deus per quem uocati estis in societate filii eius
ihesu christi domini nostri
II· [10] Obsecro autem uos fratres per nomen domini
nostri ihesu christi ut id ipsum dicatis omnes et non sint in
uobis scismata· Sitis autem perfecti in eodem sensu· et in
eadem scientiam
III· [11] Significatum est enim mihi de uobis fratres

c. I, 1—11.

mei· ab his qui sunt chloes· quia contentiones inter uos sunt· [12]hoc autem dico quod unusquisque uestrum dicit· Ego quidem sum pauli· ego autem apollo· ego uero cephe· ego autem christi· [13]diuisus est christus·

Numquid paulus crucifixus est pro uobis· aut in nomine pauli baptizati estis·

IIII· [14]Gratias ago deo meo quod neminem uestrum baptizaui· nisi crispum et gaium [15]ne quis dicat· quod in nomine meo baptizati estis·

[16]Baptizaui autem et stefanae domum· ceterum nescio si quem baptizauerim alium

[17]Non enim misit me christus baptizare· sed euangelizare non in sapientia uerbi ut non euacuetur crux christi

V· [18]Uerbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est· his autem qui salui fiunt id est nobis uirtus dei est

IN ESAIA PR·

[19]Scriptum est enim perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo· [20]Ubi sapiens· ubi scriba· ubi conquisitor huius saeculi· nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi·

[21]Nam quia in dei sapientia non cognouit mundus per sapientiam deum· placuit deo per stultitiam praedicationis saluos facere credentes· [22]Quoniam iudaei signa petunt· et graeci sapientiam quaerunt

[23]Nos autem praedicamus christum crucifixum· Iudaeis quidem scandalum· gentibus autem stultitiam

[24]Ipsis autem uocatis iudaeis adque graecis· christum dei uirtutem et dei sapientiam

[25]Quia quod stultum est dei· sapientius est hominibus· et quod infirmum est dei fortius est hominibus

VI· [26]Uidete enim uocationem uestram fratres· quia non multi sapientes secundum carnem· non multi potentes· non multi nobiles· [27]Sed quae stulta sunt mundi elegit deus· ut confundat sapientes· Et infirma mundi elegit deus· ut confundat fortia· [28]Et ignobilia mundi et contemptibilia mundi elegit deus· et quae non sunt· ut ea quae sunt destrueret· [29]ut non glorietur omnis caro in conspectu eius

[30] Ex ipso autem uos estis in christo ihesu· qui factus est sapientia nobis a deo· et iustitia· et sanctificatio et redemptio» [31] Ut quemadmodum scriptum est· qui gloriatur in domino glorietur»

VII· [2,1] Et ego cum uenissem ad uos fratres ueni· non per sublimitatem sermonis aut sapientiae· adnuntians uobis testimonium christi

[2] Non enim iudicaui scire me aliquid inter uos· nisi ihesum christum· et hunc crucifixum

[3] Et ego in infirmitatem et timore et tremore multo fui aput uos» [4] Et sermo meus et praedicatio mea non in persuasibilibus sapientiae uerbis· sed in ostensione spiritus et uirtutis» [5] Ut fides uestra non sit insipientia· hominum· sed in uirtute dei

[6] Sapientiam autem loquimur inter perfectos

Sapientiam uero non huius saeculi· neque principum huius saeculi qui destruuntur» [7] Sed loquimur dei sapientiam in mysterio quae abscondita est· quam praedestinauit deus· ante saecula in gloriam nostram» [8] Quam nemo principum huius saeculi cognouit» Si enim cognouissent· numquam dominum maiestatis crucifixissent

VIII· [9] Sed sicut scriptum est quod oculus non uidit nec auris audiuit· nec in cor hominis ascendit quae praeparauit deus his qui diligunt eum IN ISAIA

VIIII· [10] Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum» Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda dei·

[11] Quis enim scit hominum quae sint hominis· nisi spiritus hominis qui in ipso est

Ita et quae dei sunt nemo cognouit· nisi spiritus dei

X [12] Nos autem non spiritum mundi accipimus· sed spiritum qui ex deo est· ut sciamus quae a deo donata sunt nobis [13] quae et loquimur» Non in doctis humanae sapientiae uerbis· sed in doctrina spiritus· spiritalibus spiritalia conparantes» [14] animalis autem homo non percipit ea quae sunt spiritus dei» Stultitia est enim illi et non potest intellegere ea quia spiritaliter examinatur» [15] Spiritalis autem iudicat omnia· ipse a nemine iudicatur

[16]Quis enim cognouit sensum domini· qui instruat eum· Nos autem sensum christi habemus

XI· [3,1]Et ego fratres non potui uobis loqui· quasi spiritalibus· sed quasi carnalibus·

Tamquam paruulis in christo [2]lac uobis potum dedi non escam» Nondum enim poteratis· sed nec nunc quidem potestis adhuc enim estis carnales

[3]Cum enim sit inter uos zelus et contentio· nonne carnales estis· et secundum hominem ambulatis

[4]Cum enim quis dicit· ego quidem sum pauli· alius autem ego apollo» Nonne homines estis· et secundum hominem ambulatis» Quod igitur est apollo· quid uero paulus· [5]ministri eius cui credidistis» Et unicuique sicut dominus dedit»

[6]Ego plantaui apollo rigauit· sed deus incrementum dedit» [7]Itaque neque qui plantat· est aliquid· neque qui rigat· sed qui incrementum dat deus» + [8]Qui plantat autem et qui rigat unum sunt· unusquisque autem propriam mercidem accipiet secundum suum laborem

LECT· IN DEDICATIONE

XII· [9]Domini enim sumus adiutores dei agricultura est· dei aedificatio estis» [10]Secundum gratiam dei quae data est mihi· ut sapiens architectus· fundamentum posui» alius autem superaedificat· unusquisque autem uideat quomodo superaedificet·

[11]Fundamentum autem aliud nemo potest ponere praeter id quod positum est qui est christus ihesus»

[12]Si quis autem superaedificat supra fundamentum aurum· argentum· lapides praetiosos· ligna faenum· stipulam· [13]uniuscuiusque opus manifestum erit» dies enim domini declarabit· quia in igne reuelabitur· et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit» [14]Si cuius opus manserit quod superaedificauit· mercidem accipiet» [15]Si cuius opus arserit detrimentum patietur» ipse autem saluus erit· sic tamen quasi per ignem

XIII· [16]Nescitis quia templum dei estis· et spiritus dei habitat in uobis» [17]Si quis autem templum dei uiolauerit disperdet illum deus· templum enim dei sanctum est quod estis uos +

c. II, 16 — III, 17.

XIIII· [18]Nemo se seducat· si quis uidetur inter uos sapiens esse in hoc saeculo stultus fiat· ut sit sapiens

[19]Sapientia enim huius mundi stultitia est aput deum

Scriptum est enim conpraehendens sapientes in astutia eorum IN ESAIA PR·

[20]Et iterum dominus nouit cogitationes sapientium quoniam uanae sunt IN PSALMO XCII·

XV· [21]Itaque nemo glorietur in hominibus· omnia enim uestra sunt· [22]siue paulus siue apollo· siue mundus· siue uita· siue mors· siue praesentia· siue futura

Omnia enim uestra sunt [23]uos autem christi· christus autem dei

XVI· [4,1]Sic nos existimet homo ut ministros christi et dispensatores mysteriorum dei» [2]hic iam quaeritur inter dispensatores ut fidelis quis inueniatur

[3]Mihi autem pro minimo est ut a uobis iudicer· aut ab humano die· sed neque me ipsum iudico» [4]Nihil enim mihi conscius sum sed non in hoc iustificatus sum» qui autem iudicat me dominus est» [5]Itaque nolite ante tempus iudicare· quoadusque ueniat dominus» qui et inluminauit abscondita tenebrarum et manifestauit consilia cordium· et tunc erit laus unicuique a deo

XVII· [6]haec autem fratres transfiguraui in me· et apollo propter uos· ut in nobis discatis» Ne supra quam scriptum est unus aduersus alterum infletur pro alio» [7]quis enim te discernit· quid autem habis quod non accepisti» Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis»

[8]Iam saturati estis· iam diuites facti estis» Sine nobis regnatis· et utinam regnetis· ut et nos uobiscum regnemus

XVIII· [9]Puto enim et nos deus apostolos nouissimos ostendit tamquam morti destinatos» quia expectaculum facti sumus mundo angelis et hominibus» [10]Nos stulti propter christum· uos autem prudentes in christo

Nos infirmi uos autem fortes

Uos nobiles· nos autem ignobiles» [11]Usque ad hanc horam et esurimus et sitimus et nudi sumus· et colaphis caedimur· et stabiles sumus· [12]et laboramus operantes manibus uestris

Maledicimur et benedicimus·

persecutionem patimur et sustinemus» [13]Blasphemamur et obsecramus·

Tamquam purgamenta

huius mundi facti sumus omnium perissima usque adhuc» [14]Non ut confundam uos· haec scribo· sed ut filios carissimus moneo·

XVIIII· [15]Nam si decem milia pedagogorum habeatis in christo· sed non multos patres·

Nam in christo ihesu per euangelium ego uos genui» [16]Rogo ergo uos imitatores mei estote» [17]Ideo misi ad uos timotheum· qui est filius meus carissimus fidelis in domino» Qui uos commonefaciat uias meas· quae sunt in christo ihesu sicut ubique in omni ecclesia doceo·

XX· [18]Tamquam non uenturus sim ad uos· sic inflati sunt quidam» [19]Ueniam autem cito ad uos· si dominus uoluerit et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt· sed uirtutem»

[20]Non enim in sermone est regnum dei· sed in uirtute

[21]Quid uultis in uirga ueniam ad uos· an in caritate et spiritu mansuetudinis

XXI· [5,1]Omnino auditur inter uos fornicatio· et talis fornicatio qualis nec inter gentes» Ita ut uxorem patris sui aliquis habeat·

[2]Et uos inflati estis et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio uestrum qui hoc opus fecit

XXII· [3]Ego quidem absens corpore praesens autem spiritu»

Iam iudicaui ut praesens eum qui sic operatus est

[4]In nomine domini nostri ihesu christi· congregatis uobis et meo spiritu· cum uirtute domini ihesu·

[5]Tradere huiusmodi satanae in interitu carnis ut spiritus saluus sit in die domini nostri ihesu christi

XXIII· [6]Non bona gloriatio uestra

LECT· IN CENA DOMINI MANE

Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit» [7]Expurgate uetus fermentum ut sitis noua consparsio

sicut estis azimi• Etenim pascha nostrum immolatus est christus• [8]Itaque aepulemur• non in fermento malitiae• et nequitiae sed in azimis sinceritatis

XXIIII• [9]Scripsi uobis in epistula• ne commisceamini fornicariis• [10]Non utique fornicariis huius mundi• aut auaris• aut rapacibus aut idolis seruientibus

Alioquin debueratis de hoc mundo exisse• [11]Nunc autem scribsi uobis non commisceri

Si is qui frater nominatur fornicator• aut auarus aut idolorum cultor• aut maledicus• aut ebriosus aut rapax• cum huiusmodi nec cibum sumere•

[12]Quo enim mihi de his qui foris sunt iudicare• Nonne de his qui intus sunt uos iudicatis• nam eos qui foris sunt deus iudicauit

auferte malum ex uobis ipsis

XXV• [6,1]audet aliquis uestrum habens negotium aduersus alterum iudicari aput iniquos et non aput sanctos• [2]an nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt• Et si in uobis iudicabitur mundus indigni estis qui de minimis iudicetis• [3]Nescitis quoniam angelos iudicauimus• quanto magis saecularia• [4]Saecularia igitur iudicia si habueritis contemptibilis qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum•

[5]Ad uerecundiam uestram dico• Sic non est inter uos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum• [6]Sed frater cum fratre iudicio contendit• et hoc aput infideles

XXVI• [7]Iam quidem omnino delictum est in uobis quod iudicia habetis inter uos•

Quare non magis iniuriam accepitis• quare non magis fraudem patimini• [8]sed uos iniuriam facitis et fraudatis et hoc fratribus

XXVII• [9]An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt

Nolite errare neque fornicarii• neque idolis seruientes• neque adulteri [10]neque molles• neque masculorum concubitores• neque fures• neque auari• neque ebriosi• neque maledici• neque rapaces regnum dei possidebunt

[11]Et haec quidam fuistis sed abluti estis• sed sanctificati

estis· sed iustificati estis in nomine domini nostri ihesu christi· et in spiritu dei nostri +

XXVIII· [12] Omnia mihi licent· sed non omnia expediunt· omnia mihi licent· sed ego sub nullius redegar potestatem

[13] Et esca uentri et uenter escis

Deus autem et hunc et haec destruet» Corpus autem non fornicationis sed domino· et dominus corpori

[14] Deus uero et dominum suscitauit et nos suscitauit per uirtutem suam»

XXVIIII· [15] Nescitis quia corpora uestra membra sunt christi·

Tollens ergo membra christi faciam membra meretricis· absit» [16] An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur» Erunt inquid duo in carne una»

[17] Qui autem adheret domino unus spiritus est»

XXX· [18] Fugite fornicationem omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est· qui autem fornicatur in corpus suum peccat» [19] An nescitis quoniam membra uestra templum est spiritus sancti· qui in uobis est» Quem habetis a domino et non estis uestri» [20] Empti enim estis praetio magno· glorificate et portate dominum in corpore uestro

XXXI· [7,1] de quibus autem scribsistis· bonum est homini mulierem non tangere

[2] Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat· et unaquaeque suum uirum habeat» [3] Uxori uir debitum reddat· similiter autem et uxor uiro» [4] Mulier sui corporis potestatem non habet sed uir»

Similiter autem et uir sui corporis potestatem non habet sed mulier

[5] Nolite fraudare inuicem nisi forte ex consensu ad tempus ut uacetis orationi» Et iterum reuertimini in id ipsum ne temptet uos satanas propter incontinentiam uestram

XXXII· [6] hoc autem dico secundum indulgentiam· non secundum imperium» [7] Uolo autem omnes homines esse sicut me ipsum· sed unusquisque proprium habet donum ex deo alius quidem sic alius uero sic

XXXIII· [8]hoc autem dico non nuptis et uiduis· bonum est illis si sic manserint sicut et ego

[9]Quod si se non continent nubant· melius est enim nubere quam uri

XXXIIII· [10]his autem qui matrimonio coniuncti sunt praecipio non ego sed dominus uxore a uiro non discedere· [11]quod si descesserit manere innuptam a uiro suo reconciliari et uir uxorem ne dimittat· [12]nam ceteris ego dico non dominus

XXXV· Si quis frater uxorem habet infidelem· et haec consistit habitare cum illo non dimittam illam

[13]Et si qua mulier habet uirum infidelem et hic consentit cum illa non demittat uirum· [14]Sanctificatus est enim uir infidelis in muliere fideli et sanctificata est mulier infidelis per uirum fidelem· alioquin filii uestri inmundi essent nunc autem sancti sunt·

[15]Quod si infidelis discedit discedat· non est enim seruituti subiectus frater aut soror in eiusmodi in pace autem uocabit nos deus· [16]Unde enim scis mulier si uirum saluum facias· aut unde scis uir si mulierem saluam facies [17]nisi unicuique sicut diuisit dominus· Unumquemquem si uocauit deus· ita ambulet· et sicut in omnibus ecclesiis doceo· [18]Circumcisus aliquis uocatus est non adducat praeputium

In praeputio aliquis uocatus est non circumdatur

[19]Circumcisio nihil prode est et praeputium nihil est· Sed obseruatio mandatorum dei

XXXVI· [20]Unusquisque in qua uocacatione uocatus est in ea permaneat· [21]Seruus uocatus es non sit tibi curae· sed et si potes liber fieri magis utere·

[22]Qui enim in domino uocatus est seruus· libertus est domini similiter qui liber uocatus est· seruus est christi·

[23]Praetio empti estis nolite fieri serui hominum

[24]Unusquisque in quo uocatus est in hoc maneat apud deum

XXXVII· [25]De uirginibus autem praeceptum domini non habeo consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a domino ut sim fidelis· [26]Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem· quoniam bonum est homini sic esse·

c. VII, 8–26.

[27] alligatus es uxori· noli quaerere solutionem

Solutus es ab uxore noli quaerere uxorem• [28] Si autem acceperis uxorem non peccasti• Et si nupserit uirgo non peccauit· tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi· ego autem parco

[29] Hoc itaque dico fratres tempus breue est• Reliquum est ut qui habent uxores tamquam non habentes sint• [30] Et qui flent tamquam non flentes•

Et qui gaudent tamquam non gaudentes• et qui emunt tamquam non possidentes• [31] et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur· praeterit enim figura huius mundi· [32] uolo uos sine sollicitudine esse• Qui sine uxore est· sollicitus est quae domini sunt· quomodo placeat deo• [33] qui autem cum uxore est· sollicitus est quae sunt mundi· quomodo placeat uxori•

Et diuisa est [34] mulier et uirgo· quae innupta est· cogitat quae domini sunt· ut sit sancta· et corpore et spiritu·

Quae autem nupta est· cogitat quae sunt mundi· quomodo placeat uiro·

[35] Hoc autem ad utilitatem uestram dico· non ut laqueum uobis iniciam· sed ad id quod honestum est·

XXXVIII· [36] Si quis autem turpem se uideri existimat supra uirginem suam quod sit superadulta• Et ita oportet fieri quod uult faciat non peccat si nubat•

[37] Nam qui statuit in corde suo firmus· non habens necessitatem• potestatem habet suae uoluntatis· et hoc iudicauit in corde suo seruare uirginem suam· bene facit• [38] Igitur et qui matrimonio iungit uirginem suam bene facit· et qui non iungit melius facit• [39] Mulier alligata est legi quanto tempore uir eius uiuit·

Quod si dormierit uir eius liberata est a lege· cui uult nubat tantum in domino·

[40] Beatior autem erit si sic permanserit· secundum consilium meum· puto autem quod et ego spiritum dei habeo·

LECTIO IN OCTABAS DOMINI CONTRA IDOLA

XXXVIIII· [8,1] De his autem quae idolis inmolantur· scimus quia omnes scientiam habemus• Scientia inflat· caritas uero aedificat•

[2]Si quis se existimat scire aliquid· nondum cognouit quemadmodum oporteat eum scire» [3]Si quis autem diligit deum· hic cognitus est ab eo» [4]De his autem quae idolis immolantur scimus quia nihil est idolum in mundo· et quod nullus deus nisi unus» [5]Nam etsi sunt qui dicantur dii siue in caelo siue in terra· siquidem sunt dii multi et domini multi» [6]Nobis tamen unus deus pater· ex quo omnia et nos in illum

Et unus dominus ihesus christus per quem omnia· et nos per ipsum. [7]sed non in omnibus est scientia· quidam autem conscientia usque nunc quasi idolo immolatum manducant· et conscientia ipsorum cum sim infirma polluitur» [8]Esca autem nos non commendat deo» Neque enim si manducauerimus abundauimus·

[9]Uidete autem ne forte haec licentia uestra offendiculum fiat infirmis

[10]Si enim quis uiderit eum qui habet scientiam in idolio recumbentem nonne conscientia eius cum sit infirma aedificabitur ad manducandum immolata· [11]et peribit infirmus· in tua scientia frater· propter quem christus mortuus est» [12]Sic autem peccantes in fratres· et percutientes conscientiam eorum infirmam in christo peccatis» [13]Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnem in aeternum ne fratrem meum scandalizem»

XL· [9,1]Non sum apostolus· non sum liber· nonne ihesum dominum nostrum uidi

Nonne opus meum uos estis in domino» [2]Et si aliis non sum apostolus· tamen uobis sum

Nam signaculum apostolatus mei· uos estis in domino

[3]Mea defensio aput eos qui me interrogant haec est

[4]Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi· sicut ceteri apostoli et fratres domini et cephas» [6]aut ego solus et barnabas non habemus potestatem hoc operandi» [7]Quis militat suis stipendiis umquam

Quis plantauit uineam et de fructu eius non edet

Quis pascit gregem» Et de lacte gregis non manducat·

[8]numquid secundum hominem haec dico· an et lex haec non dicit·

IN DEUTERONOMIO [9]Scriptum est enim in lege moysi· non alligabis· os boui trituranti· numquid de bubus cura est deo· [10]an· propter nos haec dicit· utique propter nos scripta sunt· Quoniam debet in spe qui arat arare· et qui triturat in spe fructus percipiendi· [11]Si nos uobis spiritalia seminauimus· magnum est si carnalia uestra metamus

[12]Si alii potestatis uestrae participes sunt· non potius nos· sed non usi sumus haec potestate· Sed omnia sustinemus ne quod offendiculum demus euangelio christi· [13]Nescitis quoniam qui in sacrario operantur· quae de sacrario sunt edunt· Qui altario deseruiunt cum altario participantur· [14]Ita et dominus ordinauit his qui euangelium adnuntiant· de euangelio uiuere· [15]Ego autem nullo horum usus sum· Non scripsi autem haec ut ita fiant in me·

Bonum est enim mihi magis mori· quam ut gloriam meam quis euacuet· [16]Nam si euangelizauero non est mihi gloriam· Necessitas mihi incumbit· uae enim mihi est si non euangelizauero· [17]si enim uolens hoc ago mercidem habeo· Si autem inuitus dispensatio mihi credita est· [18]quae est ergo merces mea ut euangelium praedicans sine sumptu ponam euangelium· ut non abutar potestatem meam in euangelio

XLI· [19]Nam cum liber essem ex omnibus omnium me seruum feci· ut plures lucri facerem· [20]Et factus sum iudaeis tamquam iudaeus· ut iudaeus lucrarer· his qui sub lege sunt· quasi sub legem essem cum ipse non essem sub lege· ut eos qui sub lege erant lucri facerem·

[21]his qui sine lege erant tamquam sine lege essem· Cum sine legem dei non essem sed in lege esse christi· ut lucri facerem eos qui sine lege erant· [22]factus sum infirmis infirmus ut infirmus lucri facerem

Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem saluos +

[23]Omnia autem ·facio· propter euangelium ut particeps eius efficiar·

LECT POST SEXAGESIMA XLII· [24]Nescitis quod hii qui in stadio currunt· omnes

quidem currunt· sed unus accipit brauium. Sic currite ut conpraehendatis. [25]Omnis autem qui in agonem contendit ab omnibus se abstinet· et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant nos autem incorruptam

XLIII· [26]Ego igitur sic curro non quasi in incertum. Sic pugno non quasi aerem uerberans· [27]sed castigo corpus meum· et in seruitutem redigo· ne forte cum aliis praedicauerim ipse reprobus efficiar. +

XLIIII· [10,1]Nolo enim uos ignorare fratres. Quoniam patres nostri· omnes sub nube fuerunt. [2]Et omnes mare transierunt LECT· IN NOCTE SANCTA AD SERO

Et omnes in moyse baptizati sunt· in nube et in mari. [3]Et omnes eandem escam spiritalem manducauerunt. [4]Et omnes eundem potum spiritalem biberunt. Bibebant autem de spiritali consequenti eos petra

Petra autem erat christus + [5]Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo· nam prostrati sunt in deserto

XLV· [6]Haec autem in figura facta sunt nostri· ut non simus concupiscentes· malorum sicut et illi concupierunt. [7]Neque idolorum cultores efficiamini sicut quidam ex is ipsis· quemadmodum scriptum est

Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. IN EXODO

[8]Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt· et ceciderunt una die XXIII milia. [9]Neque temptemus christum sicut quidam eorum temptauerunt· et a serpentibus perierunt. [10]Neque murmuraueritis sicut quidam eorum murmurauerunt et perierunt ab exterminatore

XLVI· [11]Haec autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram in quos fines saeculorum deuenerunt. [12]Itaque qui se existimat stare uideat ne cadat. [13]Temptatio uos non adpraehendat nisi humana.

XLVII· Fidelis autem deus est· qui non patietur uos temptari super id quod potestis sed faciet cum temptatione etiam prouentum ut possitis sustinere.

[14]Propter quod carissimi mihi fugite ab idolorum cultura ITEM DE CIRCUMCISIONE

XLVIII· [15]Ut prodentibus loquor· uos iudicate quod dico

[16] Calicem benedictionis cui benedicimus· nonne communicatio sanguinis christi est» Et panis quem frangimus nonne participatio corporis domini est»

[17] quoniam unus panis unum corpus multi sumus omnesque de uno pane participamur»

XLVIIII· [18] Uidete israhel secundum carnem· nonne qui edunt hostias participes sunt altaris» [19] Quid ergo dico quod idolis immolatum sit aliquid· aut quod idolum sit aliquid· non quod idolum sit aliquid [20] sed quae immolant gentes· daemoniis immolant et non deo

Nolo autem uos socios fieri daemoniorum» [21] Non potestis calicem domini bibere· et calicem daemoniorum» Non potestis mensae domini participes esse et mensae daemoniorum

[22] An aemulamur dominum numquid fortiores illo sumus

[23] Omnia licent sed non omnia aedificant [24] nemo quod suum est quaerat sed quod alterius

L· [25] Omnem quod in macello uenditur manducate· nihil interrogantes propter conscientiam

IN PSALMO XXIII [26] Domini est terra et plenitudo eius

LI· [27] Si quis uocat uos infidelium et uultis ire· omnem quod uobis adponitur manducate· nihil interrogantes propter conscientiam» [28] Si quis autem dixerit hoc immolaticium est idolis· nolite manducare· propter illum qui indicauit· et propter conscientiam·

[29] Conscientiam autem dico· non tuam sed alterius

Ut quid enim libertas mea iudicatur ab infidele conscientia» [30] Si ergo cum gratia participo quid blasphemor pro eo quod gratias ago

LII· [31] Siue ergo manducatis· siue bibitis uel aliud quid facitis· omnia in gloria facite dei» [32] Sine offensione estote iudaeis et gentilibus et ecclesiae dei· [33] sicut et ego per omnia omnibus placeo» Non quaerens quod mihi utile est· sed quod multis ut salui fiant +

LIII· [11,1] Imitatores mei estote sicut ego christi· [2] laudo autem uos fratres· quod omnia mei memores estis et sicut tradidi uobis praecepta mea tenetis

LIIII· [3]Uolo autem uos scire quod omnis uiri caput christus est· Caput autem mulieris uir· caput uero christi deus·

LV· [4]Omnis uir orans aut prophetans· uelato capite deturpat caput suum

[5]Omnis autem mulier orans aut prophetans· non uelato capite deturpat caput suum· unum est enim ac si decaluetur·

[6]Nam si non uelatur mulier et tondeatur· Si uero turpe est mulieri tonderi aut decaluari· uelet caput suum· [7]Uir quidem non debet uelare caput quoniam imago est et gloria dei· mulier autem gloria uiri est· [8]Non enim uir ex muliere est· sed mulier ex uiro· [9]Etenim non est creatus uir propter mulierem· sed mulier propter uirum·

[10]Ideo debet mulier potestatem habere supra caput suum propter angelos·

[11]Uerumtamen neque uir sine muliere· neque mulier sine uiro in domino· [12]Nam sicut mulier de uiro ita et uir per mulierem· omnia autem ex deo· [13]In ·· ipsi iudicate· Decet mulierem non uelatam orare deum· [14]nec ipsa natura uos docet· Quoniam uir quidem si comam nutriat ignominia est illi·

[15]Mulier uero si comam nutriat· gloria est illi· quoniam capilli propter uelamen ei dati sunt·

[16]Si quis autem uidetur contentiosus esse· Nos talem consuetudinem non habemus neque ecclesia dei·

[17]hoc autem praecipio non laudans· quod non in melius sed in deterius conuenitis

LVI· [18]Primum quidem conuenientibus uobis in ecclesiam audio schismata esse· et ex parte credo· [19]Nam oportet heresis esse ut qui probati sunt manifesti fiant in uobis·

[20]Conuenientibus ergo uobis in unum· iam non est dominicam caenam manducare· [21]Unusquisque enim suam caenam praesumit ad manducandum· Et alius quidem esurit· alius autem ebrius est· [22]Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum· aut ecclesiam dei contemnitis· et confunditis eos qui non habent·

LECT· IN CENA DOMINI AD SERO

Quid dicam uobis· laudo uos in hoc non laudo·

c. XI, 3—22.

LVII· [23] Ego enim accepi a domino· quod et tradidi uobis· Quoniam dominus ihesus in qua nocte tradebatur⁚ accepit panem [24] et gratias agens fregit et dixit·

hoc est corpus meum quod pro uobis tradetur⁚ hoc facite IN EUANGELIIS in meam commemorationem⁚ [25] Similiter et calicem postquam caenatum est· dicens·

hic calix nouum testamentum est· in meo sanguine· hoc IN EUANGELIIS facite⁚ Quotienscumque bibitis in meam commemorationem·

[26] Quotienscumque enim manducabitis panem hunc· et calicem bibitis· mortem domini adnuntiabitis donec ueniat·

LVIII· [27] Itaque quicumque manducauerit panem uel biberit calicem domini indigne reus erit corporis et sanguinis domini⁚ [28] Probet autem se ipsum homo· et sic de pane illo edat et de calice bibat⁚ [29] Qui enim manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit⁚ Non discernens corpus⁚

[30] Ideo inter uos multi infirmi et inbecilles et dormiunt multi⁚ [31] Quod si nosmet ipsos iudicaremus non utique iudicaremur⁚ [32] Dum iudicamur autem· a domino corripimur· ut non cum hoc mundo damnemur +

LVIIII· [33] Itaque fratres mei conuenitis ad manducandum inuicem expectate⁚

[34] Si quis esurit domi manducet· ut non in iudicium conueniatis⁚ Cetera autem cum uenero disponam

LX· [12,1] De spiritalibus autem nolo uos ignorare fratres

[2] Scitis quoniam cum gentes essetis· ad simulacra muta prout ducebamini euntes⁚ [3] Ideo notum uobis facio quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema ihesum⁚

Et nemo potest dicere dominus ihesus· nisi in spiritu sancto·

[4] Diuisiones uero gratiarum sunt idem autem spiritus·

[5] Et diuisiones ministrationum sunt· idem autem dominus·

[6] Et diuisiones operationum sunt idem uero deus qui operatur omnia in omnibus⁚ [7] Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem⁚

[8] Alii quidem per spiritum datur sermo sapientiae⁚

Alii autem sermo scientiae secundum eundem spiritum

[9] Alteri fides in eodem spiritu

Alii gratia sanitatum in uno spiritu• [10]alii operatio uirtutum· alii profetia alii discretio spirituum

Alii genera linguarum· alii interpraetatio sermonum

[11]Haec autem omnia operatur· unus adque idem spiritus· diuidens singulis prout uult• [12]Sicut enim corpus unum est· et membra habet multa• Omnia autem membra corporis cum sint multa· unum corpus sunt· ita et christus•

[13]Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus· siue iudaei siue gentiles· siue serui siue liberi• Et omnes unum spiritum potati sumus• [14]Nam et corpus non est unum membrum sed multa• [15]Si dixerit pes quoniam non sunt manus non sum de corpore· non ideo non est de corpore• [16]Et si dixerit auris quia non sum oculus non sum de corpore non ideo non est de corpore• [17]Si totum corpus oculus ubi auditus

Si totum auditus ubi odoratus• [18]Nunc autem posuit deus membra unumquoque eorum in corpore sicut uoluit• [19]Quod si essent omnia unum membrum ubi corpus• [20]Nunc autem multa quidem membra unum autem corpus

[21]Non potest dicere oculus manui opera tua non indigeo aut iterum caput pedibus• Non estis mihi necessarii• [22]Sed multo magis quae uidentur membra corporis infirmiora esse necessariora sunt• [23]Et quae putamus ignobiliora membra esse corporis· his honorem abundantiorem circumdamus•

Et quae inhonesta sunt nostra· abundantiorem circumdamus• Et quae inhonesta sunt nostra· abundantiorem honestatem habent• [24]honesta autem nostra nullius egent· sed deus temperauit corpus ei· cui deerat· abundantiorem tribuendo honorem• [25]Ut non sit scismata in corpore sed id ipsum pro iuuicem sollicita sint membra• [26]Et si quid patitur unum membrum• conpatiuntur omnia membra·.Siue gloriantur unum membrum congaudent omnia membra• [27]Uos autem estis corpus christi et membra de membro· [28]et quosdam quidem posuit deus in ecclesia• Primum apostolos• Secundo prophetas• Tertio doctores• Deinde uirtutes exinde gratia curationum• Opitulationes gubernationes genera linguarum• [29]Numquid omnes apostoli

Numquid omnes prophetae
Numquid omnes doctores
[30] Numquid omnes uirtutes
Numquid omnes gratia curationum habent
Numquid omnes linguis loquuntur• Numquid omnes inter-
praetantur
[31] Aemulamini autem dona meliora
LXI· Et adhuc excellentiorem uiam uobis demon-
strabo
[13,1] Si linguis hominum loquar et angelorum· caritatem non
habeam factus sum uelut aes sonans aut cymbalum tinniens
[2] Et si habuero prophetiam et nouerim mysteria omnia·
et omnem scientiam• Et si habuero omnem fidem ita ut
montes transferam· caritatem autem non habuero nihil sum•
[3] Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas•
Et si tradidero corpus meum ut ardeam· caritatem autem non
habuero nihil mihi prode est• [4] Caritas patiens est benigna
est• Caritas non aemulatur· non agit perperam• Non inflatur·
[5] non est ambitiosa• Non quaerit quae sua sunt· non inritatur•
Non cogitat malum• [6] Non gaudet super iniquitatem congaudet
autem ueritati
[7] Omnia suffert· omnia credit· omnia sperat· omnia sustinet•
[8] Caritas numquam excidit• Siue prophetiae aeuacuabuntur·
siue linguae cessabunt· siue scientia destruetur•
[9] Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus
[10] Cum autem uenerit quod perfectum est euacuabitur
quod ex parte est·
[11] Cum autem essem paruulus ut paruulus loquebar· ut
paruulus sapiebam ut paruulus cogitabam
Cum autem factus sum uir quae paruuli erant deposui•
[12] Uidemus nunc per speculum in enigmatae
Tunc autem faciae ad faciem
Nunc cognosco ex parte tunc autem cognoscam si et
cognitus sum•
[13] Nunc autem manet· fides spes· caritas· tria· haec maior
autem his est caritas

c. XII, 29 — XIII, 13,

LXII· [14,1]Sectamini caritatem aemulamini spiritalia magis autem ut profitetis

[2]qui enim loquitur lingua non hominibus loquitur sed deo· quia nemo intellegit» Spiritus autem loquitur mysteria» [3]Nam qui prophetat hominibus loquitur aedificationem et exhortationem et consolationem

[4]Qui loquitur lingua semet ipsum aedificat» Qui autem prophetat ecclesiam aedificat» [5]Uolo autem omnes uos loqui linguis magis autem prophetare» Nam maior est qui prophetat· quam qui loquitur linguis nisi si forte ut interpraetetur ut ecclesiam aedificationem accipiat»

[6]Nunc autem fratres si uenero ad uos linguis loquens quid uobis prodero nisi uobis loquar· aut in reuelatione aut in scientia aut in prophetia· aut in doctrina» [7]Tamen quae sine anima sunt uocem dantia· siue tibia· siue cythara· nisi distinctionem sonitus dederint quomodo scietur quod canitur aut cytharizatur» [8]Etenim si incertam uocem det tuba qui sperauit se ad bellum

[9]Ita et uos per linguam

Nisi manifestum sermonem dederitis quomodo scietur id quod dicitur· eritis enim in ahera loquentes» [10]Tam multa ut puta» Genera linguarum sunt in hoc mundo et nihil sine uoce est»

[11]Si ergo nesciero uirtutem uocis» Ero cui loquor barbarus et qui loquitur mihi barbarus· [12]sic et uos·

Quoniam aemulatores estis spirituum ad aedificationem ecclesiae· quaerite ut abundetis» [13]Et ideo qui loquitur lingua oret ut interpraetetur

[14]Nam si orem lingua spiritus meus orat· mens autem mea sine fructu est» [15]Quid ergo est orabo spiritu· orabo et mentem· psallam spiritu· psallam et mentem

[16]Ceterum si benedixeris spiritu quis supplet locum idiotae· quomodo dicit amen super tuam benedictionem quoniam quid dicas nescit» [17]Nam tu quidem bene gratias agis sed alter non aedificatur

[18]Gratias ago deo quod omnium uestrum lingua loquor

c. XIV, 1—18.

[19] Sed in ecclesia uolo quinque uerba sensu meo loqui ut et alios instruam quam $\overline{X}$ milia uerborum in lingua• [20] Fratres nolite pueri effici sensibus• sed malitia paruuli estote sensibus autem perfecti estote

IN HIERE-MIA PRO

[21] In lege scriptum est• Quoniam in aliis linguis• et labiis aliis loquar populo huic• et nec sic exaudient me dicit dominus• [22] Itaque linguae in signo sunt• non fidelibus sed infidelibus• prophetiae autem non infidelibus sed fidelibus

[23] Si ergo conueniat uniuersa ecclesia in unum et omnes linguis loquantur• intrent autem idiotae aut infideles nonne dicent quod insanitis• [24] Si autem omnes prophetent• intret autem quis infidelis uel idiota• conuincitur ab omnibus diiudicatur ab omnibus [25] occulta cordis eius manifesta fiunt• Et ita cadens in faciem adorauit deum• pronuntians quod uere•

Deus in uobis sit• [26] Quid ergo est fratres cum conuenitis unusquisque uestrum• psalmum habet• doctrinam habet• apocalypsim habet• interpraetationem habet• omnia ad aedificationem fiant

[27] Siue lingua quis loquitur secundum duos aut multum tres• et per partes ut unus interpraetetur

[28] Si autem non fuerit interpraes• taceat in ecclesia sibi autem loquatur et deo

LXIII• [29] Prophetae autem duo aut tres dicant et ceteri dei diiudicent• [30] Quod si alii reuelatum fuerit sedenti prior taceat• [31] potestis enim omnes per singulos prophetare ut omnes discant et omnes exhortentur

[32] Et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt• [33] non enim est dissensionis deus sed pacis• Sicut in omnibus ecclesiis sanctorum doceo

LXIIII• [34] Mulieres in ecclesiis taceant non enim permittitur eis loqui• sed subditae esse sicut et lex dicit•

[35] Si quid autem uolunt discere domi uiros suos interrogent• Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia

[36] An a uobis uerbum dei processit• aut in uos solos peruenit• [37] Si quis uidetur propheta esse aut spiritalis cognoscat quae scribo uobis quia domini sunt mandata• [38] Si quis autem

ignorat ignorabitur» [39] Itaque fratres aemulamini prophetare et loqui linguis nolite prohibere» [40] Omnia autem honeste et secundum ordine fiant·

LXV· [15, 1] Notum autem facio uobis fratres euangelium quod praedicaui uobis quod et accepistis· in quo et statis [2] per quod et saluamini»

Qua ratione praedicauerim uobis si tenetis nisi frustra credidistis» [3] Tradedi enim uobis in primis quod et accepi» Quoniam christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas· [4] et quia sepultus est· et quia resurrexit tertia die secundum scripturas» [5] et quia uisus est cephe· et post haec XI·

[6] Deinde uisus est plus quam quingentis fratribus simul ex quibus multi manent usque adhuc» Quidam autem dormierunt·

[7] Deinde uisus est iacobo· deinde apostolis omnibus

[8] Nouissime autem omnium tamquam abortibo uisus est et mihi» [9] Ego enim sum minimus apostolorum qui non sum dignus uocari apostolus· quoniam persecutus sum ecclesiam dei» [10] Grat'am autem dei sum quod sum· et gratia eius in me uacua non fuit» Sed abundantius illis omnibus laboraui· non ego autem sed gratia dei mecum» [11] Siue enim ego siue illi sic praedicauimus et sic credidistis

[12] Si autem christus praedicatur quod resurrexit a mortuis· quomodo quidam dicunt in uobis quoniam resurrectio mortuorum non est» [13] Si autem resurrectio mortuorum non est· neque christus resurrexit

[14] Si autem christus non resurrexit· inanis ergo est praedicatio nostra· uana est et fides uestra» [15] Inuenimur autem et falsi testes dei· quoniam testimonium diximus aduersus deum quod suscitauerit christum· quem non suscitauit· Si mortui non resurgunt· [16] neque christus resurrexit» [17] Quod si christus non resurrexit· uana est fides uestra· adhuc enim estis in peccatis uestris· [18] Ergo qui dormierunt in christo· perierunt

[19] Si in hac uita tantum in christo sperantes sumus· miserabiliores sumus omnibus hominibus» [20] Nunc autem christus resurrexit a mortuis primitiae dormientium» [21] Quoniam quidem per hominem mors· et per hominem resurrectio mortuorum

[22] Et sicut in adam omnes moriuntur· Ita et in christo omnes uiuificantur· [23] unusquisque autem in suo ordine

Primitiae christus· deinde hii qui sunt christi qui in aduentum eius crediderunt [24] deinde finis• Cum tradiderit regnum deo et patri

Cum euacuauerit omnem principatum et potestatem et uirtutem• [25] Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius

[26] Nouissima autem inimica destruetur mors• [27] Omnia enim subiecit sub pedibus eius• Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei· sine dubio praeter eum· qui subiecit ei omnia

[28] Cum autem subiecta illi fuerint omnia· tunc ipse filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia ut sit deus omnia in omnibus

[29] Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis si omnino mortui non resurgunt• [30] Ut quid et baptizantur pro illis

Ut quid et nos periclitamur omni hora• [31] Cotidie morior propter uestram gloriam fratres quam habeo in christo ihesu domino nostro

[32] Si secundum hominem ad bestias pugnaui Ephesi· quid mihi prode est si mortui non resurgunt• Manducemus et bibamus cras enim moriemur• [33] Nolite seduci· corrumpunt mores bonos conloquia mala [34] Euigilate iuste et nolite peccare• Ignorantiam enim dei quidam habent ad reuerentiam uobis loquor• [35] Sed dicit aliquis quomodo resurgunt mortui quali autem corpore ueniunt• [36] Insipiens tu quod seminas non uiuificatur nisi prius moriatur• [37] Et quod seminas non corpus quod futurum est seminas sed nudum granum ut puta tritici· aut alicuius ceterorum• [38] Deus autem dat illis corpus prout uult et unicuique seminum proprium corpus• [39] Non omnis caro eadem caro• Sed alia hominum alia pecorum

Alia uolucrum alia piscium• [40] Et corpora caelestia· et corpora terrestria• Sed alia quidem caelestium gloria est· alia autem terrestrium

[41] Alia claritas solis· alia claritas lunae· et alia claritas stellarum• Stilla enim stillae differt in claritate· [42] ita et

resurrectio mortuorum» Seminatur in corruptionem· surgit in incorruptionem» [43]Seminatur in ignobilitate surgit in gloria» Seminatur in infirmitate surgit in uirtute» [44]Seminatur corpus animale· surgit corpus spiritale» Si est corpus animale est et spiritale

Sicut scriptum est»

[45]Factus est primus homo adam in animam uiuentem

Nouissimus adam in spiritu uiuificantem» [46]Et non prius quod spiritale est sed quod animale est deinde quod spiritale»

[47]Primus homo de terra terrenus» Secundus homo de caelo caelestis» [48]Quales terrenus tales et terreni» Et quales caelestis tales et caelestes»

[49]Igitur sicut portauimus imaginem terreni portemus et imaginem caelestis» [50]hoc autem dico fratres» Quoniam caro et sanguis regnum dei possidere non possunt· neque corruptio incorruptelam possidebit»

[51]Ecce mysterium uobis dico» Omnes quidem resurgimus· sed non omnes immutabimur» [52]In momento in ictu oculi in nouissima tuba» Canit enim et mortui resurgunt incorrupti· et nos immutabimur» [53]Oportet enim corruptibile hoc· induere incorruptelam· et mortale hoc· induere immortalitatem» [54]Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem» Tunc fiet sermo qui scriptus est» absorta est mors in uictoria» [55]Ubi est mors uictoria tua· ubi est mors stimulus tuus

[56]Stimulus autem mortis peccatum est· uirtus autem peccati lex» [57]Deo autem gratias qui dedit nobis uictoriam per dominum nostrum ihesum christum» [58]Itaque fratres mei dilecti· stabiles estote et immobiles abundantes· in opere domini semper scientes quod labor uester non est inanis in domino

LXVI· [16,1]De collectis autem quae fiunt sanctis sicut ordinaui ecclesiis galatiae ita et uos facite [2]per unam sabbati» Unusquisque uestrum aput se ponat recondens quod ei bene placitum fuerit ut non cum uenero· tunc collecte fiant» [3]Cum autem praesens fuero quos probaberitis per epistulas hos mittam perferre gratiam uestram in hierusalem» [4]Quod si dignum fuerit ut et ego eam mecum ibunt

[5]Ueniam autem ad uos cum machedoniam pertransiero· nam machedonia pertransibo· [6]aput uos autem forsitam manebo uel etiam hiemabo ut uos me deducatis quocumque iero» [7]Nolo enim uos modo in transitu uidere»

Spero enim me aliquantum temporis manere aput uos si dominus permiserit·

[8]Permanebo autem ephesi usque ad pentecosten

[9]Ostium enim mihi apertum est magnum et euidens et aduersarii multi» [10]Si autem uenerit timotheus· uidete ut sine timore sit aput uos· opus enim domini operatur sicut et ego»

[11]Ne quis ergo illum spernat· deducite autem illum in pace ut ueniat ad me· expecto enim illum cum fratribus»

LXVII· [12]De apollo autem fratre notum uobis facio»

Quoniam multum rogaui eum ut ueniret ad uos cum fratribus· et utique non fuit uoluntas ut non ueniret· ueniet autem cum ei oportunum fuerit

LXVIII· [13]Uigilate· state in fide· uiriliter agite et confortamini· [14]omnia uestra in caritate fiant»

LXVIIII· [15]Obsecro autem uos fratres nostis domum stefanae et furtunati quoniam sunt primitiae achaiae

Et in ministerium sanctorum ordinauerunt se ipsos [16]ut et uos subditis eiusmodi et omni cooperanti et laboranti

LXX· [17]Gaudeo autem in praesentia stefanae et fortunati et achaici· quoniam id quod uobis deerat ipsi suppleuerunt» [18]Refecerunt enim et meum spiritum et uestrum· cognoscite ergo qui huiusmodi sunt

LXXI· [19]Salutant uos ecclesiae asiae» Salutant uos in domino multum· aquilam et priscilla· Cum domestica sua ecclesia» [20]Salutant uos fratres omnes

Salutate inuicem in osculo sancto

LXXII· [21]Salutatio mea manu pauli

[22]Si quis non amat dominum ihesum christum· sit anathema· maranathan» [23]Gratia domini nostri ihesu christi uobiscum

[24]Caritas mea cum omnibus uobis in christo ihesu · · · ·

EXPL· AD CORINTHIOS I·

INC· AD EOSDEM II·

c. XVI, 5—24.

Post acta paenitentia consolatorias scribens a troade· conlaudans eos hortatur ad meliora

INC· BREBIS CORINTHIORVM II·

I· de passionibus et consolationibus

II· de tribulatione ingenti pauli ceterorumque in asia· et quod nemo in se fiduciam habere debeat sed in domino

III· de mutua gloriatione sanctorum in die domini

IIII· de apostolo deum testante· quod aduentum suum corinthiis parcendo distulerit

V· de differentia tristitiae et apostoli obiurgantis peccamina remittente

VI· de sanctis quod sint saluati odor uitae in uita pereuntibus uero odor mortis in mortem· de alterantibus uerbum dei

VII· de epistulis commendaticiis

VIII· de duobus testamentis et utrisque distantiae et quod ubi est spiritus domini ibi sit et libertas

VIIII· de ambulantibus in astutia et adulterantib· uerbum dei

X· de deo stius saeculi sensum infidelium· excaecantes et de domino christo quod imago est dei

XI· de passionibus et tolerantia passionum de gloria

XII· de dissolutione terreni corporis ac praesentis et aedificatione ex deo quae est sempiterna in caelis

XIII· de peregrinatione sanctorum a domino quamdiu sunt in corpore et praesentia aput dominum cum exciderunt corpore de manifestatione omnium ante tribunal domini christi ihesu

XIIII· de apostolo suadente hominibus

XV· de eis qui in faciem et non in corde gloriantur

XVI· de abolitione ueterum et renouatione. et reconciliationem nostram ad deum per dominum ihesum christum

XVII· de passionibus et laboribus apostoli et rerum omnium temperamento

XVIII· de separatione fidelium ab infidelib· et quod omnes sancti templum sint dei

XVIIII· de integritate apostoli

XX· de tribulatione pauli et comitum eius in machedonia et consolatione et aduentu titi· et corinthiorum emendatione ueniente et tristitia secundum deum et tristitia saeculi

XXI· de ministerio quod fit in sanctos

XXII· de conlatione corinthiorum et aequalitate prout quisque habuit et de ministerio quod fit in sanctos

. . . .

EXPL· BREBIS CORINTHIORVM
INC· CORPUS EPISTULAE
EIUSDEM II

. . . .

[1,1]Paulus apostolus ihesu christi per uoluntatem dei
et timotheus frater ecclesiae dei· quae est corinthi cum sanctis
omnibus qui sunt in uniuersa achaia
[2]Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino
ihesu christo
[3]Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi·
Pater misericordiarum et deus totius consolationis· [4]Qui con-
solatur nos in omni tribulatione nostra
Ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni praessura
sunt· per exhortationem quae exhortamur et ipsi a deo·
[5]Quoniam sicut abundant passiones christi in nobis· ita et per
christum abundat consolatio nostra·
[6]Siue autem tribulamur pro uestra exhortatione et salute·
Siue exhortamur pro uestra consolatione quae operatur in
tolerantia earundem passionum quas et nos patimur·
Et spes nostra firma pro uobis· [7]Scientes quoniam sicut
socii passionum estis ita et consolationis eritis

II· [8]Non enim uolumus ignorare uos fratres de tribulatione nostra quae facta est in asia· quoniam supra modum grauati sumus supra uirtute· ita ut taederet nos etiam uiuere· [9]Sed ipsi in nobis ipsis responsum mortis habuimus· ut non simus fidentes in nobis sed in domino qui suscitauit mortuos· [10]Qui de tantis periculis eripuit nos· et erüit in quem speramus· quoniam et adhuc eripiet· [11]adiuuantibus et uobis in oratione pro nobis· Ut ex multorum faciae quae in nobis est gratia· per multos gratiae agantur pro nobis· [12]Nam gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae quod in simplicitate et sinceritate dei

Et non in sapientia carnali· sed in gratia dei conuersati sumus in hoc mundo abundantius autem ad uos

III· [13]Non enim alia scribimus uobis quam que legistis et cognouistis· Spero autem quod usque in finem cognoscitis [14]sicut et cognouistis nos ex parte

Quia gloria uestra sumus sicut et nos nostra in die domini nostri ihesu christi [15]et hac confidentia· Uolui prius uenire ad uos ut secundam gratiam haberitis·

[16]Et per uos transirem in machedoniam· Et iterum a machedonia uenire ad uos· et a uobis deduci in iudaeam· [17]Cum hoc ergo uoluissem numquid leuitate usus sum aut quae cogito secundum carnem cogito ut sit aput me est et non

[18]Fidelis autem deus quia sermo noster qui fit aput uos non est in illo est et non·

[19]Dei enim filius ihesus christus qui in uobis est qui per nos praedicatus est per me et siluanum et timotheum· non fuit est· et non· sed est in illo fuit· [20]Quotquot enim promissiones domini sunt in illo est· Ideo et per ipsum amen deo ad gloriam nostram·

[21]Qui autem confirmat nos uobiscum christus dominus et qui uncxit nos deus· [22]Et qui signauit nos et dedit pignus christum in cordibus nostris

IIII· [23]Ego autem testem deum inuoco in animam meam·

quod parcens uobis non ueni ultra corinthum [24]non quia

dominamur fidei uestrae sed adiutores sumus gaudii uestri· fide enim statis

V· [2,1]Statui autem hoc ipse aput me ne iterum tristitiam uenirem ad uos• [2]Si enim ego contristo uos et qui est qui me laetificet nisi qui contristatur ex me

[3]Et hoc ipsum scripsi uobis ut non cum uenero tristitiam super tristitiam habeam• De quibus oportuerat me gaudere

Confidens in omnibus uobis· quia meum gaudium omnium uestrum est

[4]Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi uobis per multas lacrimas• Non ut contristemini· sed ut sciatis quam caritatem habeo abundantius in uobis•

[5]Si quis autem contristauit non me contristauit• sed ex parte· ut non honorem omnes uos• [6]Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgatio haec quae fit a pluribus• [7]Ita ut e contra magis donetis et consolemini• Ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est• [8]Propter quod obsecro uos ut confirmetis in illum caritatem

[9]Ideo enim et scripsi ut cognoscam experimentum uestrum an in omnibus oboedientes sitis• [10]Cui autem aliquid donastis et ego• Nam et ego quod donaui· si quid donaui propter uos in persona christi· [11]ut non circumueniamur a satanan· non enim ignoramus cogitationes eius•

VI· [12]Cum uenissem autem troade propter euangelium christi et ostium mihi apertum esset in domino [13]non habui requiem spiritui meo· eo quod non inuenerim titum fratrem meum• Sed uale faciens eis profectus sum in machedoniam

[14]Deo autem gratias qui semper triumphat nos in christo ihesu· et odorem notitiae suae manifestat per nos in omni loco• [15]Quia christi bonus odor sumus deo in his qui salui fiunt· et in his qui pereunt• [16]aliis quidem odor mortis in mortem

Aliis quidem odor uitae in uitam• Et ad haec quis tam idoneus• [17]Non enim sumus sicut plurimi adulterantes uerbum dei· sed ex inceritate sicut ex deo coram deo in christo ihesu loquimur

VII· [3,1]Incipimus autem nosmet ipsos conmendare· Aut numquid aegemus sicut quidam commendaticiis epistulis ad uos aut ex uobis

[2]Epistula nostra uos estis in christo· scripta in cordibus nostris quae scitur et legitur· Ab omnibus hominibus [3]manifestati quoniam epistula estis christi ministrata a nobis et scripta· Non atramento sed spiritu dei uiui· LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO· X

Non in tabulis lapidaeis sed in tabulis cordis carnalibus

VIII· [4]Fiduciam autem talem habemus per christum ad deum

[5]Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis

Sed sufficientia nostra ex deo est· [6]qui et idoneos nos fecit ministros noui testamenti· Non littera sed spiritu· littera enim occidit spiritus autem uiuificat· [7]Quod si ministratio mortis· litteris deformata in lapidibus· fuit in gloria· ita ut non possent intendere filiis israhel· in faciem moysi propter gloriam uultus eius quae euacuatur

[8]Quomodo non magis ministratio· spiritus erit in gloria

[9]Nam si ministratio damnationis gloria est·

Multo magis abundat ministerium iustitiae in gloria· [10]Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte· propter excellentem gloriam·

[11]Si enim quod euacuatur per gloriam est· multo magis quod manet in gloria est

VIIII· [12]habentes igitur talem spem multa fiducia utimur

[13]Et non sicut moyses ponebat uelamen super faciem suam ut non intenderent fili israhel· in faciem eius quod euacuatur [14]sed obtusi sunt sensus eorum· Usque in hodiernum diem· id ipsud· uelamen· in lectione ueteris testamenti manet· non reuelatum quoniam in christo euacuatur

[15]Sed usque in hodiernum diem cum legitur· moyses uelamen est positum super cor eorum· [16]Cum autem conuersus fuerit ad deum aufertur uelamen

[17]Dominus autem spiritus est· ubi autem spiritus domini ibi libertas· +

c. III, 1—17.

[18]Nos uero omnes reuelata facie gloriam domini speculantes in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem tamquam a domini spiritu⁎

[4,1]Ideo habentes hanc ministrationem iuxta quod misericordiam consecuti sumus non deficimus [2]sed abdicamus occulta dedecoris⁎ Non ambulantes in astutia· neque adulterantes uerbum dei sed in manifestatione ueritatis⁎ Commendantes nosmet ipsos ad omnem conscientiam coram deo

X· [3]Quod si etiam opertum est euangelium nostrum in his qui pereunt est opertum⁎ [4]In quibus deus huius saeculi excaecauit mentes infidelium ut non fulgeat inluminatio euangelii· gloriae christi· qui est imago dei⁎ [5]Non enim nosmet ipsos praedicamus sed ihesum christum dominum nostrum⁎ Nos autem seruos uestros per christum

IN EPIFANIA MANE [6]Quoniam deus qui dixit de tenebris lumen splendescere· qui inluxit in cordibus nostris ad inluminationem scientiae claritatis dei in facie christi ihesu⁎ [7]habemus autem thesaurum istum in uasis fictilibus ut sublimitas sit uirtutis dei et non ex nobis⁎ [8]In omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur operiamur sed non destituimur· [9]persecutionem patimur sed non derelinquimur⁎ deicimur sed non perimus

[10]Semper mortificationem ihesu in corpore nostro circumferentes ut et uita ihesu in corporibus nostris manifestetur

XI· [11]Semper enim nos qui uiuimus in mortem tradimur propter ihesum· ut et uita ihesu manifestetur in carne nostra mortali⁎

[12]Ergo mors in nobis operatur· uita autem in uobis

[13]habentes autem eundem spiritum fidei sicut scriptum est⁎

IN PSALMO CXV Credidi propter quod locutus sum· et nos credimus propter quod et loquimur⁎ [14]Scientes quoniam qui suscitauit ihesu et nos cum ihesu suscitauit et constituit uobiscum

[15]Omnia enim propter uos· ut gratia abundans· per multos gratiarum actione abundet in gloriam dei⁎ [16]propter quod non deficimus⁎ Sed licet his qui foris est· noster homo corrumpitur· tamen his qui intus est renouatur de die in die

[17]Id enim quod in praesenti est momentaneum· et leue

tribulationis nostrae» Supra modum in sublimitatem aeternum gloriae· pondus operatur in nobis»

[18] Non contemplantibus nobis quae uidentur· sed quae non uidentur»

Quae enim uidentur temporalia sunt· quae autem non uidentur aeterna sunt +

XII· [5,1] Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur quod aedificationem ex deo habeamus domum non manu factam aeternam in caelis» [2] Nam et in hoc ingemescimus» habitationem nostram quae de caelo est superindui cupientes· [3] si tamen uestiti non nudi inueniamur» [4] Nam et qui sumus in hoc habitaculo ingemescimus grauati eo quod nolumus expoliari sed superuestiri ut absorbeatur quod mortale est in uita» [5] Qui autem effecit nos in hoc ipsum deus qui dedit nobis pignus spiritu

XIII· [6] Audentes igitur semper et scientes quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a domino» [7] per fide enim ambulamus et non per speciem» [8] Audemus autem et bonam uoluntatem habemus magis peregrinari a corpore et praesentes esse ad dominum» [9] Et ideo contendimus siue absentes siue praesentes placere illi» [10] Omnes enim nos manifestari oportet· ante tribunal christi» Ut referat unusquisque propria corporis prout gessit· siue bonum siue malum»

XIIII· [11] Scientes ergo timorem domini· hominibus suademus deo autem manifesti sumus

Spero autem et in conscientiis uestris manifestos nos esse

XV· [12] Non iterum nos commendamus uobis» Sed occansione damus gloriandi pro nobis· ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde» [13] Siue enim mente excidimus deo· siue sobrii sumus uobis [14] caritas enim christi urget nos» [15] Aestimantes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus est ergo omnes mortui sunt

Et pro omnibus mortuus est» ut et qui uiuunt iam non sibi uiuant sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit·

XVI· [16] Itaque nos neminem nouimus secundum carnem

Et si cognouimus secundum carnem christum· sed nunc

iam non nouimus· [17] Si qua ergo in christo noua creatura uetera transierunt· ecce facta sunt noua·

[18] Omnia autem ex deo qui reconciliauit nos sibi per christum et dedit nobis ministerium reconciliationis

[19] Quoniam quidem deus erat in christo mundum reconcilians sibi· Non reputans illis delicta ipsorum et posuit in nobis uerbum reconciliationis· [20] pro christo ergo legationem fungimur tamquam deo exhortante per nos·

Obsecramus pro christo reconciliari deo· [21] Eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit· ut nos efficeremur iustitia dei in ipso· [6,1] Adiuuantes autem et exhortamur ne in uacuum gratia dei recipiatis·

IN ESAIA PROF· [2] Ait enim· tempore accepto exaudiui te et in die salutis adiuuaui te

LECT· IN CAPUT QUADRAGESIME XVII· Ecce nunc tempus acceptabile· ecce nunc dies salutis· [3] Nemini dantes ullam offensionem· ut non uituperetur ministerium nostrum·

[4] Sed omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut dei ministros· in multa patientia· in tribulationibus· in necessitatibus· in angustiis· [5] in plagis· in carceribus· in seditionibus· in laboribus· in uigiliis· in ieiuniis· [6] in castitate· in iscientia· in longanimitate· in spiritu sancto in suauitate· in caritate non ficta· [7] in uerbo ueritatis· in uirtute dei·

Per arma iustitiae a dextris et sinistris· [8] per gloriam et ignobilitate·

per infamiam et bonam famam· Ut seductores et ueraces· Sicut qui ignoti et cogniti· [9] Quasi morientes et ecce uiuimus

Ut castigati et non mortificati· [10] Quasi tristes semper autem gaudentes

Sicut egentes multos autem locupletantes· tamquam nihil habentes et omnia possidentes +

XVIII· [11] Os nostrum patet ad uos

O chorinthi· cor nostrum dilatatum est· [12] Non angustiamini in nobis· Angustiamini autem in uisceribus uestris· [13] Eandem autem habentes remunerationem tamquam filiis dico· dilatamini et uos [14] nolite iugum ducere cum infidelibus·

Quae enim participatio iustitiae cum iniquitatem aut quae societas luci ad tenebras· [15]Quae autem conuentio christi ad beliar aut quae pars fideli cum infidele· [16]Qui autem consensus templo dei cum idolis· Uos enim estis templum dei uiui sicut dicit deus

„ Quoniam inhabitabo in illis et inambulabo inter eos IN NUMERI
„ Et ero illorum deus et ipsi erunt mihi populus· [17]propter
„quod exite de medio eorum et separamini dicit dominus IN ESAIA PROF·
„ Et inmundum ne tetigeritis
„ [18]Et ego recipiam uos et ero uobis in patrem et uos eritis mihi in filios et filias dicit dominus omnipotens

XVIIII· [7,1]has igitur habentes promissiones carissimi· mundemus nos ab omni inquinamento carnis· Et spiritus perficientes sanctificationem in timore dei· [2]Capite nos· Neminem laesimus neminem corrupimus neminem circumuenimus

[3]Non ad condemnationem dico· praedixi enim quod in cordibus nostris estis ad conmoriendum et ad conuiuendum

XX· [4]Multa mihi fiducia est aput uos multa mihi gloriatio pro uobis· Repletus sum consolationem·

Superabundo gaudio in omni tribulatione nostra

[5]Nam et cum uenissemus machedoniam nullam requiem habuit caro nostra· sed omnem tribulationem passi· foris pugnae intus timores· [6]Sed qui consolatur humiles· consolatus est et nos deus in aduentum titi· [7]Non solum autem in aduentum eius sed etiam in solacio quo consolatus est in nobis

Referens nobis uestrum desiderium· uestrum fletum· uestram aemulationem pro me· ita ut magis gauderem· [8]Quoniam et si contristaui uos in epistula non me paenitet et si paeniteret· Uidens enim quod epistula illa et si ad horam uos contristauit [9]nunc gaudeo· Non quia contristati estis sed quia contristati estis ad paenitentia· Contristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis· [10]Quae enim secundum deum tristitia est paenitentiam in salutem stabilem operatur· Saeculi autem tristitiam mortem operatur

[11]Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari uos quantam in uobis operatur sollicitudinem

Sed defensionem· sed indignationem» sed timorem· sed desiderium

Sed aemulationem· sed uindictam» In omnibus exhibuistis uos incontaminatos esse negotio

[12]Igitur et si scribsi uobis non propter eum qui fecit iniuriam· nec propter eum qui passus est»

Sed ad manifestandam sollicitudinem nostram quam pro uobis habemus ad uos coram deo» [13]Ideo consolati sumus in consolatione autem nostram

Abundantius magis gauisi sumus super gaudium titi· quia refectus est spiritus eius ab omnibus uobis

[14]Et si quid aput illum de uobis gloriatus sum non sum confusus» sed sicut omnia uobis in ueritate locuti sumus· ita et gloriatio nostra· quae fuit ad titum ueritas facta est» [15]Et uiscera eius abundantius in uobis sunt reminiscentes omnium uestrum oboedientiam» Quomodo cum timore et tremore excepistis eum» [16]Gaudeo quod in omnibus confido in uobis

XXI· [8,1]N o t a m a u t e m f a c i m u s uobis fratres gratiam dei· quae data est in ecclesiis machedoniae» [2]Quod in multo experimento tribulationis eorum abundantia gaudii ipsorum et altissima paupertas eorum abundauit in diuitias simplicitatis eorum

[3]Quia secundum uirtutem testimonium illis reddo et supra uirtutem uoluntarii fuerunt»

[4]Cum multa exhortatione obsecrantes nos» Gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos» [5]Et non sicut sperauimus sed semet ipsos dederunt primum domino deinde nobis per uoluntatem dei» [6]Ita ut rogaremus titum· et quemadmodum coepit ita et perficiat in nos etiam gratiam istam

XXII· [7]S e d s i c u t in o m n i b u s abundatis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine et caritate uestra in nos ut et in hac gratia abundetis

[8]Non quasi inperans dico· sed per aliorum sollicitudinem etiam uestrae caritatis ingenium bonum conprobans» [9]Scitis enim gratiam domini nostri ihesu christi quoniam propter uos egenus factus est cum esset diues ut illius inopia uos diuites essetis

[10]Et consilium in hoc do

hoc enim uobis utile est· qui non solum facere sed et uelle coepistis· ab anno priore⁎ [11]Nunc uero et facto perficite ut quemadmodum promptus est animus uoluntatis· ita sit et perficiendi ex eo quod habetis⁎ [12]Si enim uoluntas prompta secundum id quod habet accepta est non secundum quod non habet

[13]Non enim ut aliis sit remissio uobis autem tribulatio sed ex aequalitate [14]in hoc tempore praesenti

Uestra abundantia illorum inopia suppleat⁎ Ut et illorum abundantia uestrae inopiae sit supplementum ut fiat· aequalitas⁎

[15]Sicut scriptum est IN EXODO

Qui multum habet non abundauit· et qui modicum non minorabit⁎ [16]Gratias autem deo qui dedit eandem sollicitudinem pro uobis in corde titi· [17]quoniam consolationem accepit⁎ Çum sit autem sollicitior· uoluntarius profectus est ad uos⁎

[18]Misimus autem cum illo fratrem nostrum cuius laus in euangelio est per omnes ecclesias⁎ [19]Non solum autem uerum etiam ordinatus ab ecclesias comes peregrinationis nostrae in hac gratia quae ministratur a nobis ad eandem domini gloriam et designatam uoluntatem nostram⁎ [20]Deuitantes hoc ne quis nos repraehendat in hac plenitudine quae ministratur a nobis

[21]Prouidemus enim bonam non solum coram deo sed coram hominibus⁎ [22]Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probauimus in multis saepe sollicitum esse

Nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in uos⁎ [23]Siue pro tito qui est socius meus et adiutor in uobis⁎ Siue fratres nostri apostoli ecclesiarum gloriae domini [24]Ostensionem ergo quae est caritatis nostrae et nostrae gloriae· pro uobis in ipsis ostendentes in faciem ecclesiarum⁎ [9,1]Nam de ministerio quod fit in sanctos ex abundanti est mihi scribere uobis

[2]Scio enim uoluntatem uestram pro quo de uobis glorior aput machedonas⁎ Quoniam achaia parata est· ab anno praeterito· et quae ex uobis est aemulatio prouocauit plurimos⁎ [3]Misi autem fratrem ne quod gloriamur· de uobis euacuetur· in hac parte ut quemadmodum dixi parati sitis⁎

[4]Ne cum uenerint mecum machedones et inuenerint uos inparatos erubescamus nos in hac parte ut non dicamus uos in hac substantia• [5]Necessàrium ergo existimaui rogare fratres ut praeueniant ad uos• et praeparent• repromissam benedictionem hanc parata esse• Sic quasi benedictionem• non quasi IN NATALE SANCTI LAURENTI auaritiam• + [6]hoc autem dico qui parce seminat parce et metit• Et qui seminat in benedictione• ex benedictione• et metet uitam aeternam

[7]Unusquisque secundum propositum cordis• non ex tristitia aut ex necessitate• hilarem enim datorem diligit deus• [8]Potens est autem deus omnem gratiam abundare in uobis• ut in omnibus semper sufficientiam habentes abundetis in omni IN PSALMO CXX opere bono• [9]Sicut scriptum est

Disparsit dedit pauperibus iustitia eius manet in aeternum +

IN ESAIA PROF [10]Qui autem administrat semen seminanti et panem ad manducandum• praestauit et multiplicauit semen uestrum et augebit incrementa frugum iustitiae uestrae•

[11]Ut in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem quae operatur per nos gratiarum actione deo• [12]Quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea quae desunt sanctis• Sed etiam abundat per multas gratiarum actiones in domino•

[13]Per probationem ministerii huius glorificantes deum in oboedientia confessionis uestrae• In euangelium christi et simplicitate communicationis in illos et in omnes [14]et ipsorum obsecratione pro uobis

Desiderantium uos propter eminentem gratia dei in uobis• [15]Gratias deo super inenarrabili dono eius• [10,1]Ipse autem ego paulus• Obsecro uos per mansuetudinem et modestiam christi qui in facie quidem humilis inter uos• absens autem confido in uobis•

XXIII• [2]Rogo autem ne praesens audeam per eam confidentiam qua existimo audere in quosdam qui arbitrantur nos• tamquam secundum carnem ambulemus• [3]In carne enim ambulantes• non secundum carnem militamus•

[4]Nam arma militiae nostrae non carnalia sed potentia

deo· ad distructionem munitionum· [5]consilia destruentes» Et omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam dei

Et in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium christi [6]et in promptu habentes ulcisci omnem inoboedientiam

Cum inpleta fuerit uestra oboedientiam [7]quae secundum faciem sunt uidete

Si quis confidit sibi christi seruum se esse· hoc cogitet iterum aput se quia sicut ipse christi est ita et nos»

[8]Nam etsi amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra· quam dedit dominus in aedificationem· et non in destructionem uestram non erubescam [9]ut non existimer tamquam terrere uos per epistulas» [10]Quoniam quidem epistulae inquiunt graues sunt et fortes praesentia autem corporis infirma· et sermo contemtibilis» [11]hoc cogitet qui eiusmodi est· quia quales sumus uerbo per epistulas absentes tales et praesentes in facto» [12]Non enim audemus inserere aut conparare nos quibusdam qui se ipsos conmendant» Sed ipsi in nobis nosmet ipsos metientes et conparantes nosmet ipsos nobis»

[13]Nos autem non in inmensum gloriabimur· sed secundum mensuram regulae quam mensus est nobis deus· mensura pertingendi usque ad uos» [14]Non enim quasi non pertingentes ad uos superextendimus nos» Usque ad uos enim peruenimus in euangelio christi» [15]Non inmensum gloriantes in alienis laboribus» Spem autem habentes crescentes fidei uestrae in uobis magnificari» Secundum regulam nostram in abundantiam [16]etiam in illa quae ultra uos sunt euangelizare

Non aliena regula in his quae praeparata sunt gloriari

+ [17]Qui autem gloriatur in domino glorietur» Non enim qui se ipsum conmendat ille probatus est· sed quem dominus conmendat LECT· IN NATALE MARTYRIS IN ESAIA PROF·

XXIIII· [11,1]Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae sed et subportate me» [2]Aemulor enim uos dei aemulatione» Despondi enim uos uni uiro uirginem castam exhibere christo» + [3]Timeo autem ne sicut serpens euam seduxit

astutia sua· ita corrumpantur sensus uestri et excidant a simplicitate quae est in christo ihesu·

XXV· [4]Nam si his qui uenit alium christum praedicat quem nos non praedicauimus aut alium christum accepistis quem non accepistis aut alium euangelium quod non recepistis recte pateremini. [5]Existimo enim nihil me minus fecisse uobis ab aliis apostolis. [6]Sed et si imperitus sermone sed non tam scientia. In omnibus autem manifestatus sum uobis. [7]Aut numquid peccatum feci me ipsum humilians ut uos exaltemini· quoniam gratis euangelium dei euangelizaui uobis. [8]alias ecclesias expoliaui accipiens stipendium ad ministerium uestrum

[9]Et cum essem aput uos et egerem nulli onerosus fui nam quod mihi deerat suppleuerunt fratres qui uenerunt a machedoniam

Et in omnibus sine onere me uobis seruaui et seruabo. [10]Est ueritas christi in me quoniam haec gloria non infringetur in me in regionibus achaiae. [11]Quare quia non diligo uos deus scit· [12]quod autem facio et faciam ut amputem occansionem eorum qui uolunt occansionem. Ut in quo gloriantur tales inueniantur sicut et nos

XXVI· [13]Nam eiusmodi· pseudoapostoli operarii subdoli· transfigurantes se in apostolos christi [14]et non mirum cum ipse enim satanas transfigurat se ut angelum lucis. [15]Non est ergo magnum si ministri eius transfigurarentur uelut ministri iustitiae· quorum finis erit secundum opera ipsorum. [16]Iterum dico ne quis me existimet insipientem. alioquin uelut insipientem accipite me. Ut ego modicum quid glorier. [17]quod loquor non loquor secundum deum. Sed quasi in insipientia in hac substantia gloriae. [18]Quoniam multi gloriantur secundum carnem et ego gloriabor

LECT· DE INDULGENTIA

[19]Libenter enim suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. [20]Sustinetis enim si quis uos in seruitutem redigit. Si quis deuorat. Si quis accepit si quis extollitur· Si quis in faciem uos caedit [21]secundum ignobilitatem dico·

Quasi nos infirmi fuerimus in hac parte in quo quis audet in insipientia dico. Audeo et ego. [22]hebraei sunt et ego. Israhelitae sunt et ego.

c. XI, 3—22.

Semen abrahae sunt et ego» [23] Ministri christi sunt et ego» Ut minus sapiens dico plus ego»

In laboribus plurimis»

In carceribus abundantius» In plagis supra modum· in montibus» Frequenter· [24] a iudaeis quinquies quadragenas una minus accepi» [25] Ter uirgis caesus sum» Semel lapidatus sum» Ter naufragium feci» Noctu et die in profundum maris fui [26] in itineribus» Saepe periculis fluminum

Periculis latronum» periculis ex genere» periculis ex gentibus» periculis in ciuitate» periculis in solitudine» periculis in mari» periculis in falsis fratribus· [27] in labore et erumna· in uigiliis multis· in fame et siti. in ieiuniis multis· in frigore et nuditate· [28] praeter illa quae extrinsecus sunt· instantia mea cotidiana· Sollicitudo omnium ecclesiarum» [29] Quis infirmatur et ego non infirmor» Quis scandalizatur et ego non uror» [30] Si gloriari oportet quae infirmitatis meae sunt gloriabor» [31] Deus et pater domini nostri ihesu christi scit qui est benedictus in saecula quia non mentior» +

[32] Damasci praepositus gentis aretae regis· custodiebat ciuitatem damaschenorum ut me conpraehenderet» [33] Et per fenestram in sportam demissus sum per murum et sic effugi manus eius» [12, 1] Si gloriari oportet non expedit quidem

Ueniam autem ad uisiones et reuelationes domini»

[2] Scio hominem in christo ante annos quattuordecim· siue in corpore nescio siue extra corpus· nescio· deus scit· raptum huiusmodi usque ad tertium caelum» [3] Et scio huiusmodi hominem· siue in corpore· siue extra corpus nescio deus scit» [4] Quoniam raptus est in paradysum» Et audiuit archana uerba· quae non licet homini loqui» [5] Pro huiusmodi gloriabor· pro me autem nihil gloriabor· nisi in infirmitatibus meis» [6] Nam et si uoluero gloriari· non ero insipiens· ueritatem enim dicam» Parco autem ne quis me existimet supra id quod uidet me· aut audit ex me» [7] Et ne magnitudo reuelationum extollat me» Datus est mihi stimulus carnis meae angelus satanae ut me colaphizet»

[8] Propter quod ter dominum rogaui ut discederet a me»

[9]Et dixit mihi· sufficit tibi gratia mea· nam uirtus in infirmitate perficitur

Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me uirtus christi» [10]Propter quod placeo mihi in infirmitatibus in contumeliis· in necessitatibus· in persecutionibus· in angustiis pro christo» Cum enim infirmor· tunc potens sum»

[11]Factus sum insipiens uos me coegistis» Ego enim debui a uobis conmendari

Nihil enim minus fui ab his qui sunt supra modum apostoli» Tametsi nihil sum [12]signa uero apostoli facta sunt super uos»

In omni patientia signis et prodigiis et uirtutibus

[13]Quid est enim quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis· nisi quod ego ipse non grauaui uos»

XXVII· Donate mihi hanc iniuriam

[14]Ecce tertio hoc paratus sum uenire ad uos et non ero grauis uobis» Non enim quaero quae uestra sunt sed uos» Nec enim debent filii parentibus thesaurizare· sed parentes filiis» [15]Ego autem libentissime inpendam et superinpendar ipse pro animabus uestris·

Licet plus uos diligens minus diligar [16]sed esto» Ego ipse uos non grauaui»

Sed cum essem astutus dolo uos coepi» [17]Numquid per aliquem eorum quos misi ad uos circumueni uos

[18]Rogaui titum et misi cum illo fratrem· numquid titus uos circumuenit

Nonne eodem spiritu ambulauimus· nonne hisdem uestigiis» [19]Olim putatis quod excusemus nos apud uos coram deo in christo loquimur» Omnia autem carissimi propter uestram aedificationem

[20]Timeo enim ne forte cum uenero non quales uolo inueniam uos» Et ego inueniar a uobis non qualem uultis» Ne forte contentiones· aemulationes· animositates· dissensiones· detractiones· susurrationes· inflationes· seditiones sint inter uos» [21]Ne iterum cum uenero humiliet me deus apud uos» Et

lugeam multos ex his qui ante peccauerunt· et non egerunt paenitentiam super inmunditiam et fornicationem et inpudicitiam quam gesserunt

[13,1] Ecce tertio hoc paratus sum uenire ad uos» In ore duorum uel trium testium stabit omne uerbum» [2] praedixi et praedico ut praesens bis et nunc absens his qui ante peccauerunt et ceteris omnibus· quoniam si uenero iterum non parcam

[3] An experimentum quaeritis eius qui in me loquitur christus» Qui in uos non infirmatur sed potens est in uobis» [4] Nam etsi crucifixus est ex infirmitate sed uiuit ex uirtute dei

Nam et nos infirmi sumus in illo sed uiuimus cum eo ex uirtute dei in uobis

[5] Uosmet ipsos temptate si estis in fide ipsi uos probate» An non cognoscitis uos· quia christus ihesus in uobis est· nisi forte reprobi estis»

[6] Spero autem quod cognoscitis quia nos non sumus reprobi» [7] Oramus autem deum· ut nihil mali faciatis» Non ut nos probati pareamus· sed ut uos quod bonum est faciatis» Nos autem ut reprobi simus [8] non enim possumus aliquid aduersus ueritatem sed pro ueritatem» [9] Gaudemus enim quando nos infirmi sumus· uos autem potentes estis· hoc et oramus uestram consummationem» [10] Ideo haec absens scribo· ut non praesens durius agam secundum potestatem· quam dominus dedit mihi in aedificationem et non in distructionem

XXVIII· [11] De cetero fratres gaudete perfecti estote exhortamini idem sapite» pacem habete et deus pacis et dilectionis erit uobiscum» [12] Salutate in inuicem in osculo sancto» Salutant uos sancti omnes» [13] Gratia domini nostri ihesu christi et caritas dei et communicatio sancti spiritus cum omnibus uobis· AMEN : EXPL·

AD CORINT· II· INC· AD GALATAS

c. XII, 21 — XIII, 13.

Galatae sunt graeci hii uerbum ueritatis primum ab apostolo acceperunt sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis ut in lege et circumcisione uerterentur hos apostolos reuocat ad fidem ueritatis scribens ab epheso

I· de resurrectione domini

II· de apostolo a circumcisione galatas refrenante et nobas doctrinas anatematezante·

III· de apostolo hominibus displicente

IIII· de apostolo euangelium non ab hominibus sed a deo diuinitus consecuto.

V· de apostolo uitam suam priorem in iudaismo et postea segregationem ad apostolatum et deinceps iter omnem uel cursum ad galatas prosequentem

VI· de falsis fratribus· et de petro in circumcisione paulo uero in gentibus ordinatis·

VII· de petro anthiocia cum gentibus conueniente et de paulo hoc in conspectu omnium repraehendente

VIII· de apostolo legem ueteris testamenti per crucem et passionem domini destruente

VIIII· de apostolo galatarum stultitiam inclamante quod cum ex auditu fidei spiritus accepissent legis et circumcisioni postmodum subiugassent

X· de omnibus qui ex operibus legis sunt quod subiecti sunt maledicto

XI· de his qui in lege sunt quod non iustificentur ad deum

XII· de domino redimente nos a maledicto legis cum pro nobis ipse factus sit maledictum

XIII· de conparatione testamenti hominis ad promissionem dei in semine abrahae quod est dominus christus

XIIII· de lege posita quoadusq· ueniret semen repromissionis

XV· de scribtura concludente omnia sub peccato et legis custodia ut promissio daretur credentibus ex fide domini nostri ihesu christi

XVI· de aequalitate omnium gentium in domino christo credentium et liberorum ad seruorum

XVII· de credentibus omnibus quod unum semen sint abrahae

XVIII· de conparatione heredis infantis

XVIIII· de iudaeis credentibus sub aelementis mundi seruitio constrictis donec dominus factus ex femina adque sub lege a patre in saeculum mitteretur

XX· de credentibus in dominum quod non sint iam serui sed

filii· et quod qui secundum legem ueteris testamenti uult uiuere aelementis mundi optat potius seruire quam deo

XXI· de fide in aduentu apostoli et reuerentia galatarum

XXII· de seductorib· galatarum

XXIII· de duob· filiis abrahae et testamentis duob· et monte sina. et hierusalem terrestri adq. caelesti

XXIIII· de circumcidentibus se quod ihesus christus eis nihil proderit sed debitores sint totius legis faciendae

XXV· de circumcisione et praeputio quod nihil sint nihil fides per dilectionem operata

XXVI· de cursu primo fidei galatarum et de damnationem male suadentium ac seductorum

XXVII· de circumcisione et crucis scandalo

XXVIII· de inpletione legis in proximi dilectione et periculo liboris adq· certaminis

XXVIIII· de contentione carnis et spiritus

XXX· de contemptu inanis gloriae ac praesentis

XXXI· de sustentatione mutua inter fratres et onere communi uel proprio

XXXII· de humanitate discentium uerbum domini erga doctores

XXXIII· de seminatione carnalium uel spiritalium

XXXIIII· de elemosyna fauenda in omnes sed maxime ad domesticos fidei

XXXV· de circumcisis non seruantibus legem et apostolo in cruce domini gloriante

XXXVI· de circumcisione et praeputio quod nihil sint sed noba creatura pacem habeat sempiternam

XXXVII· de apostolo in corpore suo stagmata domini nostri ihesu christi portantem: AMEN

. . . .

1,1 Paulus apostolus non ab hominibus neque per
hominem· sed per ihesum christum et deum patrem» Qui
suscitauit eum a mortuis» 2 Et qui mecum sunt omnes fratres
ecclesiis galatiae» 3 Gratia uobis et pax a deo patre nostro
et domino ihesu christo· 4 qui dedit semet ipsum pro peccatis
nostris· ut eriperet nos de praesenti saeculo nequam· Secundum
uoluntatem dei et patris nostri· 5 cui est gloria in saecula
saeculorum· amen

c. I, 1—5.

II· [6]Miror quod sic tam cito transferemini ab eo qui uos uocauit in gratia christi in aliud euangelium» [7]Quod non est aliud nisi si sunt aliqui qui uos conturbant· et uolunt conuertere euangelium christi» [8]Sed licet nos· aut angelus de caelo euangelizet uobis· praeterquam quod euangelizauimus uobis» anathema sit·

[9]Sicut praediximus et nunc iterum dico» Si quis uobis euangelizauerit praeter id quod accepistis anathema sit

III· [10]Modo enim hominibus suadeo· an deo· aut quaero hominibus placere»

LECT· IN QUADRAGESIMA DOMINICA IIII

Si adhuc hominibus placerem· christi seruus non essem

IIII· [11]Notum autem uobis facio fratres euangelium quod euangelizatum est a me quia non est secundum hominem» [12]Neque enim ego ab hominem accepi illud» Neque didici sed per reuelationem ihesu christi

V· [13]Audistis enim conuersationem meam aliquando in iudaismo» Quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam illam» [14]Et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos in genere meo» Abundantius aemulator existens paternarum mearum traditionum»

[15]Cum autem placuit ei qui me segregauit de utero matris meae· et uocauit per gratiam suam [16]ut reuelaret filium suum in me· ut euangelizem illum in gentibus» Continuo non adquieui carni et sanguini [17]neque ueni hierosolyma ad antecessores meos apostolos» Sed abii in arabiam· et iterum reuersus sum damascum

[18]Deinde post annos tres ueni·hierosolyma uidere petrum et mansi aput eum diebus XV» [19]Alium autem apostolorum uidi neminem nisi iacobum fratrem domini» [20]Quae autem scribo uobis ecce coram deo quia non mentior» [21]Deinde ueni in partes syriae et ciliciae· [22]eram autem ignotus facie ecclesiis iudaeae quae erant in christo» [23]Tantum autem auditum habebant· quoniam qui persequebantur nos aliquando nunc euangelizat fidem quam aliquando expugnabat [24]et in me clarificabat deum +

c. I, 6—24.

VI· [2,1]Deinde post annos XIIII iterum ascendi hierosolyma cum barnaba adsumpto tito» [2]Ascendi autem secundum reuelationem et contuli cum illis euangelium dei quod praedico in gentibus

Seorsum autem his qui uidebantur aliquid esse

Ne forte in uacuum currerem aut cucurrissem

[3]Sed neque titus qui mecum erat cum esset gentilis conpulsus est circumcidi

[4]Sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in christo ihesu ut nos in seruitutem redigerent» [5]Quibus neque ad horam cessimus subiectioni· ut ueritas euangelii permaneat aput uos

[6]Ab his autem qui uidebantur esse aliquid quales aliquando fuerint nihil mea interest» Deus personam hominis non accepit» Mihi enim qui uidebantur esse aliquid nihil contulerunt»

[7]Sed e contrario cum uidissent quod creditum est mihi euangelium praeputii· sicut petro circumcisionis» [8]Qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes» [9]Et cum cognouissent gratiam quae data est mihi» Petrus et iacobus et iohannis qui uidebantur columnae esse dextras derunt mihi et barnabae societatis» Ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem» [10]Tantum ut pauperum memores essemus quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere

VII· [11]Cum autem uenisset petrus anthiociam in faciem ei restiti quia repraehensibilis erat» [12]Prius enim quam uenirent quidam ab iacobo cum gentibus edebant» Cum autem uenissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant» [13]Et simulationi eius consenserunt ceteri iudaei ita ut et barnabas duceretur ab eis in illa simulatione» [14]Sed cum uidissem quod non recte ambularent ad ueritatem euangelii dixi petro coram omnibus»

Si tu cum iudaeus sis gentiliter et non iudaicae uiuis quomodo gentes cogis iudaizare» [15]Nos natura iudaei et non ex gentibus peccatores» [16]Scientes quod non iustificatur homo

c. II, 1—16.

ex operibus legis nisi per fidem ihesu christi. Et nos in christo ihesu credimus ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus legis. ex operibus enim legis non iustificabitur omnis caro

VIII· [17]Quod si quaerentes iustificari in christo· inuenti sumus et ipsi peccatores

Numquid christus peccati minister est· absit. [18]Si enim quae destruxi· haec iterum aedifico· praeuaricatorem me in-

LECT· POST INDULGENTIA FERIA II

stituo. + [19]Ego enim per legem legi mortuus sum ut deo uiuam christo confixus sum cruci·

[20]Uiuo autem iam non ego uiuit uero in me christus·

Quod autem nunc uiuo in carne in fide uiuo fili dei qui dilexit me et tradidit se ipsum pro me. [21]Non abicio gratiam dei. si enim per legem iustitia· ergo christus gratis mortuus est

VIIII· [3,1]O insensati galatae quis uos fascinauit. ante quorum oculos christus ihesus proscriptus est crucifixus. [2]hoc solum a uobis uolo discere ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei. [3]Sic stulti estis ut cum spiritu coeperitis nunc carne consummamini. [4]Tanta passi estis sine causa· si tamen sine causa. [5]Qui ergo tribuit uobis spiritum· et operatur uirtutes in uobis ex operibus legis· an ex auditu fidei. [6]Sicut scriptum est. Credidit abraham deo et reputatum

LECT· POST INDULGENTIA FERIA III

est ei ad iustitiam. + [7]Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt· hii sunt filii abrahae

[8]Prouidens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus praenuntiauit abrahae. Quia benedicentur in te omnes gentes

X· [9]Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli abraham. [10]Quicumque enim ex operibus legis sunt sub maledicto sunt

IN DEUTERONOMIO

Scriptum est enim maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt in libro legis ut faciant ea

XI· [11]Quoniam autem in lege nemo iustificatur aput deum manifestum est. Quia iustus ex fide uiuit. [12]Lex autem

IN DEUTERONOMIO

non est ex fide· sed qui fecerit ea uiuit in illis

XII· [13]Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum

Quia scriptum est. Maledictus omnis qui pependit in ligno [14]ut in gentibus benedictio abrahae fieret in christo ihesu ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem + IN DEUTERONOMIO

XIII. [15]Fratres secundum hominem dico. Tamen hominis confirmatum testamentum + nemo spernit aut superordinat. [16]Abrahae dictae sunt promissiones et semini eius. DE ADUENTU DOMINI LECTIO COTIDIANA

Non dicit et seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semini tuo qui est christus. [17]hoc autem dico.

Testamentum confirmatum a deo quae post CCCC et XXX annos facta est lex

Non irritam facit ad euacuandam promissionem patrum. [18]Nam si ex lege hereditas iam non ex repromissione. Abrahae autem per repromissionem donauit deus

XIIII. [19]Quid igitur lex propter transgressiones posita est. donec ueniret semen cui repromiserat. ordinata per angelos in manu mediatoris. [20]Mediator autem unius non est deus autem unus est.

XV. [21]Lex ergo aduersus promissa dei. absit. Si enim data esset lex quae possit uiuificare. Uere ex lege esset iustitia. [22]sed conclusit scriptura omnia sub peccato ut repromissio ex fide ihesu christi daretur credentibus. [23]Prius autem quam ueniret fides sub lege custodiebamur. conclusi in eam fidem quae reuelanda erat. [24]Itaque lex pedagogus noster erat in christo ihesu ut ex fide iustificemur. [25]Ad ubi uenit fides iam non sumus sub pedagogo. [26]Omnes enim filii dei estis per fidem in christo ihesu +

XVI. [27]Quicumque enim in christo baptizati estis christum induistis. [28]Non est iudaeus neque graecus. Non est seruus neque liber. Non est masculus neque femina LECTIO IN EPIFANIA

Omnes enim uos unum estis in christo ihesu

XVII. [29]Si autem uos unum estis. in christo ihesu. ergo abrahae semen estis secundum promissionem heredes

XVIII. [4,1]Dico autem quanto tempore heres paruulus nihil differt a seruo cum sit dominus omnium. [2]Sed sub totoribus et actoribus est usque ad praefinitum tempus a patre

XVIIII. [3]Ita et nos cum essemus paruuli sub elementis

huius mundi eramus seruientes» [4]Ad ubi uenit plenitudo temporis»

Misit deus filium suum» Natum ex muliere factum sub lege [5]ut eos qui sub lege erant redimeret· ut adoptionem filiorum reciperemus

XX· [6]Quoniam estis fili dei misit deus spiritum filii sui in corda nostra clamantem abba pater» [7]Itaque iam non est seruus sed filius· quodsi filius et heres per deum» + [8]Sed tunc quidem ignorantes deum his qui natura non sunt dii seruiebatis» [9]Nunc autem cum cognoueritis deum· Immo cogníti sitis a deo· quomodo conuertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo seruire uultis» [10]Dies obseruatis et menses et tempora et annos» [11]Timeo uos ne forte sine causa· laborauerim in uobis

[12]Estote sicut et ego quia et ego sicut uos

XXI· Obsecro autem uos fratres nihil me laesistis» [13]Scitis autem quia per infirmitatem carnis euangelizaui uobis iam pridem

[14]Et temptationem uestram in carne mea non spraeuistis neque respuistis sed sicut angelum dei excepistis me sicut christum ihesum» [15]Ubi est ergo beatitudo uestra» Testimonium enim perhibeo uobis quia si fieri possit· oculos uestros eruissetis et dedissetis mihi

[16]Ergo inimicus uobis factus sum uerum dicens uobis»

XXII· [17]Aemulantur uos non bene sed excludere uos uolunt ut illos aemulemini»

[18]Bonum autem aemulamini· in bono semper et non tantum cum praesens sum aput uos»

XXIII· [19]Filioli mei quos iterum parturio donec formetur christus in uobis» [20]Uellem autem esse aput uos modo et mutarem uocem meam quoniam confundor in uobis»

[21]Dicite mihi qui sub lege uultis esse legem non legistis» [22]Scribtum est enim quoniam abraham duos filios habuit· unum de ancilla· et unum de libera

[23]Sed qui de ancilla secundum carnem natus est· qui autem de libera per repromissionem [24]quae sunt per allegoria

dicta» haec enim sunt duo testamenta» Unum quidem a monte sina in seruitutem generans quae est agar·

[25] Sina enim mons est in arabia· qui coniunctus est ei quae nunc est hierusalem et seruit cum filiis suis» [26] Quae sursum est autem hierusalem libera est quae est mater nostra» sicut [27] scriptum est

Laetare sterelis quae non paris erumpe et exclama quae non parturis IN ESAIA PROF·

Quia multi filii desertae magis quam eius quae habet uirum»

[28] Nos autem fratres secundum isaac promissionis filii sumus

[29] Sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum ita et nunc» [30] Sed quid dicit scriptura· eice ancilla et filium eius» Non enim heres erit filius ancillae cum filio liberae» [31] Itaque fratres non sumus ancillae filii sed liberae [5, 1] qua libertate nos christus liberauit

State et nolite iterum iugo seruitutis contineri

XXIIII· [2] Ecce ego paulus dico uobis quoniam si circumcidamini christus uobis nihil proderit» [3] Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se· quoniam debitor est uniuersae legis faciendae»

[4] Euacuati estis a christo qui in lege iustificamini a gratia excidistis» [5] Nos enim spiritum ex fidem spem iustitiae expectamus»

XXV· [6] Nam in christo ihesu neque circumcisio aliquid ualet neque praeputium· sed fides que per caritatem operatur

XXVI· [7] Currebatis bene quis uobis inpediuit ueritati non oboedire» [8] Persuasio haec non est ex eo qui uocat uos» [9] Modicum fermentum tota massam corrumpit» [10] Ego confido in uobis in domino quod nihil aliud sapietis» Qui autem conturbat uos portauit iudicium quicumque est ille

XXVII· [11] Ego autem fratres si circumcisionem adhuc praedico· quid adhuc persecutionem patior» Ergo euacuatum est scandalum crucis [12] utinam abscindantur qui uos conturbant

[13] Uos enim in libertatem uocati estis fratres» tantum ne libertatem in occasionem carnis detis· sed per caritatem seruite in inuicem

LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO TERTIO

XXVIII· [14]Omnis enim lex in uno sermone inpletur» Diligis proximum tuum sicut te ipsum» [15]Quodsi in inuicem mordetis et comeditis uidete ne ab inuicem consummamini

XXVIIII· [16]Dico autem spiritu ambulate et desiderium carnis non perficietis» [17]Caro enim concupiscit aduersus spiritum» Spiritus autem aduersus carnem» Haec enim inuicem sibi aduersantur· ut non quaecumque uultis illa faciatis» [18]Quodsi spiritu ducimini non estis sub lege» [19]Manifesta autem sunt opera carnis

Quae sunt· fornicatio· inmunditia luxuria [20]idolorum seruitus· beneficia inimicitiae· contentiones· aemulationes· irae rixae· dissensiones· hereses· [21]inuidiae· homicidia· ebrietates· commissationes» Et his similia quae praedico uobis sicut praedixi quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur» [22]Fructus autem spiritus est· caritas gaudium· pax· longanimitas· bonitas· benignitas fides· [23]modestia· continentia aduersus huiusmodi non est lex» [24]Qui autem christi sunt carnem suam crucifixerunt cum uitiis et concupiscentiis

XXX· [25]Si uiuimus spiritu· spiritu et ambulemus» [26]Non efficiamur inanis gloriae cupidi» Inuicem prouocantes inuicem inuidentes

XXXI· [6,1]Fratres· et si praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto· Uos qui spiritale estis huiusmodi instruite in spiritu mansuetudinis» Considerans te ipsum ne et tu tempteris

[2]Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem christi» + [3]Nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit ipse se seducit» [4]Opus autem suum probet unusquisque et sic in semet ipso tantum gloriam habebit et non in altero» [5]Unusquisque enim onus suum portabit

XXXII· [6]Communicet autem· is qui cathecizatur· uerbum ei qui se cathecizat· in omnibus bonis

XXXIII· [7]Nolite errare· deus non inridetur» [8]Quae enim seminauerit homo haec et metet» Quoniam qui seminat in carne sua· de carne et metet corruptionem» Qui autem seminat in spiritu· de spiritu metet uitam aeternam

[9]Bonum autem facientes non deficiamus· tempore enim suo metemus non deficientes

XXXIIII· [10]Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei

XXXV· [11]Uidete qualibus litteris scribsi uobis mea manu·

[12]Quicumque enim placere uolunt in carne hii cogunt uos circumcidi tantum ut in cruce christi persecutionem non patiantur

[13]Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt sed uolunt uos circumcidi ut in carne uestra glorientur

XXXVI· [14]Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi

Per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo

[15]In christo enim ihesu neque circumcisio aliquid ualet neque praeputium» Sed noua creatura» [16]Et quicumque hanc regulam secuti fuerint· pax super illos misericordia et super israhel dei

XXXVII· [17]de cetero nemo mihi· molestus sit» Ego enim stigmata ihesu in corpore meo porto» [18]Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu uestro fratres· AMEN . . . .

c. VI, 9—18.

EXPL· EPISTULA AD GALATAS

INC· ARGUMENTUM AD EPHESIOS

Ephesi sunt asiani hi accepto uerbo ueritatis persteterunt in fide hos conlaudat apostolus scribens eis ab urbe roma de carcere per thycium diaconum . . . .

EXPL· ARGUMENTUM· INC· BREBIS

I· de sanctis quod ante constitutionem mundi in domino christo electi sunt et de omni sapientia et prudentia sacramenti et renouatione omnium in domino christo quae in caelis sunt et quae in terra

II· de apostolo pro ephesios depraecante et surrectione domini et ascensu et potestate

III· de principe potestatis heris huius spiritus

IIII· de deo per diuitias misericordiae suae sancto cum christo domino conuiuificante et in caelestib· conlocante

EXPL. BREBIS. INC. CORPUS
EPISTULAE FELICITER

[1,1]Paulus apostolus ihesu christi per uoluntatem dei sanctis omnibus qui sunt ephesi et fidelibus in christo ihesu·

[2]Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo

[3]Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi· Qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in caelestibus in christo [4]sicut elegit nos in ipso aut e mundi constitutionem

Ut essemus sancti et inmaculati in conspectu eius in caritate· [5]Qui praedestinauit nos in adoptionem filiorum per ihesum christum in ipsum secundum propositum uoluntatis suae·

[6]In laudem gloriae gratiae suae in qua gratificauit nos in dilecto filio suo·

[7]In quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum

Secundum diuitias gratiae eius [8]quae superabundauit in nobis· in omni sapientia et prudentia· [9]Ut notum faceret nobis sacramentum uoluntatis suae· Secundum bonum placitum eius quod proposuit in eo [10]in dispensationem plenitudinis temporum· Instaurari omnia in christo quae in caelis et quae in terra sunt in ipso· [11]In quo etiam sorte uocati sumus· Praedestinati secundum propositum eius· Qui omnia operatur secundum consilium uoluntatis suae [12]ut simus in laudem gloriae eius qui ante sperauimus in christo· [13]In quo et uos cum audissetis uerbum ueritatis euangelium salutis uestrae· In quo et credentes signati estis spiritu promissionis sancto· [14]Qui est pignus hereditatis nostrae· In redemptionem adquisitionis in laudem gloriae ipsius

II· [15]Propterea et ego audiens fidem ueştram quae est in domino ihesu· Et dilectionem in omnes sanctos [16]non cesso gratias agens pro uobis· memoriam uestri faciens in orationibus meis· [17]ut deus domini nostri ihesu chrisi pater gloriae· det uobis spiritum sapientiae et reuelationis in agnitione eius· [18]Inluminatos oculos cordis uestri

Ut sciatis quae sit spes· uocationis eius· Quae diuitiae gloriae hereditatis eius in sanctis· [19]Et quae sit supereminens magnitudo uirtutis eius in nos qui credidimus· Secundum

c. I, 1—19.

operationem potentiae uirtutis eius [20]quam operatus est in christo. Suscitans illum a mortuis et constituens ad dexteram suam in caelestibus·

[21]Supra omnem principatum et potestatem· Et uirtutem et dominationem·

Et omne nomen quod nominatur. Non solum in hoc saeculo sed in futuro

[22]Et omnia subiecit sub pedibus eius· Et ipsum dedit caput supra omnia ecclesia [23]quae est corpus ipsius· Plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

III· [2,1]Et uos cum essetis mortui delictis et peccatis uestris· [2]In quibus aliquando ambulastis secundum saeculum mundi huius

Secundum principem potestatis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filios diffidentiae· [3]In quibus et nos omnes aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nostrae· Facientes uoluptates carnis et cogitationum· Et eramus natura filii irae sicut et ceteri.

LECT· IN QUARTA FERIA PASCHE

IIII· [4]Deus autem qui diues est in misericordia· Propter nimiam caritatem suam quam dilexit nos· [5]et cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos christo· Cuius gratia estis salbati· [6]Et conresuscitauit et consedere fecit in caelestibus in christo ihesu· [7]Ut ostendere in saeculis superuenientibus abundantes diuitiae gratiae suae·

In bonitate super nos in christo ihesu

V· [8]Gratia enim estis saluati per fidem et hoc non ex uobis dei enim donum est· [9]Non ex operibus ut ne quis glorietur.

[10]Ipsius enim sumus factura· Creati in christo ihesu in operibus bonis· Quae praeparauit deus ut in illis ambulemus· +

VI· [11]Propter quod memores estote quod aliquando uos qui eratis gentes in carne qui dicimini praeputium· Ab ea quae dicitur circumcisio in carne manu facta· [12]Qui eratis in illo tempore sine christo

Alienati a conuersatione israhel· et hospites testamentorum promissionis

Spem non habentes et sine deo in hunc mundo

VII· [13]Nunc autem in christo ihesu uos qui aliquando eratis longe. Facti estis prope in sanguine christi· [14]Ipse est enim pax nostra qui fecit utraque unum· Et medium parietem macheriae soluens [15]inimicitia in carne sua. Legem mandatorum decretis euacuans· Ut duos conderet in semet ipsum LECT· POST INDULGENTIAE FERIA IIII

In unum nouum hominem faciens pacem· [16]Et reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem

Interficiens inimicitia in semet ipso. [17]Et ueniens euangelizauit pacem uobis qui longe fuistis et pacem his qui prope· [18]Quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem

VIII [19]Ergo iam non estis hospites aduenae· Sed estis ciues sanctorum et domestici dei.

[20]Superaedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum· Ipso summo angulari lapide christo ihesu· [21]in quo omnis aedificatio constructa crescit in templum sanctum in domino

[22]In quo et uos coaedificamini in habitaculum dei in spiritu·

VIIII· [3,1]huius rei gratia ego paulus uinctus christi ihesu pro uobis gentibus· [2]Si tamen audistis dispensationem gratiae dei quae data est mihi in uobis· [3]Quoniam secundum reuelationem notum mihi factum est sacramentum sicut supra scribsi in brebi· [4]Prout potestis legentes intellegere prudentiam meam in mysterio christi· [5]Quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum· Sicut nunc reuelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu. [6]Esse gentes coheredes et concorporales et conparticipes promissionis in christo ihesu.

Per euangelium [7]factus sum ego minister secundum donum gratiae dei· quae data est mihi· Secundum operationem uirtutis eius

[8]Mihi omnium minimo sanctorum data est gratia haec

In gentibus euangelizare ininuestigabiles diuitias christi [9]et inluminare omnes

Quae sit dispensatio sacramenti· Absconditis a saeculis in deo qui omnia creauit· [10]Ut innotiscat principibus et

potestatibus in caelestibus per ecclesiam multiformis sapientiae dei» [11]Secundum praefinitionem saeculorum» Quam fecit in christo ihesu domino nostro» + [12]In quo habemus fiduciam et accessum» In confidentiam per fidem eius

X· [13]Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro uobis» Quae est gloria uestra

XI· [14]huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu christi» [15]Ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur·

[16]Ut det uobis secundum diuitias gloriae suae»

Uirtutem conroborari per spiritum eius in interiorem hominem» [17]Habitare christum per fidem in cordibus uestris» [18]In caritate radicati et fundati ut possetis conpraehendere cum omnibus sanctis» Quae sit latitudo et longitudo

Et sublimitas et profundum» [19]Scire etiam supereminentem scientiae caritatem christi» Ut inpleamini in omnem plenitudinem dei

XII· [20]Ei autem qui potens est omnia facere» Superabundanter quam petimus aut intellegimus

Secundum uirtutem quae operatur in nobis [21]ipsi gloria in ecclesia et in christo ihesu» In omnes generationes saeculi saeculorum· AMEN

LECT· IN PASCHA AN NOTINUM XIII· [4,1]Obsecro itaque uos ego uinctus in domino» Ut digne ambuletis uocatione qua uocati estis· [2]cum omni humilitate et mansuetudine» Cum patientia» Subportantes inuicem in caritate

[3]Solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis»

[4]Unum corpus et unus spiritus

Sicut et uocati estis in una spe uocationis uestrae

XIIII· [5]Unus dominus· una fides· unum baptisma [6]unus deus et pater omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis

XV· [7]Unicuique autem nostrum data est gratia· secundum mensura donationis christi

IN PSALMO LXVI [8]Propter quod dicit» Ascendens in altum· captiuam duxit captiuitatem dedit dona hominibus

9 Quod autem ascendit quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terrae· 10 Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes caelos· ut inpleret omnia

11 Et ipse dedit quosdam quidem apostolos· quosdam autem prophetas· alios uero euangelistas· alios autem pastores et doctores 12 ad consummationem sanctorum· In opus ministerii· In aedificationem corporis christi·

13 Donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei· In uirum perfectum· in mensuram aetatis plenitudinis christi +

14 Ut iam non simus paruuli fluctuantes· Et circumferamus omni uerbo doctrinae· In nequitia hominum· In astutia ad circumuentionem erroris· 15 Ueritatem autem facientes· In caritatem crescamus · in illo per omnia qui est caput christus

16 Ex quo totum corpus conpactum et conexum

Per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem

In mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit· In aedificationem sui in caritate

XVI· 17 Hoc igitur dico et testificor in domino· Ut iam non ambuletis sicut gentes ambulant in uanitate sensus sui· 18 Tenebris obscuratum habentes intellectum· alienati a uita dei· Per ignorantiam quae est in illis· LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO IIII·

Propter caecitatem cordis ipsorum· 19 Qui desperantes semet ipsos tradiderunt inpudicitiae

In operationem inmunditiae omnis in auaritia

XVII· 20 Uos autem non ita didicisti christum· 21 Si tamen illum audistis et in ipso edocti estis· sicut et ueritas in ihesu· 22 Deponere uos secundum pristinam conuersationem ueterem hominem· Qui corrumpitur secundum desideria erroris· + LECT· IN QUADRAGESIMA DOMINICA III

23 Renouamini autem spiritum mentis uestrae· 24 Et inducite nouum hominem

Qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate ueritatis· 25 Propter quod deponentes mendacium· Loquimini ueritatem unusquisque cum proximo suo· Quoniam sumus inuicem membra

c. IV, 9—25.

XVIII· [26] Irascimini autem et nolite peccare» Sol non occidat super iracundiam uestram» [27] Nolite locum dare diabolo» [28] Qui furabatur iam non furetur

Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est» Ut habeat unde retribuat necessitatem patienti

XVIIII· [29] Omnis sermo malus ex ore uestro non procedat» Sed si quis bonus ad aedificationem opportunitatis fidei ut det gratiam audientibus» [30] Et nolite contristare spiritum sanctum dei» In quo signati estis in die redemptionis» [31] Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a uobis cum omni malitia»

[32] Estote autem inuicem benigni» Misericordes donantes inuicem· sicut et deus in christo donauit nobis +

LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO V

XX· [5,1] Estote ergo imitatores dei sicut filii carissimi [2] et ambulate in dilectione

Sicut et christus dilexit nos»

Et tradidit semet ipsum pro nobis» Oblationem et hostiam deo in odorem suauitatis»

XXI· [3] Fornicatio autem et omnis inmunditia aut auaritia» Nec nominetur in uobis sicut decet sanctos

[4] Aut turpitudo· aut stultiloquium» Aut scurrilitas quae ad rem non pertinet» Sed magis gratiarum actio» [5] Hoc enim scitote intellegentes

Quod omnis fornicator aut inmundus aut auarus· quod est idolorum seruitus» Non habet hereditatem in regno christi et dei +

XXII· [6] Nemo uos seducat inanibus uerbis» Propter haec enim uenit ira dei in filios diffidentiae» [7] Nolite ergo effici participes eorum» [8] Eratis enim aliquando tenebrae» nunc autem lux in domino·

Ut filii lucis ambulate· [9] fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et ueritate» [10] Probantes quid sit beneplacitum deo

[11] Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum» Magis autem et redarguite»

[12] Quae enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere

[13]Omnia autem quae arguuntur a lumine manifestantur

Omne enim quod manifestatur lumen est• [14]Propter quod dicit• Surge quid dormis et exurge a mortuis et inluminabit tibi christus

XXIII· [15]Uidite itaque fratres quomodo caute ambuletis

Non quasi insipientes sed ut sapientes• [16]Redimentes tempus quoniam dies mali sunt• [17]Propterea nolite fieri inprudentes· Sed intellegentes quae sit uoluntas domini

[18]Et nolite inebriari uino in quo est luxuria• Sed inplemini spiritu [19]loquentes uobismet ipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritalibus• Cantantes et psallentes in cordibus uestris domino [20]gratias agentes semper· pro omnibus in nomine domini nostri ihesu christi

Deo et patri [21]subiecti inuicem in timore christi

XXIIII· [22]Mulieres uiris suis subditae sint sicut domino•

[23]Quoniam uir caput est mulieris• Sicut et christus caput est ecclesiae• Ipse saluator corporis• [24]Sicut ecclesia subiecta est christo· ita et mulieres uiris suis in omnibus

XXV· [25]Uiri similiter diligite uxores uestras· sicut et christus dilexit ecclesiam• Et semet ipsum tradidit pro ea [26]ut illam sanctificaret

Mundans labacro aquae in uerbo· [27]ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam• Non habentem maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi•

Sed ut sit sancta et inmaculata· [28]ita et uiri debent diligere uxores suas ut corpora sua• Qui suam uxorem diligit se ipsum diligit• [29]Nemo enim umquam carnem suam odio habuit sed nutrit et fobet eam sicut et christus ecclesiam

[30]Quia membra sumus corporis eius• de carne eius et de ossibus eius•

[31]Propter hoc relinquid homo patrem suum et matrem GEN· suam et adherebit uxori suae· et erunt duo in carne una• [32]Sacramentum hoc magnum est•

Ego autem dico in christo et in ecclesia• [33]Uerum tamen et uos singuli• Unusquisque suam uxorem sicut se ipsum diligat• Uxor autem ut timeat uirum

[6,1]Fili oboedite parentibus uestris in domino· Hoc enim est iustum· [2]Honora patrem tuum et matrem

Quod est mandatum primum in promissionem· [3]Ut bene sit tibi et sit longeuus super terram·

XXVII· [4]Et patres nolite ad iracundiam prouocare filios uestros· Sed educate illos in disciplina et correptione domini

XXVIII· [5]Serui oboedite dominis carnalibus cum timore et tremore· In simplicitatem cordis uestri sicut christo· [6]Non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes

Sed ut serui christi· Facientes uoluntate dei ex animo [7]cum bona uoluntate

Seruientes sicut domino et non hominibus· [8]Scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino

Siue seruus siue liber

XXVIIII· [9]Et uos domini eadem facite illis remittentes minas

Scientes quia et illorum et uester dominus est in caelis

Et personarum acceptio non est aput deum

LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIUM VI· XXX· [10]De cetero fratres confortamini in domino et in potentia uirtutis eius·

[11]Et induite uos arma dei· ut possetis stare aduersus insidias diaboli· [12]Quia non est nobis conluctatio aduersus carnem et sanguinem· Sed aduersus principes et potestates

Aduersus mundi rectores tenebrarum harum·

Contra spiritalia nequitia in caelestibus· [13]Propterea accepite armatura dei· Ut possitis resistere in die malo· Et in omnibus perfecti stare

[14]State ergo succincti lumbos uestros in ueritate

Et induiti luricam iustitiae

[15]et calciati pedes in praeparatione euangelii pacis

IN ISAIA [16]In omnibus sumentes scutum fidei· In quo possetis omnia tela nequissimi ignea extinguere [17]et galeam salutis adsumete·

Et gladium spiritus quod est uerbum dei· + [18]Per omnem orationem et obsecrationem

c. VI, 1–18.

Orantes omni tempore in spiritu• Et in ipso uigilantes in omni stantia et obsecrationem pro omnibus sanctis• [19]Et pro me ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiduciam notum facere mysterium euangelii• [20]Pro quo legationem fungor in catena•

Ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui

XXXI· [21]Ut autem et uos sciatis quae circa me sunt quid agam• Omnia nota faciet uobis tychicus carissimus frater et fidelis minister in domino• [22]Quem misi ad uos in hoc ipsum

Ut cognoscatis quae circa nos sunt• Ut consuletur corda nostra• [23]Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre nostro et domino ihesu christo• [24]Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum ihesum christum in incorruptionem AMEN

c. VI, 18—24.

. . . .

EXPL· AD EPHESIOS· INCP
AD PHILIPPENSES

INC· ARG· AD PHILIPPENSES

. . . .

Philippenses sunt machedones hii accepto uerbo ueritatis persteterunt in fide· nec receperunt falsos apostolos· hos apostolus conlaudat scribens eis a roma de carcere per epafroditum

. . . .

EXPL· ARGUMENTUM
INC· BREBIS

I· de presbyteris quod ipsi fuerint aliquando episcopi
II· de apostolo pro philippensibus depraecantem
III· de manifestatione uinculorum apostoli in uniuerso praetorio
IIII· de uarietate praedicantium deum et de apostolo paratum ad uiuendum adque moriendum· et de constantia passionis et persequentium in interitum patientium uero gloria et salutem
V· de domino quod cum in forma dei esset formam serui accipiet humiliauit se ipsum factus oboediens usq· ad mortem crucis

VI. de sanctis quod in bonis operibus non debeant murmurare
VII. de fidelitate timothei et negentibus ac magis sua quam domini ihesu christi quaerent
VIII. de phaephrodito animam suam ad mortem propter opus domini fideliter offerente
VIIII. de apostolo philippenses in omnib. consolantem
X. de seductorib. et circumcisione spiritali et quae carnali
XI. de perfectis
XII. de apostolo admonente sanctos. ut ipsum et qui secundum furmulam ipsius ambulauerint imitentur et de seductorib. populorum
XIII. de apostolo sanctos hortante ad concordiam et modestiam et seueritatem et oratione spiritaliter conponente
XIIII. de ueritate et castitate adque iustitia et omnib. laudib. sempiternae gloriae adq. uirtutis
XV. de sacramento apostoli saturitatis ac famis et rerum omnium temperamento
XVI. de apostolo machedonia proficiscente quod nulla ei ecclesia communicauerit in ratione dandi aut accipiendi nisi tantummodo philippenses
XVII. de desiderio sanctorum in gloria domini
XVIII de apostolo sanctos omnes in domino salutante
XVIIII. de caesaris domo quod habuerit sanctos

. . . .

EXPL. BREBIS.

. . . .

1,1 Paulus et timotheus serui ihesu christi. Omnibus
sanctis in christo ihesu. qui sunt philippis cum episcopis et
diaconibus
2 Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu
christo.
II. 3 Gratias ago deo meo in omni memoriam uestri
4 semper in cunctis orationibus meis
Pro omnibus uobis cum gaudio depraecationem faciens.
5 Super communicationem uestram in euangelio prima die
usque nunc
6 Confidens hoc ipsum. Quia qui coepit in uobis in opus
bonum. Perficiet usque in diem christi ihesu. 7 Sicut est mihi

dignum hoc sentire pro omnibus uobis· Eo quod habeam uos in corde et in uinculis meis et in defensione et confirmatione euangelii· Socios gaudii mei omnes uos esse· [8]Testis enim mihi est deus quomodo cupiam omnes uos in uisceribus christi ihesu

[9]Et hoc oro ut caritas uestra magis ac magis abundet in scientia et omni sensu

[10]Ut probetis potiora ut sitis sinceres et sine offensione in diem christi· [11]Repleti fructu iustitiae per christum ihesum in gloriam et laudem dei

III· [12]Scire autem uos uolo fratres· Quia quae circa me sunt magis ad profectum uenerunt euangelii

[13]Ita ut uincula mea manifesta fierent in christo·

In omni praetorio et in ceteris omnibus

IIII· [14]Et plures fratribus in domino

Confidentes in uinculis meis abundantius audere sine timore uerbum dei loqui· [15]Quidam quidem propter inuidiam et contentionem· Quidam autem et propter bonam uoluntatem christum praedicant· [16]Quidam ex caritate scientes quoniam in defensionem euangelii positus sum·

[17]Quidam autem ex contentione christum adnuntiant non sincere· Existimantes praessuram resuscitare uinculis meis [18]quid enim dum omni modo

Siue per occansionem siue per ueritatem christus adnuntietur· Et in hoc gaudeo sed et gaudebo· [19]Scio enim quia hoc mihi proueniet in salutem per uestram orationem· Et subministrationem spiritus ihesu christi

[20]Secundum spectationem et spem meam· Quia in nullo confundar· Sed in omni fiducia sicut semper· Et nunc magnificabitur christus in corpore meo

Siue per uitam siue per mortem· [21]Mihi enim uiuere christus est et mori lucrum· [22]Quod si uiuere in carne hic mihi fructus est et quid eligam ignoro· [23]Coartor autem me duobus desiderium habens dissolui et cum christo esse· Multo magis melius· [24]Permanere autem in carne necessarium est propter uos

[25]Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo in
omnibus nobis• Ad profectum uestrum et gaudium fidei• [26]Ut
gratulatio uestra abundet in christo ihesu in me• Per meum
aduentum iterum ad nos

[27]Tantum digne in euangelio christi conuersamini• Ut
siue cum uenero et uidero uos• Siue absens audiam de uobis•
Quia statis in uno spiritu unianimes conlaborantes fide euan-
gelii• [28]Et in nullo terreamini ab aduersariis•

Quae est illis causa perditionis• Uobis autem salutem et
hoc a deo• [29]Quia uobis donatum est pro christo• Non solum
ut in eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini• [30]Eundem
certamen habentes qualem et uidistis in me et nunc audistis
de me

V· [2,1]Si qua ergo consolatio in christo• Si quod so-
lacium caritatis• Si qua societas spiritus• Si quid uiscera
miserationes• [2]Implete gaudium meum ut idem sapiatis•
Eandem caritatem habentes unianimes• Id ipsum sentientes
[3]nihil per contentione neque per inanem gloriam• Sed in hu-
militate superiores sibi inuicem arbitrantes• [4]Non quae sua
LECT· IN SEXTA FERIA ANTE NOCTU SANCTA
sunt singuli considerantes• Sed et ea quae aliorum• + [5]Hoc
enim sentite in uobis quod et in christo ihesu· [6]qui cum in
forma dei esset non rapinam arbitratus est• Esse se aequalem
deo• [7]Sed semet ipsum exinaniuit formam serui accipiens in
similitudinem hominum factus• Et habitu inuentus ut homo•
[8]humiliauit semet ipsum factus oboediens usque ad mortem•
Mortem autem crucis• [9]Propter quod et deus illum exaltauit•
Et donauit illi nomen quod est super omnem nomen• [10]Ut in
nomine ihesu omne genu flectatur• Caelestium terrestrium et
infernorum

[11]Et omnis lingua confiteatur· quia dominus ihesus christus
in gloria est dei patris +

VI· [12]Itaque carissimi mei sicut semper oboedistis

Non ut praesentia mei tantum sed multo magis nunc in
absentia mea cum metu et tremore uestram salutem operamini•
[13]Deus est enim qui operatur in uobis•

Et uelle et perficere pro bona uoluntate• [14]Omnia autem

facite sine murmurationibus et haesitationibus· 15 Ut sitis sine
quaerella et simplices filii dei sine repraehensione· In medio
nationis prauae et peruersae· Inter quos lucetis sicut lumi-
naria in mundo· 16 Uerbum uitae continentes ad gloriam meam
in die christi· Quia non in uacuum cucurri neque in uacuum
laboraui

17 Sed et si inmolor supra sacrificium· In obsequium fidei
uestrae· Gaudeo et congratulor omnibus uobis· 18 Id ipsum
autem et uos gaudete et congratulamini mihi· 19 Spero autem
in domino ihesu christo timotheum cito me mittere ad uos· Ut
ego bono animo sim cognitis quae circa uos sunt· 20 Neminem
enim habeo tam unianimem qui sincera affectione pro uobis
sollicitus sit· 21 Omnes enim quae sua sunt quaerunt· non quae
sunt christi ihesu· 22 Experimentum autem eius cognoscite

Quoniam sicut patri filius mecum seruiuit in euangelium·
23 Hunc igitur spero me mittere mox ut uidero quae circa me
sunt 24 confido autem in domino

Quoniam et ipse ueniam ad uos cito

VIII· 25 Necessarium autem existimaui epaphroditum
fratrem et cooperatorem et conmilitonem meum

Uestrum autem apostolum et ministrum necessitatis meae
mittere ad uos

26 Quoniam quidem omnes uos desiderabat et maestus erat·
Propterea quod audieratis illum infirmatum 27 nam infirmatus est
usque ad mortem· Sed deus misertus est eius non solum autem
eius uerum etiam et mei· Ne tristitiam super tristitiam haberem·
28 Festinantius ergo misi illum· Ut uiso eo iterum gaudeatis

Et ego sine tristitiam sim

29 excipite itaque illum cum omni gaudio in domino· Et
eiusmodi cum honore habetote· 30 Quoniam propter opus christi
usque ad mortem adcessit·

Tradens animam suam· Ut inpleret id quod ex uobis
deerat erga meum obsequium

VIIII· 3,1 De cetero fratres mei gaudite in domino· LECT· IN NOCTU SANCTA MANE ET PRIDIE NATALE DOMINI
Eadem uobis scribere mihi quidem non pigrum uobis autem
necessarium·

c. II, 14 — III, 1.

X· [2]Uidite canes uidite malos operarios· Uidite concisionem [3]nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo seruimus· Et gloriamur in christo ihesu· Et non in carne fiduciam habentes

[4]Quamquam ego habeam confidentiam et in carnem

XI· Si quis autem alius uidetur confidere in carne ego magis· [5]Circumcisus octaua die ex genere israhel et de tribu beniamin hebraeus ex hebraeis· Secundum legem pharisaeus

[6]Secundum aemulationem persequens ecclesiam dei· Secundum iustitiam quae in lege est conuersatus sine quaerella

[7]Sed quae mihi fuerunt lucra· haec arbitratus sum propter christum detrimenta· [8]Uerum tamen existimo omnia detrimentum esse· Propter eminentem scientiam ihesu christi domini mei· Propter quem omnia detrimentum feci· Et arbitror ut stercora· ut christum lucri faciam [9]et inueniar in illo non habens meam iustitiam quae ex lege est

Sed illam quae ex fide est christi quae ex deo est iustitia in fide· [10]ad agnoscendum illum· Et uirtutem resurrectionis eius· Et societatem passionum illius configuratus morti eius· [11]Si quo modo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis [12]Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim

Sequor autem si conpraehendam in quo et conpraehensus sum a christo ihesu·

[13]Fratres ego me non arbitror conpraehendisse adhuc· Unum autem quae quidem retro sunt obliuiscens ad ea uero quae sunt priora extendens me [14]ad destinatum

Persequor ad brauium supernae uocationis dei in christo ihesu· [15]Quicumque ergo perfecti sumus hoc sentiamus et si quid aliud sentitis· Et hoc uobis deus reuelauit· [16]Uerum tamen ad quod peruenimus ut idem sapiamus· Et in eadem permaneamus regula

XII· [17]Imitatores mei estote fratres· Et obseruate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram

[18]Multi enim ambulant quos saepe dicebam uobis nunc autem et flens dico· Inimicos crucis christi [19]quorum finis interitus· Quorum deus uenter est· Et gloria in confusione ipsorum· Qui terrena sapiunt· [20]Nostra autem conuersatio in

caelis est· unde etiam saluatorem spectamus dominum nostrum ihesum christum» [21] Qui reformauit corpus humilitatis nostrae» Configuratum corpori claritatis suae» Secundum operationem suam qua possit etiam subicere sibi omnia» [4, 1] Itaque fratres mei carissimi et desiderantissimi» Gaudium meum et corona mea sic state in domino carissimi

[2] Euuodiam rogo et sinthicen depraecor id ipsum sapere in domino» [3] Etiam rogo et te germane conpar adiuua illas quae mecum laborauerunt in euangelio» Cum clemente et ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt in libro uitae

XIII· [4] Gaudite in domino semper· iterum dico gaudete» [5] Modestia uestra nota sit omnibus hominibus» Dominus prope est· [6] nihil solliciti sitis· sed in omni oratione et obsecratione» Cum gratiarum actione» Petitiones uestrae innotescant aput deum» [7] Et pax dei quae exuperat omnem sensum» Custodiat corda uestra et intellegentias uestras in christo ihesu

PRIDIE NATALE DOMINI ET IN NOCTU SANCTA

XIIII· [8] De cetero fratres quaecumque sunt uera· quaecumque pudica» Quaecumque iusta» Quaecumque sancta» Quaecumque amabilia» Quaecumque bonae famae» Si qua uirtus si qua laus disciplinae» haec cogitate [9] quae et didicistis» Et accepistis et audistis et uidistis in me haec agite et deus pacis erit uobiscum» +

XV· [10] Gauisus sum autem in domino uehementer» Quoniam tandem aliquando refloruistis» Pro me sentire sicut et sentiebatis»

Occupati autem eratis [11] non quasi propter paenuriam dico» Ego enim didici in quibus sum sufficiens esse» [12] Scio et humiliari· scio et abundare

Ubique et in omnibus institutus sum» Et satiari et esurire» Et abundare et paenuriam pati

[13] Omnia possum in eo qui me confortat» [14] Uerum tamen bene fecistis communicantes tribulationi meae

XVI· [15] Scitis autem et uos philippenses» Quod in principio euangelii quando profectus sum a machedonia nulla mihi ecclesia» Communicauit in rationem dati et accepti nisi uos soli» [16] Quia et tessallonicam semel et bis in usum mihi misistis

[17] Non quia quaero datum·
Sed requiro fructum abundantem in rationem uestram
XVII· [18] habeo autem omnia et abundo» Repletus sum
acceptis ab ephaphrodito· quae misistis in odorem suauitatis»
hostiam acceptam placentem deo» [19] Deus autem meus impleat
omnem desiderium uestrum» Secundum diuitias suas in gloriam
in christo ihesu» [20] Deo autem et patri nostro gloria in saecula
saeculorum· amen·
[21] Salutate omnem sanctum in christo ihesu» [22] Salutant
uos qui mecum sunt fratres
Salutant uos omnes sancti maxime autem qui de caesaris
domo sunt» [23] Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu
uestro» amen·

c. IV, 17—23.

. . . .

EXPL· AD PHILIPPENSES
INC· ARG· AD THESSALL·

Thessallonicenses sunt machedones in christo ihesu qui accepto uerbo ueritatis persteterunt in fide etiam in persecutione ciuium suorum praeterea nec receperunt ea quae a falsis apostolis dicebantur· hos conlaudat apostolus scribens eis ab athenis per timotheum diaconum . . . .

EXPL· ARGUM· INC· BREBIS

I· pro tessallonicensib· semper orantibus
II· de fide tessallonicensium singulari et quod exemplum ceteris gentibus fuerint de credendum
III· de passionibus apostolorum et contumeliis in philippis
IIII· de sinceritate apostoli et quod non hominibus placendum sit sed domino deo
V· de apostolo cum possit oneri esse tamquam domini christi apostolos tamen adolatione et auaritiam et gloriam ab hominibus abnuente
VI· de apostolo ne quem grauaret diebus ac noctib· manibus operantem
VII· de ira dei super iudaeos eo quod interficerint dominum et prophetas et apostolos fuerint semper persecuti
VIII· de apostoli desiderio ueniendi ad thessallonicenses et diaboli inpedimento

VIIII· de sanctis quod in tribulationibus moueri non debeant sed potius prouocari temptatore
X· de temptatore
XI· de thessallonicensibus apostolum uidere cupientibus
XII· de apostolo gaudentem pro thessallonicensib· et ad deum praeces et gratiae referentes
XIII· de apostolo orantem thessallonicensibus ut secundum traditionem ipsius ambularent
XIIII· de abstinentia fornicationis et fraudis et de possessione coniugii proprii
XV· de amore fraternitatis
XVI· de sanctis ut quieti sint· et unusquisq. agat suum negotium et ut nullius egeant manib· operantur
XVII· de resurrectione et raptus sanctorum in nubibus ad occurrendum in aere domino christo ihesu
XVIII· de fidelium ac male operantium interitu repentino
XVIIII· de filios lucis ac diei et filiis noctis ac tenebrarum
XX· de somno communi et somno perfidiae et spiritalibus munimentis
XXI· de reuerentia in ministerio laborantium adque doctorum
XXII· de non extinguendo spiritum nec et spernenda prophetia et omnium examinationem
XXIII· de apostolo praedicantem ut tessallonicensium integer spiritus et anima et corpus in aduentum domini ihesu christi seruetur
XXIIII· de apostolo petente ut pro eo thessallonicenses in orationibus postularent
XXV· de apostolo thessallonicenses adiurantes per deum ut omnibus fratribus epistula legeretur

. . . .

EXPL· BREBIS· INC· EPIST·
AD THESSALLONICENSES

. . . .

I,1 **Paulus** et siluanus et timotheus· ecclesiae thessallonicensium in deo patre et domino ihesu christo
Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo
2 Gratias agimus deo semper pro omnibus uobis memoriam uestri facientes in orationibus nostris sine intermissione·
3 Memores operis fidei uestrae et laboris et caritatis

Et sustinentiae spei domini nostri ihesu christi ante deum et patrem nostrum»

II· [4]Scientes fratres dilecti a deo electionem uestram

[5]Quia euangelium nostrum non fuit ad uos in sermone tantum» Sed in uirtutem et in spiritu sancto· et in plenitudine multa» Sicut scitis quales fuerimus in uobis propter uos· [6]et uos imitatores nostri facti estis et domini» Excipientes uerbum in tribulationem multa cum gaudio spiritus sancti» [7]Ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in machedonia et in achaia» [8]A uobis enim diffamatus est sermo domini» Non solum in machedoniam et in achaia

Sed in omni loco fides uestra quae est ad deum profecta est» Ita ut non sit uobis necesse quicquam loqui» [9]Ipsi enim de nobis adnuntiant» Qualem introitum habuerimus ad uos» Et quomodo conuersi estis ad deum a simulacris» Seruire deo uiuo et uero» [10]Et expectare filium eius de caelis

Quem suscitauit ex mortuis ihesum qui eripuit nos ab ira uentura

III· [2,1]Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad uos» quia non inanis fuit» [2]Sed ante passi et contumeliis affecti sicut scitis in philippis»

Fiduciam habuimus in domino nostro» Loqui ad uos euangelium dei in multa sollicitudine

IIII· [3]Exortatio enim nostra non de errore neque de inmunditia neque in dolo

[4]Sed sicut probati sumus a deo» Ut crederetur nobis euangelium» Ita loquimur non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra

V· [5]Neque enim aliquando fuimus in sermone adultionis sicut scitis» Nec in occasione auaritiae deus testis est» [6]Nec quaerentes ab hominibus gloriam» Neque a uobis neque ab aliis cum possumus in gratia esse ut christi apostoli» [7]Sed facti sumus paruuli in medio uestrum» Tamquam si nutrix foueat filios suos· [8]ita desiderantes uos cupimus communicare uobiscum» Non solum euangelium dei sed etiam animas nostras

Quoniam carissimi nobis facti estis

VI· [9]Memores enim estis fratres laborem nostrum et
fatigationem» Nocte et die operantes ne quem uestrum grauaremus» Praedicauimus in uobis euangelium dei

[10]Uos testes estis et deus· quam sanctae· et iuste et sine
quaerella uobis qui credidistis fuimus» [11]Sicut scitis qualiter
unumquemque uestrum» Tamquam pater filios suos depraecantes
uos et consolantes [12]testificati sumus ut ambularetis digne deo

Qui uocauit uos in suum regnum et gloriam [13]ideo et
nos gratias agimus deo sine intermissione

Quoniam cum accepissetis a nobis uerbum auditus dei»
Accepistis non ut uerbum hominum»

Sed sicut est uere uerbum dei· qui operatur in uobis
qui credidistis

VII· [14]Uos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei quae sunt in iudaea in christo ihesu» Quia eadem
passi estis et uos a contribulibus uestris sicut et ipsi a iudaeis

[15]Qui et dominum occiderunt ihesum et prophetas et nos
persecuti sunt» Et deo non placent» Et omnibus hominibus
aduersantur

[16]Prohibentes nos gentibus loqui ut saluae fiant

Ut impleant peccata sua semper» Praeuenit enim ira dei
super illos usque in finem

VIII· [17]Nos autem fratres desolati a uobis ad tempus
hore aspectu non corde

Abundantius festinauimus faciem uestram uidere cum
multo desiderio

[18]Quoniam uoluimus uenire ad uos» Ego quidem paulus·
et semel et iterum

Sed inpediuit nos satanas [19]Quae est enim nostra spes
aut gaudium aut coronam gloriae» Nonne uos ante dominum
nostrum ihesum christum estis in aduentum eius» [20]Uos enim
estis gloria nostra et gaudium

VIIII· [3,1]Propter quod non sustinentes amplius» Placuit
nobis remanere athenis solis» [2]Et misimus timotheum fratrem
nostrum et ministrum domini in euangelio christi» Ad confortandos uos et exhortandos pro fide uestra

[3]Ut nemo moueatur in tribulationibus istis» Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus» [4]Nam et cum aput uos essemus praedicabamus uobis passuros nos tribulationes» Sicut et factum est et scitis

X· [5]Propterea et ego amplius non sustinens» Misi ad cognoscendam fidem uestram» Ne forte temptauerit uos his qui temptat» Et inanis fiat labor noster

XI· [6]Nunc autem ueniente timotheo ad nos a uobis· et adnuntiante nobis fidem et caritatem uestram

Et quia memoriam nostri habetis bonam semper desiderantes nos uidere sicut nos quoque uos»

[7]Ideo consolati sumus fratres in uobis in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem uestram

[8]Quoniam nunc uiuimus si uos statis in domino

XII· [9]Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro uobis in omni gaudio quo gaudemus propter uos ante deum nostrum» [10]Nocte et die abundantius orantes ut uideamus faciem uestram

Et conpleamus ea quae desunt fidei uestrae» [11]Ipse autem deus et pater noster et dominus ihesus christus dirigat uiam nostram ad uos»

[12]Uos autem dominus multiplicat et abundare faciat caritatem in inuicem et in omnes» Quemadmodum et nos in uobis [13]ad confirmanda corda uestra sine quaerella in sanctitate ante deum et patrem nostrum» In aduentum domini nostri ihesu christi cum omnibus sanctis eius

LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO VII·

XIII· [4,1]De cetero ergo fratres rogamus uos et obsecramus in domino ihesu· ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo uos oporteat ambulare et placere deo»

Sicut et ambulatis· ut abundetis magis» [2]Scitis enim quae praecepta dederimus uobis per dominum ihesum

XIIII· [3]Haec est enim uoluntas dei sanctificatio uestra ab abstineatis uos a fornicatione· [4]Ut sciat unusquisque uestrum suum uas possidere in sanctificatione et honore» [5]Non in passione desiderii sicut et gentes quae ignorant deum [6]ut ne

quis supergrediatur· Neque circumueniat in negotio fratrem suum quoniam uindex est dominus de his omnibus

Sicut praediximus uobis et testificati sumus

[7] Non enim uocauit nos deus in inmunditia· sed in sanctificatione· [8] Itaque· qui haec spernit non hominem spernet sed deum qui etiam dedit spiritum suum sanctum in uobis

XV· [9] De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere uobis

ipsi enim uos a deo didicistis ut diligatis in inuicem + [10] etenim facitis illud in omnes fratres in uniuersa machedonia

XVI· Rogamus autem uos fratres ut abundetis magis [11] et operam detis ut quieti sitis· Et ut uestrum negotium agatis· Et operemini manibus uestris sicut praecepimus uobis· [12] Et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt· Et nullius aliquid desideretis

LECT· DE AGENDIS

XVII· [13] Nolumus autem ignorare uos fratres de dormientibus· Ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent· [14] Si enim credimus quod ihesus mortuus est et resurrexit· Ita et deus eos qui dormierunt per ihesum adducit cum eo· [15] Hoc enim uobis dicimus in uerbo domini· Quia nos qui uiuimus qui residui sumus in aduentum domini non praeueniemus eos qui dormierunt· [16] Quoniam ipse dominus in iussu et in uoce archangeli· et in tuba dei descendit de caelo

Et mortui qui in christo sunt resurgunt primi· [17] Deinde nos qui uiuimus qui relinquimur· Simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam domino in aera

Et sic semper cum domino erimus· + [18] Itaque consolamini in inuicem in his uerbis

XVIII· [5,1] De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribam uobis· [2] Ipsi enim diligenter scitis· quia dies domini sicut fur in nocte ita ueniet

[3] Cum enim dixerint pax· et securitas· Tunc repentinus eis superueniet interitus· Sicut dolor in utero habenti et non effugient·

XVIIII· [4] Uos autem fratres non estis in tenebris ut uos illa dies tamquam fur conpraehendat· [5] Omnes enim uos filii lucis estis et filii dei· et non estis noctis neque tenebrarum

XX [6]Igitur non dormiamus sicut et ceteri. Sed uigilemus et sobrii sumus. [7]Qui enim dormiunt nocte dormiunt. et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt.

Nos autem qui diei sumus sobrii sumus. induti luricam fidei et caritatis et galeam spem salutis.

[9]Quoniam non posuit nos deus in iram sed in adquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum christum. [10]Qui mortuus est pro nobis ut siue uigilemus. siue dormiamus simul cum illo uiuamus

[11]Propter quod consolamini inuicem. Et aedificate alterutrum sicut et facitis

XXI. [12]Rogamus autem uos fratres ut noueritis eos qui laborant inter uos. Et praesunt uobis in domino et monent uos [13]ut habeatis illos abundantius in caritate. Propter DE ADUENTU DOMINI opus illorum pacem habete cum eis. + [14]Rogamus autem uos fratres corripite inquietos. Consolamini pusillianimes. Suscepite infirmos. patientes estote ad omnes. [15]Uidete ne quis malum pro malo alicui reddat. Sed semper quod bonum est sectamini. Et in inuicem et in omnes [16]semper gaudete. [17]Sine intermissione orate.

[18]In omnibus gratias agite

haec enim uoluntas dei est in christo ihesu in omnibus uobis

XXII. [19]Spiritum nolite extinguere [20]prophetiam nolite spernere. [21]Omnia autem probate quod bonum est tenete. [22]Ab omni specie mala uos abstinete

XXIII. [23]Ipse autem deus pacis. sanctificet uos per omnia. ut integer spiritus uester. et anima et corpus sine quaerella in aduentum domini ihesu christi seruetur. + [24]Fidelis est qui uocauit uos qui etiam faciet

XXIIII. [25]Fratres orate pro nobis [26]salutate fratres omnes in osculo sancto

XXV. [27]Adiuro uos per dominum ut legatur epistula haec omnibus sanctis fratribus. [28]Gratia domini nostri ihesu christi uobiscum amen . . . .

c. V, 6–28.

EXPL. AD THESSALL. I. INC. AD EOSDEM II ARGUMENTUM.

Ad thessallonicenses secunda. scribit et notum fecit eis de temporibus nouissimis et de aduersarii detectione scribit. ab athenis

EXPL. ARG. INC. BREBIS

EXP. BREB. INC. CORPUS EPIST.

[1,1] Paulus et siluanus et timotheus ecclesiae thessal-
lonicensium in deo patre nostro et domino ihesu christo.
[2] Gratia uobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu
christo.
[3] Gratias agere debemus deo semper pro uobis fratres
Ita ut dignum est quoniam supercrescit fides uestra
Et abundat caritas uniuscuiusque omnium uestrum in
inuicem. [4] Ita ut et nos ipsi in uobis gloriemur in ecclesiis
dei. Pro patientia uestra et fide in omnibus persecutionibus
uestris et tribulationibus quas sustinetis [5] in exemplum iusti
iudicii dei. Ut digni habemini in regno dei pro quo et pati-
mini [6] si tamen iustum est aput deum.
Retribuere tribulationem his qui uos tribulant. [7] et uobis
qui tribulamini requiem nobiscum in reuelationem domini ihesu
de caelo cum angelis uirtutis eius
[8] In flamma ignis dantis uindictam his qui non nouerunt
deum. Et qui non oboediunt euangelio domini nostri ihesu
[9] qui poenas dabunt in interitu aeternas a facie domini et ISAIAS
gloria uirtutis eius. [10] cum uenerit glorificari in sanctis suis.
Et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt. Quia creditum

est testimonium nostrum super uos in die illo· 11 In quo etiam
oramus semper pro uobis·

Ut dignetur uos uocatione sua deus noster· et impleat
omnem uoluntatem bonitatis et opus fidei in uirtute· 12 Ut
clarificetur nomen domini nostri ihesu christi in uobis et uos
in illo secundum gratiam dei nostri et domini ihesu christi

II· 2, 1 Rogamus autem uos fratres per aduentum domini
nostri ihesu christi· Et nostrae congregationis in ipsum· 2 Ut
non cito moueamini a sensu uestro· neque terreamini· Neque
per spiritum neque per sermonem neque per epistulam· Tam-
quam a nobis missam·

Quasi instet dies domini 3 ne quis uos seducat ullo modo
quoniam nisi uenerit discessio primum et reuelatus fuerit homo
peccati filius perditionis· 4 Qui aduersatur et extollitur

Supra omnem quod dicitur deus aut quod colitur· ita ut
in templo sedeat· Ostendens se tamquam sit deus· 5 non reti-
netis quod cum essemus adhuc apud uos haec dicebamus uobis·

6 Et nunc quid detineat scitis ut reueletur in suo tempore·
7 Nam mysterium iam operatur iniquitatis

Tantum ut qui nunc tenet teneat donec de medio fiat·
8 et tunc reuelabitur ille iniquus· Quem dominus ihesus inter-
ficiet spiritu oris sui

Et destruet inlustratione aduentus sui 9 eum cuius est
aduentus secundum operationem satanae·

In omni uirtute et signis et prodigiis mendacibus

10 Et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt· eo
quod caritatem ueritatis non receperunt ut salui fierent· 11 Ideo
mittit illis deus operationem erroris ut credant mendacio·
12 Ut iudicentur omnes qui non crediderunt ueritati· Sed con-
senserunt iniquitati

III· 13 Nos autem gratias debemus agere deo semper
pro uobis fratres dilecti a deo· Quod elegerit nos deus pri-
mitias in salutem

In sanctificatione spiritus et fide ueritatis· 14 In qua et
uocauit uos per euangelium nostrum· In adquisitionem gloriae
domini nostri ihesu christi

IIII· [15]Itaque fratres state et tenete traditiones quas didicistis» Siue per sermonem siue per epistulam nostram» [16]Ipse autem dominus noster ihesus christus et deus et pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem aeternam· et spem bonam in gratiam» [17]Et exhortetur corda uestra» Et confirmet in omni opere et sermone bono

V· [3, 1]De cetero fratres orate pro nobis» Ut sermo domini currat et clarificetur sicut et aput uos»

[2]Et ut liberemur ab inportunis et malis hominibus

Non enim omnium est fides

VI· [3]Fidelis autem deus qui confirmauit uos et custodiet a malo» + [4]Confidimus autem de uobis in domino LECT· IN QUADRAGESIMA IEIUNIO· VIII

Quoniam quae praecepimus et facitis et facietis

[5]Dominus autem dirigat corda uestra in caritate dei et patientia christi

VII· [6]Denuntiamus autem uobis fratres» In nomine domini nostri ihesu christi ut subtrahatis uos ab omni fratre ambulante inquiete· Et non secundum traditionem quam accepistis a nobis» [7]Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat uos imitari nos» Quoniam non inquieti fuimus inter uos

[8]Neque gratis panem manducauimus ab aliquo»

Sed in labore et fatigatione

Nocte et die operantes ne quem uestrum grauaremus»

[9]Non quasi non habuerimus potestatem»

Sed ut nosmet ipsos formam daremus uobis ad imitandum nos» [10]Nam et cum essemus aput uos» Quoniam si quis non uult operari nec manducet

VIII· [11]Audiuimus enim inter uos quosdam ambulare inquiete» Nihil operantes sed curiosae agentes»

[12]His autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus in domino ihesu christo» Ut cum silentio operantes suum panem manducent

VIIII· [13]Uos autem fratres nolite deficere bene facientes

[14]Quod si quis non abaudit uerbo nostro per epistulam

Hunc notate et non commisceamini cum illo ut confundatur» [15]Et nolite quasi inimicum existimare»

c. II, 15 — III, 15.

Sed corripite ut fratrem
[16]ipse autem dominus pacis det uobis pacem sempiternam
in omni loco· Dominus cum omnibus uobis· + [17]Salutatio mea
manu pauli·
Quod est signum in omni epistulam ita scribo·
[18]Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus uobis

c. III, 15—18.

. . . .

EXP· AD THESSALL· II· INC· AD
COLOSSENSES ARGUMENTUM

. . . .

Colossenses et hii· Sicut laodicienses sunt asiani· Et ipsi preuenti erant a pseudoapostolis nec ad hos accessit ipse apostolus· Sed et hos per epistula recorrigit· audierant enim uerbum ab archippo qui et ministerium in eos accepit· Ergo apostolus iam legatus scribit eis ab epheso

. . . .

EXP· ARG· INC· BREBIS

I· de spe reposita sanctis in caelis
II· de omni sapientia et intellectu spiritali et de domino quod imago sit dei inuisibilis primogenitus totius creaturae et quod in ipso et per ipsum creata sint uniuersa et omnia illi constent
III· de errore credentium primo et postea sanctitate
IIII· de domino christo quod in eo sint omnes thensauri sapientiae ac scientiae conlocati
V· de seducentium subtilitate uerborum
VI· de traditione apostolica quod a neminem debeat immutari
VII· de philosophia et seductionib·
VIII· de domino conuiuificante eum sanctos ex gentibus delecto decreti chirografo crucique adfixo uniuersa omnia pecamina demittente
VIIII· de sanctis ex gentibus quod obseruationem temporum et escarum testamenti ueteris non debeant custodire
X· de seductoribus
XI· de sanctis quod non terrena sapere debeant et quaerere· sed superna

XII· de mortificatione membrorum terrestrium· id est omnium abstinentium uitiorum

XIII· de expoliatione ueteris hominis cum omnibus uitiis et indomento noui cum renouatione

XIIII· de uirtutibus spiritalib·

XV· de sanctis quod omnia dictu factuque in nomine domini christi agentes gratias deo patri per ipsum semper debeant operari

XVI de subiectione mulierum ad maritos

XVII· de uirorum delictione ad coniuges et temperantia disciplinae

XVIII· de filiorum obsequio ad parentes

XVIIII· de patrum erga filios temperamento

XX· de seruorum obsequio

XXI· de dominis erga seruos

XXII de instantia· et uigilantia orationis

XXIII· de sermones et sales et gratiae condimento

XXIIII· de tychico· et onesimo

XXV· de aristharco concaptiuo apostoli et marco consobrino barnabae et ihesu iusto ex circumcisione adiutoribus regni

XXVI· de sollicitudine epaphrae in oratione pro colossensibus et laodicensibus et hieropolitanis

XXVII· de luca medico· et deman

XXVIII· de nymfa· et domestica eius ęcclesia

XXVIIII· de apostolo mandante et colossensium epistulam laodicenses legerentur et laodicensium colossenses

XXX· de arcippo ut ministerium suum impleat

XXXI· de salutatione pauli et uinculorum eius

. . . .

EXP· BREBIS COLOSSENSIUM
INC· CORPUS EPISTULAE

. . . .

1,1 Paulus apostolus christi ihesu per uoluntatem
dei et timotheus frater 2 his qui sunt colossis sanctis et fide-
libus fratribus in christo ihesu·
3 Gratias agimus deo et patri domino nostro ihesu christo·
Semper pro uobis orantes 4 audientes fidem uestram in christo
ihesu· Et dilectionem quam habetis in omnes sanctos· 5 Propter

spem quam reposita est in caelis. Quam audistis in uerbo
ueritatis euangelii [6] quod peruenit ad uos
Sicut et in uniuerso mundo est. Et fructificat et crescit.
Sicut et nobis ex ea die qua audistis et cognouistis gratiam
dei in ueritate. [7] Sicut didicistis ab ephafra carissimo con-
seruo nostro
Qui est fidelis pro uobis minister christi ihesu. [8] Qui
etiam manifestauit nobis dilectionem uestram in spiritu

IN IEIUNIO EPIFANIORUM

II. [9] Ideo et nos ex qua die audiuimus. Non cessamus
pro uobis orantes et postulantes ut inpleamini agnitione uo-
luntatis eius.
In omni sapientia et intellectu spiritali. [10] Ut ambuletis
in dilectione digne deo per omnia placentes in omni opere
bono. Fructificantes et crescentes in scientia dei. [11] In omni
uirtute confortati. Secundum potentiam claritatis eius. In omni
patientia et longanimitate cum gaudio. [12] Gratias agentes deo
patri qui dignos nos fecit in parte sortis sanctorum in lumine.
[13] Qui eripuit nos de potestate tenebrarum. Et transtulit
in regnum fili dilectionis suae. [14] In quo habemus redemptionem
Remissionem peccatorum
[15] Qui est imago dei inuisibilis
Primogenitus omnis creaturae. [16] Quia in ipsò condita sunt
uniuersa· in caelis et in terra· uisibilia et inuisibilia. Siue
throni· siue dominationes
Siue principatus· siue potestates. Omnia per ipsum et in
ipso creata sunt
[17] et ipse est ante omnes et omnia in ipso constant
[18] Et ipse est caput corporis ecclesiae. Qui est principium
primogenitus ex mortuis. Ut sit ipse in omnibus primatum
tenens. [19] Quia in ipso conplacuit omnem plenitudinem diuinitatis
inhabitare ✝ corporaliter
[20] Et per eum reconciliare omnia in ipsum pacificans per
sanguinem crucis eius. Siue quae in caelis· Siue quae in
terris sunt
III. [21] Et uos cum essetis aliquando alienati et inimici
sensus in operibus malis. [22] Nunc autem reconciliauit in cor-

pore carnis eius per mortem exhibere uos sanctos et inmaculatos et inrepraehensibiles coram ipso

[23] Si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et inmobiles ab spe euangelii quod audistis

Quod praedicatum est in uniuersa creatura quae sub caelo est› Cuius factus sum ego paulus minister› [24] Qui nunc gaudeo in passionibus pro uobis· Et adinpleo ea quae desunt passionum christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia› [25] Cuius factus sum minister ego secundum dispensationem dei quae data est mihi in uos› Ut inpleam uerbum dei› [26] Mysterium quod absconditum fuit· in saeculis in generationibus› Nunc autem manifestatum est sanctis eius· [27] quibus uoluit deus notas facere diuitias gloriae sacramenti huius in gentibus› Quod est christus in uobis spes gloriae [28] quem nos adnuntiamus› Corripientes omnem hominem› Et docentes in omni sapientia

Ut exhibeamus omnem hominem perfectum in christo ihesu› [29] In quo et laboro certando› Secundum operationem eius quam operatur in me et uirtutem

IIII· [2,1] Uolo enim uos scire qualem sollicitudinem habeam pro uobis· Et pro his qui sunt laodiciae› Et quicumque non uiderunt faciem meam in carne

[2] Ut consolentur corda ipsorum instructi in caritate› Et in omnes diuitias plenitudinis intellectus› In agnitione mysterii dei patris christi ihesu· [3] In quo sunt omnes thensauri sapientiae et scientiae absconditi

V· [4] Hoc autem dico ut nemo uos decipiat in subtilitate sermonum› [5] Nam etsi corpore absens sum· sed spiritu uobiscum sum› LECTIO IN QUADRAGESIMA DOMINICA V

Gaudens et uidens ordinem uestrum› Et firmamentum eius· quae in christo est fidei uestrae

VI· [6] Sicut ergo accepistis ihesum christum dominum in ipso ambulate [7] radicati et superaedificati in ipso et confirmati fide› Sicut et didicistis abundantes in gratiarum actionem

VII· [8] Uidete ne quis uos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam· Secundum traditionem hominum› Secundum elementa mundi et non secundum christum› [9] Quia in ipso

habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter» [10] Et estis in illo repleti qui est caput omnis principatus et potestatis» + [11] In quo et circumcisi estis· circumcisione non manu facta» In expoliatione corporis carnis» In circumcisione christi [12] consepulti ei in baptismo» In quo et resurrexistis per fidem operationis dei»

Qui suscitauit illum a mortuis

VIII· [13] Et uos cum essetis mortui in delictis et praeputio carnis uestrae· Cumuiuificauit cum illo» Donans uobis omnia delicta· [14] delens quod aduersus nos erat chirografum decreti» Quod erat contrarium nobis» Et ipsum tulit de medio adfigens illut cruci» [15] Expolians principatus et potestates» Traduxit confidentem palam triumphans illos in semet ipso

VIIII· [16] Nemo ergo uos iudicet in cibo aut in potu» Aut in parte diei festi aut neomeniae· aut sabbatorum» [17] Quae sunt umbra futurorum corpus autem christi·

X· [18] Nemo uos seducat· uolens in humilitatem et religione angelorum» Quae non uidens ambulans frustra inflatus sensu carnis suae» [19] Et non tenens caput· ex quo totum corpus per nexu et coniunctionis subministratum et constructum crescit in augmentum dei» [20] Si mortui estis cum christo ab aelementis huius mundi» Quid adhuc tamquam uiuentes in hoc mundo decernitis

[21] Ne tetigeritis· neque gustaueritis· neque contractaueritis [22] quae sunt omnia in interitu ipso usu» Secundum praecepta et doctrinas hominum» [23] Quae sunt rationem quidem habentia sapientiae· in superstitione et humilitate»

Et ad non parcendum corpori» Non in honore aliquo ad saturitatem carnis»

LECT· IN SANCTUM PASCHA DOMINICO

XI· [3,1] Igitur si conresurrexistis cum christo» Quae sursum sunt quaerite ubi christus est in dextera dei sedens» [2] Quae sursum sunt sapite· non quae super terram»

[3] Mortui enim estis· et uita uestra abscondita est cum christo in deo» [4] Cum christus apparuerit uita uestra» Tunc uos apparebitis cum ipso in gloria»

XII· [5] Mortificate ergo membra uestra quae sunt

super terram» fornicationem· inmunditiam» libidinem concupiscentiam malam

Et auaritiam quae est simulacrorum seruitus»

[6]Propter quae uenit ira dei in filios diffidentiae»

[7]In quibus et uos ambulastis aliquando cum uiueretis in illis

XIII· [8]Nunc autem deponite et uos omnia iram indignationem» Malitiam blasphemiam· turpem sermonem de ore uestro

[9]Nolite mentire inuicem

expoliantes uos ueterem hominem cum actibus eius

[10]Induentes nouum» Eum qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creauit eum»

[11]Ubi non est gentilis et iudaeus· circumcisio et praeputium» Barbarus et scytha» Seruus et liber· sed omnia· et in omnibus christus +

XIIII· [12]Induite uos ergo· Sicut electi dei sancti et dilecti» Uiscera misericordiae»

Benignitatem· humilitatem» Modestiam· patientiam» [13]Subportantes inuicem» Et donantes uobismet ipsis» Si quis aduersus aliquem habet quaerellam» Sicut et dominus donauit uobis ita et uos·

XV· [14]Super omnia haec caritatem autem habentes quod est uinculum perfectionis» [15]Et pax christi exultet in cordibus uestris»

In qua et uocati estis in uno corpore» Et grati estote» [16]Uerbum christi habitet in uobis abundanter»

In omni sapientia docentes et commonentes uosmet ipsos» Psalmis· hymnis canticis spiritalibus» In gratia cantantes in cordibus uestris deo»

[17]Omne quodcumque facitis in uerbo aut in opere

Omnia in nomine domini ihesu christi» Gratias agentes deo et patri per ipsum

XVI· [18]Mulieres subditae estote uiris sicut oportet in domino

XVII· [19]Uiri diligite uxores et nolite amari esse ad illas

XVIII· [20]Fili oboedite parentibus per omnia· hoc enim placitum est in domino

XVIIII· [21]Patres nolite ad iracundiam prouocare filios uestros ut non pusillo animo fiant

XX· [22]Serui oboedite per omnia dominis carnalibus·

Non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes· Sed in simplicitate cordis timentes dominum

[23]Quodcumque facitis ex animo operamini· Sicuti domino et non hominibus·

[24]Scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis· Domino christo seruite· [25]Qui enim iniuriam facit recipiet id quod inique gessit·

Et non est personarum acceptio aput deum ·

XXI· [4,1]Domini quod iustum est et aequum seruis praestate

Scientes quoniam et uos dominum habetis in caelis

XXII· [2]Orationi instate uigilantes in ea in gratiarum actione

[3]Orantes simul et pro nobis ut deus aperiat nobis ostium uerbi ad loquendum mysterium christi· Propter quod etiam uinctus sum [4]ut manifestem illum ita ut oportet me loqui

XXIII· [5]In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt tempus redimentes· [6]Sermo uester semper in gratia sale sit conditus

Ut sciatis quomodo oporteat uos unicuique respondere

XXIIII· [7]Quae circa me sunt omnia uobis nota faciet Tychicus carissimus frater

Et fidelis minister et in domino [8]quem misi ad uos hoc ipsum ut cognoscat quae circa uos sunt· Et consoletur corda uestra· [9]cum onesimo carissimo et fideli fratre qui est ex uobis· Omnia quae hic agunt nota facient uobis

XXV· [10]Salutat uos aristharcus concaptiuus meus· et marcus consobrinus barnabae· De quo accepistis mandata·

Si uenerit ad uos suscipite illum· [11]et ihesus qui dicitur iustus qui sunt ex circumcisione· Hi soli sunt adiutores mei in regno dei qui mihi fuerunt solacio

XXVI· [12]Salutat uos ephaphras qui ex uobis est seruus christi ihesu· Semper sollicitus pro uobis in orationibus· Ut stetis perfecti et pleni in omni uoluntate dei· [13]Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro uobis· Et pro his qui sunt laodiciae et qui hierapoli·

XXVII· [14]Salutat uos lucas medicus carissimus et demas·

XXVIII· [15]Salutate fratres qui sunt laodiciae et nympham et quae in domo eius est ecclesia·

XXVIIII· [16]Et cum lecta fuerit aput uos epistula· facite ut et in laodicensium ecclesia legatur· Et eam quae laodicensium est ad uos legatur

XXX· [17]Et dicite archippo uide ministerium quod accepisti in domino ut illud inpleas

XXXI· [18]Salutatio mea manu pauli memores estote uinculorum meorum· Gratia domini nostri uobiscum· amen

c. IV, 12–18.

. . . .

EXP· AD COLOSSENSES
INC· AD LAODICENSES

. . . .

Timotheum instituit et docet de ordinatione episcopatus et diaconii· et omnis ecclesiasticae disciplinae

[1]Paulus apostolus non ab hominibus· Neque per hominem sed per ihesum christum·

Fratribus qui sunt laodiciae· [2]Gratia uobis et pax a deo patre et domino ihesu christo· [3]Gratias ago christo per omnem orationem meam

Quod permanentes estis in eo et perseuerantes in operibus eius promissum expectantes in diem iudicii· [4]Neque destituant uos quorundam uaniloquia insinuantium·

Ut uos euertant a ueritate euangelii quod a me praedicatur· [5]Et nunc faciet deus ut qui sunt ex me ad profectum ueritatis euangelii deseruientes·

1–5.

Et facientes benignitatem operumque salutis uitae aeternae

II· [6]Et nunc palam sunt uincula mea quae patior in christo. Quibus laetor et gaudeo. [7]Et hoc mihi est ad salutem perpetuam quod ipsum factum orationibus uestris· et administrantem spiritum sanctum [8]siue per uitam siue per mortem· Est enim mihi uere uita in christo et mori gaudium. [9]Et in ipsum in uobis faciet misericordiam suam. Ut eandem dilectionem habeatis· et sitis unianimes

III· [10]Ergo dilectissimi ut audistis praesentia mei· ita retinete et facite in timore dei et erit uobis uita in aeternum. [11]Est enim deus qui operatur in uos· [12]et facite sine retractu· quaecumque facitis [13]et quod est dilectissimi gaudete in christo

IIII· Et praecauete sordidos in lucro [14]omnes sint petitiones uestrae palam aput deum· et estote firmi in sensu christi [15]et quae integra et uera et pudica· et iusta et amabilia facite [16]et quae audistis· et accepistis· in corde retinete et erit uobis pax

V· [18]Salutant uos sancti· [19]Gratia domini ihesu cum spiritu uestro· [20]Et facite legi colosensium uobis · · · · ·

6—20.

EXP· AD LAODICENSES
INC· AD TIMOTHEUM I·
ARGUMENTUM

Timotheus instruet· et docet de ordinatione episcopatus et de diaconii· Et omnis ecclesiasticae disciplinae scribens de laodicia·

EXP· ARG. INC· BREBIS

I. de fabulis et genealogiis et doctoribus uanis· ac peruersa doctrina· et plenitudine sanae doctrinae

II· de lege quod iustis· et omnibus sceleratis et de apostoli uita pristina et de misericordia dei super ignorantiam pro gratiam

III· de domino quod saluare peccatores in saeculum uenerit et de apostolo ad exemplum credentium misericordiam consecuto

IIII. de hymineo et alexandro traditis satanae

V· de orationib· pro hominib· et uniuersis. et quod omnes homines uelit saluos fieri deus

VI· de deo quod unus est· et de domino quod mediator dei et hominum unus est homo christus ihesus

VII de libertatem uirorum ac mulierum orandi in omni loco et habitu feminarum

VIII· de episcoporum et coniugum formulam idem episcopi qui et presbyteri dicebantur

VIIII de mysterio pietatis

X· de spiritu sancto nouissima tempora· et simulatores et infidelium perfidiam per apostolum praedicantem

XI· de profanis et animalib· fabulis et corporali exercitio pietatis

XII de labore sanctorum

XIII· de doctore quod se ipsum discipulis formulam bonis operib· in omnib· debeant exhibere

XIIII· de doctore quod nihil aliud quam doctrinam et iustitias domini semper debeant meditari

XV· de senioribus non increpandis

XVI· de ueris uiduis· et de uiduis filios habentibus

XVII· de uiduis adulescentiorib·

XVIII· de fidelibus uiduas filios habentibus

XVIIII· de praesbyteris praecedentibus maxime laborantibus doctrina

XX· de accusationem aduersus maiorem natum

XXI· de peccantibus publice corripientibus

XXII· de traditione apostolica non transeunda

XXIII· de manibus non temere inponendis et abstinentia peccaminum alienorum et quod infirmib· etsi ante abstinuerint ut uino modico liceat

XXIIII· de peccatis quorundam manifestis uel subsequentib· similiter et operibus bonis

XXV· de seruis

XXVI· de ductorib· ac ductorib· falsis et ab eis separatione sanctorum

XXVII· de sufficientia· et auaritia

XXVIII· de iustitia et omnib· uirtutib· sanctitatis et martyrio domini et aduentu et quod deum patrem nemo uidit hominum nec uidere potest

XXVIIII· de diuitibus istius saeculi

XXX de profanis nouitatibus uocum

EXP· BREBIS· INC· CORPUS EPISTULAE

[1,1]Paulus apostolus christi ihesu secundum imperium dei saluatoris nostri christi ihesu spei nostrae» [2]Timotheo dilecto filio in fide»

Gratia misericordia pax a deo patre· et christo ihesu domino nostro

[3]Sicut rogaui te ut remaneris ephesi· cum irem in machedoniam» Ut denuntiarem quibusdam ne aliter docerent» [4]Neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis» Que quaestiones praestant magis quam aedificationem dei· quae est in fide» [5]Finis enim praecepti est» Caritas de corde puro· et conscientia bona· et fide non ficta» [6]A quibus quidam aberrantes· conuersi sunt in uaniloquium»

[7]Uolentes esse legis doctores» Non intellegentes· neque quae locuntur neque de quibus adfirmant

II· Scimus autem quia bona est lex· si quis ei ligctime utatur» Sciens hoc quia iusto non est lex posita

Sed iniustis et non subditis
Impiis et peccatoribus
Sceleratis et contaminatis
patricidis et matricidis
homicidis· [10]fornicariis

Masculorum concubitoribus plagiariis· mendacibus periuriis» Et si quid aliut sanae doctrinae aduersatur» [11]Quae est secundum euangelium gloriae beati dei quod creditum est mihi» [12]Gratias ago ei qui me confortauit christo ihesu domino nostro·

Quia fidelem me existimauit· ponens in ministerio» [13]Qui primus fui blasphemus et persecutor· et contumeliosus· Sed misericordiam dei consecutus sum·quia ignorans feci in incredulitate» [14]Superabundauit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione quae est in christo ihesu

III [15]Fidelis sermo et omni acceptione dignus· quia christus ihesus uenit in hunc mundum peccatores saluos facere» Quorum primus ego sum»

[16]Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primum ostenderet christus ihesus omnem patientiam» Ad exemplum

eorum qui credituri sunt illi in uitam aeternam. [17] Regi autem saeculorum inmortali inuisibili. Soli deo honor et gloria. in saecula saeculorum. AMEN

IIII. [18] hoc praeceptum commendo tibi fili timotheae. Secundum praecedentes in te prophetias. Ut milites in illis bonam militiam [19] habens fidem et bonam conscientiam. Quam quidam repellentes circa fidem naufragauerunt. [20] Ex quibus est hymineus et alexander

Quos tradidi satanae ut discant non blasphemare

V. [2,1] Obsecro igitur primo omnium fieri. Obsecrationes orationes. postulationes. Gratiarum actiones. pro omnibus hominibus [2] pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt. Ut quietam et tranquillam uitam agamus in omni pietate et castitate. [3] Hoc enim bonum est et acceptum coram saluatori. nostro deo

[4] Qui omnes homines uult. saluos fieri et in agnitionem ueritatis uenire.

VI. Unus enim deus. unus et mediator dei et hominum.

Homo christus ihesus. [6] qui dedit redemptionem semetipsum pro multis. Testimonium temporibus suis

[7] In quo positus sum ego praedicator et apostolus.

Ueritatem dico. non mentior. Doctor gentium in fide et ueritate

VII. [8] Uolo ergo uiros orare in omni loco leuantes puras manus sine ira et disceptatione. [9] Similiter et mulieres in habitu ornato. Cum uerecundia et sobrietate.

Ornantes se. non in tortis crinibus. aut auro aut margaritis. Uel ueste praetiosa. [10] Sed quod decet mulieres promittentes pietatem per bonam conuersationem.

[11] Mulier in silentio discat. cum omni subiectione.

[12] Docere autem mulierem non permitto. Neque dominari in uirum sed esse in silentio. [13] Adam enim primus formatus est. Deinde euua [14] et adam non est seductus. Mulier autem seducta in preuaricatione fuit. [15] Saluabitur autem per filiorum regenerationem

Si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum
sobrietate

VIII [1] [1] Fidelis sermo• Si quis episcopatum desiderat
bonum opus desiderat•

[2] Oportet ergo episcopum inreprachensibilem esse• Unius
uxoris uirum• Sobrium prudentem• hornatum hospitalem
doctorem

[3] Non uinolentum non percussorem• Sed modestum• Non
litigiosum non cupidum• [4] Suae domui bene praepositum

Filios habentem subditos cum omni castitate•

[5] Si quis autem domui suae praeesse nescit• quomodo
ecclesiae dei diligentiam habebit• [6] Non neophitum• ne in
superbia elatus in iudicium incidat diaboli• [7] Oportet autem
illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt•

Ut non in opprobium incidat et laqueum diaboli

LECT DE ORDINA-TIONIS

[8] Diacones similiter pudicos• Non bilingues non multo
uino deditos

Non turpe lucrum sectantes• [9] Habentes mysterium fidei
in conscientia pura• [10] Et hii autem probentur primum et sic
ministrent• Nullum crimen habentes•

[11] Mulieres similiter pudicas• non detrahentes

Sobrias fideles in omnibus

[12] Diacones sint unius uxoris uiri• Qui filiis suis bene
praesunt et suis domibus• [13] Qui enim bene ministrauerint
gradum bonum sibi adquirunt

•VIIII• [14] haec tibi scribo sperans me uenire ad te cito•

[15] Si autem tardauero ut scias quomodo oporteat te in
domo dei conuersari•

Quae est ecclesia dei uiui

LECTIO IN [illegible]

Columna et firmamentum ueritatis• + [16] Et manifeste
magnum est pietatis sacramentum

Quod manifestatum est in carne• Iustificatum est in spiritu•
Apparuit angelis praedicatum est gentibus• Creditum…

X• [4, 1] Spiritus autem manifeste dicit

quia in nouissimis temporibus discedent quidam a fide
attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum

[2]In hypochrisi loquentium mendacium· Et cauteriatam habentium suam conscientiam» [3]Prohibentium nubere» Abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognouerunt ueritatem» [4]Quia omnis creatura dei bona» Et nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur» [5]Sanctificatur enim per uerbum dei et orationem

[6]Haec proponens fratribus bonus eris minister christi ihesu· enutritus uerbis fidei· et bonae doctrinae quam adsecutus es»

XI [7]Ineptas autem et aniles fabulas deuita» Exerce te ipsum ad pietatem»

[8]Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est

Pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens uitae quae nunc est et futura» +

XII· [9]Fidelis sermo et omni acceptione dignus» [10]In hoc enim laboramus et maledicimur quia sperauimus in deum uiuum» Qui est saluator omnium hominum maxime fidelium LECT· DE ORDINATIONIS·

XIII· [11]Praecipe et doce [12]nemo adulescentiam tuam contemnat» Sed exemplum esto fidelium· in uerbo· in conuersatione» In caritate· in fide· in castitate

[13]Dum uenio attende lectioni· et exhortationi doctrinae· [14]noli neglegere gratiam quae in te est» Quae data est tibi per prophetiam cum inpositione manum praesbyterii»

XIIII· [15]haec meditare· in his esto ut profectus tuus manifestus sit omnibus·

[16]Attende tibi et doctrinae insta in illis» hoc enim faciens· et te ipsum saluum facies et qui te audiunt» +

XV· [5,1]Seniorem ne increpaueris sed obsecra ut patrem

Iuuenes ut fratres· [2]anus ut matres» Iuuenculas ut sorores in omni castitate

XVI· [3]Uiduas honora quae uere uiduae sunt· [4]si qua autem uidua filios aut nepotes habet· discat primum domum suam regere» Et mutuam uicem reddere parentibus· hoc enim acceptum est coram deo» [5]Quae autem uere uidua est et

desolata· Sperauit in deum· et instat obsecrationibus et orationibus nocte et die

[6] Nam quae in diliciis est uiuens mortua est» [7] Et hoc praecipe ut inrepraehensibiles sint» [8] Si quis autem suorum· et maxime domesticorum curam non habet· fidem negauit et est infideli deterior»

[9] Uidua elegatur· non minus LX annorum quae fuerit unius uiri uxor· [10] In operibus bonis testimonium habens» Si filios educauit· si hospitio recepit

Si sanctorum pedes lauit· si tribulationem patientibus subministrauit»

Si omnem opus bonum subsecuta est

XVII· [11] Adulescentiores autem uiduas deuita» Cum enim luxuriatae fuerint in christo nubere uolunt»

[12] Habentes damnationem quia prima fidem inritam fecerunt· [13] Simul autem et otiosae discunt circuire domos» Non solum otiosae· sed et uerbosae curiosae loquentes quae non oportet» [14] Uolo ergo iuueniores nubere filios procreare» Matres familias esse· nullam occansionem dare aduersario maledicti gratia

[15] Iam enim quaedam· conuersae sunt retro satanan·

XVIII· [16] Si quis fidelis· uel si qua fidelis habet uiduas subministret illis et non grauetur ecclesia» Ut his quae uerae uiduae sunt sufficiat

XVIIII· [17] Qui bene praesunt praesbyteri duplici honore digni habeantur· maxime qui laborant in uerbo et doctrina

IN DEUTERONOMIO

[18] Dicit enim scriptura· non infrenabis· os· boui trituranti» Et dignus est operarius mercedem suam·

XX· [19] Aduersus praesbyterum accusationem noli recipere» Nisi duobus et tribus testibus»

XXI· [20] Peccantes coram omnibus argue ut ceteri timorem habeant

XXII· [21] Testor coram deo et christo ihesu et electis angelis» Ut haec custodias sine praeiudicio» Nihil faciens in aliam partem declinando

XXIIII· [22] Manus cito nemini inposueris» Neque communicaueris peccatis alienis

c. V, 5—22.

Te ipsum castum custodi»

[23] Noli adhuc aquam bibere sed uino modico utere propter sthomacum tuum et frequentes tuas infirmitates»

XXIIII· [24] Quorundam hominum peccata manifesta sunt praecidentia ad iudicium» Quosdam autem et subsequuntur

[25] Similiter et facta bona manifesta sunt· et quae aliter se habent abscondi non possunt»

XXV· [6,1] Quicumque sunt sub iugo serui» Dominos suos omni honore dignos arbitrentur» Ne nomen domini et doctrina blasphemetur

[2] Qui autem fideles habent dominos non contemnat quia fratres sunt

Sed magis seruiant quia fideles sunt et dilecti»

Qui beneficii participes sunt»

XXVI· Haec doce et exhortare [3] Si quis aliter docet et non adquiescit sanis sermonibus domini nostri ihesu christi» Et ei qui secundum pietatem est doctrinae» [4] Superbus nihil sciens sed languens circa quaestiones et pugnas uerborum· ex quibus· uriuntur» Inuidiae· contentiones· blasphemiae suspiciones malae» [5] Conflictationes hominum mente corruptorum· et quia ueritate priuati sunt

Existimantium quaestum esse pietatem

XXVII· [6] Est autem quaetus magnus» Pietas cum sufficientia» + [7] Nihil enim intulimus in hunc mundum aut dubium· uerum tamen nec auferre quid possumus» [8] habentes autem alimenta· et quibus tegamur· his contenti sumus» [9] Nam qui uolunt diuites fieri incidunt in temptationem et laqueum diaboli» LECTIO COTIDIANA

Et desideria multa· inutilia et nociua· quae mergunt homines in interitum et perditionem»

[10] Radix enim omnium malorum est auaritia» Quam quidam adpetentes errauerunt a fide· et inseruerunt se doloribus multis

XXVIII· [11] Tu autem homo dei haec fuge

Sectare uero iustitiam pietatem· fidem· caritatem» Patientiam· mansuetudinem» [12] Certa bonum certamen fidei»

adpraehende uitam aeternam in qua uocatus es»

Et confessus es· bonam confessionem coram multis testibus» [13]Praecipio tibi coram deo qui uiuificat omnia» Et christo ihesu· qui testimonium reddidit sub pontio pilato bonam confessionem»

[14]Ut serues mandatum sine macula inrepraehensibilem usque in aduentum domini nostri ihesu christi» [15]Quem suis temporibus ostendit» Beatus et solus potens» Rex regum et dominus dominantium» [16]Qui solus habet inmortalitatem

Et lucem inhabitans inaccessibilem» Quem uidit nullus hominum· Sed nec uidere potest» Cui honor et imperium sempiternum· amen» +

XXVIIII· [17]Diuitibus huius saeculi praecipe non sublime sapere neque sperare in incerto diuitiarum

Sed in deo qui praestat nobis omnia abunde ad fruendum» [18]Bene agere diuites fieri in operibus bonis· facile tribuere communicare» [19]Thensaurizare sibi fundamentum bonum in futurum» Ut adpraehendant ueram uitam»

XXX· [20]O timotheae· depositum custodi· uitans· profanas uocum nouitates

Et obpositiones falsi nominis scientiae [21]quam quidam promittentes circa fidem exciderunt· gratia tecum· AMEN»

c. VI, 12—21.

EXP· AD TIMOTHEUM I·

INC· ARG· AD EIUSDEM II

Item timotheo scribit de exhortatione martyrii· et de omnes regulas ueritatis et quid futurum sit temporibus nouissimis et de sua passione scribit ei ab urbe roma . . . .

EXPL· ARG· INC· BREBIS

. . . .

I· de eunice adq· loide matre auiam timothei et quod sancti non spiritum timoris acciperint· Sed uirtutis et caritatis

II· de domino deo non secundum opera nostra sed secundum suum propositum ante tempora aeterna sanctos suos ad gratiam prouocante·

III· de formula sanae doctrinae· et de asianorum perfidia· ex quibus erant phyletus et hermogenis· et de fide onesifori ac sollicitudine

IIII· de tradenda doctrina fidelibus qui idonei erunt aliquos erudire

V· de dei milite expedito et athelete conparatione

VI· de fructu laborantis agriculae

VII· de resurrectione domini ex mortuis

VIII· de sanctis et commorientib· domino et conuiuentibus ac tolerantibus pariter adque regnantibus

VIIII· de contentiones et subuersiones uerborum

X· de seductoribus

XI· de magna domu· uasa diuersis generib· continente

XII· de claritate ac prae cum sanctis

XIII· de quaestionib· stultis

XIIII· de apostolo nouissima tempora et seductores iniquitates omnes et scelera praedicantem

XV· de uirtutib· sanctis et persecutionibus pauli et omnium semper tribulationem sanctorum

XVI· de timotheo ab infantia sacris litteris instituto

XVII· de scriptura diuinitus inspirata

XVIII· de apostolo testificantem timotheum ut oportunae insistere ad docendum

XVIIII· de apostolo praedicante tempus quo sanam doctrinam homines refutarent

XX· de apostolo martyrium suum et liberationi de saeculo praedicante

XXI· de timotheo et dema crescente tito· luca· marco tychico· et carpo et de afferenda paenulam et libris maxime uero membranis

XXII· de alexandro erario apostolum persequente

XXIII· de prima apostoli defensione

XXIIII· de priscilla· et aquila· et onesifori domo et erasto et trofimo

XXV· de eubulo et pudente· et lino et claudia et fratribus uniuersis . . . .

EXPL· BREB· INC· CORPUS· EPIST

. . . .

[1,1]Paulus apostolus christi ihesu· per uoluntatem dei» Secundum promissionem uitae quae est in christo ihesu [2]Timotheo carissimo filio

Gratia misericordia pax a deo patre et christo ihesu domino nostro

[3]Gratias ago deo meo cui seruio a progenitoribus in conscientia pura» Quam sine intermissionem habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die [4]desiderans te uidere» Memor lacrimarum tuarum ut gaudii inplear» [5]Recordationem· accipiens eius fidei quae est in te non ficta

Quae et habitauit primum in auia tua loide· et matre tua eunuce» Certus sum autem quod et in te» [6]Propter quam causam admoneo te» Ut resuscites gratiam dei quae est in te per inpositionem manum mearum» [7]Non enim dedit nobis deus spiritum timoris» Sed uirtutis et dilectionis et sobrietatis

II· [8]Noli itaque erubiscere testimonium domini nostri neque me uinctum eius» Sed conlabora euangelium secundum uirtutem dei [9]qui nos liberauit» Et uocauit uocatione sua sancta·

Non secundum opera nostra· sed secundum propositum suum» Et gratiam quae data est nobis in christo ihesu· ante tempora saecularia» [10]Manifestata est autem nunc per inluminationem saluatoris nostri ihesu christi» Qui destruxit quidem mortem

Inluminauit autem uitam et incorruptionem per euangelium [11]in quo positus sum· ego praedicator· et apostolus· et magister gentium» [12]Ob quam causam haec patior· sed non confundor» Scio enim cui credidi» Et certus sum quia potens est depositum meum seruare in illum diem

III· [13]Formam habe sanorum uerborum quae a me audisti» In fide et dilectione in christo ihesu» [14]Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in uobis»

[15]Scis hoc quod auersi sunt a me omnes qui in asia sunt ex quibus est phygelus et hermogenis» [16]Det misericordiam dominus onesifori domui» Quia saepe me refrigerauit» Et catenam meam non erubuit» [17]Sed cum romam uenisset sollicite me quaesiit· et inuenit» Det illi dominus inuenire miseri-

cordiam a domino in illa die» Et quanta ephesi ministrauit tu melius nosti

IIII· [2,1]Tu ergo fili mihi confortare in gratia quae est in christo ihesu» [2]Et quae audistis a me per multos testes

Haec commenda fidelibus hominibus· qui idonei erunt et alios docere»

[3]Labora sicut bonus miles christi ihesu

V· [4]Nemo militans deo inplicat se negotiis saecularibus ut ei placeat cui se probabit» [5]Nam et qui certat in agonem· non coronatur nisi legitime certauerit» LECT· IN IEIUNIO SANCTI ANDREAE

VI· [6]Laborantem agricolam· Oportet primum de fructibus accipere» [7]Intellege quae dico» Dabit enim tibi dominus intellectum in omnibus

VII· [8]Memor esto dominum ihesum christum resurrexisse a mortuis

Ex semine dauid secundum euangelium meum» [9]In quo labor usque ad uincula quasi male operans·

Sed uerbum dei non est allegatum» [10]Ideo omnia sustineo· propter electos ut ipsi salutem consequantur» Quae est in christo ihesu + cum gloria caelesti

VIII· [11]Fidelis sermo· nam si conmortui sumus et conuiuemus» [12]Si sustinebimus et conregnabimus» Si negauerimus et ille negauit nos» [13]Si non credimus ille fidelis permanet» Negare se ipsum non potest» [14]Haec conmone testificans coram domino» Noli uerbis contendere in nihil utile est· nisi ad subuersione audientium»

[15]Sollicite cura te ipsum probabile exhibere deo» Operarium inconfusibilem» Recte tractantem uerbum ueritatis

VIIII· [16]Profana autem inaniloquia deuita· multum enim proficient ad impietatem»

[17]Et sermo eorum ut cancer serpit» Ex quibus est hymineus· et phyletus· [18]qui a ueritate exciderunt» Dicentes resurrectionem iam esse factam» Et subuertunt quorundam fidem»

X· [19]Sed firmum fundamentum dei stetit habens signaculum hoc» Cognouit dominus qui sunt eius» Et discedat ab iniquitate· Omnis qui nominat nomen domini»

XI· [20]In magna autem domo·

Non solum sunt uasa aurea et argentea· Sed et lignea et fictilia· Et quaedam autem in contumelia

[21]Si quis ergo mundauerit se ab istis· Erit uas in honorem sanctificatum et utile deo· Ad omnem opus bonum paratum

XII· [22]Iuuenilia autem desideria fuge· Sectare uero iustitiam fidem caritatem pacem· cum his qui inuocant dominum de·corde puro

XIII· [23]Stultas autem et sine disciplina quaestiones euita sciens quia generant lites·

[24]Seruum autem domini non· oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes·

Docibilem patientem·

[25]Cum modestia corripientem eos qui resistunt ueritati

Ne quando det illis deus paenitentiam ad ignoscendam ueritatem· [26]Et resipiscant· a diaboli laqueis·

A quo capti tenentur ad ipsius uoluntatem·

XIIII· [3,1]Hoc autem scito quod in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa· [2]Et erunt homines se ipsos amantes· Cupidi elati· superbi· blasphemi· parentibus inoboedientes ingrati scelesti· [3]Sine affectione sine pace

Criminatores· incontinentes inmites sine benignitate· [4]Proditores· proterbi· tumidi· Uoluptatium· amatores magis quam dei [5]habentes speciem quidem pietatis·

Uirtutem autem eius abnegantes et hos diuita· [6]Ex his enim sunt qui petrant domos et captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis quae ducuntur uariis desideriis· [7]Semper discentes· et numquam ad scientiam ueritatis peruenientes· [8]Quemadmodum autem iannes et mambres· restituerunt moysi· ita et hii resistunt ueritati· Homines corrupti mente· Reprobi circa fidem· [9]Sed ultra non proficient· Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus· Sicut et illorum fuit·

XV· [10]Tu autem adsecutus es doctrinam meam· Institutionem propositum fidem longanimitatem· Dilectionem· patientiam· [11]persecutiones· passiones·

Qualia mihi facta sunt antiochiae iconio lystris quales persecutiones sustenui• Et ex omnibus me eripuit dominus [12] et omnes qui uolunt pie uiuere in christo ihesu persecutionem patientur• [13] Mali autem homines et seductores proficient in peius• Errantes et in errore mittentes•

XVI· [14] Tu uero permane in his quae didicisti· et credita sunt tibi• Sciens a quo didiceris· [15] et quia ab infantia sacras litteras nosti

Quae te possent instruere ad salutem per fidem quae est in christo ihesu•

XVII· [16] Omnis scriptura diuinitus instituta• Et utilis ad docendum• ad arguendum ad corrigendum• Ad erudiendum in iustitia• [17] Ut perfectus sit homo dei• Ad omnem opus bonum instructus• IN NATALE SANCTI IOHANNIS·

XVIII· [4,1] Testificor coram deo et christo ihesu• Qui iudicaturus est uiuos ac mortuos•

Et aduentum ipsius et regnum eius• [2] Praedica uerbum insta oportune inportune• Argue obsecra· increpa· In omni patientia· et doctrina

XVIIII· [3] Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt• Sed secundum sua desideria coacerbabunt sibi magistros• Prurientes auribus• [4] Et a ueritate quidem auditum auertent• Ad fabulas autem conuertentur•

XX· [5] Tu uero uigila in omnibus labora· opus fac euangelistae• Ministerium tuum imple· Sobrius esto• [6] Ego enim iam delibor

Et tempus meae resolutionis instat• [7] Bonum certaui certamen• Cursum consummaui· fidem seruaui• [8] In reliquo reposita est mihi corona iustitiae

Quam reddet mihi dominus in illo die iustus iudex• Non solum autem mihi• Sed et his qui diligunt aduentum eius• ✝

XXI· [9] Festina uenire ad me cito

[10] demas enim me dereliquit

diligens hoc saeculum· et abiit thessallonicam•

Crescens in galatia• Titus in dalmatia• [11] Lucas est mecum solus• Marcum adsume et adduc tecum est mihi utilis in

ministerio» [12] Tychicum autem misi ephesum [13] pannulam quam reliqui throade aput carpum» Ueniens adfers tecum· et libros maxime autem membranas

XXII· [14] Alexander aerarius multa mala mihi ostendit» reddat ei dominus secundum opera eius» [15] Quem et tu deuita· ualde enim restitit uerbis nostris

LECT· IN IEIUNIO SACTI LAURENTI

XXIII [16] In prima mea defensione nemo mihi adfuit· Sed omnes me dereliquerunt

Non illis reputetur» [17] Dominus autem mihi adstitit· et confortauit me» Ut per me praedicatio inpleatur» Et audiant omnes gentes» Et liberatus sum de ore leonis» [18] Liberauit me dominus ab omni opere malo» Et saluum faciet in regno suo caeleste» Cui gloria in saecula saeculorum» +

XXIIII· [19] Saluta priscillam et aquilam» Et onesifori domum» [20] Erastus remansit corinthi» Throphemum autem reliqui infirmum mileti» [21] Festina ante hiemen· uenire·

XXV· Salutat te eubolus et pudens· et linus et claudia Et fratres omnes· [22] Dominus ihesus christus cum spiritu tuo· gratiam nobiscum· amen· +

c. IV, 12—22.

. . . .

EXP· AD TIMOTHEUM II·
INC· AD TITUM ARGUMENTUM

. . . .

Titum communefacit et instruit de constitutione praesbyterii. et de spiritali conuersatione· et hereticis uitandis· qui in scripturis iudaicis credunt scribit a nicopoli . . . .

EXPL· ARG· INC· BREBIS

I· de domino patre quod ante aeterna tempora dominum filium nobis promiserit· quem postea suis temporib· declarauit

II· de episcopi formula· et quod idem quondam episcopi fuerint qui et praesbyteri dicebantur· et de seductoribus ecclesiarum

III· de senibus et iuuenibus et quod doctor in omnib· bonis exemplum debeat esse discipulis

IIII· de seruis et quod omnib· gratia dei inluxerit salutaris·

V· de imperio docentium et subiectione principib· ač potestatib. ad omnem opus bonum et de uirtutibus omnibus et quo non secundum opera hominum sed secundum uoluntatem suam· cui uoluerit dominus miseretur

VI· de credentibus deo ut praeesse curent operib· bonis

VII· de quaestionibus et genealogiis legis contentionibus deuitandis

VIII· de heretico homine cum semel correptus fuerit euitando

VIIII· de tito et artima et tychico et zena legis perito et apollo· de apostolo doctrinam suis a bona opera ne infructuosi fierent et usos necessarios pollicente

X· de apostolo diligentes eum per epistulas salutante

. . . .

EXP· BREB· INC· CORPUS EPIST·

[1,1] Paulus seruus dei apostolus autem christi ihesu· Secundum fidem electorum dei

Et agnitionem ueritatis quae secundum pietatem est [2] in spem uitae aeternae

Quam promisit qui non mentitur deus ante tempora saecularia· [3] Manifestauit autem temporibus suis uerbum suum

In praedicatione quae credita est mihi· Secundum praeceptum saluatoris nostri· [4] Tito dilecto filio secundum communem fidem· Gratia· et pax a deo patre et christo ihesu saluatore nostro

II· [5] Huius rei gratia· reliqui te cretae ut ea quae desunt corrigas· Et constituas per ciuitates praesbyteros sicut et ego tibi disposui· [6] Si quis sine crimine est· Unius uxoris uir· filios habens fideles· Non in accusatione luxuriae aut non subditos· [7] Oportet enim episcopum sine crimine esse· Sicut dei dispensatorem· Non superbum· non iracundum· Non uinolentum non percussorem· Non turpilucri cupidum· [8] Sed hospitalem· benignum sobrium· iustum· sanctum continentem· [9] Amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem ser-

monem• Ut potens sit et exhortari in doctrina sana• Et eos qui contradicunt arguere

[10]Sunt enim multi etiam inoboedientes uaniloqui et seductores• Maxime qui de circumcisione sunt• [11]Quos oportet redargui• Qui uniuersas domos subuertent• Docentes quae non oportent turpilucri gratia• [12]Dixit quidam ex illis• proprius ipsorum propheta•

Cretensis• semper mendaces• Malae bestiae uentris pigri• [13]Testimonium hoc uerum est•

Quam ob causam increpa illos dure• Ut sani sint in fide• [14]Non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum auersantium se a ueritate

[15]Omnia munda mundis•

coinquinatis autem et infidelibus nihil mundum

Sed inquinatae sunt eorum et mens et conscientia• [16]Et confitentur se nosse deum• Factis autem negant cum sunt abominati et incredibiles• Et ad omnem opus bonum reprobi•

III• [2,1]Tu autem loquere quae decet sanam doctrinam

[2]Senes ut sobrii sint• pudici• prudentes• Sani in fide• in dilectione• in patientia• [3]Unus similiter in habitu sancto• Non criminatices• non uino multo deditos• Bene docentes• [4]ut prudentiam doceant• Adulescentulas ut uiros suos diligant filios ament• [5]prudentes sobrias• castas• Domus curam habentes• benignas subditas uiris suis ut non blasphemetur uerbum dei• [6]Iuuenes similiter hortare ut sobrii [7]in omnibus• Te ipsum praebe exemplum bonorum operum in doctrina in integritate• In grauitate [8]in uerbum sanum•

Inreprаehensibilem• Ut is qui est aduerso est uereatur• Nihil habens dicere malum de nobis

IIII• [9]Seruos dominis suis subditos esse in omnibus• placentes non contradicentes• [10]non fraudantes•

Sed in omnibus fidem bonam ostendentes• Ut doctrinam

LECTIO IN EPIFANIA

salutaris nostri dei ornent in omnibus• + [11]Apparuit enim gratia dei saluatoris nostri in omnibus hominibus [12]erudiens nos• ut abnegantes impietatem et saecularia desideria• Sobrie et iuste• et pie• uiuamus in hoc saeculo• [13]Spectantes beatam

spem et aduentum gloriae magni dei et saluatoris nostri ihesu christi•

[14]Qui dedit semet ipsum pro nobis• Ut nos redemeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem• Sectatorem bonorum operum

V· [15]Haec loquerè et haec exhortare· et argue cum omni imperio• Nemo te contemnat• [3,1]admone illos principibus et potestatibus subditos esse• Dicto oboedire· ad omne opus bonum paratos esse

[2]Neminem blasphemare

Non litigiosos esse sed modestos• Omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines• [3]Eramus ergo et nos aliquando insipientes· et increduli errantes• Seruientes desideriis et uoluptatibus uariis• In malitia et inuidia agentes•

Odibiles odientes inuicem

[4]Cum autem benignitas et humanitas apparuit saluatoris dei nostri• [5]Non ex operibus iustitiae quae fecimus nos• Sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit• Per labacrum regenerationis et renouationis spiritus sancti• [6]Quem infudit in nos abunde per ihesum christum saluatorem nostrum• + [7]Ut iustificati in gratia ipsius heredes simus• Secundum spem uitae aeternae

VI· [8]Fidelis sermo est· et de his uolo te confirmare• Ut curam habeant bonis operibus praeesse qui credunt in deo• Haec sunt bona et utilia hominibus

VII· [9]Stultas autem quaestiones et genealogias• Et contentiones· Et pugnas legis deuita• Sunt enim inutiles et uanae

VIII· [10]hereticum hominem post unam et secundam correctionem deuita• [11]Sciens quia subuersus est qui eiusmodi est et delinquit cum sit proprio iudicio condemnatus•

VIIII· [12]Cum misero ad te arteman uel tythicum• Festina ad me uenire nicopoli

Ibi enim statui hiemare•

[13]Zenam legis peritum· et apollo sollicite praemitte•

Ut nihil illis desit• [14]Discant autem et nostris bonis operibus praeesse ad usus necessarios• Ut non sint infructuosi

X· [15]Salutant te qui mecum sunt omnes· Saluta qui
nos amant in fide· Gratia dei cum omnibus uobis·

c. III, 15.

. . . .

EXPL· AD TITUM

INC· AD PHILEMONEM ARG·

Philemoni familiares· Litteras facit· pro onesimo seruo eius· scribit autem ei a roma de carcere . . . .

EXP. ARG· INC· BREBIS

I· de philemone et appia et archippo et domestica eius ecclesia

II de philemone et apostolo pro eo in orationibus eius semper memoriam facientem

III· de apostolo sene et uincto philemoni imperantem eundemque pariter obsecrante pro onesimo seruo ipsius et parari sibi hospitium commendante

IIII de epapha concaptiuo apostoli· et marco et aristharco et dema et luca adiutoribus pauli . . . .

EXP. BREB· INC· EPISTULA·

[1]Paulus uinctus ihesu christi et timotheus frater·
Philemoni dilecto et adiutori nostro· [2]Et appiae sorori ca-
rissimae· Et archippo conmilitoni nostro· Et ecclesiae quae
est in domo tua· [3]Gratia uobis et pax a deo patre· nostro et
domino ihesu christo·

II· [4]Gratias ago deo meo semper promemoriam tui
faciens in orationibus meis·

[5]Audiens caritatem tuam et fidem quam habes in domino
ihesu et in omnes sanctos

[6]Ut communicatio fidei tuae euidens fiat in agnitione
omnis operis boni· quod in nobis est in christo ihesu·

1—6.

[7] Gaudium enim magnum habuimus· et consolationem in
caritatem tuam·
Quia uiscera sanctorum requieuerunt per te frater
III· [8] Propter quod multam fiduciam habentes in christo
ihesu· imperandi tibi quod ad rem pertinet· [9] propter caritatem
magis obsecro
Cum es talis ut paulus senex· Nunc autem et uinctus
ihesu christo· [10] Obsecro te pro meo filio· Quem genui in uin-
culis· [11] Onesimo qui tibi aliquando inutilis fuit· Nunc autem
et tibi et mihi utilis· [12] Quem remisi· tu autem illum id est·
ut uiscera mea suscipe· [13] Quem ego uolueram mecum retinere·
Ut pro te mihi ministraret in uinculis euangelii· [14] Sine con-
silio autem tuo nihil uolui facere· Uti ne uelut ex necessitatem
bonum tuum esset· Sed uoluntarium· [15] Forsitam enim ideo
secessit ad horam a te ut aeternum illum reciperes·. [16] Iam
non sicut seruum· Sed pro seruo carissimum fratrem· Maxime
mihi quanto autem magis tibi in caritate et in domino·
[17] Si ergo habes me socium suscipe illum sicut me
[18] Si autem aliquid nocuit tibi aut debet hoc mihi inputa
[19] Ego paulus scribsi mea manu· Ego reddam ut non
dicam tibi quod et te ipsum mihi debes· [20] Itaque frater ego
te fuar in domino
Refice uiscera mea in christo
[21] Confidens oboedientiae tuae scribsi tibi· Sciens quoniam
et super id quod dico facies· [22] Simul autem et para mihi
hospitium
Nam spero per orationes uestras donari me uobis
IIII· [23] Salutat te epaphras concaptiuus meus in christo
ihesu [24] marcus aristharcus demas et lucas adiutores mei·
[25] Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu uestro· AMEN

7—25.

EXP· AD PHILEMONEM·

INC· AD HEBRAEOS CAPIT·

. . . .

I. Narratio deitatis christi in gloria patris et potestatis omnium cum purificatione eorum qui super terra sunt postquam ascendit in caelestem gloriam quoniam gloria christi non est angelica sed deitatis

II. Et opifex propter quod non in praesenti saeculo in quo sunt ministri sed futura dispensatione

III. Quoniam incorporatus est secundum adiunctionem quae ad nos est ad salutem hominum propter quod ei adiungimur

IIII. Quoniam credendum est christo sicut et mosi crediderunt. Sublimiorem tamen quasi deum et hominem sciendum esse et timendam antiquorum defluxinem.

V. Exhortatio destinationis ad manifestissimam requiem

VI. De terribili iudicio ac uerbo futuro per omnibus et de suauitate gratiae sacerdotalis ab eo qui similiter pro nobis passus est ut homo.

VII. Obiurgatio quasi adhuc egeant introductionem et exhortatio ad perfectionem et obsecratio in laudem

VIII. Quia firma est dei repromissio et hoc cum dei sacramento

VIIII. de melcisedech qui forma est christi secundum nomen et ciuitatem et uitam et sacerdotium et quia praehonoratus est abrahae

X. Quoniam cessauit sacerdotium aaron quod super terram et stabit uerbum caeleste quod est christi ex alio genere non secundum carnem nec secundum legem carnalem.

Eminentia secundi testamenti ad prioris in propitiationem et sanctificationem

De sanguine christi in quo nouum est testamentum quia in ipso est certissima purificatio in perpetuo

Non ea quae in sanguine animalium quae in terra offeruntur . . . .

EXP. CAPITULA. INC.
CORPUS EPISTULAE

. . . .

[1,1] Multifariam et multis modis olim deus loquens patribus in prophetis· Nouissime diebus istis locutus est nobis in filio [2] quem constituit heredem uniuersorum· Per quem fecit et saecula· [3] Qui cum sit splendor gloriae et figura substantiae eius IN NATALE DOMINI

Portans quoque omnia uerbo uirtutis suae purgationem peccatorum faciens· Sed et ad dexteram maiestatis in excelsis·

[4] Tanto melior angelis effectus· Quanto differentius prae illis nomen hereditauit·

II· [5] Cui enim dixit aliquando angelorum filius meus es tu ego hodie genui te· Et rursus ego ero illi in patre et ipse erit mihi in filium

[6] Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terrae dicit· Et adorent eum omnes angeli dei· [7] Et ad angelos quidem dicit

Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ,,ignis· [8] Ad filium autem· Thronus tuus deus in saeculum ,,saeculi· Uirga aequitatis uirga regni tui· [9] Dilexisti iustitiam ,,et odisti iniquitatem· propterea unxit te deus deus tuus· oleo ,,laetitiae prae participibus tuis·

, [10] Et tu in principio domine terram fundasti· Et opera ,manuum tuarum sunt caeli· [11] ipsi peribunt tu autem perma- ,nebis· Et omnia ut uestimentum ueterescent [12] et uelut amictum ,inuolues eos· ut uestimentum et mutabuntur·

, Tu autem idem est· et anni tui non deficient·

[*II*·] III· [13] Ad quem autem angelorum dixit aliquando· ,Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabillum ,pedum tuorum

IIII· [14] Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi· propter eos qui hereditatem capiunt salutis· [2,1] propterea abundantius oportet obseruare nos· ea quae audiuimus· Ne forte pereffluamus· [2] Si enim qui per angelos dictus sermo· factus est firmus

Et omnis praeuaricatio et inoboedientia accepit iustam mercedis retributionem· [3] Quomodo nos effugiemus· Si tantam neglexerimus salutem

c. I, 1 — II, 3.

V· Quae cum initium accepisset enarrari per dominum ab eis qui audierunt· In nobis confirmata est

[4]Contestante deo signis et portentis et uariis uirtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam uoluntatem» [5]Non enim angelis subiecit orbem terrae futurum de quo loquimur» [6]Testatus est autem in quodam loco dicens·

, VI· Quid est homo quod memor es eius aut filius ,hominis quoniam uisitas eum

[7]Minorasti eum paulo minus ab angelis gloriam et honorem coronasti eum· et constituisti eum super opera manuum tuarum» [8]Omnia subiecisti sub pedibus eius

VII· In eo enim quod ei omnia subiecit» Nihil demisit non subiectum ei» Nunc autem necdum uidemus omnia subiecta ei

VIII· [9]Eum autem qui modico quam angelis minoratus est» Uidemus ihesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum» Ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem»

[*III*·] VIIII· [10]Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia» Qui multos filios in gloriam adduxerat auctorem salutis eorum per passiones consummare» [11]Propter quam causam non confunditur fratres eos uocare [12]dicens»

„ X· Nuntiabo nomen tuum fratribus meis· In medio „ecclesiae laudabo te»

[13]Et iterum· ego ero fidens in eum» Et iterum·

„ Ecce ego et pueri mei quos mihi dedit deus» [14]Quia ergo pueri communicauerunt sanguini et carni» Et ipse similiter participauit hisdem»

XI· Ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium id est diabolum

[15]Ut liberaret eos· qui timore mortis per totam uitam obnoxii erant seruituti»

XII· [16]Nusquam enim angelos adprehendit» Sed semen abrahae appraehendit» [17]Unde debuit per omnia fratribus similare» Ut misericors fieret· et fidelis pontifex ad deum» Ut repropitiaret delicta populi»

[18]In eo enim in quo passus est ipse temptatus» Potens est eis qui temptantur auxiliari»

c. II, 3–18.

XIII· [3,1]Unde fratres sancti· uocationis caelestis par- LECT· IN DEDICA- TIONE
ticipes» Considerate apostolum et pontificem confessionis nostrae
ihesum» [2]Qui fidelis est ei qui fecit illum

Sicut et moyses in omni domo illius» [3]Amplioris enim
gloriae iste prae moyse dignus habitus est» Quantum am-
pliorem honorem habet domus qui fabricauit illum»

XIIII· [4]Omnis namque domus fabricatur ab aliquo»
Qui autem omnia creauit deus

XV· [5]Et moyses quidem fidelis erat in toto domo eius»
Tamquam famulus in testimonium eorum quae dicenda
erant» [6]Christus uero tamquam filius in domo sua» Quae do-
mus sumus nos si fiduciam· et gloriam spei· usque ad finem·
firmam retineamus» +

,, XVI· [7]Qua propter· sicut dicit spiritus sanctus· hodie
,,si uocem eius audieritis [8]nolite obdurare corda uestra· sicut
,,in exaceruatione secundum diem temptationis in deserto· [9]ubi
,,temptauerunt me patres uestri» Probauerunt· et uiderunt opera
,,mea» XL annos [10]propter quod offensus fui generationi huic·
,,et dixi semper errant corde» Ipsi autem non cognouerunt uias
,,meas» [11]Sicut iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam»

XVII· [12]Uidete fratres ne forte sit in aliquo uestrum
cor malum incredulitatis discendi a deo uiuo» [13]Sed adhorta-
mini uosmet ipsos· per singulos dies donec hodie cognominatur·
Ut non obduretur qui ex uobis fallacia peccati» [14]Participes
enim christi effecti sumus» Si tamen initium substantiae eius
usque ad finem firmum retineamus»

,, XVIII· [15]Dum dicitur hodie si uocem eius audieritis
,,nolite obdurare corda uestra»

,, Quemadmodum in illa exaceruatione

XVIIII· [16]Quidam enim audientes exacerbauerunt»
Sed non uniuersi qui profecti sunt ab aegypto per moysen»
[17]Quibus autem infensus est quadraginta annos nonne illis qui
peccauerunt» Quorum cadauera prostrata sunt in deserto»
[18]Quibus autem iurauit non introire in requiem ipsius nisi illi
qui increduli fuerunt» [19]Et uidemus qui non potuerunt introire
in requiem ipsius propter incredulitatem

[*IIII*·] [4,1]Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius· existimetur aliqui ex uobis deesse·

XX· [2]Etenim et nobis nuntiatum est quemadmodum et illis·

Sed non profuit illis sermo auditus· non admixtis fidei ex his quae audierunt· [3]Ingrediemur enim in requiem qui credidimus

Quemadmodum dixit

„ XXI· Sicut iuraui in ira mea si introibunt in re-
„quiem meam·

XXII· Et quidem operibus ab institutione mundi per-
„fectis· [4]Dixit enim quodam loco de die septima sic·

„ Et requieuit deus die septima ab operibus suis·

„ XXIII· [5]Et in isto rursum·

„ Si introibunt in requiem meam

XXIIII· [6]Quoniam ergo superest quosdam introire in illam

Et hii quibus prioribus adnuntiatum est non introierunt propter incredulitatem

XXV· [7]Iterum terminat diem quendam· Hodie in dauid dicendo· Sic post tantum temporis supra dictum est·

XXVI· Hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra

XXVII· [8]Nam si eis ihesus requiem praestitisset· Numquam de alio loqueretur posthac

XXVIII· [9]Itaque relinquitur sabbatismus populo dei· [10]Qui enim ingressus est in requiem eius· Etiam ipse requieuit ab operibus suis sicut a suis deus

[*V*·] XXVIIII· [11]Festinemus ergo ingredi in illam requiem· Ut ne in id ipsum quis incidat incredulitatis exemplum·

XXX· [12]Uiuus enim est dei sermo et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti

Et pertingens usque ad diuisionem animae ac spiritus·

Conpagum quoque et medullarum· Et discretor cogitationum et intentionum cordis· [13]Et non est ulla creatura inuisibilis in conspectu eius· Omnia enim nuda et aperta sunt oculis eius· Ad quem nobis sermo·

c. IV, 1–13.

XXXI· [14]Habentes ergo ···tificem magnum qui penetrauit caelos ihesum filium dei· Teneamus et confessionem eius» [15]Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris» Temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato

[*VI*·] [16]Adeamus ergo cum fiducia ad tronum gratiae· Ut misericordiam consequamur

Et gratiam inueniamus in auxilio oportuno»

XXXII· [5,1]Omnis namque pontifex ex hominibus adsumptus

Pro hominibus constituitur in his quae sunt ad deum»

Ut offerat dona et sacrificia pro peccatis» [2]Qui condolere possit his qui ignorant et errant» Quoniam et ipse circumdatus est infirmitate» [3]Et propterea debet quemadmodum et pro populo· ita etiam pro semet ipso offerre pro peccatis» [4]Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui uocatur a deo tamquam aaron· [5]ita et christus non semet ipsum clarificauit ut pontifex fieret» Sed qui locutus est ad eum» Filius meus es tu ego hodie genui te

XXXIII· [6]Quemadmodum et in alio loco dicit» Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem melcisedech

[7]Qui in diebus carnis suae praeces supplicationesque ad eum qui possit illum saluum a morte facere» Cum clamore ualido et lacrimis offerens· et exauditus pro sua reuerentia»

XXXIIII· [8]Et quidem cum esset filius dei· Didicit ex his quae passus est oboedientiam

[9]Et consummatus factus est omnibus· obtemperantibus sibi causa salutis aeternae» [10]Appellatus a deo pontifex iuxta ordinem melcisedech

[11]De quo grandis nobis sermo et ininterpraetabilis ad dicendum· quoniam inbecilles facti estis ad audiendum»

[*VII*·] XXXV· [12]Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus rursus indigetis ut uos doceamini· quae sint elementa exordii sermonum dei» Et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo»

[13]Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitiae paruulus enim est»

XXXVI· [14]Perfectorum autem est solidus cibus» Eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali»

XXXVII· [6,1]Quapropter intermittentes inchoationis christi sermonem ad perfectionem feramur» Non rursum iacientes fundamentum paenitentiae ab operibus mortuis

Et fide ad deum [2]baptismatum doctrinae» Impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii aeterni

[3]Et hoc faciemus si quidem permiserit deus»

XXXVIII· [4]Inpossibile est enim eos qui semel sunt inluminati» Gustauerunt etiam donum caelestem

Et participes sunt facti spiritus sancti» [5]Gustauerunt nihilominus bonum dei uerbum» Uirtutisque saeculi uenturi» [6]Et prolapsi sunt renouari rursus ad paenitentiam

Rursum crucifigentes sibimet ipsi filium dei· et ostentui habentes»

XXXVIIII· [7]Terra enim saepe uenientem super se· bibens imbrem et generans herbam oportunam· illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo» [8]Proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima· cuius consummatio in combustionem

LECT·COTTIDIANA [*VIII*·] XL· [9]Confidimus autem de uobis dilectissimi meliora· et uiciniora saluti» Tametsi ita loquimur· [10]non enim iniustus deus· ut obliuiscatur operis uestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius»

Qui ministrastis sanctis et ministratis»

XLI· [11]Cupimus autem unumquemque uestrum eandem ostentare· sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem» [12]Ut non segnes efficiamini» Uerum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones

XLII· [13]Abrahae namque promittens deus» Quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem»

XLIII· Iurauit per semet ipsum [14]dicens» Nisi bene„dicens benedicam te» Et multiplicans multiplicabo te» [15]Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem +

XLIIII· [16]Homines enim per maiorem sui iurant» Et

omnis controuersiae eorum finis ad confirmationem est iuramentum» [17]In quo abundantius· uolens deus ostendere pollicitationes heredibus inmobilitatem consilii sui· interposuit iusiurandum

[18]Ut per duas res immobiles quibus inpossibile est mentiri deum» Fortissimum solacium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem· [19]quam sicut· anchoram habeamus animae tutam ac firmam» Et incedentem usque in interiora uelaminis» [20]Ubi praecursor pro nobis introiit ihesus· secundum ordinem melcisedech pontifex factus in aeternum

[*VIIII*·] XLV· [7,1]Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi» Qui obuiauit abrahae regresso a caede regum· et benedixit ei· [2]cui decimas omnium diuisit abraham» Primum quidem qui interpraetatur· rex iustitiae

Deinde autem et rex salem quod est rex pacis» [3]Sine patre sine matre» Sine genealogia

Neque initium dierum neque finem uitae habens»

XLVI· Adsimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum» [4]Intuemini autem quantus sit hic cui decimas dedit· de praecipuis abraham patriarcha» [5]Et quidem de filiis leui sacerdotium accipientes· mandatum habent decimas sumere a populo· secundum legem

Id est a fratribus suis»

quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahae»

XLVII· [6]Cuius autem generatio non adnumeratur in eis· decimas sumpsit abraham

Et hunc qui habebat repromissiones benedixit»

[7]Sine ulla autem contradictione» Quod minus est a meliore benedicitur

XLVIII· [8]Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt» Ibi autem contestatus quia uiuit» [9]Et ut ita dictum sit· per abraham et leui qui decimas accepit decimatus est» [10]Adhuc enim in lumbis patris erat quando obuiauit ei melchisedech»

XLVIIII· [11]Si ergo consummatio per sacerdotium leuiticum erat» Populus enim sub ipso legem accepit» Quid adhuc necessarium secundum ordinem melchisedech·

Alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem aaron dici• [*X*·] [12]Translato enim sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat·

[13]In quo enim haec dicuntur de alia tribu est· de qua nullus altario praesto fuit

[14]Manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dominus noster

In qua tribu nihil· de sacerdotibus moyses locutus est• [15]Et amplius adhuc manifestum est• Si secundum similitudinem melcisedech exurget alius sacerdos· [16]qui non secundum legem mandati carnalis factus est•

Sed secundum uirtutem uitae insolubilis·

L· [17]Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem melcisedech•

LI· [18]Reprobatio quidem fit praecidentis mandati· propter infirmitatem eius et inutilitatem•

[19]Nihil enim ad perfectum adduxit lex• Introductio uero melioris spei per quam proximamus ad deum• [20]Et quantum est non sine iureiurando· alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt·

LII· [21]Hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum

, Iurauit dominus et non paenetebit eum· tu es sacerdos ,in aeternum•

LIII· [22]In tantum melioris testamenti sponsor factus est ihesus [23]et alii quidem plures facti sunt sacerdotes· idcirco quod morte prohiberentur permanere• [24]Hic autem eo quod maneat in aeternum•

Sempiternum habet sacerdotium• [25]Unde et, saluare in perpetuo potest accedentes per semet ipsum ad deum semper uiuens ad interpellandum pro eis• [26]Talis enim decebat ut nobis esset pontifex•

Sanctus inuocens inpollutus segregatus a peccatoribus

Et excelsior caelis factus

[27]qui non habet cotidie necessitatem• Quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre deinde pro populi• Hoc enim fecit semel se offerendo•

[28] Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes· sermo autem iurisiurandi qui post legem est· filium in aeternum perfectum·

LIIII· [8,1] Capitulum autem super ea quae dicuntur⁊ Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in caelis [2] sanctorum minister et tabernaculi ueri⁊

Quod fixit dominus et non homo

LV· [3] Omnis enim pontifex ad offerenda munera et hostias constituitur

Unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat⁊ [4] Si ergo esset super terram nec esset sacerdos cum essent qui offerent secundum legem munera⁊

LVI· [5] Qui exemplari et umbrae deseruiunt caelestium

Sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum⁊

LVII· Uide inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte⁊ [*XI*] [6] Nunc autem melius sortitus est ministerium⁊

LVIII· Quanto et melioris testamenti mediator est quod in melioribus repromissionibus sanctum est⁊

LVIIII· [7] Nam si illud prius culpa uacasset⁊ Non utique secundi locus inquireretur

LX· [8] Uituperans enim eos dicit

„ Ecce dies ueniunt· dicit dominus

„ et consummabo super domum israhel⁊ Et super domum „iuda· testamentum nouum [9] non secundum testamentum quod „feci patribus eorum in die qua adpraehendi manum illorum „ut educerem illos de terra aegypti·

„ Quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo⁊ Et „ego neglexi eos dicit dominus⁊ [10] Quia hoc est testamentum „quod disponam domui israhel post dies illos dicit dominus⁊ „Dando leges meas in mente eorum et in corde eorum super„scribam eas et ero eis in deum· et ipsi erunt mihi in popu„lum⁊ [11] Et non docebit unusquisque proximum suum et unus„quisque patrem suum dicens·

„ Cognosce dominum quoniam omnes scient me· a minore

„usque ad maiorem eorum» [12]Quia propitius ero iniquitatibus „eorum et peccata illorum iam non memorabor

LXI· [13]Dicendo autem nouum ueterabit prius quod autem antiquatur et senescit· prope interitum est·

LXII· [9] [1]Habuit quidem et prius iustificationes culturae et sanctum saeculare»

[2]Tabernaculum enim factum est primum in quo inerant candelabra· et mensa et propositio panum quae dicitur sancta» [3]Post uelamentum autem secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum· [4]aureum habens turibolum· et arca testamenti circumtectam ex omni parte auro

In qua urna aurea· habens manna» Et uirga aaron quae fronduerat et tabulae testamenti» [5]Superque eam cherubin gloriae obumbrantia» Propitiatorium de quibus non est modo dicendum per singula

LXIII· [6]His uero ita conpositis in priori quidem tabernaculo· semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes

[7]In secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et pro populi ignorantia» [8]Hoc significante spiritu sancto· nondum propalatam esse sanctorum uiam» Adhuc priore tabernaculo habente statum· [9]quae parabola est temporis instantis

Iuxta quam munera et hostiae offeruntur» Quae non possunt iuxta conscientiam perfectum facere seruientem» [10]Solummodo in cibis· et in potibus et uariis baptismis· et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis inpositis

[*XII*]· LXIIII· [11]Christus autem adsistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius

Tabernaculum non manu factum» Id est non huius creationis»

LXV· [12]Neque per sanguinem hircorum et uitulorum

Sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta

Aeterna redemptione inuenta» [13]Si enim sanguis hircorum· et taurorum et cinis uitulae aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis»

[14]Quanto magis sanguis christi qui per spiritum sanctum

semet ipsum obtulit immaculatum deo• Et mundauit conscientiam uestram ab operibus mortuis ad seruiendum deo uiuenti

LXVI· [15]Et ideo noui testamenti mediator est· Ut morte intercedente in redemptionem earum praeuaricationum quae erant sub priore testamento

Repromissionem accipiat qui uocati sunt aeternae hereditatis•

LXVII· [16]Ubi enim testamentum mors necesse est intercedat testatoris· [17]testamentum enim in mortuis confirmatum est• Alioquin nondum ualet dum uiuit qui testatus est· [18]unde ne primum quidem sine sanguine dedicatum est•

LXVIII· [19]Lecto enim omni mandato legis a moysen uniuerso populo accipiens sanguinem uitulorum et hircorum cum aqua· et lana coccinea et hysopo• Ipsum quoque librum et omnem populum aspersit [20]dicens

„ Hic sanguis testamenti quod mandauit ad uos deus• [21]Etiam tabernaculum et omnia uasa ministerii· sanguine similiter aspersit•

[22]Et omnia paene in sane mundantur secundum legem

Et sine sanguinis fusione non fuit remissio· [23]necesse est ergo exemplaria quidem caelestium his· mundari• Ipsa autem caelestia melioribus hostiis quam istis

LXVIIII· [24]Non enim in manu factis sanctis ihesus introiit· exemplaria uerborum sed in ipsum caelum· ut appareat nunc uultui dei pro nobis•

[25]Neque ut saepe offerat semet ipsum• Quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno· [26]alioquin oportebat eum frequenter pati· ab origine mundi• Nunc autem semel in consummatione saeculorum• ad distitutionem peccati· per hostiam suam apparuit•

[27]Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori

Post hoc autem iudicium [28]sic et christus semel oblatus ad multorum exhaurienda peccata· secundo sine peccato· apparuit expectantibus in salutem

LXX· [10,1]Umbra enim habens lex bonorum futurorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos isdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter

c. IX, 14 — X, 1.

Numquam potest accidentes perfectos facere
[2] Alioquin non cessassent offerri· Ideo quod nullam haberent
ultra conscientiam· peccati cultores semel mundati· [3] Sed in
ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit·
LXXI· [4] Inpossibile enim est· Sanguinem taurorum et
hircorum auferri peccata·
„ [5] Ideo ingrediens mundum dicit· Hostiam et oblationem
„noluisti corpus aptasti mihi· [6] Holocaustomata· et pro peccato
„non tibi placuit· [7] Tunc dixi ecce uenio in capitulo libri·
„Scriptum est de me· ut faciam deus meus uoluntatem tuam·
[8] Superius dicens· Quia 'hostias et oblationes et holocau-
stomata et pro peccato noluisti· Nec placita sunt tibi quae
secundum legem offeruntur
[9] Tunc dixit ecce uenio ut faciam deus uoluntatem tuam
LXXII· Aufert primum ut sequens statuat [10] in qua
uoluntate sanctificati sumus per oblationem corporis christi
ihesu in semel
LXXIII· [11] Et omnis quidem sacerdos praesto est
cotidie ministrans· Et easdem saepe offerens hostias·
Quae numquam possunt auferre peccata·
LXXIIII· [12] Hic autem unam pro peccatis offerens
hostiam in sempiternum sed in dextera dei· [13] De cetero
expectans donec ponantur· inimici eius scabillum pedum eius·
[14] Unam enim oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos
„ LXXV· [15] Contestatur autem nos et spiritus sanctus·
„postquam enim dixit· [16] hoc autem testamentum quod testabor
„ad illos post dies illos dicit dominus·
„ Dando leges meas in cordibus eorum et in mente eorum
„superscribam eas· [17] et peccatorum et iniquitatum eorum iam
„non recordabor amplius·
[18] Ubi autem horum remissio iam non oblatio pro peccato
LXXVI· [19] habentes itaque fratres fiduciam in introitu
sanctorum in sanguine christi· [20] Quam initiauit nobis uiam
nouam· et uiuentem per uelamen· id est carnem suam· [21] Et
sacerdotem magnum super domum dei· [22] accedamus cum uero
corde in plenitudine fidei·

Adspersi corda a conscientia mala· et abluti corpus aqua munda [23] teneamus spei nostrae confessionem indeclinabilem·

Fidelis enim est qui repromisit· [24] Et non consideremus inuicem in prouocationem caritatis et bonorum operum· [25] Non deserentes collectionem nostram· Sicut est consuetudinis quibusdam consolantes et tanto magis· Quanto uideritis adpropinquantem diem

[26] Uoluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam ueritatis·

Iam non derelinquitur pro peccatis hostia [27] terribilis autem quidam expectatio iudicii· Et ignis aemulatio quae consumptura est aduersarios

LXXVII· [28] Inritam quis faciens legem moysi· Sine ulla miseratione duobus uel tribus testibus moritur

[29] Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcauerit· Et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est· et spiritui gratiae contumeliam fecerit·

LXXVIII· [30] Scimus enim qui dixit mihi uindicta ego reddam

Et iterum quia iudicauit dominus populum suum

LXXVIIII· [31] horrendum est incedere in manus dei uiuentis·

[32] Rememoramini autem pristinos dies· in quibus inluminatum magnum certamen sustenuistis passionum· [33] Et in altero quidem obprobriis et tribulationibus· Expectaculum facti· In altero autem socii taliter conuersantium [34] effecti nam et uinctis conpassi estis· Et rapinam bonorum uestrorum cum gaudio suscipitis· Cognoscentes uos habere meliorem et manentem substantiam· LECT· DE MARTYRIB·

LXXX· [35] Nolite itaque amittere confidentiam uestram quae magnam habet remunerationem· [36] Patientia enim uobis necessaria est et uoluntatem dei facientes reportetis promissionem· [37] Adhuc enim modicum aliquantulum· Qui uenturus est ueniet· et non tardauit

LXXXI· [38] Iustus autem meus ex fide uiuit· Quod si substraxerit se· non placebit animae meae·

c. X, 22—38.

LXXXII· [39]Nos autem non sumus subtractionis filii· in perditionem sed fidei in adquisitionem animae· +

LXXXIII· [11,1]Est autem fides sperandorum substantia rerum argumentum non parentum» [2]In haec enim testimonium consecuti sunt senes·

LXXXIIII· [3]Fide intelligimus aptata esse saecula uerbo dei· ut ex inuisibilibus uisibilia fierent»

LXXXV· [4]Fide plurimam hostiam abel· quam *cain* optulit deo

Per quam testimonium consecutus est esse iustus·

Testimonium perhibentem muneribus eius deo»

Et per illum defunctus adhuc loquitur

LXXXVI· [5]Fide enoc translatus est ne uideret mortem» Et non inueniebatur quia transtulit illum deus» Ante translationem enim testimonium habebat· placuisse deo» [6]Sine fide autem inpossibile placere deo

Credere enim oportet accidentem ad deum quia est et inquirentibus se remunerator fit»

LXXXVII· [7]Fide noe responso accepto de his quae adhuc non uidebantur metuens» Aptauit aptauit arcam in salutem domus suae per quam damnauit mundum· Et iustitiae quae per fidem est· heris est institutus

LXXXVIII· [8]Fide qui uocatur abraham oboediuit in locum exire quem accepturus erat· in hereditatem et exiit nesciens quo iret·

[9]Fide moratus est in terram repromissionis tamquam in aliena in casulis habitando» Cum isaac et iacob· coheredibus repromissionis eiusdem» [10]Expectabat enim fundamenta habentem ciuitatem

Cuius artifex et conditor deus

LXXXVIIII· [11]Fide et ipsa sarra sterelis uirtutem et conceptionem seminis accepit

Etiam praeter tempus aetatis» Quoniam fidelem credidit esse qui promiserat» [12]Propter quod et ab uno orti sunt et emortuo· Tamquam sidera caeli in multitudinem· Et sicut harena quae est ad hora maris innumerabilis

XC· [13]Iuxta fidem defuncti sunt omnes iusti· non acceptis repromissionibus· Sed a longe eas aspicientes et salutantes .et confitentes quia peregrini et hospites sunt supra terram

[14]Qui enim haec dicunt significant se patriam inquirere· [15]Et si quidem illius meminissent de qua exierunt· Habebant utique tempus reuertendi·

[16]Nunc autem meliorem repetunt id est caelestis· Ideo non confunditur deus uocari deus eorum parauit enim illis ciuitatem·

XCI· [17]Fide optulit abraham isaac cum temptaretur et unigenitum offerebat· qui susceperat repromissiones [18]ad quem dictum est·

„ Quia in isaac uocabitur tibi semen· [19]Arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus unde eum et in parabola accepit

XCII· [20]Fide et de futuris benedixit isac iacob et esau

XCIII· [21]Fide iacob moriens singulos filiorum ioseph benedixit· et adorauit fastigium uirgae eius·

XCIIII· [22]Fide ioseph moriens de profectione filiorum israhel memoratus est et de ossibus suis mandauit

XCV· [23]Fide moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis eo quod uidissent elegantem infantem et non timuerunt regis edictum· [24]Fide moyses grandis factus· negauit se esse filium filiae pharaonis [25]magis eligens adfligi cum populo dei· Quam temporalis habere iucunditatem [26]maiores diuitias aestimans thensauros aegyptiorum inproperium christi· Aspiciebat enim in remunerationem [27]Fide reliquid aegyptum non ueritus animositatem regis· Inuisibilem enim tamquam uidens sustenuit· [28]fide celebrauit pascha· et sanguinis effusionem ne qui uastabat primitiua tangeret eos

XCVI· [29]Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram· Quod experti aegyptii deuorati sunt·

XCVII· [30]Fide muri hiericho ruerunt· circuitu dierum VII

XCVIII· [31]Fide raab meretrix non periit cum incredulis· excipiens exploratores cum pace·

c. XI, 13—31.

XCVIIII· [32]Et quid adhuc dicam deficiet enim me tempus enarrantem de gedeon barac sampson ieptae dauid LECT· DE· MARTYRIBUS et samuhel· + et profetis [33]qui per fidem deuicerunt regna· Operati sunt iustitiam adepti sunt repromissiones

Opturauerunt ora leonum [34]extincxerunt impetum ignis· effugerunt aciem gladii· Conualuerunt de infirmitate· Fortes facti sunt in bello· Castra uerterunt exterorum· [35]Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos· Alii autem distenti sunt· non suscipientes redemptionem· ut meliorem inuenirent resurrectionem· [36]Alii uero ludibria et uerbera experti insuper et uincula· et carceres· [37]Lapidati sunt· temptati sunt·

In occisione gladii mortui sunt· Circuierunt in melotis· in pellibus caprinis· egentes· angustiati· adflicti· [38]quibus dignus non erat mundus

In solitudinibus errantes et montibus et speluncis et in cauernis terrae

[39]Et hii omnes testimonio fidei probati· non acceperunt repromissionem [40]deo pro nobis melius aliquid prouidente ut ne sine nobis consummarentur· +

C· [12,1]Ideoque et nos tantam habentes inpositam nubem testium· Deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per patientiam curramus

Propositum nobis certamen· [2]Aspicientes in autorem fidei et consummatorem ihesum· Qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusionem contempta· Adque in dextera sedis dei sedit· [3]Recogitate enim eum qui talem sustenuit a peccatoribus aduersum semet ipsos contradictionem· Ut ne fatigemini animis uestris deficientes·

CI· [4]Nondum usque ad sanguinem restitistis· aduersus peccatum repugnantes·

[5]Et obliti estis consolationes· quae uobis tamquam filiis loquitur dicens

CII· Fili mi noli neglegere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo argueris [6]quem enim diligit dominus castigat flagellat autem omnem filium quem recipit·

CIII· [7]In disciplinam perseuerante tamquam filiis

nobis offert deus» Quis enim filius quem non corripit pater» [8] Quod si extra disciplinam estis· cuius participes facti sunt omnes· ergo adulteri et non filii estis

CIIII· [9] Deinde patres quidem carnis nostrae habuimus eruditores et reuerebamur eos» Non multos magis optemperauimus patri spirituum et uiuemus» [10] Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum uoluntatem suam erudiebant nos· Hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius

CV· [11] Omnis autem disciplina in praesenti quidem uidetur non esse gaudii sed moeroris» Postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitiae

[12] Propter quod remissas manus· et soluta genua erigite» [13] Et gressos rectos facite pedibus uestris ut non claudicans quis erret· magis autem sanetur

CVI· [14] Pacem sequimini· Cum omnibus et sanctimoniam Sine qua nemo uidebit dominum

[15] Contemplantes ne quis desit gratiae dei· ne qua radix amaritudinis sursum germinans inpediat et per illam inquinentur multi

CVII· [16] Ne quis fornicator· aut profanus· ut esau qui propter unam escam uendidit primitiua sua

[17] Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est» Non enim inuenit paenitentiae locum quamquam cum lacrimis inquisisset eam

CVIII· [18] Non enim accessistis ad tractabilem et accensibilem ignem et turbinem et caliginem et procellam· [19] et tubae sonum et uocem uerborum quam qui audierunt excusauerunt se ne eis fieret uerbum»

CVIIII· [20] Non enim portabant quod dicebatur· et si bestia tetigerit montem lapidabitur· [21] et ita terribile erat quod uidebatur»

Moyses dixit» Exterritus sum et tremebundus

[22] Sed accesistis ad sion montem et ciuitatem dei uiuentis hierusalem caelestem

Et multorum milium angelorum frequentiae [23] et ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt in caelis· et iudicem omnium

deum et spiritus iustorum perfectorum [24]et testamenti noui· Mediatorem ihesum et sanguinis sparsionem· Melius loquentem quam abel·

LECTIO COTIDIANA· [25]Uidete ne recusetis loquentem

CX· Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur· Multo magis nos qui de caelis loquentem nobis auertimur·

CXI· [26]Cuius uox mouit terram

Tunc modo autem repromittit dicens· Adhuc semel ego mouebo· Non solum terram· Sed et caelum·

CXII· [27]Quod autem adhuc semel dicit declarat mobilium translationem tamquam factorum ut maneant ea quae sunt inmobilia

[28]Itaque regnum immobile suscipientes· Habemus gratiam LECT· COTIDIANA per quam seruiamus placentes deo + cum metu et reuerentia

IN DEUTERONOMIO [29]Etenim deus noster ignis consumens est·

CXIII· [13,1]Caritas fraternitatis maneat· [2]et hospitalitatem nolite obliuisci·

Per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis· [3]Mementote uinctorum tamquam simul uincti· Et laborantium tamquam et ipsi in corpore morantes

CXIIII· [4]honorabile conubium In omnibus et torus inmaculatus· Fornicatores enim et adulteros iudicauit deus· [5]Sint mores sine auaritia· contenti praesentibus

CXV· Ipse enim dixit non te deseram· neque derelinquam· [6]ita ut confidenter dicamus· dominus mihi adiutor non timebo quid faciat mihi homo·

CXVI· [7]Mementote praepositorum uestrorum qui uobis locuti sunt uerbum dei

Quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem·

CXVII· [8]Ihesus christus heri et hodie ipse et in saecula + doctrinis uariis et peregrinis nolite abduci·

CXVIII· [9]Optimum enim est gratia stabiliri· Cor non escis quae non profuerunt ambulantibus in eis·

CXVIIII· [10]Habemus altare de quo edere non habent potestatem· Qui tabernaculo deseruiunt· [11]quorum enim ani-

malium infertur sanguis pro peccato· in sancta per pontificem· horum corpora cremantur extra castra· [12]Propter quod et ihesus ut sanctificaret suum sanguinem populum· extra portam passus est·

CXX· [13]Exeamus igitur ad eum extra castra· inproperium eius portantes·

[14]Non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futura inquirimus·

[15]Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo· Id est fructum labiorum confitentium nomini eius· [16]Beneficentiae autem et communionis nolite obliuisci· talibus enim hostiis promeretur deus

CXXI· [17]Oboedite praepositis uestris et subiacite eis

Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus uestris reddituri· Ut cum gaudio hoc faciant et non gementes hoc enim non expedit uobis [18]orate pro nobis·

CXXII· Confidimus enim quia bonam conscientiam habemus· In omnibus bene uolentes conuersari [19]amplius autem depraecor uos hoc facere ut quo celerius restituar uobis

CXXIII· [20]Deus autem pacis· qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti aeterni· dominum nostrum ihesum· [21]aptet uos in omni bono· ut faciatis uoluntatem eius faciens in uobis quod placuit coram se per ihesum christum cui gloria in saecula saeculorum·

CXXIIII· [22]Rogo autem uos fratres ut sufferatis uerbum solacii· etenim perpaucis scribsi uobis· [23]Cognoscite fratrem nostrum timotheum uobis demissum· Cum quo si celerius uenerit uidebo uos

CXXV· [24]Salutate omnes praepositos uestros et omnes sanctos

Salutant uos de italia· [25]Gratia cum omnibus uobis

c. XIII, 11–25.

. . . .

EXP· AD HEBRAEOS
FELICITER

QUIBUS LOCIS SINGULI APOSTOLI IACEANT. ID EST
PETRUS ET PAULUS· ROMAE
IOHANNES EUANGELISTA· EPHESO
ANDREAS· PATRAS
PHILIPPUS IN ASIA CIUITATE HIERAPOLI
MATTHEUS IN PONTUM
IACOBUS HIEROSOLYMA
BARTHOLOMEUS· IN PHRYGIA CIUITATE DOLICI·
THOMAS· IN INDIA· CIUITATE IOTHABIS
IACOBUS ALPHEI· IN CIUITATE IOPPE
SIMON ZELOTES· IN CAPPADOCIA CIUITATE· CAESAREA
IUDAS IACOBI· IN PROUINCIA PHENICE CIUITATE BYRETO
MARCUS EUANGELISTA· ALEXANDRIA
LUCAS EUANGELISTA· ANTIOCHIA
TIMOTHEUS· EPHESO
PHILIPPUS UNUS DE SEPTEM CAESAREA· PALESTINAE
STEPHANUS PROTOMARTYR· HIEROSOLYMA·
IOHANNES BAPTISTA· IN SAMARIA· CIUITATE SEBASTE
CAPUT IOHANNIS BAPTISTAE· IN PROUINCIA PHENICAE CIUITATE EMETZA
BARNABAS ET SILAS· CYPRO CIUITATE CONSTANTIA

. . . .

[PRAEFATIO ACTUUM APOSTOLORUM.]

X F Lucas natione syrus cuius laus in euangelio canitur apud anthiociam medicinae artis egregius et apostolorum christi discipulus postea usque ad confessionem paulum secutus apostolum sine crimine in uirginitate permanens domino maluit inseruire· qui LXXX et quattuor agens aetatis annos in bythinia de saeculo noscitur emigrasse·

His igitur diuino stimulatus imperio posteaquam in achaiae partibus euangelium scribens graecis fidelibus· incarnationem domini fideli narratione ostendit· eundemque ex stirpe dauid de origine descendisse monstrauit cui non inmerito scribendorum apostolorum actuum potestas in mysterio datur ut deo in deum pleno et filio perditionis extincto oratione ab apostolis facta sorte domini electionis numerus compleretur

Sicque paulum consummationis apostolicis actibus daret

quem diu contra stimulos calcitrantem dominus elegisset quod legentibus ac requirentibus deum breui uolui sermone ostendere quam prolixius aliquid fastidientibus prodidisse sciens quod operantem agricolam oportet et de suis fructibus edere quem ita diuina subsecutus est gratia ut non solum corporum sed etiam animarum eius proficeret medicina

. . . .

EXPLICIT PRAEFATIO ACTUUM APOSTOLORUM
INCIPIUNT CAPITULA

. . . .

I. Ubi praecepit ihesus discipulis ab hierusalem ne discederent.

II. Petrus de iuda condiscipulis suis loquitur ut pro eo e duobus unum eligerent

III. Ubi spiritus sanctus de caelo descendit super apostolos in locum ubi congregati fuerunt

IIII. Ubi petrus dicit iudaeis non enim sicut extimatis hi ebrii sunt cum sit hora diei tertia

V. Ubi de domino ihesu uiris israhelitis loquitur et de scribturis diuinis

VI. Ubi petrus iudaeis dicit paenitentiam agere et baptizetur unusquisque in nomine ihesu christi

VII. Ubi apostolis crediderunt et baptizati sunt animae tria milia

VIII. Ubi petrus et iohannes ascendentes in templo paralyticum sanant

VIIII. Ubi loquebantur apostoli ad populum et superuenerunt sacerdotes et magistratus templi et iniecerunt in eis manus.

X. Uidentes autem petri constantiam et iohannis.

XI. Dimissi apostoli uenerunt ad suos et narrauerunt omnia.

XII. Multitudinis autem credentium erat cor et anima una

XIII. Ubi quidam uir annanias cum saffira uxore sua fraudauerunt de praetio agri et expirauerunt

XIIII. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe

XV. Ubi princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant iniecerunt manus in apostolos et posuerunt eos in custodia.

XVI· Ubi caesi apostoli a iudaeis denuntiauerunt eis ne loquerentur in nomine ihesu

XVII· Ubi crescente numero discipulorum factus est murmur graecorum aduersus hebraeos

XVIII· Stephanus plenus gratia et fortitudine faciebat signa et prodigia coram plebem

XVIIII· Stephanus loquitur populo de patriarchis incipiens ab abraham usque ad mosen·

XX· Ubi haec audientes dissecebantur cordibus suis et stridebant dentib· in eum

XXI. Facta est autem persecutio magna ecclesiae quae est hierosolymis

XXII· De simone mago

XXIII· Simon magus pecuniam apostolis offeret

XXIIII· Ubi angelus domini philippo loquitur

XXV· Ubi paulus a principe sacerdotum epistulas petit in damascum·

XXVI· Ubi paulus conualescens confundebat iudaeos

XXVII· Petrus ueniens lyddae ad sanctos aenean ab annis VIII iacentem in grabatto sanat· et discipula in ioppen nomine tabitas resuscitat·

XXVIII· De cornelio·

XXVIIII· Ubi cornelius petrum sperat

XXX· Cornelius uisum petro narrat

XXXI· Ubi iudaei dicunt petro quare introisti ad uiros praeputium habentes

XXXII· Propheta agabus famen adnuntians

XXXIII· Ubi herodes iacobum fratrem iohannis occidit et petrum misit in carcerem·

XXXIIII· Ubi milites turbati sunt pro petro

XXXV· Ubi separat spiritus sanctus paulum et barnaban ad praedicandum·

XXXVI· Paulus et qui cum eo erant nauigantes uenerunt per gentes pamphiliae

XXXVII· Paulus de resurrectione christi iudaeis praedicat

XXXVIII· Iconio intrant synagogam apostoli et credidit iudaeorum et graecorum copiosa multitudo

XXXVIIII· In lystris claudum ex utero matris suae paulus sanat·

XL· Ubi quidam descendentes de iudaea docebant fratres circumcidi secundum morem mosi

XLI· Ubi apostoli scribent credentibus ex gentibus non mandasse eos qui circumcisionem praedicabant.

XLII. Ubi paulus et barnabas directi ab apostolis antiochiam et congregata multitudine tradiderunt epistulam•

XLIII· De timotheo discipulo

XLIIII· Ubi paulus uisitatur et uidet uirum machedonem stantem depraecans eum

XLV· de lydda purpuraria

XLVI· de puellam habentem spiritum pytonem·

XLVII· Ubi iudaei zelantes paulum concitauerunt turbam· ad domum iasonis

XLVIII· Paulus atheniensibus. dicit de ignoto deo

XLVIIII· Ubi quidam uiri adherentes paulo crediderunt et dionisius ariopagita cum uxore sua

L· Gallione autem proconsule achaiae insurrexerunt uno animo iudaei in paulum

LI· Iudaeo apollo et baptismate iohannis·

LII· Ubi temptauerunt quidam et de circumeuntibus iudaeis exorcistis

LIII· de demetrio argentario

LIIII· Ubi postquam cessauit tumultus uocatis paulus discipulis ualedixit et profectus est et de adulescente nomine eutycho qui de tertio cenaculo cecidit deorsum•

LV· Cum autem conuenisset paulus discipulos in asson adsumpto eo uenerunt mitilenem et mittens ephesum uocauit maiores natu ecclesiae et monens adlocutus est eos et contestatus

LVI· Cum autem factum esset ut nauigaremus abtracti ab eis recto cursu uenimus choum·

LVII· Ubi agabus propheta a iudaea ueniens caesaream tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus· dixit haec dicit spiritus sanctus

LVIII· Post dies autem istos praeparati ascendebàmus hierusalem•

LVIIII· Ubi paulus adsumptis uiris postera die purificatus cum illis intrauit in templum

LX· Ubi dicit uiri fratres et patres audite quam ad uos nunc reddo rationem

LXI· Ubi de anania paulus loquitur et de ea quae ei acciderunt.

LXII· Ubi princeps sacerdotum ananias praecepit adstantibus sibi percutere os pauli reddentis pro se rationem

LXIII· Ubi quidam ex iudaeis deuouerunt se dicentes neque manducaturos neque bibituros donec paulum occiderent

LXIIII. Ubi tribunus dimisit adulescentem praecipiens ei ne cui loqueretur

LXV· Ubi milites secundum praeceptum sibi adsumentes paulum duxerunt per noctem in antipatridam

LXVI· Ubi ananias princeps sacerdotum post V dies cum senioribus quibusdam et tertullo oratore_ aduersus paulum caesaream descenderunt

LXVII· Ubi praesidi paulus loquitur

LXVIII· Ubi felix sciens de ui distulit qui et successorem festum accepit

LXVIIII· Ubi agrippa rex et bernice caesaream descenderunt ad salutandum festum·

LXX· Ubi paulus extenta manu coepit rationem reddere regi agrippae

LXXI· Ubi haec loquente et rationem reddente festus magna uoce dicit insanis paule·

LXXII· Ubi nauem harumentinam ascendunt

LXXIII· Ubi nauigantes in hadria rogat paulus ut cibum sumerent et uipera a calore inuasit manum eius·

LXXIIII· Ubi post menses tres in nauem alexandrinam quae in insula hiemauerat nauigarunt·

. . . .

EXPLICIUNT CAPITULA
INC· IPSA EPISTULA

. . . .

X F 1,1 Primum quidem sermonem feci de omnibus o
theophile· Quae coepit ihesus facere et docere· 2 Usque in
diem qua praecipiens apostolis per spiritum sanctum

Quos elegit· Adsumptus est· 3 Quibus et praebuit se
ipsum uiuum post passionem suam in multis argumentis·
Per dies XL·

Apparens eis et loquens de regno dei

I· 4 Et conuescens praecepit eis ab hierosolymis ne
discederent· Sed expectarent promissionem patris· Quam
audistis per os meum· 5 Quia iohannes quidem baptizauit
aqua· Uos autem baptizabimini in spiritu sancto· Non post
multos hos dies· 6 Igitur qui conuenerant interrogabant eum
dicentes· domine si in tempore hoc restitues regnum israhel·
7 dixit autem eis·

Non est uestrum nosse tempora uel momenta

quae pater posuit in sua potestate∗ [8]Sed accipietis uirtutem superuenientis spiritus sancti in uos∗ Et eritis mihi testes in hierusalem et in omni iudaea et samaria∗ Et usque ad ultimum terrae∗ [9]Et cum haec dixisset uidentibus illis eleuatus est∗ Et nubes suscepit eum ab oculis eorum

[10]Cumque intuerentur in caelum euntem illum∗ Ecce duo uiri adstiterunt iuxta illos in uestibus albis [11]qui et dixerunt∗ Uiri galilaei quid statis aspicientes in caelum hic ihesus qui adsumptus est a uobis in caelum· Sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in caelum· [12]Tunc reuersi sunt hierosolymam a monte qui uocatur oliueti· Qui est iuxta hierusalem sabbati habens iter∗ [13]Et cum introissent in cenaculum∗ Ascenderunt ubi manebat

Petrus et iohannes iacobus et andreas· philippus et thomas· bartholomeus et mattheus· iacobus alphei et simon zelotes et iudas iacobi∗ [14]Hi omnes erant perseuerantes unanimiter in oratione cum mulieribus∗

Et maria matre ihesu et fratribus eius∗

II· [15]Et in diebus illis exsurgens petrus in medio fratrum dixit∗ Erat autem turba nominum simul fere centum uiginti∗ [16]Uiri fratres· Oportet inpleri scribtura quam praedixit· spiritus sanctus per os dauid

De iuda qui fuit dux eorum qui compraehenderunt ihesum∗ [17]Quia connumeratus erat in nobis∗ Et sortitus est sortem ministerii huius∗ [18]Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis· Et suspensus crepuit medius·

Et diffusa sunt omnia uiscera eius∗ [19]Et notum factum est omnibus habitantibus hierusalem∗

Ita ut appellaretur ager ille lingua eorum acheldemac· hoc est ager sanguinis∗ [20]Scribtum est enim in libro psal„morum· fiat commemoratio eorum deserta et non sit qui in„habitet in ea· et episcopatum eius accipiat alius∗ [21]Oportet ergo ex his uiris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore· Quo intrauit et exiuit inter nos dominus ihesus∗ [22]Incipiens a baptismate iohannis usque in die qua adsumtus

est a nobis· Testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis· [23]Et statuerunt duos· Ioseph qui uocabatur barsabban· qui cognominatus est iustus» Et matthian·

[24]Et orantes dixerunt»

Tu domine qui corda nosti omnium

Ostende quem elegeris ex his duobus unum [25]accipere locum ministerii huius et apostolatus» De quo praeuaricatus est iudas ut abiret in locum suum

[26]Et dederunt sortes eis»

Et cecidit sors super matthian

et adnumeratus est cum undecim apostolis·

III· [2,1]Et cum conplerentur dies pentecostes» Erant omnes pariter in eodem loco» [2]Et factus est repente de caelo sonus· Tamquam aduenientis spiritus uehementis» Et repleuit totam domum ubi erant sedentes» [3]Et apparuerunt illis dispertitae linguae tamquam ignis· seditque supra singulos eorum

[4]Et repleti sunt omnes spiritu sancto

Et coeperunt loqui aliis linguis· Prout spiritus sanctus dabat eloqui illis· [5]Erant autem in hierusalem habitantes iudaei uiri religiosi ex omni natione quae sub caelo est» [6]Facta autem hac uoce» Conuenit multitudo et mente confusa est» Quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes» [7]Stupebant autem omnes et mirabantur dicentes

Nonne ecce omnes isti qui loquuntur galilaei sunt

[8]et quomodo nos audiuimus unusquisque lingua nostra in qua nati sumus

[9]Parthi et medi· et elamitae

Et qui habitant mesopotamiam» Et iudaeam et cappadociam· pontum et asiam· [10]phrygiam et pamphiliam» Aegyptum et partes lybiae quae est circa cyrenen· Et aduenae romani· [11]iudaei quoque et proselyti

Cretes· et arabes· Audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia dei

[12]Stupebant autem omnes et mirabantur ad inuicem dicentes» Quidnam hoc uult esse [13]Alii autem inridentes dicebant quia musto pleni sunt isti

IIII· [14]Stans autem petrus cum undecim eleuauit
uocem suam et locutus est eis
Uiri iudaei et qui habitatis hierusalem uniuersi
hoc uobis notum sit et auribus percipite uerba mea·
[15]Non enim sicut uos aestimatis hi ebrii sunt cum sit
hora diei tertia· [16]Sed hoc est quod dictum est per prophetam
„iohel· [17]Et erit in nouissimis diebus dicit dominus
„ Effundam de spiritu meo super omnem carnem·
„ Et prophetabunt filii uestri et filiae uestrae·
„ Et iuuenes uestri uisiones uidebunt· Et seniores uestri
„somnia somniabunt
„ [18]Et quidem super seruos meos et ancillas meas
„ In diebus illis effundam de spiritu meo et prophetabunt·
„[19]Et dabo prodigia in caelo sursum
„ Et signa in terra deorsum
„ Sanguinem et ignem et uaporem fumi· [20]Sol conuertetur
„in tenebras et luna in sanguinem· Ante quam ueniat dies
„domini magnus et manifestus
„ [21]Et erit omnis quicumque inuocauerit nomen domini
„saluus erit·
V· [22]Uiri israhelitae· audite uerba haec· ihesum
nazarenum uirum adprobatum a deo in uobis· uirtutibus et
prodigiis et signis quae fecit per illum deus in medio uestri
sicut uos scitis
[23]Hunc definito consilio et praescientia dei· Traditum per
manus iniquorum adfigentes interemistis
[24]Quem deus suscitauit solutis doloribus inferni· Iuxta
quod inpossibile erat teneri illum ab eo· [25]Dauid enim dicit
,in eum· Prouidebam dominum coram me semper· Quoniam
,a dextris meis est ne commouear· [26]Propter hoc laetatus est
,cor meum et exultauit lingua mea
, Insuper et caro mea requiescit in spe· [27]Quoniam non
,derelinques animam meam in inferno· Neque dabis sanctum
,tuum uidere corruptionem· [28]Notas fecisti mihi uias uitae
, Replebis me iucunditatem cum facie tua·
[29]Uiri fratres· Liceat audenter dicere ad uos de patriarcha

dauid· Quoniam defunctus est et sepultus est· Et sepulchrum eius est apud nos usque in hodiernum diem· [30]Propheta igitur cum esset·

Et sciret quia iureiurando iurasset illi deus» De fructu lumbi eius sedere super sedem eius» [31]Prouidens locutus est de resurrectione christi» Quia neque derelictus est in inferno» Neque caro eius uidit corruptionem

[32]Hunc ihesum resuscitauit deus cui omnes nos testes sumus· [33]Dextera igitur dei exaltatus» Et promissione spiritus sancti accepta a patre effudit· hunc quem uos uidetis et audistis

[34]Non enim dauid ascendit in caelos· Dicit autem ipse· ,Dixit dominus domino meo sede a dextris meis· [35]Donec ponam ,inimicos tuos scabillum pedum tuorum»

[36]Certissime ergo sciat omnis domus israhel» Quia et dominum eum et christum deus fecit» hunc ihesum quem uos crucifixistis· [37]his auditis conpuncti sunt corde

Et dixerunt ad petrum et ad reliquos apostolos

Quid faciemus uiri fratres

VI· [38]Petrus uero ad illos paenitentiam inquit agite· Et baptizetur unusquisque in nomine ihesu christi in remissionem peccatorum uestrorum» Et accipietis donum sancti spiritus» [39]Uobis enim est repromissio et filiis uestris et omnibus qui longe sunt» Quoscumque aduocauerit dominus deus noster

[40]Aliis etiam uerbis pluribus testificatus est et exhortabatur eos dicens· Saluamini a generatione ista praua»

VII· [41]Qui ergo receperunt sermonem eius baptizati sunt» Et adpositae sunt in illa die animae circiter tria milia· [42]Erant enim perseuerantes in doctrina apostolorum

Et communicatione fractionis panis et orationibus

[43]Fiebat autem omni animae timor» Multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant in hierusalem» Et metus erat magnus in uniuersis·

[44]Omnes etiam qui credebant erant pariter» Et habebant omnia communia

[45]Possessiones et substantias uendebant et diuidebant illa omnibus prout cuique opus erat· [46]Cotidie quoque perdurantes

c. II, 20—46.

unanimiter in templo· et frangentes circa domos panem sumebant cibum

Cum exultatione et simplicitate cordis [47] conlaudantes deum· Et habentes gratiam ad omnem plebem

Dominus autem augebat qui salui fierent cottidie in id ipsum

VIII· [3,1] Petrus autem et iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam

[2] Et quidam uir qui erat claudus ex utero matris suae baiulabatur· Quem ponebant cottidie ad portam templi quae dicitur speciosa· Ut peteret elemosynam ab introeuntibus in templum· [3] his cum uidisset petrum et iohannem incipientes introire in templum·

Rogabat ut elemosynam acciperet· [4] Intuens autem eum petrus cum iohanne dixit· Respice in nos· [5] At ille intendebat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis· [6] Petrus autem dixit· Argentum et aurum non est mihi

Quod autem habeo hoc do tibi· In nomine ihesu christi nazareni surge et ambula· [7] Et adpraehensa manu eius dextera adleuauit eum· Et protinus consolidatae sunt bases eius et plantae· [8] Et exiliens stetit et ambulabat et intrauit cum illis in templum· Ambulans et exiliens et laudans deum

[9] Et uidit omnis populus eum ambulantem et laudantem deum· [10] Cognoscebant autem illum quoniam ipse erat qui ad aelemosynam sedebat ad speciosam portam templi· Et inpleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi· [11] Cum teneret autem petrum et iohannem· Concurrit omnis populus ad eos ad portam quae appellatur salomonis stupentes·

[12] Uidens autem petrus respondit ad populum· Uiri israhelitae quid miramini in hoc· Aut nos quid intuemini· quasi nostra uirtute aut pietate fecerimus hunc ambulare

[13] Deus abraham et deus isaac· et deus iacob· deus patrum nostrorum glorificauit filium suum ihesum· Quem uos quidem tradidistis et negastis ante faciem pilati

Iudicante illo dimitti· [14] Uos autem sanctum et iustum negastis· Et petistis uirum homicidam donari uobis

[15] Auctorem uero uitae interfecistis∙ Quem deus suscitauit a mortuis∙ Cuius nos testes sumus∙ [16] Et in fide nominis eius hunc quem uidetis et nostis∙

Confirmauit nomen eius

et fides quae per eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium uestrum∙ [17] Et nunc fratres∙ Scio quia per ignorantiam fecistis sicut et principes uestri

[18] Deus autem quae praenuntiauit per os omnium prophetarum pati christum suum inpleuit sic∙ [19] Paenitemini igitur et conuertimini ut deleantur uestra peccata∙ [20] Ut cum uenerint tempora refrigerii a conspectu domini∙ Et miserit eum qui praedicatus est uobis ihesum christum∙ [21] Quem oportet caelum quidem suscipere usque in tempora restitutionis omnium quae locutus est per os sanctorum suorum a saeculo prophetarum∙ ,[22] Moses quidem dixit∙ Quoniam prophetam uobis suscitauit ,dominus deus uester de fratribus uestris∙ Tamquam me ipsum ,audietis∙

, Iuxta omnia quaecumque locutus fuerit uobis∙

, [23] Erit autem omnis anima quaecumque non audierit pro- ,phetam illum exterminabitur de plebe∙

[24] Et omnes prophetae a samuhel et deinceps qui locuti sunt et adnuntiauerunt dies istos∙ [25] Uos estis filii prophetarum∙ Et testamenti quod posuit deus ad patres uestros dicens ad abraham in semine tuo benedicentur omnes familiae terrae∙

[26] Uobis primum deus suscitans filium suum∙ Misit eum benedicentem uobis

Ut conuertat se unusquisque a nequitia sua

VIIII∙ [4,1] Loquentibus autem illis ad populum∙ Superuenerunt sacerdotes et magistratus templi et sadducaei [2] dolentes quod docerent populum∙ Et adnuntiarent in ihesum resurrectionem ex mortuis

[3] Et iniecerunt in eis manus et posuerunt eos in custodiam in crastinum∙ Erat enim iam uespera∙ [4] Multi autem eorum qui audierant uerbum crediderunt∙ Et factus est numerus uirorum V milia∙ [5] Factum est autem in crastinum∙ Ut congregarentur principes eorum et seniores et scribae in

hierusalem» [6]Et annas princeps sacerdotum et caifas· et iohannes et alexander» Et quotquot erant de genere sacerdotali

[7]Et statuerunt eos in medio interrogabant» In qua uirtute aut in quo nomine fecistis hoc uos» [8]Tunc petrus repletus spiritu sancto dixit ad eos» Principes populi et seniores· [9]Si nos hodie iudicamur in benefacto hominis infirmi

In quo iste saluus factus est

[10]notum sit omnibus uobis et omni plebi israhel»

Quia in nomine ihesu christi nazareni quem uos crucifixistis· Quem deus suscitauit a mortuis· In hoc iste adstat coram uobis sanus

[11]Hic est lapis qui reprobatus est a uobis aedificantibus qui factus est in caput anguli· [12]Et non est in alio aliquo salus» Nec enim nomen aliud est sub caelo datum hominibus»

In quo oportet nos saluos fieri»

X· [13]Uidentes autem petri constantiam et iohannis

Conperto quod homines essent sine litteris et idiotae admirabantur· Et cognoscebant eos quoniam cum ihesu fuerant· [14]Hominem quoque uidentes stantem cum eis qui curatus fuerat· Nihil poterant contradicere·

[15]Iusserunt autem eos foras extra concilium sedere

Et conferebant ad inuicem [16]dicentes· Quid faciemus hominibus istis·

Quoniam quidem notum signum factum est Per eos omnibus habitantibus in hierusalem manifestum· Et non possumus negare· [17]Sed ne amplius diuulgetur in populum· Conminemur eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum

[18]Et uocantes eos denuntiauerunt ne omnino loquerentur· Neque docerent in nomine ihesu» [19]Petrus uero et iohannes respondentes dixerunt ad eos·

Si iustum est in conspectu dei uos potius audire quam deum iudicate» [20]Non enim possumus quae uidimus et audiuimus non loqui

[21]At illi comminantes demiserunt eos· Non inuenientes quomodo punirent eos propter populum

quia omnes clarificabant d[illegible] factum erat in eo quod
acciderat· [22] Annorum autem erat amplius XL homo in quo
factum erat signum istud sanitatis

XI· [23] Dimissi autem uenerunt ad suos et adnuntia-
uerunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores
dixissent· [24] Qui cum audissent· Unanimiter leuauerunt uocem
ad dominum et dixerunt· Domine tu qui fecisti caelum et
terram et mare et omnia quae in eis sunt· [25] Qui spiritu sancto
per os patris nostri dauid pueri tui dixisti·

Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania·
[26] Adstiterunt reges terrae et principes conuenerunt in unum·
Aduersus dominum et aduersus christum eius

[27] Conuenerunt uere enim in ciuitatem istam aduersus
sanctum puerum tuum ihesum quem unxisti· Herodes et
pontius pilatus cum gentibus et populis israhel

[28] Facere quae manus tua et consilium tuum decreuerunt
fieri· [29] Et nunc domine respice in minas eorum

Et da seruis tuis cum omni fiducia loqui uerbum tuum

[30] In eo cum manum tuam extendis· Sanitates et signa
et prodigia fieri· per nomen sancti filii tui ihesu

[31] Et cum orassent motus est locus in quo erant congre-
gati· Et repleti sunt omnes spiritu sancto et loquebantur
uerbum dei cum fiducia

XII· [32] Multitudinis autem credentium erat cor et
anima una· Nec quisquam eorum quae possidebat aliquid suum
esse dicebat·

Sed erant illis omnia communia· [33] Et uirtute magna red-
debant apostoli testimonium resurrectionis ihesu christi domini
Et gratia magna erat in omnibus illis· [34] Neque enim quisquam
egens erat inter illos

Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant·
Uendentes afferebant praetium eorum quae uendebant

[35] Et ponebant ante pedes apostolorum· Diuidebantur autem
singulis prout cuique opus erat

[36] Ioseph autem qui cognominatus est barnabas ab apo-
stolis· Quod est interpraetatum filius consolationis leuites

cyprius genere· [37] Cum haberet agrum uendidit illum et adtulit praetium et posuit ante pedes apostolorum

XIII· [5,1] Uir autem quidam nomine ananias cum saffira uxore sua· Uendidit agrum [2] et fraudauit de praetio agri conscia uxore sua· Et afferens partem quandam ad pedes apostolorum posuit

[3] Dixit autem petrus· annania· Cur temptauit satanas cor tuum mentire te spiritui sancto· Et fraudare de praetio agri· [4] Nonne manens tibi manebat

Et uenundatum in tua erat potestate· Quare posuisti in corde tuo hanc rem· Non es mentitus hominibus sed deo· [5] Audiens ananias haec uerba cecidit et expirauit

Et factus est timor magnus in omnes qui audierant· [6] Surgentes autem iuuenes amouerunt eum et efferentes sepelierunt· [7] Factum est quasi horarum trium spatium· Et uxor ipsius nesciens quod factum fuerat introiit· [8] Respondit autem ei petrus

Dic mihi mulier si tanti agrum uendidistis· at illa dixit· Etiam tanti

[9] Petrus autem ad eam·

quid utique conuenit uobis temptare spiritum domini

Ecce pedes eorum qui sepelierunt uirum tuum

Ad ostium et efferent te [10] confestim cecidit ante pedes eius et expirauit

Intrantes autem iuuenes inuenerunt illam mortuam· Et extulerunt et sepelierunt ad uirum suum· [11] Et factus est timor magnus in uniuersa ecclesia· Et in omnes qui audierunt haec·

XIIII· [12] Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe

Et erant unanimiter omnes in porticu salomonis

[13] Ceterorum autem nemo audebat coniungere se illis· Sed magnificabat eos populus· [14] Magis autem augebatur credentium in domino multitudo uirorum ac mulierum

[15] Ita ut in plateas eicerent infirmos et ponerent in lectulis et grabatis ut ueniente petro saltem umbra illius obumbraret quemquam eorum

[16]Concurrebat autem et multitudo uicinarum ciuitatum hierusalem

Adferentes egros et uexatos ab spiritibus inmundis qui curabantur omnes

XV· [17]Exsurgens autem princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant·

Quae est heresis sadducaeorum repleti sunt zelo

[18]et iniecerunt manus in apostolos· et posuerunt illos in custodia publica

[19]Angelus autem domini per noctem aperiens ianuas carceris et educens eos dixit·

[20]Ite et stantes loquimini in templo plebi omnia uerba uitae huius». [21]Qui cum audissent· intrauerunt diluculo in templum et docebant· Audiens autem princeps sacerdotum et qui cum eo erant» Conuocauerunt concilium et omnes seniores filiorum israhel·

Et miserunt ad carcerem ut adducerentur» [22]Cum uenissent autem ministri· Et aperto carcere non inuenissent illos

Reuersi nuntiauerunt [23]dicentes· Carcerem quidem inuenimus clausum cum omni diligentia· et custodes stantes ad ianuas» Aperientes autem neminem intus inuenimus» [24]Ut autem audierunt hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum» Ambigebant de illis quidnam fieret· [25]adueniens autem quidam nuntiauit eis· Quia ecce uiri quos posuistis in carcerem· sunt in templo stantes et docentes populum· [26]Tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit illos sine ui· Timebant enim populum ne lapidarentur· [27]Et cum adduxissent illos statuerunt in concilio· Et interrogauit eos princeps sacerdotum [28]dicens· praecipiendo praecepimus uobis ne doceretis in nomine isto

Et ecce repletis hierusalem doctrina uestra· Et uultis introducere super nos sanguinem hominis istius

[29]Respondens autem petrus et apostoli dixerunt»

Oboedire oportet deo magis quam hominibus» [30]Deus patrum nostrorum suscitauit ihesum· Quem uos interemistis suspendentes in ligno· [31]Hunc deus principem et saluatorem exaltauit dextera sua

Ad dandam paenitentiam israhel et remissionem peccatorum· [32]Et nos sumus testes horum uerborum· et spiritus sanctus quem dedit deus omnibus oboedientibus sibi· [33]Haec cum audissent dissicebantur et cogitabant interficere illos·

[34]Surgens autem quidam in concilio pharisaeus nomine gamilihel legis doctor· honorabilis uniuersae plebi· iussit foras ad brebem homines fieri·

[35]Dixitque ad illos· Uiri israhelitae adtendite uobis super hominibus istis· quid acturi sitis· [36]Ante hos enim dies extitit theonas dicens se esse aliquem

Cui consensit uirorum numerus circiter quadringentorum· Qui occisus est· Et omnes quicumque credebant ei dissipati sunt

Et redactus est ad nihilum

[37]post hunc extitit iudas galilaeus in diebus professionis· et auertit populum post se· et ipse periit· et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt· [38]Et nunc itaque dico uobis· Discedite ab hominibus istis et sinite illos· Quoniam si est ex hominibus consilium hoc aut opus dissoluetur· [39]Si uero ex deo est non potestis dissoluere eos· ne forte et deo repugnare inueniamini

XVI· Consenserunt autem illi· [40]et conuocantes apostolos caesis denuntiauerunt

Ne loquerentur in nomine ihesu· Et dimiserunt eos

[41]Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu concilii·

Quoniam digni habiti sunt pro nomine christi contumeliam pati· [42]Omni autem die in templo et circa domos non cessabant docentes· Et euangelizantes christum ihesum·

XVII· [6,1]In diebus autem illis crescente numero discipulorum· factum est murmur graecorum aduersus hebraeos· Quod despicerentur in ministerio cotidiano uiduae eorum

[2]Conuocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt·

Non est aequum nos derelinquere uerbum dei et ministrare mensis·

[3]Considerate ergo fratres uiros ex uobis boni testimonii septem plenos spiritu et sapientia· Quos constituamus super hoc opus

[4]Nos uero orationi et ministerio uerbi instantes erimus·
[5]Et placuit sermo coram omni multitudine
Et elegerunt stefanum uirum plenum fide et spiritu sancto·
et philippum· et nicanorem· et timotheum· et parmenam·
Et nicolaum aduenam anthiocenum· [6]Hos statuerunt ante
conspectum apostolorum· et orantes inposuerunt eis manus
[7]Et uerbum domini crescebat
Et multiplicabatur numerus discipulorum in hierusalem
ualde· multa etiam turba sacerdotum oboediebat fidei
XVIII· [8]Stephanus autem plenus gratia et fortitudine
Faciebat prodigia et signa magna in populo· [9]Surrexerunt
autem quidam de synagoga quae appellatur libertinorum et
cyrenensium et alexandrinorum· et eorum qui erant a cilicia
et asia disputantes cum stephano
[10]Et non poterant resistere sapientiae et spiritui qui
loquebatur· [11]Tunc summiserunt uiros qui dicerent se audisse
eum dicentem uerba blasphemiae in mosen et deum· [12]Et com-
mouerunt itaque plebem et seniores et scribas· Et concurrentes
rapuerunt eum et adduxerunt in concilium· [13]Et statuerunt
testes falsos dicentes
Homo iste non cessat loqui uerba aduersus locum sanctum
et legem· [14]Audiuimus enim eum dicentem· quoniam ihesus
nazarenus hic destruet locum istum
Et mutabit traditiones quas tradidit nobis moses
[15]Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio
Uiderunt faciem eius tamquam faciem angeli·
[7,1]Dixit autem princeps sacerdotum si haec ita se haberent·
[2]Qui ait
XVIIII· Uiri fratres et patres audite· Deus gloriae
apparuit patri nostro abraham cum esset in mesopotamia·
prius quam moraretur in charram·
[3]Et dixit ad illum·
exi de terra tua et cognatione tua· Et ueni in terram
quam tibi monstrauero
[4]Tunc exiit de terra chaldaeorum et habitauit in
charram

Et inde postquam mortuus est pater eius· Transtulit illum in terram istam in qua nunc uos habitatis

[5] Et non dedit illi hereditatem in ea nec passum pedis

Et repromisit dare illi eam in possessionem et semini eius post ipsum. Cum non haberet filium· [6] Locutus est autem ,deus· Quia erit semen eius accola in terra aliena· Et seruituti ,eos subicient· Et male tractabunt eos annis quadringentis et ,septem· [7] et gentem cui seruierint iudicabo ego dixit deus· ,Et post haec exibunt et seruient mihi in loco isto· [8] Et dedit illis testamentum circumcisionis et sic genuit isaac· et circumcidit eum die octaua·

Et isaac iacob· Et iacob duodecim patriarchas· [9] Et patriarchae aemulantes ioseph· uendiderunt in aegyptum

Et erat deus cum eo· [10] Et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius· Et dedit ei gratiam et sapientiam in conspectu pharaonis regis aegypti· Et constituit eum praepositum super aegyptum et super omnem domum suam·

[11] Uenit autem fames in uniuersam aegyptum et chanaam et tribulatio magna et non inueniebant cibos patris nostri·

[12] Cum audisset autem iacob esse frumentum in aegypto· Misit patres nostros primum· [13] Et in secundo cognitus est ioseph a fratribus suis·

Et manifestatum est pharaoni genus eius· [14] Mittens autem ioseph accersiuit iacob patrem et omnem cognationem in animabus LXXV· [15] et descendit iacob in aegyptum

Et defunctus est ipse et patres nostri· [16] et translati sunt in sychem· Et positi sunt in sepulchro quod emit abraham praetio argenti a filiis emor filii sychem· [17] Cum adpropinquaret autem tempus repromissionis quam confessus est deus abrahae

Creuit populus et multiplicatus est in aegypto [18] quoadusque surrexit rex alius in aegypto qui non sciebat ioseph· [19] hic circumueniens genus nostrum afflixit patres ut exponerent infantes suos ne uiuificarentur

[20] Eodem tempore natus est moses et fuit gratus deo

Qui nutritus est tribus mensibus in domo patris sui· [21] Exposito autem illo

Sustulit eum filia pharaonis et enutriuit eum sibi in filium· [22] Et eruditus est moses omni sapientia aegyptiorum· Et erat potens in uerbis et in operibus suis· [23] cum autem inpleretur ei quadraginta annorum tempus·

Ascendit in cor eius ut uisitaret fratres suos filios israhel· [24] Et cum uidisset quendam iniuriam patientem uindicauit illum

Et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat percusso aegyptio· [25] Existimauit autem intellegere fratres quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis· At illi non intellexerunt· [26] Sequenti uero die apparuit illis litigantibus· Et reconciliabat eos in pacem dicens· Uiri fratres estis ut quid noceatis alterutrum·

[27] Qui autem iniuriam faciebat proximo reppulit eum dicens· Quis te constituit principem et iudicem super nos· [28] Numquid interficere me tu uis queammodum interfecisti heri aegyptium

[29] Fugiit autem moses in uerbo isto· Et factus est aduena in terra madiam ubi generauit filios duos

[30] Et expletis annis XL apparuit illi in deserto montis sina angelus in igne flammae rubi· [31] Moses autem uidens admiratus est uisum· Et accedente illo ut consideraret et facta est uox domini

, [32] Ego deus patrum tuorum

, Deus abraham et isaac· et iacob·

Tremefactus autem moses non audebat considerare· [33] Dixit ,autem illi dominus· Solue calciamentum pedum tuorum

, Locus enim in quo stas terra sancta est· [34] Uidens uidi ,adflictionem populi mei qui est in aegypto· Et gemitum eorum ,audiui· et descendi ut liberarem eos

, Et nunc ueni mittam te in aegyptum· [35] Hunc mosen quem negauerunt dicentes· Quis te constituit principem et iudicem

Hunc deus principem et redemptorem misit cum manu angeli qui apparuit illi in rubo· [36] Hic eduxit illos faciens prodigia et signa in terra aegypti et in rubro mari et in deserto annis XL·

, [37] Hic moses qui dixit filiis israhel· prophetam uobis ,suscitabit deus de fratribus uestris tamquam me· [38] Hic est

qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur ei in monte sina

Et cum patribus nostris

Qui accepit uerba uitae dare nobis· [39]Cui noluerunt oboedire patres nostri· Sed reppuleruut et auersi sunt cordibus suis in aegyptum

„ [40]Dicentes ad aaron fac nobis deos qui praecedant nos· „Moses enim hic qui eduxit nos de terra aegypti nescimus quid factum sit ei· [41]Et uitulum fecerunt in illis diebus

Et obtulerunt hostiam simulacro· Et laetabantur in operibus manuum suarum· [42]Conuertit autem deus et tradidit eos seruire militiae caeli

„ Sicut scribtum est in libro prophetarum· Numquid uictimas „aut hostias obtulistis mihi annis XL in deserto domus israhel

„ [43]Et suscepistis tabernaculum moloch· Et sidus dei uestri ripham· Figuras quas fecistis adorare eas· Et transferam uos trans babylonem

[44]Tabernaculum testimonii fuit patribus nostris in deserto· Sicut disposuit loquens ad mosen

Ut faceret illud secundum formam quam uiderat

[45]Quod et induxerunt suscipientes patres nostri cum hiesu possessionem gentium· Quas expulit deus a facie patrum nostrorum· Usque in diebus dauid [46]qui inuenit gratiam ante deum· Et petiit ut inueniret tabernaculum deo iacob· [47]Salomon autem aedificauit illi domum· [48]Sed non excelsus in manufactis ‚habitabat· Sicut propheta dicit· [49]Caelum mihi sedes est· Terra ‚autem scabillum pedum meorum· Quam domum aedificabitis ‚mihi dicit dominus· Aut quis locus requetionis meae est

‚ [50]Nonne manus mea fecit haec omnia· [51]Dura ceruice et incircumcisis cordibus et auribus· Uos semper spiritui sancto resistitis· Sicut patres uestri et uos· [52]Quem prophetarum non sunt persecuti patres uestri

Et occiderunt eos qui praenuntiabant de aduentu iusti· Cuius uos nunc proditores et homicidae fuistis· [53]Qui accepistis legem in dispositionem angelorum et non custodistis

XX· [54]**Audientes autem haec** dissecabantur cordibus suis

Et stridebant dentibus in eum· [55] Cum autem esset plenus spiritu sancto intendens in caelum uidit gloriam dei et ihesum stantem a dextris dei et ait· Ecce uideo caelos apertos·

Et filium hominis a dextris stantem dei· [56] Exclamantes autem uoce magna continuerunt aures suas· Et impetum fecerunt unanimiter in eum

[57] Et eicientes eum extra ciuitatem lapidabant

Et testes deposuerunt uestimenta sua secus pedes adulescentis qui uocatur saulus· [58] Et lapidabant stephanum inuocantem et dicentem

Domine ihesu suscipe spiritum meum

[59] Positis autem genibus clamabat uoce magna

Domine ne statuas illis hoc peccatum· Et cum hoc dixisset obdormiuit

Saulus autem erat consentiens neci eius

XXI· [8,1] Facta est autem in illa die persecutio magna in ecclesia quae erat hierosolymis· Et omnes dispersi sunt per regiones iudaeae et samariae praeter apostolos· [2] Curauerunt autem stefanum uiri timorati· Et fecerunt planctum magnum super illum· [3] Saulus uero diuastabat ecclesiam· Per domos intrans et trahens uiros ac mulieres· tradebat in custodiam· [4] Igitur qui dispersi erant pertransiebant euangelizantes uerbum· [5] Philippus autem descendens in ciuitatem samariae praedicabat illis christum· [6] Intendebant autem turbae his quae a philippo dicebantur unanimiter audientes et uidentes signa quae faciebat· [7] Multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos clamantes uoce magna exiebant

[8] Multi enim paralytici et claudi curati sunt·

[9] Factum est ergo magnum gaudium in illa ciuitate

XXII· Uir autem quidam nomine simon· qui ante fuerat in ciuitate magus·

Seducens gentem samariae dicens se esse aliquem magnum· [10] Cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum

Dicentes· Hic est uirtus dei quae uocatur magna

[11] Attendebant autem eum propter quod multo tempore magicis suis dementasset eos· [12] cum uero credidissent philippo

euangelizanti de regno dei et in nomine ihesu christi· Baptizabantur uiri ac mulieres· [13]Tunc simon et ipse credidit· et cum baptizatus esset adherebat philippo· Uidens etiam signa et uirtutes maximas fieri stupens admirabatur· [14]Cum autem audissent apostoli qui erant hierosolymis quia recepit samaria uerbum dei· Miserunt ad eos petrum et iohannem

[15]Qui cum uenissent orauerunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum· [16]Nondum enim in quemquam illorum uenerat· Sed baptizati tantum erant in nomine domini ihesu· [17]Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum·

XXIII· [18]Cum uidisset autem simon quia per inpositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus· optulit eis pecuniam dicens

[19]Date mihi hanc potestatem ut cuicumque inposuero manus accipiat spiritum sanctum

Petrus autem dixit ad eum

[20]Pecunia tua tecum sit in perditionem· Quoniam donum dei existimasti pecunia possideri· [21]Non est tibi pars neque sors in sermone isto· Cor enim tuum non est rectum coram deo· [22]Paenitentiam itaque age ab hac nequitia tua· Et roga deum si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis tui· [23]In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis uideo te esse· [24]Respondens autem simon dixit· Praecamini uos pro me ad deum

Ut nihil ueniat super me horum quae dixistis·

[25]Et illi quidem testificati et locuti uerbum domini rediebant hierosolymam

Et multis regionibus samaritanorum euangelizabant·

XXIIII· [26]Angelus autem domini locutus est ad philippum dicens· Surge et uade contra meridianum ad uiam quae descendit ab hierusalem in gazam haec est deserta· Et surgens abiit· [27]Et ecce uir aetiops· eunuchus potens candacis reginae aethiopum· Qui erat super omnes gazas eius uenerat adorare in hierusalem· [28]Et reuertebatur sedens super currum suum legensque prophetam esaiam

[29]Dixit autem spiritus philippo

fecerunt iudaei ut eum interficerent· [24]Notae autem factae sunt saulo insidiae eorum· Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent·

[25]Accipientes autem discipuli eius nocte per murum dimiserunt eum submittentes in sporta· [26]Cum autem uenisset in hierusalem temptabat iungere se discipulis· Et omnes timebant eum non credentes quia esset discipulus· [27]Barnabas autem adpraehensum illum duxit ad apostolos· Et narrauit illis quomodo in uia uidisset dominum· Et quia locutus est ei· Et quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine ihesu

[28]Et erat cum illis intrans et exiens in hierusalem

Fiducialiter agens in nomine domini· [29]loquebatur quoque gentibus et disputabat cum graecis· Illi autem quaerebant occidere eum

[30]Quod cum cognouissent fratres· Deduxerunt eum caesaream et dimiserunt tharsum· [31]Ecclesia quidem per totam iudaeam et galilaeam et samariam habebat pacem

Et aedificabatur ambulans in timore domini et consolatione sancti spiritus replebatur

XXVII· [32]Factum est autem petrus dum pertransiret uniuersos deueniret ad sanctos qui habitabant lyddae·

[33]Inuenit autem ibi hominem quendam nomine aenean ab annis VIII iacentem in grabatto· Qui erat paralyticus· [34]Et ait illi petrus· Aeneas sanat te ihesus christus· Surge et sterne tibi· Et continuo surrexit· [35]Et uiderunt illum omnes qui habitabant lyddae et sarone· Qui conuersi sunt ad dominum· [36]In ioppe autem fuit quaedam discipula nomine tabitas

Quae interpraetata dicitur dorcas· Haec erat plaena operibus bonis et elemosynis quas faciebat· [37]Factum est in diebus illis ut infirmata moreretur

Quam cum lauissent posuerunt eam in cenaculo

[38]Cum autem prope esset lydda ab ioppe· Discipuli audientes quia petrus esset in ea· Miserunt duos uiros ad eum rogantes ne pigriteris uenire usque ad nos· [39]Exsurgens autem petrus uenit cum illis· Et cum aduenisset duxerunt illum in cenaculum· Et circumsteterunt illum omnes uiduae flentes· Et

ostendentes tunicas et uestes quas faciebat illis dorcas· [40]Eiectis autem omnibus foras petrus ponens genua orauit· Et conuersus ad corpus dixit· Tabita surge· At illa aperuit oculos suos et uiso petro resedit· [41]Dans autem illi manum erexit eam

Et cum uocasset sanctos· et uiduas adsignauit eam uiuam· [42]Notum autem factum est per uniuersam ioppem· Et crediderunt multi in domino·

[43]Factum est autem ut dies multos moraretur in ioppe apud quendam simonem corarium

XXVIII· [10,1]Uir autem quidam erat in caesarea nomine cornelius· Centurio cohortis quae dicitur italica· [2]Religiosus et timens dominum cum omni domo sua· Faciens elemosynas multas plebi et depraecans deum semper· [3]Uidit in uisu manifeste quasi nona hora diei· Angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi· Corneli· [4]At ille intuens eum timore correptus dixit·

Quid est domine· Dixit autem illi· Orationes tuae et elemosynae tuae ascenderunt in memoria in conspectu dei· [5]Et nunc mitte uiros in ioppen

Et accersi simonem quendam qui cognominatur petrus· [6]Hic hospitatur apud simonem quendam corarium cuius est domus iuxta mare· [7]Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi· Uocauit duos domesticos suos et militem metuentem dominum ex his qui illi parebant· [8]Quibus cum narrasset omnia misit illos in ioppen· [9]Postera autem die· iter illis facientibus et adpropinquantibus ciuitati·

Ascendit petrus in superiora ut oraret circa horam VI· [10]Et cum esuriret uoluit gustare

Parantibus autem eis cecidit super eum mentis excessus· [11]Et uidit caelum apertum· Et descendens uas quoddam uelut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo in terram

[12]In qua erant omnia quadrupedia et serpentia terrae et uolatilia caeli

[13]Et facta est uox ad eum

Surge petre occide et manduca· [14]Ait autem petrus· Absit domine quia numquam manducaui commune et inmundum

[15]Et uox iterum secundo ad eum· Quae deus purificauit ne tu commune dixeris· [16]Hoc autem factum est tertio· Et statim receptum est uas in caelum· [17]Et dum intra se haesitaret petrus quiduam esset uisio quam uidisset· Ecce uiri qui missi erant a cornelio inquirentes domum simonis astiterunt ad ianuam· [18]Et cum uocassent interrogabant si simon qui cognominatur petrus illic haberet hospitium· [19]Petro autem cogitante de uisione dixit spiritus ei· Ecce uiri tres quaerunt te· [20]Surge itaque et descende et uade cum illis nihil dubitans quia ego misi illos· [21]Descendens autem petrus ad uiros dixit· Ecce ego sum quem quaeritis

Quae causa est propter quam uenistis· [22]Qui dixerunt· Cornelius centurio uir iustus et timens deum et testimonium habens ab uniuersa gente iudaeorum· Responsum accepit ab angelo sancto

Accersire te in domum suam et audire uerba abs te·

[23]Introducens igitur eos recepit hospitio· Sequenti autem die surgens profectus est cum eis

Et quidam ex fratribus a ioppe comitati sunt eum

[24]Altera autem die introiuit caesaream·

XXVIIII· Cornelius uero expectabat illos conuocatis cognatis suis et necessariis amicis· [25]Et factum est cum introisset petrus

Obuius ei cornelius et procidens ad pedes adorauit

[26]Petrus uero leuauit eum dicens· Surge et ego ipse homo sum· [27]Et loquens cum illo intrauit et inuenit multos qui conuenerant [28]dixitque ad illos

Uos scitis quomodo abominatum sit uiro iudaeo coniungi aut accedere ad alienigenam· Et mihi ostendit deus neminem communem aut inmundum dicere hominem

[29]Propter quod sine dubitatione ueni accersitus

Interrogo ergo quam ob causam accersisti me

XXX· [30]Et cornelius ait· A nudus quarta die usque ad hanc horam· orans eram hora nona in domo mea·

Et ecce uir stetit ante me in ueste candida et ait

[31]Corneli exaudita est oratio tua· Et aelemosynae tuae

commemoratae sunt in conspectu dei· [32]Mitte ergo in ioppen et accersi simonem qui cognominatur petrus· Hic hospitatur in domo simonis coriari iuxta mare·

[33]Confestim igitur misi ad te

Et tu bene fecisti ueniendo

Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus audire omnia quaecumque tibi praecepta sunt a domino· [34]Aperiens autem petrus os dixit· In ueritate comperi quoniam non est personarum acceptor deus· [35]Sed in omni gente qui timet eum et operatur iustitiam acceptus est illi· [36]Uerbum misit filiis israhel adnuntians pacem per ihesum christum· Hic est omnium dominus· [37]Uos scitis quod factum est uerbum per uniuersam iudaeam

Incipiens enim a galilaea post baptismum quod praedicauit iohannes [38]ihesum a nazareth· Quomodo unxit eum deus spiritu sancto et uirtute· Qui pertransiuit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo· Quoniam deus erat cum illo· [39]Et nos testes sumus omnium quae fecit in regione iudaeorum et hierusalem

Quem occiderunt suspendentes in ligno· [40]Hunc deus suscitauit tertia die

Et dedit eum manifestum fieri [41]in omni populo·

Sed testibus praeordinatis a deo nobis qui manducauimus et bibimus cum illo· Postquam resurrexit a mortuis· [42]Et praecepit nobis praedicare populo et testificari

Quia ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum et mortuorum· [43]Huic omnes prophetae testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum

[44]Adhuc loquente petro uerba haec· Cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant uerbum· [45]Et obstipuerunt ex circumcisione fideles qui uenerant cum petro· Quia et in nationes gratia spiritus sancti diffusa est· [46]Audiebant enim illos loquentes linguis et magnificantes deum· [47]Tunc respondit petrus· Numquid aquam quis prohibere potest ut non baptizentur hi qui spiritum sanctum acceperunt sicut et nos· [48]Et iussit eos

in nomine ihesu christi baptizari· Tunc rogauerunt eum ut maneret aliquot diebus·

XXXI· [11,1]Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in iudaea· quoniam et gentes receperunt uerbum dei

[2]Cum ascendisset autem petrus in hierosolymam

Disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcisione [3]dicentes· Quare introisti ad uiros praeputium habentes et manducasti cum illis· [4]incipiens autem petrus exponebat illis ordinem dicens· [5]Ego eram in ciuitate ioppe orans· Et uidi in excessu mentis uisionem ut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo et uenit usque ad me· [6]In quod intuens considerabam·

Et uidi quadrupedia terrae et bestias et reptilia et uolatilia caeli· [7]Audiui autem et uocem dicentem mihi· Surge petre occide et manduca· [8]Dixi autem nequaquam domine

Quia commune aut inmundum numquam introiuit os meum· [9]Respondit autem uox secundo de caelo

Quae deus mundauit tu ne commune dixeris· [10]Hoc autem factum est per ter· et recepta sunt rursum omnia in caelum·

[11]Et ecce confestim tres uiri adstiterunt in domo in qua eram missi a caesarea ad me· [12]Dixit autem spiritus mihi ut irem cum illis nihil haesitans· Uenerunt autem mecum sex fratres isti· Et ingressi sumus in domum uiri·

[13]Narrauit autem nobis quomodo uidisset angelum in domu sua stantem et dicentem sibi·

Mitte in ioppen et accersi simonem qui cognominatur petrus· [14]Qui loquetur tibi uerba in quibus saluus eris tu et uniuersa domus tua· [15]Cum autem coepissem loqui· Decidit spiritus sanctus super eos sicut et in nos in initio

[16]Recordatus autem uerbi domini sicut dicebat· Iohannes quidem baptizauit aqua uos autem baptizamini spiritu sancto

[17]Si ergo eandem gratiam dedit illi deus sicut et nobis qui credidimus in dominum ihesum christum· Ego quis eram qui possem prohibere deum· [18]His auditis tacuerunt et glorificauerunt deum dicentes·

Ergo gentibus deus paenitentiam ad uitam dedit

c. X, 48 — XI, 18.

[19] Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione quae facta fuerat sub stephano· Perambulauerunt usque phoenicem· et cyprum et antiochiam

Nemini loquentes uerbum nisi solis iudaeis

[20] Erant autem quidam ex eis uiris cyprii et cyrinei· Qui cum introissent antiochiam loquebantur ad graecos adnuntiantes dominum ihesum· [21] Et erat manus domini cum eis

Multusque numerus credentium conuersus est ad dominum· [22] Peruenit autem sermo ad aures ecclesiae quae erat hierosolymis super istis·

Et miserunt barnaban usque antiochiam·

[23] Qui cum peruenisset· Et uidisset gratiam dei gauisus est· Et hortabatur omnes proposito cordis permanere in domino

[24] Qui erat uir bonus et plenus spiritu sancto et fide· Et adposita est turba multa domino· [25] Profectus est autem tharsum ut quaereret saulum· Quem cum inuenisset perduxit antiochiam· [26] Et annum totum conuersati sunt in ecclesia· Et docuerunt turbam multam

Ita ut cognominarentur primum antiochiae discipuli christiani

XXXII· [27] In his autem diebus superuenerunt ab hierosolymis prophetae antiochiam· [28] Et surgens unus ex eis nomine agabus· Significabat per spiritum famen magnam futuram in uniuerso orbe terrarum· Quae facta est sub claudio

[29] Discipuli autem prout quis habebat proposuerunt in ministerium mittere habitantibus in iudaea fratribus· [30] Quod et fecerunt· Mittentes ad seniores per manus barnabae et sauli

XXXIII· [12,1] Eodem autem tempore misit herodes rex manus ut adfligeret quosdam de ecclesia·

[2] Occidit autem iacobum fratrem iohannis gladio

[3] Uidens autem quia placeret iudaeis· Adposuit adprehendere et petrum

Erant autem dies azymorum

[4] Quem cum adprehendisset misit in carcerem·

Tradensque quattuor quaternionibus militum custodire eum· Uolens post pascha producere eum populo· [5] Et petrus quidem seruabatur in carcere· Oratio autem fiebat sine inter-

missione ab ecclesia ad deum pro eo· [6] Cum autem producturus
eum esset herodes ipsa nocte· Erat petrus dormiens inter
duos milites uinctus catenis duabus· Et custodes ante ostium
custodiebant carcerem· [7] Et ecce angelus domini astitit
Et lumen refulsit in habitaculo· Percussoque latere petri
excitauit eum dicens· Surge uelociter· Et ceciderunt catenae
de manibus eius·
[8] Dixit autem angelus ad eum
Praecingere et calcia te gallicas tuas et fecit sic·
Et dixit illi circumda tibi uestimentum tuum et sequere
me· [9] Et exiens sequebatur· et nesciebat quia uerum est quod
fiebat per angelum· aestimabat autem se uisum uidere· [10] Trans-
euntes autem primam et secundam custodiam· Uenerunt ad
portam ferream quae ducit ad ciuitatem·
Quae ultro aperta est eis·
Et exeuntes processerunt uicum unum· Et continuo dis-
cessit angelus ab eo· [11] Et petrus ad se reuersus dixit· Nunc
scio uere quia misit dominus angelum suum· Et eripuit me
de manu herodis·
Et de omni expectatione plebis iudaeorum· [12] Considerans-
que uenit ad domum mariae matris iohannis qui cognominatus
est marcus· Ubi erant multi congregati et orantes· [13] Pulsante
autem eo ostium ianuae
Processit puella ad uidendum nomine rhode·
[14] Et ut cognouit uocem petri prae gaudio non aperuit
ianuam· Sed intro currens nuntiauit stare petrum ante ianuam
[15] At illi dixerunt ad eam insanis· Illa autem adfirmabat
sic se habere
Illi autem dicebant angelus eius est· [16] Petrus autem per-
seuerabat pulsans· Cum autem aperuissent uiderunt eum et
obstipuerunt
[17] Adnuit autem eis manu ut tacerent· Enarrauit quomodo
dominus eduxisset eum de carcere· Dixitque nuntiate iacobo
et fratribus haec· Et egressus abiit alium locum·
XXXIIII· [18] Facta autem die· Erat non parua turbatio
inter milites quidnam de petro factum esset· [19] Herodes autem

cum requisisset eum et non inuenisset· Inquisitione facta de custodibus iussit eos duci· Descendensque a iudaea in caesaream ibi commoratus est· [20]Erat autem iratus tyriis et sidoniis· At illi unanimes uenerunt ad eum· Et persuaso blasto qui erat super cubiculum regis· Postulabant pacem eo quod alerentur regiones eorum ab illo· [21]Statuto die herodes uestitus ueste regali· Sedit pro tribunali et contionabatur ad eos· [22]Populus autem adclamabat dei uoces et non hominis· [23]Confestim autem percussit eum angelus domini· Eo quod non dedisset honorem deo

Et consumptus uermibus expirauit· [24]Uerbum domini crescebat et multiplicabatur· [25]Barnabas autem et saulus reuersi sunt ab hierosolymis expleto ministerio· Adsumpto iohanne qui cognominatus est marcus·

XXXV· [13,1]Erant autem in ecclesia quae erat antiochiae prophetae et doctores·

In quibus barnabas et symeon qui uocabatur niger· Et lycius cyrenensis· Et manes qui erat herodis tetharcae conlactaneus et saulus

[2]Ministrantibus autem illis domino et ieiunantibus dixit spiritus sanctus· Separate mihi barnaban et saulum in opus quod adsumpsi eos

[3]Tunc ieiunantes et orantes inponentesque eis manus dimiserunt illos· [4]Et ipsi quidem missi ab spiritu sancto abierunt seleuciam· Et inde nauigauerunt cyprum

[5]Et cum uenissent salamina praedicabant uerbum dei in synagogis iudaeorum

Habebant autem et iohannem in ministerio· [6]Et cum perambulassent uniuersam insulam usque paphum· Inuenerunt quendam uirum magum pseudoprophetam iudaeum

Cui nomen erat bariesu·

[7]Qui erat cum proconsule sergio paulo uiro prudente· Hic accitis barnaba et paulo desiderabat audire uerbum dei· [8]Resistebat autem illis elymas magus· Sic enim interpraetatur nomen eius

Quaerens auertere proconsulem a fide· [9]Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto intuens in eum [10]dixit· O·

plene omni dolo et omni fallacia· fili diaboli inimice omni iustitiae· Non desinis subuertere uias domini rectas

[11]Et nunc ecce manus domini super te· Et eris caecus non uidens solem usque ad tempus· Et confestim caecidit in eo caligo et tenebrae· Et circumiens quaerebat qui ei manum daret· [12]Tunc proconsul cum uidisset factum credidit admirans super doctrinam dei

XXXVI· [13]Et cum a papho nauigassent paulus et qui eo uenerunt pergen pamphiliae

Iohannes autem discedens ab eis reuersus est hierosolymam· [14]Illi uero pertranseuntes per gentes uenerunt antiochiam pisidae· Et ingressi synagogam die sabbatorum sederunt· [15]Post lectionem autem legis et prophetarum· Miserunt principes synagogae ad eos dicentes· Uiri fratres si quis est in uobis sermo exhortationis ad plebem dicite· [16]Surgens autem paulus et manu silentium indicens ait· Uiri israhelitae et qui timetis deum audite· [17]Deus plebis israhel elegit patres nostros et plebem exaltauit·

Cum essent incolae in terra aegypti· Et in brachio excelso eduxit eos ex ea

[18]Et per XL annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto· [19]Et destruens gentes VII in terra chanaan· Sorte distribuit eis terram eorum

[20]Quasi post CCCC et L annos

Et post haec dedit iudices usque ad samuhel prophetam· [21]Et exinde postulauerunt regem· Et dedit illis deus saul filium cis

Uirum de tribu beniamin annis XL [22]et amoto illo suscitauit illis dauid regem

Cui et testimonium perhibens dixit· Inueni dauid filium iesse uirum secundum cor meum· Qui faciat omnes uoluntates meas· [23]Huius deus ex semine secundum promissionem eduxit israhel saluatorem ihesum· [24]Praedicante iohanne ante faciem aduentus eius baptismum paenitentiae omni populo israhel· [25]Cum impleret autem iohannes cursum dicebat· Quem me arbitramini esse non sum· Sed ecce uenit post me cuius non sum dignus calciamenta pedum soluere·

XXXVII· [26]Uiri fratres filii· generis abraham et qui in uobis timent deum· Uobis uerbum salutis huius missum est· [27]Qui enim habitabant hierusalem et principes eius· Hunc ignorantes· Et uoces prophetarum quae per omne sabbatum leguntur iudicantes inpleuerunt

[28]Et nullam causam mortis inuenientes in eum·

Petierunt a pilato ut interficerent eum· [29]Cumque consummassent omnia quae de eo scribta erant

Deponentes eum de ligno posuerunt in monumento· [30]Deus uero suscitauit eum a mortuis· [31]Qui uisus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de galilaea in hierusalem· Qui usque nunc sunt testes eius ad plebem

[32]Et nos uobis adnuntiamus ea quae ad patres nostros repromissio facta est

[33]Quoniam hanc deus adinpleuit filiis nostris resuscitans ,ihesum· Sicut et in psalmo secundo scribtum est· Filius meus ,es tu· ego hodie genui te

[34]Quod autem suscitauerit eum a mortuis amplius iam non reuersurum in corruptionem· Ita dixit

Quia dabo uobis sancta dauid fidelia· [35]Ideoque et alias ,dicit· Non dabis sanctum tuum uidere corruptionem

[36]Dauid enim sua generatione cum administrasset uoluntatem dei dormiuit

Et adpositus est ad patres suos et uidit corruptionem

[37]Quem uero deus suscitauit non uidit corruptionem

[38]Notum igitur sit uobis uiri fratres· Quia per hunc uobis remissio peccatorum adnuntiatur [39]ab omnibus· Non potuistis in lege mosi iustificari

In hoc omnis qui credit iustificatur· [40]Uidete ergo ne superueniat uobis quod dictum est in prophetis· [41]Uidete contem- ,tores et admiramini et disperdimini· Quia opus operor ego in ,diebus uestris opus quod non creditis si quis enarrauerit uobis

[42]Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato loqueretur sibi uerba haec· [43]Cumque dimissa esset synagoga

Secuti sunt multi iudaeorum et colentium aduenarum paulum et barnaban

c. XIII, 26—43.

Qui loquentes suadebant eis ut permanerent in gratia dei· [44]Sequenti uero sabbato paene uniuersa ciuitas conuenit audire uerbum domini· [45]Uidentes autem turbas iudaei repleti snnt zelo· Et contradicebant his quae a paulo dicebantur blasphemantes· [46]Tunc constanter paulus et barnabas dixerunt· Uobis oportebat primum loqui uerbum dei· Sed quoniam repellitis illud· et indignos uos iudicastis aeternae uitae·

Ecce conuertimur ad gentes· [47]Sic enim praecepit nobis ,dominus· posui te in lumine gentibus ut sis in salutem usque ,ad extremum terrae· [48]Audientes autem gentes gauisae sunt· et glorificabant uerbum domini·

Et crediderunt quotquot erant praeordinati· ad uitam aeternam· [49]Disseminabatur autem uerbum domini per uniuersam regionem· [50]Iudaei autem concitauerunt religiosas mulieres et honestas et primos ciuitatis

Et exitauerunt persecutionem in paulum et barnaban· Et eiecerunt eos de finibus suis· [51]At illi excusso puluere pedum in eos uenerunt iconium· [52]Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto·

XXXVIII· [14,1]Factum est autem iconii ut simul introirent synagogam iudaeorum et loquerentur· ita ut crederet iudaeorum et graecorum copiosa multitudo

[2]Qui uero increduli fuerunt iudaei· Suscitauerunt et ad iracundiam concitauerunt animas gentilium aduersus fratres

[3]Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in domino· Testimonium perhibente uerbo gratiae suae

Dante signa et prodigia fieri per manus eorum

[4]Diuisa est autem multitudo ciuitatis· Et quidam quidem erant cum iudaeis

Quidam uero cum apostolis· [5]Cum autem factus esset inpetus gentilium et iudaeorum cum principibus suis· Ut contumeliis adficerent et lapidarent eos· [6]Intellegentes confugerunt ad ciuitates lycaoniae lystram et derben· Et uniuersam in circuitu regionem· Et ibi euangelizauerunt·

XXXVIIII· [7]Et quidam uir in lystris infirmus pedibus sedebat claudus ex utero matris suae· Qui numquam ambulauerat·

[8]Hic audiuit paulum loquentem· Qui intuitus eum et uidens quia haberet fidem ut saluus fieret

[9]Dixit magna uoce· Surge super pedes tuos rectus· Et exiliuit et ambulabat· [10]turbae autem cum uidissent quod fecerat paulus· Leuauerunt uocem suam lyconiae dicentes· Dei similes facti hominum descenderunt ad nos· [11]Et uocabant barnaban iouem· Paulum uero mercurium·

Quoniam ipse erat dux uerbi· [12]Sacerdos quoque iouis qui erat ante ciuitatem· tauros et coronas ante ferens ad ianuas cum populis uolebat sacrificare· [13]Quod ubi audierunt apostoli barnabas et paulus· Conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes [14]et dicentes· Uiri quid haec facitis· Et nos mortales sumus similes uobis homines· Annuntiantes uobis ab his uanis conuerti ad deum uiuum·

Qui fecit caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt· [15]Qui in praeteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi in uias suas· [16]Et quidem non sine testimonio semet ipsum reliquit benefaciens· De caelo dans pluuias et tempora fructifera· Inplens cibo et laetitia corda uestra· [17]Et haec dicentes uix sedauerunt turbas ne sibi immolarent

[18]Superuenerunt autem quidam ab antiochia et iconio iudaei· Et persuasis turbis lapidantesque paulum traxerunt extra ciuitatem aestimantes eum mortuum esse· [19]Circumdantibus autem eum discipulis surgens intrauit ciuitatem

Et postera die profectus est cum barnaba in derben

[20]Cumque euangelizassent ciuitati illi et docuissent multos· Reuersi sunt lystram et iconium et antiochiam· [21]Confirmantes animas discipulorum· Exhortantes ut permanerent in fide

Et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei

[22]Et cum constituissent illis per singulas ecclesias praesbyteros

Et orassent cum ieiunationibus· Commendauerunt eos domino in quem crediderunt· [23]Transeuntesque pisidiam uenerunt pamphiliam·

[24]Et loquentes in pergen uerbum domini descenderunt in attaliam·

[25]Et inde nauigauerunt in antiochiam· Unde erant traditi gratiae dei in opus quod conpleuerunt·

[26]Cum autem uenissent et congregassent ecclesiam

Rettulerunt quanta fecisset deus cum illis· Quia aperuisset gentibus ostium fidei·

XL· [27]Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis· [15, 1]Et quidam descendentes de iudaea docebant fratres· Quia nisi circumcidamini secundum morem mosi non potestis saluari

[2]Facta ergo seditione non minima paulo et barnabae aduersum illos statuerunt ut ascenderent paulus et barnabas·

Et quidam alii ex illis ad apostolos et praesbyteros in hierusalem super hac quaestione· [3]Illi igitur deducti ab ecclesia pertransiebant phoenicem et samariam·

Narrantes conuersationem gentium· Et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus·

[4]Cum autem uenissent hierosolymam suscepti sunt ab ecclesia· Et ab apostolis et a senioribus· Adnuntiantes quanta deus fecisset cum illis· [5]Surrexerunt autem quidam de heresi pharisaeorum qui crediderant dicentes· Quia oportet circumcidi eos praecipere quoque seruare legem mosi· [6]Conueneruntque apostoli et seniores uidere de uerbo hoc· [7]Cum autem magna conquisitio fieret· Surgens petrus dixit ad eos· Uiri fratres uos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit deus per os meum audire gentes uerbum euangelii et credere

[8]Et qui nouit corda deus testimonium perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis· [9]Et nihil discreuit inter nos et illos·

Fide purificans corda eorum· [10]Nunc ergo quid temptatis deum inponere iugum super ceruicem discipulorum

Quod neque patres nostri neque nos portare potuimus

[11]Sed per gratiam domini ihesu credidimus saluari quemammodum et illi· [12]Tacuit autem omnis multitudo

Et audiebant barnaban et paulum narrantes quanta fecisset deus signa et prodigia in gentibus per eos· [13]Et postquam tacuerunt respondit iacobus dicens· Uiri fratres audite me·

[14]Simeon enarrauit quemammodum primum deus uisitauit sumere ex gentibus populum nomini suo· [15]Et huic concordant
,uerba prophetarum· [16]Post haec reuertar et aedificabo taber-
,naculum dauid quod cecidit· Et disruta eius reaedificabo
, Et erigam illud [17]ut requirant ceteri hominum dominum·
,Et omnes gentes super quas inuocatum est nomen meum dicit
,dominus faciens haec

[18]Notum a saeculo est domino opus suum· [19]Propter quod ego dico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum

[20]Sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum· Et fornicatione et suffocatis et sanguine· [21]Moses enim a temporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus qui eum praedicent in synagogis· Ubi per omne sabbatum legitur

[22]Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia· Eligere uiros ex eis et mittere antiochiam cum paulo et barnaba· iudam qui cognominatur barnabas et silam uiros primos in fratribus· [23]Scribentes per manus eorum

XLI· Apostoli et seniores fratres· His qui sunt antiochiae et syriae et ciliciae fratribus ex gentibus salutem· [24]Quoniam audiuimus quia quidam ex nobis exeuntes turbauerunt uos uerbis euertentes animas uestras

Quibus non mandauimus

[25]Placuit nobis collectis in unum eligere uiros et mittere ad uos· Cum carissimis nostris barnaban et paulo· [26]hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri ihesu christi

[27]Misimus ergo iudam et silam· Qui et ipsi uobis uerbis referent eadem

[28]Uisum est enim spiritui sancto et nobis· Nihil ultra inponere uobis oneris quam haec necessario

[29]Ut abstineatis uos ab immolatis simulacrorum

Et sanguine suffocato et fornicatione· A quibus custodientes uos bene agitis ualete

XLII· [30]Illi igitur dimissi descenderunt antiochiam

Et congregata multitudine tradiderunt epistulam [31]Quam

cum legissent gauisi sunt super consolationem· [32]Iudas autem et silas· Et ipsi cum essent prophetae

Uerbo plurimo consolati sunt fratres· Et confirmauerunt· [33]Facto autem ibi tempore dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos· [35]Paulus autem et barnabas demorabantur antiochiae· Docentes et euangelizantes cum aliis pluribus uerbum domini· [36]Post aliquot autem dies dixit ad barnaban paulus· Reuertentes uisitemus fratres per uniuersas ciuitates

In quibus praedicauimus uerbum domini quomodo se habeant [37]Barnabas autem uolebat secum adsumere et iohannem qui cognominatur marcus· [38]Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis a pamphilia et non isset cum eis in opus· Non debere recipi· [39]Facta est autem dissensio ita ut discederent ab inuicem·

Et barnabas quidem sumto marco nauigaret cyprum· [40]Paulus uero electo sila profectus est· Traditus gratiae domini a fratribus· [41]perambulabat autem syriam et ciliciam confirmans ecclesias· praecipiens custodire praecepta apostolorum et seniorum· [16,1]Peruenit autem in derben et lystram

XLIII· Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine timotheus· filius mulieris uiduae fidelis patre gentili· [2]huic testimonium bonum reddebant qui in lystris erant et iconio fratres· [3]hunc uoluit paulus secum proficisci· Adsumens circumcidit eum propter iudaeos qui erant in illis locis· Sciebant enim omnes quod pater eius gentilis esset· [4]Cum autem pertransiret ciuitates· Tradebant eis custodire dogmata quae erant decreta ab apostolis et senioribus qui essent hierosolymis· [5]Et ecclesiae quidem confirmabantur fide et abundabant numero cottidie

[6]Transeuntes autem phrygiam et galatiae regionem

Uetati sunt a sancto spiritu· loqui uerbum in asia· [7]Cum uenissent autem moesiam temtabant ire bithyniam et non permisit eos spiritus ihesu

XLIIII· [8]Cum autem pertransissent mysiam descenderunt troadem· [9]Et uisio per noctem paulo ostensa est· Uir machedo quidam erat stans et depraecans eum dicens

Transiens in machedoniam adiuua nos· [10] Ut autem uisum uidit statim quaesiuimus proficisci in machedoniam· Certi facti quod uocasset nos deus euangelizare eis· [11] Nauigantes autem a troade recto cursu uenimus samotrachiam· Et sequenti die neapolim· [12] Et inde philippis quae est prima partis machedoniae ciuitas colonia· Eramus autem in hac urbe diebus aliquot consistentes

[13] Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen ubi uidebatur oratio esse

Et sedentes loquebamur mulieribus quae conuenerant·

XLV· [14] Et quaedam mulier nomine lydia purpuraria ciuitatis thyatirenorum colens deum· Audiuit cuius dominus aperuit cor intendere his quae dicebantur a paulo· [15] Cum autem baptizata esset et domus eius· Depraecata est dicens· Si iudicastis me fidelem domino esse· Introite in domum meam et manete· Et coegit nos

XLVI· [16] Factum est autem euntibus nobis ad orationem· Puellam quandam habentem spiritum pytonem obuiare nobis· Quae quaestum magnum praestabat dominis suis diuinando

[17] Haec subsecuta paulum et nos clamabat dicens

Isti homines serui dei excelsi sunt· Qui adnuntiant uobis uiam salutis

[18] Hoc autem faciebat multis diebus· Dolens autem paulus et conuersus spiritui dixit· Praecipio tibi in nomine ihesu christi exire ab ea· Et exiit eadem hora· [19] Uidentes autem domini eius quia exiit spes quaestus eorum·

Adpraehendentes paulum et silam perduxerunt in forum ad principes

[20] Et offerentes eos magistratibus dixerunt· Hi homines conturbant ciuitatem nostram cum sint iudaei· [21] Et annuntiant morem quem non licet nobis suscipere neque facere cum simus romani

[22] Et concurrit plebs aduersus eos· Et magistratus scissis tunicis eorum iusserunt uirgis caedi·

[23] Et cum multas plagas eis inposuissent miserunt eos in carcerem· Praecipientes custodibus ut diligenter custodirent

eos· [24] Qui cum tale praeceptum accepissent· misit eos in interiorem carcerem· Et pedes eorum strinxit ligno· [25] Media autem nocte paulus et silas adorantes laudabant deum· Et audiebant eos qui in custodia erant·

[26] Subito uero terrae motus factus est magnus· Ita ut mouerentur fundamenta carceris· Et aperta sunt statim ostia omnia

Et uniuersorum uincula soluta sunt· [27] Expergefactus autem factus custos carceris· et uidens apertas ianuas carceris· Euaginato gladio uolebat se interficere· Aestimans fugisse uinctos

[28] Clamauit autem paulus magna uoce dicens·

Nihil feceris tibi mali

Uniuersi enim hic sumus

[29] Petitoque lumine introgressus est· Et tremefactus procidit paulo et silae ad pedes· [30] Et producens eos foras ait· Domini quid me oportet facere ut saluus fiam· [31] At illi dixerunt Crede in dominum ihesum· et saluus eris tu et domus tua· [32] Et locuti sunt ei uerbum erant ····· in domo eius· [33] Et tollens eos in illa hora noctis lauit plagas eorum· Et baptizatus est ipse et omnes eius continuo· [34] Cumque perduxisset eos in domum suam· Adposuit eis mensam et laetatus est cum omni domo sua credens deo

[35] Et cum dies factus esset

Miserunt magistratus lectores dicentes dimittite homines illos· [36] Nuntiauit autem custos carceris uerba haec paulo

Quia miserunt magistratus ut dimittamini· Nunc igitur exeuntes ite in pace·

[37] Paulus autem dixit eis·

Caesos nos publice indemnatos homines romanos miserunt in carcerem

Et nunc occulte nos eiciunt· Non ita sed ueniant Et ipsi nos eiciant·

[38] Nuntiauerunt autem magistratibus lictores uerba haec· Timueruntque audito quod romani essent· [39] et uenientes depraecati sunt eos·

Et deducentes rogabant ut egrederentur de urbe

[40]Exeuntes autem de carcere introierunt ad lydiam
Et uisis fratribus consolati sunt eos et profecti sunt·
[17, 1]Cum autem perambulassent amphipolim et apolloniam
Uenerunt thessallonicam ubi erat synagoga iudaeorum·
[2]Secundum consuetudinem autem paulus introiuit ad eos
Et per sabbata tria disserebat eis de scribturis
[3]Adaperiens et insinuans
Quia christum oportuit pati et resurgere a mortuis
Et quia hic est christus ihesus quem ego adnuntio uobis·
[4]Et quidam ex eis crediderunt· Et adiuncti sunt paulo et
silae· Et de colentibus gentilibusque multitudo magna· Et
mulieres nobiles non paucae·
XLVII· [5]Zelantes autem iudaei adsumentesque de
uulgo uiros quosdam malos
Et turba facta concitauerunt ciuitatem· Et adsistentes
domui iasonis querebant eos producere in populum· [6]Et cum
non inuenissent eos·
Trahebant iasonem et quosdam fratres ad principes ciui-
tatis clamantes· Quoniam hi qui orbem concitant et huc uene-
runt [7]quos suscepit iason· Et hi omnes contra decreta caesaris
faciunt regem alium dicentes se ihesum
[8]Concitauerunt autem plebem· Et principes ciuitatis au-
dientes haec· [9]Et accepto satis ab iasone et a ceteris dimi-
serunt eos· [10]Fratres uero confestim per noctem dimiserunt
paulum et silam in beroeam· Qui cum aduenissent in syna-
gogam iudaeorum introierunt
[11]Hi autem erant nobiliores eorum qui sunt thessallonicae·
Qui susceperunt uerbum cum omni auiditate cottidie scrutantes
scribturas si haec ita se haberent· [12]Et multi quidem credi-
derunt ex eis et gentilium mulierum honestarum et uiri non
pauci· [13]Cum autem cognouissent in thessallonica iudaei· Quia
et beroeae praedicatum est a paulo uerbum dei uenerunt et
illuc· Commouentes et turbantes multitudinem· [14]Statimque
tunc paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare· Silas
autem et timotheus remanserunt ibi· [15]Qui autem deducebant
paulum perduxerunt usque athenas

Et accepto mandato ab eo ad silam et timotheum

Ut quam celeriter uenirent ad illum profecti sunt· [16] Paulus autem cum athenis eos expectaret· Incitabatur spiritus eius in ipso uidens idolatriae deditam ciuitatem

[17] Disputabat igitur in synagoga cum iudaeis et colentibus et in foro per omnes dies ad eos qui audierant

[18] Quidam autem epicurei et stoici philosophi disserebant cum eo·

Et quidam dicebant· Quid uult seminator uerborum hic dicere· Alii uero nouorum daemoniorum uidetur adnuntiator esse· Quia ihesum et resurrectionem adnuntiabat eis· [19] et adpraehensum eum ad ariopagum duxerunt dicentes· Possumus scire quae est haec noua quae a te dicitur doctrina· [20] Noua enim quaedam infers auribus nostris

Uolumus ergo scire quidnam uelint haec esse·

[21] Athenienses autem omnes et aduenae hospites ad nihil aliud uacabant· Nisi aut dicere aut audire aliquid noui·

XLVIII· [22] Stans autem paulus in medio ariopagi ait· Uiri athenienses· Per omnia quasi superstitiosos uos uideo· [23] Praeteriens enim et uidens simulacra uestra inueni et aram in qua scribtum erat ignoto deo· Quod ergo ignorantes colitis hoc ego adnuntio uobis· [24] Deus qui fecit mundum et omnia quae in eo sunt· Hic caeli et terrae cum sit dominus·

Non in manufactis templi inhabitat· [25] Nec manibus humanis colitur

Indigens in aliquo cum ipse det omnibus uitam et inspirationem et omnia

[26] Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super uniuersam faciem terrae· Definiens statuta tempora· Et terminos habitationes eorum· [27] Quaerere deum si forte adtractent eum aut inueniant· Quamuis non longe sit ab unoquoque nostrum· [28] In ipso enim uiuimus et mouemur et sumus· Sicut et quidam uestrum poetarum dixerunt· Ipsius enim et genus sumus· [29] Genus ergo cum sumus dei· Non debemus aestimare auro aut argento aut lapidibus sculpturae· Artis et cogitationis

sumptum ab arato

hominis diuinum esse simile· [30] Et tempora quidem huius ignorantiae despiciens deus

Nunc adnuntiat hominibus ut omnes ubique paenitentiam agant· [31] Eo quod statuit diem in qua iudicaturus orbem in aequitate

In uiro in quo statuit fidem praebens omnibus· Suscitans eum a mortuis

[32] Cum audissent autem resurrectionem mortuorum· Quidam quidem inridebant· Quidam uero dixerunt· Audiemus te de hoc iterum

[33] Sic paulus exiuit de medio eorum.

XLVIIII· [34] Quidam uero uiri adhaerentes ei crediderunt

In quibus et dionysius ariopagita· Et mulier nomine damaris et alii cum eis· [18, 1] Post haec egressus ab athenis uenit corinthum

[2] Et inueniens quendam iudaeum nomine aquilam ponticum genere· Qui nuper uenerat ab italia

Et priscillam uxorem eius· Eo quod praecepisset claudius discedere omnes iudaeos roma

Et accessit ad eos· [3] Et quia eiusdem erat artis manebat apud eos et operabatur· scenofactoriae artis

[5] Cum uenissent autem de machedonia silas et timotheus· Instabat uerbo paulus testificans iudaeis esse ihesum christum

[6] Contradicentibus autem et blasphemantibus

Excutiens uestimenta dixit ad eos· Sanguis uester super caput uestrum· Mundus ego

Et hoc ad gentes uadam

[7] Et migrans inde intrauit in domum cuiusdam nomine titi iusti colentis deum· Cuius domus erat coniuncta synagogae

[8] Crispus autem archisynagogus credidit domino cum omni domo sua·

Et multi corinthiorum audientes credebant et baptizabantur· [9] Dixit autem dominus nocte per uisionem paulo· Noli timere sed loquere et ne taceas· [10] Propter quod ego sum tecum

Et nemo adponetur tibi ut noceat te· Quoniam populus est mihi multus in hac ciuitate· [11] Sedit autem annum et sex menses docens apud eos uerbum dei

L· [12]Gallione autem proconsule achaiae· Insurrexerunt uno animo iudaei in paulum· Et adduxerunt eum ad tribunal [13]dicentes· Quia contra legem hic suadet hominibus colere deum· [14]Incipiente autem paulo aperire os· dixit gallio ad iudaeos

Si quidem esset iniquum aliquid aut facinus pessimum o· uiri iudaei· Recte uos sustinerem· [15]Si uero quaestiones sunt de uerbo et nominibus et legis uestrae uos ipsi uideritis

Iudex ego horum nolo esse

[16]Et minauit eos a tribunali· [17]adpraehendentes autem omnes sostenen principem synagogae percutiebant ante tribunal· Et nihil eorum gallioni curae erat· [18]Paulus uero cum adhuc sustinuisset dies multos· Fratribus uale faciens nauigauit syriam· Et cum eo priscilla et aquila qui sibi totonderat in cencris caput

Habebat enim uotum·

[19]Deuenitque ephesum et illos ibi reliquit· Ipse uero ingressus synagogam disputabat cum iudaeis

[20]Rogantibus autem eis ut ampliore tempore maneret non consensit

[21]Sed uale faciens et dicens iterum reuertar ad uos deo uolente· Profectus est ab epheso· [22]Et descendens caesaream ascendit et salutauit ecclesiam· Et descendit antiochiam· [23]Et facto ibi aliquanto tempore profectus est· Perambulans ex ordine galaticam regionem et phrygiam confirmans omnes discipulos·

LI· [24]Iudaeus autem quidam apollo nomine· alexandrinus natione·

Uir eloquens deuenit ephesum· Potens in scribturis· [25]Hic erat edoctus uiam domini· Et feruens spiritu loquebatur et docebat diligenter ea quae sunt in ihesu

Sciens tantum baptisma iohannis· [26]Hic ergo coepit fiducialiter agere in synagoga· Quem cum audissent priscilla et aquila adsumserunt eum· Et diligentius exposuerunt ei uiam dei

[27]Cum autem uellet ire achaiam· Exhortati fratres scribserunt discipulis ut susciperent eum

Qui cum uenissent contulit multum his qui crediderunt·

[28] Uehementer enim iudaeos reuincebat publice· Ostendens per scribturas esse christum ihesum· [19,1] Factum est autem cum apollo esset corinthi· Et paulus peragratis superioribus partibus ueniret ephesum· Et inueniret quosdam discipulos [2] dixitque ad eos· Si spiritum sanctum accepistis credentes· At illi ad eum· Sed neque si spiritus sanctus est audiuimus· [3] Ille uero ait· In quo ergo baptizati estis

Qui dixerunt in iohannis baptismate· [4] Dixit autem paulus· Iohannes baptizauit baptismum paenitentiae populum· Dicens in eum qui uenturus esset· Post ipsum ut crederent

Hoc est in ihesum· [5] His auditis baptizati sunt in nomine domini ihesu· [6] Et cum inposuisset illis manus paulus· Uenit spiritus sanctus super eos· Et loquebantur linguis et prophetabant· [7] Erant autem omnes uiri fere XII· [8] Introgressus autem synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses· Disputans et suadens de regno dei· [9] Cum autem quidam indurarentur et et non crederent maledicentes uiae coram multitudine· Discedens ab eis segregauit discipulos cottidie disputans in scola tyranni

[10] Hoc autem factum est per biennium· Ita ut omnes qui habitabant in asia audirent uerbum domini· [11] Uirtutesque non quaslibet deus faciebat per manus pauli· [12] Ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria uel semicinctia· Et recedebant ab eis languores· Et spiritus nequam egrediebantur

LII· [13] Temtauerunt autem quidam et de circumeuntibus iudaeis exorcistis· Inuocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu· Dicentes adiuro uos per ihesum quem paulus praedicat· [14] Erant autem quidam scheuae iudaei principis sacerdotum VII fili· Qui hoc faciebant· [15] Respondit autem spiritus nequam dixit eis· Ihesum noui et paulum scio· uos autem qui estis· [16] Et insiliens homo in eos in quo erat daemonium pessimum et dominatus amborum inualuit contra eos· Ita ut nudi et uulnerati effugerent de domo illa·

[17] Hoc autem notum factum est omnibus iudaeis atque gentilibus qui habitabant ephesi· Et accidit timor super omnes illos

Et magnificabatur nomen domini ihesu· [18]Multique credentium ueniebant confitentes et adnuntiantes actus suos· [19]Multi autem ex his qui fuerant curiosa sectati· Contulerunt libros et combuserunt coram omnibus·

Et computatis praetiis illorum· Inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium

[20]Ita fortiter uerbum dei crescebat et confirmabatur· [21]His autem expletis posuit paulus in spiritu transita machedonia et achaia ire hierosolymis· Dicens quoniam postquam fuero ibi oportet me et romam uidere.

[22]Mittens autem et machedoniam· Duos ex ministrantibus sibi timotheum et erastum· Ipse remansit ad tempus in asia·

LIII· [23]Factum est autem in illo tempore turbatio non minima de uia domini· [24]Demetrius enim quidam nomine· argentarius

Faciens aedes argenteas dianae· Praestabat artificibus non modicum quaestum· [25]Quos conuocans et eos qui huiusmodi erant opifices dixit· Uiri scitis quia de hoc artificio· adquisitio est nobis· [26]Et uidetis et auditis quia non solum ephesi sed et paene totius asiae· Paulus hic suadens auertit multam turbam dicens·

Quoniam non sunt dii qui manibus fiunt· [27]Non solum autem haec periclitabitur nobis pars in redargutionem uenire Sed et magnae deae dianae templum in nihilum reputabitur· Sed et destrui incipiet maiestas eius quam tota asia et orbis colit· [28]His auditis repleti sunt ira· Et exclamauerunt dicentes magna diana ephesiorum

[29]Et inpleta est ciuitas confusione· Et impetum fecerunt uno animo in theatrum· Rapto gaio et aristharco machedonibus comitibus pauli· [30]Paulo autem uolente intrare in populum non permiserunt discipuli· [31]Quidam autem et de asiae principibus qui erant amici eius·

Miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum

[32]Alii autem aliud clamabant

Erat enim ecclesia confusa· Et plures nesciebant qua ex causa conuenissent· [33]De turba autem detraxerunt alexandrum· propellentibus eum iudaeis

Alexander ergo manu silentio postulato uolebat rationem reddere populo· [34]Quem ut cognouerunt iudaeum esse

Uox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium· Magna diana ephesiorum· [35]Et cum sedasset scriba turbas dixit· Uiri ephesii·

Quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum ciuitatem cultricem esse magnae dianae

Iouisque prolis· [36]Cum ergo his contradici non possit oportet uos sedatos esse et nihil temere agere· [37]Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam uestram·

[38]Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices

Habent aduersum aliquem causam· Conuentus forenses aguntur·

Et pro consulibus sunt accusent inuicem· [39]Si quid autem alterius rei queritis· In legitima ecclesia poterit absolui

[40]Nam et periclitamur argui seditionis hodiernae· Cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationem concursus istius· Et cum haec dixisset dimisit ecclesiam·

LIIII· [20,1]Postquam autem cessauit tumultus· Uocatis paulus discipulis· Exhortatus est eos· Ualedixit et profectus est ut iret machedoniam

[2]Cum autem perambulasset partes illas· Et exhortatus eos fuisset multo sermone· Uenit ad graeciam· [3]Ubi cum fuisset menses tres· Factae sunt illi insidiae a iudaeis nauigaturo in syriam

Habuitque consilium ut reuerteretur per machedoniam· [4]Comitatus est autem eum sopater pyri beroensis· Thessalonicensium uero aristharcus et secundus et gaius derbeus et timotheus·

Asiani uero thycicus et trofimus· [5]Hic cum praecessissent sustinuerunt nos troadae· [6]Nos uero nauigauimus post dies azimorum a philippis·

Et uenimus ad eos troadem in diebus quinque· Ubi demorati sumus diebus septem

[7]Una autem sabbati cum conuenissemus ad frangendum

panem· Paulus disputabat eis profecturus in crastinum· Protraxitque sermonem usque in mediam noctem· [8] Erant autem lampades copiosae in cenaculo· Ubi eramus congregati· [9] Sedens autem quidam adulescens nomine eutycus super fenestra· Cum mergeretur somno graui disputante paulo prolixius

Ductus somno cecidit de tertio cenaculo deorsum

Et sublatus est mortuus

[10] Ad quem cum descendisset paulus incubuit super eum et complexus dixit· Noli turbari

Anima enim ipsius in eo est

[11] Ascendens autem frangensque panem et gustans

Satisque adlocutus usque in lucem sic profectus est

[12] Adduxerunt autem puerum uiuentem et consolati sunt non minime

[13] Nos autem ascendentes nauem nauigauimus in asson· Inde suscepturi paulum· Sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus

LV· [14] Cum autem conuenisset nos in asson· Adsumto eo uenimus mytilene

[15] Et inde nauigantes sequenti die uenimus contra chium

Et alia die applicuimus samum· Et sequenti die uenimus miletum· [16] Proposuerat enim paulus transnauigare ephesum

Ne qua mora illi fieret in asia· Festinabat enim si possibile sibi esset ut diem pentecosten faceret hierosolymis· [17] A mileto autem mittens ephesum· Uocauit maiores natu ecclesiae· [18] Qui cum uenissent ad eum et simul essent dixit eis·

Uos scitis a prima die qua ingressus sum in asiam

Qualiter uobiscum per omne tempus fuerim [19] seruiens domino cum omni humilitate· Et lacrimis et temtationibus quae mihi acciderunt ex insidiis iudaeorum

[20] Quomodo nihil subtraxerim utilium· Quominus adnuntiarem uobis et docerem uos publice et per domos· [21] Testificans iudaeis atque gentilibus in deum paenitentiam et fidem in dominum nostrum ihesum christum· [22] Et nunc ecce alligatus ego spiritu uado in hierusalem· Quae in ea euentura sint mihi ignorans· [23] Nisi quod spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur

mihi dicens· Quoniam uincula et tribulationes meae manent· [24] Sed nihil horum uereor· Nec facio animam praetiosiorem quam me· Dummodo consummem cursum meum· Et ministerium quod accepi a domino ihesu· Testificari euangelium gratiae dei [25] Et nunc ecce ego scio quia amplius non uidebitis faciem meam· Uos omnes per quos transiui praedicans regnum dei

[26] Quapropter contestor uos hodierna die· Quia mundus sum a sanguine omnium· [27] Non enim subterfugi quominus adnuntiarem omne consilium dei uobis· [28] Adtendite uobis et uniuerso greci in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos· Regere ecclesiam dei quam adquisiuit sanguine suo· [29] Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in uos non parcentes graegi· [30] Et ex uobis ipsis exsurgent uiri loquentes peruersa ut abducant discipulos post se· [31] Propter quod uigilate memoriam retinentes· Quoniam per triennium nocte et die non cessaui cum lacrimis monens unumquemque uestrum· [32] Et nunc commendo uos deo et uerbo gratiae ipsius· Quia potens est aedificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus· [33] Argentum aut aurum aut uestem nullius concupiui [34] ipsi scitis· Quoniam ad ea quae mihi opus erant et his qui mecum sunt ministrauerunt manus istae·

[35] Omnia ostendi uobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos

Ac meminisse uerbi domini ihesu quoniam ipse dixit· Beatius est magis dare quam accipere· [36] Et cum haec dixisset· Positis genibus suis cum omnibus illis orauit· [37] Magnus autem fletus factus est omnium· Et procumbentes super collum pauli osculabantur eum· [38] Dolentes maxime in uerbo quod dixerat· Quoniam amplius faciem eius non essent uisuri· Et deducebant eum ad nauem

LVI· [21,1] Cum autem factum esset ut nauigaremus· Abstracti ab eis recto cursu uenimus choum· Et sequenti die rhodum· et inde pataram· [2] Et cum inuenissemus nauem transfretantem in phenicem· Ascendentes nauigauimus· [3] Cum paruissemus autem cyprum

Et relinquentes eam ad sinistram nauigauimus in syriam et uenimus tyrum· Ibi enim nauis erat expositura onus·

[4]Inuentis autem discipulis mansimus ibi diebus septem· Qui paulo dicebant per spiritum ne ascenderet hierosolymam

[5]Et expletis diebus profecti ibamus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras ciuitatem· Et positis genibus in litore orauimus· [6]Et cum uale fecissemus inuicem ascendimus in nauem

Illi autem redierunt in sua

[7]Nos uero nauigatione explicata a tyro descendimus ptolomaida· Et salutatis fratribus mansimus die una apud illos

[8]Alia autem die profecti uenimus caesaream· Et intrantes domum philippi euangelistae qui erat unus de septem

Mansimus apud eum· [9]Huic autem erant filiae quattuor uirgines prophetantes·

LVII· [10]Et cum moraremur per dies aliquot· Superuenit quidam a iudaea propheta nomine agabus

[11]is cum uenisset ad nos

tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus dixit· haec dicit spiritus sanctus

Uirum cuius est zona haec sic alligabunt in hierusalem iudaei· Et tradent in manus gentium· [12]Quod cum audissemus rogabamus nos et qui loci illius erant ne ascenderet hierosolymam· [13]Tunc respondit paulus et dixit· Quid facitis flentes et affligentes cor meum· Ego enim non solum alligari sed et mori in hierusalem paratus sum propter nomen domini ihesu· [14]Et cum ei suadere non possemus quieuimus dicentes domini uoluntas fiat·

LVIII· [15]Post dies autem istos praeparati ascendamus hierusalem· [16]Uenerunt autem et ex discipulis a caesarea nobiscum· adducentes apud quem hospitaremur· nasonem quendam cyprium antiquum discipulum·

[17]Et cum uenissemus hierosolymam libenter exceperunt nos fratres·

[18]Sequenti autem die introibat paulus nobiscum ad iacobum· Omnesque collecti sunt seniores·

[19]Quos cum salutasset· narrabat per singula quae fecisset deus in gentibus per ministerium ipsius·

[20]At illi cum audissent· magnificabant deum· Dixeruntque ei· uides frater quot milia sint in iudaeis qui crediderunt· Et omnes aemulatores sunt legis· [21]Audierunt autem de te· quia discessionem doceas a mose· Eorum qui per gentes sunt iudaeorum· Dicens non debere eos circumcidere filios suos· neque secundum consuetudinem ingredi· [22]Quid ergo est·

Utique oportet conuenire multitudinem· Audient enim te superuenisse· [23]Hoc ergo fac quod tibi dicimus· Sunt nobis uiri quattuor uotum habentes super se· [24]His adsumtis· sanctifica te cum illis· Et inpende in illis ut radant capita· Et scient omnes quia quae de te audierunt falsa sunt·

Sed ambulas et ipse custodiens legem· [25]De his autem qui crediderunt ex gentibus nos scribsimus iudicantes· Ut abstineant se ab idolis immolato et sanguine suffocato et fornicatione·

LVIIII· [26]Tunc paulus adsumtis uiris postera die purificatus cum illis intrauit in templum· Aduuntians expletionem dierum purificationis· Donec offeretur pro unoquoque eorum oblatio· [27]Dum autem septem dies consummarentur hi qui de asia erant iudaei· Cum uidissent eum in templo· Concitauerunt omnem populum et iniecerunt ei manus· [28]Clamantes uiri israhelitae adiuuate· hic est homo qui aduersus populum et legem et locum hunc omnem ubique docens· Insuper et gentiles induxit in templum et uiolauit sanctum locum istum·

[29]Uiderant enim trophimum ephesium in ciuitate cum ipso· Quem aestimauerunt quoniam in templum introduxisset paulus· [30]Commotaque est ciuitas tota et facta est concursio populi

Et adpraehendentes paulum trahebant extra templum et statim clausae sunt ianuae· [31]Quaerentibus autem eum occidere· Nuntiatum est tribuno cohortis quia tota confunditur hierusalem· [32]Qui statim adsumptis militibus et centurionibus decucurrit ad illos· Qui cum uidissent tribunum et milites cessauerunt percutere paulum· [33]Tunc accedens tribunus adpraehendit eum et iussit alligari catenis duabus

Et interrogabat quis esset et quid fecisset·

c. XXI, 20—33.

[34]Alii autem aliud clamabant in turba·. Et cum non posset certum cognoscere prae tumultu

Iussit duci eum in castra

[35]Et cum uenisset ad gradus contigit ut portaretur a militibus propter uim populi· [36]Sequebatur enim multitudo populi clamans tolle eum

[37]Et cum coepisset induci in castra paulus dicit tribuno· Si licet mihi loqui aliquid ad te· Qui dixit graece nosti· [38]Nonne tu es aegyptius qui ante hos dies tumultum concitasti· Et eduxisti in desertum quattuor milia uirorum sicariorum

[39]Et dixit ad eum paulus

Ego homo sum quidem iudaeus a tharso ciliciae non ignotae ciuitatis municeps· Rogo autem te permitte mihi loqui ad populum· [40]Et cum ille permisisset

Paulus stans in gradibus adnuit manu ad plebem

Et magno silentio facto adlocutus est hebraea lingua dicens·

LX· [22,1]Uiri fratres et patres audite quam ad uos nunc reddo rationem· [2]Cum audissent autem quia hebraea lingua loquitur ad illos magis praestiterunt silentium· [3]Et dixit ego sum uir iudaeus

Natus tharso ciliciae·

Nutritus autem in ista ciuitate· Secus pedes gamalihel· Eruditus iuxta ueritatem paternae legis· Aemulator legis sicut et uos omnes estis hodie· [4]Qui hanc uiam persecutus sum usque ad mortem· Alligans et tradens in custodias uiros ac mulieres·

[5]Sicut princeps sacerdotum mihi testimonium reddit· Et omnes maiores natu· A quibus epistulas accipiens ad fratres damascum pergebam

Ut adducerem inde uinctos in hierusalem ut punirentur· [6]Factum est autem eunte me et adpropinquante damasco media die· Subito de caelo circumfulsit me lux copiosa· [7]Decidens in terram audiui uocem dicentem mihi· Saule· saule· quid me persequeris

[8]Ego autem respondi qui es domine· Dixitque ad me ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris· [9]Et qui mecum erant lumen quidem uiderunt· Uocem autem non audierunt

eius qui loquebatur mecum· [10]Et dixi quid faciam domine· Dominus autem dixit ad me· Surgens uade damascum et ibi tibi dicetur de omnihus quae oporteat te facere

[11]Et cum non uiderem prae claritate luminis illius

Ad manum deductus a comitibus ueni damascum

LXI· [12]Annanias autem quidam uir secundum legem testimonium habens ab omnibus habitantibus iudaeis

[13]Ueniens ad me et adstans dixit mihi· Saule frater respice· Et ego eadem hora respexi in eum· [14]At ille dixit·

Deus patrum nostrorum praeordinauit te ut cognosceres uoluntatem eius· Et uideres iustum et audires uocem ex ore eius· [15]Quia eris testis illius ad omnes homines eorum quae uidisti et audisti· [16]Et nunc quid moraris· Exsurge et baptizare et ablue peccata tua inuocato nomine ipsius· [17]Factum est autem reuertenti mihi in hierusalem et oranti in templo· Fieri me in stupore mentis

[18]Et uidere illum dicentem mihi· Festina et exi uelociter ex hierusalem

Quoniam non recipiunt testimonium tuum de me· [19]Ego dixi domine ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem et cedens per synagogas eos qui credebant in te

[20]Et cum funderent sanguinem stephani testis tui

Ego stabam et consentiebam et custodiebam uestimenta interficientium illum· [21]Et dixit ad me uade quoniam ego ad nationes longe mittam te· [22]Audiebant autem usque ad hoc uerbum·

Et leuauerunt uocem suam dicentes· Tolle de terra eiusmodi· Non enim fas est eum uiuere

[23]Uociferantibus autem eis et proicientibus uestimenta sua· Et puluerem iactantibus in aerem

[24]Iussit tribunus induci eum in castra· Et flagellis caedi et torqueri eum

Ut sciret propter quam causam sic adclamassent ei· [25]Et cum adstrinxissent eum loris· Dixit adstanti sibi centurioni paulus· Si hominem romanum et indemnatum licet uobis flagellare

[26]Quo audito centurio accessit ad tribunum et nuntiauit dicens· Quid acturus es· Hic enim homo ciuis romanus est· [27]Accedens autem tribunus dixit illi· Dic mihi tu romanus es· At ille dixit etiam· [28]Et respondit tribunus· Ego multa summa ciuitatem hanc consecutus sum· Et paulus ait ego autem et natus sum· [29]Protinus ergo discesserunt ab illo qui eum torturi erant·

Tribunus quoque timuit postquam resciuit quia ciuis romanus esset· Et quia ligasset eum· [30]Postera autem die uolens scire diligentius qua ex causa accusaretur a iudaeis soluit eum· Et iussit sacerdotes conuenire et omne concilium· Et producens paulum statuit inter illos·

LXII· [23,1]Intendens autem concilium paulus ait· Uiri fratres· Ego omni conscientia bona conuersatus sum ante deum usque in hodiernum diem

[2]Princeps autem sacerdotum ananias praecepit adstantibus sibi percutere os eius· [3]Tunc paulus ad eum dixit·

Percutiet te deus paries dealbate· Et tu sedens iudicas me secundum legem· Et contra legem jubes me percuti

[4]Et qui astabant dixerunt summum sacerdotem dei maledicis· [5]Dixit autem paulus· Nesciebam fratres quia princeps est sacerdotum· Scriptum est enim· Principem populi tui non maledices· [6]Sciens autem paulus quia una pars esset sadducaeorum et altera pharisaeorum

Exclamauit in concilio

Uiri fratres· Ego pharisaeus sum filius pharisaeorum· De spe et resurrectione mortuorum ego iudicor· [7]Et cum haec dixisset facta est dissensio inter pharisaeos et sadducaeos·

Et soluta est multitudo

[8]Sadducei enim dicunt non esse resurrectionem

Neque angelum neque spiritum

Pharisaei autem utrumque confitentur· [9]Factus est autem clamor magnus· Et exsurgentes quidam pharisaeorum pugnabant dicentes

Nihil mali inuenimus in homine isto· Quid si spiritus locutus est ei aut angelus

[10]Et cum magna dissensio facta esset· Timens tribunus
ne discerperetur paulus ab ipsis· Iussit milites descendere et
rapere eum de medio eorum ac deducere eum in castra· [11]Se-
quenti autem nocte adsistens ei dominus ait constans esto
Sicut enim testificatus es de me hierusalem
Sic te oportet romae testificari

LXIII· [12]Facta autem die· Collegerunt quidam ex
iudaeis et deuouerunt se dicentes· Neque manducaturos neque
bibituros donec occiderent paulum· [13]Erant autem plus quam
XL qui hanc coniurationem fecerant

[14]Qui accesserunt ad principes sacerdotum et seniores et
dixerunt· Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos donec occi-
damus paulum·

[15]Nunc ergo uos notum facite tribuno cum consilio· Ut
producant illum ad uos· Tamquam aliquid certius cogituri
de eo

Nos uero priusquam adpropriet parati sumus interficere
illum·

[16]Quod cum audisset filius sororis pauli insidias
Uenit et intrauit in castra nuntiauitque paulo·

[17]Uocans autem paulus ad se unum ex centurionibus ait·
Adulescentem hunc perduc ad tribunum

Habet enim aliquid indicare illi· [18]Et ille quidem adsumens
eum duxit ad tribunum et ait· Uinctus paulus uocans rogauit
me· Hunc adulescentem perducere ad te
Habens aliquid loqui tibi
[19]Adpraehendens autem tribunus manum illius
Secessit cum eo seorsum et interrogauit illum
Quid est quod habes indicare mihi· [20]Ille autem dixit·
Iudaeis conuenit rogare te· Ut crastina die paulum producas
in concilium· Quasi aliquid certius inquisituri sint de illo·
[21]Tu uero ne credideris illis· Insidiantur enim ei ex eis uiri
amplius XL· Qui se deuouerunt non manducare neque bibere
donec interficiant eum
Et nunc parati sunt expectantes promissum tuum

LXIIII· [22]Tribunus igitur dimisit adulescentem· Prae-

cipiens ne cui loqueretur quoniam haec nota sibi fecisset· [23] Et uocatis duobus centurionibus dixit illis· Parate milites ducentos ut eant usque caesaream· Et aequites septuaginta

Et lanciarios ducentos

A tertia hora noctis [24] iumenta praeparate· Ut inponentes paulum eum perducerent ad felicem praesidem· [25] Scribens ei epistulam continentem haec· [26] Claudius lysias optimo praesidi felici salutem· [27] Uirum hunc conpraehensum a iudaeis· Et incipientem interfici ab eis·

Superueniens cum exercitu eripui· Et cognito quia romanus est

[28] Uolensque scire causam quam obiciebant illi·

Deduxi eum in concilium eorum· [29] Quem inueni accusari de quaestionibus legis ipsorum· Nihil uero dignum morte aut uinculis habentem crimen· [30] Et cum mihi perlatum esset de insidiis quas parauerunt ei·

Misi ad te denuntians et accusatoribus ut dicant apud te·

LXV· [31] milites ergo secundum praeceptum sibi· Adsumentes paulum duxerunt per noctem in antipatridem· [32] Et postera die dimissis equitibus ut irent cum eo reuersi sunt ad castra· [33] Qui cum uenissent caesaream et tradidissent epistulam praesidi· Statuerunt ante illum et paulum· [34] Cum legisset autem et interrogasset de qua prouincia esset· Et cognoscens quia de cilicia· [35] Audiam te inquit cum accusatores uenerint· Iussitque in praetorio herodis custodiri eum·

LXVI· [24,1] Post quinque autem dies· Descendit princeps sacerdotum annanias cum senioribus quibusdam et tertullo quodam oratore· Qui adierunt praesidem aduersus paulum· [2] Et citato paulo coepit accusare tertullus dicens· [3] Cum in multa pace agamus per te

Et multa corrigantur per tuam prudentiam· Semper et ubique suscipimus optime felix cum omni gratiarum actione· [4] Ne diutius autem protraham oro ut breuiter audias nos pro tua clementia

[5] Inuenimus hunc hominem pestiferum et concitantem seditiones omnibus iudaeis in uniuerso orbe

Et auctorem seditionis sectae nazarenorum
[6] Qui etiam templum uiolare conatus est quem adpraehen-
dimus· [8] A quo poteris ipse iudicans de omnibus istis cognoscere
de quibus nos accusamus eum
[9] Adiecerunt autem et iudaei dicentes haec ista se habere·
LXVII· [10] Respondens autem paulus adnuente sibi prae-
side dicere· Ex multis annis esse iudicem genti huic· sciens
bono animo pro me satisfaciam
[11] Potes enim cognoscere quia non sunt plus dies mihi
quam duodecim ex quo ascendi adorare in hierusalem· [12] Et
neque in templo inuenerunt me cum aliquo disputantem· Aut
concursum facientem turbae· Neque in synagogis neque in
ciuitate· [13] Neque probare possunt tibi de quibus nunc accusant
me· [14] Confiteor autem hoc tibi· Quod secundum sectam quam
dicunt heresim· Sic seruio patri deo meo credens omnibus quae
in lege et prophetis scribta sunt
[15] Spem habens in deum quam et hi ipsi expectant resur-
rectionem futuram iustorum et iniquorum
[16] In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere
ad deum et ad homines semper· [17] Post annos autem plures
elemosynas facturus in gentem meam ueni et oblationes et
uota· [18] In quibus inuenerunt me purificatum in templo non
cum turba neque cum tumultu· [19] Quidam autem ex asia iudaei
quos oportebat apud te praesto esse
Et accusarent si quid haberent aduersum me· [20] Aut hi ipsi
dicant si quid inuenerunt in me iniquitatis cum stem in concilio
[21] Nisi de una ac solummodo uoce qua clamaui inter eos
stans· Quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie
a uobis·
LXVIII· [22] Distulit autem illos felix· Certissime sciens
de ui dicens· Cum tribunus lysias descenderit audiam uos·
[23] Iussitque centurioni custodire eum et habere requiem
Nec quemquam prohibere de suis ministrare ei
[24] Post aliquot autem dies
Ueniens felix cum drusilla uxore sua quae erat iudaea·
Uocauit paulum et audiuit ab eo fidem quae est in ihesu

christo· [25]Disputante autem illo de iustitia et castitate et de iudicio futuro· Timefactus felix respondit

Quod nunc attinet uade

Tempore autem oportuno accersiam te· [26]Simul et sperans quia pecunia ei daretur a paulo·

Propter quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo· [27]Biennio autem expleto· Accepit successorem felix porcium festum· Uolens autem gratiam praestare iudaeis felix reliquit paulum uinctum· [25,1]Festus ergo cum uenisset in prouinciam· Post triduum ascendit hierosolymam a caesarea· [2]Audieruntque eum principes sacerdotum et primi iudaeorum aduersus paulum

Et rogabant eum [3]postulantes gratiam aduersus eum

Ut iuberet perduci eum in hierusalem· Insidias tendentes ut eum interficerent in uia· [4]Festus autem respondit seruari paulum in caesarea·

Se autem maturius profecturum· [5]Qui ergo in uobis ait potentes sunt· Descendentes simul si quod est in uiro crimen accusent eum· [6]Demoratus autem inter eos dies non amplius octo aut decem descendit caesaream·

Et altera die sedit pro tribunali· Et iussit paulum adduci· [7]Qui cum perductus esset· Circumsteterunt eum qui ab hierosolyma descenderant iudaei· Multas et graues causas obicientes quas non poterant probare· Paulo autem rationem reddente· Quoniam neque in lege iudaeorum neque in templo neque in caesare quicquam peccaui· [9]Festus autem uolens iudaeis gratiam praestare·

Respondens paulo dixit

Uis hierosolymam ascendere· Et ibi de his iudicari apud me· [10]Dixit autem paulus ad tribunal caesaris· sto ibi me oportet iudicari· Iudaeis non nocui sicut tu melius nosti· [11]Si enim nocui aut indignum morte aliquid feci non recuso mori

Si uero nihil est eorum quae hi accusant me·

Nemo potest me illis donare caesarem appello

[12]Tunc festus consilio locutus respondit· Caesarem appellasti ad caesarem ibis·

LXVIIII· [13]Et cum dies aliquot transacti essent· Agrippa rex et bernice descenderunt caesaream ad salutandum festum

[14]Et cum dies plures ibi demorarentur· Festus regi indicauit de paulo dicens· Uir quidam est derelictus a felice uinctus· [15]De quo cum essem hierosolymis· Adierunt me principes sacerdotum et seniores iudaeorum

Postulantes aduersus illum damnationem· [16]Ad quod respondi quia non est consuetudo romanis donare aliquem hominem

Priusquam is qui accusatur praesentes habeat accusatores· Locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina· [17]Cum ergo huc conuenissent

Sine ulla dilatione sequenti die sedens pro tribunali iussit adduci uirum

[18]De quo cum stetissent accusatores· Nullam causam deferebant de quibus ego suspicabar malum· [19]Quaestiones uero quasdam de sua superstitione habebant aduersus eum· Et de quodam ihesu defuncto quem adfirmabat paulus uiuere·

[20]Haesitans autem ego de huiusmodi quaestione dicebam· Si uellet ire hierosolymam et ibi iudicari de istis· [21]Paulo autem appellante ut seruaretur augusti cognitioni· Iussi seruari eum donec mittam eum ad caesarem· [22]Agrippa autem ad festum uolebam et ipse hominem audire· Cras inquit audies eum· [23]Altera autem die cum uenisset agrippa et bernice cum multa ambitione· Et introissent in auditorium cum tribunis et uiris principalibus ciuitatis

Iubente festo adductus est paulus· [24]Et dixit festus· Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum uiri· Uidetis hunc de quo omnis multitudo iudaeorum interpellauit me hierosolymis petens· Et hic clamantes non oportere eum uiuere amplius·

[25]Ego uero comperi nihil· dignum eum morte admisisse· Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicaui mittere

[26]De quo quid certum scribam domino non habeo·

Propter quod produxi eum ad uos et maxime ad te rex agrippa· Ut interrogatione facta habeam quid scribam· [27]Sine ratione enim mihi uidetur mittere uinctum et causas eius non significare

c. XXV, 13–27.

[26,1]Agrippa uero ad paulum· ait· Permittetur tibi loqui
pro temet ipso
LXX· Tunc paulus extenta manu coepit rationem
reddere· [2]De omnibus quibus accusor ꝑ iudaeis rex agrippa·
Aestimo me beatum a te cum sim defensurus me hodie· [3]Maxime
et te sciente omnia quae apud iudaeos sunt· Consuetudines et
quaestiones· Propter quod obsecro patienter me audias· [4]Et
quidem uitam meam a iuuentute quae ab initio fuit in gente mea
Hierosolymis nouerunt omnes iudaei· [5]Praescientes me
ab initio
Si uelint testimonium perhibere· Quoniam secundum cer-
tissimam sectam nostrae religionis uixi pharisaeus·
[6]Et nunc in spe quae ad patres nostros repromissionis
facta est· a deo· sto iudicio subiectus· [7]In qua duodecim tribus
nostrae nocte ac die seruientes sperant deuenire· De qua spe
accusor a iudaeis rex· [8]Quid incredibile iudicatur apud uos
si deus mortuos suscitat· [9]Et ego quidem existimaueram me
aduersus nomen ihesu nazareni debere multa contraria agere
[10]Quod et feci hierosolymis
Et multos sanctorum ego in carceribus inclusi· A princi-
pibus sacerdotum potestate accepta· Et cum occiderentur detuli
sententiam· [11]Et per omnes synagogas frequenter puniens eos
compellebam blasphemare· Et amplius insaniens in eos perse-
quebar usque in exteras ciuitates· [12]In quibus dum irem
damascum cum potestate et permissu principum sacerdotum·
[13]Die media in uia uidi rex de caelo supra splendorem solis
circumfulsisse me lumen
Et eos qui simul mecum erant· [14]Omnesque nos cum de-
cidissemus in terra· Audiui uocem loquentem mihi hebraica
lingua· Saule saule quid me persequeris
Durum est tibi contra stimulum calcitrare·
[15]Ego autem dixi· quis es· domine
dominus autem dixit· Ego sum ihesus quem tu persequeris·
[16]Sed exsurge et sta super pedes tuos
Ad hoc enim apparui tibi ut constituam te ministrum·
Et testem eorum quae uidisti· Et eorum quibus apparebo tibi

[17] eripiens te de populo et de gentibus· In quas ego nunc mitto te [18] aperire oculos eorum· Ut conuertantur a tenebris ad lucem· Et de potestate satanae ad deum

Ut accipiant remissionem peccatorum· Et sortem inter sanctos per fidem quae est in me· [19] Unde rex agrippa non fui incredulus caelestis uisionis· [20] Sed his qui sunt damasci primum et in hierosolymis et in omni regione iudeae· Et gentibus adnuntiabam· ut paenitentiam agerent

Et conuerterentur ad deum

Digna paenitentiae opera facientes· [21] Hac ex causa me iudaei cum essem in templo conpraehensum temtabant interficere· [22] Auxilio autem adiutus dei usque in hodiernum diem· Sto testificans minori atque maiori nihil extra dicens

Quam ea quae prophetae sunt locuti futura esse et moses· [23] Si passibilis christus· Si primus ex resurrectione mortuorum· Lumen adnuntiaturus est populo et gentibus·

LXXI· [24] haec loquente eo et rationem reddentem

Festus magna uoce dixit insanis paule

Multae te litterae ad insaniam conuertunt

[25] At paulus non insanio inquit optime feste

Sed ueritatis et sobrietatis uerba eloquor· [26] Scit enim de his rex ad quem et constanter loquor·

Latere enim eum nihil horum arbitror neque enim in angulo quicquam horum gestum est· [27] Credis rex agrippa prophetis scio quia credis· [28] Agrippa autem ad paulum in modico suades me christianum fieri· [29] Et paulus opto apud deum et in modico et in magno· Non tantum te sed omnes eos qui audiunt hodie fieri tales qualis et ego sum exceptis uinculis his· [30] Et surrexit rex et praeses et bernice et qui adsidebant eis· [31] Qui cum secessissent loquebantur ad inuicem dicentes· Quia nihil morte aut uinculis dignum quid fecit homo iste· [32] Agrippa autem festo dixit· Dimitti poterat homo hic si non appellasset caesarem· [27, 1] Ut autem iudicatum est eum nauigare in italiam· Et tradi paulum cum reliquis custodiis centurioni nomine iulio cohortis augustae

LXXII· [2] Ascendentes autem nauem adrumetinam

Incipientes nauigare circa asiae loca sustulimus
Perseuerante nobiscum aristharco machedone thessallo-
nicense
[3] Sequenti autem die deuenimus sidonem· Humane autem
tractans iulius paulum· Permisit ad amicos ire et curam sui
agere· [4] Et inde cum sustulissemus subnauigamus cyprum
Propterea quod essent uenti contrarii· [5] Et pelagus ciliciae
et pamphiliae nauigantes uenimus lystrae quae est lyciae·
[6] Et ibi inueniens centurio nauem alexandrinam nauigantem in
italiam transposuit nos in eam· [7] Et cum multis diebus tarde
nauigaremus· Et uix deuenissemus contra gnidum prohibente
nos uento
Nauigauimus cretae iuxta salmonem· [8] Et uix iuxta naui-
gantes uenimus in locum quendam qui uocatur boni portus·
Cui iuxta erat ciuitas thalassa· [9] Multo autem tempore peracto·
Et cum iam non esset tuta nauigatio eo quod ieiunium iam
praeterisset· Consolabatur paulus [10] dicens eis
Uiri uideo quoniam cum iniuria et multo damno
Non solum oneris et nauis
Sed etiam animarum nostrarum incipit esse nauigatio·
[11] Centurio autem gubernatori et nauclerio magis credebat
Quam his quae a paulo dicebantur· [12] Et cum aptus portus
non esset ad hiemandum· Plurimi statuerunt consilium nauigare
inde· Si quo modo possent deuenientes phoenice hiemare portum
cretae· Respicientem ad africum et ad chorum· [13] Aspirante
autem austro· aestimantes propositum se tenere· Cum sustulis-
sent de asson legebant craetam· [14] Non post multum autem
contra ipsam uentus typhonicus qui uocatur euroaquilo· [15] Cum-
que abrepta esset nauis et non posset conari in uentum
Data naue flatibus ferebamur· [16] Insulam autem quandam
decurrentes quae uocatur caudam
Potuimus uix obtinere scafam· [17] Qua sublata adiutoriis
utebantur
Accingentes nauem timentes ne in syrtim inciderent· Sub-
misso base sic ferebantur
[18] Ualide autem nobis tempestate iactatis· Sequenti die

iactum fecerunt· [19]Et tertia die suis manibus armamenta nauis proiecerunt

[20]Neque sole autem neque sideribus apparentibus per plures dies· Et tempestate non exigua inminente Iam ablata erat spes omnis salutis nostrae· [21]Et cum multa ieiunatio fuisset· Tunc stans paulus in medio eorum dixit· Oportebat quidem· o· uiri audito me non tollere a creta·

Lucrique facere iniuriam hanc et iacturam·

[22]Et nunc suadeo uobis bono animo esse· Amissio enim nullius animae erit ex uobis praeterquam nauis· [23]Adstitit enim hac nocte angelus dei cuius sum ego et cui deseruio [24]dicens· Ne timeas paule caesari te oportet assistere· Et ecce donauit tibi deus omnes qui nauigant tecum

[25]Propter quod bono animo estote uiri· Credo enim deo meo quia sic erit quemadmodum dictum est mihi· [26]In insulam autem quandam oportet nos deuenire·

LXXIII· [27]Sed posteaquam quarta decima nox superuenit· Nauigantibus nobis in adria· Circa mediam noctem suspicabantur nautae apparere sibi aliquam regionem

[28]Qui submittentes inuenerunt passus uiginti

Et pusillum inde separati inuenerunt passus quindecim· [29]Timentes autem ne in aspera loca incideremus· De puppi mittentes anchoras quattuor optabant diem fieri· [30]Nautis uero quaerentibus fugere de naui

Cum misissent scafam in mare· Sub obtentu quasi inciperent a prora anchoras extendere·

[31]Dixit paulus centurioni et militibus· Nisi hi in naui manserint uos salui fieri non potestis

[32]Tunc absciderunt milites funes scaphae· Et passi sunt eam excidere·

[33]Et cum lux inciperet fieri rogabat paulus omnes sumere cibum diceus

Quarta decima hodie die expectantes· Ieiuni permanetis nihil accipientes· [34]Propter quod rogo uos accipere cibum pro salute uestra· Quia nullius uestrum capillus de capite peribit

[35] Et cum haec dixisset sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium·

Et cum fregisset coepit manducare· [36] Animaequiores facti autem omnes et ipsi adsumserunt cibum· [37] Eramus uero uniuersae animae in naui CCLXXVI· [38] Et satiati cibo adleuabant nauem iactantes tritticum in mare· [39] Cum autem dies factus esset terram non agnoscebant· Sinum uero quendam considerabant habentem litus

In quem cogitabant si possent eicere nauem· [40] Et cum anchoras abstulissent committebant se mari· Simul laxantes stricturas gubernaculorum· Et leuato artemone secundum aurae flatum tendebant ad litus

[41] Et cum incidissemus in locum bithalassum inpegerunt nauem· Et prora quidem fixa manebat immobilis· Puppis uero soluebatur a ui maris

[42] Militum autem consilium fuit· Ut custodias occiderent· Ne quis cum enatasset effugeret·

[43] Centurio autem uolens seruare paulum prohibuit fieri· Iussitque eos qui possent natare mittere se primos et euadere et ad terram exire

[44] Et ceteros alios in tabulis ferebant· Quosdam super ea quae de naui essent· Et sic factum est ut omnes animae euaderent ad terram· [28, 1] Et cum euasissemus tunc cognouimus quia militene insula uocatur· Barbari uero praestabant non modicam humanitatem nobis· [2] Accensa enim pyra reficiebant nos omnes· Propter imbrem qui imminebat et frigus· [3] Cum congregasset autem paulus

Sarmentorum aliquantam multitudinem et imposuisset super ignem

Uipera a calore cum processisset inuasit manum eius· [4] Ut uero uiderunt barbari pendentem bestiam in manu eius ad inuicem dicebant·

Utique homicida est homo hic· Qui cum euaserit de mari ultio non sinit uiuere· [5] Et ille quidem excutiens bestiam in ignem nihil mali passus est· [6] At illi extimabant eum in tumorem conuertendum et subito casurum et mori· Diu autem illis

sperantibus et uidentibus nihil mali in eo fieri· Conuertentes se dicebant eum esse deum

[7]In locis autem illis erant praedia principis insulae nomine publii· Qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit· [8]Contigit autem patrem publii febribus et dysinteria uexatum iacere· Ad quem paulus intrauit

Et cum orasset et inposuisset ei manus saluauit eum· [9]Quo facto et omnes qui in insula habebant infirmitates· Accedebant et curabantur

[10]Qui etiam multis honoribus nos honorauerunt

Et nauigantibus inposuerunt quae necessaria erant·

LXXIIII· [11]Post menses autem tres nauigauimus in nauem alexandrinam·

Quae in insula hiemauerat· Cui erat insigne castrorum· [12]Et cum uenissemus syracusam mansimus ibi triduo

[13]Inde circumlegentes deuenimus regium· Et post unum diem flante austro secunda die uenimus puteolos· [14]Ubi inuentis fratribus· Rogati sumus manere apud eos dies septem

Et sic uenimus romam

[15]Et inde cum audissent fratres occurrerunt nobis usque ad appii forum et tribus tabernis· Quos cum uidisset paulus gratias agens deo accepit fiduciam· [16]Cum uenissemus autem romam

Permissum est paulo manere sibimet cum custodiente se milite· [17]Post tertium autem diem·

Conuocauit primos iudaeorum· Cumque conuenissent dicebat eis· Ego uiri fratres nihil aduersus plebem faciens aut morem paternum· Uinctus ab hierosolymis traditus sum in manus romanorum· [18]Qui cum interrogationem de me habuissent uoluerunt me dimittere· Eo quod nulla causa esset mortis in me· [19]Contradicentibus autem iudaeis coactus sum appellare caesarem· Non quasi gentem meam habens aliquid accusare· [20]Propter hanc igitur causam rogaui uos uidere et adloqui

Propter spem enim israhel catena hac circumdatus sum· [21]At illi dixerunt ad eum· Nos neque litteras accepimus de te a iudaea· Neque aduenienes aliquis fratrum nuntiauit aut locutus est quid de te malum

[22]Rogamus autem a te audire quae sentis· Nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur· [23]Cum constituissent autem illi diem

Uenerunt ad eum in hospitium plures· Quibus exponebat testificans regnum dei· Suadensque eis de ihesu ex lege mosi et prophetis a mane usque ad uesperam· [24]Et quidam credebant his quae dicebantur· Quidam uero non credebant·

[25]Cumque inuicem non essent consentientes discedebant· Dicente paulo unum uerbum· Quia bene spiritus sanctus locutus est per esaiam prophetam ad patres nostros [26]dicens

, Uade ad populum istum et dic ad eos· Aure audietis et ,non intellegetis

, Et uidentes uidebitis et non sperspicietis· [27]Incrassatum ,est enim cor populi huius· Et auribus grauiter audierunt

, Et oculos suos compraesserunt· Ne forte uideant oculis· ,Et auribus· audiant· Et corde intellegant· Et conuertantur et ,sanem illos

[28]Notum ergo sit uobis

Quoniam gentibus missum est hoc salutare dei ipsi· et audient· [30]Mansit autem biennio toto in suo conducto· Et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum

[31]Praedicans regnum dei

Et docens quae sunt de domino ihesu christo· Cum omni fiducia nemine prohibente· Amen·

c. XXVIII, 22—31.

. . . .

† *uictor famulus xpi et eius gratia episc*
capuae legi VI non· mai· d· ind· nona quinq· pc
basilii uc cs

EXP· ACTUS APOSTOLORUM
INC· EPISTULAE CANONICE
INC· PROLOGUS

. . . .

Non ita ordo est apud graecos qui integre sapiunt et fidem rectam sectantur· Epistularum septem quae canonicae nuncupantur· ut in latinis codicibus inuenitur quod petrus primus est in numero apostolorum primae sint etiam eius epistulae in ordine ceterarum· Sed sicut euangelistas dudum ad ueritatis lineam correximus ita has proprio ordine deo nos iuuante reddidimus

Est enim prima earum una iacobi· petri duae iohannis tres· et iudae una

Quae si ut ab eis digestae sunt ita quoque ab interpraetibus fideliter in latinum eloquium uerterentur nec ambiguitatem legentibus facerent nec sermonum se uarietas inpugnaret· illo praecipue loco ubi de unitate trinitatis in prima iohannis epistula positum legimus in qua est ab infidelibus translatoribus multum erratum esse fidei ueritate conperimus trium tantummodo uocabula hoc est aquae sanguinis et spiritus in ipsa sua editione potentes et patri uerbique ac spiritus testimonium omittentes· In quo maxime et fides catholica roboratur et patris et fili et spiritus sancti una diuinitatis substantia conprobatur· In ceteris uero epistulis quantum nostra aliorum distet editio lectoris prudentiae derelinquo· Sed tu uirgo christi eusthocium dum a me inpensius scribturae ueritatem inquiris meam quodammodo senectutem inuidorum dentibus conrodendam exponis qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronuntiant scribturarum· Sed ego in tali opere nec aemulorum meorum inuidentiam pertimesco nec sanctae scribturae ueritatem poscentibus denegabo

. . . .

EXPL· PROLOGUS· INC·
ALIUS PROLOGUS

. . . .

Iacobus· petrus· iohannes iudas VII epistulas ediderunt tam mysticas tam succinctas et breves pariter et longas breues in uerbis longas in sententiis· ut rarus quis non in earum electione cicutiat·

. . . .

EXPL. PROLOGUS· INC· CAPITULA

. . . .

I· De inimicorum insecutionibus risui deputandis
II· De temptationibus aduersarii· quae dei furorem plurimi arbitrantur
III· De homine uero quod sit operis dominici documentum
IIII· De sermone diuino quod sit operis indicio praedicandus.
V· De cultura religionis et ministerio pietatis
VI· De diuitiis caelestibus et terrenis quae animas egestate consument
VII· De lege libertatis quam inpleri omnifariam exhortatur et seueritatem iusti iudicis·
VIII· De fide quae non potest opere moto firmari et aelemosynis
VIIII· De nudis sermonib· quod sit professio inimici et fides sine opere corpus exanime·
X· De magistris qui citra totam perfectionem esse non possunt·
XI· De lingua uix edomabile malum
XII· De sapientia caelesti et terrena
XIII· De amicis dei quod mundi nequeant ferre amatores
XIIII· De his qui uera locuntur quod culpam nequeant detractionis incurrere
XV· De incertum uitae et prolixis disputationibus
XVI· De suppliciis saeculi diuitum iniustorum
XVII· De aduersorum tolerantiae retributionem
XVIII· De passionib· martyrum et ipsius domini et quod insecutoribus suis non reddiderint talia
XVIIII· De remediis uitae praesentis
XX· De uirtutib· sanctorum et conuersoribus eorum qui fuerint peccatis adstricti . . . .

EXP· CAPIT· SCI· IACOBI
INC· IPSA EPISTULA

[1,1]Iacobus dei et domini nostri ihesu christi seruus· Duodecim tribus quae sunt in dispersione salutem· [2]Omne gaudium existimate fratres mei cum in temptationibus uariis incideritis· [3]Scientes quod probatio fidei uestrae patientiam operatur· [4]Patientia autem opus perfectum habeat· Ut sitis perfecti et integri in nullo deficientes· [5]Si quis autem uestrum indiget sapientia· postulet a deo qui dat omnibus afluenter et non inproperat· et dabitur ei· [6]postulet autem in fide nihil haesitans· Qui autem haesitat similis est fluctui maris qui a uento mouetur et circumfertur· [7]Non ergo aestimet homo ille quod accipiat aliquid a domino

[8]Uir duplici animo inconstans in omnibus uiis suis

[9]Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua

[10]Diues autem in humilitate sua· Quoniam sicut flos faeni transibit· [11]Exortus est enim sol cum ardore et arefecit faenum

Et flos eius decidit· et decor uultus eius deperiit

Ita et diues in itineribus suis marcescit

II· [12]Beatus uir qui suffert temptationem· Quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam uitae· Quam repromisit deus diligentibus se

[13]Nemo cum temptatur dicat quia a deo temptatur

Deus enim intemptator malorum est ipse autem neminem temptat·

[14]Unusquisque uero temptatur a concupiscentia sua abstractus et inlectus· [15]Dein concupiscentia cum conceperit parit peccatum· Peccatum uero cum consummatum fuerit generat mortem·

III· [16]Nolite itaque errare fratres mei dilectissimi· [17]Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est· Descendens a patre luminum· Apud quem non est transmutatio· nec uicissitudinis obumbratio· [18]Uoluntarie genuit nos uerbo ueritatis· Ut simus initium aliquod creaturae eius· [19]Scitis fratres mei dilecti· Sit autem omnis homo uelox ad audiendum· Tardus autem ad loquendum et tardus ad iram· [20]Ira enim uiri iustitiam dei non operatur

IIII· [21]Propter quod abicientes omnem inmunditiam et abundantiam malitiae

In mansuetudine suscipite insitum uerbum quod potest saluare animas uestras· [22] Estote autem factores uerbi et non auditores tantum fallentes uosmet ipsos· [23] Quia si quis auditor est uerbi et non factor· Hic comparabitur uiro consideranti uultum natiuitatis suae in speculo· [24] Considerauit autem se et abiit et statim oblitus est qualis fuerit· [25] Qui autem perspexerit in lege perfecta libertatis et permanserit· Non auditor obliuiosus factus sed factor operis

Hic beatus in facto suo erit

V· [26] Si quis autem putat se religiosum esse·

Non refrenans linguam suam sed seducens cor suum· huius uana est religio· [27] religio munda et inmaculata apud deum et patrem haec est

Uisitare pupillos et uiduas in tribulatione eorum

Inmaculatum se custodire ab hoc saeculo

sumptum ex leuitico

VI· [2, 1] Fratres mei· Nolite in personarum acceptionem habere fidem domini nostri ihesu christi gloriae

[2] Etenim si introierit in conuentu uestro·

Uir aureum anulum habens in ueste candida

Introierit autem et pauper in sordido habitu

[3] Et intendatis eum qui indutus est ueste praeclara· Et dixeritis tu sede hic bene· Pauperi autem dicatis tu sta illic· aut sede· Sub scabillo pedum meorum

[4] Nonne iudicatis apud uosmet ipsos· Et facti estis iudices cogitationum iniquarum· [5] Audite fratres mei dilectissimi· Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo· diuites in fide·

Et heredes regni quod repromisit deus diligentibus se

[6] Uos autem exhonorastis pauperem· Nonne diuites per potentiam opprimunt uos· Et ipsi trahunt uos ad iudicia

[7] Nonne ipsi blasphemant bonum nomen quod inuocatum est super uos

VII· [8] Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas· Diligis proximum tuum sicut te ipsum bene facis· [9] Si autem personas accipitis peccatum operamini· Redarguti a lege quasi transgressores· [10] Quicumque autem totam legem seruauerit· Offendat autem in uno factus est omnium reus· [11] Qui enim dixit non moecaberis dixit et non occides·

Quodsi non moecaberis occides autem· Factus es transgressor legis

[12] Sic loquimini et sic facite

Sicut per legem libertatis incipientes iudicari·

[13] Iudicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam·

Superexultat autem misericordia iudicio

VIII· [14] Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere opera autem non habeat· Numquid poterit fides saluare eum·

[15] Si autem frater aut soror nudi sunt et indigent uictu cotidiano· [16] Dicat autem aliquis de uobis·— llis·

Ite in pace caleficiemini et saturamini· Non dederitis autem eis quae necessaria sunt corpori quid proderit· [17] Sic et fides si non habet opera mortua est in semet ipsam

VIIII· [18] Sed dicet quis tu fidem habes et ego opera habeo

Ostende mihi fidem tuam sine operibus· Et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam· [19] Tu credis quoniam unus est deus

Bene facis· Et daemones credunt et contremescunt· [20] Uis autem scire o· homo inanis quoniam fides sine operibus otiosa est· [21] Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est· Offerens isaac filium suum super altare· [22] Uides quoniam fides cooperabatur operibus illius· Ex operibus fides consummata est· [23] Et suppleta est scriptura dicens·

,Credidit abraham deo et reputatum est illi ad iustitiam· ,Et amicus dei appellatus est· [24] Uidetis quoniam ex operibus iustificatur homo· et non ex fide tantum· [25] Similiter autem et raab meretrix· Nonne ex operibus iustificata est

Suscipiens nuntios et alia uia eiciens· [26] Sicut enim corpus sine spiritu emortuum est· Ita et fides sine operibus mortua est

X· [3, 1] Nolite plures magistri fieri fratres mei· Scientes quoniam maius iudicium sumitis· [2] In multis enim offendimus omnes· Si quis in uerbo non offendit hic perfectus est uir· Potest etiam freno circumducere totum corpus· Si autem equorum frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis· Et

omne corpus illorum circumferimus· [4] Ecce et naues cum magnae sint et a uentis ualidis minentur· Circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis uoluerit· [5] Ita et lingua· Modicum quidem membrum est et magna exultat·

XI· Ecce quantus ignis quam magnam siluam incendit· [6] Et lingua ignis est

Uniuersitas iniquitatis

Lingua constituitur in membris nostris· Quae maculat totum corpus et inflammat rotam natiuitatis nostrae inflammat a gehenna· [7] Omnis enim natura bestiarum et uolucrum et repentium· Etiam ceterorum domantur et domita sunt a natura humana· [8] linguam autem nullus hominum domare potest·

Inquietum malum· Plena ueneno mortifero

[9] In ipsa benedicimus deum et patrem· Et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt· [10] Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio· Non oportet fratres mei haec ita fieri· [11] Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam· [12] Numquid potest fratres mei ficus uuas facere· aut uitis ficus· Sic neque salsa dulcem potest facere aquam· [13] Quis sapiens et disciplinatus inter uos

Ostendat ex bona conuersatione opera sua in mansuetudine sapientiae

XII· [14] Quod si zelum amarum habetis et contentiones sunt in cordibus uestris· Nolite gloriari et mendaces esse aduersus ueritatem

[15] Non est enim ista sapientia desursum descendens

Sed terrena· Animalis

Diabolica· [16] Ubi enim zelus et contentio ibi inconstantia et omne opus prauum· [17] Quae autem desursum est sapientia

Primum quidem pudica est· Deinde pacifica modesta· suadibilis·

Bonis consentiens· Plena misericordia et fructibus bonis· Iudicans sine simulatione· [18] Fructus autem iustitiae in pace seminatur· facientibus pacem

XIII· [4, 1] Unde bella et lites in uobis nonne hinc ex concupiscentiis uestris· Quae militant in membris uestris·

[2] Concupiscitis et non habetis· Occiditis et zelatis et non potestis adipisci» Litigatis et belligeratis

Non habetis propter quod non postulatis» [3] Petitis et non accipitis eò quod male petatis» Ut in concupiscentiis uestris insumatis» [4] Adulteri» Nescitis quia amicitia huius mundi inimica est deo»

XIIII· Quicumque ergo uoluerit amicus esse saeculi huius» Inimicus dei constituitur» [5] Aut putatis quia inaniter ,scriptura dicat» Ad inuidiam concupiscit spiritus qui inhabitat ,in uobis» [6] Maiorem autem dat gratiam propter quod dicit» ,Deus superbis resistit· humilibus autem dat gratiam

[7] Subditi igitur estote deo

Resistite autem diabolo et fugiet a uobis» [8] Adpropinquate domino et adpropinquauit uobis»

Emundate manus peccatores» Et purificate corda duplices animo·

[9] Miseri estote» Et lugete et plorate» Risus uester in luctum conuertatur» Et gaudium in merorem» [10] humiliamini in conspectu domini et exaltabit uos· [11] Nolite detrahere de alterutrum fratres» Qui detrahit fratri· aut qui iudicat fratrem suum» Detrahit legi et iudicat legem

Si autem iudicas legem

Non est factor legis sed iudex» [12] unus est legislator et iudex» Qui potest perdere et liberare» Tu autem quis es qui iudicas proximum

XV· [13] Ecce nunc qui dicitis hodie aut crastina ibimus in illam ciuitatem et faciemus quidem ibi annum

Et mercabimur et lucrum faciemus» [14] Qui ignoratis quid erit in crastinum» [15] Quae enim est uita uestra» Uapor est ad modicum parens

Deinceps exterminatur

Pro eo ut dicatis si dominus uoluerit et si uixerimus faciemus hoc aut illud

[16] Nunc autem exultatis in superbiis uestris» Omnis exultatio talis maligna est» [17] Scienti igitur bonum facere et non facienti peccatum est illi·

c. IV, 2—17.

XVI· [5,1] Age nunc diuites plorate ululantes in miseriis
quae aduenient uobis

[2] Diuitiae uestrae putrae factae sunt· Et uestimenta uestra
a tineis comesta sunt· [3] Aurum et argentum uestrum erugi-
nauit· Et erugo eorum in testimonium uobis erit· Et mandu-
cabit carnes uestras sicut ignis· Thesaurizastis in nouissimis
diebus

[4] Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones uestras·
Qui fraudatus est a uobis clamat· Et clamor ipsorum in aures
domini sabaoth introiit· [5] Epulati estis super terram

Et in luxuriis enutristis corda uestra· In die occisionis
[6] addixistis occidistis iustum non restitit uobis· [7] Patientes
igitur estote fratres usque ad aduentum domini

XVII· Ecce agricola expectat praetiosum fructum
terrae· patienter ferens· Donec accipiat temporiuum et se-
rotinum

[8] Patientes estote et uos et confirmate corda uestra·
Quoniam aduentus domini adpropinquabit·

[9] Nolite ingemescere fratres in alterutrum ut non iudice-
mini· Ecce iudex ante ianuam adsistit· [10] Exemplum accipite
fratres laboris et patientiae prophetas qui locuti sunt in no-
mine domini

XVIII· [11] Ecce beatificamus qui sustinuerunt sufferen-
tiam· Iob audistis et finem domini uidistis

Quoniam misericors est dominus et miserator

XVIIII· [12] Ante omnia autem fratres mei· Nolite
iurare neque per caelum neque per terram· Neque aliud quod-
cumque iuramentum

Sit autem uestrum· est est· non· non· Uti non sub iudicio
decidatis·

[13] Tristatur aliquis uestrum oret aequo animo et psallat·
[14] Infirmatur aliquis ex uobis· Inducat presbyteros ecclesiae
et orent super eum·

Ungentes eum oleo in nomine domini· [15] Et oratio fidei
saluabit infirmum

Et adleuauit eum dominus·

c. V, 1—15.

Et si in peccatis sit remittetur ei• [16]Confitemini ergo alterutrum peccata uestra• Et orate pro inuicem ut saluemini

Multum enim ualet depraecatio iusti assidua

XX· [17]h e l i a s h o m o e r a t s i m i l i s nobis passibilis• Et oratione orauit ut non plueret super terram

Et non pluit annos tres et menses sex• [18]Et rursum orauit et caelum dedit pluuiam• Et terra dedit fructum suum fratres mei• [19]Si quis ex uobis errauerit a ueritate et conuerterit quis eum· [20]scire debet

Quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uiae suae

Saluauit animam eius a morte· Et operit multitudinem peccatorum

c. V, 15—20.

. . . .

Legi meum +

EXPL· EPISTULA SCI
IACOBI AD DISPERSOS
INC· BREUES EPISTUL·
SCI· PETRI AD GEN
T·ES PRIMA•

I· De regenerationis inuicta potentia·
II· De prophetis qui animarum tolerantiam praedicarunt·
III· De pontificib· sacerdotum qui sacerdotes in castitatem ut agnoscerentes maculam permanere hortatur
IIII· De semine salutaris uerbi renatis
V· De sacerdotibus quos instar infantum ut concupiscant lac sine dolo hortatur
VI· De lapidibus uiuis et hostiis spiritalibus
VII· De populo adquisitionis quem regalem sacerdotium nominauit
VIII· De popularibus quos animae utilitatem uiuendi ordinem docuit·
VIIII De exhortatione mulierum uiris adherentium
X· De uiris quos quemadmodum cum mulieribus adq· cum omnibus uiuere debeant
XI· De arca per quam pauci saluati sunt et saluantur
XII· De baptismate quod a mundi actibus liberat et arcae claustra exire non patitur

. . . .

EXPL. BREUES EPISTULAE
SCI. PETRI. INC. EIUSDEM
EPIST. AD GENTES PRIMA

. . . .

17 [1,1]Petrus apostolus ihesu christi electis aduenis dispersionis ponti galatiae .

Cappadociae asiae et bythyniae. Secundum praescientiam dei patris

In sanctificationem spiritus.

In oboedientiam et aspersionem sanguinis ihesu christi.

Gratia uobis et pax multiplicetur

I. [3]Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi. Qui secundum magnam misericordiam suam regenerauit nos in spem uiuam. Per resurrectionem christi ihesu ex mortuis. [4]In hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et inmarcescibilem conseruatam in caelis. In uobis [5]qui in uirtute dei custodimini per fidem in salutem paratam. Reuelari in tempore nouissimo [6]in quo exultatis.

Modicum nunc si oportet contristari in uariis temptationibus. [7]Ut probatio uestrae fidei multo pretiosior sit auro quod perit per ignem probato.

c. I, 1—7.

II· Inueniatur in laudem et gloriam et honorem

In reuelatione ihesu christi

[8]Quem cum non uideritis diligitis· In quem nunc quoque non uidentes

Credentes autem exultatis in laetitia inenarrabili et glorificata· [9]Reportantes finem fidei uestrae salutem animarum [10]De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophetae·

Qui de futura in uobis gratia prophetauerunt

[11]Scrutantes in quod uel quale tempus significaret in eis· spiritus· Praenuntians eas quae in christo sunt passiones et posteriores glorias· [12]Quibus reuelatum est quia non sibi ipsis· Uobis autem ministrabant· Ea quae nuntiata sunt uobis·

Per eos qui euangelizauerunt uobis· spiritu sancto misso de caelo· In quem desiderant angeli prospicere·

III· [13]Propter quod succincti lumbos mentis uestrae

Sobrii perfecte sperate in eam quae offertur uobis gratiam· In reuelatione christi ihesu· [14]Quasi filii oboedientiae·

Non configurati prioribus ignorantiae uestrae desideriis· [15]Sed secundum eum qui uocauit uos sanctum

Et ipsi sancti in omni conuersatione sitis· [16]Quoniam *IN LEUITICO* scribtum est· Sancti eritis quoniam ego sanctus sum

[17]Et si patrem inuocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat·

Secundum uniuscuiusque opus in timore incolatus uestri tempore conuersamini· [18]Scientes quod non corruptibilibus argento uel auro redempti estis· De uana uestra conuersatione paternae traditionis [19]Sed pretio sanguine

Quasi agni incontaminati et inmaculati christi·

[20]Praecogniti quidem ante constitutionem mundi

IIII· Manifestati autem nouissimis temporibus

Propter uos [21]qui per ipsum fideles estis in deo qui suscitauit eum a mortuis· Et dedit ei gloriam ut fides uestra et spes esset in deo· [22]Animas uestras castificantes· in oboedientia caritatis· In fraternitatis amore simplici· Ex corde inuicem diligite attentius· [23]Renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili·

c. I, 7—23.

Per uerbum dei uiui et permanentis» [24]Quia omnis caro ut faenum

IN ESAIA

Et omnis gloria eius tamquam flos faeni» Exaruit faenum et flos cecidit» [25]Uerbum autem domini manet in aeternum»

V· hoc est autem uerbum quod euangelizatum est in uobis» [2, 1]Deponentes igitur omnem malitiam» Et omnem dolum

Et simulationes et inuidias» Et omnes detractiones» [2]Sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo» Lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem» [3]Si gustastis quoniam dulcis dominus

[4]Ad quem accedentes lapidem uiuum» Ab hominibus quidem reprobatum» A deo autem electum et honorificatum

VI· [5]Et ipsi tamquam lapides uiui superaedificamini

Domus spiritalis» Sacerdotium sanctum» Offerre spiritales hostias» Acceptabiles deo per ihesum christum» [6]Propter quod continet scribtura·

, Ecce pono in sion lapidem summum» Angularem electum ,pretiosum

, Et qui crediderit in eum non confundetur»

[7]Uobis igitur honor credentibus» Non credentibus autem lapis quem reprobauerunt aedificantes

psalm. CXLII

Hic factus est in caput anguli» Et lapis offensionis et petra scandali

[8]Qui offendunt uerbo nec credunt in quo et positi sunt

VII· [9]Uos autem genus electum regale sacerdotium»

Gens sancta populus adquisitionis» Ut uirtutes adnuntietis eius» Qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumen suum

[10]Qui aliquando non populus

Nunc autem populus dei

Qui non consecuti misericordiam» Nunc autem misericordiam consecuti

VIII· [11]Carissimi obsecro tamquam aduenas et peregrinos» Abstinere uos a carnalibus desideriis quae militant aduersus animam» [12]Conuersationem uestram inter gentes habentes bonam» Ut in eo quod detractant de uobis tamquam de malefactoribus

Ex bonis operibus nos considerantes glorificent deum in die uisitationis

[13] Subiecti estote omni humanae creaturae propter deum· Siue regi quasi praecellenti· [14] Siue ducibus tamquam ab eo missis ad dictam malefactorum· Laudem uero bonorum· [15] Quia sic est uoluntas dei

Ut bene facientes obmutescere faciatis inprudentium hominum ignorantiam· [16] Quasi liberi

Et non quasi uelamen malitiae habentes libertatem· Sed sicut serui dei [17] omnes honorate

Fraternitatem diligite

Deum timete· Regem honorificate· [18] Serui subditi in omni timore dominis Non tantum bonis et modestis· Sed etiam discolis· [19] Haec est enim gratia· Si propter conscientiam dei sustinet quis tristitias patiens iniuste· [20] Quae enim gloria est si peccantes et colafizati suffertis

Sed si bene facientes et patientes sustinetis

Haec est gloria apud deum

[21] In hoc enim uocati estis

Quia et christus passus est pro nobis· Uobis relinquens exemplum ut sequamini uestigia eius· [22] Qui peccatum non fecit· Nec inuentus est dolus in ore ipsius· [23] Qui cum malediceretur non maledicebat· Cum pateretur non comminabatur

Tradebat autem iudicanti se iniuste· [24] Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum

Ut peccatis mortui iustitiae uiuamus· Cuius libore sanati estis·

[25] Eratis enim sicut oues errantes· Sed conuersi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum uestrarum

VIIII· [3, 1] Similiter mulieres subditae suis uiris·

Ut et si qui non credunt uerbo· Per mulierum conuersationem sine uerbo lucrifiant

[2] Considerantes in timore castam conuersationem uestram· [3] Quarum sit non extrinsecus capillaturae aut circumdatio auri· Aut indumenti uestimentorum cultus· [4] Sed qui absconditus cordis est homo· In incorruptibilitate quieti et modesti spiritus·

Quod est in conspectu dei locuples. [5] Sic enim aliquando· et sanctae mulieres

Sperantes in deo ornabant se subiectae propriis uiris

[6] Sicut sarra oboediebat abrahae dominum eum uocans

Cuius estis filiae bene facientes. Et non timentes ullam perturbationem

X· [7] Uiri similiter cohabitantes secundum scientiam

Quasi infirmiori uaso mulieri inpertientes honorem. Tamquam et coheredibus gratiae uitae ut ne inpediantur orationes uestrae. [8] In finem autem omnes unianimes

Conpatientes fraternitatis amatores. Misericordes. Humiles· [9] Non reddentes malum pro malo. Uel maledictum pro maledicto. Sed e contrario benedicentes. Quia in hoc uocati estis. ,Ut benedictionem hereditate possideatis. [10] Qui enim uult uitam ,diligere et uidere dies bonos. Coherceat linguam suam a malo ,et labia ne loquantur dolum. [11] Declinet autem a malo et ,faciat bonum. Inquirat pacem et persequatur eam.

, [12] Quia oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum. Uultus autem domini super facientes mala. [13] Et quis est qui uobis noceat si boni· aemulatores fueritis. [14] Sed et si quid patimini. [15] Dominum autem christum sanctificate in cordibus uestris. Parati semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea quae in uobis est spe sed cum modestia et timore

[16] Conscientiam habentes bonam. Ut in eo quod detrahunt de uobis confundantur qui calumniantur. Uestram bonam in christo conuersationem.

XI· [17] Melius est enim bene facientes si uelit uoluntas dei pati quam male facientes. [18] Quia et christus semel pro peccatis mortuus est. Iustus pro iniustis ut nos offerret deo.

Mortificatus carne uiuificatus autem spiritu.

[19] In quo et his qui in carcere erant. Spiritibus ueniens praedicauit. [20] Qui increduli fuerant aliquando. Quando expectabat dei patientia.

In diebus noe cum fabricaretur arca» In qua pauci id est octo animae saluae factae sunt per aquam»

XII· [21]Quod et uos nunc similis formae saluos facit baptisma» Non carnalis depositio sordium» Sed conscientiae bonae interrogatio in deum

Per resurrectionem ihesu christi [22]qui est in dextera dei» profectus in caelum subiectis sibi angelis et potestatibus et uirtutibus

XIII· [4,1]Christo igitur passo in carne et uos eadem cogitatione armamini» Quia qui passus est carne desiit a peccatis» [2]Ut iam non hominum desideriis sed uoluntati dei» Quod reliquum est in carne uiuat temporis» [3]Sufficit enim praeteritum tempus ad uoluntatem gentium consummandam

Qui ambulauerunt in luxuriis» Desideriis uinolentiis» Comisationibus potationibus» Et inlicitis idolorum cultibus [4]in quo admirantur

Non concurrentibus uobis in eandem luxuriae confusionem blasphemantes» [5]Qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare uiuos et mortuos»

XIIII· [6]Propter hoc enim et mortuis euangelizatum est» Ut iudicentur quidem secundum homines in carne» Uiuant autem secundum deum spiritu» [7]Omnium autem finis adpropinquauit

XV· Estote itaque prudentes et uigilate in orationibus

[8]Ante omnia autem mutuam in uobismet ipsos caritatem continuam habentes» Quia caritas operit multitudinem peccatorum»

[9]Hospitales inuicem sine murmuratione· [10]Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratiae dei» [11]Si quis ministrat tamquam ex uirtute quam administrat deus

Ut in omnibus honorificetur deus» Per ihesum christum cui est gloria et imperium in saecula»

XVI· [12]Carissimi nolite peregrinari in feruore qui ad temptationem uobis fit·

Quasi noui aliquid uobis contingat» [13]Sed communicantes

christi passionibus gaudete ut et in reuelatione gloriae eius gaudeatis exultantes. [14]Si exprobramini in nomine christi beati

Quoniam gloriae dei spiritus in uobis requiescit.

XVII. [15]Nemo enim uestrum patiatur quasi homicida aut fur. Aut maledicus aut alienorum adpetitor

[16]Si autem ut christianus non erubescat. Glorificet autem deum in isto nomine

[17]Quoniam tempus ut incipiat iudicium de domo dei

Si autem primum a nobis

Qui finis eorum qui non credunt dei euangelio.

[18]Et si iustus uix saluatur impius et peccator ubi parebunt. [19]Itaque et hi qui patiuntur secundum uoluntatem dei.

Fideli creatori commendant animas suas in bene factis.

XVIII. [5,1]Seniores ergo qui in uobis sunt. Obsecro consenior et testis christi passionum. Qui et eius quae in futuro reuelanda est gloriae communicator. [2]Pascite qui est in uobis gregem dei. Prouidentes non coacto sed spontanee secundum deum. Neque turpis lucri gratia sed uoluntarie

[3]Neque ut dominantes in cleris sed formae facti graegi et ex animo. [4]Et cum apparuerit princeps pastorum. Percipietis inmarcescibilem gloriae coronam

XVIIII. [5]Similiter adulescentes subditi estote senioribus. Omnes autem inuicem humilitatem insinuate. Quia deus superbis resistit. humilibus autem dat gratiam

[6]Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut uos exaltet in tempore uisitationis. [7]Omnem sollicitudinem uestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de uobis. [8]Sobrii estote et uigilate quia aduersarius uester diabolus

Tamquam leo rugiens circuit. quaerens quem deuoret. [9]Cui resistite fortes fide. Scientes eadem passionum

Ei quae in mundo est uestrae fraternitati fieri

XX. [10]Deus autem omnis gratiae

Qui uocauit nos in aeternam suam gloriam in christo ihesu. Modicum passos ipse perficiet. Confirmabit solidauit

[11]Ipsi imperium in saecula saeculorum. Amen.

c. IV, 12 — V, 11.

[12]Per siluanum uobis fidelem fratrem ut arbitror breuiter scribsi

Obsecrans et contestans hanc esse ueram gratiam dei in qua state· [13]Salutat uos quae est in babylone cum electa· et marcus filius meus·

[14]Salutate inuicem in osculo sancto· Gratia uobis in omnibus qui estis in christo Amen . . . .

c. V, 12—14.

EXP· EPISTULA SCI· PETRI
AD GENTES PRIMA
INC· BREUES EPISTULAE
EIUSDEM SECUNDA

I· De sanctis quos in hoc mundo ut interfectos adloquitur.
II· De exhortatione quae de peioribus ad meliora conpellit.
III· De commemoratione qua ueritatis semper concilium celebretur
IIII· De iustorum memoriis refouendis
V· De pseudoprophetis ueterib· et noui testamenti futuris magistris mendacibus
VI· De similitudinem dilluuii quod impiorum designat interitum
VII· de interitu eorum qui omnem malignitatem dulcedinem arbitrantur
VIII· de eo qui superatus seruus addictus est cuius semen carnis generat semper et porcus
VIIII· de nouissimis temporibus quibus derisores abundant
X· de deo qui diem unum mille annis aequauit et mille annos ad instar unius diei similauit
XI· de epistulis apostoli pauli quas et intellectu habere difficile et ab indoctis euerti promittit

. . . .

EXP· BREUES· INCP·
EPISTULA SCI· PETRI
SECUNDA

. . . .

[1,1] Simon petrus seruus et apostolus ihesu christi· His qui coaequalem nobis sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et saluatoris ihesu christi» [2] Gratia uobis et pax adinpleatur in cognitione domini nostri

[3] Quomodo omnia nobis diuinae uirtutis suae quae ad uitam et pietatem donata est» [4] Per cognitionem eius qui uocauit nos propria gloria et uirtute

Per quem maxima et pretiosa nobis promissa donauit» Ut per haec efficiamini diuinae consortes naturae» Fugientes eius quae in mundo est concupiscentiae corruptionem»

II· [5] Uos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide uestra uirtutem» In uirtute autem scientiam» [6] In scientia autem abstinentiam

In abstinentia autem patientiam» In patientia autem pietatem» [7] In pietate autem amorem fraternitatis» In amore autem fraternitatis caritatem» [8] Haec enim uobis cum adsint et superent» Non uacuos et sine fructu uos constituent· in domini nostri ihesu christi cognitione» [9] Cui enim non praesto sunt· haec caecus est et manu temptans» Obliuionem accipiens purgationis ueterum suorum delictorum

III· [10] Quapropter fratres magis satagite» Ut per bona opera certam uestram uocationem et electionem faciatis» Haec enim facientes non peccabitis aliquando» [11] Sic enim abundanter ministrabitur uobis introitus in aeternum regnum domini nostri et saluatoris ihesu christi» [12] Propter quod incipiam uos semper commonere de his» Et quidem scientes et confirmatos uos in praesenti ueritate

[13] Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo» Suscitare uos in incommotione

[14] Certus quod uelox est depositio tabernaculi mei

Secundum quod et dominus noster ihesus christus significauit mihi»

IIII· [15] Dabo autem operam et frequenter habere uos post obitum meum» Ut horum memoriam faciatis» [16] Non enim doctas fabulas secuti» Notam facimus uobis domini nostri ihesu christi uirtutem et praesentiam» Sed speculatores facti illius

magnitudinis» [17]Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam uoce delabsam ad eum huiuscemodi magnifica gloria»

Hic est filius meus dilectus in quo mihi conplacuit

[18]Et hanc uocem nos audiuimus de caelo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto» [19]Et habemus firmiorem propheticum sermonem» Cui bene facitis attendentes

V· Quasi lucernae lucenti in caliginoso loco» Donec dies lucescat et lucifer oriatur in cordibus uestris» [20]Hoc primum intellegentes quod omnis prophetia scribturae propria interpraetatione non fit» [21]Non enim uoluntate humana adlata est aliquando prophetia» Sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines» [2,1]Fuerunt uero et pseudoprophetae in populo» Sicut et in uobis erunt magistri mendaces» Qui introducunt sectas perditionis» Et eum qui emit eos dominum negant» Superdocentes sibi celerem perditionem [2]et multi sequentur eorum luxurias

Per quos uia ueritatis blasphematur» [3]Et in auaritia factis uerbis de uobis negotiabuntur» Quibus iudicium iam olim non cessat» Et perditio eorum non dormitat

VI· [4]Si enim deus angelis peccantibus non pepercit· Sed rudentibus inferni detractos» In tartarum tradidit» In iudicium cruciatos reseruari

[5]Et originali mundo non pepercit» Sed octauum noe iustitiae praeconem custodiuit» Dilluuium mundo impiorum inducens

[6]Et ciuitates sodomorum et gomorraeorum in cinerem redigens euersione damnauit» Exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens» [7]Et iustum loth oppressum a nefandorum iniuria conuersatione eripuit» [8]Aspectu enim et auditu iustus erat» Habitans apud eos qui diem de die» Animam iustam iniquis operibus cruciabant» [9]Nouit deus pios de temptatione eripere» Iniquos uero in diem iudicii cruciandos reseruare» [10]Magis autem eos qui post carnem in concupiscentia inmunditiae ambulant» Dominationemque contemnunt audaces sibi placentes» Sectas non metuunt blasphemantes

VII· [11]Ubi angeli fortitudine et uirtute cum sint

c. I, 16 — II, 11.

maiores non portant aduersum se execrabile iudicium. [12] Hi uero uelut inrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem. In his quae ignorant blasphemantes. In corruptione sua et peribunt. [13] Percipientes mercedem iniustitiae. Uoluptatem existimantes diei

Delicias coinquinationes

Et maculae deliciis afluentes. In conuiis suis luxuriantes uobiscum

[14] Oculos habentes plenos adulterio et incessabiles delicti. Pellicentes animas instabiles. Cor exercitatum auaritiae habentes maledictionis filii. [15] Derelinquentes rectam uiam. Errauerunt secuti uiam balaam ex bosor qui mercedem iniquitatis amauit

[16] Correptionem uero habuit suae uesaniae

Subiugale mutum in hominis uoce loquens prohibuit prophetae insipientiam

VIII. [17] Hi sunt fontes sine aqua et nubulae turbinibus exagitatae. Quibus caligo tenebrarum reseruatur. [18] Superba enim sanitatis loquentes

Perlicent in desideriis carnis luxuriae. Eos qui paululum effugiunt qui in errore conuersantur. [19] Libertatem illis promittentes cum ipsi serui sint corruptionis

A quo enim quis superatus est huius et seruus est.

[20] Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et saluatoris ihesu christi. His rursus inpliciti superantur

Facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.

[21] Melius enim erat illis non cognoscere uiam iustitiae quam post agnitionem retrorsum conuerti.

Ab eo quod illis traditum est. sancto mandato. [22] Contigit enim eis illud ueri prouerbii. Canis reuersus ad suum uomitum et sus lota in uolutabro luti.

VIIII. [3,1] Hanc ecce uobis carissimi secundam scribo epistulam. In quibus excito uestram in commotionem sinceram mentem

[2] Ut memores sitis eorum quae praedixi uerborum a sanctis prophetis et apostolorum uestrorum.

Praeceptorum domini et saluatoris» [3]Hoc primum scientes quod uenient

In nouissimis diebus in deceptione inlusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes

[4]Dicentes ubi est promissio aut aduentus eius

Ex quo enim patres dormierunt» Omnia sic perseuerant ab initio creaturae» [5]Latet enim eos hoc uolentes quod caeli erant prius et terra de aqua» Et per aquam consistens dei uerbo [6]per quem ille tunc mundus aqua inundatus periit» [7]Caeli autem qui nunc sunt et terra eodem uerbo repositi sunt

Igni seruati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum»

X· [8]Unum uero hoc non lateat· uos carissimi» Quia unus dies apud dominum sicut mille anni· et mille anni sicut dies unus» [9]Non tardat dominus promissis»

Sed patienter agit propter uos» Nolens aliquos perire· sed omnes ad paenitentiam reuerti» [10]Adueniet autem dies domini ut fur» In qua caeli magno impetu transient·

Elementa uero calore soluentur» [11]Cum haec igitur omnia dissoluenda sint» Quales oportet uos esse in sanctis conuersationibus et pietatibus

[12]Expectantes et properantes in aduentum diei dei per quam caeli ardentes soluentur» Et elementa ignis ardore tabescent

XI· [13]Nouos uero caelos et nouam terram et promissa ipsius expectamus in quibus iustitia habitat» [14]Propter quod carissimi haec expectantes satis agite

Inmaculati et inuiolati ei inueniri in pace» [15]Et domini nostri longanimitatem salutem arbitramini

Sicut et carissimus frater noster paulus» Secundum datam sibi sapientiam scribsit uobis

[16]Sicut et in omnibus epistulis loquens in eis» De his in quibus sunt quaedam difficilia intellectu»

Quae indocti et instabiles depranant sicut ceteras scribturas ad suam ipsorum perditionem» [17]Uos igitur fratres praescientes custodite ne insipientium errore transducti excidatis

c. III, 2—17.

a propria firmitate· [18] Crescite uero in gratiam et cognitionem domini nostri et saluatoris ihesu christi ipsi gloria et nunc et in diem aeternitatis· AMEN

c. III, 17–18.

. . . .

Legi

EXP· EPIST· SCI· PETRI II·
INC· BREBES EPIST· SCI· IO
HANNIS· PRIMAE

. . . .

I· De uerbo uitae quod erat antequam mundi macina principium sortiretur
II· De participibus christi quos uitiis septos nefas est superari
III· De custodiis caelestium praeceptorum quae nosse quemquam deum manifeste designat·
IIII· De nouo ueterique mandato quod unius sit dei cuius numquam potest regnum diuidi·
V· De his quos sapientiae uariis adcinctos uirtutib· scribens adloquitur·
VI· De diligentib· mundum quod excludantur a caritate paterna·
VII· De multitudine antichristorum
VIII· De animarum deceptoribus declinandis
VIIII· De ignorantibus deum sanctorumq· osoribus
X· De cain semine fratricidae
XI· De osoribus fratrum homicidis
XII· De dilectione paterna facto et opere declinando
XIII· De praeconibus falsis quos agit spiritus nequam
XIIII· De dilectione uera quod ipse sit deus
XV· De christo deo qui patrem in se esse credentibus manifestat
XVI· De dilectione perfecta quae foris expellit formidinem
XVII· De regeneratis quod ipsi saeculum uincant
XVIII· De testimonio dei quod hominum testimoniis praestet·
XVIIII· de indulgentia quam non merebuntur usq· ad mortem peccantes
XX· De mundo qui est positus in maligno et simulacrorum fugienda cultura

. . . .

EXP· BREUES EPISTULAE
SCI· IOHANNIS PRIMA
INC· EIUSDEM EPIST· PRIMA

. . . .

X F I· [1,1]Quod fuit ab initio quod audiuimus quod uidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostrae contrectauerunt· De uerbo uitae [2]et uita manifestata est et uidimus et testamur

Et annuntiamus uobis uitam aeternam quae erat aput patrem· et apparuit nobis· [3]Quod uidimus et audiuimus adnuntiamus uobis

Ut et uos societatem habeatis nobiscum· Et societas nostra sit cum patre et cum filio eius ihesu christo· [4]Et haec scribimus uobis ut gaudeatis et gaudium nostrum sit plenum· [5]Et haec est adnuntiatio quam audimus ab eo· Et adnuntiamus uobis quoniam deus lux est et tenebrae in eo non sunt ullae

II· [6]Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus· Mentimur et non facimus ueritatem

[7]Si autem in luce ambulemus sicut et ipse est in luce societatem habemus ad inuicem et sanguis ihesu fili eius emundat nos ab omni peccato· [8]Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus et ueritas in nobis non est· [9]Si confiteamur peccata nostra fidelis est et iustus ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate·

[10]Si dixerimus quoniam non peccauimus mendacem facimus eum et uerbum eius non est in nobis

III· [2,1]Filioli mei haec scribo uobis ut non peccetis sed et si quis peccauerit aduocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum· [2]Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris· Non pro nostris autem tantum· Sed etiam pro totius mundi

[3]Et in hoc scimus quoniam cognouimus eum si mandata eius obseruemus

[4]Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit mendax est et in hoc ueritas non est· [5]Qui autem seruat uerbum eius uere in hoc caritas dei perfecta est· In hoc scimus quoniam in ipso sumus

[6]Qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare·

IIII· [7]Carissimi non mandatum nouum scribo uobis sed mandatum uetus quod habuistis ab initio· Mandatum uetus

est uerbum quod audistis· [8]Iterum mandatum nouum scribo uobis quod est uerum et in ipso et in uobis· Quoniam tenebrae transierunt et lumen uerum iam lucet· [9]Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit in tenebris est usque adhuc· [10]Qui diligit fratrem suum in lumine manet et scandalum in eo non est· [11]Qui autem odit fratrem suum in tenebris est et in tenebris ambulat· Et nescit quo eat quoniam tenebrae obcaecauerunt oculos eius·

V· [12]Scribo uobis filioli quoniam remittuntur uobis peccata propter nomen eius

[13]Scribo uobis patres quoniam cognouistis eum qui ab initio est· Scribo uobis adulescentes quoniam uicistis malignum· [14]Scribo uobis infantes quoniam cognouistis patrem· Scribo uobis patres quia cognouistis eum qui ab initio est· Scribo uobis adulescentes quia fortes estis et uerbum dei in uobis manet et uicistis malignum·

VI· [15]Nolite diligere mundum neque ea quae in mundo sunt· Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo· [16]Quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis et concupiscentia oculorum est· Et superbia uitae quae non est ex patre sed ex mundo est· [17]Et mundus transit et concupiscentia eius· Qui autem facit uoluntatem dei manet in aeternum·

VII· [18]Filioli nouissima hora est

Et sicut audistis quia antichristus uenit· Nunc antichristi multi facti sunt· Unde scimus quia nouissima hora est

[19]Ex nobis prodierunt sed non erant ex nobis·

Nam si fuissent ex nobis mansissent utique nobiscum· Sed ut manifesti fiant quoniam non sunt omnes ex nobis· [20]Sed uos unctionem habetis a sancto et nostis omnia

[21]Quia non scribsi uobis quasi ignorantibus ueritatem sed quasi scientibus eam· Et quoniam omne mendacium ex ueritate non est· [22]Quis est mendax nisi is qui negat quoniam ihesus est christus hic est antichristus·

Qui negat patrem et filium

[23]Omnis qui negat filium nec patrem habet· Qui confitetur filium et patrem habet·

VIII· [24]Uos quod audistis ab initio in uobis permaneat» Si in uobis permanserit quod ab initio audistis et uos in filio et patre manebitis» [25]Et haec est repromissio quam ipse pollicitus est uobis uitam aeternam» [26]Haec scripsi uobis de eis qui seducunt uos» [27]Et uos unctionem quam accepistis ab eo maneat in uobis» Et non necesse habetis ut aliquis doceat uos» Sed sicut unctio eius docet uos de omnibus» Et uerum est et non est mendacium et sicut docuit uos manete in eo [28]et nunc filioli manete in eo» Ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in aduentu eius

[29]Si scitis quoniam iustus est» Scitote quoniam et omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est·

VIIII· [3,1]Uidete qualem caritatem dedit nobis pater ut filii dei nominemur et sumus

Propter hoc mundus non nouit nos quia non nouit eum

[2]Carissimi nunc fili dei sumus et nondum apparuerit quid erimus» Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus quoniam uidebimus eum sicut est» [3]Et omnis qui habet spem hanc in eo

Sanctificat se sicut et ille sanctus est»

X· [4]Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit· et peccatum est iniquitas

[5]Et scitis quoniam ille apparuit ut peccata tolleret» Et peccatum in eo non est» [6]Omnis qui in eo manet non peccat

Et omnis qui peccat non uidet eum nec cognouit eum» [7]Filioli nemo uos seducat» Qui facit iustitiam iustus est» Sicut et ille iustus est» [8]Qui facit peccatum ex diabolo est» Quoniam ab initio diabolus peccat

In hoc apparuit filius dei ut dissoluat opera diaboli» [9]Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet» Et non potest peccare quoniam ex deo natus est

[10]In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli

Omnis qui non est iustus non est de deo et qui non diligit fratrem suum

[11]Quoniam haec est adnuntiatio quam audiuimus ab initio

ut diligamus alterutrum. [12]Non sicut cain ex maligno erat et occidit fratrem suum

Et propter quid occidit eum quoniam opera eius maligna erant fratris autem eius iusta

XI. [13]Nolite mirari fratres si odit nos mundus.

[14]Nos scimus quoniam translati sumus de morte in uitam. Quoniam diligimus fratres qui non diligit manet in morte

[15]Omnis qui odit fratrem suum homicida est.

Et scitis quoniam omnis homicida non habet uitam aeternam in se manentem. [16]In hoc cognouimus caritatem quoniam ille pro nobis animam suam posuit. Et nos debemus pro fratribus nostris animas nostras ponere. [17]Qui habuerit substantiam mundi et uiderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit uiscera sua ab eo. Quomodo caritas dei manet in eo

XII. [18]Filioli mei non diligamus uerbo nec lingua sed opere et ueritate. [19]In hoc cognoscimus quoniam ex ueritate sumus et in conspectu eius suadeamus corda nostra

[20]Quoniam si reprehenderit nos cor. Maior est deus corde nostro et nouit omnia. [21]Carissimi si cor non reprae-henderit nos. Fiduciam habemus ad deum [22]et quodcumque petierimus accipiemus ab eo. Quoniam mandata eius custodimus. Et ea quae sunt placita coram eo facimus. [23]Et hoc est mandatum eius ut credamus in nomine fili eius ihesu christi. Et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. [24]Et qui seruat mandata eius in illo manet et ipse in eo

Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem nobis dedit.

XIII. [4,1]Carissimi nolite omni spiritui credere. Sed probate spiritus si ex deo sint. Quoniam multi pseudoprophetae exierunt in mundo [2]in hoc cognoscitur spiritus dei. Et omnis spiritus qui confitetur ihesum christum in carne uenisse ex deo est. [3]Et omnis spiritus qui soluit ihesum ex deo non est et hic est antichristi. Quod audistis quoniam uenit et nunc iam in mundo est. [4]Uos ex deo estis filioli et uicistis eos. Quoniam maior est qui in uobis est quam qui in mundo. [5]Ipsi de mundo sunt ideo de mundo locuntur et mundus eos

audit» [6]Nos ex deo sumus qui nouit deum audit nos qui non est ex deo non audit nos» In hoc coguoscimus spiritum ueritatis· et spiritum erroris

XIIII· [7]Carissimi diligamus inuicem quoniam caritas ex deo est et omnis qui diligit ex deo natus est et cognoscit deum» [8]Qui non diligit non nouit deum quoniam deus caritas est·

[9]In hoc apparuit caritas dei in nobis» Quoniam filium suum unigenitum misit deus in mundum ut uiuamus per eum [10]in hoc est caritas» Non quasi nos dileximus deum sed quoniam ipse dilexit nos

Et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris» [11]Carissimi si sic deus dilexit nos et nos debemus alterutrum diligere»

XV· [12]Deum nemo uidit umquam si diligamus inuicem deus in nobis manet et caritas eius in nobis perfecta est» [13]In hoc intellegimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis

[14]Et nos uidimus et testificamur» Quoniam pater misit filium saluatorem mundi» [15]Quisquis confessus fuerit quoniam ihesus est filius dei» Deus in eo manet et ipse in deo» [16]Et nos cognouimus et credidimus caritati quam habet deus in nobis»

XVI· Deus caritas est et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo» [17]In hoc perfecta est caritas nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii» Quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo» [18]Timor non est in caritate sed perfecta caritas foras mittit timorem» Quoniam timor poenam habet» Qui autem timet non est perfectus in caritate» [19]Nos ergo diligamus quoniam deus prior dilexit nos» [20]Si quis dixerit quoniam diligo deum

Et fratrem suum oderit mendax est» Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet» Deum quem non uidet quomodo potest diligere» [21]Et hoc mandatum habemus ab eo ut qui diligit deum diligat fratrem suum»

XVII· [5,1]Omnis qui credit quoniam ihesus est christus ex deo natus est

Et omnis qui diligit eum qui natus est ex eo» [2]In hoc

cognoscimus quoniam diligimus natos dei· Cum deum diligamus et mandata eius faciamus· [3]Haec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus et mandata eius grauia non sunt· [4]Quoniam omne quod natum est ex deo uicit mundum· Et haec uictoria quae uincit mundum fides nostra· [5]Quis est qui uicit mundum nisi qui credit quoniam ihesus est filius dei· [6]Hic est qui uenit per aquam et sanguinem ihesus christus· Non in aqua solum sed in aqua et sanguine· Et spiritus est qui testificatur quoniam christus est ueritas· [7]Quia tres sunt qui testimonium dant· [8]spiritus et aqua et sanguis· et tres unum sunt

XVIII· [9]Si testimonium hominum accipimus·

Testimonium dei maius est

Quoniam hoc est testimonium dei quia testificatus est de filio suo· Quoniam hoc est testimonium dei quod maius est· [10]Qui credit in filio dei habet testimonium dei in se· Qui non credit filium mendacem facit eum quoniam non credidit in testimonio quod testificatus est deus de filio suo· [11]Et hoc testimonium quoniam uitam aeternam dedit nobis deus· Et haec uita in filio eius est· [12]Qui habet filium habet uitam

Qui non habet filium dei uitam non habet·

XVIIII· [13]Haec scribo uobis ut sciatis quoniam uitam habetis aeternam qui creditis in nomine filii dei· [14]Et haec fiducia quam habemus ad eum· Quia quodcumque petierimus secundum uoluntatem eius audit nos

[15]Et scimus quoniam audit nos quidquid petierimus

Scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo· [16]Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petet et dabit ei uitam peccanti non ad mortem· Est peccatum ad mortem non pro illo dico ut roget·

[17]Omnis iniquitas peccatum est· et est peccatum ad mortem· [18]Scimus quoniam omnis qui natus est ex deo non peccat sed generatio dei conseruat eum et malignus non tangit eum

XX· [19]Scimus quoniam ex deo sumus et mundus totus in maligno positus est·

c. V, 2—19.

[20] Et scimus quoniam filius dei uenit et dedit nobis sensum ut cognoscamus uerum deum» Et simus in uero filio eius» hic est uerus deus et uita aeterna»

[21] Filioli custodite uos a simulacris· Amen» *Legi*

c. V, 20—21.

. . . .

EXP· EPISTULA SCI· IOHAN
NIS PRIMA· INC· BREUES
EIUSDEM EPIST· SECUNDAE

. . . .

I. De diligendis cultoribus ueritatis
II· De dilectione altera quod non sit nouum ac rude praeceptum»
III· De seductorib· qui in hoc mundo abundant
IIII· De non dicendum haue eis qui aliud praeferunt dogma·
V· De sua praesentia in qua narrandum omnia reseruauit

EXP· BREUES EPIST· SFCUNDAE
INC· EIUSDEM EPIST· SECUNDA

. . . .

X F [1] Senior electae dominae et natis eius quos ego diligo in ueritate» Et non ego solus sed et omnes qui cognouerunt ueritatem [2] quae permanet in nobis

Et nobiscum erit in aeternum» [3] Sit uobiscum gratia· misericordia· pax· a deo patre· et a christo ihesu filio patris in ueritate et caritate»

II· [4] Gauisus sum ualde quoniam inueni de filiis tuis ambulantes in ueritate sicut mandatum accepimus a patre» [5] Et nunc rogo te domina non tamquam mandatum nouum scribens tibi» Sed quod habuimus ab initio ut diligamus alterutrum» [6] Et haec est caritas ut ambulemus secundum mandata eius»

III· Hoc mandatum est ut quemadmodum audistis ab initio in eo ambuletis» [7] Quoniam multi seductores exierunt

v. 1—7.

in mundum qui non confitentur ihesum christum uenientem in carne· hic est seductor et antichristus» [8]Uidete uosmet ipsos ne perdatis quae operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis»

IIII· [9]Omnis qui praecedit et non manet in doctrina christi deum non habet» Qui permanet in doctrina hic filium et patrem habet» [10]Si quis uenit ad uos et hanc doctrinam non adfert» Nolite recipere eum in domum nec haue ei dixeritis» [11]Qui enim dicit illi haue communicat operibus illius malignis» [12]Plura habens uobis scribere nolui per cartam et atramentum

Spero enim me futurum ad uos· et os ad os loqui ut gaudium uestrum plenum sit» [13]Salutant te fili sororis tuae ecclesiae· amen . . . .

v. 7—13.

Legi

EXP· EPISTULA SCI· IOHANN·
SECUNDA· INC· BREUES
EPIST· SCI· IOHANN· TERTIA

. . . .

I· De filiis apostoli rigore tenentibus ueritatem
II· De elemosynis sancte uiuentium
III· De proteruia diotrophis
IIII· De demetrio cui testimonium cum omnibus ipsa ueritas reddit·
V· De multiplici sacramento quod ut reuelaret suum distulit aduentum

EXP· BREUES EPIST· SCI· IOHANN·
III· INC· EIUSDEM EPIST· TERTIA

X F I· [1]Senior Gaio carissimo· quem ego diligo in ueritate caritatis» [2]Ideo in omnibus orationem facio prospere te ingredi et ualere sicut prospere agit anima tua» [3]Gauisus sum ualde uenientibus fratribus et testimonium perhibentibus ueritati tuae

v. 1—3.

Sicut tu in ueritate ambulas [4]maiorem horum non habeo gratiam· Quam ut audiam filios meos in ueritate ambulantes

II· [5]Carissime fideliter facis quidquid operaris in fratres et hoc in peregrinos

[6]Qui testimonium perhibuerunt caritati tuae in conspectu ecclesiae quos bene facies deducens digne deo

[7]Pro nomine enim profecti sunt nihil accipientes a gentilibus· [8]Nos ergo debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores simus ueritatis

III· [9]Scribsissem forsitam ecclesiae· Sed his qui amat primatum gerere in eis diotrephes non recepit nos· [10]Propter hoc si uenero commoneam eius opera quae facit

Uerbis malignis garriens in nos et quasi non ei ista sufficiant· Nec ipse suscepit fratres et eos qui cupiunt prohibet et de ecclesia eicit·

IIII· [11]Carissime noli imitari malum sed quod bonum est· Qui bene facit ex deo est· qui male facit non uidit deum· [12]Demetrio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa ueritate· Et nos autem testimonium perhibemus et nosti quoniam testimonium nostrum uerum est·

V· [13]Multa habui scribere tibi sed nolui per atramentum et calamum scribere tibi

[14]Spero autem protinus te uidere et os ad os loquimur pax tibi· Salutant te amici saluta amicos per nomen · · ·

v. 3—14.

Legi

EXP· EPISTULA SCI· IOHAN
NIS TERTIA· INCIPIUNT
BREUES EPISTULAE IUDAE

· ·

I· De falsis doctoribus negatoribus scilicet christi inpudicis·
II· De praeuaricatione eorum qui eruditi ab intricationibus mundi delinquunt
III· De carnalibus desideriis et ignorantiae blasphemiis
IIII· De impiorum exitiis et intolerabilibus poenis

V. De praedictis prophetiae enoch·
VI. De inrisoribus falsis dumtaxat doctorib· fugiendis
VII. De inenarrabili gloria saluatoris et epistulae fine . . .

EXPLICIUNT BREUES
EPISTULAE IUDAE· INC
EIUSDEM EPISTULA·

. . . .

x F I· [1]Iudas ihesu christi seruus frater autem iacobi
his qui in deo patre dilectis et ihesu christo conseruatis uocatis
[2]Misericordia uobis et pax et caritas adinpleatur
[3]Carissimi omnem sollicitudinem faciens scribendi uobis·
De communi uestra salute necesse habui scribere uobis·
Depraecans supercertari semel traditae sanctis fidei·
[4]Subintroierunt enim quidam homines
Qui olim praescribti sunt in hoc iudicium impii·
Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam
Et solum dominatorem dominum nostrum ihesum christum
negantes
II· [5]Commonere autem uos uolo scientes semel omnia·
Quoniam ihesus populum de terra aegypti saluans· Secundo
eos qui non crediderunt perdidit· [6]Angelos uero qui non ser-
uauerunt suum principatum· Sed dereliquerunt suum domi-
cilium· In iudicium magni dei uinculis aeternis sub caligine
reseruauit·
III· [7]Sicut sodoma et gomorra et finitimae ciuitates
Simili modo exfornicatae
Et abeuntes post carnem alteram· Factae sunt exemplum
ignis aeterni poenam sustinentes
[8]Similiter et hi carnem quidem maculant· Dominationem
autem spernunt· Maiestates autem blasphemant· [9]Cum micahel
archangelus cum diabolo disputans altercaretur de mosi cor-
pore· Non est ausus iudicium inferre blasphemiae· Sed dixit
imperet tibi dominus· [10]Hi autem quaecumque quidem ignorant
blasphemant·

Quaecumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt in his corrumpuntur·

IIII·. [11]Uae illis qui uia cain abierunt et errore balaam mercede effusi sunt·

Et contradictione core perierunt· [12]Hi sunt in epulis suis maculae conuiuantes· Sine timore semet ipsos pascentes· Nubes sine aqua quae a uentis circumferuntur· Arbores autumnales infructuosae bis mortuae eradicatae· [13]Fluctus feri maris despumantes suas confessiones· Sidera errantia quibus procella tenebrarum in aeternum seruata est·

V· [14]Prophetauit autem et his septimus ab adam enoch dicens· Ecce uenit dominus in sanctis milibus suis [15]facere iudicium contra omnes et arguere omnes impios· De omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt

Et de omnibus duris quae locuti sunt contra eum peccatores impii· [16]Hi sunt murmuratores quaerellosi secundum desideria sua ambulantes· Et os illorum loquitur superbia· Mirantes personas quaestus causa·

VI· [17]Uos autem carissimi memores estote uerborum quae praedicta sunt ab apostolis domini ihesu christi

[18]Quia dicebant uobis quoniam in nouissimo tempore uenient inlusores

Secundum sua desideria ambulantes impietatum

[19]Hi sunt qui segregant animales spiritum non habentes· [20]Uos autem carissimi superaedificantes uosmet ipsos sanctissimae uestrae fidei in spiritu sancto orantes· [21]Ipsi uos in dilectione dei seruate·

[22]Et hos quidem arguite iudicatos· [23]Illos uero saluate de igne rapientes

Aliis autem miseremini in timorem· Odientem et eam quae carnalis est maculatam tunicam

VII· [24]Ei autem qui potens est uos conseruare sine peccato et constituere ante conspectum gloriae suae inmaculatos· In exultatione [25]soli deo saluatori nostro per ihesum christum dominum nostrum· Gloria magnificentia imperium et

potestas ante omne saeculum· Nunc et in omni saecula. Amen

. . . .

Legi

EXPL· EPISTULA SCI
IUDAE· INC· PROLOGUS
APOCALYPSIS SCI
IOHANNIS· AMEN·

. . . .

X F Iohannes apostolus et euangelista a domino christo electus atque dilectus in tanto amore dilectionis ab eo est habitus ut in cena super pectus eius recumberet· Et ad crucem astans soli matrem propriam commendasset ut quem nubere nolentem ad amplexum uirginitatis asciuerat ipsi etiam custodiendam uirginem tradidisset

Hic itaque cum propter uerbum dei et testimonium ihesu christi exilio in pathmos insulam mitteretur·

Illic ab eodem apocalypsis praeostensa describitur ut sicut in principio canonis id est libri geneseos incorruptibile principium praenotatur·

Ita etiam incorruptibilis finis per uirginem in apocalypsi redderetur dicens· ego sum α et ω initium et finis· hic est iohannes qui sciens superuenisse sibi diem egressionis de corpore conuocatis in efeso discipulis descendit in defossum sepulturae suae locum orationeque conpleta reddidit spiritum tam a dolore mortis factus extraneus quam a corruptione carnis noscitur alienus cuius tamen scribturae dispositio uel libri ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut scientibus inquirendi desiderium conlocetur· et quaerentibus laboris fructus· et deo magisterii doctrina seruetur·

EXP· PROLOGUS
INC· CAPIT· APOCALYPSIS
SCI· IOHANNIS . . .

I· Iohannes septem ecclesiis quae sunt in asia

II· Scribe ergo quae uidisti et quae sunt et quae oportet fieri post haec et sacramentum VII stellarum

III· Post haec uidi ecce osteum apertum in caelo

IIII· Et uidi in dextera sedentis super thronum librum scribtum

V· Et uidi quod aperuisset agnus unum de VII sigillis

VI· Post haec uidi quattuor angelos stantes super quattuor angulos terrae

VII· Post haec uidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat

VIII· Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in caelo·

VIIII· Et uidi alium angelum fortem descendentem de caelo amictum nube

X· Et uox quam audiui de caelo iterum loquentem mecum

XI· Et septimus angelus tuba cecinit et factae sunt uoces magnae in caelo dicentes·

XII· Et apertum est templum dei in caelo et uisa est arca testamenti eius in templo eius

XIII· Et factum est proelium in caelo· micahel et angeli eius proeliabantur cum dracone

XIIII Et uidi aliam bestiam ascendentem de terra et habebat cornua duo

XV· Et uidi et ecce agnus stabat super montem sion et cum illo centum quadraginta quattuor milia

XVI· Post haec uidi et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in caelo·

XVII· Et uenit unus de septem angelis qui habebant VII plagas et locutus est mecum dicens·

XVIII· Et post haec uidi alium angelum descendentem de caelo habentem potestatem magnam et terra inluminata est a gloria eius·

XVIIII· Post haec audiui quasi uocem magnam turbarum multarum in caelo dicentium alleluia·

XX· Et uidi caelum apertum et ecce equus albus et qui sedebat super eum uocabatur fidelis et uerax·

XXI· Haec est resurrectio prima beatus et scs· qui habet partem in resurrectione prima·

XXII· Et uenit unus· de VII angelis habentib· fialas plenas septem plagis nouissimis·

XXIII· Et ostendit mihi flumen aquae uiuae splendidum tamquam chrystallum

XXIIII· Et dixit mihi haec uerba fidelissima et uera sunt

XXV· Ego ihs misi angelum meum testificari uobis haec in ecclesiis . . . .

EXPL· CAPITULA·

INC· APOCALYPSIS·

SCI· IOHANNIS· AMEN·

. . . .

x̄ F̄ 1, 1 Apocalypsis ihesu christi quae dedit illi deus palam facere seruis suis quae oportet fieri cito· Et significauit mittens per angelum suum seruo suo iohanni· 2 Qui testimonium perhibuit uerbo dei et testimonium ihesu christi quaecumque uidit·

3 Beatus qui legit et qui audiunt uerba prophetiae et seruant ea quae in ea scribta sunt tempus enim prope est·

I· 4 Iohannes VII ecclesiis quae sunt in asia· Gratia uobis et pax ab eo qui est et qui erat et qui uenturus est· Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt 5 et ab ihesu christo qui est testis fidelis· Primogenitus mortuorum et princeps regum terrae· Qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo· 6 Et fecit nostrum regnum sacerdotes deo et patri suo· Ipsi gloria et imperium in saecula saeculorum amen· 7 Ecce uenit cum nubibus et uidebit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt· Et plangent se super eo omnes tribus terrae etiam amen

8 Ego sum α et ω principium et finis dicit dominus deus

Qui est et qui erat· et qui uenturus est omnipotens· 9 Ego iohannes frater uester· Et particeps in tribulatione et regno et patientia in ihesu· Fui in insula quae appellatur paphmos· propter uerbum dei et testimonium ihesu· 10 Fui in spiritu in dominica die et audiui post me uocem magnam tamquam tubae 11 dicentis· Quod uides scribe in libro et mitte VII ecclesiis· Ephesum· et zmyrnae· et pergamum et thyatirae et sardis· et filadelfiae et laodiciae· 12 Et conuersus sum ut uiderem uocem quae loquebatur mecum

Et conuersus uidi VII candelabra aurea» [13]Et in medio VII candelabrorum similem filio hominis

Uestitum podere et praecinctum ad mammillas zonam auream» [14]Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba aut tamquam nix» Et oculi eius uelut flamma ignis» [15]Et pedes eius similes aericalco sicut in camino ardenti» Et uox illius tamquam uox aquarum multarum» [16]Et habebat in dextera sua stellas VII

Et de ore eius gladius utraque parte acutus exiebat·

Et facies eius sicut sol lucet in uirtute sua» [17]Et cum uidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mortuus» Et posuit dexteram suam super me dicens noli timere

Ego sum primus et nouissimus» [18]Et fui mortuus et ecce sum uiuens in saecula saeculorum

Et habeo claues mortis et inferni»

II· [19]Scribe ergo quae uidisti et quae sunt et quae oportet fieri post haec»

[20]Sacramentum VII stellarum quas uidisti in dextera mea» Et septem candelabra aurea» Septem stellae angeli sunt VII ecclesiarum» Et candelabra VII VII ecclesiae sunt» [2, 1]Angelo ephesi ecclesiae scribe» Haec dicit qui tenet VII stellas in dextera sua» Qui ambulat in medio VII candelabrorum aureorum» [2]Scio opera tua et laborem et patientiam tuam» Et quia non potes sustinere malos» Et temptasti eos qui se dicent esse apostolos et non sunt

Et inuenisti eos mendaces [3]et patientiam habes

Et sustinuisti propter nomen meum et non defecisti» [4]Sed habeo aduersus te quod caritatem tuam primam reliqueris

[5]Memor esto itaque unde excideris et age paenitentiam et prima opera fac» Sin autem uenio tibi et mouebo candelabrum tuum de loco suo» Nisi paenitentiam egeris» [6]Sed hoc habes quia odisti facta nicolaitarum quae ego dico»

[7]Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis

Uincenti dabo ei edere de ligno uitae quod est in paradiso dei mei» [8]Et angelo zmyrnae ecclesiae scribe» Haec dicit primus et nouissimus qui fuit mortuus et uiuit»

[9] Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam sed diues es» Et blasphemaris ab his qui se dicent iudaeos esse et non sunt sed sunt synagoga satanae» [10] Nihil horum timeas quae passurus es»

Ecce missurus est diabolus ex uobis in carcerem ut temptemini» Et habebitis tribulationem diebus X» Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam uitae»

[11] Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis

Qui uicerit non laeditur a morte secunda» [12] Et angelo pergami ecclesiae scribe» Haec dicit qui habet rompheam utraque parte acutam» [13] Scio ubi inhabitas ubi sedes est satanae» Et tenes nomen meum et non negasti fidem meam» Et in diebus antipas testis mei fidelis» Qui occisus est apud uos ubi satanas habitat

[14] Sed habeo aduersus te pauca

Habes illic tenentes doctrinam balaam» Qui docebat balaac mittere scandalum coram filiis israhel edere et fornicari» [15] Ita habes et tu tenentes doctrinam nicolaitarum

Similiter [16] paenitentiam age» Si nihilominus uenio tibi cito et pugnabo cum illis in gladio oris mei» [17] Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis» Uincenti dabo ei manna abscondita

Et dabo ei calculum candidum in calculo nomen scribtum quod nomo scit nisi qui accipit» [18] Et angelo thyatirae ecclesiae scribe» Haec dicit filius dei qui habet oculos ut flamma ignis» Et pedes eius similes aericalco

[19] Noui opera tua et caritatem et fidem et mysterium et patientiam tuam nouissima plura prioribus

[20] Sed habeo aduersus te quia permittis mulierem iezabel» Quae se dicit propheten» Docere et seducere seruos meos fornicari et manducare de idolothytis» [21] Et dedi illis tempus ut paenitentiam agerent et non uult paeniteri a fornicatione sua» [22] Ecce mitto eam in lectum et qui moecantur cum ea in tribulatione maxima» Nisi paenitentiam egerint ab operibus eius [23] et filios eius interficiam in morte

Et scient omnes ecclesiae quia ego sum scrutans renes

et corda» Et dabo unicuique uestrum secundum opera uestra» Uobis autem dico [24] ceteris qui thyatirae estis»

Quicumque non habent doctrinam hanc qui non cognouerunt altitudines satanae» Quemadmodum dicunt» Non mittam super uos aliud pondus

[25] Tamen id quod habetis tenete donec ueniam»

[26] Et qui uicerit et qui custodierit usque in finem opera mea» Dabo illi potestatem super gentes [27] et reget illas in uirga ferrea tamquam uas figuli confringentur» Sicut et ego accepi a patre meo [28] et dabo illi stellam matutinam» [29] Qui habet aurem audiat· quid spiritus dicat ecclesiis» [3, 1] Et angelo ecclesiae sardis scribe Haec dicit· qui habet VII spiritus dei et VII stellas»

Scio opera tua quia nomen habes quod uiuas et mortuus es» [2] Esto uigilans et confirma cetera quae moritura erant» Non enim inuenio opera tua plaena coram deo meo» [3] In mente ergo habe qualiter acceperis et serua et paenitentiam age» Si ergo non uigilaueris ueniam tamquam fur et nescies qua hora ueniam ad te»

[4] Sed habes pauca nomina in sardis qui non inquinauerunt uestimenta sua

Et ambulant mecum in albis quia digni sunt» [5] Qui uicerit sic uestietur uestimentis albis» Et non delebo nomen eius de libro uitae» Et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius» [6] Qui habet aurem audiat· quid spiritus dicat ecclesiis» [7] Et angelo filadelfiae ecclesiae scribe» Haec dicit sanctus et uerus qui habet clauem dauid» Qui aperit et nemo cludit· et cludit et nemo aperit [8] scio opera tua» Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere» Quia modicam habes uirtutem et seruasti uerbum meum et non negasti nomen meum» [9] Ecce dabo de synagoga satanae»

Qui dicunt se iudaeos esse et non sunt sed mentiuntur» Ecce faciam illos ut ueniant et adorent ante pedes tuos» Et scient quia ego dilexi te

[10] Quoniam seruasti uerbum patientiae meae» Et ego seruabo te ad horam temptationis» Quae uentura est in orbem

uniuersum• Temptare habitantes in terra• [11] Ecce uenio cito tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam• [12] Qui uicerit faciam illum columnam in templo dei mei et foras non egredietur amplius• Et scribam super eum nomen dei mei

Nouae hierusalem quae descendet de caelo deo meo et nomen nouum

[13] Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis• [14] Et angelo ecclesiae laodiciae scribe• Haec dicit amen testis fidelis et uerus qui est principium creaturae dei• [15] Scio opera tua• quia neque frigidus es• neque calidus•

Utinam frigidus esses aut calidus• [16] Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus incipiam te euomere ex ore meo

[17] Quia dices quod diues sum et locupletatus et nullius egeo• Et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et caecus et nudus• [18] Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum ut locuples fias• Et uestimentis albis induaris et non appareat confusio nuditatis tuae• Et collyrio inunge oculos tuos ut uideas• [19] Ego quos amo arguo et castigo•

Aemulare ergo et paenitentiam age• [20] Ecce sto ad ostium et pulso• Si quis audierit uocem meam

Et aperuerit ianuam introibo ad illum et caenabo cum illo et ipse mecum

[21] Qui uicerit dabo ei sedere mecum in throno meo

Sicut et ego uici et sedi cum patre meo in throno eius

[22] Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis

III• [4, 1] Post haec uidi ecce ostium apertum in caelo• Et uox prima quam audiui tamquam tuba loquentis mecum dicens• Ascende huc et ostendam tibi quae oportet fieri post haec• [2] Statim fui in spiritu et ecce sedes posita erat in caelo• Et supra sedens [3] et qui sedebat similis erat aspectui lapidis hiaspidis et sardini• Et hiris erat in circuitu sedis similis uisioni zmaragdinae

[4] Et in circuitu sedis sedilia uiginti quattuor et super thronos XXIIII seniores

Sedentes circumamictos uestimentis albis• Et in capitibus eorum coronas aureas• [5] Et de throno procedunt fulgura et

uoces et tonitrua· et VII lampades ardentes ante thronum quae sunt VII spiritus dei» [6] Et in conspectu sedis tamquam mare uitreum simile crystallo

Et in medio sedis et in circuitu sedis quattuor animalia» Plaena oculis ante et retro» [7] Et animal primum simile leoni

Et secundum animal simile uitulo» Et tertium animal habens faciem quasi hominis» Et quartum animal simile aquilae uolantis» [8] Et quattuor animalia singula eorum habebant alas senas» Et in circuitu et intus plaena sunt oculis» Et requiem non habent die et nocte dicentia

Sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens» Qui erat et qui est· et qui uenturus est

[9] Et cum darent illa animalia

Gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum uiuenti in saecula saeculorum

[10] Procident XXIIII seniores ante sedentem in throno» Et adorabant uiuentem in saecula saeculorum» Et mittent coronas suas ante thronum dicentes» [11] Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem et uirtutem» Quia tu creasti omnia et propter uoluntatem tuam erant et creata sunt

IIII· [5, 1] Et uidi in dextera sedentis super thronum librum scribtum intus et foras» Signatum sigillis septem» [2] Et uidi angelum fortem praedicantem uoce magna

Quis est dignus aperire librum et soluere signacula eius» [3] Et nemo poterat in caelo neque in terra neque subtus terra aperire librum neque respicere illum» [4] Et ego flebam multum quoniam nemo dignus inuentus est aperire librum nec uidere eum

[5] Et unus de senioribus dicit mihi ne fleueris» Ecce uicit leo de tribu iuda radix dauid· aperire librum et VII signacula eius»

[6] Et uidi et ecce in medio throni et quattuor animalium et in medio seniorum»

Agnum stantem tamquam occisum» Habentem cornua VII et oculos VII

Qui sunt spiritus dei missi in omnem terram» [7] Et uenit et accepit de dextera sedentis de throno librum [8] et cum aperuisset librum

Quattuor animalia et uiginti quattuor seniores ceciderunt coram agno

Habentes singuli thiaras et fialas aureas· Plaenas odoramentorum quae sunt orationes sanctorum· 9 Et cantant nouum canticum dicentes· Dignus es accipere librum et aperire signacula eius· Quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo

Ex omni tribu et lingua et populo et natione

10 Et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes et regnabunt super terram· 11 Et uidi et audiui uocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum· Et erat numerus eorum milia milium 12 dicentium uoce magna

Dignus est agnus qui occisus est· Accipere uirtutem et diuinitatem et sapientiam· Et fortitudinem et honorem

Et gloriam et benedictionem· 13 Et omnem creaturam quae in caelo est et super terram· Et quae sunt in mari et quae in ea· Omnes audiui dicentes sedenti in throno et agno· Benedictio et honor et gloria et potestas in saecula saeculorum· 14 Et quattuor animalia dicebant· amen

Et seniores ceciderunt et adorauerunt·

V· 6, 1 Et uidi quod aperuisset agnus unum de septem sigillis· Et audiui unum de quattuor animalibus dicentem tamquam uocem thonitrui ueni 2 et uide· Et ecce equus albus et qui sedebat super illum habebat arcum

Et data est ei corona et exiuit uincens ut uinceret

3 Et cum aperuisset sigillum secundum· audiui secundum animal dicens ueni

4 Et exiuit alius equus rufus et qui sedebat super illum datum est ei ut sumeret pacem de terra· Et ut inuicem se interficerent· Et datus est illi gladius magnus· 5 Et cum aperuisset sigillum tertium· Audiui tertium animal dicens ueni·

Et uidi et ecce equus niger

Et qui sedebat super eum habebat statera in manu sua· 6 Et audiui tamquam uocem in medio quattuor animalium dicentium· Bilibris trittici denario· et tres bilibres hordei denario

Et uinum et oleum ne laeseris· 7 Et cum aperuisset

sigillum quartum audiui uocem quarti animalis dicentis ueni [8] et uidi» Et ecce equus pallidus et qui sedebat super eum nomen illi mors et infernus sequebatur eum» Et data est illi potestas super quattuor partes terrae»

Interficere gladio fame et morte et bestiis terrae» [9] Et cum aperuisset quintum sigillum

Uidi subtus altare animas interfectorum» Propter uerbum dei et propter testimonium quod habebant» [10] Et clamabant uoce magna dicentes» Usque quo domine sanctus et uerus non iudicas et uindicas sanguinem nostrum de his qui habitant terra» [11] Et datae sunt singulae stolae albae» Et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum» Donec impleantur conserui eorum qui interficiendi sunt sicut et illi

[12] Et uidi cum aperuisset sigillum sextum» Et terrae motus factus est magnus» Et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus et luna tota facta est sicut sanguis» [13] Et stellae ceciderunt super terram» Sicut ficus mittet grossos suos cum a uento magno mouetur» [14] Et caelum recessit sicut liber inuolutus» Et omnis mons et insulae de locis suis motae sunt» [15] Et reges terrae et principes et tribuni» Et diuites et fortes et omnis seruus et liber absconderunt se in speluncis et petris montium» [16] Et dicunt montibus et petris»

Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni» [17] Quoniam uenit dies magnus irae ipsorum et quis poterit stare»

VI· [7,1] Post haec uidi quattuor angelos stantes super quattuor angulos terrae

Tenentes quattuor uentos terrae» Ne flarent super terram» Neque super mare neque in ullam arborem» [2] Et uidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis» Habentem signum dei uiui et clamauit uoce magna» Quattuor angelis quibus datum est nocere terrae et mari [3] dicens» Nolite nocere terrae· neque mari neque arboribus» Quoadusque signemus seruos dei nostri in frontibus eorum» [4] Et audiui numerum signatorum» Centum quadraginta quattuor milia signati» Ex omni tribu filiorum israhel»

5 Ex tribu iuda $\overline{XII}$ signati
Ex tribu ruben $\overline{XII}$
Ex tribu gad $\overline{XII}$
6 Ex tribu aser $\overline{XII}$
Ex tribu neptalim $\overline{XII}$
Ex tribu manasse $\overline{XII}$
7 Ex tribu simeon $\overline{XII}$
Ex tribu leui $\overline{XII}$
Ex tribu isachar $\overline{XII}$
8 Ex tribu zabulon $\overline{XII}$
Ex tribu ioseph $\overline{XII}$
Ex tribubeniamin $\overline{XII}$ signati

VII· 9 Post haec uidi turbam magnam› Quam dinumerare nemo poterat

Ex omnibus gentibus· et tribubus et populis et linguis› Stantes ante thronum et in conspectu agni› Amicti stholas albas et palmae in manibus eorum› 10 Et clamabant uoce magna dicentes› Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno› 11 Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et quattuor animalium› Et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adorauerunt deum 12 dicentes· AMEN·

Benedictio et claritas et sapientia› Et gratiarum actio› Et honor et uirtus et fortitudo deo nostro in saecula saeculorum· amen

13 Et respondit unus de senioribus dicens mihi› Hi qui amicti sunt stholis albis qui sunt et unde uenerunt› 14 Et dixi illi· domine mi tu scis· Et dixit mihi hi sunt qui ueniunt de tribulatione magna› Et lauerunt stolas suas et dealbauerunt eas in sanguine agni› 15 Ideo sunt ante thronum dei et seruiunt ei die ac nocte in templo eius

Et qui sedet in throno habitabit super illos› 16 Non esurient neque sitient amplius› Neque cadet super illos sol› neque ullus aestus· 17 quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad uitae fontis aquarum

Et absterget omnem lacrimam ex oculis eorum

VIII· 8, 1 Et cum aperuisset sigillum septimum›

c. VII, 5 — VIII, 1.

Factum est silentium in caelo quasi media hora» [2] Et uidi septem angelos stantes in conspectu dei» Et datae sunt illis septem tubae

[3] Et alius angelus uenit et stetit ante altare» Habens turabulum aureum et data sunt illi incensa multa quae sunt orationes sanctorum omnium super altare aureum quod est in conspectu dei» [4] Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum» Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo

[5] Et accepit angelus turabulum» Et inpleuit illud de igne altaris et misit in terram» Et facta sunt thonitrua et uoces

Et fulgora et terrae motus

[6] Et VII angeli qui habebant VII tubas parauerunt se ut tubicinarent

[7] Et primus angelus tuba cecinit et facta est grando et ignis mixta in sanguine et missum est in terram

Et tertia pars terrae conbusta est et tertia pars arborum conbusta est

Et omne faenum uiride conbustum est»

[8] Et secundus angelus tuba cecinit» Et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare

Et facta est tertia pars maris sanguis» [9] Et mortua est tertia pars creaturae quae habet animas» Et tertia pars nauium interiit» [10] Et tertius angelus tuba cecinit» Et cecidit de caelo stella magna ardens tamquam facula» Et cecidit in terram in partem fluminum et fontes aquarum

[11] Et nomen stellae dicitur absentius» Et facta est tertia pars aquarum in absentium» Et multi homines mortui sunt de aquis quia amarae factae sunt» [12] Et quartus angelus tuba cecinit»

Et percussa est tertia pars solis et tertia pars lunae et tertia pars stellarum

Ut obscuraretur tertia pars eorum ut diei non luceret pars tertia et nocte similiter» [13] Et uidi et audiui uocem unius aquilae uolantis per medium caelum dicentis uoce magna» Uae-

uae· uae· habitantibus· in terra» De ceteris uocibus tubae trium angelorum qui erant tuba canituri

[9, 1] Et quintus angelus tuba cecinit» Et uidi stellam de caelo cecidisse in terra

Et data est illi clauis putei abyssi et aperuit puteum abyssi» [2] Et ascendit fumus putei sicut fornacis magnae» Et obscuratus est sol et aer de fumo putei» [3] Et de fumo putei exierunt lucustae in terram» Et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terrae» [4] Et praeceptum est illis ne laederent faenum terrae

Neque omne uiride neque omnem arborem» Nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus suis» [5] Et datum est illis ne occiderent eos sed ut cruciarentur mensibus quinque»

Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem

[6] Et in diebus illis quaerent homines mortem et non inuenient eam» Et desiderabunt mori et mors fugiet ab eis» [7] Et similitudines lucustarum similes equis paratis in proelium» Et super capita earum tamquam coronae similes auro» Et facies earum sicut facies hominum» [8] Et habebant capillos mulierum» Et dentes earum sicut leonum erant» [9] Et habebant loricas sicut loricas ferreas» Et uox alarum earum sicut uox curruum equorum multorum currentium in bellum» [10] Et habebant caudas similes scorpionum» Et aculei erant in caudibus earum potestas earum nocere hominibus mensibus quinque

[11] Et habent super se regem angelum abyssi» Cui nomen hebraeice abaddon· graece apollion· et latine exterminans

[12] Uae· unum abiit» Ecce ueniunt adhuc· duo· uae post haec» [13] Et sextus angelus tuba cecinit»

Et audiui uocem unum ex cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei» [14] Dicentem sexto angelo· qui habebat tubam» Solue quattuor angelos qui alligati sunt in flumine magno eufrate» [15] Et soluti sunt quattuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum ut occiderent tertiam partem hominum

[16] Et numerus equestris exercitus uicies milies dena milia audiui numerum eorum» [17] Et ita uidi equos in uisione» Et qui sedebant super eos habentes loricas igneas et hyacintinas et sulphureas» Et capita equorum erant tamquam capita leonum· Et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphor

[18] Ab his tribus plagis occisa est tertia pars hominum» De igne et fumo et sulphure qui procedebat ex ore ipsorum

[19] Potestas enim equorum in ore eorum est et in caudis eorum» Nam caudae illorum similes serpentibus habentes capita et in his nocent

[20] Et ceteri homines qui non sunt occisi in plagis neque paenitentiam egerunt de operibus manuum suarum» Ut non adorarent daemonia et simulacra aurea et argentea et aerea· et lapidea et lignea» Quae neque uidere possunt neque audire neque ambulare» [21] Et non egerunt paenitentiam ab homicidiis suis· neque a ueneficiis suis· neque a fornicatione sua· neque a furtis suis»

VIIII· [10, 1] Et uidi alium angelum fortem descendentem de caelo amictum nube

Et hiris erat in capite eius et facies eius erat ut sol

Et pedes eius tamquam columna ignis» [2] Et habebat in manu sua libellum apertum» Et posuit pedem suum dextrum super mare sinistrum autem super terram» [3] Et clamauit uoce magna quemadmodum cum leo rugit» Et cum clamasset locuta sunt septem tonitrua uoces suas

[4] Et cum locuta fuissent septem tonitrua scripturus eram» Et audiui uocem de caelo dicentem

Signa quae locuta sunt septem tonitrua noli ea scribere» [5] Et angelum quem uidi stantem supra mare et supra terram» Leuauit manum suam ad caelum [6] et iurauit per uiuentem in saecula saeculorum» Qui creauit caelum et ea quae in illo sunt» Et terram et ea quae in ea sunt» Et mare et quae in eo sunt

Quia tempus amplius non erit» [7] Sed in diebus uocis septimi angeli cum coeperit tuba canere consummabitur mysterium dei» Sicut euangelizauit per seruos suos prophetas

X· [8] Et uox quam audiui de caelo iterum loquentem

mecum et dicentem uade accipe librum apertum de manu
angeli stantis supra mare et supra terram
[9] Et abii ad angelum dicens ei ut daret mihi librum
Et dicit mihi accipe et deuora illum» Et faciet» amari-
care uentrem tuum sed in ore tuo erit dulce tamquam mel·
[10] Et accepi librum de manu angeli et deuoraui eum» Et
erat in ore meo tamquam mel dulce et cum deuorassem eum
amaricatus est uenter meus» [11] Dicit mihi oportet te iterum
prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis»
[11, 1] Et datus est mihi calamus similis uirgae dicens surge et
metire templum dei et altare et adorantes in eo [2] atrium
quod est foris templum eice foras et ne metieris eum» Quo-
niam datum est gentibus» Et ciuitatem sanctam calcabunt
mensibus quadraginta et duobus» [3] Et dabo duobus testibus
meis et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta amicti
saccos» [4] hi sunt duae oliuae in conspectu domini terrae
stantes
[5] Et si quis eos uoluerit nocere» Ignis exiet de ore illorum
et deuorabit inimicos eorum» Et si quis uoluerit eos laedere
sic oportet eum occidi» [6] Hi habent potestatem cludendi caelum
ne pluat in diebus prophetiae eorum» Et potestatem habent
super aquas conuertendi eas in sanguine» Et percutere terram
omni plaga quotienscumque uoluerint
[7] Et cum finierint testimonium suum» Bestia quae ascendit
de abysso faciet aduersus illos bellum et uincet eos et occidet
illos» [8] Et corpora eorum in plateis ciuitatis magnae quae
uocatur spiritaliter sodoma et aegyptus ubi et dominus
eorum crucifixus est» [9] Et uidebunt de populis et tribus et
linguis et gentibus corpora eorum» Per tres dies et dimidium
et corpora eorum non sinunt poni in monumentis»
[10] Et inhabitantes terram gaudebunt super illos et iucun-
dabuntur et munera mittent inuicem
Quoniam hi duo prophetae cruauerunt eos qui inhabitant
terram» [11] Et post dies tres et dimidium spiritus uitae a deo
intrauit in eos et steterunt super pedes suos» Et timor magnus
accidit super eos qui uidebant eos» [12] Et audierunt uocem

magnam de caelo dicentem illis ascendite huc» Et ascenderunt in caelum in nube» Et uiderunt eos inimici eorum» [13]Et in illa hora factus est terrae motus magnus et decima pars ciuitatis cecidit» Et occisa sunt de terrae motu nomina· hominum VII milia»

Et reliqui in timore sunt missi· et dederunt gloriam deo caeli» [14]Uaę secundum abiit» Uae tertium ueniet cito»

XI· [15]Et septimus angelus tuba cecinit» Et factae sunt uoces magnae in caelo dicentes» Factum est regnum huius mundi domini nostri et ihesu christi eius· et regnauit in saecula saeculorum» [16]Et XXIIII seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis

Ceciderunt in facies suas et adorauerunt deum [17]dicentes» Gratias agimus tibi domine deus omnipotens· qui es et qui eras» Et quia accepisti uirtutem tuam magnam et regnasti [18]et iratae sunt gentes»

Et aduenit ira tua et tempus mortuorum» Iudicare et reddere mercedem seruis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum» Pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram

XII· [19]Et apertum est templum dei in caelo et uisa est arca testamenti eius in templo eius» Et facta sunt fulgora et uoces et terrae motus et grando magna» [12, 1]Et signum magnum apparuit in caelo» Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius» Et in capite eius corona stellarum duodecim· [2]Et in utero habens et clamabat parturiens et cruciatur ut pariat» [3]Et uisum est aliud signum in caelo» Et ecce draco magnus rufus habens capita septem et cornua decem» Et in capitibus eius septem diademata

[4]Et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum caeli et misit eas in terram

Et dracho stetit ante mulierem quae erat paritura ut cum peperisset filium eius deuoraret» [5]Et peperit filium masculum qui recturus erit omnes gentes in uirga ferrea

Et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius

[6]Et mulier fugit in solitudinem ubi habet locum paratum a deo» Ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta

XIII· [7] Et factum est proelium in caelo· micahel et angeli eius proeliabantur cum drachone· Et dracho pugnabat et angeli eius [8] et non ualuerunt· Neque locus inuentus est eorum amplius in caelo· [9] Et proiectus est dracho ille magnus serpens antiquus qui uocatur diabolus et satanas· Qui seducit uniuersum orbem proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt· [10] Et audiui uocem magnam in caelo dicentem

Nunc facta est salus et uirtus et regnum dei nostri et potestas christi eius·

Quia proiectus est accusator fratrum nostrorum

Qui accusabat illos ante conspectum dei nostri· die ac nocte· [11] Et ipsi uicerunt illum propter sanguinem agni et propter uerbum testimonii sui· Et non dilexerunt animas suas usque ad mortem· [12] Propterea laetamini caeli et qui habitatis in eis· Uae terrae et mari quia descendit diabolus ad uos habens iram magnam sciens quod modicum tempus habet

[13] Et postquam uidit dracho quod proiectus esset in terram persecutus est mulierem quae peperit masculum· [14] Et datae sunt mulieri duae alae aquilae magnae· Ut uolaret in desertum in locum suum· Ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis· [15] Et misit serpens ex ore suo aquam post mulierem tamquam flumen ut eam faceret trahi a flumine

[16] Et adiuuit terra mulierem et aperuit terra os suum

Et absorbuit flumen quod misit dracho de ore suo

[17] Et iratus est dracho in mulierem· Et abiit facere proelium cum reliquis de semine eius· Qui custodiunt mandata dei et habent testimonium ihesu

[18] Et stetit supra harenam maris· [13, 1] Et uidi de mare bestiam ascendentem habentem capita VII et cornua decem· Et super cornua eius decem diademata· Et super capita eius nomen blasphemiae

[2] Et bestiam quam uidi similis erat pardo et pedes eius sicut ursi· Et os eius sicut· os leonis· Et dedit illi dracho uirtutem suam et potestatem magnam· [3] Et uidi unum de capitibus eius quasi occisum in morte et plaga mortis eius

curata est· Et admirata est uniuersa terra post bestiam· [4]Et adorauerunt drachonem quia dedit potestatem bestiae

Et adorauerunt bestiam dicentes· Quis similis bestiae et quis poterit pugnare cum ea· [5]Et datum est ei loqui magna et blasphemiae· Et data est illi potestas facere menses quadraginta et duo

[6]Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in caelo habitant· [7]Et datum est illi bellum facere cum sanctis et uincere illos

Et data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem

[8]Et adorabunt eum omnes qui inhabitant terram quorum non sunt scripta nomina in libro uitae agni qui occisus est ab origine mundi· [9]Si quis habet aures audiat· [10]Qui in captiuitatem· in captiuitatem uadit· Qui in gladio occiderit oportet eum in gladio occidi·

Hic est patientia et fides sanctorum·

XIII· [11]Et uidi aliam bestiam ascendentem de terra

Et habebat cornua duo similia agni· Et loquebatur sicut dracho· [12]Et potestatem prioris bestiae omnem faciebat in conspectu eius· Et facit terram et inhabitantes in eam adorare bestiam primam cuius curata est plaga mortis· [13]Et facit signa magna ut etiam ignem faceret de caelo descendere in terram in conspectu hominum· [14]Et seducit habitantes terram propter signa quae data sunt illi facere in conspectu bestiae dicens habitantibus in terram ut faciant imaginem bestiae quae habet plagam gladii et uixit·

[15]Et datum est illi ut daret spiritum imagini bestiae·

Ut et loquatur imago bestiae

Et faciet ut quicumque non adorauerit imaginem bestiae occidatur· [16]Et faciet omnes pusillos et magnos· Et diuites et pauperes et liberos et seruos

Habere caracter in dextra manu aut in frontibus suis· [17]Et ne quis possit emere aut uendere nisi qui habet caracter nominis bestiae aut numerum nominis eius

[18] Hic sapientia est qui habet intellectum conputet numerum TEITAN bestiae· Numerus enim hominis est et numerus eius est· DCLX·VI·

XV· [14, 1] Et uidi et ecce agnus stabat super montem sion et cum illo CXLIIII milia· Habentes nomen eius et nomen patris eius scribtum in frontibus suis· [2] Et audiui uocem de caelo tamquam uocem aquarum multarum et tamquam uocem thonitrui magni

Et uocem quam audiui sicut citharedorum citharizantium in citharis suis· [3] Et cantabant quasi canticum nouum ante sedem et ante quattuor animalia et seniores· Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quattuor milia qui empti sunt de terra

[4] Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati uirgines enim sunt

Hi sunt qui sequuntur agnum quocumque ierit

hi empti sunt ex omnibus primitiae deo et agno· [5] Et in ore ipsorum non est inuentum mendacium sine macula sunt· [6] Et uidi alterum angelum uolantem per medium caelum· Habentem euangelium aeternum· Ut euangelizaret sedentibus super terram· Et super omnem gentem et tribum et linguam et populum [7] dicens magna uoce· Timete deum et date illi honorem quia uenit hora iudicii eius· Et adorate eum qui fecit caelum et terram mare et fontes aquarum· [8] Et alius angelus secutus est dicens· Cecidit cecidit babylon illa magna quae a uino fornicationis suae potionauit omnes gentes

[9] Et alius angelus tertius secutus est illos dicens uoce magna· Si quis adorauerit bestiam et imaginem eius et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua· [10] Et hic biberit de uino irae dei qui mixtus est mero in calice irae ipsius· Et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni [11] et fumus tormentorum eorum in saecula saeculorum ascendit· Nec habent requiem die ac nocte qui adorauerunt bestiam et imaginem eius

Et si quis acceperit caracterem nominis eius·

[12] Hic patientia sanctorum qui custodiunt mandata dei et fidem ihesu· [13] Et audiui uocem de caelo dicentem

Scribe beati mortui qui in domino moriuntur» A modo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis

Opera enim illorum secuntur illos» [14]Et uidi et ecce nubem candidam

Et supra nubem sedentem similem filio hominis» Habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam» [15]Et alter angelus exiuit de templo clamans uoce magna ad sedentem super nubem» Mitte falcem tuam et mete quia uenit hora ut metatur» Quoniam aruit messis terrae

[16]Et misit qui sedebat supra nubem falcem suam in terram et messuit terram» [17]Et alius angelus exiuit de templo quod est in caelo» Habens et ipse falcem acutam» [18]Et alius angelus de altari qui habet potestatem supra ignem» Et clamauit uoce magna qui habebat falcem acutam dicens

Mitte falcem tuam acutam et uindemia botruos uineae terrae quoniam maturae sunt uuae eius·

[19]Et misit angelus falcem suam in terram et uindemiauit uineam terrae et misit in lacum irae dei magnum» [20]Et calcatus est lacus extra ciuitatem

Et exiuit sanguis de laco usque ad frenos equorum per stadia mille sexcenta

[15, 1]Et uidi aliud signum in caelo magnum et mirabile

Angelos VII habentes plagas VII nouissimas» Quoniam in illis consummata est ira dei» [2]Et uidi mare uitreum mixtum igne

Et eos qui uicerunt bestiam et imaginem illius et numerum nominis eius stantes supra mare uitreum» Habentes citharas dei [3]et cantantes canticum mosi serui dei»

Et canticum agni dicentes magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens

Iustae et uerae uiae tuae rex saeculorum» [4]Quis non timebit domine et magnificauit nomen tuum quia solus pius es» Quoniam omnes gentes uenient et adorabunt in conspectu tuo quoniam iudicia tua manifesta sunt

XVI· [5]Et post haec uidi et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in caelo» [6]Et exierunt VII angeli·

habentes VII plagas de templo· Uestiti lapide mundo candido et praecincti circa pectora zonis aureis

7 Et unus ex quattuor animalibus dedit VII angelis fialas aureas plaenas iracundia dei uiuentis in saecula saeculorum

8 Et inpletum est templum fumo a maiestate dei et de uirtute eius· Et nemo poterat introire in templum donec consummarentur VII plagae VII angelorum

16, 1 Et audiui uocem magnam de templo dicentem septem angelis· Ite et effundite VII fialas irae dei in terram· 2 Et abiit primus et effudit fialam suam in terram et factum est uulnus saeuum ac pessimum in homines qui habent caracter bestiae et eos qui adorauerunt imaginem eius· 3 Et secundus effudit fialam suam in mare et factus est sanguis tamquam mortui et omnis anima uiuens mortua est in mari

4 Et tertius effudit fialam suam super flumina et super fontes aquarum et factus est sanguis· 5 Et audiui angelum quartum dicentem iustus es qui es et qui eras sanctus qui haec iudicasti· 6 Quia sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt et sanguinem eis dedisti bibere digni sunt· 7 Et audiui altare dicens etiam domine deus omnipotens uera et iusta iudicia tua· 8 Et quartus effudit fialam suam in solem et datum est illi aestus afficere homines igni· 9 Et aestuauerunt homines aestu magno· Et blasphemauerunt nomen dei habentis potestatem super has plagas· Neque egerunt paenitentiam ut darent illi gloriam· 10 Et quintus effudit fialam suam super sedem bestiae et factum est regnum eius tenebrosum· Et conmandauerunt linguas suas prae dolore· 11 Et blasphemauerunt deum caeli prae doloribus et uulneribus· Et non egerunt paenitentiam ex operibus suis· 12 Et sextus effudit fialam suam in flumen illud magnum eufraten· Et siccauit aquam eius ut praepararetur uia regibus ab ortu solis· 13 Et uidi de ore drachonis et de ore bestiae et de ore pseudoprophetae· Spiritus tres inmundos in modum ranarum· 14 Sunt enim spiritus daemoniorum facientes signa· Et procedent ad reges totius terrae congregare illos in proelium ad diem magnum dei omnipotentis· 15 Ecce uenio sicut fur· beatus qui uigilat et custodit uestimenta

sua ne nudus ambulet et uideant turpidinem eius» [16]Et congregauit illos in locum qui uocatur hebraeicae magedon» [17]Et septimus effudit fialam suam in aerem» Et exiuit uox magna de templo a throno dicens factum est

[18]Et facta sunt fulgora et uoces et tonitrua» Et terrae motus magnus qualis numquam fuit ex quo homines fuerunt super terram talis terrae motus sic magnus

[19]Et facta est ciuitas magna in tres partes et ciuitates gentium ceciderunt» Et babylon magna uenit in memoria ante deum dare ei calicem uini indignationis irae eius» [20]Et omnis insula fugit et montes non sunt inuenti» [21]Et grando magna sicut talentum descendit de caelo in homines» Et blasphemauerunt homines deum propter plagam grandinis et quoniam magna facta est uehementer

XVII· [17, 1]Et uenit unus de septem angelis qui habebat septem fialas et locutus est mecum dicens» Ueni ostendam tibi damnationem meretricis magnae quae sedet super aquas multas» [2]Cum qua fornicati sunt reges terrae et inebriati sunt qui inhabitant terram de uino prostitutionis eius»

[3]Et abstulit me in deserto in spiritu» Et uidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plaenam nominibus blasphemiae habentem capita VII et cornua X» [4]Et mulier erat circumdata purpura et coccino» Et inaurata auro et lapide praetioso et margaritis» Habens poculum aureum in manu sua plaenum abominatione et inmunditia et fornicationis eius

[5]Et in fronte eius nomen scribtum mysterium babylon magna» Mater fornicationum et abominationum terrae·

[6]Et uidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine martyrum ihesu

Et miratus sum cum uidissem illam admiratione magna» [7]Et dixit mihi angelus quare miraris

Ego tibi dicam sacramentum mulieris et bestiae quae portat eam» Qui habet capita VII et decem cornua» [8]Bestia quam uidisti fuit et non est et ascensura est de abysso et in interitum ibit» Et mirabantur inhabitantes terram» Quorum non sunt scribta nomina in libro uitae a constitutione mundi»

Uidentes bestiam quae erat et non est· [9]Et hic est sensus qui habet sapientiam

Septem capita· septemontes sunt super quos mulier sedet· [10]Et reges VII sunt quinque ceciderunt· unus est et alius nondum uenit

Et cum uenerit oportet illum breue tempus manere· [11]Et bestia quae erat et non est· Et ipsa octaua est et de VII est et in interitum uadet· [12]Et decem cornua quae uidisti decem reges sunt qui regnum non acceperunt· Sed potestatem tamquam reges una hora accipiunt post bestiam

[13]Hi unum consilium habent et uirtutem et potestatem suam bestiae tradent

[14]Hi cum agno pugnabunt et agnus uincet illos·

Quoniam dominus dominorum est· et rex regum· Et qui cum illo sunt uocati electi et fideles· [15]Et dixit mihi aquas quas uidisti ubi meretrix sedet·

Populi sunt et gentes et linguae· [16]Et decem cornua quae uidisti et bestiam

Hi odient fornicariam et desolatam facient illam et nudam· Et carnes eius manducabunt et ipsam igni concremabunt·

[17]Deus enim dedit in corda eorum ut non faciant quod illi placitum est ut dent regnum suum bestiae

Donec consummentur uerba dei· [18]Et mulierem quam uidisti est ciuitas magna quae habet regnum super reges terrae·

XVIII· [18, 1]Et post haec uidi alium angelum descendentem de caelo habentem potestatem magnam· Et terra inluminata est a gloria eius· [2]Et exclamauit in forti uoce dicens· Cecidit cecidit babylon magna

Et facta est habitatio daemoniorum· Et custodia omnis spiritus inmundi· Et custodia omnis uolucris inmundae· [3]Quia de ira fornicationis eius biberunt omnes gentes· Et reges terrae cum illa fornicati sunt· Et mercatores terrae de uirtute deliciarum eius diuites facti sunt· [4]Et audiui aliam uocem dicentem exite de illa populus meus

Ut ne participes sitis delictorum eius· Et de plagis eius non accipiatis

[5] Quoniam peruenerunt peccata eius usque ad caelum
Et recordatus est deus iniquitatum eius [6] reddite illi sicut
ipsa reddidit» Et duplicate duplicia secundum opera eius» In
poculo quo miscuit miscete illi» Duplum [7] quantum glorificauit
se et in deliciis fuit tantum date illi tormentum et luctum
Quia in corde suo dicit· sedeo regina et uidua non sum
et luctum non uidebo
[8] Ideo in una die uenient plagae eius mors et luctus et
fames et igni conburetur» Quia fortis est deus qui iudicauit
illam» [9] Et flebunt et plangent se super illam reges terrae qui
cum illa fornicati sunt et in deliciis uixerunt
Cum uiderint fumum incendii eius» [10] Longe stantes propter
timorem tormentorum eius· Dicentes uae· uae· ciuitas illa magna
babylon· ciuitas illa fortis» Quoniam una hora uenit iudicium tuum
[11] Et negotiatores terrae flebunt et lugebunt super illam»
Quoniam merces eorum nemo emet amplius» [12] Merces auri
et argenti et lapidis praetiosi» Et margaritis et byssi» Et
purpurae et sirici et cocci» Et omne lignum thynum» Et
omnia uasa eboris» Et omnia uasa de lapide praetioso et
aeramento et ferro et marmore» [13] Et cinnamomum et amomum
Et odoramentorum et ungenti et turis et uini et olei
et similae trittici
Et iumentorum et ouium et equorum et raedarum
Et mancipiorum et animarum hominum» [14] Et poma tua
desiderii animae discessit a te» Et omnia pinguia et praeclara
perierunt a te» Et amplius illa iam non inuenient [15] mercatores
horum qui diuites facti sunt ab ea
Longe stabunt propter timorem tormentorum eius· Flentes
et lugentes [16] et dicentes» Uae· uae· ciuitas illa magna quae
amicta erat byssino et purpura et cocco» Et deaurata auro
et lapide praetioso et margaritis» Quoniam una hora destitutae
sunt tantae diuitiae
[17] Et omnis gubernator et omnis qui in locum nauigat
Et nautae et qui mari operantur» Longe steterunt [18] et
clamauerunt» Uidentes locum incendii eius
Dicentes quae similis ciuitati huic magnae» [19] Et miserunt

puluerem super capita sua» Et clamauerunt flentes. et lugentes dicentes· uae· uae· ciuitas magna» In qua diuites facti sunt omnes qui habent naues in mari de praetiis eius quoniam una hora desolata est

[20]Exulta super eam caelum et sancti» Et apostoli et prophetae» Quoniam iudicauit deus iudicium uestrum de illa» [21]Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens» Hoc inpetu mittitur babylon magna illa ciuitas et ultra iam non inuenietur·

[22]Et uox citharaedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in ea amplius

Et uox molae non audietur in ea amplius» [23]Et lux lucernae non lucebit tibi amplius» Et uox sponsi et sponsae non audietur adhuc in te» Quia mercatores tui erant principes terrae» Quia in ueneficiis tuis errauerunt omnes gentes»

[24]Et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inuentus est et omnium qui interfecti sunt in terra

XVIIII· [19, 1]Post haec audiui quasi uocem magnam turbarum multarum in caelo dicentium alleluia»

Salus et gloria et uirtus deo nostro est» [2]Quia uera et iusta iudicia sunt eius» Qui iudicauit de meretrice magna quae corrupit terram in prostitutione sua» Et uindicauit sanguinem seruorum suorum de manibus eius» [3]Et iterum dixerunt alleluia» Et fumus eius ascendit in saecula saeculorum» [4]Et ceciderunt seniores XXIIII et quattuor animalia et adorauerunt deum sedentem super thronum» Dicentes· amen alleluia» [5]Et uox de throno exiuit dicens» Laudem dicite deo nostro omnes serui eius» Et qui timetis eum pusilli et magni

[6]Et audiui quasi uocem tubae magnae» Et sicut uocem aquarum multarum» Et sicut uocem thonitruum magnorum dicentium alleluia

Quoniam regnauit dominus deus noster omnipotens·

[7]Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei

Quia uenerunt nuptiae agni et uxor eius praeparauit se» [8]Et datum est illi ut cooperiat se byssinum splendens candidum» Byssinum enim iustificationes sunt· sanctorum» [9]Et

dicit mihi scribe beati qui ad caenam nuptiarum agni uocati sunt• Et dicit mihi haec uerba· uerba dei sunt•

[10] Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum• Et dicit mihi uide ne feceris

Conseruus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium ihesu• Deum adora• Testimonium enim ihesu est spiritus prophetiae•

XX· [11] Et uidi caelum apertum et ecce equus albus et qui sedebat super eum uocatur fidelis et uerax uocatur• Et iustitiam iudicat et pugnat• [12] Oculi eius sicut flamma ignis

Et in capite eius diademata multa• Habens nomen scriptum quod nemo nouit nisi ipse• [13] Et uestitus erat uestem aspersam sanguine •

Et uocabatur nomen eius uerbum dei• [14] Et exercitus qui sunt in caelo sequebatur eum in equis albis

Uestiti byssinum album mundum• [15] Et de ore ipsius procedit gladius acutus ut in ipso percutiat gentes et ipse reget eos in ferrea uirga• Et ipse calcat torcular uini furoris irae dei omnipotentis

[16] Et habet in uestimento et super femore suo scribtum· rex regum et dominus dominantium·

[17] Et uidi unum angelum stantem in sole• Et clamauit uoce magna dicens omnibus auibus quae uolabant per medium caeli

Uenite congregamini ad caenam magnam dei•

[18] Ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum

Et carnes fortium• Et carnes equorum et sedentium in ipsis• Et carnes omnium liberorum ac seruorum et pusillorum ac magnorum·

[19] Et uidi bestiam et reges terrae• Et exercitus eorum congregatos

Ad faciendum proelium cum illo qui sedebat in equo cum exercitu eius

[20] Et adpraehensa est bestia et cum illo pseudoprophetae• Qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos· Qui acceperunt caracterem bestiae·

Qui et adorant imaginem eius· Uiui missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphore·

21 Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius

Et omnes aues saturatae sunt carnibus eorum

20, 1 Et uidi angelum descendentem de caelo habentem clauem abyssi· Et catenam magnam in manu sua

2 Et adpraehendit drachonem serpentem antiquum qui est diabolus et satanas· Et ligauit eum per annos mille· 3 Et misit eum in abyssum et clausit· Et signauit super illum ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni· Post haec oportet illum solui modico tempore· 4 Et uidi sedes et sederunt super eas et iudicium datum est illis· Et animas decollatorum propter testimonium ihesu et propter uerbum dei· Et qui non adorauerunt bestiam neque imaginem eius· Nec acceperunt caracterem eius in frontibus aut in manibus suis· Et uixerunt et regnauerunt cum christo mille annis· 5 Ceteri mortuorum non uixerunt donec consummentur mille anni·

XXI· haec est resurrectio prima· 6 Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectionem prima·

In his secunda mors non habet potestatem· Sed erunt sacerdotes dei et christi et regnabunt cum illo mille annis· 7 Et cum consummati fuerint mille anni· soluitur satanas de carcere suo· 8 Et exiuit et seducet gentes quae sunt super quattuor angulos terrae gog et magog· Et congregauit eos in proelium quorum numerus est sicut harena maris· 9 Et ascenderunt super latitudinem terrae· Et circuierunt castra sanctorum et ciuitatem dilectam

Et descendit ignis a deo de caelo et deuorauit eos

10 Et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris· Ubi est bestia et pseudoprophetae· Et cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum· 11 Et uidi thronum magnum candidum et sedentem super eum· A cuius aspectu fugit terra et caelum

Et locus non est inuentus ab eis· 12 Et uidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu throni

Et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est uitae» Et iudicati sunt mortui ex his quae scripta erant· in libris secundum opera ipsorum» [13] Et dedit mare mortuos qui in eo erant» Et mors et inferus dederunt mortuos qui in ipsis erant» Et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum

[14] Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis

Haec mors secunda est· stagnum ignis [15] et qui non est inuentus in libro uitae scribtus missus est in stagnum ignis» [21, 1] Et uidi caelum nouum et terram nouam» Primum enim caelum et prima terra abiit· et mare iam non est

[2] Et ciuitatem sanctam hierusalem nouam· uidi descendentem de caelo a deo paratam sicut sponsam ornatam uiro suo» [3] Et audiui uocem magnam de throno dicentem· ecce tabernaculum dei cum hominibus»

Et habitat cum eis et ipsi populus eius erunt et ipse deus cum eis erit eorum deus»

[4] Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum

Et mors ultra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit» Ultra quae prima abierunt» [5] Et dixit qui sedebat in throno ecce noua facio omnia·

Et dixit mihi scribe quia haec uerba fidelissima sunt et uera» Et dixit mihi factum est» Et ego sum α et ω initium et finis

Ego sitienti dabo de fonte aquae uiuae» [7] Qui uicerit possidebit haec

Et ero illi deus et ille erit mihi filius» [8] Timidis autem et incredulis et exsecratis et homicidis et fornicatoribus et ueneficis et idolatris et omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti

Igne et sulphure quod est mors secunda»

XXII· [9] Et uenit unus de septem angelis» Habentibus fialas plenas septem plagis nouissimis» Et locutus est mecum dicens· ueni ostendam tibi sponsam uxorem agni» [10] Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum» Et ostendit mihi ciuitatem sanctam hierusalem descendentem de caelo a deo

[11] habentem claritatem dei· Lumen eius simile lapidi praetioso
tamquam lapidi iaspidis sicut crystallum· [12] Et habebat murum
magnum et altum· Habens portas XII et nomina scribta quae
sunt nomina XII tribuum filiorum israhel

[13] Ab oriente portae tres·

Ab aquilone portae tres·

Ab austro portae tres

Ab occasu portae tres

[14] Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim

Et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum et
agni· [15] Et qui loquebatur mecum habebat mensuram harun-
dinem auream

Ut metiretur ciuitatem et portas eius et murum

[16] Et ciuitas in quadro posita est· Et longitudo tanta est
quanta et latitudo

Et mensus est ciuitatem de harundine per stadia duo-
decim milia· Longitudo et latitudo eius aequalia sunt· [17] Et
mensus est murus eius centum quadraginta quattuor cubitorum
mensura hominis quae est angeli· [18] Et erat structura muri
eius ex lapide iaspide· Ipsa uero ciuitas auro mundo simile
uitro mundo·

[19] Fundamenta muri ciuitatis omni lapide praetioso ornata·
Fundamentum primum iaspidis· Secundus sapphyrus· Tertius
carcedonius· Quartus zmaragdus· [20] Quintus sardonix· Sextus
sardonius· Septimus chrysolitus· Octauus byrillus· Nonus
topazius

Decimus chysoliprassus

Undecimus yacintus·

Et duodecimus ametistus

[21] Et duodecim portae· duodecim margaritae sunt per sin-
gulas· Et singulae portae erant singulae margaritis· Et plateae
ciuitatis aurum mundum tamquam uitrum perlucidum [22] et
templum non uidi in ea

Dominus enim deus omnipotens templum illius est et
agnus· [23] Et ciuitas non eget sole neque luna ut luceant in
ea nam claritas dei inluminauit eam

Et lucerna eius est agnus

[24]Et ambulant gentes per lumen eius· Et reges terrae adferent gloriam suam et honorem in illam

[25]Et portae eius non cludentur per diem· Nox enim non est illic [26]et adferent gloriam et honorem gentium in illam· Nec intrauit in illa aliquid coinquinatum et faciens abominationem et mendacium· Nisi qui scripti sunt in libro uitae agni

XXIII· [22, 1]Et ostendit mihi flumen aquae uiuae splendidum tamquam chrystallum

Procedentem de sede dei et agni [2]in medio plateae eius

Ex utraque parte fluminis lignum uitae adferens fructus duodecim per menses singula reddentia fructum suum· Et folia ligni ad sanitatem gentium· [3]Et omne maledictum non erit amplius·

Et sedes dei et agni in illa erunt· Et serui eius seruient illi [4]et uidebunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum·

[5]Et nox ultra non erit et non egebunt lumine neque lumine solis quoniam dominus deus inluminauit illos·

Et regnabunt in saecula saeculorum·

XXIIII· [6]Et dixit mihi haec uerba fidelissima et uera sunt

Et dominus deus spiritum prophetarum

Misit angelum suum ostendere seruis suis quae oportet fieri cito [7]et ecce uenio uelociter· Beatus qui custodit uerba prophetiae libri huius· [8]Ego iohannes qui audiui et uidi haec·

Et postquam audissem et uidissem· Cecidi ut adorarem ante pedes angeli qui mihi haec ostendebat

[9]Et dicit mihi uide ne feceris conseruus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui seruant uerba libri huius

[10]Tempus enim prope est [11]qui nocet noceat adhuc

Et qui in sordibus est sordescat adhuc· Et iustus iustitiam faciat adhuc·

Et sanctus sanctificetur adhuc

[12]Ecce uenio cito et merces mea mecum est· Reddere unicuique secundum opera sua· [13]Ego α et ω primus et no-

uissimus principium et finis. [14] Beati qui lauant stolas suas ut sit potestas eorum in ligno uitae

Et portis intrent in ciuitatem. [15] Foris canes et uenefici et inpudicitiae· et idolis seruientes et omnis qui amat et facit mendacium·

XXV· [16] Ego ihesus misi angelum meum testificari uobis haec in ecclesiis. Ego sum radix et genus dauid· stella splendida et matutina

[17] Et spiritus et sponsa dicit ueni et qui audit dicat ueni

Et qui sitit ueniat qui uult accipiat aquam uitae gratis

[18] Contestor ego omni audenti uerba prophetiae libri huius. Si quis adposuerit ad haec adponet deus super illum plagas scribtas in libro isto. [19] Et si quis diminuerit de uerbis libri prophetiae huius···

Auferet deus partem eius de libro uitae et de ciuitate sancta· Et de his quae scripta sunt in libro isto. [20] Dicet qui testimonium perhibet istorum. Etiam uenio cito· amen·

Ueni domine ihesu. [21] Gratia domini nostri ihesu christi cum omnibus uobis···

c. XXII, 13—21.

. . . .

EXP· APOCALYPSIS

SCI· IOHANNIS.

FELICITER

† *uictor famulus xpi et eius gratia*
episc capuae legi apud
[*basilicam consta···· ianam*
d· XIII· kal· maias ind· nona
q··n p̄ c̄ basili ū c̄ cos
Iterato legi ind· X· die prid. iduum
april]

Incipiunt uersus damasin in beatum paulum apostolum

Iam dudum saulus procerum praecepta sequutus
Cum domino patrias uellet praeponere leges
Abnuerit christum laudasse prophetas
Caedibus adsiduis cuperet discerpere plebem
Cum lacerat sanctae matris pia foedera caecus
Post tenebras uerum meruit cognoscere lumen
Temtatus sensit posset quid gloria christi
Auribus ut domini uocem lucemque recepit
Composuit mores christi praecepta sequutus
Mutato placuit postquam de nomine paulus
Mira fides rerum· Subito trans aethera caeli
Noscere promeruit possent quid praemia uitae
Conscendet raptus martyr penetralia christi
Tertia lux caeli tenuit paradisus euntem
Conloquiis domini fruitur secreta reseruat
Gentibus ac populis iussus praedicere uera
Profundum penetrare maris noctemque diemque
Uisere eum magnum satis est uixisse latentem
Uerbera uincla famem lapides rabiemque ferarum
Carceris inlubiem uirgas tormenta catenas
Naufragium lacrimas serpentis dira uenena
Stigmata non timuit portare in corpore christi
Credentes docuit possent quia uincere mortem

Dignus amore dei uiuit per secla magister
Uersibus his fateor bis ter iustissime doctor
Sancte tuos damasus uolui monstrare triumphos

FINIUNT UERSUS DAMASI
EPISCOPI URBIS ROMAE

3 2044 020 543 815

This book should ... to the

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

Non-receipt of overdue notices does not exempt the borrower from overdue fines.

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413

WIDENER
APR 1 8 2005

Please handle with care.
Thank you for helping to preserve library collections at Harvard.